Un cerc în iarbă

Traducere de
H. R. RADIAN

Editura
UNIVERS
București • 1991

OEK DE JONG
CIRKEL IN HET GRAS
Meulenhoff Nederland bv, Amsterdam 1985
© 1985 by Oek de Jong
and Meulenhoff Nederland bv

Toate drepturile asupra acestei versiuni
sînt rezervate editurii UNIVERS

ISBN 973-34-0138-2

Κρῆσσαι νύ ποτ' ὤδ' ἐμμελέως πόδεσσιν
ὠρχηντ' ἀπαλοισ' ἀμΦ' ἐρόεντα βώμον, πόαζ,
τέρεν ἀνβος μαλακον ματείσαι.[1]

SAFO

Și tălpile lor se mișcă în ritm, precum
cîndva fragede tălpi de fecioare cretane
dănțuiau împrejurul unui altar al iubirii,
strivind un cerc în iarba moale presă-
rată cu flori.

PARTEA ÎNTÎI

PRINTRE COLOANE

PLOAIA ÎȘI ANUNȚASE SOSIREA. PALE DE VÎNT stîrniseră nori de praf printre pinii de pe coline, pe străzile Romei ziarele fuseseră zburătăcite de pe tejghelele chioșcurilor, un drumeț matinal singuratic simțise pe obraz picăturile unei fîntîni, și apoi ploaia nu se mai lăsase prea mult așteptată.

Hanna Piccard, care se îndrepta, într-un taxi, pe șerpuitoarea *via* Garibaldi, spre piscul muntelui Gianicolo, — beneficiind de o frumoasă priveliște spre Roma veche, de dincolo de Tibru, — văzu cum se apropie potopul. Plină de presimțiri nu era ; dimpotrivă, o chinuiau niște amintiri : în noaptea aceea, pentru prima dată în viața ei, împărțise patul cu un italian. O rupere de nori îi produse o senzație plăcută.

În seara din ajun, Hanna Piccard se îmbătase, și se zbătuse între o veselie fără frîu și o melancolie la fel de aprigă. Pe la miezul nopții, grupul de petrecăreți se risipise. Atunci Hanna Piccard se pomenise singură cu unul din ei : un bărbat care, în tot cursul serii, o urmărise stăruitor cu privirea și își dăduse osteneală să-și amintească unele amănunte din vizita lui în Țările-de-Jos. Ar fi fost așadar o cruzime din partea ei dacă i-ar mai fi și refuzat italianului răsplata. Să-l urmeze sau nu, îi era cu totul indiferent. La vederea apartamentului lui fusese cuprinsă de frică, dar mai resimțise totuși și o oarecare plăcere la gîndul că ea însăși avea să-și facă de cap.

Rămăsese însă numai cu această plăcere. Pentru început, fuseseră stinse lămpile, în ciuda obiecțiilor ei, așa încît priveliștea rotunjimilor unui trup de bărbat îi fusese răpită. După aceea i se dăduse de înțeles că trebuie

să se arate în primul rînd supusă și lipsită de voință, dacă vrea să fie pe placul amfitrionului ei. Ei i-ar fi plăcut grozav să fie pasivă și să se lase drăgostită, i-ar fi plăcut grozav să nu mai aibă nici pic de voință proprie, dar nu dacă toate acestea i se cereau pe un ton mai mult sau mai puțin poruncitor. Își lăsase în voia lui partenerul, care însă nu dovedise prea multă iscusință amoroasă. După zece minute fusese satisfăcut. Ceea ce ea socotise că va fi doar aperitivul, părea să fie întregul ospăț. Hanna se ridicase în capul oaselor, frămîntase, fredonînd, excitantele cute de grăsime ale ziaristului cuadragenar, și în cele din urmă preluase ea inițiativa. Dar din cine știe ce pricină, amantul ei aproape invizibil se simți deodată jignit : se dăduse jos din pat și-și petrecuse restul nopții în altă cameră.

Cînd primele picături de ploaie căzură pe mașină, Hanna Piccard deschise o fereastră, ca să simtă mirosul îmbătător al apropiatului potop. Șoferul își puse o mînă după ceafă, — după hipersensibila sa ceafă, așa povesti ea mai tîrziu, — și o rugă să închidă fereastra. Ea o lăsă însă mult timp deschisă, ca să-i dea de înțeles că tonul lui nu-i plăcuse. Ploaia plutea pe Tibru. Pe o *via del Corso* pustie, șoferul frînă atît de brusc, încît Hanna fu aruncată înainte. Se plînse de acest mod de a frîna, și de data aceasta tonul *ei* nu-i plăcu *lui*. Fără să-i răspundă, șoferul porni mai departe, cu viteza unui pieton. Între timp, ploaia începuse să răpăie pe mașină.

Dacă ar fi fost de acord cu acest mers la pas al mașinii, Hanna ar fi ajuns probabil uscată acasă și n-ar fi rămas cu amintiri deosebite în legătură cu o dimineață de duminică din toamna anului 1976. Dar îndrăzni să-și manifeste nerăbdarea printr-un gest al mîinii. Șoferul își luă pe loc piciorul de pe pedala de accelerație, lăsă mașina să se zdruncine pe bolovanii caldarîmului din *piazza della Rotonda,* unde ajunsese în acele clipe, și opri în fața Panteonului. După fălcile lui, Hanna deduse că vorbea, dar răpăiala ploii îl făcea cu neputință de înțeles.

— Ai spus ceva ? — îl întrebă ea, strigînd.

— Vă rog să aveți bunătatea să vă dați jos din mașina mea, — răspunse el, ridicînd glasul și fără să se întoarcă înspre ea.

— Domnule, eu locuiesc foarte aproape de aici. Ce am făcut ? Dacă mi-ai mai putea îngădui trei minute, ți-aș fi recunoscătoare.

— Următorul dumitale client poate să mai aștepte cîteva clipe.

— Domnule, ești impertinent.

— Jos din mașina mea ! Și să nu-mi plătești nimic, pentru că banii dumitale mi-ar aduce nenoroc.

— Domnule, vreau să ajung acasă !

Șoferul își aprinse, cu mișcări lente, o țigaretă. Hanna Piccard își încrucișă brațele, ferm hotărîtă să nu cedeze. Trecură astfel cinci minute de ascultare a ploii. Cînd își închise ochii, Hannei i se făcu dor de zilele de toamnă care o încîntaseră în parcul vilei Borghese, acele zile cu arbori nemișcați și cu atmosfera încărcată de umezeală, acele zile cu căldură jilavă, cînd se simțea copleșită de încordarea care plutea în aer : încordarea incertitudinii.

— Cît trebuie să mai aștept ? — întrebă ea în cele din urmă.

Nu primi nici un răspuns. Nu mai avea rost să aștepte. Hanna Piccard îi azvîrli șoferului cîteva bancnote, coborî din mașină și o luă, cu pași grăbiți, pe pavelele acum lunecoase, spre Panteon. Taxiul se depărtă numaidecît. Cînd Hanna ajunse la coloanele porticului, apa de ploaie îi picura din părul tuns scurt.

Între coloane, între coloanele colosale de granit trandafiriu și cenușiu, se simți la adăpost și se delectă ascultînd cum răpăie și șiroiește ploaia, cum plescăie și plesnește, cum stropește și împroașcă. Încă din adolescență obișnuia să deschidă ușile și ferestrele de îndată ce începea să plouă cu găleata. Tremurînd, își vîrî mîinile în mînecile pardesiului și începu să se plimbe încolo și încoace, cu pași mici și ritmați, în partea apuseană a porticului, cu capul înclinat, ca și cum ar fi cugetat.

— Ah, omul nu trebuie să fie mic la suflet, — mormăi ea. — Viața e măreață.

Mulțumită acelei ruperi de nori și mulțumită sentimentului că acum se afla într-un spațiu deschis, neîngrădit, — sentiment generat de mersul între coloane, — senzația de anxietate îi dispăru. Atunci Hanna trase adînc aer în piept. Coloanele erau monolite, așa i se spusese, și, repetînd în gînd cuvîntul „monolit", și amintindu-și că aceste coloane rezistaseră două mii de ani, Hanna Piccard își redobîndi încrederea, pînă atunci șovăitoare, în propria ei forță lăuntrică. Ceva mai tîrziu se gîndi la mica stîncă din lăuntrul ei, care ieșea întotdeauna nevătămată deasupra apei, își pieptănă părul ud, dar tot nu băgase încă de seamă prezența altora. Singura ei presimțire se referea acum la fericirea apărută brusc : prevedea că pînă spre seară, nu mai tîrziu, această fericire va ajunge la un nivel mult prea ridicat. Atunci se deplasă spre partea răsăriteană a porticului.

Sub o umbrelă de soare stătea acolo, pe un taburet, o femeie corpolentă de vreo cincizeci de ani, care citea cu glas tare dintr-un ziar de bulevard. Între ghivecele încă goale stătea în picioare un bătrîn, care asculta, cu capul plecat, știrile date de presa de scandal. Femeia, bine dispusă, stătea comod pe taburet, iar bărbatul, neajutorat și cuminte, o asculta. Hanna Piccard fu înduioșată de acest cuplu din partea din spate a porticului, de buna dispoziție a femeii, de loialitatea bătrînului, și de legătura care părea să existe între ei. Se topi de duioșie și mormăi, ca de obicei : „Ah, Doamne !"

După cîteva secunde descoperi între coloane o a treia persoană. Era un bărbat de vreo treizeci de ani, care se așezase pe soclul unei coloane și se uita la ceea ce o înduioșase pe ea, pe Hanna. Hanna se afla pieziș în spatele lui, iar zgomotul scurgerii apei făcuse ca pașii ei să nu fie auziți. Într-o clipită, Hanna efectuase o întreagă serie de măsurători de rutină : înălțimea, greutatea, proporțiile și vîrsta unui trup masculin. Și prelucră, bineînțeles, inconștient, mulțimea de date, dar era clar că acest bărbat zvelt și ținuta lui corporală emanau o anumită forță de atracție, căci ochii ei rămaseră ațintiți spre el. Singurul lucru care o izbi cu adevărat fu modul în care bărbatul acesta îi privea pe femeia de sub umbrela de soare și pe bătrînul dintre ghivece, căci modul lui de a privi, care nu

figura în codurile ei, i se păru extrem de insolent. Tînărul stătea nemișcat, cu brațele rezemate pe genunchi, și se uita cu coada ochiului, ținîndu-și capul înclinat, ca cel al unei păsări de pradă. Părea să fi uitat că privește.

Pff ! Hannei îi veni în minte această exclamație. „Pff !", își zise ea, văzînd că cineva îndrăznește să-i urmărească pe alții în mod atît de nerușinat, ca și cum ar vrea să-i înghită din priviri. Indignarea care o stăpîni preț de cîteva secunde fu temperată de culoarea pardesiului lui : era o culoare de toamnă. În ciuda atenției încordate și aproape descumpănitoare a omului cu torsul încovoiat și cu capul înclinat, Hanna Piccard simți în acest bărbat atmosfera de abandon vaporos a zilelor de toamnă pe care le gustase ea în parcul vilei Borghese. Timp de o jumătate de minut îl măsură pe străin. Apoi, atenția îi fu atrasă de apa care se scurgea la marginea porticului, și îi veni în minte o scenă de demult.

Era tînără de tot. Afară ploua cu găleata. Și erau două prietene, și era un copac în parcul unei case de vacanță din Veluwe. Un copac sub care să te adăpostești, un copac pe care să-l îmbrățișezi, un copac atît de gros, încît trei fete, care își dădeau mîinile și se întindeau, nu-l puteau cuprinde. Nu-l puteau cuprinde, dar simțeau plăcere cînd își lipeau cu putere pieptul de scoarța lui aspră. Rîdeau, gîfîiau și se întindeau. Între timp, Hanna se uita peste umăr la o răpăială cenușie de la liziera unui crîng : în ciuda agitației ei, era chinuită de o profundă indiferență.

Fără să-l vadă, Hanna Piccard fu sigură că acum bărbatul o zărise și că o privește atent. Nu-i putu suporta privirea mai mult de două secunde, și apoi îl privi ea pe el, ca să nu fie înghițită. Tresări de frică în fața unui chip lungăreț și osos, și-și vîrî și mai adînc mîinile în mînecile pardesiului, dar frica îi fu temperată de culoarea ochilor lui : albastru închis, aproape negru. Distanța de patru metri îi păru deodată prea mică. Omul îi zîmbi, ca și cum ar fi vrut să împartă cu ea interesul pentru matroana care încă mai citea și pentru mosneagul care încă o mai asculta cu răbdare ; și vru și ea să-i zîmbească, dar se abținu : să fie, cu una, cu două, chiar atît de familiară, nu putea : cu o expresie de rigiditate pe chip, se întoarse cu spatele spre el. Fu indignată de propriul ei mod de a se purta.

dar numaidecît își dădu seama că este indignată de fapt de zîmbetul unui om cu totul și cu totul străin, care îi urmărea cu privirea pe alții într-un mod cum nu se poate mai nerușinat. Și indignarea, un sentiment de indignare, avea să-i domine amintirea acestei prime întîlniri.

Se duse înapoi la punctul ei de pornire, și, așteptînd să stea ploaia, merse o bună bucată de vreme încolo și încoace, cu pași mici și ritmați, străduindu-se zadarnic să evoce din nou sentimentul de uniformitate. Din cînd în cînd prindea cîte o imagine fugară a omului de pe soclul coloanei : aerul de inocență din atitudinea lui dispăruse.

Lîngă portic fu parcată o dubiță. În ploaia torențială, florile fură descărcate și puse în ghivece. Hanna vru să-și facă și ei înșiși o surpriză și să-l ajute pe moșneag să cîștige ceva bani, dar nu îndrăzni să se apropie de femeia corpolentă și nu îndrăzni nici să se arate din nou ochilor albaștri, aproape negri. Nu ceru să i se vîndă flori, și o enervă și asta.

I se păru că ploaia ține prea mult. Își pierdu răbdarea și părăsi porticul. Merse încet și ajunse acasă udă leoarcă. După ce deschise cu cheia ușa de intrare și cînd, după o hoinăreală de douăzeci și patru de ore, percepu tîrșîitul ușor al unor lăbuțe de pisică pe pardoseala de lemn, îl dădu pe dată uitării pe bărbatul dintre coloane.

UN CONTRACT

VARA ERA ÎNCĂ ÎN TOI CÎND HANNA PICCARD sosi la Roma. Călătorise cu trenul, ca să-și poată introduce clandestin în Italia cei doi motani, puternic drogați, ascunși într-o geantă de voiaj bine ventilată, și ca să-i salveze astfel de boală, de înfometare sau chiar de moarte în vreo carantină. Vara era încă în toi, și Hannei îi veni greu să se convingă că de data aceasta sosise la Roma ca să lucreze acolo : căci acum trebuia să se considere corespondenta în Italia a unui ziar olandez de seară.

Hanna Piccard era succesoarea unui fost iezuit, care în răstimp de cîteva săptămîni fusese răpus de o boală nemiloasă și care ceruse să fie înmormîntat la Roma. Succesiunea fu pusă repede la punct, deoarece Hanna Piccard era singura candidată nimerită : vorbea italienește, cunoștea Italia din numeroase vizite, era ambițioasă și era numită de ani de zile de către niște redactori pîntecoși : „o fată șireată" sau „o mătușică ageră". Hanna, cînd era numită astfel, își strîngea pumnii sau își întindea un deget arătător și și-l înfigea într-o fesă imaginară, și aceste gesturi le dădea unora impresia că au de a face cu o personalitate puternică. După ce iscălise un contract, care o obliga să stea doi ani la Roma, își căutase refugiul la cafenea : îi părea rău că trebuie să părăsească Amsterdamul și îi părea și mai rău că n-avea un iubit care s-o lege de acel oraș.

La o lună după aceea, ducea prin Roma doi motani fără cunoștință. Într-o zi își luă inima în dinți și pătrunse în clădirea Clubului Presei Străine, unde i se puse viza pe o legitimație. Pe verso, legitimația era împodobită cu deviza ziarului ei, o deviză a liberalilor, datînd din secolul

al XIX-lea, și de care era acum legată : *Lux et Libertas,* adică „Lumină și Libertate".

Primul apartament adecvat care îi fu oferit se afla chiar lîngă biserica *San Ivo della Sapienza,* ceea ce i se păru a fi o coincidență deosebită. Prin fereastra bucătăriei, Hanna putea vedea cupola bisericii San Ivo, prima biserică romană pe care o vizitase cu paisprezece ani în urmă. Atunci fusese atrasă de spirala de piatră de pe lanternoul cupolei. Spirala amintea de un zigurat, ca și de niște astronomi sub cerul înstelat al Babilonului antic, precum și de motul de frișcă de pe o prăjitură. Hanna nu mai căută altceva, luă cu chirie apartamentul și putu astfel să arunce de atunci înainte în fiecare dimineață o privire spre primul obiectiv turistic vizitat de ea la Roma.

Totodată, apartamentul se afla în apropiere de *piazza della Rotonda,* unde își formase ea prima impresie cu privire la Roma. Într-o duminică după-amiază coborîse dintr-un autobuz, tîrînd după ea o valiză supraîncărcată, și i se păru că sosise în piața unui sat, căci terasele nu existau încă pe atunci. Văzu o piață pustie, pîrlită de soare. Culorile caselor erau șterse și prăfuite, tencuiala era coșcovită, fîntîna horcăia, iar între coloanele Panteonului fusese priponit un cal somnoros. Impresia de liniște rustică deveni și mai puternică după ce ceilalți pasageri dispăruseră, iar șoferul autobuzului oprise motorul. Trupul autobuzului fu scuturat de un tremur, iar cel al Hannei la fel. „Da", își spusese ea atunci, „da". După cîteva minute se poticni și căzu : valiza ei era prea plină și prea grea pentru ea. Hanna avea pe atunci optsprezece ani.

După ce se instalase la Roma, îi reveni în minte această primă experiență, marcată de suferință. Pe o terasă din *piazza della Rotonda* își pipăi involuntar genunchii și își aduse aminte de piața pustie, de culorile șterse, de horcăitul fîntînii, de calul somnoros, de tremurul trupului ei, de naivul „da", și cum se poticnise și căzuse. Dădu din cap și își zise că e absurd să acorde o importanță deosebită acestui prim contact cu Roma. Nu fusese decît o primă impresie, o primă impresie stereotipă. În multe alte orașe italiene i s-ar fi putut întîmpla același lucru. În plus, știa foarte bine că dragostea te face superstițios.

„Bună ziua, Dita. Iată-mă, în sfîrșit. Am pus de două ori în cîte un plic splendida ta scrisoare, am scris pe plic propriul meu nume și propria mea adresă, și l-am expediat prin poștă. Astfel am putut-o primi de trei ori.

„Mă întrebi dacă nu mi-am schimbat înfățișarea. M-am cam îngrășat, asta-i tot. Lumea se schimbă, viața mea se schimbă, dar eu rămîn veșnic aceeași. Nu înțeleg nici eu cum, dar asta e.

„Acum mă scol la șase și jumătate. În bucătărie găsesc atunci tava micului nostru dejun care ținea ore întregi. Și prăjitorul de pîine al tatei, storcătorul de portocale (cel de sticlă) și globul de protecție. Priveliștea de la fereastra bucătăriei ți-ar plăcea. Acoperișuri plate și rufe care au rămas atîrnate peste noapte. O bucată de zid, de un roșu murdar, două ferestre, cu niște ornamente drăgălașe deasupra și cu un relief înzidit între ele. O bucată de stradă, reclama luminoasă a unui restaurant, scaunele se mai află încă pe mese (frumos și trist). Dacă mă aplec mult spre dreapta, pot să văd cupola bisericii San Ivo. Ieri am descoperit că arhitectul bisericii San Ivo, pe nume Carlo Borromini, într-un acces de furie, s-a aruncat de la fereastră, după ce i-a ajuns la urechi vestea că a nu știu cîta lucrare importantă la Roma i-a fost încredințată altui arhitect.

„Kees s-a încumetat, după numai două zile, să se aventureze pe acoperișuri : mare voinic, bine dispus, fără frică. Are acum, fără îndoială, adresele lui sigure, pentru că după fiecare expediție vine acasă ghiftuit. A durat mult mai mult pînă să se decidă și Janneman să se ducă și el odată în străinătate. Fiind extrem de nervos, a dat bine-înțeles de dificultăți, și așa am ajuns în contact cu vecinii. Acum își îndreaptă provizoriu atenția numai spre fel de fel de probleme tehnice din casă. Ceea ce se pricepe să obțină încrucișîndu-și lăbuțele din față, mă uimește de fiecare dată. Pentru moment, se plictisește de moarte. Adineauri a trecut pe lîngă mine grozav de abătut, s-a oprit și s-a trîntit apatic pe parchet. Buf ! Acum cască și-și întinde o labă din față în aer.

„Am luat iar lecții de italiană, ca să-mi îmbunătățesc pronunțarea. Profesorul meu zice : «*r*-ul rămîne punctul dumitale slab. *Rrrrotto* ! Ia încearcă. Ca și cum ți-ar suna

un deșteptător în gît.» Da! Și apoi strigăm amîndoi: «Rrrrotte!» Profesorul meu are un metru și cincizeci și șase înălțime. Îl depășesc așadar cu opt centimetri. Mă duc la el cu pantofi fără toc, cu toate că după aceea simt subit dureri în spate. (Asta e o minciună. Pînă acum m-am dus la el întotdeauna pe tocurile mele cele mai înalte.) E o bomboană de om. Cu cîteva secunde înainte de a intra eu la el, se piaptănă. Aș vrea să-l cuprind odată de umeri cu brațul.

„Azi-noapte am visat pentru prima dată pe italienește. Puteam trage așadar concluzia că folosirea zilnică a acestei limbi, pînă la urmă, influențează. Va dispărea oare în sfîrșit din viața mea mormăitul, acel veșnic mormăit? În comparație cu pronunțarea cerută de limba italiană, olandeza nu este decît un mormăit cu gura închisă. Italiana trebuie articulată clar, și mai ales pronunțată cu vioiciune, și cu multă convingere. Dar obiceiul de a vorbi cu multă convingere nu te face bineînțeles să fii convinsă de propria ta capacitate.

„Despre Roma nu știu să spun nimic. Mă simt aici ca acasă, asta e tot. Azi la prînz am fost nevoită să aștept două minute un atașat. Întîmplător, am petrecut acele două minute în curtea de onoare a colosalului *Palazzo Farnese*, și tot întîmplător această curte de onoare a fost proiectată de un anume Michelangelo. Prin urmare, n-ai decît să stai două minute în apropierea unui geniu și a simțului său al proporțiilor. De fapt, astfel de sentimente mă năpădesc în fiecare zi. Trebuie să stai cîteva clipe undeva, trebuie să aștepți cîteva clipe undeva, te uiți cîteva clipe pe o fereastră, ridici privirea spre un plafon și, fără să bagi de seamă, te pomenești cu frumusețea în fața ta.

„Trebuie (încă) să lucrez din greu, pentru că nu știu nimic. Adeseori mai înfloresc corespondențele la întîmplare, și, din fericire, cei de la Amsterdam știu și mai puțin decît mine. Ai citit articolul meu de sîmbăta trecută? Cea mai lungă frază a numărat unsprezece cuvinte. Deci îți dai seama... Din fericire, mi-au tăiat cam o jumătate din text.

„Nu beau mult mai mult decît înainte și simt că poftele mele distructive sînt mai puțin puternice. Nu mai am

timp să mă las pe tînjală. Omul are nevoie de disciplină. Pentru a o suta oară îți mulțumesc acum pentru fidelitatea ta din vremea paharului cu apă. (Cu mintea mea n-am fost în stare să înțeleg că un pahar cu apă putea să stea pur și simplu pe masă. Și n-am fost în stare nici să-mi explic mie însămi, nici altuia, de ce nu mă duce mintea ca să înțeleg.) Îl mai vezi cîteodată pe Léon ? Cum stă cu ochii ? Inima îmi e plină cu multe lucruri (și totuși niciodată complet plină, îmi zic uneori). S-a făcut tîrziu. Mă bucur că vii. Dacă nu apari pînă în trei luni, îți trimit un bilet de avion, adică un ordin de chemare. Un pupic și încă un pupic. A ta Hanna."

Lucra ca să uite. Pe la șapte și jumătate lua în primire pachetul de ziare de dimineață, pregătit pentru ea de un chioșcar. Se ducea pe jos spre *piazza Colonna,* unde reușise să-și facă rost de un birou în clădirea ziarului *Il Tempo.* Telefona la Amsterdam, nu mai întreba de starea vremii și afla cît spațiu îi stătea la dispoziție pe pagina dedicată străinătății. Pe la zece era cu corespondențele comunicate, bluza i se lipea de spinare, ieșea din clădire, saluta obeliscul din piață ridicînd capul spre el, și se ducea cu mașina în *piazza del Popolo,* ca să bea o cafea și să-și alcătuiască programul pentru restul zilei.

Devenise polivalentă. Urmări dezbaterea referitoare la legiferarea avortului și a divorțului, manifestîndu-și din cînd în cînd aversiunea pentru mișcarea feministă italiană. Italia trecea printr-o criză economică, deși urca fără încetare scara pe lista țărilor cele mai prospere din lume. Hanna găsi că e amuzant circul schimbărilor anuale de guvern, iar grevele, dacă nu erau deosebit de ample, nici nu meritau a fi pomenite în corespondențele ei. Papei nu prea îi acordase prea multă atenție, — decît cu prilejul morții lui. Urmările unui cutremur de pămînt le cercetă personal, în tovărășia primului-ministru și a unui avocat din Neapole, care își umpluse buzunarele cu ciubucurile unei companii americane de transporturi aeriene. În epocile slabe, Hanna putea să revină oricînd la scandalurile de corupție iscate în jurul politicienilor creștini-democrați sau la răfuielile sîngeroase dintre mafioți. Relata fără greș descoperirea unor obiecte de artă antice și urmărea

tribulațiile arheologilor olandezi la Ostia Antiqua. Sportul era singurul material despre care nu avea voie să știe nimic.

Toate aceste subiecte fură însă puse în umbră de teroarea exercitată de Brigăzile Roșii la Genova, Torino, Milano și Roma. Numărul bombelor semnalate și al atacurilor cu bombe depășise limitele posibilității de a fi încadrate într-o evidență statistică, și aproape zilnic, numeroși judecători, avocați, industriași și ziariști erau împușcați în genunchi, — o practică ce amintea de metoda mafioților sicilieni de pe vremuri de a reteza tendoanele genunchilor vitelor. Politicienii cei mai de seamă se înconjurară cu gărzi personale, întreprinderile în stare să furnizeze autovehicule blindate făcură afaceri strălucite, iar în orașele mari, la ușile turnante de la intrarea clădirilor băncilor erau postați paznici înarmați. Fotografiile de pașaport ale teroriștilor căutați înfățișau în majoritatea cazurilor bărbați și femei în vîrstă de douăzeci pînă la treizeci și cinci de ani, avînd pe chip o expresie plină de cruzime. Ideile lor politice fură răspîndite pe scară mare, datorită mijloacelor de informare în masă.

Intervenția poliției și a armatei nu fusese deocamdată decît prea puțin eficientă. Diferitele servicii de securitate păreau că lucrează independent unul de altul și chiar că se concurează între ele. După baia de sînge din 1969 din *piazza* Fontana de la Bologna, au existat indicii că unii agenți de securitate erau în stare nu numai să descopere bombe, dar să le și plaseze și să le facă să explodeze, ca să arunce bănuiala asupra altora și să mobilizeze astfel opinia publică.

Ziariștii publicară interviuri cu unii teroriști, care pentru justiție rămîneau incapturabili. Intervievați puneau la stîlpul infamiei corupția creștin-democraților, veche de zeci de ani, vorbeau destul de vag despre o conspirație a întreprinderilor suprastatale, și cu atît mai clar despre lozincile și minciunile democrației burgheze, și erau de părere că nu va mai dura mult pînă ce proletariatul italian se va răzvrăti împotriva asupririi și exploatării. Marxism-leninismul părea să fie sursa de inspirație a teoreticienilor lor politici, dintre care unii se adăpostiseră la Paris.

Scopul teroriștilor era distrugerea unei societăți împărțite în clase.

Unii sociologi și psihologi puseră terorismul sub lupa unei cercetări științifice și constatară că există motive să se bănuiască la acești extremiști o stare de spirit schizoidă sau paranoidă. Teroriștii, însă, se declarară sănătoși.

Deținătorii politici ai puterii fuseseră nevoiți să se retranșeze în vile păzite cu strășnicie, care erau cercetate în mod regulat cu privire la eventuala prezență a unei aparaturi de ascultare. Vizitatorii care se apropiau erau iscoditi cu ajutorul unor camere de luat vederi, iar razele soarelui de seară păreau că aprind bucățelele de sticlă aplicate pe fațade. Deținătorii puterii osîndeau, bineînțeles, în termenii cei mai severi cu putință, violența Brigăzilor Roșii și a altor grupări similare, căutînd să înfățișeze terorismul ca fiind răul absolut. Se făcea apel la regulile de joc ale democrației, dar din păcate, încrederea în cei ce făceau apel la aceste reguli nu era prea mare. Învinuirile Brigăzilor Roșii, sintetizate în expresia „terorism de stat", fură respinse ca fiind ridicole. Cuvîntul „ridicol" deveni uzual, iar atunci cînd apăreau noi învinuiri, pe care unii doreau să le respingă, acestea erau numite pur și simplu „ridicole".

Între timp, lumea ajunse bineînțeles să fie pe deplin conștientă de lipsurile pe care le mai prezenta totuși organizarea statului. Fură anunțate reforme sociale, dar mai fuseseră anunțate foarte des și în trecut asemenea reforme, pentru a se potoli neliniștea socială. Birocrația fu comparată adesea de către zeflemiști cu un organism hidrocefal. Această comparație se generalizase, încît chiar și deținătorii puterii aveau grijă să vorbească din cînd în cînd despre hidrocefalia birocrației. Problema politică cea mai importantă rămase nerezolvată : comuniștii se aflau de ani de zile pe băncile opoziției, și erau excluși în mod sistematic la tratativele referitoare la o coaliție cu creștin-democrații, deși conducătorii comuniști lăsaseră să se înțeleagă fără echivoc că scopul lor de a se ajunge la o revoluție și la o societate comunistă aparține definitiv trecutului. Compromisul istoric rămase o indicație elegantă cu privire la un eveniment care urma abia să aibă loc în viitor. Cabinetele se succedau, miniștrii își schimbau

locurile între ei, iar după cîteva luni, stilul, prezentat ca nou, al noilor veniți, nu se mai deosebea de stilul vechi. De altfel, prezența sau absența unui guvern era pentru cei mai mulți aproape imperceptibilă : viața își urma cursul.

Scopul teroriștilor era pur și simplu distrugerea unei societăți împărțită în clase. Simplitatea acestei năzuințe stîrni suspiciune, încît lumea fu înclinată să vadă în spatele Brigăzilor Roșii nălucile unor organizații cu obiective ceva mai puțin simple. Unii erau de părere că brigadierii, trăind în grupuri izolate și dirijați de conducători necunoscuți de ei, erau manipulați de serviciul american de informații, care, cu ajutorul gogoriței radicalismului de stînga, voiau să intensifice teama de comunism. Alții bănuiau existența unui complot al serviciului rus de informații, care avea bineînțeles tot interesul să strice echilibrul într-o democrație occidentală stabilă, la care americanii țineau atîta. Alții, intelectuali radicali și neputincioși, ajunseseră la convingerea că, în cursul anilor, Brigăzile Roșii fuseseră infiltrate de agenți ai autorităților. Extremiștii deveniseră unealta unor anumite grupuri de putere dinlăuntrul serviciilor de securitate și al ministerelor. Atacurile cu bombe și răpirile serveau pentru a semăna panică în rîndurile populației și a o mîna în brațele ocrotitoare ale statului, astfel putîndu-se păstra actualul *status quo*.

Fiecare găsea dovezile pe care le căuta, iar confuzia era mare. Autorii de caricaturi politice înfățișau terorismul ca pe un balaur cu multe capete sau ca pe o caracatiță care își întindea tentaculele asupra peninsulei. Pentru toate partidele angajate în această luptă, devenise actuală o maximă a lui Macchiavelli : „Cu cît mai puțin se știe, cu atît mai mult se va bănui."

Și la Roma zilele continuau să semene una cu alta, — zilele febrile erau zile febrile, iar zilele monotone erau zile monotone. Nu se putea evada din această realitate, iar Hanna Piccard nici nu dorea să evadeze din ea. Făcea exerciții de autodisciplină și considera așadar o anumită uniformitate ca pe un bun important. De confuzie lăuntrică nu mai avea nevoie. După ce făcu recunoașterile necesare, iar tiparul noii ei vieți sociale fu conturat, în-

cepu să ducă o viață regulată. Pînă atunci își mai îngăduise cîte o extravaganță. De acum încolo socoti că trebuie să-și silească și extravaganțele să intre sub jugul regularității.

Fiecare zi se încheia cu cîte o baie. Azvîrlea cît colo scrierile lui Gramsci și ale lui Togliatti și se vîra la scurt timp după aceea într-o baie fierbinte. Îl asculta pe tenorul care își cînta aria în cameră și întindea din cînd în cînd o mînă lenește spre un pahar, un pahar mare de ceai, cu ceai căruia îi dădea gust cu ajutorul cîtorva picături de rom. Motanul Janneman, pe care îl pescuise dintr-un canal, se legăna pe marginea căzii și tot întindea mereu, sperios și nerăbdător, o lăbuță înspre apă. De îndată ce tenorul își termina aria, se putea auzi din nou freamătul orașului, cu care Hanna se obișnuise însă în așa măsură, încît nu-l mai auzea : acum era liniște. Pe fundul căzii se aflau cele șaptesprezece pietre pe care le luase dintr-un rîuleț, în cursul uneia din primele ei vacanțe în Italia. Fredonînd, Hanna își rînduia între picioare aceste pietre negre-verzui, albastre-cenușii și albe și ieșea din baie.

După ce se ștergea cu prosopul, se întorcea spre oglindă. Trupul ei mușchiulos începuse ici și colo să cedeze, dar așa e viața. Carnea ei trandafirie îi amintea adeseori de carnea netedă, grasă, a unui purceluș, iar chipul ei, datorită ochilor mici și nasului întors în sus, se putea compara cu capul unui porc. Hanna găsi că această comparație este atît plăcută, înfiorător de plăcută, cît și neplăcută, înfiorător de neplăcută. Cu nasul ei întors în sus, de altfel, se împăcase, precum și cu circumferința sînilor ei, care de fapt n-o putea neliniști decît din cînd în cînd. Își cerceta tenul moale și bine întreținut și apoi își lega de gît un lanț lung de aur. Se delecta cîntărind lanțul în mînă, așa cum se delectase cîndva cîntărind în mînă organele genitale ale lui Léon Brest. Lanțul era o moștenire de la o străbunică, soția unui pescar, unica din sat care își putuse îngădui pe atunci să-și scoată bărbatul din cîrciumă.

Hanna își privea trupul, dar evitînd să se privească pe ea însăși în ochi, în acei ochi albaștri. De îndată ce se privea mai mult decît vreo cîteva secunde, se simțea cuprinsă de un sentiment de alienare, iar propriul ei chip

îi făcea silă. „Eu sînt asta ?“ Părea că nu există nici o legătură între reprezentările în mijlocul cărora trăia și ceea ce vedea în oglindă. Era reducerea unei conștiințe, — o conștiință imaterială pentru simțurile ei, — la un trup supus degradării ; reducerea unei vieți interioare polimorfe la o formă unică, la o înfățișare a trunchiului și a membrelor care o neliniștea, o chinuia, și o copleșea, cît ai clipi, cu gînduri lugubre.

Într-un halat de baie vechi de doisprezece ani, se ducea în fața vechiului ei dulap cu cărți și la fiecare trecere ochii îi lunecau spre alt raft. După ce fixase o scăriță, care îi permitea să ajungă la cărțile cele mai de sus, începu să-și numească modesta colecție de cărți o „bibliotecă“. Mergea încolo și încoace, cu mîinile vîrîte în mînecile halatului ei de baie, cu pași mici și ritmați, ca să evoce un sentiment de uniformitate. Aproape în fiecare seară îi cădeau ochii pe ediția frumos legată a *Eticii* lui Spinoza, o carte pe care avea s-o citească mai tîrziu, cînd va fi bătrînă și sătulă de viață, așa cum avea să citească atunci și alte cărți, în care viața este privită cu răceală, ca de pe piscul Himalaia, — mai tîrziu, mai tîrziu, căci mai întîi trebuie trăită viața. Adeseori se gîndea, în acele ore tîrzii, la petrecerile pe care le dăduse. Hanna Piccard nu dăduse încă niciodată o petrecere la Roma. Dădu una și se deplasă o jumătate din timp cu lacrimi în ochi printre invitați, pentru că-și revedea toți prietenii și cunoscuții. O costase o groază de bani, era ca o coastă smulsă din trupul ei, dar o dăduse cu drag.

O singură dată se abătu peste ea mîhnirea, ca o pătură udă. Ca s-o combată, cunoștea diferite metode și tehnici, dar uneori aplicarea lor nu ajuta cîtuși de puțin. În asemenea cazuri îi telefona, oricît de tîrziu ar fi fost, unuia dintre intimii ei din centrul Amsterdamului și din nefericire mai forma atunci cîteodată și numărul lui Léon Brest, bărbatul cu care voise timp de doi ani de zile să se căsătorească, bărbatul care fusese nevoit s-o însoțească pe drumul ei spre ultima ei cameră de pe malul Spaarnei, la Haarlem.

ÎN ZONA MARILOR FLUVII

JOE KURHAJEC ERA UN AMERICAN BLOND-ROȘcat, voinic și cărnos, cu strămoși din Balcani. Fusese corespondent de război în Vietnam, îndeplinise cîteva misiuni în Cambodgia pentru serviciul de informații al armatei, și, după aceste operații, la vîrsta de treizeci și cinci de ani, se simțise un om bătrîn și uzat. Înapoiat la Washington, își desfăcuse căsătoria în doi timpi și trei mișcări. Împreună cu fiica sa Joey, pe care izbutise s-o salveze din falimentul căsniciei sale, plecase la Roma, ca să lucreze acolo pentru o agenție americană de presă și ca să-și vindece rănile. În cartierele vechi ale orașului se simțea la adăpost. Spre deosebire de mulți europeni, Kurhajec nu cunoștea de fel cetatea eternă, atît de mult și de des descrisă și atît de mult și de des vizitată : pentru el, vechimea Romei era pur și simplu ceva nou.

La început se încurcase cu diferite prietene, pe care le consumase la iuțeală, ne fiind în stare să-și tempereze fierbințeala trupească, mult intensificată în timpul anilor petrecuți de el într-o țară tropicală. Una se îngrășase, alta slăbise, nici una dintre aceste femei nu-și păstrase greutatea inițială, atunci cînd Kurhajec îi anunța despărțirea, lăsînd-o cu buzele umflate, fără multe vorbe. În cele din urmă o întîlnise pe Rosa Ponti. Primele cuvinte ale acestei femei, pe care avea să le țină minte veșnic, sunaseră astfel :

— Joe, îmi place mult brațul tău ; brațul tău stîng.

Brațul stîng al lui Kurhajec, în urma unei boli din copilărie nu crescuse normal, ci rămăsese ca un braț de copil, cu o mînuță neputincioasă întoarsă spre interior.

— Ce ai spus ?

— Am spus : îmi place mult brațul tău.

— Și cum ți se pare restul ?
— Nu știu încă.
— Care e prima ta impresie ?
— Pari foarte slab.

După ce, în pat, îi arătase cîtă putere are, Kurhajec se informase cu privire la greutatea ei, căci avea de gînd ca acum să urmărească atent evoluția acestei caracteristici corporale. Dar uitase. După trei luni, însă, Rosa Ponti dădu deoparte cearceaful de pe trupul ei cartilaginos, picioarele ei goale plescăiră pe plăcile pardoselii, se sui goală pe cîntar și îl privi peste umăr pe americanul scandalagiu din pat.

— Tot cincizeci și cinci de kile, — zise ea.
— Ce vrei să spui ?
— Ar trebui să ne căsătorim, Joe.

Se căsătoriră, și, la scurt timp unul după altul, li se născură doi copii : Laura și Pepe. Kurhajec lucra pentru agenția de presă, și în timpul liber desena acum fațadele unor biserici romane. Se învîrtea mai ales printre străini și nu se putea hotărî să învețe temeinic limba soției sale. Nici Rosa Ponti nu prea avea nevoie de limba ei : cînd încordarea se întețea, Rosa începea o canonadă de ocări într-un dialect de neînțeles și sfîrșea după o jumătate de oră prin a-și descheia bluza.

— Poftim, privește !

Îi arăta sînii, propriii ei sîni, cu care îi alăptase pe Laura și pe Pepe. Oricare ar fi fost situația și oricît de convins ar fi fost că are dreptate, Kurhajec ceda : atîta natură îl turtea.

Treptat, Rosa Ponti se pricepu să canalizeze forța brută și pornirea distructivă a soțului ei. Îi atrăsese atenția faptul că Joe Kurhajec se complăcea printre unelte : din plimbările lui prin oraș se întorcea ades cu cîte o unealtă în mîna stîngă. Îndeosebi dălțile, dălțile acelea cu mîner de lemn și cu vîrful ascuțit, fie drept, fie curb, îl atrăgeau grozav.

— Uite, Rosa, o piesă aproape antică. În zilele noastre nu se mai fac asemenea dălți ; asta ține o viață de om.

— Foarte frumoasă, zău, foarte frumoasă. Dar cît ai dat pe ea ?

— O nimica toată. Omul ăla a spus că dalta a încăput pe mîini bune.

— Așa a spus cînd ți-a dat-o ?

— La ce te gîndești ?

— Așa a spus cînd ți-a dat-o ? Că la tine a încăput pe mîini bune ?

— Da.

— Atunci ai dat prea mult pe ea.

Totodată, Rosei îi atrase atenția faptul că, în plimbările lui printre coline, Kurhajec culegea întotdeauna pietre, că-și umplea cu ele buzunarele pantalonilor săi militari pînă ce dădeau și pe afară și amenințau să-i rupă. Fără să caute anume, Joe găsea întotdeauna și pietre cu forme deosebite sau de culori deosebite. Rosa nu dorea să aibă pietre în casă, dar îi plăcea să vadă pietre în mîinile lui și îi plăceau ochii cu care privea el pietrele. În cele din urmă Rosa ajunse la o concluzie simplă, făcu propunerea în clipa potrivită și se pricepu s-o împacheteze în așa fel, încît să pară că lui însuși i-a venit această idee.

Kurhajec se apropia de vîrsta de patruzeci de ani cînd îi veni ideea să se apuce de sculptură : stătea pe balconul apartamentului și zări deodată printre jucăriile lui Pepe o piatră, și alături de ea o daltă. Ce coincidență ! Ulterior îl cuprinsese mirarea că fusese nevoie de atîția ani de bîjbîială, că un om putea să aibă nevoie de atîția ani ca să-și descopere o năzuință bine conturată. Faptul că între timp ajunsese la mijlocul vieții nu-l stingherea ; dimpotrivă, această constatare deveni un izvor de putere : acum ori niciodată. Cîteva accese de plîns, cu o durată de cîteva ore fiecare, adevărate ruperi de nori, îi marcară dezlănțuirea, și părea că datorită lacrimilor, scăpase și de năpasta lipsei de țel.

Plin de optimism și cu o energie fără frîu, Kurhajec se puse pe treabă, — un american care începuse să evite societatea americanilor, — și își prescrise sieși cinci ani ca să descopere dacă în el se ascunde un artist care să poată trăi din munca lui. Luă lecții de desen și de modelaj, și învățâ principiile de bază ale sculpturii de la un pensionar cu o jumătate de plămîn, care făcuse monumente funerare încă de la vîrsta de cincisprezece ani.

Socoti că trebuie să parcurgă neapărat întrega istorie a sculpturii, așa încît avea nevoie de cîțiva ani pînă să se înapoieze, ca sculptor, în secolul al XX-lea.

Într-o zi Kurhajec deschise portița unei împrejmuiri de pe o străduță laterală, perpendiculară pe un bulevard de pe malul Tibrului ; trecu printre niște stive înalte de mașini de spălat uzate, și, după cîteva clipe, descoperi, în inima Romei, o șură veche și goală. Descoperirea nu-i produse mirare.

Într-o după-amiază senină de toamnă, Hanna Piccard se plimba pe malul Tibrului. Privea frunzele uscate ale platanilor și dădea din cînd în cînd puternic din cap, ca să-și alunge gîndurile negre. Zgomotul traficului care duduia pe bulevard pe patru benzi deveni repede obositor. Hanna o luă pe o străduță laterală și trase aer în piept cînd, după un cot, găsi ceva mai multă liniște. Merse de-a lungul unei împrejmuiri și traversă străduța, ca să evite trei bărbați și un autovehicul. Capota din spate a mașinii era deschisă și sub ea cei trei bărbați stăteau în genunchi și gemeau : mutau un bloc de piatră din mașină pe un cărucior. Străduța era în pantă. Hanna abia trecuse de ei și auzi pe cineva că strigă :

— Hei ! Atenție la mașină !

Hanna înțelese pe dată că mașina albă, eliberată de povara ei și fără șofer, pornise singură la vale. Hanna se opri, fără să se uite înapoi.

— Atenție ! La o parte !

Atunci făcu totuși un pas, un singur pas, lateral. Întîmplător, fusese un pas în direcția cea bună, și după o secundă mașina trecu pe lîngă ea, aproape atingîndu-i picioarele. Foarte calmă, fără să manifeste nici o urmă de frică, Hanna urmări cu privirea mașina, pînă ce aceasta se izbi, cu douăzeci de metri mai departe, de zidul unei case, și se opri. Se auziră rîsete zgomotoase. Hanna Piccard se întoarse brusc, crezînd că cei trei bărbați rîd de ea. Un bărbat înalt cu un braț de copil și cu o mînuță întoarsă spre interior, se îndreptă spre ea și îi ceru scuze într-o italienească pronunțată impresionant de prost. Și o pofti să bea cu el un pahar de vin, ca să-și revină din sperietură.

— Nu m-am speriat, — zise ea, calmă.

Zîmbi văzînd mutra lui mirată și simți dorința de a-i șterge cu degetul arătător picăturile de sudoare de pe buza superioară. După un ceas Hanna Piccard ieși din șură, cu pași ușori, lăsînd în urma ei impresia de femeie cuminte și distinsă. După o săptămînă, zilele senine de toamnă trecuseră și, după altă jumătate de săptămînă, Hanna Piccard îl urma la el acasă pe un ziarist italian de patruzeci de ani, care prezenta o oarecare asemănare cu Joe Kurhajec.

Într-o seară de noiembrie, Hanna Piccard se lăsă sărutată pe ambii obraji de către Kurhajec într-un restaurant vietnamez din Trastevere. O sunase la telefon în acea după-amiază și îi făcuse impresia că se simte însingurat. Chiar așa și era : Rosa plecase cu cei doi copii să-și viziteze familila într-un sat de la nord de Roma, iar Kurhajec nu suporta prea mult absența ei. Voia să ia masa cu Hanna încă în aceași seară. Hanna Piccard se simți șocată de tonul autoritar cu care îi fusese făcută propunerea, dar o acceptase, ca să se revanșeze pentru comportarea ei la prima întîlnire cu Joe Kurhajec, comportare pe care ulterior o găsise ca fiind destul de anodină. Să dea fuga, să deschidă portiera autovehiculului în mers, să se vîre în mașină și, culcată pe bancheta din față, să tragă frîna de mînă, — asta ar fi trebuit să facă.

— Nu vreau să mănînc prea mult, — zise ea, luîndu-și degetele de pe lista unsuroasă.

— Așteaptă să avem mîncarea pe masă.

Kurhajec turnă vinul de orez și dădu comanda. Masa fu umplută cu farfurii și farfurioare, încît chiar cu mîinile întinse nu se putea ajunge decît foarte anevoie pînă la felurile cele mai de departe.

— Miroase superb, — zise Hanna Piccard, și era sinceră. — Ce e asta, Joe ?

Kurhajec îi dădu explicația necesară, fiind ajutat de ospătar, cu care se întreținea într-o vietnameză ca vai de lume.

— La Saigon am locuit la trei străzi depărtate unul de altul, așa am constatat aici la Roma. Bătrîna lui mamă e aici, în bucătărie ; am să-ți fac cunoștință cu ea. Numai dacă ții.

— O să vedem, Joe.

Deocamdată nu prea avea șansa să se revanșeze, deoarece nu fusese încă niciodată în Asia de sud-est. Kurhajec îi vorbi despre templele din jungla Cambodgiei.

— Erau de fapt niște sculpturi mari, și unele n-au mai fost de mult întreținute, încît copacii și arbuștii au crescut peste și prin ele, în acea superbă lumină verde, și, încet, dar sigur, au fărîmițat pietrele sfinte. Am mai demolat și noi destule dintre ele. Pe atunci, după debarcarea în Normandia, după debarcarea în Sicilia, trupele americane aveau cu ele, ca ofițeri, istorici de artă, băieți distinși, cu studii la Harvard și la Princeton. Ei au stabilit în care catedrale trebuie să facă grenadele găuri. Dar asta era în Europa. În Cambodgia am făcut în scurt timp una cu pămîntul o cultură multiseculară și am distrus ordinea socială, și mi-e rușine de toate astea, pentru că noi n-aveam ce căuta acolo.

— În această privință sînt de acord cu dumneata. Acum un an l-am vizitat pe unicul meu frate, care a emigrat în Australia, căci se săturase de Olanda. Din avion am văzut foarte clar Vietnamul. „Va să zică aici s-au petrecut toate astea", mi-am dat seama deodată ; „va să zisă aici s-au petrecut toate astea", și m-a podidit plînsul.

— La cinci mii de picioare deasupra Vietnamului.

— Are vreo importanță ?' — zise ea, roșind, și-și puse pe masă tacîmul.

— Ieri am vorbit cu cineva care a stat două săptămîni în Perú pe socoteala unei asociații europene de binefacere. Asociația era îngrijorată de soarta unui număr de cîteva sute de țărani peruvieni, niște munteni, care, în urma măsurilor luate de guvernul peruvian, erau amenințați cu pieirea. Băiatul acela nu fusese încă niciodată în Perú, nu vorbea limba spaniolă, nu cunoștea felul de viață de acolo, dar după ce și-a petrecut două săptămîni într-o bibliotecă, s-a simțit deodată solidar cu acei țărani de pe altă planetă. A plecat din Perú și a făcut un senzațional reportaj de televiziune de șapte minute și jumătate.

— Bine, e absurd, firește. Dar nu terminasem ce aveam de spus, domnule Kurhajec. Mi-a fost bineînțeles rușine că-mi dăduseră lacrimile. Stai într-un avion,

într-un fotoliu confortabil, după ce ai mîncat pe săturate, priveliștea este dumnezeiască, dar te plictisești, și deodată îți dai seama că acolo jos se află gropile comune și pădurile desfrunzite, că acolo umblă creanga atîția oameni înfometați și schilodiți. M-a șocat, mi-a fost silă de mine însămi și am plîns pentru că m-am simțit atît de neputincioasă.

— Asta nu schimbă lucrurile, nu mi-o lua în nume de rău, — zise Kurhajec, prefăcîndu-se mișcat, dar Hanna Piccard își plecase capul și rămase cîteva minute cu privirea ațintită spre farfurie, clipind din ochi. — Nu mi-o lua în nume de rău, — zise Kurhajec, încă o dată, oarecum impacientat, oarecum iritat, de susceptibilitatea ei, și-și puse mîna pe a ei, dar ea și-o retrase și mai tăcu vreo cîteva clipe.

— Nu ți-o iau în nume de rău. E o neînțelegere.

Hanna Piccard își ridică acum privirea și fu mulțumită să poată constata că Joe Kurhajec rămăsese sub impresia reacției ei. Hanna își șterse cu șervețelul degetele murdare de grăsime și, pe gînduri, își scoase limba — către ea însăși.

— În șură mi-ai vorbit despre o insulă grecească, Joe. Ai o casă acolo ?

— Eu ? Drept cine mă iei ? Nu, astă-vară am stat acolo, șapte inși, în două camere și un cort : Rosa, copiii și eu, un prieten al meu și fiica lui. M-am dus acolo pentru că la ei marmura este foarte ieftină. Am scos un bloc de marmură din carieră și am început două statui, un bărbat și o femeie, dintr-un singur bloc. N-am decît să-mi închid ochii ca să-i văd pe amîndoi, în lumina de seară a Greciei. La anul mă întorc pe insulă ca să-mi termin statuile și după aceea le transport la Roma cu vaporul.

— Mi se pare splendid să faci camping în grup intim pe o insuliță și să trăiești în aer liber. Să înoți în fiecare dimineață. Iar seara să stai ore întregi, împreună cu toți ceilalți, în jurul unei mese mari, ca să mănînci și să bei cu ei.

— A fost într-adevăr splendid, a fost cea mai frumoasă vară din viața mea. Încep în sfîrșit să mă formez. Cei mai mulți sculptori ajung la maturitatea lor de-crea-

ție abia în a doua jumătate a vieții. Încet și cu stăruință. Omul trebuie să știe să se grăbească încet.

— Asta nu mi se pare că e pe măsura dumitale.

— Eu mi-am fixat singur termenul pînă la care să mă maturizez, ca să dobîndesc profunzime, — zise Kurhajec, cu toată seriozitatea.

— Hm...

— Ascultă, am să te prezint prietenului care a fost cu noi. Îl cheamă Andrea. Da, trebuie neapărat să faci cunoștință cu el ; am să i te prezint. Numai dacă ții. Vara asta, Andrea a devenit tălmăcitorul meu oficial de vise. Ce zici de asta ? Tălmăcitorul meu oficial de vise.

După ce îi dezvălui Hannei acest secret, Kurhajec pufni în rîs, iar rîsul lui zgomotos și volubil o cuceri și pe Hanna. „Ce curios", își zise ea, „că un om poate să rîdă cu atîta nerușinare ! Ah, viața trece pe lîngă tine, Piccard."

— Dar ce-i cu dumneata, Joe ? Ci încetează odată ! Kurhajec se calmă.

— Parcă aș fi o maimuță, — zise el apoi, căci Rosa Ponti îl compara întotdeauna cu o maimuță cînd îl apuca rîsul ăsta nebunesc. — Doamne Iisuse Cristoase, cred că i-am trezit pe toți din somn. — Se întoarse înspre cei șase vietnamezi care se înghesuiau în ușa bucătăriei și își plecă politicos capul. — Aziatici.

— Dar de ce ai izbucnit așa în rîs ? — întrebă Hanna Piccard.

— Habar n-am.

— Vorbeam despre prietenul dumitale Andrea.

— A, da, tălmăcitorul meu oficial de vise. Mai toarnă-mi un pic. Andrea, da. Susține că în majoritatea cazurilor nu-mi dau seama în suficientă măsură care e mersul vieții mele, ca și cum viața mea ar avea un anumit traseu, și Rosa susține și ea același lucru. Mă ametesc amîndoi cu vorbe, încercînd să mă țină astfel în frîu, pentru că eu am rămas o fiară.

— Ai sudoare pe frunte.

— De la mîncare. Eu mănînc aici în fiecare lună, sînt prieten bun cu patronul și cu bătrîna lui mamă și totuși nu-mi iese din cap gîndul că ăștia mă otrăvesc lent. Mi-e rușine că am această bănuială.

— Mi se pare foarte justificată.

— Găsești că e justificată ? — întrebă el, părînd dezamăgit.

— Da, firește, dar ce însușiri deosebite are prietenul tău ? — întrebă Hanna, cu un zîmbet tandru, vrînd să pătrundă mai adînc în sufletul lui Kurhajec.

— Mi-ai pus o întrebare încuietoare. Ce însușiri deosebite are Andrea ? Mai guști ceva ? Ia îmbucături mici, foarte mici. E un om subtil. Și are un fel de modestie care atrage. Stai, am să-ți arăt ceva.

În timp ce-și căuta portofelul, Kurhajec avu o ușoară șovăire : părea că e pe punctul de a dărui unei necunoscute o parte din prietenul său. Îi dădu o foaie de hîrtie împăturită în patru : pe o față a foii era bătută la mașină o poezie, iar pe cealaltă față era lipită o fotografie. Hanna simțise șovăiala lui și socoti că cel mai bun lucru este ca mai întîi să citească poezia, așa încît Kurhajec mai avu posibilitatea de a-i ascunde fotografia. Era o poezie de douăsprezece versuri, scrisă evident pe insula grecească, și în care lucrarea sculptorului era folosită pentru comparație.

— E extraordinară, — zise Kurhajec după numai o jumătate de minut. Nu găsești că e subtilă ? Așteaptă, am să ți-o citesc eu. E mai bine. Trebuie s-o auzi.

Kurhajec întinse mîna după bucata de hîrtie, răsturnîndu-și cu acest prilej paharul cu vin. Hanna își lipi de piept documentul.

— Stai cuminte. Abia am început să citesc.

Vinul se întinse repede pe fața de masă. Kurhajec își închise ochii, oftînd. În întuneric văzu cabina de bagaje a unui elicopter, niște picioare care împingeau spre exterior cadavrele unor oameni împușcați, niște trupuri care se rostogoleau în văzduh. Își holbă ochii.

— E o poezie frumoasă, — își dădu Hanna părerea, cu o voce destul de șterșă ; nu aruncase încă nici o privire asupra fotografiei și ținea acum foaia de hîrtie în așa fel, încît Kurhajec ar fi putut să i-o ia din mînă fără să fie nepoliticos. — E o poezie frumoasă, — repetă ea.

— Dar ai citit-o cum trebuie ? E atît de subtilă ! Poate că nu te pricepi încă destul de bine la sculptură, ca s-o poți înțelege.

— Am citit-o cum trebuie, domnule Kurhajec, și am înțeles-o. O găsesc cu adevărat splendidă, dar nu prea mă pricep să-mi exteriorizez admirația.

— Și de ce e bună ?

— Stai cuminte. E simplă, directă și într-adevăr foarte subtilă. Îmi amintește de poezia greacă antică.

— Da, da, hotărît. Homer și ceilalți.

— Aș, Homer... Mă gîndeam de fapt la Safo și la Arhiloc, cei dintîi poeți greci care au vorbit despre ei înșiși. Homer n-a vorbit niciodată despre el însuși.

— Bine, dar au fost aproximativ contemporani.

— Aproximativ, da. Safo s-a născut aproximativ cu cinci sute de ani după Homer, dacă cel puțin a existat vreodată un Homer.

— Și te-ai uitat la fotografie ?

Atunci Hanna privi în sfîrșit fotografia lipită pe contra pagina foii de hîrtie pe care fusese bătută la mașină poezia. Autorul poeziei stătea la o măsuță rotundă în fața unei cafenele grecești, iar pe genunchii lui și lipit de pieptul lui se odihnea un băiețaș, micuțul Pepe, după cum presupuse ea. Bărbatul apucase mînuța durdulie a copilului și și-o pusese pe propriile sale degete. Lumina soarelui era intensă. Ulterior, Hanna Piccard își aminti foarte clar această poză și i se păru atunci de neînțeles că în seara aceea nu-l recunoscuse pe bărbat, căci îl mai văzuse cîndva, și nu cu mult în urmă, între coloanele Panteonului. Bărbatul purta un cozoroc, încît cea mai mare parte a chipului îi era invizibilă, dar ea l-ar fi putut recunoaște după atitudine, după felul lui de a privi.

— Și dumneata de unde vii ? — întrebă Kurhajec, după ce făcuse să dispară în portofel foaia de hîrtie.

— De unde vin ? Ce importanță are, Joe ? — Dar politețea cerea ca și ea să-și dezvăluie o parte din viață ; Kurhajec făcea impresia că e agitat și nervos. — Vin din zona marilor fluvii, — începu ea, și repetă fraza, pentru că se atașase de ea. — Vin din zona marilor fluvii, niște fluvii de sute de metri lățime, între diguri înalte...

— Diguri...

— Diguri de vară și diguri de iarnă. Pe vremuri, cînd în Olanda iernile mai erau încă foarte aspre, fluviile uneori înghețau, și atunci pe diguri lunecau săniile. N-am

luat parte decît o singură dată. Tatăl meu avea o fabrică : fabrica un material de construcţie.

— Ce material ?

— Cărămidă, domnule. Tata avea o fabrică de cărămidă, întocmai ca tatăl lui şi ca tatăl tatălui lui. Era o familie de mici industriaşi, care trudeau din greu. Începuseră cu nimic, dar încet-încet se chivernisiseră. O jumătate din sat lucra la fabrica noastră. Familia noastră avea bani, acum nu mai are, şi trăieşte potrivit cîtorva coduri invariabile, imuabile. Ce-i cu dumneata ?

— Numeşte măcar unul.

— Să faci ceea ce spui. Asta a fost regula principală şi cea mai de neclintit : să faci ceea ce spui. — Hanna Piccard îşi încrucişă, mîndră, braţele, şi atunci simţi lanţul de aur care îi atîrna între sînii tari. — Cererea de cărămizi a scăzut şi acum cincisprezece ani fabrica a fost închisă. Atunci, de fapt, familia s-a destrămat. A patra generaţie crescuse în prea mare belşug, mîinile ei nu mai ştiau ce e munca. Ici-colo, prin ţară, mai trăiesc vreo cîţiva unchi excentrici. Unchiul Jan cu Mercedesul lui mătăhălos. Cînd aveam vreo nouă ani îmi plăcea să mă duc să-l iau pe taică-meu de la fabrică. Mergeam pe dig, de-a lungul fluviului, spre fabrică, fiind absolut sigură că am să-l întîlnesc. Îmi plăcea că trebuia să aştept. Stăteam în biroul lui, lumina amurgului intra pe fereastră, programul de lucru era încheiat, şi auzeam cum ciripesc vrăbiile sub şoproane. Mă uitam ţintă la pardoseala cenuşie-albăstruie şi eram convinsă că mai tîrziu am să preiau întreprinderea. Fratele meu, unicul meu frate, nu voia. Eu aş fi putut. Dacă fabrica n-ar fi fost închisă, aş fi preluat eu întreprinderea, chiar dacă n-aş fi făcut asta decît dintr-un fel de loialitate faţă de familie. Aşa, acum spune-mi un banc.

Kurhajec tăcu. În acest timp, chipul duios al omului care îşi lăuda un prieten devenise ţeapăn ca o mască mortuară. Hanna Piccard simţi că ospătarul o priveşte, îl privi şi ea pe el, şi înţelese pe loc la ce trebuie să se aştepte. Tresări speriată atunci cînd Kurhajec îşi puse braţele grele pe masă.

— Ce vrei să-mi povesteşti, Joe ?

— N-avea grijă. Am gata pregătită o poveste.

— Ești sigur că vrei să mi-o spui ?

— Zburam într-un Canberra, — începu Kurhajec. — Era primul meu zbor de bombardament după sosirea în Vietnam, și am să scriu odată și odată ceva frumos despre el. Pe botul avionului erau pictați cunoscuții dinți de rechin, iar pe fuselaj, în dreptul carlingii, erau lipite cunoscutele *pin-ups*, iar aparatul se numea bineînțeles *Bloody Mary*. Zborul era un experiment. Ne-am urcat, cu nonșalanță, și totul s-a petrecut cu aceeași nonșalanță. După depășirea limitei sonore, s-a făcut o liniște deplină. Aparatul sîsîia fără zgomot în aerul albastru, strălucitor, iar în jurul capului meu și al umerilor mei se boltea o cupolă străvezie. Eram fericit. Am început să cîntăm, pilotul și cu mine ; am cîntat cît ne-a ținut gura cînd aparatul s-a apropiat de sol, a făcut o curbă și și-a coborît trenul de aterizare. Acolo, jos, au apărut într-o clipită niște cratere minuscule. Nici o artilerie antiaeriană, nimic. Eram în concediu. După o jumătate de oră mergeam cu mîinile în buzunare la bază, spre dușuri. Așa a început.

În următorul interval de o oră și jumătate, expresia feței lui Kurhajec nu suferi aproape nici o schimbare, iar vocea lui suna monoton. Kurhajec povestea, ca și cum ceea ce spunea nu-l mai privea. Nu vorbea decît rar sau niciodată despre activitatea lui din timpul războiului, și totuși povestirile lui făceau impresia că, din pricina unor repetări multiple, se tociseră. Părea că se desfășoară o înregistrare pe bandă. Contrastul dintre aparenta impasibilitate cu care își relata peregrinările, și încordarea trupului său, era înspăimîntătoare.

Hanna Piccard își încrucișase brațele și respira adînc și liniștit, ca să simtă în continuare greutatea lanțului ei de aur. La început o iritase faptul că Joe Kurhajec o informa încă de la a doua lor întîlnire despre trecutul său din timpul războiului. Avea doar și o soție și prieteni ; nu ? Pe Hanna o mira faptul că o invitase să-l însoțească tocmai la restaurantul vietnamez, dar uimirea ei se prefăcu în neîncredere, o neîncredere alimentată de dorința lui, mai mult decît evidentă, de a impune. Fără îndoială, omul acesta folosea trecutul său din timpul războiului, — chiar dacă nu se vorbea despre asta, — pentru a obține

atenție, milă, dragoste și respect. Pentru numele lui Dumnezeu, de ce rămăsese el acolo, după ce un prieten al său, fotograf, fusese ciuruit de gloanțe ? Și ce îl captivase în acea atmosferă conștientă de criminalitate, în acea demență conștientă a unor bărbați ca el, niște bărbați de treabă, întru totul obișnuiți ? Hanna văzu că lui Kurhajec i se preling picături de sudoare pe la urechi, spre ceafă. Angoasa lui era evidentă, autentică, și atunci pe Hanna o enervă propria ei bănuială și teama ei vagă că Rosa Ponti ar putea să apară pe neașteptate. Fu atentă, încercă să fie atentă, și se simți rușinată și neputincioasă, ca atunci, în avion, deasupra Vietnamului, iar cînd dezgustul deveni prea intens, gîndurile i se îndreptară spre fotografia bărbatului care își pusese mînuța lui Pepe pe degetele sale, ca s-o privească.

Vocea lui Kurhajec devenise răgușită, cînd îi povesti Hannei, la urmă, despre templul cambodgian în care de teama unor urmăritori fantomatici, stătuse ascuns patru zile, în tovărășia unei fete, pe care o cumpărase. În timp ce descria, fără cea mai mică șovăire și cu o sfîșietoare precizie, cum se poate preface un om în fiară, părea că în trupul lui, întocmai ca în templu, creșteau luxuriant copaci și arbuști, care, încet, dar sigur, îl făceau fărîme. Fata abia-abia scăpase de mîna lui ucigașă, deoarece Kurhajec se izbise cu capul de o piatră și-și pierduse cunoștința.

ÎNTR-O SEARĂ DE NOIEMBRIE, KURHAJEC O introduse pe Hanna Piccard într-un cerc de italieni și străini, care se întîlneau lunar într-un restaurant cu specific încă popular, cu bucătărie autentic romană. Acesta era probabil, la Roma, ultimul restaurant cu specific încă popular, și, de aceea, cei ce se adunau acolo păstrau mai mult sau mai puțin secretul cu privire la locul lor de întîlnire. Cinele erau simple acolo, dar bune ; un ospătar vîrstnic și unul tînăr se foiau fără vestoane printre mesele puse foarte aproape una de alta ; mesenii vorbeau tare. Cînd Hanna Piccard își făcu intrarea în local, în vestonul ei aviatic de piele, ferestrele erau aburite.

Printre cele cincisprezece persoane reunite în jurul unei mese lungi îl recunoscu pe bărbatul din fotografie : era totodată cel pe care îl zărise între coloanele Panteonului și pe care ulterior îl uitase numaidecît. Bărbatul se sculă în picioare. Era înalt. Îi dădu din cap lui Kurhajec în semn de salut, părînd jenat și în același timp ironic.

După ce îi fu prezentată lui Andrea Simonetti, Hannei îi stătu pe buze să-i pomenească de prima lor întîlnire întîmplătoare, dar se abținu, deoarece Simonetti nu lăsase să-i scape nici cel mai mic semn că ar fi recunoscut-o, și nici în ochii lui, pe care și-i ținu o clipă ațintiți înspre ea, Hanna nu zărise nici o licărire. Și chiar : de ce ar fi recunoscut-o ? Hanna ar fi vrut totuși să fie recunoscută. Ceva mai tîrziu, Kurhajec fu chemat de o italiancă blondă platinată, pe care însă o lăsă încă cinci minute să aștepte și abia apoi se duse încet spre ea. Simonetti mormăi că nu înțelesese numele Hannei. Iritată, Hanna îi înmînă cartea ei de vizită.

— „Lux et Libertas", — bîigui Simonetti, și-și îndreptă ochii albaștri, aproape negri, înspre ea, cu o timiditate seducătoare, pe care ea, pînă atunci, n-o observase decît exclusiv la femei.

— Joe, în profunda sa înțelepciune, a hotărît că trebuie să facem cunoștință.

— A-ha, așa a hotărît Joe ?

Hanna nu avusese încă nici un prilej să se orienteze : în plus, după acel schimb de priviri, se simți plină de fel de fel de șovăieli și de nehotărîri, și cînd ospătarul cel tînăr o rugă stăruitor să ia loc, pentru ca el să-și poată vedea nestingherit de treabă, Hannei îi veni chef să plece. Luă loc pe scaunul ce-i fusese rezervat și îi aruncă o privire contrariată lui Kurhajec. Chiar în fața ei stătea la masă omul de care se simțea legată în mod jenant prin tăcerea cu privire la prima lor întîlnire. Că el își amintea de ploaia torențială din acea dimineață de duminică, de bătrînul dintre ghivecele goale, de părul ei ud leoarcă și de toate celelalte amănunte, Hanna se convinsese între timp, sub influența cîtorva constatări cu neputință de definit în cuvinte.

Simonetti îi dădu Hannei mai întîi cîteva informații despre ceilalți membri ai grupului și încercă să-i caracterizeze cu cîte un singur amănunt pe cei pe care îi considera cei mai importanți. În continuare, îi aduse la cunoștință, într-un tempo rapid, și propriile sale coordonate. Locuia în *piazza* Farnese, cu o fiică de treisprezece ani, prietena intimă a fiicei lui Kurhajec, Joey. La scurt timp după înapoierea sa dintr-o ședere de doi ani în Statele-Unite, îl întîlnise pe Kurhajec în biserica *San Carlo alle Quattro Fontane* și îl ajutase să-și găsească o locuință. Lucra trei zile pe săptămînă pentru *Museo Nazionale d'Arte Moderna,* încerca acolo să încropească fără prea mare cheltuială o colecție de grafică și era scutit de a lua parte la ședințe. Colabora la întocmirea unui catalog al operelor pictorului Caravaggio, un proiect măreț, la care nu se mai lucrase de doi ani, și care urmărea să pună în valoare anumite particularități ale caracterului italienilor. Orele de seară și *week-end*-urile le folosea ca să scrie versuri. Stătea în medie două ore pe zi la fereastră. Îi plăcea să facă plimbări lungi prin oraș și le

și făcea, de scurt timp și spre mirarea sa, cu mîinile la spate.

În timp ce asculta această expunere, Hanna Piccard avu posibilitatea de a-l observa în voie pe Simonetti, pentru că el aproape că nu îndrăznea să se uite la ea. Hanna se simțea mai bătrînă și mai înțeleaptă decît acest om de treizeci și doi de ani, ceea ce îi insufla liniștea necesară. Chipul prelung și osos, de care Hanna se speriase grozav sub porticul Panteonului, n-o mai înfricoșa. În trăsăturile feței lui, Hanna mai zări și o componentă juvenilă. O introducea cu atîta timiditate și naivitate în lumea lui, încît ea nu-l socoti doritor să-i ascundă amintirea acelei dimineți duminicale. Capul lui, ca și chipul lui, îi făcură Hannei impresia că sînt expresia aproape patetică a unei singure noțiuni : formă. Mîinile lui o atraseră cel mai mult, iar din mîinile lui : degetele lungi, care se jucau acum cu cartea ei de vizită.

— Așa, acum dumneata, — îl auzi ea deodată că spune, ca și cum i-ar fi venit ei rîndul să arunce zarul și să joace.

— N-ar trebui oare să comandăm mai întîi ceva de mîncare ? Tare aș vrea să văd o listă de bucate.

— Cred că aici n-au listă de bucate.

— Trebuie să existe o listă de bucate.

Înainte de a-și da seama ce face, Hanna îl acostă pe ospătarul cel tînăr. Acesta adeveri bănuielile lui Simonetti, enumeră la iuțeală toate aperitivele și felurile disponibile, și zîmbind văzînd că omul din fața ei admiră boltile restaurantului, cu o atenție simulată. Hanna Piccard, bănuitoare, își reînnoi cu încăpățînare cererea. Ospătarul tînăr plecă, foarte indispus. Hanna tăcu, pînă ce i se azvîrli pe masă o listă de bucate devenită aproape cu neputință de citit. Pe dată, Hanna dădu comanda : un *antipasto*.

— Numai un *antipasto ?*

— Nu prea mi-e foame, domnule.

— Știți sigur că vreți să mîncați ?

— Am comandat un *antipasto*. — Se întoarse brusc înspre Simonetti. — Acum uită-te din nou la mine.

— Ești supărată ? — întrebă el. — Aici nu trebuie să ceri listă de bucate ; asta îi plictisește. Aici trebuie să

vorbești. Oamenii vor să-ți audă vocea. Trebuie să vorbești, să vorbești, să vorbești, trebuie să le atragi atenția, trebuie să le dai senzația că există.

— Știu, știu, — zise ea, — dar în seara asta nu prea sînt în formă.

— Să vorbești și iar să vorbești. Și lui Joe Kurhajec i-a venit greu la început, că trebuie să vorbești atîta, pînă să te vadă cineva și să vrea să facă ceva pentru tine. Dar s-a adaptat. Eu nu, mie încă din tinerețe mi s-a părut supărător atît obiceiul ăsta, cît și faptul că m-am născut la mai puțin de o sută de metri de aici. De ce caută oamenii în permanență numai contact, contact, contact? Sînt nesiguri. Ca și cum existența lor s-ar cere confirmată în fiecare minut. Uite, ți s-a adus un *antipasto*. Băiatul se numește Piero. Spune-i ceva drăguț; se simte foarte stingherit.

Hanna nu găsi ce să-i spună. Mîncară. Simonetti nu se uita la ceilalți, și nici Hanna nu se străduí să adopte o poziție mai comodă, încît părea că amîndoi nimeriseră din nefericire într-o societate străină și zgomotoasă.

— Am fost de două ori în Olanda, — zise Simonetti în cele din urmă. — Prima dată ca să văd construcțiile de locuințe populare din anii '20 și '30, și a doua oară ca să studiez cîțiva succesori ai lui Caravaggio. Am locuit o lună la Amsterdam, am văzut porțiuni mari ale țării, și insulele, dar nu-mi aduc aminte de nici o fabrică de cărămizi. Tatăl dumitale avea o fabrică de cărămizi, așa am înțeles. Unde se află fabricile de cărămizi?

— În zona marilor fluvii. Eu sînt de fel din zona marilor fluvii.

Spuse asta în acea seară pentru ultima dată. Nu mult după aceea, desenă, pe șervetul ei, la rugămintea lui Simonetti, un plan al fabricii de cărămizi, cu fluviul și cu satul din apropiere. Îi desenă și un traseu „turistic" pentru vizitarea fabricii, însemnînd cu creionul locurile ei preferate, și cînd ajunse la pardoseala din biroul tatălui ei, își recăpătase buna dispoziție. Simonetti își luă stiloul în mînă și își despături șervetul.

Cei de la alte mese se amuzară îndelung, în taină, privind cuplul Simonetti-Piccard. Aceștia păreau doi copii, care abia făcuseră cunoștință unul cu altul și care, stînd

la o masă, fără să-și ridice privirea sau să și-o rotească, și tresărind la cea mai mică vibrație a mesei, lucrau la un desen, ratat din capul locului.

Simonetti desenă cîteva străzi din Amsterdam și arătă unde locuise el cîndva. Își aduse aminte de grădina interioară, de numeroasele balcoane și de numeroasele vieți din preajma lor, și zise că această priveliște îl costase nenumărate ore. Hanna Piccard cunoștea bine cartierul și constată în tăcere că Simonetti trecuse zilnic prin fața bodegii ei preferate. Poate că pe atunci îl și văzuse uneori trecînd pe acolo. Simonetti desenă apoi, cu multă îndemînare, planul străzilor cartierului P. L. Tak, cartierul unde studiase blocurile societății de construcții de locuințe „Zorile".

— Dumneata nu pronunți corect numele, — observă Hanna. — Ascultă : P. L. Tak. P. L. Tak. — Simonetti încercă s-o imite. — Nu, ascultă. N-ai ascultat. Dumneata spui : Takke. Mult prea moale. Trebuie : Tak ! Tak, tak, tak, tak !

Chipul ei începu să radieze. Desenă Galeria Italiană din *Rijksmuseum* și trase o liniuță sinuoasă în locul unde era expus micul peisaj venețian al lui Guardi : o vedere spre lagună și o insuliță cu grădină împrejmuită cu zid. Simonetti cunoștea tabloul.

— Tak ! Mai spune o dată !

— Nu, acum nu mai spun.

— Tak. Hai, încă o dată.

— Tak.

— Acum e bine. Guardi. Pronunț bine ? M-am întrebat întotdeauna ce oră a zilei este cea din tabloul lui Guardi : dis-de-dimineață, sau cu puțin înainte de apusul soarelui ?

— Această a doua ipoteză e cea corectă, așa cred. Se vede după lumină, care e caldă și vaporoasă.

— Dar se lucrează. Niște oameni se pregătesc să dezlege o ambarcație.

— Se lucrează pînă la apusul soarelui, și în plus nu mi se pare plauzibil ca lui Guardi să-i fi plăcut să picteze dis-de-dimineață.

Între timp, sub mîna dreaptă a lui Simonetti apăruseră treptat contururile unei insule ; acum desena încet,

în tăcere, ca și cum ar fi vrut să-și regăsească suflul. Hanna Piccard își bău vinul și-și lăsă ochii să i se odihnească pe pielea subțire și pe micii mușchi mobili ai mîinilor lui, gustînd plăcerea de a auzi rumoarea vocilor și zăngănitul tacîmurilor din jurul ei. Simonetti plecase spre Vlieland, fără să se gîndească prea mult, atras de expresia „insulă ambulantă". De atunci, imaginea extremului Nord consta, pentru el, din amintiri : niște plaje late, nisipul zburător și trestia ierboasă, dunele semicirculare care se umflă cu încetul, țipetele pescărușilor pe un cer cu nori repede schimbători, și lumina, orbitoare în anumite zile.

— Ai văzut totodată cea mai frumoasă insulă. Vlieland este superbă. Ne duceam mereu acolo. O, Doamne ! — Piero îi aruncase din nou pe masă lista de bucate. — Cred că trebuie să mai comand ceva. Dumneata ce iei ? Eu aș vrea o înghețată mică. Dă-mi o înghețată mică, Piero. *Antipasto* a fost minunat. Nu te uita așa de urît la mine.

— O singură înghețată mică ?

— Cu un cozoroc deasupra. Aveți ? Și dumneata ? Nu mai iei nimic ?

Hanna își goli dintr-o singură sorbitură al cincilea pahar de vin, și după aceea lumea exterioară se topi deodată în jurul ei. „Ia te uită", își zise ea, „ce cursă rapidă, ce cursă rapidă, e îngrozitor. Ce-am mai avea de spus despre asta ? Mai aproape de dumneata, dar cartea asta el n-o cunoaște. Totuși, vin mai aproape de dumneata. Bună ziua, Léon, deodată trebuie să mă gîndesc la tine, mă aflu într-un restaurant din Roma și fac pe nebuna, bună seara, lunganule, mai multe nu știu să-ți spun, pune-ți pălăria pe cap și plimbă-te, bună ziua, băiatule." Brusc, fără să se sinchisească de prezența lui Simonetti, săltă o mînecă a vestonului aviatic atîrnat de spătarul scaunului ei și și-o apăsă pe nas, ca să-i simtă mirosul de piele. „Ia te uită, blegule, ia te uită." Simonetti, cam apatic, se rezema de spătarul scaunului și-și mîngîia buza inferioară cu muchea paharului său gol.

După cîteva minute își reluară dialogul. Simonetti scrise ceva pentru ea, se gîndi, mai îndreptă forma literelor, și, în cele din urmă, Hanna își dădu seama că ar fi

preferat să-l vadă în continuare că stă așa, cu fruntea sprijinită de o palmă, cu stiloul în mînă, așteptînd să-și amintească frazele unui text.

— Cunoști această expresie ? Am citit-o azi după amiază și m-am întrebat ce anume înseamnă.

— „Cînd omul e pe moarte, începe să pigulească.", — citi Hanna ; apoi zise : — Da. Nu înțelegi ? L-am văzut pe tatăl meu cum pigulea. Cu puțin înainte de a-și da sufletul, își ciupea cu mîinile pătura, ca și cum viața s-ar fi scurs din el, ca și cum ar fi căutat să se cramponeze de ceva.

— Nu mi-o lua în nume de rău.

— Ce aș putea să-ți iau în nume de rău ? A murit. Nu e nimic deosebit.

— Dar îți răscolesc o amintire tristă. Ca și cum aș fi sărit dintr-un copac pe un strat de flori.

— Desigur că amintirea asta e tristă, dar o am în permanență. Nu-ți face griji. Cîți oameni ai văzut murind ?

— Nici unul.

— Asta e o lacună în educația dumitale. O, Doamne, iar a venit.

Tresări speriată cînd brațul ospătarului tînăr i se lăsă pe umăr. Simonetti primi cozorocul de pe înghețata mică, ca să-i aducă aminte de un cozoroc pe care îl purtase într-o dimineață de duminică în porticul Panteonului, și, după ce îl învîrtise conștiincios și cu interes între degete, îl înfipse în cartea ei de vizită. Apoi îi vorbi Hannei despre tatăl său, care de ani de zile culegea date privitoare la unele fenomene ciudate ce se pot petrece în preajma muribunzilor. Unii muribunzi, de pildă, păreau să dispună brusc de darul de a prezice viitorul.

— E pasiunea lui și vorbește despre ea exact cu aceeași însuflețire ca altul despre colecția lui de fluturi. Omul vrea să știe, să știe și iarăși să știe. E medic.

— Și care e piesa principală a colecției sale ?

— Cred..., da, acesta e cu siguranță cazul piesei muzicale necunoscute. Închipuiește-ți : trei persoane aud, în apropierea unui mort, în trei momente diferite și fără să știe una de alta, exact același cîntec. Au crezut că aud niște femei care cîntă. După cîte știau, era o piesă muzicală niciodată compusă sau în orice caz necunoscută. Ră-

posatul fusese un muzician, iar cei trei martori, două femei și un bărbat, au toți talent muzical. Au putut să fluiere tema bucății, și să indice numărul de voci. Era o bucată *a capella,* pentru șase voci feminine, și pare originară din secolul al XVI-lea. A fost scotocită colecția de discuri a mortului. Nu s-a găsit nimic care să semene cu aria auzită. Și așa mai departe. Nimeni nu părea să cunoască bucata. Tatăl meu a pus să se scrie pe note melodia și a luat contact cu niște muzicologi. Poate că e o bucată existentă, dar uitată, și zace îngropată în vreo bibliotecă. Chiar dacă e descoperită, mai rămîne întrebarea : cum e cu putință ca trei persoane, fiecare separat, să fi auzit, în apropierea unui mort, exact același cîntec ?

Hanna Piccard avu impresia, fără să-și dea seama cum, că povestea fusese născocită pe loc. Căutară totuși o explicație a misteriosului fenomen. Împreună bîjbîiră în beznă și păru că vor să atingă ceva ce nu putea fi atins. Hanna Piccard își pierdu răbdarea ; puterea ei de concentrare, și tot așa și a lui, slăbi, și o necăji faptul că o convorbire nu poate fi încheiată decît rar sau niciodată la momentul potrivit.

— Tatăl meu năzuiește bineînțeles să găsească un fel de explicație științifică, — zise în încheiere Simonetti, fără să privească și fără să roșească. — Ca și cum o asemenea explicație i-ar putea procura o cît de mică satisfacție reală. Ca să-l sîcîi, îl întreb atunci dacă a putut măsura sentimentele de dragoste și de prietenie, care le-au legat între ele pe acele patru persoane. Peste cinci secole se va constata într-un laborator ceea ce știu de mii de ani : că din sentimente de dragoste și de prietenie ia naștere în capete diferite aceeași muzică. Omul trebuie să știe să lase neatins un mister.

— Așa e. Și acum spune-mi un banc.

— Un banc ? Eu nu știu bancuri, pentru că nu le pot reține. Dar dumneata ?

— Nici eu nu le pot reține. Stai ! E verde și nu e iarbă. Ai dreptul la trei încercări ca să ghicești.

— Cunosc bancul. Îl știi de la Joe, iar Joe l-a auzit de la Pepe.

— Atunci nu-l mai spune. Un mister trebuie lăsat intact.

Hanna se sculă în picioare. În WC-ul încă popular stătu îndelung pe vine între rotunjimile a două coloane antice fixate în zid. Apoi i se alătură lui Joe Kurhajec, care se întreținea cu un anume Ernesto Canal, un proscris chilian.

— Ce-i cu planurile alea ? — vru să știe Kurhajec, dar asta nu-l privea. — Și cum îl găsești ?

— Arogant. Al naibii de arogant ! Acum spune-mi un banc.

— E verde.

— Și nu e iarbă.

— Nu prea cunoști oamenii, — zise Kurhajec, dînd din cap.

— Bagă de seamă, domnule Kurhajec : am să te sărut. Da capu-ncoace.

— Să mă săruți pe mine ? Ești într-o ureche. Să nici nu te gîndești. Mai întîi mă lași să dorm și acum vrei să mă săruți. Fugi d'aci. Vezi de altul.

— Moșneag aiurit ce ești, am să te sărut, — îi zise ea în gura mare, jubilînd, și îl luă pe Kurhajec de urechi.

După o jumătate de oră, cu o strîngere de mînă și cîteva fraze politicoase, Hanna se despărți de Simonetti. Mergînd pe malul Tibrului, își îndreptă privirea în sus, spre platanii care sclipeau de umezeală și făcu vreo cîteva gesturi maiestuoase cu brațele.

Iarna la Roma era mai rece decît se așteptase Hanna : temperaturile cu puțin superioare punctului de îngheț nu erau rare. În șura lui Kurhajec rămase cu jacheta pe ea ; la bisericile *San Luigi dei Francesi* și *Santa Maria del Popolo,* pe care le vizitase ca să vadă picturile lui Caravaggio, dîrdîise de frig. Într-o dimineață de ianuarie se afla chiar un strat subțire de zăpadă pe cupola bisericii San Ivo. În ziua aceea, Hanna se duse, cu bătăi de inimă, la aeroportul Fiumicino, ca s-o întîmpine pe Dita van der Waals.

— Credeam că nu mai vii, — exclamă Hanna Piccard, după ce se desprinse din brațele prietenei ei, care măsura un metru și optzeci înălțime. — Așadar, iată-te. Azi de dimineață am mai telefonat la Schiphol ca să întreb dacă avionul va decola. Aici ninge.

— Tot îți mai faci griji de pomană...

— Arăți minunat.

În timpul drumului cu mașina de la Fiumicino la Roma, Hannei îi fu cum nu se poate mai greu să-i precizeze prietenei ei distanța pînă în oraș, — o dificultate care își găsi expresie în lupta ei cu o cutie de viteze devenită brusc recalcitrantă. După ce ajunse în apartamentul ei, i se făcu somn și ar fi vrut să adoarmă în brațele prietenei ei. Dita van der Waals avu o comportare calmă și demnă, ca întotdeauna ; nimic nu-i putea strica echilibrul.

— Ești absolut intactă, — făcu Hanna constatarea.

— Ce vrei să spui ?

— Faci impresia că treci neatinsă prin viață, Dita.

— Nu mă las tulburată de probleme psihice ; ăsta e medicamentul. Încearcă și tu.

— Sper că ai aruncat la gunoi toate scrisorile mele.

Hanna Piccard se simți din ce în ce mai intimidată, iar către sfîrșitul după-amiezii aproape că nu mai îndrăzni să-și privească prietena. O găsea atît de frumoasă, încît se ținu cu ambele mîini de muchea mesei, ca și cum ar fi fost nevoită să se ferească de cine știe ce nebunie, de ceva de necrezut, de ceva de neînchipuit. De îndată ce se uita la Dita van der Waals se simțea parcă strivită de ochii întunecați ai acelei femei, care știa să îmbine o muncă grea într-un birou de avocatură cu creșterea a trei copii și cu ținerea în frîu a unui soț bețiv. Cum să se sustragă acelor ochi provocător de prietenoși, provocător de ironici ?

— Nu vrei să te odihnești un pic, Dita ? Poți să te culci pe canapea.

— Asta sună ca o rugăminte obligatorie.

— Păi da, ai călătorit, te afli într-un mediu nou...

— Ești foarte bună cu mine, Hanna.

— Și casti.

— Sîntem în intimitate.

— Atunci, pentru intimitate, întinde-te pe canapea. Să-ți aduc o pătură ?

— Cum vrei. Și trebuie să și adorm ?

— Da, — zise Hanna, cu o voce blajină.

Dita van der Waals îi făcu pe plac, adormi aproape instantaneu și începu să sforăie, calm și demn. Hanna Piccard, chicotind, se retrase în bucătărie. Privi cupola bisericii San Ivo, care lucea în amurg, privi zăpada udă care cădea sîsîind, și pentru prima dată se simți intru totul liniștită și la adăpost în propria ei casă.

În seara aceea cinară la un restaurant cu specific încă popular, cu bucătărie autentic romană. Un ospătar tînăr și unul vîrstnic se foiau fără vestoane printre mesele puse foarte aproape una de alta. Amîndouă erau foarte machiate. Distanța de o mie și opt sute de kilometri dintre ele fusese anulată de un schimb de scrisori aproape săptămînal.

Abia în ultima zi a vizitei, Hanna Piccard căzu din nou pradă tulburării care o cuprinsese în timpul îmbrățișării de pe aeroport. De îndată ce doamna Van der Waals o privea, Hanna se simțea nevoită să-și lase ochii în jos, iar pe chip îi apărea un zîmbet prostesc, cu neputință de reprimat. De îndată ce se încumeta să se apropie de doamna Van der Waals și îi putea simți mireasma, pieptul îi era răscolit de dorință. Hannei îi era rușine că este atît de neajutorată. Așadar, omul nu mai îmbătrînește niciodată ? De ce nu-i spunea ce simte ? De ce nu-i șoptea pur și simplu : „Dita, te iubesc, e îngrozitor cît de mult te iubesc.“ De ce nu-i veneau aceste cuvinte pe buze ? Căci putea fi sigură că Dita va reacționa cu tot calmul și cu o ironie plină de bunăvoință. „Ah, Doamne, fetițo, vrei un pahar cu apă ?“ Ah, dar de ce să mai spună încă o dată ceea ce simțise de mult ? Ar fi vrut totuși să-i spună : „Dita, te ador, nu mi-o lua în nume de rău, dar te ador.“ „O, Doamne, fetițo, ce plăcere !“ „Da, te ador, e îngrozitor cum te ador.“ „Hai, destupă sticla.“ „Dacă beau trei pahare de vin, mă prostern la picioarele tale și leșin. Dacă beau cinci pahare, sar la tine, cît ești tu de mare. Și dacă beau șapte, atunci vreau să trec la fapte.“ „Ce ? Te excit în așa hal, încît plesnești ? Am să te las să plesnești de excitație.“ „Vreau să te violez, da, vreau să te violez. Ai spus ceva ?“ „Fetițo, a fost minunat, dar nu mă simt cîtuși de puțin violată.“

— Dita, ce om așezat ești, — îi zise Hanna, strigînd din bucătărie, unde încerca să se concentreze asupra pregătirii unui prînz de adio.

— Și asta descoperi tu abia acum ? — se auzi din cameră vocea ironică a Ditei.

— Ești făcută din beton rezistent la șocuri.

— Vrei să spui : din beton precomprimat ?

— Beton anti-șoc.

— Vezi să nu-ți tai degetele.

După-masă, Hanna începu să numere orele și paharele de vin. Luaseră hotărîrea să nu se îmbete, pentru că fiecare din ele urma să lucreze din nou în ziua următoare, în folosul general. Una din ele stătea pe canapea, cealaltă pe un scaun. Dita van der Waals îl dezmierda pe motanul Kees, care își punea din cînd în cînd labele pe umerii ei. Hanna Piccard se întreținea cu nervosul Janneman și îl arunca din cînd în cînd pe jos. Conversația fu punctată de icneli și șocuri, fiecare cadență fu tulburată de gîndul că despărțirea se apropie și în cele din urmă se refugiară amîndouă în amintiri : își amintiră de anii aceia sălbatici, în care ocupaseră împreună un etaj la Amsterdam.

Hanna simțise asta de mult. Totuși ar fi vrut să-i spună Ditei : „Doamnă Van der Waals, te iubesc mult, e îngrozitor cît de mult te iubesc.“ „Gata, am spus-o.“ „Pune-ți, te rog, niște ochelari de soare pe nas. Dacă beau șapte, atunci o să trebuiască să trec la fapte. Par nebună. Am să i-o spun la zece și jumătate. Mai ține-ți încă o dată mîinile așa. Da, așa. Piccard, bagă de seamă, controlează-te, n-are nici un sens. Nici nu trebuie să aibă un sens. Vreau numai să-i spun, să-i șoptesc, să-i mormăi aproape imperceptibil. Asta e tot.“

La zece și jumătate punct, Hanna Piccard, ținîndu-și răsuflarea, se repezi la bibliotecă și scotoci în colecția ei de discuri. La unsprezece și jumătate ascultară muzică de operă, ca în zilele de odinioară, și cîntară împreună cu soliștii ariile cunoscute. Dita van der Waals cînta tare, avea o voce frumoasă, de contraltă. Hanna Piccard fredona numai, pentru că nu reținea nici o melodie, și cînta întotdeauna fals.

— Ascultă, Dita.

— Ascult.

— Da, acum urmează duetul bîlbîit Papageno-Papagena. Îl găsesc superb. Un om să poată cînta așa...! Pa, pa, pa. Apoi ea. Și apoi iar el. Uit mereu cîți copii vor ei să aibă. Șaisprezece ? Papageno, Papagena, și un mic Papageno, și o mică Papagena. Pa, pa, pa, pà. Dragoste țărănească vulgară, pămîntească. Mi-e silă și acum de cealaltă pereche de îndrăgostiți, prințul și prințesa, cei doi îndrăgostiți divini. Dragoste divină. Ce cumperi cu ea ? Pa, pa, pa, pa, pà.

Ascultară de trei ori duetul bîlbîit și cîntară împreună cu soliștii. Apoi se făcu liniște. Și apoi urmă în sfîrșit, fără ocolișuri, o mărturisire tristă.

Dita van der Waals își întinse picioarele lungi și își privi paharul gol.

— Era și timpul, — zise ea, veselă. — De ce mărturisești abia acum ? Cine e ? Cine e fericitul ? Uită-te la mine.

Hanna Piccard își îndoi spinarea, ca și cum ar fi așteptat bătaie, își luă inima în dinți, și, înainte de a-și da seama ce spune, spuse :

— Un italian, Dita. — Se trînti pe canapea, rîzînd. — Un italian ! — („Și dacă beau unsprezece pahare, bei și tu în continuare.")

— Un italian. Tocmai ce-ți trebuie. Fetițo, ce noroc pe tine, și ce nenoroc. Nu mă mir.

— Eu mă mir foarte.

Se uitară una la alta. Hanna Piccard simți că ochii, în sfîrșit limpeziți, îi devin din nou umezi și lipsiți de viață.

— Vino încoace, micuțo.

— Vino tu încoace, lungano.

Se întîlniră la mijlocul drumului. Hanna Piccard sări de gîtul prietenei ei și o cuprinse de mijloc cu picioarele. „Și dacă beau șapte, te sărut așa, aici, acolo, pînă la noapte.

— Nu crezi ceea ce spui, Dita.

— Sînt foarte serioasă.

— Ești de beton. Pune-mă pe canapea.

Dita o puse pe Hanna pe canapea, o privi cu duioșie și îi puse întrebările uzuale. De cînd îl cunoaște ? Cam de o lună. Cît de des l-a văzut de atunci ? O dată sau de două ori.

— Crezi că ar putea să-mi pară un bărbat frumos ?
— Nu știu. Are mîinile tale. Puternice.
— Și cît de departe ați ajuns ?
— Am ajuns ? Cît de departe ? Poate că totul s-a și terminat. E îngrozitor, găsesc că totul e îngrozitor. Dar n-am încotro.
— Atunci e bine.
— Dar totul e atît de absurd !
— Căsătorit ?
— Necăsătorit, cu copil.
— Un om modern.
— Și atunci tu ce ești ? Atunci noi ce sîntem ? Fir'ar să fie de treabă... Niște bieți oameni, săracii de noi...
— Unde mai găsim iarbă turtită de niște picioare care dansează ?
— Da, fir'ar să fie...
— Să nu blestemăm.
— Dar totul e atît de lipsit de perspectivă... Nu rămîn aici.
— Atunci e bine.
— Dar nu vreau.
— Bineînțeles că nu vrei. Așa ești tu.
— Nu sînt așa.
— Totul e pe măsura ta. O dragoste frumoasă, lipsită de perspectivă. Doi ani de zile, două vacanțe. Și un al treilea an ca să bolești pe jumătate moartă, de singurătate, un al treilea an ca să scoți untul din el.
— N-are nici un rost.
— Atunci e bine.
— Absolut nici un rost.
— Cum nu se poate mai bine. Tu știi asta, și el știe asta, și ori de cîte ori îi vezi ochii mari...
— Albaștri, aproape negri...
— Atunci știi : acum murim.
— Pardon, el nu știe nimic.
— Individul n-a manifestat încă nici un interes ? Tu faci cît doi bărbați. Cucerește-l. Aleargă-l, bagă-l la strîmtoare, cucerește l. Nici un interes ? Ah, se ține ascuns.
— Pretenții. Interes. Un dejun de lucru. Un dineu de afaceri. Îți spune asta ceva ? Convorbiri rodnice. Perspec-

tive. Și în timp ce chestiunea este pendinte, formulăm o opțiune asupra plăcerii.

— Foarte bine.

— Ești un înger. Dar ia stai jos. Și așa, încet-încet, am ajuns să mă simt în vîrstă de cel mult cincisprezece ani.

— Atunci e bine.

— Dar stai jos, te rog.

— Prefer să mai stau nițel în picioare.

— Dar îmi sucești fața și-mi ciufulești părul.

— Trebuie să stau în picioare.

— Atunci mă prostern în fața ta.

— N-am să admit asta, scumpa mea.

— Auzi vorbă : n-are să admită asta !

— Nu.

— Zău ?

— Și mai umple-ne paharele.

— *One for the* pupic pupic *and one for the road.* Apoi tu. Apoi iar eu. *One for the* pupic pupic...

— *And one for the road.*

Așa se despărțiră.

În ziua următoare, Hanna Piccard, cînd veni acasă, găsi prima scrisoare de la Simonetti. O puse deoparte, nedeschisă, ba ici, ba colo. După ce strînsese și spălase paharele, farfuriile, tacîmurile, tot ceea ce îi amintea de seara din ajun, și după ce pusese la loc scaunele, citi scrisoarea. Era invitată să ia parte la o partidă de iahting, pe un velier al unui anume Pittakos.

O PARTIDĂ DE IAHTING

ÎNTR-O SÎMBĂTĂ DIN FEBRUARIE, CU CÎTEVA ore înainte de răsăritul soarelui, Hanna Piccard era gata pregătită pentru partida de iahting, pe care o tot visase în ultimele două nopți. Acum îi era frig, dîrdîia ; nu dormise destul.

Trezirea cu noaptea-n cap îi stîrnise amintiri de mult uitate. Văzu în gînd o fermă pe o colină, nu departe de Rin, ferestrele luminate ale unui grajd, auzi zgomotele surde și murmurele în semiîntuneric, foșnetul paielor, respirația fornăită a animalelor, și nu mult mai tîrziu, în zori, o căruță care hurduca pe aleile mărginite de fagi de pe moșia pe care își petrecea vacanța fără să mai numere zilele. În ea se trezi din nou sentimentul de libertate, de dezinvoltură, al unei copile, pînă cînd, după o ultimă privire aruncată spre bagajul unei persoane adulte, putu să constate că împachetase tot ce trebuia pentru a naviga cu pînze două săptămîni în tovărășia lui Simonetti. Se rușină și fu cît p'aci să facă să dispară cel puțin jumătate din conținutul valizei, cînd, afară, sunetul strident al unui claxon se răsfrînse, izbit de pereți.

Întîlnirea pe stradă o făcu să se gîndească la o conspirație. Pași, voci în surdină, umbre pe case, o mașină gata de plecare, cu port-bagajul deschis.

— Ai luat și un cort ? — întrebă Simonetti, după ce îi pusese valiza în mașină.

— Marfă de contrabandă.

Hanna făcu apoi cunoștință cu Leda Simonetti, care, cu picioarele ridicate, stătea pe bancheta din spate. Fata căscă, se plînse de sculatul devreme și povesti cît de tare se grăbise tatăl ei, ca să fie punctual, — încît ea nu avusese timp nici să se spele pe dinți. Povesti toate acestea

fără răutate, și totuși nu cu totul fără ironie. Simonetti se simți jenat și întinse, în timpul mersului, un braț înspre trădătoare.

— Poate că lui Pittakos nu-i place să aștepte, — își dădu părerea Hanna Piccard.

— Asta așa e, — adeveri Leda. — Dacă ai întîrziat, Pittakos nu așteaptă, și pleacă. Așa obișnuiește. Ni s-a mai întîmplat.

Apoi tăcură : era încă prea devreme pentru pălăvrăgeală.

Iahtul lui Pittakos se afla în portul Civitavecchia. Era un velier cu două catarge, cu o cală frumos boltită, lung, și zvelt, construit cu mult înainte de război. Se suiră cu toții într-o șalupă care aștepta, iar un băiat, manevrînd o vîslă, îi duse la iaht. În port, apa avea oglinda netedă ; se auzea mugetul mării. Hanna Piccard își vîrîse mîinile în mîneci, continuîndu-și visele : o conspirație, o răpire, o fugă, da, erau obligați să părăsească țara cu picioarele în spinare și să plece în exil. Și, într-adevăr, — abia ajunseră la bord, și nava, care pînă atunci făcuse impresia că e un vas părăsit, reveni la viață. Apărură niște personaje fantomatice, răsunară niște voci în surdină, un motor diesel greu fu pus în funcțiune făcînd puntea să vibreze, niște bărbați se duseră spre prova, deodată niște valuri mici se izbiră dușmănos de coca, și nu mult după aceea fu ridicată ancora.

Surghiuniții se duseră în cală. Simonetti își puse pe el haina uleiată, zîmbind încurcat, și între timp Hanna Piccard își unse fața cu cremă, pentru că vîntul era tăios. Simonetti dispăru fără să spună nimic, fără măcar s-o privească pe Hanna. Leda se vîrîse într-un fotoliu-colivie, ca să-și continue somnul. Hanna inspectă la repezeală cala, locuința ei pe două zile. În cală mirosea a saci de iută umezi. Mirosul acesta îi plăcu. Trase cu putere de fermoarul bluzei ei de aviator, ca s-o încheie, își puse mănuși, izbi de cîteva ori cu piciorul în valiza ei supraîncărcată, dar nu se simți totuși prea vrednică de a se număra printre marinari. În cabină dădu peste două femei de vîrsta ei ; fiecare din ele se întinsese pe cîte o canapea. Hanna se prezentă, făcînd astfel cunoștință cu ele, și apoi

se grăbi să se ducă pe punte, ca să nu piardă spectacolul înălțării velelor.

Luminile portului Civitavecchia rămăseseră departe, marea era neagră, ici și colo sclipea spuma. Coca vasului se înălța și cobora, anevoie, și se izbea din cînd în cînd atît de tare de cîte un val, încît căpriorii trozneau. Ceea ce făcea timonierul era clar pentru Hanna, dar activității celorlalți membri ai echipajului nu izbuti deocamdată să-i descifreze rostul. Unul din ei stătea atîrnat de o funie, un altul îngenunchease pe punte, la prova, un al treilea privea atent piciorul catargului, un al patrulea stătea culcat pe burtă pe culoar. Uneori se auzeau strigăte, înjurături și rîsete. Asta îi făcu Hannei plăcere. „Pînzele sus!", dădu ea comanda, în gînd, „pînzele sus!" Marea șuiera.

Catargul cel mare îi insufla Hannei încredere; era acolo o mică bancă. Hanna strînse cu mîna sîrma de oțel a copastiei, dar încă înainte de a fi putut face un pas înspre catarg, auzi o voce tunătoare:

— Blondo! Încotro? Ia vino-ncoace!

Hanna se întoarse, speriată, și văzu un bărbat într-o haină uleiată, care îi atîrna neglijent, descheiată. Era, fără îndoială, Pittakos. Acesta îi făcu semne cu mîna, Hanna se hotărî să-l asculte, și atunci Pittakos îi arătă un loc în spatele timonierului, totodată în spatele celui de-al doilea catarg. Abia acum își dădu Hanna seama de primejdie. În jurul pupei se înălțau valuri cenușii, crestele lor spumegau, — ce rînjet mîrșav! — și apoi dispăreau în beznă. Uneori i se părea că vede coada unui pește uriaș, care, după un plescăit nonșalant, se scufunda. Ochii Hannei se fixară pe comanda luminată.

— Blondo! Ferește-ți capul! Culcă-te pe jos! Nu acolo! Acolo da!

Hanna se tîrî spre coca șalupei întoarse cu josu-n sus, fără s-o recunoască, și presupuse numai că acum nu i se mai poate întîmpla nimic. Oare Andrea Simonetti mai era la bord? Hanna își încrucișă brațele și aștepta. Cu încetul, cerul se mai lumină, dar velele tot nu erau încă înălțate, — velele noi, velele revoluționare, pe care Pittakos le comandase iarna trecută.

Mai trecu o oră. Lada cu unelte fu trasă de la prova la pupa, și de la pupa la prova. De trei ori fu trimis un băiat pe catargul cel mare, călare pe o podină, ca să desfacă acolo ceva ce se înțepenise, sau să înțepenească ceva ce se desfăcuse. „Ce e și cu aiuriții ăștia !", își zise ea. „Ceată de bețivani, adormiți, puneți-vă mîinile la treabă ! Vreau să văd velele ! Marafetul ăla trebuie înălțat, fir'ar să fie de treabă ! Sus marafetul ! Uite, răsare soarele !" Soarele ajunsese la două palme deasupra orizontului, ca o vagă linie de coastă în zare, cînd uriașa velă-mare lunecă în sfîrșit cu smucituri de-a lungul catargului și se desfășură pe cerul palid ; în același timp fură înălțate și două focuri. Velele plescăiră, moriștile de vînt țăcăniră, și după cîteva minute se făcu deodată liniște la bord. Iahtul luneca pe oglinda albastră, aproape neagră, a apei, și nu se mai clătina pe valuri.

— Și încotro mergem ? — întrebă Hanna.

— Nicăieri.

Simonetti se așezase lîngă ea, cu părul ciufulit, și privea fără încetare velele în curs de ridicare.

— Nu navigăm spre un anumit port ?

— Navigăm spre un stei. Dacă totul merge bine, îi dăm ocol cam pe la miezul nopții.

Se sculă pe jumătate, cu o smucitură, și se lăsa din nou să cadă : evident, altcineva observase înaintea lui ce trebuie făcut. Din nou vela fu ținută de el sub observație, cu ochii aproape închiși.

— Și cînd ajungeți să știți dacă velele sînt în regulă ?

— După cîteva ieșiri în larg.

— Mi se pare foarte incomod să fii nevoit să faci toată munca asta, toate reparațiile astea, pe mare și pe semiîntuneric.

— Nu se poate altfel.

— Nu-mi vinde mie castraveți.

Simonetti rînji și tăcu. Hanna își ținu răsuflarea, căci pupa se prăbușise într-o vale și se lăsa tot mai adînc, și între timp se înălță un talaz, a cărui coamă se apropia repede. Abia după ce enorma masă de apă de sub navă fu traversată, Hanna își reluă respirația.

— Nu-mi vinde mie castraveți, — zise ea încă o dată, ca să-l tachineze pe Simonetti, care rîse și tăcu. — Dar înțeleg, Ați vrut să plecați. Mai întîi să vă vedeți în larg. Restul urmează mai tîrziu.

— Așa să fie ? Dar uite că vine mîncarea. Vrei să mănînci ?

Cele două femei își făcură datoria. Hanna nu voia să mănînce nimic. Simonetti veni înapoi cu o farfurie plină și cu două linguri. Din cînd în cînd apropia de Hanna farfuria, și atunci lua și ea cîte o îmbucătăură. După trei zile, cînd își aminti de aceste mărunțișuri, căzu într-un adevărat extaz. Cum îi ținea el farfuria în față, cum lua ea atunci cîte o îmbucătură atît de fierbinte, că ieșeau aburii din mîncare, și cum abia mai găsea el timp ca să se uite în farfurie, necum la ea. Readucîndu-și în memorie aceste clipe, văzu în gînd și figura lui Pittakos, care stătea în picioare, cu mîinile la spate, în haina lui uleiată. Și își aminti precis unde stătuseră ceilalți, fiecare la locul lui, mîncînd, bînd, tăcînd, odihnindu-se.

— Ai fost repartizată gărzii mele, — zise Simonetti, după masă.

— Așa ? Și ce trebuie să fac ?

— Să te scoli la noapte la ora patru.

— Va fi deci pentru a doua oară. Bine.

— Am glumit, — zise Simonetti, și se rostogoli pe jos, rîzînd. — Ce naivă ești !

— Am să mă scol la patru.

— Păi n-a fost decît o glumă.

— Dar am să execut consemnul.

— Bine !

Simonetti îi dădu un mic ghiont, care ei i se păru destul de tare, după atîtea ore de muncă intensă la pregătirea bagajului, așa încît se clătină, căzu și rămase culcată. „Dacă-i vorba așa", își zise ea, „mai dă-mi încă un asemenea ghiont, și atunci îți ard una în cap și ne rostogolim luptînd, pînă ne izbim de copastie." Cînd se sculă, o văzu pentru prima dată pe Leda Simonetti la lumina zilei. Fata stătea pe scara care lega cabina cu puntea. Era deci ferită de vînt, dar se afla destul de sus ca să aibă vedere spre mare. Purta o bluză cărămizie și își despletise părul. Ochii ei erau neobișnuit de mari.

Pittakos se aplecă spre ea, iar ea își înclină capul spre proprietarul navei. Apoi își ridică lent brațele și se întinse.

— Ce face ea acum, ce rupe ? — întrebă Hanna Piccard, ceva mai tîrziu.

Leda se dusese în partea de sub vînt a vasului, rupse cîteva foi de hîrtie scrise și azvîrli bucățelele în apa care trecea repede spre pupa.

— Alea sînt cugetările mele adînci, — răspunse Simonetti. — Din cînd în cînd, Leda îmi rupe cugetările adînci și le aruncă în mare.

— Nu te cred ; acum mă iei peste picior.

— Și totuși așa e.

— Nu te cred.

— Întreab-o.

— Nu îndrăznesc.

După un ocol al vasului, Leda veni să ia loc lîngă ei, cu alte cuvinte veni să i se alăture tatălui ei. Hanna Piccard se simți brusc foarte încurcată.

Și restul zilei, Hanna și-l petrecu tot în locul ce-i fusese indicat de către Pittakos, lîngă șalupă. Acolo simți cum soarele îi arde fața, savură sarea de pe buze, oftă și adormi, se trezi, aruncă o privire spre vasul în mers, spre liniile și suprafețele echipamentului, spre imensa și violent sclipitoarea mare Tireniană, apoi oftă și ascultă cu ochii închiși fîsîitul spumei. Pittakos o numea cu încăpățînare „blonda", chiar și după ce îl informase cum o cheamă. Îi plăcea, Pittakos ăsta, mai ales cînd îl auzea cum urlă. Odată îl văzu pe Pittakos că aleargă nerăbdător spre prova și că-l dă la o parte cu umărul pe unul din membrii echipajului, ca să facă el însuși ceea ce avea impresia că ceilalți fac prea încet. Se feri de cele două femei. Bărbații nu-i dădeau aproape nici o atenție. Hanna urmări cu ochii degetul arătător al lui Simonetti, ceea ce o făcu să uite numele tuturor celorlalți. Toată ziua îi ieșiră din piept suspine adînci, iar către apusul soarelui dispăru din starea ei de spirit toată încordarea, zăpăceala, neliniștea, mîhnirea și teama. Părea că natura o primise din nou în sînul ei. Se simți blajină și-și aminti de sentimentul de libertate și de dezinvoltură, cu care, de mult, își începuse ziua.

În seara aceea, grea și trandafirie, stătu culcată în cușeta ei, ascultînd valurile care plescăiau chiar la capul ei. Leda se vîrîse în cușeta cea mai de jos din partea opusă a calei, și dormea. După ce-l așteptase pe Simonetti trei sferturi de oră, acesta apăru, cu o bucată de pîine între dinți. Îi mai spuse ceva tovarășului său din echipa de gardă și apoi închise ușa din peretele etanș. Lumina electrică fu stinsă ; un opaiț cu ulei, care mai ardea, atîrna vertical în cala în pantă.

Posibilitatea ca două persoane să se poată dezmierda reciproc, nu numai cu ochii și cu inima, dar și cu mîinile și cu buzele, era limitată ; de acest lucru își dădea seama Hanna ; dar mai era totuși posibil ceva. Prezența fetei ațipite făcea să sporească excitația Hannei. Simonetti mesteca pîine.

— N-ai avut rău de mare, Hanna. Sau mă înșel ?

— Un pic. Dar tu ?

— Juma-juma.

Simonetti începu să se dezbrace. Hanna fu geloasă pe lumina lămpii, care luneca în voie pe umerii, pe pieptul, pe spinarea și pe pulpele lui, și simți toate mișcările lui în trupul ei, ca și cum acolo se dădea răspuns unei întrebări. Simonetti înflorise, din înfățișarea lui dispăruse lipsa de fermitate, iar prezența lui era dominată acum de fizic. Avea degetele umflate. Se întinse și păru că nu-i mai pasă cîtuși de puțin de caracterul iluzoriu al propriului său eu, un subiect despre care o întreținuse cîndva pe Hanna în șura lui Kurhajec.

— În seara asta ai mîncat bine, — zise el, mulțumit de constatare. — Pentru prima dată te-am văzut că mănînci bine.

— M-am îndopat.

Asta cerea băutură. Nu mai erau prea multe de spus. Căscară și luară un al doilea pahar. Hanna Piccard se simți obosită. Era clar că și Simonetti șovăia și aștepta. „Hai, lupule de mare", îi zise ea, în gînd. „Tu ești aici bărbatul ; fă ceva."

— Aici miroase a iută umedă, — zise ea.

— A iută ?

— Da, a toamnă, a iarnă, a drumuri noroioase, a pere dulci coapte, și a culcuș cald, așa miroase aici.

— La patru. Tot mai vrei ?

Hanna tăcu. Simonetti se sui în cușeta de deasupra celei a fiicei sale. Cînd se întinse spre opaiț ca să-l stingă, se întinse ca și cum ar fi vrut s-o mai chinuiască încă o dată pe Hanna cu priveliștea torsului său. Hanna își închipui că flacăra se încovoaie și că-i intră lui în nări.

Pe la patru noaptea, Hanna fu trezită dintr-un somn agitat. Îi fusese pregătită haina uleiată. Cînd ajunse pe punte, tresări, speriată violent de vuietul mării, și-și înălță numaidecît privirea spre cer, ca să vadă stelele, — dar pe cer nu era nici o stea, cerul era negru ca smoala. Vîntul devenise vijelios și sufla din ce în ce mai tare : trebuia să țipi ca să poți fi înțeles. După ce-și puse colacul de salvare care îi fusese dat, se cățără pe puntea în pantă, se lăsă pe vine lîngă copastie și se ținu strîns de un cablu de oțel, ferm hotărîtă să reziste unei încercări complet lipsite de sens. După ce ochii i se obișnuiră cu întunericul, putu deslușì vasul de la un capăt la celălalt, precum și luminile de bord, dar nu mult mai mult decît atîta. Simonetti se afla la timonă, aplecat înainte, cu privirea ațintită spre comandă și spre prova vasului pus la grea încercare. În spatele lui se afla băiatul care îi adusese la bord la Civitavecchia.

După o oră, frigul o pătrunse pe Hanna pînă la os. Apa provenită din spargerea valurilor era împroșcată ca o ploaie pe mantaua ei uleiată. Deși se împachetase cît putuse mai bine, picăturile reci ca gheața izbuteau să-și găsească drum, și, încet, dar sigur, veșmintele ei fură leoarcă. Treptat, își pierdu noțiunea timpului : legănatul neîntrerupt al navei, mugetul valurilor și urletul vîntului aveau un efect asurzitor. Cînd văzu că băiatul, după o escapadă, se întoarce la prova și că se prăbușește în cabina unde era la adăpost, Hanna își dădu seama, cu un șoc, că, după plecarea lui, îl uitase și că n-ar fi observat lipsa lui dacă furtuna l-ar fi aruncat peste bord.

Hanna Piccard rămase ore în șir în același loc. De ce nu se urnea ? De ce nu se încălzea, bătîndu-se cu propriile ei brațe, așa cum făceau Simonetti și băiatul ? De ce nu dădea din picioare, de ce nu cînta, de ce nu urla în vînt, ca ei ? De ce nu se cuibărea pur și simplu în cușeta ei

caldă ? Simonetti încercase de mai multe ori să-i desprindă mîinile de copastie, dar de fiecare dată ea îl respinsese.

În cele din urmă, Hanna nu-și mai putu închipui că noaptea aceea va avea vreodată un sfîrșit. Unele cuvinte care în viața de toate zilele sînt rar folosite, aici păreau să fie la locul lor : era însetată, tînjea după lumina zilei. Enervant de încet păli cerul, enervant de încet prinseră valurile ceva culoare, și cînd în sfîrșit se arătă soarele, Hanna își desprinse de cablul de oțel mîinile înțepenite și-și înălță ambele brațe, ca să-l salute.

Nu mult după aceea apăru Pittakos pe punte ; mantaua uleiată îi atîrna descheiată.

— Așa, blondo ! Ce cuminte stai acolo !

Hanna nu băgă de seamă că Simonetti se întoarse atunci cînd Pittakos o luă de mîini, de mîinile ei înțepenite, și mai întîi și le lipi de obraz și apoi le vîrî, rîzînd, sub subsuori.

— Cînd ai să-ți închei odată mantaua asta ? — întrebă ea, ferindu-se de el.

Cît ai clipi, Pittakos o cuprinse pe Hanna cu pulpanele mantalei sale și și-o încheie peste ea.

La mijlocul după-amiezii de duminică, coasta ajunsese din nou în cîmpul vizual al binoclurilor, iar starea de spirit de la bord fu caracterizată de faptul că, în cîteva minute, această veste ajunsese să fie cunoscută de toți. Cei care avuseseră rău de mare prinseră curaj. Marea oferise toată ziua o priveliște înfricoșătoare. Hanna Piccard fu mirată și alarmată văzînd că, pe vreme de furtună, soarele luminează cu nevinovăție pe un cer de un albastru fără pată. Ea se așteptase să vadă nori călători, umbre grăbite, fascicule subțiri de lumină. Nava se ținuse bine. Ochii lui Pittakos și cei ai lui Simonetti sclipeau fără încetare, cuprinși de o încîntare tăcută : navigația cu vele, pe măsură ce devenea mai dificilă, părea să le facă tot mai multă plăcere. La un moment dat, — vasul abia scăpase de un talaz uriaș, — această încîntare tăcută și stăpînită se prefăcu în brutalitate : valurile fură bombardate cu bucăți de lemn. Apoi, la patru, apărură totuși

pe cer norii întunecați, barometrul coborî, forța vîntului spori din nou, și fu luată hotărîrea să se reducă velele.

Simonetti, băiatul și un al treilea se duseră anevoie spre prova, ținîndu-se în permanență de copastie și de orice alt obiect fix care le oferea sprijin. Pittakos luă timona în mîini și tăcu. În timp ce băiatul se lăsa în genunchi la piciorul catargului, ca să dezlege focul, cei doi bărbați se lăsară să lunece în jos pe lîngă prova, ca să ducă înăuntru vela, de îndată ce avea să cadă. După ce băiatul îi făcu un semn lui Pittakos, acesta lăsă vasul să intre puțintel sub vînt, ca să reducă presiunea pe vele. Acum trebuia să se acționeze rapid.

— Dezleag-o !

Parîma fu desfășurată, vela începu să păcăne asurzitor, dar nu căzu.

— Dă-o jos ! — zbieră Pittakos. — Dă-o jos !

Focul dezlegat se agățase undeva, și acum băiatul atîrna de el cu toată greutatea, nemaiputînd să se desprindă. În timp ce Simonetti se cățăra, ca să-i dea ajutor băiatului, iahtul se legănă pe coama unui val, apoi lunecă repede în jos, și iarăși se sui, dar pierduse viteză, pierduse prea multă viteză, și, la mijlocul suișului, căzu într-o masă de apă albastră-verzuie. Simonetti dispăru sub apă. În același timp căzu vela.

Preț de cîteva secunde, nimeni nu se mai clinti. Hanna Piccard o trase pe Leda spre ea. Băiatul se apucase de catarg și se ținea bine acolo : al doilea bărbat, care văzuse din timp primejdia, se refugiase pe banca albă de pe punte. Apa pătrunse pe culoare. Încet, anevoie, prova își reluă poziția inițială. Simonetti era încă pe punte. Stătea culcat, rezemat de copastie, în cutele velei, și rîdea : fața îi încremenise într-un rîs extatic mut. La un moment dat păru că sărise un arc : brusc, toți începură să se miște din nou.

— Gogomanule ! — răcni Pittakos, în timp ce desfășura funia velei. — Gogomanule ! Scoală-te ! — Prova fu ridicată, aruncată lateral. Simonetti rîse și întinse un braț în aer. — Drace ! Acum rîzi ? Scoală-te !

Iahtul păru că plutește, căzu și trosni. În comandă se auziră înjurături, peste tot se auziră acum înjurături. Pittakos trimise un al patrulea bărbat spre prova. Se puseră iar cu toții pe lucru și, după un sfert de oră, focul

fu înlocuit printr-o velă mai mică. Simonetti se duse la pupa, șchiopătînd, cu mîinile însîngerate.

— E greșeala dumitale, căpitane !

— Faci într-adins ! Gogomanule ! Asta e a doua oară !

— E greșeala dumitale, căpitane, — repetă Simonetti, fierbînd de mînie, și spuse același lucru de încă cinci ori. — Vrei să mă vezi căzut în mare. Ai pus vasul într-un val.

— Nu sînt Dumnezeu Atotputernicul !

— L-ai vîrît într-un val !

— Gogomanule, nu te mai iau cu mine ! Nu te mai vreau !

— N-ai fost atent, — îi zise Hanna Piccard lui Pittakos.

— Ține-ți gura, blondo !

Simonetti se închise în cală. Hanna Piccard și Leda îl urmară și așteptară în fața ușii să se calmeze.

— A tăcut, — zise Hanna Piccard.

— Furia lui nu ține niciodată mai mult de cinci minute, — explică Leda.

— Atunci să intrăm.

— Mai așteptăm puțin.

Leda tremura. Mai strîngea încă o carte în mînă. Cînd văzuse picioarele lui Simonetti că trec prin fața unui hublou, înspre cală, zburase sus, cu cartea în mînă.

— Ce citești, Leda ?

Fata arătă cotorul cărții, fără să spună nimic.

— O carte pentru copii.

— Cărțile pentru copii îmi plac cel mai mult.

Leda se sprijini de masa hărților. Hanna Piccard se aplecă, pentru a ridica de pe pardoseala udă hărțile marinărești, și în timp ce făcea această operație, trase cu coada ochiului spre Leda, întrebîndu-se în ce măsură își dă seama de frumusețea ei.

— Așa. Acum putem intra.

— Încă un pic.

— Eu, oricum, intru.

Hanna Piccard făcu un pas înspre ușa din peretele etanș, dar Leda fu mai promptă și îi obtură trecerea.

— Ce e ?

— N-ai să-l ai, — zise Leda, pe un ton blajin. — Orice ai face, n-ai să-l ai.

Ochii ei mari sclipiră cu patimă, după cîteva clipe se umeziră, și apoi fata zîmbi, dezorientată, neajutorată, cu totul dezarmată.

De îndată ce pătrunseră în cală, Simonetti se sculă în capul oaselor în cușeta lui și începu iarăși să înjure. Părea că abia acum își dădea seama bine ce spaimă trăsese. Femeile tăcură, rîseră, și îl îngrijiră pe rănit. În cădere, Simonetti își scrîntise glezna dreaptă. Piciorul drept îi fu pus pe loc într-o găleată cu apă rece, pentru a opri umflarea gleznei. Marea îl izbise de copastie, iar ceva ascuțit trecuse prin doi pantaloni și îi intrase în genunchi. Genunchiul îi fu bandajat, și apoi și degetele însîngerate.

— Ah, afurisitul de Pittakos, — se dezlănțui Simonetti. — Mojicul ăla afurisit! E încă prea agitat, ca să vină o clipă să mă vadă.

— N-are timp. Stai cuminte.

— Atunci ar fi trebuit să trimită un sol, — izbucni Simonetti.

— Stai cuminte.

Hanna Piccard îi zvîntă piciorul drept cu unul din propriile ei prosoape. Degetele de la picioarele lui Simonetti nu fuseseră privite încă niciodată cu atîta dragoste. Simonetti începu să fluiere.

— E un *poseur*, — explică Leda, care între timp se retrăsese în cușeta ei. — O, Doamne, cum poate omul ăsta să facă pe nebunul...!

În valiza plină ochi a Hannei Piccard părea să se afle și un bandaj elastic.

— Te-ai gîndit într-adevăr la toate, — constată Simonetti.

— Stai cuminte.

Hanna înfășură bandajul elastic în jurul gleznei lui umflate, întînzîndu-l din cînd în cînd cu putere, ca să-l audă cum pîrîie, pînă ce îl văzu că se scurtează de tot, și în cele din urmă îl legă.

POSAC, ÎNCHIS ÎN EL ÎNSUȘI, GIORDANO BRUNO privea țintă tarabele precupeților din piața de pe *campo dei Fiori*. Stătea pe un soclu, cu fața ascunsă în umbra glugii sale monahale, și privea piața în care fusese nevoit să urce, în anul 1600, treptele rugului. Statuia filosofului fu salutată în acea dimineață de sîmbătă de un bărbat cu o gleznă scrîntită și, nu cu mult mai tîrziu, de o femeie cu ceafa înțepenită.

Femeia rătăcea prin piață ca să întîlnească un bărbat, știind că acel bărbat își făcea acolo cumpărăturile în fiecare sîmbătă dimineața. Totuși, nu părea că vrea să întîlnească pe cineva : cu ochii în pămînt, închisă în ea însăși, hoinărea de-a lungul tarabelor, de-a lungul belșugului de legume și de fructe expuse la soare. Larma din piață, zăngănitul greutăților pe platourile balanțelor, vocile stridente ale precupeților, aproape că nu le auzea. Viteza cu care se mișca era determinată de agitația și de frămîntările mulțimii. În chip de alibi, ducea o sacoșă de plastic, din care își scoteau capetele cîteva salate.

Cînd Hanna Piccard ajunse pentru a cincea oară în dreptul peștelui-spadă și putu constata că nu mai rămăsese din el decît capul, își îndeplinise însărcinarea : fusese nevoită să rămînă pînă ce se vinde toată carnea peștelui-spadă. Ușurată și cu capul sus, ca și cum nu mai amenința acum nici o primejdie, se duse spre *piazza* Farnese ca să iscodească ferestrele închise ale casei lui.

În acea dimineață exista o legătură între o întîlnire și viteza cu care un pește-spadă este tăiat și vîndut în felii. Pe străduța care lega una de alta cele două piețe, Simonetti și fiica lui mergeau alene în fața ei, cu sacoșe. I se păru că cineva, la spate, a lovit-o cu dosul palmei în

încheietura piciorului. Se opri. Încă înainte de a-și fi putut da seama, o întîlnire devenise inevitabilă. Leda întoarse capul, ca și cum ar fi simțit apropierea Hannei.

— Ce-ți mai face glezna? — îl întrebă Hanna pe Simonetti după cîteva clipe.

— Glezna?

— Eu, din excursia noastră pe mare m-am ales cu ceafa înțepenită, — zise ea în continuare, și-și duse o mînă la fularul roșu din jurul gîtului. — Nu mai pot să-mi întorc capul decît cu mare greutate. — Își întoarse concomitent capul și torsul, ca să demonstreze cum fusese nevoită să se miște în ultima săptămînă. Era mîndră de beteșugul ei.

— Face o impresie foarte solemnă, — zise Simonetti, încurcat. — Acum ai devenit cu adevărat o doamnă.

— O doamnă? Atunci să vă duc și eu o sacoșă?

I se dădu o sacoșă. O duse în tăcere prin *piazza* Farnese, o reținu cu încăpățînare cînd ajunseră în fața locuinței lui Simonetti și, nu mult după aceea, sui pentru prima oară cele șaizeci și patru de trepte.

Peștele-spadă din hol nu-i atrase la început privirea. Toată atenția ei se îndreptă înspre mirosul casei, căci acesta îi amintise de mirosul unui pulovăr pe care și-l lipise de obraz, pe iahtul lui Pittakos, într-o clipă de neatenție a celorlalți. Tot așa și în bucătărie, Hanna Piccard fu frapată din capul locului de un miros, mirosul dulceag, răcoritor și pur al unui buchet mare de grozamă galbenă, pus într-un borcan pe masa din bucătărie.

— Grozamă galbenă! Dar e mult prea devreme pentru grozamă galbenă!

— Și totuși e grozamă galbenă.

— Dar e mult prea devreme, e cu neputință de găsit grozamă galbenă luna asta! — exclamă ea.

Hanna fu șocată să vadă în această lună a anului crengi de grozamă galbenă înflorite. Crengile culese prematur îi dădură senzația că și ea însăși acționase precipitat cînd îl urmase pe Simonetti la el acasă.

— Cum ți-ai procurat crengile astea?

— Le-am primit în dar, — răspunse Simonetti, roșind.

Hanna Piccard își lăsă capul în jos, într-un acces de gelozie, și, avînd în vedere că nu putea încă să-l înșface ca să-i arate cît este de geloasă, strînse cu mîna un buton de lemn. Era butonul unui sertăraș al mesei de bucătărie. Hanna descoperi încă un asemenea buton și de cealaltă parte a mesei. Toată frumusețea Romei pieri atunci în neant : un buchet de grozamă galbenă pe o masă de bucătărie vopsită cu lac alb, îmbujorarea unui bărbat, și două sertărașe pe care nu avea încă de ce să le deschidă. Și nu mult după aceea pieri în neant și toată arta, pentru că Simonetti se simți nevoit să-i întoarcă spatele, ca să ia o găleată și să pună la înmuiat trei cămăși murdare. În timp ce Simonetti agita apa cu mîna, Hanna Piccard înșfăcă butonul sertărașului, pentru că încă nu era cazul să se lipească de acest trup neajutorat, — fu ea de părere, — încă nu era cazul, cu toate că se simțea mai slabă, fără suflu, tot mai slabă.

— Nu trebuie să despachetezi ceștile astea, Andrea ?

— Da, — răspunse Simonetti, timid, cu glas răgușit.

Și, după ce dădu acest răspuns, la care nu se mai putea replica nimic, pieri în neant și graiul. Hanna se feri să privească antebrațul gol cu care erau agitate cămășile în apa fierbinte, trase aer în piept și-și dădu seama că de cînd fusese deschisă ușa de la intrare n-o mai văzuse pe Leda. Simonetti se întoarse.

— Eu mă duc în cameră, — zise Hanna prompt, și ieși, ca să nu fie nevoită să stea pe vine în fața frigiderului pentru a băga la locul lor legumele și carnea. Cînd văzu în hol, la vreo patru metri deasupra dalelor de marmură, un pește-spadă împăiat și prăfuit, tresări, dar apoi pufni în rîs. „Un pește-spadă ? Cum se poate ? Un peste-spadă n-are ce căuta la tine, drăgălașule. Cine ți l-a dat ? Kurhajec ?“

— Frumos, delfinul ăsta, — îi zise ea, strigînd înspre bucătărie.

— Uită-te bine.

— Splendid, delfinul ăsta.

— Nu-mi plac animalele împăiate.

— Atunci de ce îl ții aici ?

În WC fu înălțată, pentru prima dată după multă vreme, o rugă. „Dă-mi voie, ca început, să-mi cer iertare“,

așa își zise Hanna Piccard în gînd, „dă-mi voie, ca început, să-mi cer iertare pentru îndelungata mea absență. Inimă la inimă. Numele tău este dragoste. Ajută-mă. Altceva nu știu să-ți spun, pentru că sînt atîtea de spus ! Săptămîna asta am făcut o descoperire. Mi-am adus aminte că Fiul, cîndva, de mult, a rupt cinci pîini și doi pești, ca să hrănească mulțimea, adică nu : ca s-o ospăteze. Nu ? Așa a fost : a rupt cinci pîini și doi pești ca să hrănească o mulțime de mii de oameni, fără a mai pune la socoteală femeile și copiii, un coș după altul se umplea, și El rupea și tot rupea pîinile și peștii, care nu se mai sfîrșeau. Era destulă hrană. Mai și prisosea. Deodată am avut impresia că înțeleg ce a vrut Fiul să-i învețe pe ceilalți : că dragostea se poate împărți la nesfîrșit. Oare am înțeles bine ? A rupt și a tot rupt pîinile și peștii și ne-a arătat că dragostea se poate împărți la nesfîrșit. De altfel, un neamț a pus mai tîrziu aceeași idee în alte cuvinte, cînd a scris : *Liebe ist das einzige, das wächst, indem wir es verschwenden.* Dar nici prin gînd nu mi-a trecut să spun asta. Mi-e ceafa înțepenită. Mulțumesc. Mulțumesc sincer. În plus, simt acum în mine acea copleșitoare și nestăpînită recunoștință pe care o simțeam odinioară cînd eram copilă. Acum mă aflu cel puțin în casa lui. Foarte recunoscătoare totodată pentru dimineața care a început cu salutul adresat lui Giordano Bruno. Apoi am umblat prin piață. Am văzut acolo peștișori argintii în gheață pisată. Pieptul luxuriant al unei precupețe și niște salate verzi. O toantă, asta sînt. Dar tot e ceva : să fii cuprinsă de dragoste în halul ăsta ! Fir'ar să fie de treabă... ! Ajută-mă, Doamne ! Ce săptămînă ! Simt că mă înăbuș. Fii-mi alături și în ceasurile următoare, pentru că eu pot deveni grozav de grosolană cînd mă revărs. Leda n-are o prietenă pe la periferie ? Ba da, și izbăvește-ne de politețe, de care sînt atît de atașată, și lasă-ne să ne bîlbîim. Numele tău este dragoste. Acum mă duc în camera lui."

Încă din pragul camerei dădu de o piedică și se opri. Camera avea trei ferestre. În fața ferestrei din mijloc, avînd ca fundal fațada somptuoasă a palatului Farnese, stătea în picioare un bărbat în vîrstă. Pleoapele lui se ridicară scînteind cînd o zări pe Hanna, și luminară apoi

în jos, cu o mișcare plină de efect, acoperind doi globi oculari mari și apoși. Hanna Piccard se simți parcă prinsă în flagrant delict și se întrebă de ce neglijase Simonetti s-o informeze cu privire la prezența unui al doilea musafir în casă. După ce își învinse șovăiala, Hanna se duse spre străin, pentru că ea era mai tînără decît el, și apoi îl lăsă pe el să-i întindă sau nu o mînă, pentru că el era mai în vîrstă decît ea. I se întinse o mînă, plină de vine violete și de pete de bătrînețe.

— Zuccarelli.

— Piccard.

Bărbatul era la fel de înalt ca și ea, dar avea o constituție mai fragilă. Părul aproape alb îi era pieptănat cu cărare, iar pe frunte avea o buclă lungă, care amenința să-i acopere ochiul drept. Albul părului contrasta cu pielea brună a feței. Cînd își ridică brațul, Hanna simți mirosul costumului lui de comandă, dar acest miros nu-i plăcu de fel.

— Ia privește. — Cu un gest prietenos, îi arătă Hannei un nor aflat deasupra bisericii Santa Brigida, de cealaltă parte a pieței. — Este un nor foarte ciudat, — zise Zuccarelli, ca și cum i-ar fi vorbit unei nepoțele care tocmai intrase în cameră țopăind.

Și ieși din cameră, vioi, dar fără să se grăbească. Un baston, un baston cu măciulie de aur, nu avea, dar avea alura unui aristocrat de rasă.

Hanna Piccard îi luă locul la fereastră. În timp ce savura priveliștea pieții însorite și încerca în zadar să vadă ceva ciudat în norul de deasupra bisericii Santa Brigida, trase cu urechea la vocile din vestibul. Simonetti încerca desigur să-l împiedice pe Zuccarelli să plece. Vocile deveniră mai tari, foarte tari, și deodată se făcu tăcere. Cu o mișcare reflexă, Hanna Piccard se întoarse spre ușă, rotindu-și în același timp capul și torsul, foarte solemn, și acolo se afla într-adevăr Zuccarelli. Acesta își ceru scuze pentru plecarea sa precipitată, își ceru de o mie de ori scuze, și-și plecă în cele din urmă capul, lăsînd bucla albă să-i cadă peste ochiul drept.

Apoi nu-i mai rămaseră Hannei decît vreo cîteva minute, ca să se orienteze în liniște, nestingherită de apropierea fizică a lui Simonetti. Camera era excepțional de

înaltă : vreo șapte metri. Partea superioară a peretelui opus ferestrelor era demolată și în locul ei fusese făcut un balcon, sau un etaj intermediar. Pe balcon fusese construită o cameră mică, de lemn și sticlă. Lemnăria era vopsită în culori mai deschise și îi amintea Hannei de bărcile pescărești vopsite pestriț, pe care le văzuse pe unele plaje italiene.

— Așa ; am venit.

Sub balcon se afla masa de sufragerie, și pe ea puse Simonetti o tavă cu cafea, apă minerală, vin și prăjituri. Prăjiturile le adusese Zuccarelli.

— Ți-am gonit musafirul ; nu mi-o lua în nume de rău, — zise ea.

— Nu, nu, nu, de vină e numai el ! Ar fi putut să rămînă. Dar Zuccarelli nu vrea să mă împartă cu altul. Este gelos ca un copil. E șeful meu, directorul muzeului, un oaspete primit cu plăcere și ascultat cu plăcere în multe capitale ale lumii, dar gelos ca un copil. Hai, am să-ți arăt mai întîi restul casei, pentru că mi se pare că vrei s-o vezi.

Simonetti nu mai era timid. Hanna Piccard se simți cuprinsă pe loc de neîncredere. Cînd sui, în urma lui Simonetti, scara spirală, băgă de seamă că e desculț.

— Cum stai cu glezna, Andrea ?

— M-ai mai întrebat.

— Dar nu mi-ai răspuns.

— S-a vindecat.

— A mers repede.

— Bandajul tău elastic e în coșul cu rufe. Trebuie să-l mai spăl. Uite.

Pe culoarul de pe balcon fură deschise niște uși glisante. Rușinată, Hanna aruncă o privire în dormitorul lui, spre patul lui nestrîns, spre niște cărți și spre sfeșnicul de la căpătîi. Lumina intra pe două laturi prin ferestre cu perdele de bumbac prăfuite. Pe pardoseala gălbuie, Hanna descoperi veșminte pe care Simonetti le purtase pe iaht.

— Intră în colibă, — zise el, glumind. — Colibă ! Parola ! Care e parola ?

— N-am habar.

— Exact. Intră.

Hanna îl urmă pe Simonetti, descumpănită de modificarea felului lui de a se purta, modificare pe care ea i-o atribui conversației cu Zuccarelli. Și abia făcuse să vibreze, cu cizmele ei, parchetul, cînd zări rostogolindu-se pe jos un cap de bronz, mai mic decît un pumn. Era capul unei statuiete a lui Buda, pe care n-o observase pînă atunci.

— O, Doamne, se sparge ceva ?

Simonetti, rîzînd, ridică de pe jos capul, îl desprăfui suflîndu-l și o lîniști : statuieta era spartă de ani de zile. Apoi puse capul din nou pe jos.

— Acuma tu.

— Ce vrei să spui ?

— A căzut cînd ai intrat.

— Ei și ?

— Trebuie să-l ridici. Așa e regula.

Nehotărîtă, Hanna privi țintă obrăjorul lucios de pe pardoseală, ochii pe jumătate închiși, zîmbetul vag. Urcarea în turnurile bisericii San Gimignano, cu scările lor stricate și cu podestele lor nesigure, rezemate pe grinzi așezate liber pe ziduri, — asemenea expediții, însoțite de teama de înălțime, i s-ar fi părut mai ușoare decît cei opt pași pe care fu nevoită să-i facă acum în acest dormitor ca să ajungă la capul lui Buda. După ce puse capul la locul lui pe trup și se întoarse, ușile glisante erau închise, și Hanna văzu peisajul colinar pictat pe ele.

Între timp, Simonetti coborîse pe o scară în biroul său, o încăpere la fel de înaltă ca și camera din partea din față a casei.

— Cu burta spre scară, te rog. N-ai habar de navigație.

— Nici de spălat geamuri n-am habar.

— Bagă de seamă, te rog.

— Mai am aici un bandaj elastic.

Simonetti își încrucișă brațele și tăcu o bună bucată de timp, ca și cum ar fi vrut ca liniștea din biroul său să devină perceptibilă. Cele două ferestre erau dispuse atît de sus, încît Hanna nu putu vedea prin ele decît cer și nori. Pe masa de lucru se afla un al doilea buchet de grozamă galbenă. Hanna Piccard se întrebă ce se petrecuse aici săptămîna asta. Avusese oare altcineva posibili-

tatea să profite de simțurile lui Simonetti ? Poate că fusese pur și simplu ziua lui de naștere. Hanna privi în grabă cîteva tablouri și desene, toate de aceeași mînă, și presupuse că fuseseră făcute de Marina, fosta soție a lui Simonetti. Un portret al micuței Leda văzută pieziș de la spate. O fotografie a Ledei nou-născute : stătea întinsă goală pe pieptul gol al lui Simonetti. Cînd se aplecă înspre fotografie, auzi cum foșnesc veșmintele lui Simonetti.

— N-ai nici o lucrare a lui Joe ?

— Încă nu.

Sacul de nisip, atîrnat într-un colț al încăperii, Hanna nu-l putu urni din loc decît cu mare greutate, dîndu-i un pumn zdravăn. Sacul de nisip nu se potrivea cu firea lui Simonetti, după cum nici peștele-spadă.

— Ai mănuși de box ?

— Am.

— Unde sînt ?

— Nu știu.

În timp ce Simonetti urca scara, Hanna Piccard lovi ușurel cu fruntea sacul de nisip, ușurel și cu nerăbdare. „Înainte, căprițăneastîmpărată !"

— Și unde doarme Leda ? — întrebă ea, cînd ajunse lîngă el, în coridorul dinaintea dormitorului ; acum îl putu mirosi.

— Deasupra acestui cat se mai află încă un cat scund intermediar, numit la noi *mezzanino*. Acela e teritoriul ei, cel puțin atîta timp cît ține curată camera de baie.

O a doua scară, o lucarnă, — Hanna se sui pînă ce ajunse cu capul deasupra pardoselii. Leda era întinsă pe pat, în depărtare.

— Cum ți se pare casa noastră, Hanna ? Poți să mă vezi și pe mine, dar atunci trebuie să vii mai aproape.

— Ești un înger.

— Ai băgat de seamă repede.

Coborî din nou, neajutorată. Lemnărie vopsită multicolor, bărci pescărești pe o plajă, soare orbitor. Cînd îl văzu pe Simonetti stînd rezemat de balustrada balcanului, la lumina soarelui, avînd ca fundal *piazza* Farnese, care umplea cele trei ferestre cu frumusețea ei veche, pe

Hanna o podidi aproape plînsul, cuprinsă de melancolie, deodată, de o profundă melancolie.

Duminică seara, Hanna Piccard se despărțise de Simonetti cu o strîngere de mînă și apoi făcuse pași de dans în apartamentul ei ; toată ziua de luni mai simțise balansul mării în trupul ei și de îndată ce închidea ochii vedea cum înaintează iahtul dus de velele umflate de vînt ; marți dimineața cheltuise pe *via Condotti* o mie de florini pe o rochie, pe care aproape că nu îndrăznea s-o poarte ; miercuri seara se lăsase furată de lectura a trei romane de dragoste, cumpărate într-un supermarket, iar în toiul nopții își dăduse seama că dragostea se poate împărți la nesfîrșit ; un prieten fu onorat joi dimineața cu o vizită în biroul lui, numai și numai pentru că mirosea exact ca Simonetti ; vineri și-l scoase din cap, își smulsese de la gît fularul roșu și scrisese un articol bun ; dar în dimineața următoare se tîrîse spre *campo dei Fiori* ca să-l întîlnească pe Simonetti și să facă o mărturisire, deoarece îi devenise mult prea greu să se împotrivească naturii. Casa lui Andrea Simonetti fu vizitată, și acum Hanna Piccard stătea pe canapeaua din camera lui, istovită, mută de dorință.

— Pe Zuccarelli îl cunosc de vreo cincisprezece ani, — povesti Simonetti. — În decursul timpului i-am văzut pleoapele căzîndu-i tot mai jos peste globii oculari, ca și cum lumea l-ar fi interesat tot mai puțin. Ah, Zuccarelli... Iar buza lui inferioară,... te-a frapat ? Încet, dar sigur, această buză inferioară i-a devenit tot mai proeminentă. O buză inferioară arogantă, pe care n-o poți băga de seamă decît atunci cînd el nu e conștient de el însuși. Asta se întîmplă rar. Morandi, pictorul Morandi, are exact același soi de buză inferioară, dar mai prietenoasă, mult mai prietenoasă. Nu, nu vreau vin ; servește-te tu. Zuccarelli a descoperit pentru marele public naturile statice ale lui Morandi. A scris două cărți despre ele, a organizat expoziții, și de atunci umblă încovoiat sub povara faimei altuia. Acolo unde apare Zuccarelli, lumea începe să vorbească despre Morandi. Ah, Zuccarelli... N-ar trebui să vorbesc prea mult despre el, pentru că atunci devin trist și răutăcios. De cîțiva ani încoace, Zuccarelli

răspîndește în dreapta și în stînga zvonuri despre diferitele sale boli, dar de fapt nu suferă decît de o insomnie cronică. În fiecare capitală a civilizației moderne. Zuccarelli are altă boală. Nu mai durează mult și îi ajunge la urechi vestea că la Londra lumea e convinsă despre el că a murit. Asta are să-l amuze. Dar eu am învățat de la el. M-a ajutat cîndva să lucrez, în Statele Unite. Casa lui din Ravello îmi stă oricînd la dispoziție, dar nu mă mai duc acolo decît rar. Cunoști Ravello ? Acum povestește tu ceva. Povestește-mi ceva despre zona marilor fluvii.

Hanna Piccard fu nevoită să lupte împotriva unei dorințe ajunsă la paroxism. Încercă să stea pe canapea în așa fel încît materialul subțire al bluzei să-i cadă liber pe sîni și să ascundă de ochii lui ageri sfîrcurile umflate. Pe spinare, sudoarea îi țîșnea din pori. Picioarele îi tremurau. Trupul ei nu reacționase niciodată atît de energic la apropierea unui bărbat.

— Marfă de contrabandă, — zise ea după o pauză, fără să se bîlbîie. — Potrivit legii, ar fi trebuit să introduc motanii în Italia ca marfă de import. Injecții, formulare, pașapoarte medicale, o carantină de mai multe săptămîni, și toate astea pentru doi motani nevinovați. *Enfin,* le-am dat niște somnifere, i-am pus într-o geantă și m-am suit în tren. La frontiera italiană, vameșii mi-au deschis geanta. — Hanna tăcu.

— Și pe urmă ?

— Am uitat. N-au găsit nimic. Geanta a fost deschisă, geanta a fost închisă, eu mi-am putut continua călătoria.

Vinul i se sui la cap, îi coborî la picioare, și Hanna începu să-și spună versuri sieși : „Chiar dacă beau pahare o sută, tot rămîn o femeie bine crescută ; și chiar dacă beau în neștire, tot nu-mi ies din fire."

Simonetti răspunse la sentimentele ei cu o relatare plină de acreală și de timiditate despre iahtul lui Pittakos, scufundat pe coasta Africii de Nord. Îi arăta mai mult o jumătate a feței, și-și ridica ochii spre ea din cînd în cînd, cu seducătoarea sfială care pe ea o frapase încă de la restaurant. Deodată, Hanna se auzi pe sine izbucnind în imprecații referitoare la prostituatele care își așteaptă clienții în *piazza della Repubblica,* la lumina felinarelor, rezemate de fațada unei biserici.

— Nu e o lașitate ? — se auzi pe sine. — Să parchezi mașina la bordura trotuarului, să faci semn unei fete de stradă, s-o iei în mașină, și apoi, cu o ultimă întrebare, să creezi un dezacord, încît fata să se vadă nevoită să coboare. E o lașitate. Sau patru inși într-o mașină să oprească, să deschidă ferestrele, să facă observații obscene, să-și dea cu coatele ca niște băieți de școală, și apoi să se mai și mire că fata are atîta minte încît să nu se încurce cu patru inși deodată.

— Ai observat bine scena.

— Da. Îmi venea să-i scuip.

Zbîrnîi telefonul, foarte slab. Simonetti, vădit contrariat, luă receptorul în mînă și se întoarse, cu sprîncenele ridicate și cu buza inferioară caraghios de proeminentă, înspre Hanna. Hanna înțelese că Zuccarelli nu-și putuse stăpîni gelozia și ieși din cameră. În bucătărie își vîrî nasul în buchetul de grozamă galbenă, ținîndu-și mîinile la spate, ca să evite răsturnarea borcanului. Brusc, luă o sacoșă și o ascunse sub pardesiu. După zece minute apăru în vestibul Simonetti.

— Complimente de la Zuccarelli.

— Mulțumesc. Plec. Sper că nu te-am deranjat.

— Păi eu te-am invitat, — răspunse el, contrariat.

— Totuși am impresia că te-am deranjat.

— Cum vrei. Ai grijă de ceafa ta înțepenită.

Hanna coborî treptele, cam supărată. Abia cînd se văzu în fața ușii propriei sale locuințe își dădu seama că-i lipsește poșeta, și după o clipă își aduse aminte precis unde și-o lăsase. Simți ca un fel de lovitură la ceafă. Se întoarse în *piazza* Farnese și sui încă o dată cele șaizeci și patru de trepte. Încă înainte de a fi sunat, ușa de intrare fu deschisă și Leda îi înmînă poșeta, zîmbind, tăcută.

După acest schimb de tachinări, Hanna Piccard se retrase. Veșmintele pe care le purtase pe iaht fură îndesate în mașina de spălat, ca să-și piardă acolo mirosul de cală rochia de o mie de florini fu pusă la păstrare în șifonier, iar amintirile nedorite cu privire la Simonetti, Hanna încercă să și le scoată din cap, scuturîndu-și-l cu putere. Ca să se descotorosească de Simonetti, începu să-l înjure.

„De ce nu dai nici un semn de viață ? Lașule, ticălosule ! Poți cel puțin să mă faci să înțeleg că-ți sînt indiferentă. Ieși odată la iveală, dă un senm de viață ! Peștele-spadă trebuie șters de praf. Un pește plat, un neghiob de pește plat, ascuns în nisip, asta ești. Și o caracatiță în vizuina ei. Cel mai înfumurat și mai rece dintre bărbați. Eu nu mă las dusă de nas.“ În gînd, punea la cale întîlniri cu Simonetti, în societate, ca să-l poată jigni și înjosi în public. După ce trecu un timp, aceste gînduri negative se întoarseră împotriva celei care le avusese. Hanna Piccard deveni melancolică. Se găsi pe sine însăși neatrăgătoare, își reproșă sieși un exces de sentimentalism, socoti că dăduse prea puțin, că se înșală pe sine, că trăiește într-o negură, fără țel, și între timp viața, măreața viață, trece pe lîngă ea. „E o porcărie, viața asta a ta. O porcărie !“

Nu mai fu în stare să-și facă rînduială, nici în cap, nici în apartament. Fără încetare îi reveneau în minte aceleași gînduri enervante. Veșminte, cărți, reviste, scrisori, tăieturi din ziare, toate rămăseseră claie peste grămadă acolo unde fuseseră lăsate. Camera de baie duhnea. Dar o justificare a haosului crescînd devenise lesnicioasă : așa era mai bine pentru ea, acum trebuia să încerce în sfîrșit să se descotorosească de această dorință exagerată. Motanii fură neglijați, oricît i-ar fi fost de rușine de neglijența ei : foamea și agitația lor îi făceau o plăcere rafinată. Între timp, ea însăși mînca și bea mai mult decît simțea nevoie. De două ori se îndrăgosti de cîte un altul, dar văpaia se stinsese la fel de repede pe cît se aprinsese. Incertitudinea și dezordinea sentimentelor ei își găseau expresie în felul în care se mișca : se împiedica, cuțitele îi lunecau din mîini, cînd ieșea dintr-o cameră călca pe o bijuterie și o strica, și în una și aceeași zi se izbi pe stradă de trei ori de cîte un alt trecător. La fiecare stîngăcie se gîndea la Simonetti, ca și cum el ar fi fost de vină. O convorbire telefonică începută cu Dita van der Waals, aflată la prea mare depărtare, se sfîrși cu o ceartă. Apoi, Hanna se îmbolnăvi. „Eu, bolnavă.“

La cea mai mică sau mai neînsemnată mișcare, i se părea că i se rostogolesc gloanțe prin cap. Închise ferestrele, coborî în beci și luă cu ea o găleată, ca să vomite

în ea. După ce zăcuse două zile nemișcată în pat, se hotărî să-l caute pe Simonetti și pînă într-un sfert de ceas să pună capăt incertitudinii ei.

Hanna Piccard se îmbrăcă în negru, își atîrnă la gît lanțul de aur, își puse jacheta aviatică de piele și luă un taxi pînă la *Palazzo Delmonte,* unde își avea sediul conducerea muzeului. Telefonista din hol o anunță și după cinci minute Simonetti ținea deschisă în fața ei ușa unui ascensor de modă veche. Trecuseră trei săptămîni.

— Am ținut să te mai văd, — zise ea, aproape fără să vrea.

— Mă rog, — răspunse Simonetti, laconic.

Ascensorul se sui ; nici unul din doi nu se clinti pînă nu ajunseră la etajul al patrulea. Simonetti o conduse în grabă spre o cameră luxos decorată și luă pe dată în mînă receptorul telefonului, ca să continue o convorbire începută. Hanna Piccard rămase cu jacheta pe ea și privi pe o fereastră curtea interioară a clădirii.

— Așa, — zse Simonetti după cîteva minute. — E mult de atunci. Ce te aduce încoace ?

— Voiam numai să te văd.

— Sînt foarte măgulit. Nu vrei să iei loc ?

Hanna dădu din cap și rămase în picioare acolo unde se afla, ascunzîndu-și în buzunarele jachetei pumnii strînși. Simonetti începu să povestească ceva, dar după cîtva timp se întrerupse și tăcu.

— La chestiune, — zise ea în cele din urmă, cam anevoie.

— Vocea ta sună ca și cum ți-ai fi înmormîntat pe cineva.

— La chestiune, — repetă ea, răspicat.

— Ai cuvîntul.

— Domnule Simonetti, ai întîlnit vreodată o femeie care să se culce în pat cu o sacoșă ?

— Nu, doamnă Piccard.

— Eu sînt o asemenea femeie. Era sacoșa dumitale.

— A, era la dumneata.

Timp de trei săptămîni, în ciuda a tot ceea ce îi reproșa lui Simonetti, Hanna făcuse cumpărături cu sacoșa pe care o luase din bucătăria lui. Adînciturile din toar-

tele sacoșei îi aminteau de mîinile lui. Sacoșa aruncată într-un colț. Sacoșa fusese spălată și călcată. Sacoșa avusese voie să împartă patul cu Hanna.

— Poți s-o păstrezi, — zise Simonetti, rece.

— Mulțumesc. Nu mai ai nimic să-mi oferi ? Asta-i tot ? Nu mai ai nimic să-mi spui ?

— Ce trebuie să spun ca să-ți fac plăcere ?

— Nu e nevoie să-mi faci plăcere.

— Ce urmărești ? Eu nu mă las silit să fac o declarație de dragoste.

— Nu vreau cîtuși de puțin să te silesc, — zise ea, roșind. — Vreau numai să te văd din cînd în cînd.

— Pari un copil alintat căruia nu i se face pe plac.

— O femeie îndrăgostită, vrei să spui.

— Nu mă las silit !

— Nu te enerva. E în regulă, domnule. Știu destul.

— Tăcere profundă. Femeia îndrăgostită se simte jignită.

— Femeia îndrăgostită stă drept și pune o ultimă întrebare. De ce n-ai dat săptămîni de zile nici un semn de viață ?

— Cum așa ? M-am obligat oare să scriu scrisoare după scrisoare ? Ești liberă să vii cu sacoșa dumitale în *piazza* Farnese și să suni la ușă. Poate sînt acasă și deschid. Ești liberă să-mi scrii. Atunci primești răspuns. Ești liberă să-mi telefonezi. Pesemne că timp de săptămîni de zile n-ai simțit această nevoie.

— Ba am simțit această nevoie. — Hanna tăcu ; apoi adăugă : — Te găsesc atît de frumos, Andrea... Asta e singura mea scuză. Că te găsesc atît de frumos.

— Nu mă las silit.

— Nu te enerva. Plec.

— Vrei să-mi mai vezi spinarea frumoasă ?

— Plec.

Și plecă, clocotind de mînie. Simonetti o urmă pe culoare, la cîțiva metri distanță. În ascensor încercă s-o îmbrățișeze. Ea îl îndepărtă îmbrîncindu-l, îl ocărî spunîndu-i că e un mizerabil și un călău, apoi se repezi la el și-l mușcă de umăr, prin haină și cămașă. Simonetti o izbi de peretele cabinei ascensorului și o întrebă dacă a înnebunit. Ea răspunse la întrebare tăgăduind și se plînse

de brutalitatea lui. A doua îmbrățișare fu fără durere, chiar foarte tandră. Ascensorul cobora ; amîndoi suspinară adînc.

— Destul, Andrea, — zise ea, desprinzîndu-se din îmbrățișare și rîzînd. — Așa, convorbirea a fost constructivă.

— Deliberări mai aprofundate sînt necesare.

— S-au deschis perspective.

— Părțile și-au apropiat punctele de vedere.

— Numai să te pot vedea din cînd în cînd, Andrea. Asta-i tot.

Simonetti tăcu. Hanna își umezi în grabă vîrfurile degetelor și șterse cu ele urmele roșii ale buzelor ei de pe obrajii lui. În hol așteptară ascensorul. Hanna îl părăsi pe Simonetti fără să-și ia rămas-bun, ca și cum nu l-ar fi cunoscut.

Pe înserat, Hanna sosi acasă. În timp ce suia treptele, avu impresia că sus o așteaptă cineva. Era așteptată de un băiat de nouă ani, care o întrebă cum o cheamă. După ce Hanna își spuse numele, băiatul îi înmînă o scrisoare din partea lui Simonetti. Cu ochii în pămînt și aproape șoptind, băiatul spuse că i se ceruse să aștepte răspunsul ei. Hanna îl luă cu ea în casă și-i dădu un loc în bucătărie. De la scrisoare nu se aștepta la nimic bun.

„Bună ziua, Hanna. Aducătorul acestei scrisori se numește Benedetto. Așa cum e el azi, așa am fost eu acum douăzeci și cinci de ani, ba timid la culme, ba ucigător de agresiv, și adeseori absent, ca să simt mai puțin intens mîhnirea. Dă-i doar un locșor în bucătărie, dacă cel puțin ai de gînd să-mi răspunzi cu întoarcerea curierului, și în acest caz pune-i în poală un motan, pentru că-i face bine să simtă că ține în mîinile lui o ființă vie.

„Cum te-ai simțit în ultimele cîteva ore ? Eu, acum mă simt deprimat, și încerc să înțeleg de ce comportarea ta de azi dimineață nu m-a făcut fericit.

„Leda a venit acasă. A mirosit mai mult sau mai puțin (ca un animal) ce mi s-a întîmplat și acum se ține la oarecare distanță. N-am să uit niciodată cît de bănuitor te-a privit din cușeta ei din cală cînd mi-ai îngrijit glezna. Tot

ce mi se întîmplă mie o atinge și pe ea. Noi am avut aici în ultimele săptămîni vreme rea. Vreme rea. Cred că nu-ți dai seama în suficientă măsură sau că nu vrei să-ți dai seama, cît de atașați sîntem, eu de Leda și Leda de mine. În prezența altora mă ia peste picior, dar în fond mă respectă. Nu știu cărei cauze îi datorez acest respect. Atunci cînd mă simt slab, Leda mă ia sub ocrotirea ei: se trezește atunci în ea instinctul matern. Trebuie așadar să țin seama de sentimentele ei și nu izbutesc să scap de ideea că aș putea s-o privesc ca pe *der Dritte im Bunde.*

„Mai există și un al doilea motiv al deprimării mele. Sînt înclinat să consider prima fază a unei îndrăgostiri ca cea mai frumoasă: este epoca tatonării circumspecte, a apropierii și retragerii prudente, epoca dorinței ținute sub tăcere, a așteptării și încîntării, încă insondabilă și deci minunată, creată de forța de atracție. Este și epoca îmbujorării. Ce e mai fermecător decît un chip pe care îl colorează tulburarea, rușinea, timiditatea și afecțiunea?

„Azi de dimineață mi-ai mărturisit, nu fără mîndrie, că te-ai culcat în pat cu o sacoșă. Acum am să-ți fac eu ție o mărturisire tîmpită. Ai întîlnit vreodată un bărbat care să vrea să slujească numai muza străveche și să creadă că numai în asta va putea găsi suprema fericire? Un asemenea bărbat sînt eu. Ce e muza și cum o slujești? Muza este azi cea mai ascuțită conștiință a mea cu privire la modul în care se mișcă lumea, cu privire la modul în care lucrurile se scurg fără încetare unele pe lîngă altele, lăsînd fără încetare impresii unele în altele. Și cum o slujești? Oglindind cît mai mult cu putință și cît mai impersonal cu putință. Așa precum apa, fără să vrea și fără să știe, dă o imagine a păsărilor care zboară deasupra ei. Într-adevăr, nu e treabă ușoară. Din cînd în cînd citez aceste cuvinte ale lui Brâncuși, cuvinte cu care sînt întru totul de acord: *Things are not difficult to accomplish. What is difficult is to prepare ourselves to do them.*

„Și între timp, așa presupun, sfîntul Gheorghe din mine se luptă cu balaurul. Stă călare și își înfige sulița în botul monstrului infernal cu trup șerpuitor, în timp ce pe dealul din apropiere iubita lui îl așteaptă smerită. Sau, în zilele noastre, sînt eu fecioara?

„Da, îmi pare rău că n-ai mai putut îndura tăcerea. Am fost luat prea repede. Vii înarmată pînă în dinți, ca un vas de război, intri cu pînzele sus în biroul meu și îmi ceri să mă predau. Nu suport constrîngeri. Ascultă-mă ce-ți spun ! Ah, nu asculți ! Ochii tăi privesc spre infinit, ai mîncărime la sex, ești ametită și delirezi. E mai bine să lași lucrurile în voia lor. Poate că după cîtva timp am să știu și eu dacă vreau într-adevăr. Sînt buimăcit. Toată ziua bună ziua sînt asaltat de amintiri referitoare la vechi povești de dragoste și acum, dacă tot au venit, vreau să iau și eu parte cît de cît. Pleacă de lîngă mine ! Îmi stai în lumină ! Numai dacă las penița să-mi umble pe hîrtie mă simt întreg. Pe scurt : mai dă-mi cîtva timp și ai răbdare.

„Acum îi încredințez această scrisoare lui Benedetto și ochilor tăi încețoșați. Nu-mi rămîne decît să-ți urez din tot sufletul mult noroc în cucerirea lui Andrea Simonetti".

„Stimate coleg ! Camarade ! Nu sînt obișnuită să dispun de un curier și să fiu nevoită să răspund pe loc la o scrisoare. Benedetto așteaptă în bucătărie, nu vrea să mănînce nimic, nu vrea să bea nimic, iar motani nu vrea să ia în poală decît abia după ce a făcut cunoștință cu ei. «Dar, Benedetto», așa l-am apostrofat, «nu poți să faci cunoștință cu un motan fără să-l iei mai întîi în poală.»

„Eu mă simt bine. Altceva nu știu să spun. Fii liniștit, deocamdată sînt foarte mulțumită dacă te pot vedea din cînd în cînd. Diseară, de pildă, înainte de culcare. N-ai putea s-o ștergi un pic de acasă ca să-ți cumperi țigări ? Și ca să facem un mic tur prin cartier ? Dacă diseară vrei într-adevăr să faci ceva cu amintirile acelea, privitoare la unele întîmplări vechi, treci chiar acum pentru cîteva clipe pe la mine. Zic : pentru cîteva clipe. Am să stau în rochia mea țărănească pe treapta cea mai de sus, iar tu ai să vii în brațele mele.,

„Mă mir și eu, Andrea. Dar pentru prima dată în viața mea am întîlnit un bărbat pe care îl doresc cu adevărat și căruia m-aș putea dărui cu totul. Îmi reproșezi că sînt

prea înfiptă. După citirea scrisorii tale aș putea să-ți reproșez și eu ție același lucru. Ce rost are atîta chibzuială și socoteală ? De parcă te-aș fi cerut în căsătorie. Diseară ? Numai dacă vrei. Altceva nu știu ce să spun.

„Who ever loves, if he do not propose,
The right true end of love, he's one that goes
To sea for nothing but to make him sick."

Benedetto plecă. Alergă prin străzile înguste, rotindu-și din cînd în cînd privirea, pentru că era urmărit de dușmani, care voiau să-i șterpelească o scrisoare, se strecură printre șirurile de automobile de pe *corso Vittorio Emmanuele,* goni prin *via dei Biscioni* spre *campo dei Fiori* și acolo se opri brusc, uitînd de dușmani, ca să caște gura la o mașină a serviciului municipal de salubritate, care stropea piața. Cînd ajunse în *piazza* Farnese, îl văzu pe Simonetti la fereastră.

— Ai o scrisoare, Benedetto ?

Benedetto se pipăi sub bluză și scoase la iveală un plic moarat. Simonetti citi, zîmbi, oftă trist, și îl trimise pe băiat din nou la Hanna Piccard, dar de data aceasta cu un mesaj verbal.

— Încă o scrisoare, Benedetto ? Nu ? Atunci ce ? Ai venit să vezi motanii ? Nici asta ?

Benedetto își închise ochii și zise apoi, lent și lin, cu un ton care denota, fără putință de tăgadă, că-și dă seama de seriozitatea situației :

— Diseară, la zece și juma'. Între coloane. În rochia țărănească.

SCAFANDRUL DIN MESSINA

ANDREA SIMONETTI ÎNCEPU SĂ-I FACĂ VIZITE Hannei. Aproape în fiecare zi rămînea cîteva ore în apartamentul ei, unde fereastra bucătăriei și ușile balconului, aflate față în față, stăteau deschise, așa încît aerul călduț al primăverii romane adia prin camere. Uneori, Hanna stătea la soare și îl aștepta, ascultînd foșnetul perdelei de muște, pe care o montase cu anticipație, în așteptarea verii.

În timpul acestor ore, ba plăcute, ba din nou pline de arțag, dar întotdeauna istovitoare, încercau să se deprindă unul cu altul. Hanna băgă de seamă că deprinderea ei cu acest bărbat începea la un nivel foarte apropiat de temelie : nu reușea să-și deschidă canalele de scurgere ale propriului trup atîta timp cît iubitul ei era în casă. Dar încerca : stătea în camera de baie, răbdătoare, scremîndu-se, tot scremîndu-se în zadar, chicotind, ascultînd muzica discului pus de Simonetti pe platoul petefonului la rugămintea ei. Uneori întredeschidea ușa ca să se convingă că Simonetti se retrăsese într-adevăr pe balcon, așa cum îi făgăduise.

— Ai reușit ? — întreba el după fiecare încercare, cu un rînjet sardonic.

— Un pic.

Simonetti, în prezența ei, nu avea absolut de loc probleme cu micțiunea, dimpotrivă, uneori, cînd urina, lăsa chiar ușa deschisă, pentru a continua convorbirea, ceea ce era necesar, pentru că în fiecare zi fusese pe stradă martor atîtor întîmplări senzaționale, încît gura nu-i tăcea nici o clipă. Hanna se comporta ca și cum el ar fi venit de la școală și ea i-ar fi pregătit în bucătărie ceva de mîncare. Între timp, Simonetti se rezema în umăr de tocul

ușii, o contempla pe Hanna din creștet pînă la tălpi, și relata evenimentele de zi cu zi, în care i se revelase enigma lumii. Era întotdeauna vioi, sprinten, zglobiu si insesizabil. Povestirile lui începură curînd să i se pară Hannei obositoare, cu atît mai mult, cu cît el nu le asculta pe ale ei decît din obligație.

— Andrea, ce-ar fi să facem o mică pauză ?

Tăcură amîndoi. Fiecare din ei încercă s-o ia pe propriul său drum și nu ajunse la nimic. Simonetti, după un tur al camerei, cu care prilej tot lua în mînă cîte un obiect și îl privea, ca și cum ar fi fost controlor, se instală în cele din urmă într-un fotoliu de lemn de nuc. Încă din prima zi își alesese ca loc stabil acest fotoliu, — fotoliul în care obișnuia să stea cîndva Léon Brest.

Hanna stătea, ca de obicei, la biroul ei, se făcea că lucrează, întorcea filele unei reviste și părea că se cufundă tot mai adînc într-o claie de fîn. Perdeaua de muște foșnea. Se priveau țintă unul pe altul, ca două pisici, cu un amestec de curiozitate, mîndrie și neîncredere. Din cînd în cînd, Hanna încerca să se apropie de el, ceea ce nu izbutea să facă decît rar fără să-și piardă suflul.

— Pot să te miros un pic, Andrea ?

— Firește.

Simonetti o apucă de braț și-și lipi buzele în adîncitura cotului ei.

— Cum mai oftezi, Andrea...

— Oftez... Asta fac de cînd mă știu.

— Da ? Eu am început în școala primară. Suspine îngrozitor de profunde. La care învățătorul mă întreba : „Dar de ce oftezi, Hanna ?“ Apoi îmi dădea voie să stau la o fereastră deschisă.

După ce își plimbă nasul pe veșmintele lui, ca să-i simtă mirosul trupului, Hanna se întoarse la biroul ei. În tăcere se făcură simțite și alte forțe. Pe măsură ce tăcerea se prelungea, în Hanna creștea bănuiala, și în cele din urmă o cuprindea sentimentul că Simonetti o detestă.

Abia după plecarea lui începu Hanna să-l savureze, în amintiri în care ceea ce era bun, adevărat și frumos în comportarea lor plină de stîngăcie devenea întru totul

limpede. Dar ceasul celei mai mari stîngăcii a lor mai avea abia să urmeze.

Hanna îl găsi în patul ei cînd se întoarse acasă pe înserat. Simonetti stătea lungit în pat, pe spate. Era trandafiriu ; și se făcea că doarme, cu toate că nu-și putu reprima un zîmbet de îndată ce ea se aplecă spre el. Și se făcu și ea că nu vrea să-l trezească. Măcar de-ar fi dormit cu adevărat, pentru că ei îi plăcea cel mai mult să-l privească mai întîi ceasuri întregi cum doarme. Hanna goni motanii, apoi își scoase cu băgare de seamă cizmulițele, după aceea mai trebălui cîtva timp prin bucătărie, dar în cele din urmă se sui, complet îmbrăcată, în pat, lîngă el, cu fața la perete. Avea picioarele reci ca gheața.

Hannei nu i se clinti nici o fibră atunci cînd mîinile lui ajunseră sub veșmintele ei, și nici nu se simți în stare să facă ceva. Îl lăsă în voia lui, își săltă șoldurile, o enervă corvoada dezbrăcării, dar cînd, în sfîrșit, după toată această bîjbîială, Simonetti pătrunse în ea și cînd, în același timp, Hanna simți că limba lui îi lunecă în ureche, o podidi plînsul.

Simonetti îi dezmierdă chipul, și părul zburlit de pe frunte, și le sîsîi motanilor care zgîriau nerăbdători ușa. În cele din urmă, Hanna se întoarse pe spate, cu ochii plini de lacrimi.

— Doamne sfinte, credeam că niciodată n-am să... Nici nu e nevoie. Nu.

— Ba da.

— Vai, cum transpir, Andrea. N-am transpirat niciodată în halul ăsta lîngă un bărbat. E îngrozitor.

— Lasă-mi mîna liberă.

În sfîrșit, Simonetti putu să-și miște degetele între pulpele ei și apoi văzu pentru prima dată cum începe Hanna treptat să tremure din tot trupul, cum își ridică picioarele, cum își încovoaie brațele și-și scutură pumnii strînși. Întregul trup i se zgîlțîia și îi tremura, ca un avion care e gata-gata să rupă bariera sonoră. Hanna se sui, și se tot sui, iar din gura ei ieși un ton acut. În cele din urmă se descleștă, într-o cădere liberă, și apoi coborî, cîntînd în surdină, foarte senină și mulțumită, și aterizâ departe de el.

După acest act memorabil, Hanna se dădu repede jos din pat și se duse în cealaltă parte a casei, unde rămase o bună bucată de timp. Apoi se clăti sub duș. Stînd în cadă, se jucă acum cu un burete, unul natural, tăiat de pe fundul mării.

Hanna fredona. Se gîndea că acum va putea în sfîrșit să se plimbe prin camere în halatul ei de baie, în prezența lui Andrea, că se va putea îmbrăca sub ochii lui, și că-i va putea stoarce cîțiva comedoni de pe frunte, oricît de dezgustătoare i se părea această operație. În sfîrșit, îl va putea contempla cum doarme, ore în șir, căci să adoarmă așa, la comandă, lîngă acest bărbat, nu izbutea deocamdată. Fredona. O clipă avu impresia că nu mai are nevoie să se ferească de dușmanul ei firesc.

— Andrea ! — Așa de solemn nu-l chemase încă niciodată, — De ce nu vii să stai cu mine ?

Simonetti veni să stea cu ea.

— Da, da, da, — mormăi el în cele din urmă, — iată-mă stînd pe un taburet în camera ta de baie.

Se întrebă dacă la cincizeci de ani va mai putea să stea la fel de stîngaci în camera de baie a unei femei străine, ca un băiat de șaptesprezece ani. Și dacă atunci va resimți din nou aceeași plăcere luînd în mînă un săpun pe care femeia, cu instinctul ei pentru adevăratele plăceri, îl lăsase pe marginea căzii, ca să poată privi spinarea bărbatului ei, în timp ce el se va întinde spre cadă ca să ia în mînă săpunul, luat de el în mînă, în exact același mod, cu șaptesprezece ani în urmă.

— Te-ai mai îngrășat, — îi zise Hanna.

Avea să-i mai spună de multe ori că se mai îngrășase, la șolduri, iar Simonetti avea să tăgăduiască întotdeauna cu aceeași satisfacție și cu aceeași enervare.

Dirijat de indicațiile ei, Simonetti găsi într-un dulap teancul de cearceafuri de baie. În timp ce se întreba ce culoare să aleagă, Simonetti privi cu admirație lenjeria ei, rochiile ei, ca și cum ar fi fost vorba de comoara maharajahului din Sikkim. Simonetti îi uscă Hannei trupul, știind că n-are să mai egaleze niciodată atenția intensă cu care făcea acum pentru prima dată această operație. Cînd stofa moale a prosopului fu băgată ghem la subsuorile ei, Hanna își săltă brațele, își închise în mod ca și reflex

ochii și își aduse aminte cum o uscase cîndva tatăl ei, în timp ce ea stătea, dîrdîind, într-un colț al căzii, și cum în cele din urmă o ascunsese în acel prosop. „Prosoape de baie.“ „N-aveți mai mari, domnule ?“ „Nu, doamnă, astea sînt cele mai mari pe care le avem.“ „Atunci dați-mi zece din astea !“

După ce mîncară și băură, Hanna se cuibări pe canapea și îl privi pe Simonetti, care stătea în picioare în cealaltă parte a camerei și se uita la ea.

— Vino la mine. Nu-ți pot vedea bine ochii.

După oarecari stăruințe, Simonetti se lăsă convins să ia loc între picioarele ei ridicate și să se rezeme de sînii ei.

— Povestește-mi ceva, Andrea !

Simonetti îi spuse că taburetul de lemn din camera de baie îi evocase bancul vîslelor unei galere, care stătea ancorată în partea răsăriteană a mării Mediterane în jurul anului 1200.

— Lîngă mine se mai aflau încă doi sclavi de galeră. Nu știu cum mai vedeau ei marea. M-am uitat peste lonjeronul furcheților și am văzut marea. Deasupra capului meu : o porțiune a punții și parapetul, o bucată de cer, pe care, începînd din ajun, se arătau păsări de uscat. Corabia aștepta ; marea era netedă. Se aud trosnetele parîmelor ancorei. Trosnetele ! — Trebuie găsit un termen mai potrivit pentru aceste zgomote. Oricum, — chiar sub duneta galerei este dulgherită o cabină secretă, lipită de coca. Pași pe punte, liniște ; plonjează ceva în apă, iarăși pași, iarăși liniște. Așteptare. Cine stă acolo pe grinda furcheților și așteaptă, privindu-și palmele ? Este Nicolaus Pisces, numit în popor Cola Pesce.

— Mai pe înțeles : Culaie Peștele.

— Cum ?

— Culaie Peștele. Dar cine e Cola Pesce ?

— Un personaj istorico-legendar. Zuccarelli l-a descoperit pentru mine într-o cronică medievală, iar eu îl folosesc acum într-un lung poem de vreo trei mii de versuri. Pesce s-a născut la Messina. A fost pescar și pilot, dar cea mai mare faimă și-a dobîndit-o ca înotător și scafandru. Putea să stea sub apă oricît de mult voia, așa susținea lumea. Sub apă era în relații cu sardelele, cu delfinii și cu peștii-spadă. Într-o zi a văzut că Messina era con-

struită numai pe trei coloane, și că acele coloane erau gata să se surpe. La scurt timp după aceea a avut loc un cutremur de pămînt și Messina a fost distrusă... Adversarul lui Pesce este un împărat, Frederic al II-lea, care în vemea aceea domnea peste un imperiu mare în sudul Italiei. Împăratul ținea o curte măreață, în care numeroși germanici, italieni, sarazini, bizantini, normanzi, barbari și fel de fel de învățați se întreținеau unii cu alții în deplină libertate. Frederic era un despot luminat, cu idealuri, un om foarte erudit, vorbea de pildă curent arăbește și a scris un tratat despre vînătoarea cu șoimi, în care s-a încumetat să îndrepte anumite concepții ale inatacabilului Aristotel. A devenit faimos prin experiențele cu ajutorul cărora a verificat fel de fel de idei și de superstiții tradiționale. Pesce a căzut în cele din urmă victimă uneia dintre aceste experiențe. Eu împletesc povestea vieții împăratului cu cea a vieții scafandrului. Povestea unui om cult, care trăiește ca să știe și să domnească, și care pînă la urmă nu mai poate crede în nimic, și povestea unui pescar incult, care știe și crede exact atîta cît îi trebuie ca să poată supraviețui. Tema cea mai importantă a poemului este așadar problema cunoașterii umane. Încep cu Adam și Eva, cu pomul cunoașterii din rai, cu povestea păcatului originar.

— Pulpele îmi devin cam lipicioase.

Simonetti zîmbi pe sub mustață și se hotărî să-și continue povestirea.

— Nu-i nimic. Mie îmi place sudoarea. O altă temă este cruzimea omenească. Nevoia noastră de nestăpînit de a chinui pe altul și de a vedea pe altul că suferă. Frederic a fost și el, bineînțeles, un tiran crud ; așa era epoca. Relatările celor mai mulți cronicari destul de anoști devin adesea izbitor de vii cînd trebuie să descrie cruzimi. După ce prizonierii au fost torturați toată ziua, mădularele retezate și inimile smulse, calde încă, sînt duse în cele din urmă în triumf prin oraș și bătute în cuie la porțile cetății.

— Frumos.

— Asta găsești tu că e frumos ?

— Da, dar nu acest soi de cruzime.

Simonetti îi dezmierdă pulpele și avu o erecție. Hanna pipăi mușchii mobili ai pieptului lui Simonetti. Deveni curioasă cu privire la Cola Pesce, cu care, după cum își dădu seama, avea să trebuiască încă multă vreme să mai împartă dragostea lui Simonetti.

— Și cine ți-a fost model pentru Cola Pesce ?

— Tonni Locantro.

— Tonni Locantro ?

— Dar asta e o poveste foarte lungă.

— Vorbește-mi despre Tonni Locantro. A fost un pescar ?

— A fost un pescar și a trăit la Salina, un mic ostrov în apropiere de Sicilia, spre nord. A fost pescar și avea ceva pămînt pe povîrnișurile munților, unde își cultiva zarzavaturile. Tonni nu era rudă cu mine, dar eu îl socot pe el, pe soția lui, Teresa, pe fiica lui, Lucia, și pe feciorii lui din Australia, ca membrii ai familiei mele. Este o poveste lungă. N-am să ți-o istorisesc acum. În tinerețe, am petrecut multe luni cu Tonni Locantro.

— Cum arăta ?

— Era un bărbat scund și voinic. Brațe superbe. Păr pe dosul palmelor. Îți plac asemenea mîini ?

— Nu, — răspunse Hanna, încetișor.

— Avea păr pe dosul palmelor, întocmai cum avea și Cola Pesce, care își folosea adesea mîinile ca să înoate cu ele, mulți kilometri, căci îi servea de curier împăratului. În bezna pămîntului, luneca în mare de pe o corabie, cu un document înfășurat într-o pînză uleiată și legat în jurul mijlocului, și înota înspre coastă, ca să înmîneze unui necunoscut scrisoarea. Unui necunoscut care avea poate să-l ucidă. La marginea vieții lui Pesce lunecă întotdeauna un necunoscut.

— Și de ce îl iubeai pe Tonni Locantro ?

— A fost primul meu prieten părintesc.

— Prieten părin...

— Știi cum merg lucrurile de felul ăsta. Tonni m-a iubit și el mult pe mine. Eu am fost de fapt unicul lui fiu, pentru că toți ceilalți emigraseră în Australia.

— Dar de ce îl iubeai pe Tonni ? — stărui Hanna.

— Trăia de pe o zi pe alta și nu-i plăcea să muncească. Și nu avea obiceiul să-și aducă aminte prea multe. Nu

avea aproape deloc un trecut personal. Și de ce să-și fi adus aminte de trecut? Era căsătorit, iar căsnicia lui semăna leit cu celelalte căsnicii, cu căsniciile bărbaților de teapa lui. De ce să-și fi amintit de trecut? Viața pe insula Salina rămăsese de sute de ani mai mult sau mai puțin aceeași. Povestea cunoscută. Dar eu am cunoscut acolo o viață veche de sute de ani, care acum e pe cale să dispară definitiv. Soiul ăsta de oameni e pe cale de dispariție. Îmi amintesc de Tonni Locantro foarte limpede. N-am decît să-mi închid ochii ca să-l văd cum merge pe străzile în pantă ale satului lui. Îl văd cum se lasă în genunchi ca să-mi ia pe umăr valiza. Văd, aproape simt, cum își vîră degetele de la picioare între bolovanii de pe plajă, cum apucă prova bărcii lui ca s-o tragă în apă.

Hanna îl trase pe Simonetti mai aproape de ea și îi mirosi, îi tot mirosi, torsul gol.

— Eu sînt prova, și tu ești marea? — întrebă Simonetti, prompt.

— Nu trebuie să spui asemenea lucruri, — răspunse Hanna cu jumătate de glas.

— Bine. În afară de asta, marea nu are mușchi la pulpe, din cei ce pot fi ciupiți.

— Nici asta nu trebuie să spui, pentru că atunci încetez numaidecît. N-am ce face, nu pot să mă opresc, ciupesc în mod reflex. Nu mi-o lua în nume de rău. Mai povestește-mi cum și-a găsit sfîrșitul Cola Pesce. Vorbeai despre o experiență a împăratului, căreia i-a căzut victimă Pesce.

— Cola Pesce este necunoscutul care lunecă la marginea vieții împăratului. Vine și pleacă. Ca o stea rătăcitoare hoinărește prin viața întunecată a împăratului; apare și dispare. Există stele căzătoare? Nu contează. Imaginea e clară. Pesce nu face parte din nici o constelație. Vine și pleacă întotdeauna în clipa potrivită. Vine și pleacă, avînd ochii plini de candoare, iar pe chip o expresie aproape prostească. Are ceva insesisabil. Împăratul acordă tot mai mare importanță apariției lui. În cele din urmă, îl silește pe Pesce să coboare într-o bulboană... Este bulboana dintre Scila și Caribda, un loc cunoscut încă din vechime, dar pe care nimeni nu l-a putut găsi.

Povești marinărești. Odiseu a fost cel dintîi care a povestit despre Scila și Caribda, adică, mai bine zis, Homer. Pe vremea lui Frederic mai exista, pare-se, încă o strîmtoare care era socotită a fi Scila și Caribda a lui Odiseu. Bine. Împăratul vrea să știe ce se ascunde acolo în adînc, aruncă un potir de aur în mare și îi poruncește lui Pesce să-l aducă la suprafață. Pesce se scufundă, urmează vîrtejul, găsește potirul și se întoarce teafăr la suprafață... Imaginează-ți un bătrîn scafandru căutător de bureți. Cap cărunt, chip scofîlcit, trup vînos, slab. Pesce se cațără la bord, gîfîind, în timp ce din urechi și din nări îi curge sînge. Împăratul îl întreabă pe dată ce a văzut la fund. Omul tace. Abia mai poate respira. Împăratul nu ține seama de acest fenomen simplu, și tăcerea lui Pesce îi stîrnește bănuiala. „Nimic", răspunde Pesce în cele din urmă. „Nimic, prea mărite stăpîne". Asta este și ipoteza împăratului și a lingușitorilor lui : nimic... „Nimic", repetă împăratul, care domnește peste un imperiu în curs de fărîmițare, un monarh care hoinărește fără odihnă, ca să înăbușe răscoala. Nimic. Insesisabilitatea lui Pesce îl enervează. I s-a trezit bănuiala. Bănuiala unui suveran devenit paranoic, a unui om care toată viața lui n-a făcut altceva decît să domnească și n-a fost în stare să dea ceva decît atîta timp cît avea în mînă puterea. Nimic. Mai asculți ?

— Ascult, — mormăi Hanna, și-și puse din nou dinții, cu băgare de seamă, pe gîtul lui.

— Corabia trage ancora. Pe atunci, ancorele mai erau niște pietroaie. Corabia trage de ancore. Împăratul simte în jurul său înșelăciunea și trădarea. I se pare că vede pe vergelele velelor umbrele prietenilor pe care a fost nevoit să-i ucidă. Pe care a fost nevoit să-i ucidă. „Nimic." Dar de ce, timp de trei sute de ani, oamenii și-au aruncat în mare jertfele în acest loc ? Ce înseamnă asta ? Care e sensul acestei superstiții ? Cei mai săraci dintre săraci și-au aruncat în mare aici darurile. Pescarii au văzut noaptea lumină pe fundul mării. Fenomenul are explicații. Dar ce înseamnă că poți jura că ai văzut lumină în beznă ? Împăratul își privește scafandrul, privește sîngele care i se scurge pe față și pe gît, și în timp ce i se uită drept în ochi, aruncă pentru a doua oară potirul în mare.

„Înapoi", zice el. „Stăpîne", răspunde Pesce, „dacă mai cobor încă o dată în acest adînc, nu mă mai întorc." „Scufundă-te", poruncește împăratul. Pesce se cațără pe copastie, își face semnul crucii și își acceptă destinul.

Simonetti își puse mîinile pe genunchii Hannei și se săltă în picioare, neliniștit de gîndul absurd că nu-și va putea termina niciodată poemul, atîta timp cît va fi legat de trupul ei. Totodată îi păru rău că vorbise atît de amănunțit despre lucrarea sa. Avea impresia că ceea ce trăiește în sufletul lui, se chircește și moare de îndată ce vorbește despre acest subiect.

— Mai fă un duș, — zise Hanna, și-și puse rușinată pulpanele halatului de baie pe pulpe. I se făcu frică văzîndu-l pe Simonetti că stă foarte aproape de o vază cu crini roșii. — Mai fă un duș.

— Trebuie să mă duc acasă. Leda mă așteaptă.

— Leda poate să mai aștepte un pic.

— Trebuie să mă duc acasă.

DUPĂ CINCI SĂPTĂMÎNI, HANNA PICCARD LOcuia în *piazza* Farnese. Simonetti îi ceruse să se mute la el. Hanna îl lăsase să-i ceară acest lucru de trei ori, apoi consimți, roșind, cu capul plecat, tremurînd de bucurie și de emoție. Propriul ei apartament și-l dădu cu chirie, complet mobilat, lui Ernesto Canal, surghiunitul chilian, care fusese martor la prima ei întîlnire cu Simonetti.

Mutarea avu loc într-o sîmbătă dimineața. Hanna îi duse mai întîi sus pe cei doi motani, în coșulețul lor de voiaj. Simonetti era extrem de prost dispus. Nu izbutise s-o convingă pe Leda să rămînă acasă și să-i spună cîteva cuvinte de bun-venit Hannei. Dar evadarea ei din casă, cu noaptea-n cap, nu era singurul lui motiv de supărare. În timp ce Hanna își despacheta sus veșmintele și și le atîrna într-un dulap golit anume pentru ea, Simonetti rămase jos și începu să facă rînduială ca un nebun, în loc s-o fi făcut în seara din ajun. După ce șovăise o oră și jumătate, își luă inima în dinți să se ducă sus, și o găsi pe Hanna în dulap. Se sui și el în dulap, închise ușile și găsi mîna Hannei pe pipăite.

— Crezi că am să fac față, Andrea ? Sînt foarte capricioasă. Durează îngrozitor de mult pînă mă obișnuiesc cu cineva.

— O să trebuiască să lupți.

— Dar nu sînt atît de belicoasă ca tine.

— O să trebuiască să lupți.

Hanna își desprinse mîna. Preț de cîteva clipe dori ca Simonetti s-o posede în dulap, dar nu lăsă să se bage de seamă această dorință. Simonetti vru s-o posede în dulap, dar se abținu. Seara, tîrziu, încercară, nu prea în serios, să se certe.

Încet, dar sigur, Hanna Piccard își cuceri locul ei într-o casă, în care vreme de șapte ani nu locuise nici o femeie. La căpătîiul patului apăru o sticlă cu vin roșu de Porto și un pahar de cristal, o cutie cu muzică, *Jurnalul* lui Samuel Pepys și *Mai aproape de tine* de Gerard Kornelis van het Reve. După două săptămîni, Simonetti și Hanna ajunseră la un acord cu privire la locurile lor stabile în pat. Hanna era obișnuită ca în patul ei bărbatul să doarmă la stînga ei, și nu voia să renunțe la această obișnuință. În plus, prefera să doarmă cu spatele spre bărbat și nu putea să adoarmă decît atunci cînd el n-o mai atingea.

— Bărbatul la stînga, eu la dreapta.

Simonetti se prefăcu mai întîi că citește, dar după zece minute zise, fără să-și ridice privirea de pe carte :

— Ciudat, că vrei întotdeauna să ai bărbatul la stînga. Obiceiul ăsta nu e prea frecvent. Cele mai multe femei dorm la stînga bărbatului. Și pe stradă vezi de cele mai multe ori că femeia merge la stînga bărbatului. Eu prefer să te dezmierd cu mîna dreaptă.

— Atunci trebuie să devii stîngaci, — răspunse Hanna.

Își încrucișă brațele și se cuibări în patru perne puse una peste alta. Simonetti privi peisajul pictat cu ani în urmă de o prietenă pe ușile glisante de lemn ale dormitorului. Îi mai părea rău și acum că n-o lăsase pe acea prietenă să treacă mai departe de ușile glisante.

— La ce te gîndești, Andrea ?

— La nimic.

— Chiar la nimic ?

— La absolut nimic.

— Atunci e bine. Sau te gîndești la eliberare ?

— Care eliberare ?

— Eliberarea.

— Nu mă gîndesc nici la eliberare.

— Atunci e bine. Doresc adeseori să am șaizeci de ani.

— Atunci dorești tu adeseori eliberarea.

— Găsești că e bine să stau culcată aici ?

— Firește că găsesc că e bine.

A doua zi de dimineață, Simonetti azvîrli la gunoi somniferele Hannei. Hanna își cumpără altele, și își

arunca în fiecare seară în gură, sub ochii lui, cîte o jumătate de tabletă albastră.

— Sînt prea obișnuită cu ele.

— Găsesc că e stupid și comod să înghiți tablete.

— Acum mă urăști ?

— Ești cea mai fermecătoare femeie din lume.

— Nu sînt cu adevărat fermecătoare.

Simonetti mai dormi cîteva nopți cu picioarele pe perna de căpătîi, încît Hanna fu totuși la stînga lui, chiar dacă nu în poziția dorită, și îi dezmierdă picioarele dolofane, pînă cînd Hanna îi ceru să se culce în dreapta ei, și în cele din urmă Simonetti consimți, și fu o adevărată eliberare să poată consimți.

Pe fundul căzii se aflau acum cele șaptesprezece pietre plate, pe care Hanna le luase dintr-un pîrîu în timpul uneia dintre primele ei vacanțe în Italia. În fiecare seară stătea în baie, cum îi era obiceiul, și se juca acolo cu acele pietre, cu atît mai îndelung, cu cît voia să întîrzie momentul în care se va duce la culcare cu Simonetti. Uneori, Simonetti venea la ea, lua loc în camera de baie și se uita la ea, cuminte și rezervat. Ei îi plăcea. Uneori, Hanna se pricepea să-l convingă să vină lîngă ea în cadă. O singură dată făcu Simonetti asta din proprie inițiativă. Încet, dar sigur, Hanna se obișnui cu apropierea trupului lui gol.

— Ia încordează-ți acum mușchii piciorului.

Simonetti își încordă mușchii piciorului. Erau tari, mușchii pulpei și ai femurului, ca niște plăci metalice, ca jambierele de oțel ale unor oșteni antici. Hanna îi ciupi, săltă un picior al lui Simonetti deasupra apei și-și lăsă pumnul să-i cadă peste plăcile metalice. Pe el nu-l duru, și atunci ea izbi mai tare.

— De ce mă brutalizezi ?

— Pentru că te găsesc frumos.

De cele mai multe ori, Simonetti ieșea din baie după zece minute. Într-o seară ieși după trei minute.

— Mai stai niței, — îi ceru ea. — Îți face bine să stai în cadă.

— Mă face să-mi pierd vioiciunea, și trupească, și intelectuală.

— Păi ți-ai încheiat ziua de lucru !

— Mă face buimac și mi-e silă de tot ceea ce mă face buimac. Nu-mi place să mă comport în cadă ca o moluscă. Mi-e silă de hrana grea, de reuniuni, de programele de televiziune, de băile de soare prelungite ore în șir. Și cînd sînt obosit, vreau să-mi simt cît mai precis oboseala. Nu mi-o lua în nume de rău ; dar sînt prea nerăbdător. Lucrurile trebuie să se desfășoare repede. Puhoi.

— Nu te ambala. Du-te.

— Puhoi.

— Și ele nu vin puhoi. Știu. Acum du-te.

De îndată ce Simonetti se înfuria, după ce se abținuse îndelung, Hanna încremenea de frică. Se închidea în ea însăși, așa cum îi era obiceiul, și îl lăsa singur cu furia lui. Simonetti era de cele mai multe ori primul care făcea o încercare de împăcare, ca să restabilească buna înțelegere. Era într-adevăr nerăbdător, dar părea în același timp să dispună de o mare răbdare, cînd se punea problema să realizeze o stare de armonie, — într-o relație, într-un poem, — iar răbdarea lui era cu adevărat inepuizabilă cînd era nevoit să trateze un caz de ușoară isterie.

— Ce înțelegător ești, Andrea !

— Trebuie să fiu.

— Ești un înger.

— Într-adevăr.

Uneori era mai comod scrisul. Fură scrise multe epistole, și lăsate în ascunzișuri tainice.

„Doamnă, te rog, nu-ți mai propti dinții pe nici o parte a trupului meu. Poți să mă muști de gît și de umeri, dar nu de frunte, de urechi, de nas, de buze. Arătam ca mușcat de un cîine. Cînd ți-am simțit brusc dinții pe frunte, m-am prefăcut în animal. Uneori vreau să fiu animal, dar atunci aș vrea să mă prefac în animal de pradă carnivor. M-ai mușcat, și pe loc mi-am zis : «Acum o ucid, acum o las rece».

„Mă mir că ucigașul se trezește în mine numai cînd mă muști de cap. Cînd m-ai mușcat de umăr prin sacou și prin cămașă, n-am simțit decît orgoliu. Am fost mîndru de o asemenea femeie. A."

„Andrea, uneori este groaznic de înjositor că te iubesc, grozav de înjositor. Că mă dau cu trup și suflet cuiva Cuvintele tale sînt uneori foarte tari. Nu-ți sînt dușmană.

„Poezia aceea a lui García Lorca mi-a plăcut. Tot ce-mi dai tu să citesc îmi place. Găsesc că e foarte drăguț din partea ta că-mi pui în mînă cărți care te-au încîntat pe tine."

„Fetițo, povestirile mele pornografice sînt pentru tine poate prea blînde, prea dulcege. Nu îndrăznesc să spun, dar e timpul, așa încît dă-i acum glas peniței și spune : «Dar în poveștile tale nu găsesc absolut nimic ; nu pot să mă las furată de ele, pentru că de îndată ce-mi povestești ceva, ascult fără să vreau felul în care povestești ; nu sînt sugestive ; nu văd nimic ; este regretabil, dar asta e situația.» Miercuri, și iar umblu cu limba scoasă : sclav al muncii mele. Te îmbrățișez. A."

„Pentru Andrea. Ciang-țe, ideile astea nu-mi plac. Atît de detașate, atît de desprinse de orice. În cartea a treisprezecea m-a frapat această parabolă : «Domnul Inconștientului în vizită la Domnul Curiosului, al Cercetătorului și al Energicului. Salutare, piciule."

„Hanna, abia m-am întors și pot să-mi pun de îndată din nou costumul, cel de zale. Cele trei zile petrecute la Sutri mi-au făcut bine. Am despicat lemne, cu care prilej mi-am ferit picioarele, pe care uneori aș vrea să mi le retez. În curtea casei am cosit iarba uscată. Doamne sfinte, ce frică m-a apucat cu privire la tine !

„Umblu, și mă poticnesc dînd roată, ca un măgar legat la ochi. Toată această repetare idioată, toată această constrîngere, toată această suferință fără rost ! Ieri după amiază, stînd sub măslinul meu, am văzut toate astea în mine și cum iau ele naștere, și în sfîrșit m-am liniștit. Cuvintele care urmează acum sînt absolut adevărate : ține-ți mintea liberă de tot ceea ce se ivește în ea, pentru că de îndată ce aleg undeva un punct de sprijin, nu mai știe ce e liniștea.

„Să bei un pahar de vin și să te delectezi cu el,... tocmai pentru că știi că ai putea să-l lași nebăut. Să fii

plin de dragoste și să te delectezi intens cu ea,... tocmai pentru că știi că această dragoste e goală de conținut. Gîndește-te la povestirile cu sinucigași care au supraviețuit : unii își amintesc de o fericire indescriptibil de dulce, care s-a ivit în intervalul dintre tăierea arterelor de la puls și pierderea cunoștinței. Acei sinucigași au ajuns în această stare de beatitudine după ce s-au desprins de ei înșiși și de lume.

„Exact în clipa în care m-am sculat sub pomul meu, mintea mea a zărit acolo, la poalele colinei, un puternic punct de sprijin : pe Joe Kurhajec, sculptorul american infirm, așa cum îi place în prezent lui Zuccarelli să-l numească. M-am ascuns de el, și inima mi s-a izbit de pămînt. Pînă la urmă m-am dus în întîmpinarea lui și l-am cuprins de gît cu brațele întinse.

„Cînd merg la braț cu Joe, știu ce înseamnă pentru tine să mergi la braț cu mine. Te recunosc în comportarea mea : nu-mi pasă încotro se duce, nu-mi pasă ce spune, vreau numai să fiu cu el.

„Acum sînt iarăși al tău. Stau aici într-o ceață și toată camera are mirosul meu. Al tău Andrea."

„Hanna, în acel articol, istoria universală este privită într-un mod extrem de original și explicată pe baza unei singure date, anume : situarea exterioară a organelor sexuale masculine și situarea interioară a celor feminine. Aș vrea să adaug un apendice la acel articol, și să descriu în el ce s-a petrecut aseară pe la 23h 25m într-un dormitor din *piazza* Farnese : un caz de levitație. După ce mi-am suflecat nesfîrșit de încet capotul de noapte nesfîrșit de lung al maică-ti, numita femeie mi-a șoptit, mi-a șoptit deodată la ureche cuvîntul tainic, — sau l-a strigat ? — și mi s-a părut că numitul bărbat, în deplina posesie a facultăților sale mintale, a început să se suie. Senzația de plutire și de ascensiune a fost atît de puternică și de convingătoare, încît m-am apucat involuntar de cearceaf. Durata estimată a acestei senzații : o veșnicie (două minute). Proprietarul tău."

Încet, dar sigur, Hanna Piccard își cuceri locul ei într-o casă, în care vreme de șapte ani nu locuise nici o

femeie și în care vreo cîteva vaze mai aminteau de femeile care în zadar îşi exprimaseră dorinţele. Îşi bagă în cap că trebuie să lupte ca să pătrundă undeva, dar în fapt i se păru îngrozitor că trebuie să-şi cucerească un loc într-o casă care nu e a ei şi care aminteşte de un trecut necunoscut de ea. Cea mai deplină odihnă o mai găsea la biroul ei, instalat sub galeria pe care fusese construit dormitorul, şi în patul nou, procurat pe socoteala ei.

Printr-o fereastră a dormitorului putea să vadă camera de lucru a lui Simonetti, în care acesta stătea aproape în fiecare seară, cu gîndul la împărat şi la Cola Pesce, la teologii din Paris şi la fachirii de pe un continent necunoscut, la călăi şi la ucigaşi, la asediul oraşelor, la culesul viilor, la vînătoarea cu şoimi şi la înotul în mare. Situaţia asta n-o stingherea : ştiinţa, asupra căreia Simonetti, an după an, se concentra cîteva ceasuri aproape în fiecare seară, o odihnea.

Camera de lucru era neobişnuit de înaltă, iar lămpile erau atîrnate acolo în aşa fel încît în partea cea mai de sus a încăperii era semiîntuneric. Prin cele două ferestre din faţada posterioară a casei, Hanna vedea vîlvoarea portocalie a Romei. O singură dată îşi permise să coboare scara pe la zece şi jumătate şi să vină în camera de lucru. Cînd ajunse jos, Simonetti se şi întorsese înspre ea.

— Cum te simţi, Hanna ?

— Eu mă simt bine. Dar tu ?

— Prost. Ai călărit vreodată ? Vreau să ştiu ce înseamnă să călăreşti. Indivizii aceia stăteau o bună parte din viaţa lor călare. Contemplau lumea de pe cal ; călătoreau cu viteza unui cal.

Dacă primea o ceaşcă de ceai, Hanna se lungea pe canapea, exersîndu-se în a sta lungită pe canapea, în timp ce el stătea la masa lui şi se făcea că nu e cîtuşi de puţin stingherit de prezenţa ei.

— Hai să ieşim, — propuse ea.

Dar după o plimbare prin *piazza* Farnese şi pe malul Tibrului, vru să se înapoieze acasă.

— Aceste plicticoase chestiuni teritoriale vor continua să te chinuiască atîta timp cît te agăţi de ele, Hanna.

— Îţi vine uşor să vorbeşti.

— Fiece gînd, fiece rostire, fiece acțiune, este o chestiune teritorială. Să cucerești, să cucerești și iar să cucerești. Și apoi urmează să aperi și iar să aperi, pentru că nu vrei să pierzi ceea ce ai cucerit. Nu sînt înțelegător ?

— În aparență, da. — Nu avu încrederea în răbdarea și îngăduința lui. — Dă-mi ceva să beau. Băutură... nu, nu vreau băutură. Citește-mi ceva și dă-mi cămașa ta.

— Năsturașii ăia pot să mi-i cos și singur.

— Ți-i cos bucuroasă, pentru că asta mă odihnește.

— De acum înainte am să-mi cumpăr cămăși fără nasturi.

— Afurisitule.

Amenajară o grădină pe terasa acoperișului. De parapet atîrnară ghivece cu flori. În fața unui paravan de trestie, Hanna așeză doi oleandri, unul roșu și altul alb. Un mozaic dintr-o vilă romană antică sluji de model pentru o pardoseală de plăci de gresie cu figuri geometrice, în care erau folosite diferite perspective, și anume în așa fel încît fiecare punct de observare să le excludă pe celelalte. Plăcile negre puteau fi considerate ca umbra unei forme, dar și ca forma însăși. De îndată ce Hanna încerca să combine diferitele puncte de observare, acestea începeau să i se amestece în creier. Ochiul nu putea să fie prezent în diferite locuri în același timp, așa încît era imposibil de văzut mozaicul în același moment în toate aspectele sale.

De îmbrățișarea sub oleandri, cu care sărbătoriră terminarea grădinii de pe acoperiș, Hanna avea să-și amintească toată viața. Simonetti se închise ca o cutie.

Totuși, Hanna ar fi preferat să cumpere ea însăși o casă și să-i invite pe Simonetti și pe fiica lui să se mute la ea. Uneori își închipuia că imobilul din *piazza* Farnese e proprietatea ei și îl considera pe Simonetti ca pe amantul ei : un băiat frumos, înalt, subțiratic și talentat, venit de la țară, pe care îl instalase ea la Roma. Pe la trei după amiază, în una din după-amiezile în care el lucra acasă, Hanna plecă de la biroul ei din *piazza* Colonna ca „doamna director". Cumpără două brațe pline cu daruri : un prăjitor de pîine, lenjerie, buchete de flori, cremă ca

să-l ungă cu ea pe spinare pe Simonetti, zece batiste albe, cartonașe pentru însemnări, hîrtie de scrisori pentru corespondența domestică, un pepene și trei cupe de lapte bătut. La urmă luă un taxi ca s-o ducă în *piazza* Franese, unde, dacă avea noroc, își vedea amantul la fereastră, cufundat în gînduri. Îl salută cu o mișcare provocătoare a capului și mormăi ironic : „Unchiul Jan. E unchiul Jan cu Mercedesul lui grăsan."

O dată pe lună, Hanna evada. Aventura începea cu o noapte fără somn în care aprindea lumînări și se gîndea la bisericile din Roma, vizitate de ea cu un Andrea care fluiera în surdină, o noapte în care se uita la statuieta lui Buda, cea dăruită de Marina lui Andrea cînd acesta avea șaptesprezece ani, și îl asculta pe Gerard Kornelis van het Reve, ah, băiatule, care îi vorbea Hannei în gura mare din Casa Iarba din Greonterp ; o noapte de hoinăreală prin casa cufundată în întuneric, cu o sută de călcături cu picioarele într-un hîrdău cu apă rece ca gheața și de contemplare a pupilelor mișcătoare ale unui Andrea bîntuit de vise. „Ce mai fac eu aici ? Are să-mi mai fie vreodată bine ? Ah, dacă aș avea șaizeci de ani !" Noaptea următoare, la fel de lipsită de somn, o aducea în propriul ei apartament, la Ernesto și la băiatul prostituatei, sau într-un hotel. Se înfășura într-o pătură și se instala la o fereastră deschisă. „Ce fac eu aici ? Stau la Roma. Vremelnic. Stația următoare. Vremelnică. Dar un om trebuie totuși să prindă rădăcini undeva. Ah, dacă aș fi acum în camera mea de pe Spaarne, la draga mea tușa Otilia ! Pardoseala frecată cu ceară, iar nepoții în genunchi în fața dulapului cu sertare pline cu jucării. Nepoții — vin mîine, sau au fost ieri ? Ah, dacă aș fi acum în camera mea de pe Spaarne, în amurg !" Teama, care o făcuse cîndva, preț de aproape doi ani de zile, să-i fie cu neputință să iubească ceva sau pe cineva, o cuprinse din nou. „Ce fac eu aici ?" Ajunse să se convingă că aici, în această casă din piața elegantă, nu era decît tolerată de un bărbat insesizabil și de o fată la fel de insesizabilă ; că acolo nu era decît tolerată, ca un uzurpator străin, care nu știe să modifice viața decît superficial „Atunci părăsește-l ! Nu te vrea." „Dar e vîrît atît de

adîne în mine, atît de adînc în mine... !“ Și rămînea la fereastră așa, pînă se crăpa de ziuă.

După două nopți fără somn, își revenea. Dădea pe gît cîteva pahare de vin și se ducea la *San Carlo alle Quattro Fontane* ca să vadă arhitectura ondulantă și lumina cupolei, și la *Chiostro,* ca să cumpere în curtea interioară ilustrate, de la un tînăr ale cărui mîini semănau în mod izbitor cu cele ale lui Simonetti. Apoi se întorcea în *piazza* Farnese, voioasă, zglobie, tunînd și fulgerînd, ca să afle răspuns la acea unică întrebare care rămăsese tot fără răspuns : dacă el o vrea într-adevăr.

Cu plumb în pantofi, urca cele șaizeci și patru de trepte, ca și cum le-ar fi urcat pentru prima dată, și rostea aceste cuvinte, în dialect haarlemez :

Acilea-s iar, acilea-s iar
La ușa ta în rochie doar
Te voi, te voi
Am să te frîng
Chiar de-mi dai una-n capul gol
Eu tot mă scol
Și-apoi vin iar
Bătută chiar
Și-albastră ca un pițigoi
Te voi, te voi
Și te iubesc.

PARTEA A DOUA

SCÎNTEI ÎN APĂ

CU UN AN MAI TÎRZIU, ANDREA SIMONETTI visă că e gravid. Se găsea în casa lui Locantro, construită pe un povîrniș de munte de pe insula Salina, și era gravid. Casa stătea goală, așa cum stătuseră goale pe atunci casele tuturor familiilor emigrate în Australia. Boschetul de bambuși din grădina împrejmuită cu un gard de zid se sălbăticise. Casa era mai mare decît casa pe care și-o amintea Andrea, și totuși era aceeași casă.

Mergea prin camerele goale, zugrăvite în culori roșii și aurii. Prin ferestre văzu povîrnișurile verzi ale insulei și păsări de pradă zburînd roată în jurul piscurilor, acoperișurile plate ale caselor din sat, în port corabia albă cu care și el însuși sosise atît de des acolo, iar pe cealaltă latură a străzii dinspre mare, versanții albi de piatră ponce de la Lipari. Mergea prin camerele roșii și aurii, gravid fără burtă mare, și se simțea fericit.

Cînd ora nașterii nu mai fu departe, Andrea Simonetti stătea întins sub o pătură, pe un divan. Fu bucuros cînd văzu că vin două sau trei femei, care urmau să-l ajute și să-l susțină. Pe un divan, instalat în prelungirea propriului său divan, stătea lungită o femeie, pe care el o cunoștea vag, care lucra pentru *Museo Nazionale,* care i se destăinuise cîndva, la beție, vărsîndu-și focul inimii, și pe care de atunci prezența lui o excita. Andrea Simonetti îi făcu semn cu mîna, ea îi dădu din cap, el îi făcu încă o dată semn cu mîna, și atunci femeia veni și se întinse lîngă el pe divanul lui. Femeia îi întorcea spatele, plîngea așa cum plînsese atunci cînd i se destăinuise vărsîndu-și focul inimii, și îl lăsă să intre în ea. Dar cînd pătrunse în ea, se zăpăci : era gravid, dar totuși pătrundea într-o

femeie, ca și cum ea ar fi fost cea gravidă. Femeia dispăru.

După aceea, Simonetti rămase singur pe divan, în beznă, dezorientat, ca și cum s-ar fi trezit în toiul nopții într-o cameră necunoscută, și trecu prin acele secunde înfiorătoare în care un om, trezit astfel, nu știe dacă e treaz sau visează, nu știe dacă trăiește sau e mort, și este un străin pentru el însuși, pînă ce, pipăind în întuneric, simte un trup lîngă el.

Pe jumătate dormind și pe jumătate treaz, Simonetti începu să mediteze. Încercă să-și amintească visul și văzu caietul, existent aievea pe masa de lucru din biroul său, unde obișnuia să-și amintească, pe la unsprezece și jumătate dimineața, visurile, — îl văzu în fața lui, și însemnă în el un singur vis. În timp ce mai făcea eforturi ca să rămînă în visul lui, băgă de seamă că începuse să și-l adapteze involuntar la lumea logicii, lumea în care nu putea să se afle în două locuri simultan. Visul devenise o povestire. Simonetti mai străbătu încăperi roșii și aurii, avu impresia că mai poate să simtă cu precizie ce înseamnă să fii gravid, și căută totodată o metodă de a aduce la lumină nevătămate visurile. Îl enervă peste măsură faptul că nu-și putea aminti visul pe care îl visase și pe care, în parte, îl mai visa încă. Două sisteme care nu se îmbinau unul cu altul. În timp ce din gură i se prelingea salivă, Simonetti făcu analize sistematice. Se afla atîrnat deasupra unei văgăuni, strîngînd cu mîinile o piatră într-o parte, cu picioarele agățate cu cîrlige de o piatră în cealaltă parte, dar amîndouă pietrele alunecară, și Simonetti căzu. În același timp se pomeni prins într-un ghem de simțăminte ; se apropia de ceva ce dorea fierbinte, dar în același timp era nemăsurat de departe de acel ceva, ceea ce îl chinuia, pentru că acel ceva i se părea a fi un mod de a gîndi pe care nu-l putea gîndi.

Simonetti se trezi și zîmbi înduioșat : ah, brațul stîng îi devenise insensibil. După ce îi făcuse pe plac brațului și se întorsese pe spate, se întrebă dacă se poate presupune că brațul lui stîng îl trezise. „S-o luăm altfel, colega. În toiul nopții, trupul meu se întoarce de pe o parte pe cealaltă, fără ca eu să bag de seamă. Eu ? Atunci eu sînt

acela ? Foarte bine, să presupunem că suferința brațului meu stîng aflat sub apăsare este cauza faptului că m-am trezit mult prea devreme, la șase și jumătate. Nu, nu erecția m-a trezit, și nici uscăciunea cerului gurii n-a făcut asta, — ci numai brațul stîng. Pe cine sau ce a trezit brațul meu stîng ? În primă instanță, brațul stîng, ca să spunem așa, a chemat centrala, prin semnale, prin semnale tot mai stăruitoare : cu alte cuvinte, eu zac aici de un ceas sub presiune, circulația sîngelui mi-a scăzut sub nivelul normal, fă ceva, aibi grijă să se întoarcă. Este alarmat și restul corpului. Ia naștere un eu. Cine sau ce s-a trezit acum ? O conștiență a salivei pe bărbie, o conștiență a unui braț stîng care furnică, o conștiență a unei conștiențe. Iată-mă, așadar, colega, în forma unei camere de hotel, în forma unui braț stîng care furnică, în forma unui braț drept care poate simți că brațul stîng a devenit insensibil. Datorită durerii în brațul stîng, trupul și-a căutat altă poziție, ca să-l ușureze. Ah, dacă suferințele mele ar face ca mintea mea să caute altă poziție ca să-l ușureze, dacă suferințele mele ar face să mă trezesc în sfîrșit și să uit de mine însumi !

După ce rostise această cucernică dorință, Simonetti se sculă. În somnul ei, Hanna Piccard se vîrîse tot mai adînc sub pături ; numai un braț, cu o mînă strînsă convulsiv, mai ieșea la suprafață. Cînd Simonetti îi apucase cu băgare de seamă mîna și îi întinsese și îi mîngîiase degetele încovoiate, se simțise deodată vrednic de milă.

Se îmbrăcă. Își vîrî două picioare în niște pantaloni, își introduse două brațe într-o cămașă, cu sentimentul că viața îi este pe cale de a se distruge, — dar acest sentiment îi era familiar. Se duse la fereastră, cu mîinile în buzunare, privi copacii dintr-o grădină interioară, și își aminti de prima scenă a unui film, în care un bărbat stătea îndelung la o fereastră și apoi spărgea geamul cu pumnul. „Prostie, colega ; prostia mea. O dezvoltare exagerată a intelectului ; retează, închide, strivește. Procesul civilizației, colega : n-ai încotro. Facem din această strivire artă frumoasă, desfătătoare. Obținem acea povestire despre ziduri. Obținem acea povestire despre ziduri și labirinturi, despre desrădăcinare și înstrăinare, despre îndoială și scîrbă, povestirile omului modern. Devenim

atunci mai fericiți de pe urma lor ? Ce sentimente ? A, ăsta... Sentimentul că-mi distrug viața cu bună știință. Simte-l, simte-l. Poate că te înșeli. Acum cel puțin simți foarte precis. Da, poate că are să-ți fie bine."

Simonetti ciocăni în ușa camerei de alături. Nu stătu acolo în ciorapi, cu pantofii în mînă, ca într-un film de mîna a doua, dar imaginea îi veni în minte și, involuntar, își îndreptă privirea spre picioare. O auzi pe Leda cum vine desculță spre ușă, pe picioarele subțiri și lungi ale mamei ei, o auzi cum vine spre ușă în vîrfurile picioarelor. Leda se opri și șovăi.

— Cine e acolo ?

— Andrea. Deschide.

— O clipă. Nu știu cum se descuie broasca.

— Spre stînga. De două ori.

Cînd Simonetti pătrunse în cameră, Leda era iar în pat. Simonetti trase deoparte perdelele.

— Mi s-a uscat gura, — zise ea.

— Puteai să pui în funcțiune aerul condiționat.

— Da, m-am gîndit și eu la asta. Dar n-am putut găsi butonul.

Vorbea răgușit. Leda bău din paharul cu apă care îi fusese întins, și i-l dădu înapoi lui Simonetti, care se așeză la capătul patului ei.

— Facem ceva ?

Leda se trezea așa cum se trezea și tatăl ei ; repede ; și simțea de îndată o anumită frămîntare, gîndindu-se la îndatoririle zilei ; chiar fără să se gîndească la ziua începută, simțea deodată încordare în trup, și era în stare, la cîteva minute după ce-și deschidea ochii, să continue convorbirea din seara precedentă. La Roma, la zece minute după ce înceta deșteptătorul să sune, ea era pe stradă, ca să cumpere chifle pentru micul dejun.

— Voiam să mă duc la bacurile din spatele Gării Centrale, — zise Simonetti. — Poate că merge acolo un tramvai. Hanna va fi trezită la opt și jumătate.

— Ce vrei să faci la bacurile acelea ?

— Să traversez de cîteva ori rîul IJ. Să văd cum răsare soarele deasupra cheiurilor. Să văd cum se trezesc

aici oamenii. Oamenii aceştia de treabă, cinstiţi, care muncesc din greu. Vreau să văd cum se bucură ei de viaţă, aici, la Amsterdam.

— Cum se bucură ei de viaţă ? Bine. La urma urmei, sîntem aici ca să facem cunoştinţă cu mediul de viaţă al Hannei.

— Da, duduie.

— Păi nu e aşa ? Ne arată casele în care a locuit. „Uite acolo, la etajul acela ; şi uite şi curtea din spate. Iar la fereastra aceea stătea cucoana care a murit în timp ce locuiam la ea."

— Plec peste zece minute.

Simonetti se duse la fereastră. Leda sări din pat.

— Zece minute. Mă pieptăn la iuţeală. La înapoiere trebuie să cumpărăm chiflele care îi plac atît de mult Hannei. Ca să facem cunoştinţă cu mediul ei de viaţă. Mai ai răvaşul acela, Andrea ?

Leda dispăru în camera de baie şi lăsă uşa deschisă. Simonetti trase cu urechea la foşnetul periuţei de dinţi în gura ei, la plescăitul buzelor ei cînd scuipa apa. Aceste zgomote îl făcură să sufere. Fu o suferinţă uşoară şi blîndă.

— Întoarce-te, Andrea. Să-mi pun cizmele ? Îmi pun cizmele.

Leda luă cizmele galbene de cauciuc pe care le căpătase în ajun şi deşertă din ele nisipul de pe plaja de la Castricum. În timp ce se apleca şi-şi îndesa în grabă picioarele în cizme, i se păru că aude zuruitul unei scoici.

După două minute îşi puse, cu un zîmbet, cheia camerei pe tablou, şi îi făcu un semn de salut recepţionerului. La mijlocul drumului, pe strada Roemer Visscher, privi peste umăr şi apoi îi dădu lui Simonetti un braţ.

Pe bacul de pe IJ, Simonetti fu cuprins de o emoţie nestăpînită şi nu-i mai plăcu nimic. Cheiurile de la răsărit îi făcură impresia că ar fi părăsite. Nu erau ancorate acolo decît două nave maritime. Deasupra şantierelor navale goale, a pilotinei şi a macaralelor încremenite fără lucru, se afla un soare palid. Lumina era rece, prea slabă ca să combată culoarea cenuşie a chipurilor. Vîntul sufla din partea opusă şi aducea cu sine un miros acru de

chimicale. Lui Simonetti îi fu frig. În plus, pe piciorul lui se afla roata din spate a unei motorete.

Simonetti îl privi îndelung pe proprietarul motoretei drept în față și așteptă, dar în zadar. Cînd, în cele din urmă, își luă el singur roata din spate a motoretei de pe picior și o puse pe punte, i se azvîrli în obraz o observație grosolană. Simonetti atîta aștepta : se aprinse și începu să înjure. Celălalt avu o comportare asemănătoare.

— Încetează, — zise Leda încet, ciupindu-l de braț. — Întoarce-te. Noi obișnuim, în asemenea situații, să ne uităm în altă parte.

Simonetti și cel cu motoreta continuară să se insulte reciproc, mai întîi pe rînd, apoi concomitent, fără să se înțeleagă unul pe altul, ceea ce nici nu era necesar.

— Hai, zău, ajunge, — zise Leda, cu hotărîre. — Acum să ne uităm în direcția opusă.

Simonetti mai făcu un gest inutil, pentru a-și arăta pentru ultima dată indignarea, și apoi se întoarse cu spatele spre compatriotul Hannei.

— M-am uitat la el cel puțin cinci minute, Leda. Cinci minute a stat roata din spate pe piciorul meu. Preț de cinci minute nu și-a dat seama.

— Dormea.

— Și se pare că nu i-a dat în gînd nici că ar fi putut să ceară scuze.

— Dă-l încolo.

— Dar ar fi putut să ceară scuze.

— Nu fi copil. Facem cale întoarsă, coborîm la debarcader și căutăm o franzelărie.

— Sînt orb. Ai să fii nevoită să mă duci de mînă.

— Bine, atunci te las să cazi în apă.

— Ești drăguță.

Simonetti o cuprinse de umeri cu un braț. Găsi că e plăcut și amuzant să fie chemat la ordine de către fiică-sa. În timp ce-i arăta o navă de apă dulce, și rufele care fluturau în vînt deasupra tambuchiurilor, își aduse aminte că Hanna nu voise să traverseze împreună cu el rîul IJ. „De ce nu vrei ?“ „Am să-ți spun altă dată.“ Nu-i plăcea să vorbească despre trecutul ei. Dar unele mișcări involuntare, o jenă subită, nervozitatea, un zîmbet care părea provocat de amintiri, precum și mutismul ei, îi evocau

lui Simonetti viața ei dinainte. În multe locuri i se păruse că se află în societatea unor năluci. Asta îl enerva. Cel mai mult îl enerva faptul că Hanna știa dinainte cum are să reacționeze el. Puseseră la punct împreună, prin bună învoială, legătura lor, dar ea încălcase învoiala, după ce recunoscuse, voioasă, că gelozia lui îi face nespusă plăcere.

Simonetti și Leda ajunseră la mal ; bacul se goli. Proprietarul motoretei, furios cum era, apăsase pesemne prea tare pe pedala de frînă : i se rupsese un cablu. Cînd traversară, la întoarcere, rîul IJ, Simonetti avu prilejul să admire priveliștea Gării Centrale, și giganticul acoperiș, cu sclipiri argintii, al peroanelor. Mirosul acru nu se mai simțea.

Drumul ducea prin gară, prin tunelul de sub peroane. La fiecare treaptă, Simonetti îi arătă Ledei, tăcut, și cu un gest voios, acoperișul. Leda nu-i dădu nici o atenție acoperișului, ci era bucuroasă că Andrea nu face pe orbul, și, în trecere, privi afișele de pe pereții tunelului. Pe unul din afișe era înfățișat un copil cu dantura stricată.

— Asta am s-o spun tuturor, — zise ea, tachinîndu-l, — că te-ai dus la dentist aici, la Amsterdam, ca să-ți replombezi măseaua pe cheltuiala Hannei.

— N-ai decît, — răspunse Simonetti, arătînd din nou cu mîna acoperișul peroanelor.

— Mi se pare stupid că ți-ai pus plomba nouă aici. Nu te durea. De ce ai făcut asta ?

— Ca să-i fac plăcere Hannei.

Simonetti se dusese la fostul dentist al Hannei, ca să-și înlocuiască o plombă devenită cafenie. Pe Hanna o enerva mica pată cafenie care se vedea cînd Simonetti rîdea.

— Mi se pare stupid, — repetă Leda. — Și dezgustător.

— De ce dezgustător ?

— Nu știu.

Simonetti nu se putuse lămuri nici el însuși de ce resimțise schimbarea plombei ca pe o înjosire. Se simțise o minge în mîinile unei femei capricioase. Roșise cînd acul seringii îi înțepase gingia, și se mînîase cînd sfredelul începuse să-i roadă plomba veche.

Ieșiră din gară.

— Ia rîzi, — zise Leda, ironică. — Ia să-ți văd frumoasa plombă nouă.

— Mai bine uită-te la frumoasele tale cizme galbene noi.

— Și tot mai vrei un trup de aur? — întrebă ea, amintindu-i de cuvintele care îi scăpaseră după ce ieșiseră amîndoi de la dentist.

Simonetti tăcu, privind atent circulația.

— Ce e un trup de aur? — întrebă Leda în continuare, în timp ce înainta orbește printre pietonii de pe zebră.

— Aurul este un simbol, — îi explică Simonetti. — Simbolizează adevărul și veridicitatea. Restul trebuie să ți-l imaginezi tu singură. Un corp plin de adevăr e tăcut. Nu mai pune întrebări. E tăcut și radiază ca soarele. Se mișcă asemenea unui corp ceresc pe orbita pe care a fost plasat. E tăcut.

Pe Damrak, — bulevardul din fața Gării Centrale, — găsiră o franzelărie. Și acolo, în mijlocul miresmelor calde și dulci, Simonetti avu un trup de aur, după ce îi dădu vînzătoarei bilețelul, pe care Hanna îi scrisese ce dorea. Simonetti urmări, plin de interes, mîinile ei sub sticla tejghelei. Fură vîrîte într-o punguță trei brioșe amsterdameze autentice. Pe stradă, Simonetti deschise punguța, ridicînd-o ca pe un caleidoscop în fața ochilor Ledei.

— Asta e Hanna, — zise ea, cu răutate. — Asta e Hanna.

— Cozonac, așa cred. Da, e un fel de cozonac.

Simonetti închise punguța. Frișcă, maioneză, grăsimea rujului aplicat pe buzele ei în trei straturi și în trei culori diferite, carnea trupului ei, fel de fel de creme, și fraza repetată mereu „Te cam îngrași, Andrea", — la acest pomelnic se putea deci adăuga acum și brioșa. După ce făcu această constatare, Simonetti se simți din nou un om plin de scîrnă.

Leda Simonetti sui agale scara de marmură a Muzeului Municipal — cunoscut îndeobște sub numele lui olandez: *Stedelijk Museum* — în timp ce tatăl ei lua parte la o consfătuire undeva în clădire. Sui agale scara, la lumina soarelui care cădea prin acoperișul de sticlă, și, ajunsă la primul etaj, îi păru rău că această scară regească nu era urmată de o a doua scară, de o a treia, de o a patra,

pînă la nori. Ajunse la o poartă în nori și păru că biletul ei de intrare nu era valabil acolo. Custodele o trimise înapoi, pînă la parter, ca să-și cumpere un bilet care să fie valabil și deasupra norilor. Ajunse în sfîrșit jos, la casa de bilete, și se pare că acolo nu auziseră încă niciodată de bilete care să fie valabile și deasupra norilor.

Leda trecu agale prin săli, în fața tablourilor, admirînd pardoselile de parchet, degustînd scîrțîitul plăcut al pardoselilor de parchet sub cizmele ei, — de fapt bucurîndu-se numai de cizmele ei galbene de cauciuc. În colțul unei săli, Leda puse pe jos, neobservată de nimeni, o mică scoică, apoi se depărtă, hoinări prin trei-patru săli, pînă ce nu se mai putu abține și se întoarse ca să ridice de jos scoica.

În cele din urmă se opri în sala în care de ani de zile era expusă o lucrare a lui Matisse : *Papagalul și sirena.* Pe o coală de hîrtie care acoperea un perete întreg, erau lipite niște forme, decupate din hîrtie colorată. Forme abstracte, crezu ea la început. Nu șovăia să privească forme abstracte, deoarece cunoștea cuvîntul „abstract" și putea să-l folosească în mod corect într-o conversație, cu toate că nu știa precis ce înseamnă. Același lucru se petrecea de cîteva săptămîni și cu un alt cuvînt : „structură".

După cîteva minute, Leda recunoscu în formele abstracte niște frunze mari și polilobate, la stînga o pasăre, iar la dreapta sus o femeie în genunchi și cu părul ciufulit. Părea că femeia plonjase într-o gîrlă și ieșise chiar atunci din apă, zvîrlindu-și părul spre spate. Lucrarea îi plăcu Ledei, căci făcea o impresie plină de optimism și de culoare. Ceea ce îi plăcu mai presus de orice fu zborul frunzelor, femeia și pasărea ; formele pluteau, ca și cum în lume n-ar exista un sus și un jos.

Față-n față cu opera de artă se aflau două scaune. După ce stătuse pe unul din scaune și fu sigură că are voie să stea acolo, Leda citi un pliant în limba engleză. Numitul Matisse făcuse această lucrare în ultima perioadă de creație a vieții sale, cînd nu mai putea să picteze, ci numai să decupeze. Privind frunzele, Ledei îi veniră în minte păduri virgine și triburi de negri. Temperatura din sală începu să se urce, încît Leda căută o modalitate de a se acomoda în pădurea virgină. Da, ca unica supra-

vieţuitoare a unei catastrofe aviatice. Fusese catapultată din avion, căzuse prin coroanele copacilor, aterizase pe un strat gros de frunze, avea o tăietură la cap, fusese găsită de un vînător, în stare de inconştienţă, încît nu se speriase la apariţia lui, şi fusese preluată într-un trib. Cald, cald, cald, nu mai avea nici un veşmînt pe ea, dar se obişnui repede : nici ceilalţi nu aveau nici un veşmînt pe ei. Cu picioare mlădioase merse prin sat. O învăţară cum trebuie să ducă pe cap ulcioare cu apă şi coşuri cu fructe. Împreună cu alte femei stătu pe vine într-un cerc. Ţineau în mîini bete de lemn, netede, pe care le ridicau pe rînd şi le lăsau să cadă peste boabele de grîu. În ritmul loviturilor era intonat un cîntec.

În textul pliantului se vorbea despre o asistentă, care lipea pentru Matisse formele decupate. Aceea era ea. Un domn bătrîn, cam plicticos ; dar ea se ducea în fiecare zi în atelierul lui, în care trebuia bineînţeles să facă ordine şi curăţenie. Maestrul îşi lăsa tot calabalîcul să se tăvălească unde se nimerea, şi poate că făcea asta într-adins, da, făcea într-adins. Şi ce mai rîdea de ea, cînd devenea morocănoasă ! Şi cald, cald, cald, sub tavanul de sticlă. Deasupra capetelor lor se legănau pene de păun, ca în şura lui Joe Kurhajec. Matisse stătea în pat. Ea se aşezase pe marginea patului şi se uita la mîna tremurîndă cu care maestrul decupa femei, frunze, păsări colibri şi maimuţe în balans, atîrnate de cozi. Matisse îşi vărsă vin pe cămaşă. Dar înainte de a se fi putut supăra Leda pe el, reveria ei luă sfîrşit : într-un colţ al sălii apăruse un custode, care o urmărea cu privirea.

După numai zece minute, Simonetti îşi dădu din nou seama că Joe Kurhajec, ale cărui opere încerca să i le ofere interlocutorului său, va trebui să mai aibă răbdare mulţi ani. Diapozitivele color se perindară într-un tempo rapid pe peretele unei camere numai pe jumătate obscure, iar lui Simonetti îi lipseau numele, — numele înzestrate cu autoritate, necesare pentru a încetini acel tempo. Numele unui colecţionar, numele unei galerii, numele unui muzeu. Nume, mereu nume, ca şi cum fără nume nimic nu se putea preţui.

Simonetti fu mișcat că vede subit și atît de departe de casă statuile de piatră atît de familiare lui, aflate pe pardoseala și pe peretele magaziei în care fuseseră făcute. Unele statui fuseseră fotografiate în curtea interioară și pe terasa casei țărănești de la Sutri. Conservatorul muzeului olandez făcu o remarcă admirativă cu privire la peisajul colinar. Lui Simonetti nu-i fu prea greu să scuze viziunea mărginită a conservatorului, căci știa din experiență ce anevoios este să receptezi ceva nou. Este necesară o clipă de slăbiciune, o clipă de uitare de sine, pentru ca să poți fi frapat de elementul necunoscut. În fapt, Simonetti se simțea mulțumit că înalta calitate a statuilor lui Kurhajec nu era recunoscută pe loc, și că deci izbutea să se sustragă antenelor unei sensibilități superficiale. Fu încheiată o vagă înțelegere cu privire la o întîlnire la Roma. Simonetti n-o mai lungi și-și luă rămas-bun.

„N-am realizat nimic", își reproșă Simonetti lui însuși. Totuși, pe scara suită agale de Leda, fu cuprins de un sentiment de însingurare. Își iuți din ce în ce pasul, sui scara în zbor, cîte trei trepte odată, ca și cum ar fi vrut ca acolo sus să atace pe cineva.

De îndată ce zări în depărtare, la capătul unei perspective prin mai multe săli, un personaj mic și aproape incolor, și-și recunoscu în el fiica, Simonetti se calmă. Apoi jucă un joc vechi : vedea o persoană iubită, dar el nu se lăsă văzut. O urmări pe Leda prin săli, fără să-și dea seama că și ea era preocupată de un joc, — pînă ce fata se aplecă și păru că ia ceva de pe jos. Simonetti cunoștea acest joc. De mică, Leda îl jucase ades, în împrejurimile pieței Farnese : punea pe stradă un obiect la care ținea, și se depărta, se depărta ca să intensifice forța și încordarea simțămintelor care o legau de acel obiect, — pînă ce ajungea la un punct de rupere. Lui Simonetti îi produse mirare faptul că Leda nu uitase încă acest joc, și se întrebă de ce îl joacă ea tocmai acum.

Terasa din spatele muzeului fusese pusă în acea zi pentru prima dată la dispoziția publicului. Mînecile bluzelor și ale cămășilor erau suflecate, picioarele erau desculțe, rochiile îndoite cu mult deasupra genunchilor, pre-

tutindeni era expusă carnea palidă de iarnă. Soarele ținea piept cu curaj. Vrăbiile se încumetau să vină pe măsuțe, ca să ciugulească fărîmiturile prăjiturilor. În parcul de pe celălalt mal al heleșteului, copiii se jucau în bazinul cu nisip.

Simonetti stătea pe un scaun în același loc ca în urmă cu cinci ani, într-o zi ca aceasta, în care primăvara, adulmecată de mult, este brusc prezentă. Se dusese, fără tragere de inimă, în același loc, dar stătu acolo ; și stătu acolo cu ochii închiși. Văzu brațe de femei ridicîndu-se ; părul de la subsuori fusese tuns. În dulapuri, rochii atîrnate pe umerașele lor, fură mișcate de o briză ușoară. Pantofi eleganți, pantofi răscroiți, pantofi cu catarame și cu barete, ieșiră din dulapuri, merseră prin camere, coborîră scările cînd nu mai găsiră picioare acasă, și mii de pantofi merseră așa prin oraș, în ritmul proprietarilor lor, pe rutele proprietarilor lor, și intrară în birouri.

Simonetti își aminti trupul gingaș al Marinei. Fu mirat că prezența ei era deodată, din nou, atît de clar perceptibilă, și că el mai putea să simtă acum, după opt ani de zile, o tristețe sufocantă, cînd își rememora venirea lui acasă noaptea. Ea era în pat, iar părul îi ieșea, de o mie de ori o mie de ori, de sub pături. În timp ce el, pe întuneric, își smulgea veșmintele de pe trup, zdruncinat de o vizită în oraș, iritat de nereușită, de o mie de ori, ea începea să se miște și să mormăie. Pe jumătate adormită, ținea pentru el păturile ridicate, de o mie de ori o mie de ori, și se întorcea. El se ghemuia lîngă ea, își lăsa mîinile să-i dispară sub cămașa ei, și pînă într-un sfert de ceas pasiunea era ostoită și dispărea în apa liniștită.

Kurhajec își vesti prezența cu o mînă pe umărul lui Simonetti. Acesta își lipi obrazul de acea mînă. Picioarele scaunelor scîrțîiră pe dalele terasei. „Te perpelești, tinere ?“ „Nu, Joe.“ „Văd că sforăi ca un taur nebun.“ „E primăvară, Joe.“ „Am fost azi de dimineață la garagistul ăla ; ce tip !“ „Joe ! Mă perpelesc.“ „Băiete, ce ai avut prima dată, fără să știi, nu mai regăsești niciodată mai tîrziu. Crede-mă, știu ce vorbesc.“ „Da, Joe, știu că ai trecut prin toate ; ai patruzeci și șapte de ani.“ „Patruzeci și doi.“ „A !“ „Dar de cînd o cunoșteai pe Marina ?“ „Era, într-un fel, surioara mea, Joe. O cunoșteam din școala

primară. Nimeni nu poate izbăvi pe altul, Joe, dar din partea femeii cu care trăiești te aștepți totuși cel puțin să încerce să te ajute. Hanna nu poate să mă ajute, oricîtă bunăvoință ar avea. Știu că uneori visează că un Andrea chinuit și zdrobit și-a îndesat capul în poala ei, ca să fie consolat. Îmi povestește cum m-a consolat în visul ei cu ochii deschiși. Foarte mulțumesc. Dar apoi vin în persoană și încerc să-mi exprim mîhnirea, îmi dau toată osteneala și pornesc vitejește la acțiune. Ea are un șoc. «De ce te sperii așa, Hanna ?» «Vii ca o furtună peste mine.» «Asta nu e un motiv să te sperii.» Dar ea șovăie : propriile ei temeri au fost trezite, se pierde cu firea și are aproape nevoie de toată puterea ei ca să-și păstreze cumpătul. Uneori nu face altceva decît să rîdă..., un fel de chicotit neajutorat. Urăsc această copilă alintată din ea, care se amăgește singură cu așa-numita ei fermitate și cu așa-numita ei obiectivitate. «Dar ce calm ești tu, Andrea !» «Da, scumpa mea.» «Ce comod ești tu, Andrea !» «Da, scumpa mea.» «Ești un înger.» «Da, scumpa mea.»“

Simonetti văzu acum că femeia al cărei sclav devenise traversează terasa. Ducea o tavă pe care fuseseră puse sticluțe, pahare și felii de tort pentru trei persoane. Simonetti crezu că Hanna se preface că nu l-a văzut și că-l invită, chipurile, la un joc al amabilităților : „Îmi permiteți să iau loc lîngă dumneavoastră ? Nu vă deranjați ; pot să vă ofer ceva ? Vă ofer ceva. Sînt un iepure de casă și am o vizuină pe colină.“ Simionetti așteptă pînă ce Hanna se așeză pe malul helești eului și-și propuse să joace acest joc al primei întîlniri, fără să bănuiască nici o clipă că Hanna Piccard, între timp, începuse un cu totul alt joc.

Cu zece minute în urmă, Hanna Piccard, — înapoiată de la o consfătuire în biroul ziarului, o consfătuire care cerea o rochie roșie pastelată, — apăruse pentru prima dată pe terasă și într-o clipită recunoscuse atît ceafa lui Andrea Simonetti, cît și cea a lui Léon Brest. Își apăsase cu o mînă gîtlejul și se întorsese. Înaintînd în rîndul de mese din fața bufetului, cotrobăise în compartimentele frigiderului mai îndelung decît era necesar. Și izbutise să traverseze terasa cu o tavă încărcată și să nu se potic-

nească pe trepte, iar după ce luă loc la o masă liberă de lîngă heleșteu, nu mai avu nevoie decît să aștepte : cei doi domni o zăriseră.

Umbra lui Léon Brest căzu peste ea. Cînd îi simți mîna pe umăr, încremeni.

— Bună, Léon. Ia loc.

Îi arătă un scaun și tăcu. Părea că parcul, heleșteul și chiar propriile ei picioare se depărtează de ea, așa cum pare că se depărtează un peisaj atunci cînd drumețul se oprește brusc. La început, vocea lui Léon Brest nu ajunse de loc pînă la Hanna, căreia capul îi deveni mai greu din cauza unei somnolențe subite.

— Dacă mai aștept pe cineva ?

Hanna dădu din cap că da, puse deodată o sărutare fugară pe dosul palmei lui Léon Brest, i-l linse un pic, și așeză apoi frumușel mîna lui Léon Brest pe brațul fotoliului. Léon Brest tăcu. În cele din urmă, Hanna nu se mai putu abține, și făcu un gest plin de mînie cu brațul către Andrea Simonetti, care continua să stea cu îndărătnicie pe fotoliul său. Cei doi domni își întinseră cîte o mînă deasupra capului ei plecat.

— Ia loc, — zise ea pentru a doua oară, de data aceasta pe englezește, și începu să chicotească.

Poziția celor trei persoane era următoarea : Hanna Piccard stătea cu spatele spre muzeu și privea tristă copacul sădit de ea în cinstea lui Mondriaan pe celălalt mal al apei ; la dreapta ei se afla Léon Brest, îmbrăcat într-un costum bleumarin, iar ochii lui se fixau în mod regulat pe turnurile celebrului *Rijksmuseum* (Muzeul Național de Stat), vizibil în spatele aburului verzui al copacilor ; Simonetti stătea în fotoliu pe malul heleșteului, o putea urmări pe Hanna cu coada ochiului, dar era nevoit să-și întoarcă spre stînga capul, ca să-și poată satisface curiozitatea cu privire la predecesorul său. Léon Brest își pusese piciorul stîng pe genunchiul drept, iar Simonetti piciorul drept pe genunchiul stîng, ca să nu stea în aceeași poziție ca bărbatul care lăsase în Hanna cel puțin tot atîta cît Marina în el însuși. Hanna Piccard își ținea genunchii strîns lipiți, întorcea din cînd în cînd un picior, și atunci piciorul ei agita pantoful, — degetele de la pi-

cior se încovoiau și eliberau pantoful. Pantoful care se bălăbănea atrase atenția celor doi bărbați.

Simonetti nu se informase niciodată cu privire la predecesorul său, dar acum, cînd îl putea privi în carne și oase, curiozitatea lui fu mare. Cînd făcuseră cunoștință, putuse constata că Léon Brest era ceva mai înalt decît el, un bărbat zvelt, cu constituție atletică, cu părul blond lins, cu ochii albaștri sclipitori, și cu o cicatrice impresionantă pe frunte. Strîngerea lui de mînă dovedea o amabilitate rutinată, obiectivă. La prima vedere, trupul lui și felul lui de a fi exprimau mai cu seamă blîndețe, modestie și politețe. Albastrul închis al costumului lui se apropia de albastrul aproape negru al ochilor lui Simonetti. Simonetti fu frapat cel mai mult de aerul diafan al lui Léon Brest, de un fel de inconsistență, pe care Hanna Piccard i-o atribuise din capul locului și lui.

Hanna Piccard nu-și pusese niciodată întrebarea la ce putea să ducă legătura ei cu un bărbat inconsistent, dar în ziua aceea, la ora aceea, se înțelese mult mai bine pe sine. În timp ce și copacul de pe malul opus al apei părea că se îndepărtează de ea, îi veni următoarea idee : să presupunem că într-o zi frumoasă de primăvară, trupul omenesc s-ar putea contopi cu aerul, dispărînd în el ; în acest caz, cu siguranță, unele trupuri ar dispărea în văzduh mai lesne decît altele. Léon Brest și Andrea Simonetti s-ar număra printre primii care ar dispărea, iar un bărbat ca Joe Kurhajec s-ar număra printre cei care s-ar mai menține multă vreme. Și ea însăși ? De îndată ce ceilalți doi ar deveni mai inconsistenți, i-ar lua de mînă.

La cîteva minute după ce făcuseră cunoștință, Léon Brest i se adresă de-a dreptul lui Simonetti, tocmai cînd acesta voia să ia de pe masă o felie de tort. Și îi puse o întrebare politicoasă, pe englezește :

— Prea multe ca să le enumăr, — fu răspunsul.

— Păcat.

— Flamingii. În spatele împrejmuirii grădinii zoologice am văzut deodată un grup de flamingi.

Această observație duse la primul subiect al conversației : grădina zoologică. Lui Léon Brest îi plăceau, pare-se, cămilele, picioarele lor păroase, flexibile, mersul lor lin.

Și lui Simonetti îi plăceau cămilele și deplîngea fără ocol captivitatea animalelor, — o vizită la grădina zoologică îl întrista. Din răspunsul lui Léon Brest reieși că acesta le atribuia poeților o anumită suprasensibilitate. Hanna Piccard își aduse aminte că-i plăcuse cîndva acvariul oceanic, semi-lumina, peisajele submarine, peștii plați neclintiți în nisip. Léon Brest își aminti apoi că, împreună cu ea, așteptase cîndva pînă ce peștele-amnar atinsese cu trupul lui contactul și produsese astfel o scînteie în apă.

— Eu am văăzut-o, ea n-a văzut-o. Era prea nerăbdătoare ca să aștepte prea mult.

— Aveam și motive. Totuși am văzut-o.

— Nu se poate. Știi sigur că ai văzut scînteia ?

— Păi ți-am spus că am văzut-o.

— Scuză-mă, poate m-am înșelat.

Léon Brest zîmbi. Simonetti înțelese că omul acesta fusese întotdeauna gata să-i dea dreptate capricioasei sale Hanna, rămînînd între timp la propria sa părere.

— Hanna, spune precis ce ai văzut cînd peștele-amnar a atins contactul, — zise Simonetti, pe un ton provocător.

— Păi am spus ! — exclamă Hanna.

— Nu, n-ai spus încă.

— O scînteie în apă. Așa e bine ?

— Și cum arăta contactul ?

— Care contact, Andrea ? Despre ce vorbești ? Nu-ți mai dau tort.

Cu un gest energic, Hanna își înfipse furculița într-o felie de tort, tăind-o în două, și împinse partea mai mare în farfurioara lui Léon Brest. Restul i-l oferi după cîteva minute, totuși, lui Simonetti, care însă nu-l primi. Conversația reveni la tema „grădina zoologică". Între timp, Simonetti acceptase bucuros rolul de om supersensibil, și vorbi plin de dezgust despre obiceiul de a ține maimuțe ca animale de casă. Maimuțe care stau legate de un scaun de copil, maimuțe care cresc strîmb într-o cutie de televizor transformată în cușcă. Léon Brest se adînci în aspectele juridice ale acestei probleme și se întrebă dacă o interdicție de a ține maimuțe în casă ar fi de dorit. În încheiere, Hanna Piccard făcu trei observații : rîse în hohote despre aceste dobitoace, găsi că despuricarea lor e

mișcătoare, iar fesele lor cîrmîzii, nerușinat de cîrmîzii, sînt ceva formidabil, superb, obscen.

Cu puțin după douăsprezece, mai tîrziu decît de obicei, Simonetti simți că are să-și amintească un vis, și involuntar ochii i se îndreptară înspre helești eu. În timp ce-și aștepta visul, fu mirat de faptul că rememorarea unui vis se putea anunța singură. Părea că se făcuseră pregătiri, sau că rememorarea aștepta un moment favorabil ca să se anunțe : ochii fură îndreptați înspre o oglindă de apă, atenția îi fu atrasă de la lumea exterioară spre cea interioară, părea că el însuși este atras înspre interior. Dar atunci ce anume îl atrăgea spre interior ? Cum era inregistrată revenirea unui vis ? Roșu și auriu, — așa îi apăru acum un gînd referitor la nuanțe roșii și aurii. Pe mare, Simonetti putea uneori să simtă o modificare a vremii cu mult înainte ca aceasta să se anunțe și să devină perceptibilă în întețirea sau liniștirea vîntului, în formarea norilor, într-o schimbare a culorii apei, într-un fel de agitație și de zădărnicie a mișcării valurilor, — și părea atunci că simțurile lui sînt capabile de percepții prea rafinate pentru conștiința sa, sau că nu i se comunica decît rezultatul acestor percepții inconștiente : o presimțire a modificării vremii. Da, Simonetti umblase prin camere aurii și roșii, iar acolo era un pat. Simonetti zîmbi, încîntat că posedă un instrumentar atît de rafinat, și acum își închise ochii, intrigat peste măsură de efectul tainic al conștiinței sale. „Văd acum culori ? Nu ; mă gîndesc la culori. Mă gîndesc oare la culori pe care le-am văzut cîndva, sau în capul meu se pot amesteca unele culori dintre cele existente ? Salina,... am fost pe Salina, povestește, repede, repede."

— Ce faci ? — îl întrebă Hanna.

— Mi-am amintit deodată de un vis, — răspunse Simonetti, amețit, ca și cum abia s-ar fi trezit. — Și în visul acela eram gravid, — adăugă el, aproape fără să vrea.

— Gravid ?

Simonetti roși și pufni în rîs, rușinîndu-se de naivitatea sa : observația făcută i se păru, în aceste împrejurări, foarte deplasată. Voise oare să imprime, inconștient, acestei conversații cuviincioase, extrem de politicoase, o anu-

mită întorsătură ? Tăcură toți trei. Simonetti clipi din ochi, ca să împrăștie negura care i se întinsese peste pupile. Roși pînă în vîrfurile urechilor, și dacă ar fi avut la dispoziție mai multe culori, ca să-și exprime modificarea stării sale de spirit, s-ar fi făcut acum verde ca de coclează.

— Da, — zise el în continuare, — mergeam prin camere roșii și aurii, într-o casă cunoscută de mine, și eram gravid. Îmi aduc aminte că știam precis ce înseamnă să fii gravid.

Care este culoarea urii de sine ? După ce dăduse astfel din nou dovada unei supersensibilități (socotită de el însuși : idioată), a unor dorințe contra naturii, a unei minți bolnave, Simonetti îl privi repede și provocător pe Léon Brest, care reprezenta aici lumea obiectivă. Naivitatea i se prefăcuse în calcul. Léon Brest stătea, așa cum se aștepta Simonetti, nemișcat pe scaunul lui, cu ochii proptiți cu toată greutatea pe Hanna, pe mîinile din poala ei. Nu trecu mai mult de cinci secunde. Hanna Piccard fu vizibil în dileamă. Două gînduri îi trecuseră ca niște scîntei prin conștiința tulbure : sînt gravidă, ceea ce este aproape imposibil, sau vrea să-i fac un copil, ceea ce nu pot să-mi imaginez. În același timp simți ochii lui Léon Brest îndreptați spre ea : era bănuită, așa avu impresia, dar nu se pricepu pentru moment să spună nimic pentru a spulbera bănuiala, și nici nu voia s-o spulbere. Această din urmă variantă, acest refuz de a tăgădui față de Léon Brest legătura ei cu Simonetti, o șoca.

Pe vremuri, în clipe penibile, Léon Brest o salvase adeseori, ceea ce făcu și acum. Puse o întrebare politicoasă :

— Și, Andrea, ai și născut ?

— Da, desigur, — recunoscu Simonetti, cu vioiciune. — Am născut o fiică.

— Felicitările mele.

Léon Brest își privi ceasornicul și se pregăti să plece. Simonetti avu impresia că se declarase iresponsabil și resimți o profundă rușine.

— Asta a fost fără îndoială punctul culminant al vizitei noastre la Amsterdam, — găsi cu cale să constate Simonetti, după ce predecesorul său dispăruse.

— Sau punctul cel mai de jos, — oftă Hanna. — Ce observație stupidă ! Mi se oprise inima în loc.

— Mi-a scăpat fără să vreau.

— Visul ăsta l-ai născocit aici. Ești în stare. Gravid. Nu puteai să născocești altceva ? Ce copii sînteți totuși ! Hai vino lîngă mine.

Simonetti socoti că e mai bine să mai amîne un pic această apropiere.

— M-am speriat de moarte cînd l-am văzut, — zise Hanna în continuare. — „Băutură, băutură", mi-am zis, dar un singur pahar de vin a fost de ajuns. Din fericire nu v-ați luat la bătaie.

— Nici n-aveam motiv, — răspunse Simonetti, tăios.

— Léon nu intră niciodată într-un muzeu. Nu înțeleg ce căuta aici.

— Poate că aștepta pe altcineva.

— Dacă ar fi fost o femeie, ar fi trebuit să mă ții bine, ca să nu mă reped la ea, — susținu Hanna, făcînd pe eroina. — E o comoară. Îl respect.

— Îl respecți ?

— Da, îl respect, — răspunse ea, cu toată seriozitatea, și apoi tăcu. — Ci vino odată lîngă mine.

— Vino tu lîngă mine.

— N-am curaj. Poți să fii atît de ordinar... ! Vino-n coace, Andrea, vino-ncoace !

Simonetti împinse deoparte scaunul lui Léon Brest, îl aduse pe al său în loc, și o îmbrățișă pe Hanna, care acum lăsă în sfîrșit să-i cadă pantofii pe jos și-și săltă picioarele.

— Vino, — șopti ea.

Între timp, la restaurant, Leda Simonetti se sculase în picioare. O ilustrată cu *Papagalul și sirena* dispăru în bluza ei. O scoică fu lăsată sub masă. Nervoasă, Leda așteptă ca cei doi de afară să termine cu sărutatul, și apoi porni alene spre heleșteu.

DUMINICĂ DUPĂ AMIAZĂ, LA CÎTEVA ORE ÎNAinte de înapoierea la Roma, Hanna Piccard și Andrea Simonetti se aflau pe digul de pe malul lacului IJssel, nu departe de Durgerdam. Leda îi fotografiase și, cu un gest făcut cu brațul întins, dispăruse numaidecît, după un cot al digului.

Atmosfera după-amiezii îi aminti Hannei zilele liniștite de septembrie. Apa era netedă și avea un luciu slab la lumina soarelui. În portul de iahturi de la Durgerdam, Hanna văzu cîteva vele, nemișcate, înălțate ca să scape de cutele iernii. Orizontul era cețos. În depărtare zbîrnîia de o bună bucată de vreme motorul unei nave de apă dulce.

Acum, Hanna îi mai putu vorbi lui Simonetti despre dispariția mării de Sud, cunoscută în toată lumea sub numele ei olandez : *Zuiderzee*. Terminarea digului de închidere în anii '30, țipetele sirenelor cu aburi la etanșarea ultimului orificiu, domnii ingineri care se amestecau printre muncitori cu cutii de țigări de foi. Dispariția sub apă a porturilor pescărești, secarea polderelor, arheologii care se înclinau încîntați asupra epavelor devenite accesibile, arhitecții peisagiști care, la planșetele lor, proiectau peisajul polderelor. Hanna trase cu urechea la bîzîitul înăbușit, neîntrerupt, al motorului vasului, dar vasul era invizibil.

— Tărăboi, — șopti ea, în limba ei maternă.

Tărăboi, tărăboi. Simonetti rosti și el acest cuvînt. Așa spunea el din cînd în cînd cîte un cuvînt după ea, fără s-o întrebe ce înseamnă. Își puse antebrațele pe genunchii ei. Cîtva timp, Hanna îi scoase din păr solzi de mătreață. Cînd auzi din spatele digului vîjîitul roților unor biciclete de curse, și-și aduse aminte ce fericită era cînd venea

Léon Brest acasă, după ce făcea o sută de kilometri pe bicicletă, își înfipse involuntar unghiile în pielea capului lui.

— Povestește-mi ceva, Andrea. Eu nu mai știu ce să spun.

— Să-ți povestesc despre Salina ? Salina sau surghiunul fericit. Nu ți-am povestit aproape nimic despre Salina.

De funia aceasta, Hanna Piccard nu îndrăznise încă niciodată să tragă.

— Salina sau noaptea cu stele căzătoare. Ți-am vorbit vreodată despre asta ?

— Într-o zi. Hai, începe.

— Vin iar lîngă tine.

Se instală lîngă ea și-i dădu o sărutare pe tîmplă, ca și cum ar fi vrut să se scuze. Simonetti se gîndi, luă între degete țigareta aprinsă de Hanna, și începu.

— Într-o zi, taică-meu m-a dus în portul Neapole. Mă duce la un vas. Își pune mîna pe ceafa mea și mă împinge pe pasarela vasului, care, în călătoria lui spre Sicilia, va ancora și pe malul insulei Salina. Îl urăsc pe tatăl meu, îl urăsc, și între timp sînt foarte mîndru de surghiunul meu, pentru că așa trebuie să-mi consider vacanța : un surghiun. Îmi face semn cu mîna, dar eu nu-i fac semn. Vasul iese din port, lunecînd. Pentru prima dată în viața mea ajung în larg, la doisprezece ani, copastia îmi tremură sub mîini, puntea îmi tremură sub picioare, și încep să cînt cît mă ține gura.

— Ce ai cîntat ? Ia mai cîntă o dată.

— Nu mai știu ce am cîntat. Călătoria pe mare. Sau mergem de-a dreptul la Salina ? Să-ți povestesc despre văduva care s-a înapoiat din Australia și care mi-a păzit tot timpul bagajele ? Despre cei doi bărbați care susțineau că de trei zile nu mîncaseră nimic și care mi-au consumat uriașul pachet de merinde ? Despre timonierul care nu m-a lăsat să intru în cabina de pilotaj ? Sau despre noaptea furtunoasă, în care am rămas pe punte, ca să învăț meseria marinarilor ?

— Cum vrei.

— Trec peste toate astea. În dimineața următoare am scris prima mea epistolă către cei de acasă. Am început

cam așa : „Dragii mei părinți, fiți liniștiți, nu vă mai urăsc. M-ați trimis în surghiun. Dar nu vă mai urăsc. În jurul meu, totul e albastru. O priveliște de treizeci de kilometri. Mîncarea mi s-a terminat."

Hanna Piccard se lungi pe o rînă și-și vîrî mîinile între pulpe.

— Pot să te privesc, Andrea ?

— Nu prea mult.

— Totul albastru.

— Mai tîrziu, tot dimineața, am văzut prima insulă a arhipelagului. Era Filicudi. Nimic mai mult decît conul unui vulcan stins, în larg. Povîrnișurile erau negre. Casele păreau că se agățaseră de el și că puteau să lunece în orice clipă la vale. O barcă pescărească a venit pe lîngă vasul nostru și un sac poștal a fost aruncat peste bord. Cineva spunea că pe Filicudi nu era încă electricitate. Albastru, albastru, în albastru au trecut pe lîngă noi alte insule. Panarea, cea ruptă în bucăți. La orizont se afla conul lui Stromboli, cu o dîră de fum. Și s-a apropiat tot mai mult Salina, cu sau fără electricitate. Am văzut o insulă lungăreață, cu povîrnișuri, care, slavă Domnului, nu erau negre, ci verzi. Văduva a început să plîngă... Pe cheiul *Santa Maria di Salina* se afla Tonni Locantro. Îmi mai amintesc primele lui cuvinte : „Băieți, fiți bineveniți, fiți bineveniți, dar aveți grijă să nu mă supărați, pentru că stau prost cu inima." Asta m-a mișcat. Apoi m-a prezentat cîtorva consăteni, ca să arate că el, Tonni Locantro, sclavul unei femei din Aquacalda, avea legături care mergeau pînă la Roma, pînă în chiar capitala țării. Am fost orbit de strălucirea mării și l-am întrebat care e situația electricității la Salina. „O avem !", a exclamat el, indignat, „încă din 1935. Mussolini. Singurul lucru pe care nu-l avem aici este apa potabilă. Dar în fiecare săptămînă vine un vapor cu apă potabilă. Stai, mai am ceva să-ți povestesc, înainte de a ne duce sus. Ce e asta ?" „O țigară", zic. „Foarte bine", zice Tonni, aprinde-ți una." În timp ce fumul primei mele țigări mă amețea, Tonni mi-a mărturisit : „Ascultă, inima asta, din pricina ei, nevastămea mi-a interzis fumatul. Așa că nu fumez niciodată. Înțelegi ? Toți prietenii mei știu că eu nu fumez niciodată. Pricepi ?"

— Da, — șopti Hanna. — Ai priceput și ai roșit.

— Am roșit. Am mers pe ulița principală a satului, am urcat scările dintre case. Tonni îmi ducea bagajul pe umăr. Deasupra piscurilor insulei zburau păsări de pradă. Uitîndu-mă înapoi, mai prindeam mereu cîte o sclipire a mării. Între case se aflau grădini împrejmuite, plantații de smochini. Smochine albastre cu cîte o picătură de miere în vîrf. Casele goale și grădinile părăginite ale celor plecați definitiv. La boschetul de bambuști, Tonni se întoarse gîfîind. „Așteaptă", mi-a spus, „trebuie să mai știi ceva. Doi din feciorii mei au emigrat în Australia. Îmi trimit scrisori. Eu iau scrisorile de la vapor, le citesc la circiumă și le bag la loc în plicurile lor. Toți prietenii mei știu că nevastă-mea e prima care citește aceste scrisori. Pricepi ?" Am dat din cap că da. Mi-a dat o mînă și așa am devenit camaradul lui Tonni Locantro.

— Cum arăta mîna aceea ?

— Era lată, avea degetele boante și groase, pe dosul palmei avea păr negru, unghiile erau scurte și îngropate în carne. Pe *campo dei Fiori* am văzut un vînzător de pește cu exact aceleași mîini ca cele ale lui Tonni Locantro.

— Avea smocuri de păr în urechi ?

— Firește. Dar acum vine Teresa, nevastă-sa. Stătea pe o bancă la soare, pe terasa casei bej, alegea tomate, și se uita la un vapor care ieșea din port. „Iată-te !", mi-a strigat, „fii binevenit ! Tonni, ai grijă de bagajul lui ! Ce necioplit ești ! Nu te-am învățat cum să te porți !" Așa a vorbit Teresa, dar mai bine zis așa a țipat, într-un dialect pe care aproape că nu l-am înțeles. La început am crezut că nu face altceva decît să înjure tot timpul, pînă ce am înțeles că și lucrurile cele mai banale ea le spunea pe un ton de parcă nu le mai putea suporta. Mai tîrziu am băgat de seamă că nici ea însăși nu știa cîte și mai cîte rostea vocea ei, tare ca piatra.

Teresa era de fel din Aquacalda, un sătuc de pe insula Lipari, pe care îl putea vedea de pe terasa ei : un sătuc cocoțat pe povîrnișul alb de piatră ponce. De cînd se măritase, Teresa nu se mai înapoiase niciodată acolo. Nici de pe Salina nu plecase niciodată. Cînd am făcut cunoștință cu ea, avea aproape șaizeci de ani. Era butucă-

noasă, diformă în urma numeroaselor nașteri. Tatăl meu sosise pe insula Salina în timpul războiului și, cu prilejul unei nașteri a ei, îi salvase viața. Cel puțin așa credea ea. Al zecelea și ultimul ei copil murise la scurt timp după naștere, și despre el se vorbea ca și cum ar fi fost pruncul Iisus. Toate fetele fuseseră măritate la optsprezece ani, cu ajutorul hotărît al mamei lor, în afară de Lucia, care mai era acasă.

— Era prea urîtă ?

— Dimpotrivă. Lucia era frumoasă. Era prea frumoasă. Și ceea ce era mai rău : era și inteligentă. Bărbații se temeau de ea. Lucia era mofturoasă. Bărbații care au pețit-o au fost socotiți că n-o merită. Iar un inginer din Messina, chiar și un inginer din Messina, n-a vrut s-o ia. Nu avea încă treizeci de ani, dar era prea trecută ca să se mai poată căsători. Știi cum stau lucrurile prin acele locuri. Oamenii au acolo legi nescrise, care sînt însă cele mai puternice. Lucia era cu adevărat o frumusețe de la țară : bine făcută, durdulie, rușinoasă, mîndră. În statura ei, în felul în care îi stătea capul pe trunchi, în ținuta ei și în trăsăturile chipului ei, ghiceai o rasă străveche. Avea un păr superb, des și negru, căruia îi acorda multă atenție. Chipul ei era ciudat de lunguieț. Cel mai clar îmi amintesc de sprîncenele ei, care nu începeau chiar de la rădăcina nasului ei drept, ci de deasupra mijlocului ochilor, ca și cum cealaltă jumătate le-ar fi fost rasă. Îi plăceau culorile frumoase. Despre rochiile care se puteau cumpăra pe insula Lipari, știa să-ți dea toate amănuntele, dar ea nu se dusese niciodată la Lipari. Nici din satul ei nu ieșea decît o singură dată pe an : în noaptea cu stele căzătoare, de sfîntul Laurențiu, se ducea la Malfa, un cătun situat în cealaltă parte a insulei, ca să asiste acolo la liturghie.

— Lasă-mă să fiu eu Lucia, — șopti Hanna. — Eu sînt Lucia.

Andrea o privi.

— Bine, — zise el. — Bine, dar atunci ești patroana unei prăvălioare de legume, pentru că asta era Lucia. Preluase o tarabă dărăpănată și în scurt timp făcuse din ea o întreprindere înfloritoare. Lucia aducea cei mai mulți

bani în casă, iar Teresei îi venea bineînțeles cam greu să înghită asta.

În timp ce-și aprindea altă țigară, Simonetti privi chipul Hannei. Găsi că are ochi frumoși, atîta timp cît nu și-i închidea pe jumătate. Îi plăceau obrajii ei catifelați și părul ei zburlit de pe frunte. Dar nasul îl avea urît, lipsit de forță sau de grație, un nas cărnos și bont, întors în sus, care exprima natura ei porcină, dorința de a se bălăci într-o băltoacă de noroi, natura ei porcină pe care el o recunoștea în ochii închiși pe jumătate și o simțea în carnea tare și slăninoasă a trupului ei. Simonetti se mai temea încă întotdeauna de buzele ei subțiri și bănuitoare. Și se grăbi să-și continue povestirea.

— Cel mai mult timp îl petreceam cu Tonni, care, sub tirania Teresei, devenise un om ascuns. Prefera să nu-i spună ce face, ca să evite comentariile ei mușcătoare. Mai cu seamă fumatul îl ținea secret. Devenise o manie la Tonni : să fumeze, să fumeze și iar să fumeze. Îl cunoșteai după mîini că vrea să fumeze, după ochi, după perfidia cu care dispărea între case. Lucram cu Tonni. Cultiva roșii, vinete, caperi și struguri, pe un petic de pămînt mai sus de sat. Intra pe pămîntul lui întotdeauna prin același loc, așa era obiceiul acolo, și m-a conjurat să fac și eu la fel. Pe înserat se ducea pe plajă. Acolo stătea barca lui la soare, împachetată în bucăți de canava. Dădea deoparte cîrpele acelea, își spăla barca și apoi stătea pînă la apusul soarelui pe o piatră. Cînd se făcea întuneric, împingeam amîndoi barca în mare și ne duceam la pescuit. La prova bărcii erau atîrnate două lămpi aprinse. Liniștea pe mare era deplină, imensă și nespus de adîncă. Năvoadele erau atîrnate în apă, funiile trozneau, și în timp ce noi așteptam și fumam, Tonni ofta : un inginer din Messina, chiar și un inginer din Messina, n-a vrut s-o ia. Ridicam împreună năvoadele și la suprafața apei sclipeau și se zbăteau peștii. Mie mi se părea o minune că din bezna aceea se scoteau zeci de ființe vii care nu fuseseră încă văzute de oameni. Aveam impresia că sub tălpile noastre trăiesc zeci de mii, sute de mii de pești. Tonni mîrîia și mă împingea la o parte. Pentru el, asta se înțelegea de la sine. Pentru Tonni, totul se înțelegea de la sine. Asta era forța lui.

— Și probabil și slăbiciunea lui.

— Bineînțeles. Dar în această priveliște mărginită, care nu ajungea mai departe de Lipari, unde locuia episcopul, tocmai în mentalitatea asta înapoiată, în cramponarea încăpățînată de unele obiceiuri care poate că nici nu mai erau măcar înțelese, tocmai în acceptarea destinului, această voce tare ca piatra, în asta rezida forța lui. Ascultă, în Abisinia a văzut cele mai cumplite măceluri, și a luat parte la ele, dar s-a întors la Salina neschimbat. Tonni nu era lipsit de simțire, dar lumea aceea îi era atît de străină, încît nu putea vedea aproape nimic din ea. Despre anii aceia nu prea știa multe să povestească. Deșertul era fierbinte, femeile erau murdare, căpitanul era un ticălos. Cîntecele pe care le cîntau. Și că primeau prea puține țigări. „De ce te mai interesează în așa hal vremea aceea, Andrea ? E atît de mult de atunci ! Poți să citești totul în cărticelele de istorie.“ În capul lui se găseau prea puține lucruri vrednice de a fi rememorate, dar Tonni era de zece ori mai puternic decît Andrea Simonetti, care numai despre Tonni Locantro își aduce aminte sute de lucruri. — Simonetti caută o comparație. — Pe plajă, — zise el, — cînd ne plimbam pe plajă la Castricum, am văzut un pescar de coastă. În cizmele lui pînă la vintre intra în mare, ducînd pe umeri funiile plasei pe care o tîra după el. Așa mă simt și eu adeseori, Hanna, trag după mine o plasă, gata să se deșire, de plină ce e cu un trecut de cîteva mii de ani ; e plină, iar eu aproape că nu mai pot să înaintez. Ar trebui să dau drumul plasei, sau ar trebui s-o pun pe plajă, ca să mai pot pescui. Bineînțeles că atunci aș prinde în alt fel același lucru, dar cel puțin aș putea iarăși să înaintez.

— Ce privire îngrijorată ai deodată ! Mai spune-mi ceva despre Tonni.

— Tonni avea locul lui în lume, cu alte cuvinte, într-un sat, care de altfel s-a îmbolnăvit din pricina clevetirilor. Un sat în care dorința de a fi singur era socotită nefirească. Un om care se retrăgea era bănuit numaidecît că e bolnav. Compară situația asta cu lumea noastră, unde fiecare trebuie să lupte pentru locul lui și care poate să fie singur oricît vrea. Asta e libertate ? Tonni își avea locul lui, și și-l cunoștea. O dată pe săptămînă se ducea la

circiumă ca să joace biliard. Cînd intra, era sigur că masa de biliard este liberă și că domnul Esposito din Neapole are să-l salute cu un aer de superioritate. Nu erau prieteni. De ce ar fi fost ? Domnul Esposito găsea că e nostim să joace biliard cu cineva care se afla de fapt mai prejos de categoria sa socială, iar Tonni juca bucuros cu cineva care se afla de fapt mai presus de categoria sa socială, și gata. Tonni își avea locul lui, certitudinile lui (fundamentale, deoarece niciodată premeditate), și de aceea putea să-ți dea ceva. Lumea străveche a dispărut și n-are nici un rost să plîngem după ea. Dar mă cufund din nou în Tonni Locantro.

— Credeam că ai să te cufunzi în Lucia.

— Zău ? Așa credeai ?

— O ajutai în prăvălioara ei ?

— Da. Îmi plăcea să socotesc din cap, și, după ultima comandă, să pot spune pe loc totalul. Lucram cu urechile ciulite, pentru că în dugheană auzeai mai multe secrete decît la spovedanie. Lucia era ursuză. Devenise ursuză. Cei mai mulți o găseau arogantă. Femeile nu vedeau cu ochi buni faptul că nu se măritase, că nu voise să se mărite decît cu bărbatul inimii ei. Cred că pentru celelalte femei din sat, Lucia era întruparea unui refuz, a unei mîndrii, și a unui curaj, de care ele n-ar fi fost în stare. Era respectată, dar nu iubită. Mai era încă tot frumoasă, iar bărbaților le plăcea mai mult ca înainte să stea de vorbă cu ea, pentru că nu mai era primejdioasă, pentru că dispăruse de pe piața matrimonială. Lucia era nebună după copii. Se rezema peste tejghea ca să-i privească mai de aproape și îi venea greu să se lipsească de ei. Unora dintre femei nu le convenea ca pruncii lor să fie luați în brațe de Lucia : trupul ei rămăsese neroditor, și se șoptea că deoache... Cînd aveam vreo douăzeci de ani, am sosit odată pe neașteptate la Salina. Pe la apusul soarelui mergeam pe ulița principală, ca să-i dau bunăziua Luciei în dugheana ei. Lucia stătea pe un scaun în fața prăvăliei și ținea un copil pe șold. Stătea acolo ca o statuie, Hanna, ca o statuie grecească : părea firească, și în același timp sublimă. Am văzut atunci pentru prima dată cum ar fi putut să fie : era voioasă și nesilită, iar încordarea pe care o emana întotdeauna dispăruse. Foarte

bine, îi fusese scris să fie mîndră, și să ne arate nefericirea care e urmarea unei mîndrii prelungite prea mult. — Vorbind despre Lucia, Simonetti își stîrnise în el însuși sentimentul de dragoste, și cum o mai ura acum pe femeia care stătea întinsă pe iarbă ! — În timpul surghiunului meu n-am plîns decît o singură dată. Anume : la sărbătoarea sfîntului Laurențiu. Într-o seară mergeam toți patru pe o faleză, care fusese cioplită din stîncă. Mergeam de la Santa Marina și Malfa, ca să asistăm la liturghie. În față mergeau Lucia și Teresa, iar la vreo douăzeci de metri în urma lor Tonni și cu mine. Tonni își ținea ascuns în căușul palmei vîrful incandescent al țigaretei. Mă călăuzea ca pe un orb pe drumul șerpuit, pentru că îi dădusem un braț ca să pot privi cerul în timpul mersului. Cerul înstelat peste Salina. Liniștea este imensă, și de la orizont la orizont vezi zeci de mii de stele, luminoase și apropiate. Într-o oră am văzut cel puțin zece stele căzătoare. Ori de cîte ori vedeam că sclipește una pe cer, o strigam pe Lucia : „Lucia, uite colo, încă una, i-am auzit sfîrîitul cozii.“ „Ah, Andrea“, răspundea Lucia, pe un ton ironic, „tu auzi foșnetul mării.“ Mă uitam în sus, și de cîte ori o strigam pe Lucia, Tonni mă smucea violent de braț : „Stai la un loc ! Nu vezi că fumez ?“... În biserica din Malfa am stat în genunchi lîngă Lucia. Lucia era foarte evlavioasă, și știu că pe toată insula nimeni nu tînjea în așa hal ca ea după logodnicul ceresc. A cîntat și un cor de bărbați cu voci neșcolite și grosolane. Apoi a început Lucia să plîngă, să sughită, încît o auzeau bine toți. Era mai mult decît un plîns, era o văicăreală, o tînguire publică, pe care o putea înțelege oricine. Și abia i se umeziseră obrajii, și micul Andrea a început și el să plîngă, plin de dăruire. Mi se părea că mă dezumflu, și auzeam sfîrîitul stelelor căzătoare pe boltă. — Andrea făcu o pauză. — Lucia era supărată, — reluă el, zîmbind. — Era supărată pe mine. M-a certat în timp ce ascultam cu toții fanfara din piața satului, în drum spre casă, a doua zi. Abia mai tîrziu am înțeles că Lucia plîngea în public o dată pe an, în noaptea sfîntului Laurențiu, în biserica din Malfa. Plînsul acela făcea parte din liturghie. În naivitatea mea, îi profanasem acest privilegiu.

Simonetti zîmbi și-și întoarse fața înspre superbul lac IJssel. Își închipui că în locul pe care stătea întinsă Hanna se află iarbă neagră, pîrlită de foc. Povestirea care îi venise în minte, amănuntele privitoare la Lucia, îl tulburaseră totuși la culme, după atîția ani de zile. Hannei îi făcu plăcere acest cap întors cu timiditate. În același timp simți o oarecare iritare.

— Tonni și ai lui mai trăiesc ?

— Tonni a murit așa cum se așteptase toată viața să moară : s-a înecat. O noapte frumoasă. Teresa mai era încă sănătoasă tun cînd au găsit cadavrul lui printre stînci, dar n-a trecut nici un an, și l-a urmat în mormînt. Iar am primit o telegramă de la Lucia și iar m-am grăbit spre Salina. Coșciugul a fost deschis pentru mine. M-am aplecat asupra Teresei, cu băgare de seamă, aproape bănuitor, pentru că mai părea atît de vie, încît mă așteptam să aud din clipă în clipă un salut. După ce coșciugul a a fost închis la loc, Lucia m-a întrebat : „I-ai văzut rochia ?“ I-o văzusem. M-a întrebat dacă știu ce rochie era. N-am știut. Lucia a tăcut, s-a dus în altă cameră și de acolo a strigat pe un ton batjocoritor : „Era rochia ei de mireasă, Andrea, maică-mea poartă rochia ei de mireasă !“

Simonetti tăcu. Hanna Piccard se puse în genunchi și simți cît de inaccesibil devenise Simonetti. Deodată se repezi cu toată greutatea spre el. Simonetti nu se aștepta și se lovi cu ceafa de blocurile de bazalt ascunse sub iarbă.

— Îmi plac chiar și bubele tale de pe cap, — sîsîi Hanna.

— Ia auzi : îi plac chiar și bubele mele de pe cap !

Se lăsă sărutat de buzele ei subțiri și tari.

— Ceafa mea.

— Ce-i cu ceafa ta ?

Cînd se sculase în capul oaselor, Simonetti simțise că i se prelinge sînge pe gît, sub cămașă.

— Cred că ar trebui să te uiți nițel la ceafa mea, — zise el, rece.

Hanna Piccard tresări speriată cînd descoperi tăietura, își ceru scuze de mai multe ori, vorbi despre suturi, zise că o prietenă a ei fusese nevoită să-și facă suturi la cap, și în cele din urmă, cuprinsă de teamă și de încîntare, îi strînse torsul între pulpe, ca să-i oprească hemoragia cu o batistă.

ÎN NORI

PE AEROPORTUL SCHIPHOL, DE LÎNGĂ AMSTERdam, sîmbătă seara. Un bărbat stătea în picioare în fața peretelui de sticlă al sălii în care călătorii cu destinația Roma își așteptau avionul. Se uita la avioanele de pe platforma situată mai jos și la pistele de decolare din depărtare, unde, la lumina soarelui abia asfințit, cădea o ploaie aproape invizibilă. De ce se uita Leda Simonetti la omul acela? Nu era unicul care stătea în fața peretelui de sticlă. Poate că atenția îi fusese îndreptată spre el de către copiii care alergau în jur și care îl îmbrînceau în joaca lor. De ce îl îmbrînceau copiii în joaca lor tocmai pe el și nu pe ceilalți? Simțeau, poate, că e un om care nu se supără dacă e îmbrîncit de niște copii, în joaca lor. Cînd se întorcea și prindea pe unul din ei, apărea chipul lui, și atunci Leda avu impresia că-l recunoaște după nasul lui nițeluș cam strîmb.

În după-amiaza aceea, Leda văzuse un om care înota în lacul IJssel. Leda stătea pe dig, lîngă o pădurice al cărei muguri abia răsăriseră, era în martie, apa trebuie să fi fost încă rece ca gheața, și cînd văzu că o ambarcație cu vîsle se apropie și că pieziș în urma ambarcației două brațe care se agitau și un cap ieșeau din apă, Ledei nu-i veni să creadă că acolo înoată cineva. Lacul era pustiu, în tăcerea care domnea. Leda auzi plescăitul vîslelor. De pe brațele înălțate deasupra capului se împrăștiau picături de apă. Curînd după aceea apărură deasupra oglinzii apei niște ochelari de înot și o gură deschisă strîmb. Deasupra capului înotătorului zburau cîțiva pescărușI.

Leda Simonetti își închipui atunci că e într-un film. Cînd barca și înotătorul ajunseră foarte aproape, Leda se ghemui. Nu departe de ea, înotătorul se tîrî pînă pe bolo-

vanii de bazalt ai digului, apucîndu-se cu mîinile de trestia uscată de frigul iernii. Apa i se prelingea de pe trup, care părea uns cu grăsime. Înotătorul își scoase ochelarii de înot, și de pe capul blond o cască de baie, albă cu o dungă bleu. El n-o văzu pe ea. În timp ce însoțitorul lui, un om cu o șapcă de sport pe cap, lega barca la un debarcader, înotătorul se sui pe dig. Ca un spion cu cizme galbene de cauciuc, ca un șarpe, Leda se duse prin pădurice spre coronamentul digului. Înotătorul deschisese portiera unei mașini. Nu mult după aceea, rezemat de capota motorului, curăța o portocală și scuipa sîmburii în iarbă.

Leda nu știa sigur dacă înotătorul era una și aceeași persoană cu omul pe care acum, după cîteva ore, îl vedea că stă în fața peretelui de sticlă al sălii. Și nici nu voia să știe sigur, nu dorea în nici un caz să fie văzută de el, și se așeză pe bancă lîngă Andrea. Își lipi capul de umărul lui și îl iscodi cu coada ochiului pe străin.

— Ce-i cu tine ? — întrebă Andrea. — Ți-e dor de casă ?

Leda dădu din cap că da și îl urmări cu privirea pe străin, care trecu prin mulțimea de călători și luă loc lîngă bagajul său. Leda mai făcu vreo cîteva observații, nu prea senzaționale. Așa, de pildă, văzu că străinul își împinsese în jos nodul cravatei și-și descheiase nasturele cel mai de sus al cămășii, și acum stătea pe valiza lui, cu picioarele depărtate, întocmai ca fotbaliștii de pe fotografiile cu echipele care așteaptă pe un aeroport. O asemenea nonșalanță nu prea fu pe placul Ledei. Dar capul străinului îi păru drăguț, așa, cu nasul acela strîmb, pe care poate că și-l fracturase, și semăna grozav cu omul pe care îl văzuse că înoată voinicește și că șovăie pe dig, de oboseală, ca și cum ar fi traversat lacul. Această din urmă ipoteză nu i se păru de altfel prea probabilă.

Andrea Simonetti nu-și dăduse osteneala să-și spele ceafa. Printre firele lui de păr de la ceafă, Leda văzu urme de sînge. După o clipă îi dăduse la o parte părul de pe creștet și găsise tăietura acoperită cu o coajă. Îi pipăi capul, mai voinicește decît ar fi fost nevoie, deoarece, în anumite privințe, Leda se mai simțea încă tot concurenta Hannei. Ea, Leda, fusese prima și unica persoană care

avea voie să se afle în camera lui de lucru cînd el scria, și care nu era obligată să se prefacă măcar că nu e acolo. Putea să întoarcă în toată liniștea filele unor cărți, sau să se suie pe scări ca să ia ceva din mezanin. Atîta timp cît îl iubea, Leda era într-adevăr unica ființă care nu putea stingheri momentele de concentrare ale lui Andrea, căci prin prezența ei, contribuia cu concentrarea ei la a lui.

— Ai căzut, Andrea ?

Simonetti dădu din cap afirmativ.

— Iarba de pe dig era netedă, — îi dădu el explicația ceva mai tîrziu.

— Ar fi trebuit să cazi pe fese, — zise Leda.

— Așa am căzut, pe fese, dar apoi, în continuare, pe ceafă. Iarba era foarte netedă.

Hanna, care citea ziarele, nu aduse nici o modificare atitudinii ei, ceea ce ar fi fost de preferat, ca să spulbere bănuiala Ledei.

— Taci, — zise Leda, și acoperi rana.

Leda se posomorî. Nu bănuia nimic din ceea ce se petrecuse pe dig între cei doi îndrăgostiți, căci toate acestea se aflau în afara lumii reprezentărilor ei, dar simți ceva, și asta o posomorî. Pe chip îi apăru o expresie de vioiciune. Nu dorea să se împărtășească în secretele Hannei și ale lui Andrea, cu toate că vedea, bineînțeles, cu coada ochiului, îmbrățișările lor, cu toate că-i auzea uneori de la două camere depărtare cum țipă unul la altul, și le lua uneori bani ca să se răzbune pentru unele mustrări. Acum îi fu rușine că descoperise rana, și totodată văzuse destul ca să fie plină de tact, așa cum o sfătuise, înainte de a pleca la Amsterdam, Joey Kurhajec, cea mai bună prietenă a ei.

Leda se sculă în picioare. Avea cincisprezece ani și începuse să prindă formă : lipsa de fermitate și de precizie îi dispăruse din trup și din mișcări. Trecu prin sală și-și vîrî cîte patru degete ale fiecărei mîini în buzunarele pantalonilor, știind că astfel umerii i se înalță și exprimă o anumită indiferență. În fața peretelui de sticlă se opri, exact în locul în care se aflase cu puțin înainte necunoscutul. Soarele stătea deasupra aeroportului, la mică înălțime, dar Ledei i se păru că poate

să-i simtă căldura prin geam. Apoi Leda închise ochii și văzu avioane deasupra norilor. După cîteva minute fură deschise ușile ecluzei.

Lui Simonetti îi plăcea decolarea unui avion. În timpul încălzirii motoarelor, privi aripile fremătătoare și băltoacele de pe beton, biciuite de curentul de aer. Avionul se întoarse și se opri. Lui Simonetti îi plăcea și așteptarea : buzele lui lunecară peste fruntea Hannei, pe la sprîncene, spre colțurile ochilor, unde se îmbinau perfect, coborîră pe panta unui obraz și așteptară la colțurile gurii, pînă ce buzele ei, pline de nerăbdare, se furișară sub ale lui. Dar de data aceasta, în timp ce aștepta, se gîndi la un săritor în lungime, care, după ce și-a proptit cu toată grija picioarele în sol, se înclină înainte, trage adînc aer în piept, și-și acoperă o clipă ochii cu mîinile. Apoi pornește înainte ca din pușcă, cheltuindu-și, din secundă în secundă, toată forța acumulată. Așa porni înainte și avionul, și Andrea văzu cum aleargă săritorul în lungime, cu pașii lui lungi, aruncați, tot mai repede, pînă ce picioarele aproape că nu mai ating pista. Motoarele urlau. Andrea Simonetti fu împins spre spate, în scaunul său, și din ochi îi țîșniră lacrimi. Botul avionului se înălțase, pneurile mai atinseră cîteva clipe betonul pistei, și apoi aparatul își luă zborul.

— Ce ușurare ! — zise Hanna. — Ai trăit să mai vezi încă o dată o decolare, Andrea.

Avionul se înscrisese într-o curbă ascendentă. Simonetti se uită în jos, spre geamurile serelor, spre ogoarele dreptunghiulare, spre șanțurile și canalele șerpuitoare, care străluceau în lumina asfințitului de soare.

— Ce geometrie strălucită ! — răspunse el.

— Geometrie ? Asta ne-au adus-o cu ei romanii. Ca să știi. Voi ați introdus aici lagărul militar dreptunghiular, casa sătească dreptunghiulară și drumul în linie perfect dreaptă.

„Ca să știi.“ Simonetti tăcu. Ultimul lucru pe care il văzu în Olanda fu zona marilor fluvii. Pe malul unuia din aceste fluvii crescuse Hanna, care însă nu voise să-i

arate lui Andrea colinele, aleile de fagi, satul, aluviunile, fabrica de cărămizi părăsită.

— Ia uită-te un pic la mine, Andrea.

Simonetti se întoarse înspre planeta sa nefastă și o privi : prietenos, circumspect și în aparență imperturbabil.

— Tot mai crezi că am făcut-o într-adins, — zise Hanna.

— Nu, nu cred.

Dar nici nu i se părea pură întîmplare că după povestirea lui despre noaptea cu stele căzătoare, îl îmbrîncise în dig. Fără să fie conștient de o asemenea posibilitate, poate că el însuși provocase atacul. Cum puteau ei să știe ce anume se petrecuse ?

— Ai de gînd să otrăvești toată călătoria ? — întrebă Simonetti. — Disputa ține pînă mîine seară ? Sau o mai lungim o săptămînă ?

Hanna își încrucișă brațele și tăcu. Simonetti era din nou peste măsură de supărat din pricina mediocrității și repetărilor spre care îl împingeau simțămintele. De ce nu se putea rezolva această problemă în cîteva minute ? De ce erau ținute în vigoare și cultivate atît de îndelung aceste sentimente de aversiune ? Desigur, le plăceau asemenea sentimente și aveau nevoie de ele. Tulburare. Întunecare. „Porția ei zilnică de jignire. Porția ei zilnică de chin. Porția mea zilnică de dezgust față de iubită. Porția mea zilnică de teamă. Porția mea zilnică de neliniște. Porția mea zilnică de simț al vinovăției. Porția mea zilnică de dorință. Porția mea zilnică de manej. Ca un măgar legat la ochi, așa merg eu roată".

Avionul se sui la treizeci de mii de picioare. Simonetti își închisese ochii și încercă să dispară în propriile sale gînduri. Se gîndi la iluzii. Un bărbat stăpînit de iluzii și care încearcă să se gîndească la iluzii. La care iluzii ? La tot ceea ce un bărbat proiectează de cînd lumea într-o femeie. La tot ceea ce o femeie proiectează de cînd lumea într-un bărbat. „Tu ești aici bărbatul. Tu ești aici femeia. În timp ce bărbatul ține sub observație marele univers, femeia are grijă de focul din vatră. În timp ce femeia ține sub observație marele univers, bărbatul are grijă de focul din vatră. Un bărbat și abstracțiile lui. O femeie și mi-

rarea ei cu privire la abstracțiile inutile ale bărbatului. O femeie și abstracțiile ei. Un bărbat și mirarea lui cu privire la abstracțiile inutile ale femeii. Eu nu sînt un bărbat. Eu nu sînt o femeie. Eu nu sînt un visător. Eu nu sînt așa-numitul tip spiritualizat. Eu nu sînt sensibil. Eu nu sînt un sihastru. Eu nu sînt în încurcătură. Eu nu sînt bun de gură. N-am nici cel mai mic interes pentru o viață contemplativă. N-am simțul frumosului. Nu pot să povestesc. Nu sînt inaccesibil. Nu sînt grăbit. Orice ai vedea în mine, nu sînt așa." Simonetti încercă din nou să se înalțe, trăgîndu-se pe sine însuși de păr. Se săturase să fie un om, supus simțurilor. „Un om tip. Nu sînt. Un om supus legilor instinctului de conservare. Femeia îl bate pe bărbat. Bărbatul o bate pe femeie. Trebuie, pentru că cine nu răspunde la bătaie cu bătaie, strică jocul." Dar se săturase să fie nevoit să se identifice cu persoana pe care el, sub presiunea împrejurărilor, o reprezenta. Se săturase să fie nevoit a se identifica mereu cu cîte un ego, o colecție de experiențe, un aparat care își creează neîncetat o lume. Se săturase de persoana care nu dorea să se identifice cu un ego sau altul. Alb. „Porția mea zilnică de alb. Ca un măgar legat la ochi, așa merg eu roată." „Nu sînt aici", își zise măgarul. „Nu sînt măgar", își zise măgarul.

În avion fu servită cina. Leda nu mîncă nimic. Găsise un loc la fereastră și se simțea despărțită de culoar, stingherită în toate mișcările ei și chiar în toate gîndurile ei, de o pereche în vîrstă, care, după o îndelungată șovăire și fără să salute, luase loc pe fotoliile din stînga ei. Era o pereche cu o înfățișare cam tristă, care, numaidecît după decolare, se adîncise în lectura pliantelor în culori ale unei agenții de voiaj. Acum, cei doi soți se aplecară spre tăvile cu mîncare și-și dădură reciproc sfaturi. Căutară să se instaleze cît mai comod, dînd din coate. Leda se trase mai spre fereastră, ca să-i facă loc bărbatului. Zadarnic. Leda, desigur, nu putu să spună nimic, dar nici nu se putu abține de a-i urmări cu coada ochiului, mai ales pe femeie, care își sugea periodic gura și-și încorda spasmodic mușchii gîtului. Leda imitase acest tic în timp ce se uita pe fereastră, și

după numai cîteva minute avu senzația că are să i se facă greață. Și apoi bărbatul. Purta o cămașă curată; cutele materialului mai erau încă vizibile. Leda văzu în gînd dulapul de lenjerie, teancuri îngrijite, și apoi magazinul de galanterie, în care bărbatul intrase în urma nevesti-si. Vînzătorul puse o cămașă pe tejghea, și apoi cravata, după care bărbatul își privi întrebător consoarta. „Atunci asta cu picățele? Sau cu o dungă?" „Da", își zise încîntată Leda, „e un bărbat care nu vede decît picățele și dungi. Tip «funcționar»."

Îndată după ce trăsese această concluzie, Ledei îi apăru în minte Andrea. „De ce te obsedează în ultima vreme tipii?", întrebă el. „Fiecare om devine pentru tine, în interval de numai cinci minute, un tip." „E numai o fază", exclamă ea. „Nu sînt oare la vîrsta pubertății? Sau mă înșel? Orice persoană trecută de douăzeci de ani mi se pare un sac vechi. Cred că am voie să spun asemenea lucruri; nu? E numai o fază." Acum, cînd ajunsese în sfîrșit la puberatate, acest răspuns i se părea adesea la locul lui. Justifica totul. Dar uneori Leda se întreba dacă întreaga viață este alcătuită din faze, dacă mai tîrziu vine o zi, în care poți spune: așa, acum sînt gata. Hanna și Andrea s-ar afla acum și ei din nou într-o fază sau alta, întocmai ca această pereche, care, evident, avea să guste acum pentru prima dată o vacanță în străinătate.

— *Please, would you like to use mine?*

Leda își lăsă în jos măsuța de pe spătarul din fața ei, cînd băgă de seamă că perechea nu mai știe cum să se descurce cu mulțimea de alimente împachetate și de tacîmuri împachetate. Acum bărbatul nu mai putu să se comporte ca și cum Leda n-ar fi existat. Îi mulțumi, dar nu reuși să facă uz de măsuță.

— *Do you know Italy?* — întrebă el, ca s-o dreagă.

— *Only slightly.*

Leda își pipăi nervoasă spelcile cu care își prinsese cocul.

— *Are you English?* — întrebă în continuare bărbatul.

— *No, Italian.*

— *Then you should know the country.*

— *Only slightly, I said. It's a beautiful country. It's got everything.*

— O fi, — zise acum, cu jumătate de glas, femeia.

Leda se aplecă spre ea.

— *What did you say?*

— *O, eh, nothing.*

Bărbatul zîmbi către Leda, cu un aer de indulgență, scuzîndu-se pentru soția lui. Leda își îndreptă privirea spre un apus de soare deasupra norilor, spre cincizeci de kilometri de trandafiriu și o sută de kilometri de auriu.

— *Please.*

Bărbatul îi arătă Ledei un aparat fotografic și privelîștea vizibilă pe fereastră, dar Leda își adunase între timp tot curajul și se sculă în picioare.

— *Please, take my seat.*

În aceeași clipă își întinse un picior peste genunchii strînși ai bărbatului, celălalt peste genunchii strînși și suciți lateral ai femeii, și așa izbuti în sfîrșit să ajungă pe culoar. Înotătorul luase loc în fund. Și mai în fund se găsea și WC-ul. Leda nu stîrni așadar nici o bănuială acum, cînd se duse într-acolo. Străinul răsfoia o revistă și își ridică privirea, în mod reflex, pentru că cea care trecea era o fată nostimă.

Dar o văzuse. La toaletă, Leda se simți cuprinsă de un extaz turbionar, ca și cum vîntul i-ar fi împins în sus, pe șira spinării, un morman de frunze. Emise un jet puternic de urină și îi păru rău că într-un avion nu te poți uita înspre exterior, așa ca în trenurile din Olanda, printr-o gaură prevăzută în vasul closetului. Aici ar fi putut să vadă sub ea niște nori roșii și poate și tichia de gheață a Alpilor. Gîndul la frigul din zona zăpezilor veșnice o duse spre o piscină acoperită. Chiar și numai dezbrăcatul îi păru ceva superb : îți atîrni toate veșmintele pe un cuier, îți faci slipul ghem într-un pantof, și în locul tuturor acestor veșminte ți se întinde, — i se întinse, — pe trup un costum de baie aproape imponderabil. Costumul de baie îi stătea ca turnat. O stînjeni faptul că, după ce te apleci, trebuie întotdeauna să ți-l tragi înapoi peste fese, dar pentru asta există un costum de baie. Prin acoperișul de sticlă al piscinei intra

lumina soarelui și pe acel acoperiș căzdeau petale de flori învîrtejite de vînt. Leda se duse spre bazin, în care înotătorul își parcurse culoarul, se sui în turn și plonjă de acolo, neobișnuit de grațios, răsucindu-se în văzduh, într-o dublă rotire.

Leda își propuse să-l întrebe pe străin dacă în acea după-amiază înotase în lac. Trecu din nou pe culoar, cu genunchii moi, dar cînd ajunse chiar lîngă el, avionul se prăbuși într-un gol de aer, culoarul se aplecă, iar Leda fu împinsă din spate și trecu fulgerător înainte. Ajunsă în față, vru să se ascundă după perdea, dar acolo o așteptau zîmbind niște stewardese. Înainte de a-și da seama ce spune, îi ceruse uneia din acele ființe platinate pături, deoarece în avion e răcoare.

— Păturile sînt în spate. Veniți cu mine.

Stewardesa nu știa ce vorbește: „veniți cu mine". Leda ajunse din nou la coada avionului și după cîteva clipe stătea acolo singură, cu trei pături în brațe. Se enervă. „Stau aici cu păturile. Și de ce trei? Ce să fac cu ele?" Nu-i dădu în gînd să pună păturile la loc pe teanc.

— *Your blankets,* — le zise ea după cîteva minute celor doi soți, zîmbind ca o stewardesă. — *It's cold.*

— *Cold?* — întrebă femeia.

Dar bărbatul își întinse o pătură pe genunchi și i le dădu Ledei pe celelalte două, deîndată ce-și reluase locul ei de la fereastră. Leda își drapă o pătură în jurul picioarelor, pe a doua și-o trase peste umeri, și, după ce se împachetase astfel, se uită pe fereastră. Părea că zăbovise mult la toaletă: afară se întunecase, avionul coborî și luminile de pe coasta italiană deveniră vizibile.

Bărbatul o lăudă pe Leda pentru cunoașterea temeinică a limbii engleze, adăugînd că cei mai mulți italieni nu stăpînesc această limbă de mare circulație, și că însuși primul-ministru părea să se exprime anevoie în englezește. Leda îl întrebă dacă îl întîlnise vreodată pe primul-ministru.

— *Newspapers. I read my newspapers.*

Dar, după cum susținu bărbatul, primul-ministru se distingea întotdeauna, cînd se afla între alți lideri mon-

diali, prin calitatea costumului său. Leda fu mirată de faptul că omul acesta observase calitatea costumului primului-ministru, și mai mult încă faptul că vorbea cu ea despre astfel de lucruri. Simți deodată nevoia de a-i povesti ceva din viața ei și începu cu Statele-Unite, unde locuise doi ani împreună cu tatăl ei. Cînd spusese „cu tatăl meu", se îmbujorase.

— *And your mother?* — se informă femeia, după ce-și încordase mușchii gîtului atît de violent, încît părea că se sufocă.

— *My mother?*

Bărbatul se fistîci.

— *My mother,* — reluă Leda, cu o voce în care vibra ura și amărăciunea, — *she's dead.*

Își încheie capetele centurii ei de siguranță și, cu un zîmbet de satisfacție, privi luminile aeroportului: așa, pe asta o pusese la locul ei. Dar gîndindu-se la Marina, simți întunericul din jurul avionului care înainta fremătînd. Unde se găsea Marina? Poate că murise chiar atunci, în clipa în care ea, Leda spusese că maică-sa e moartă. Involuntar, Leda își strînse mai tare centura de siguranță în jurul mijlocului. Avionul coborî, cu șocuri și urlete, luminile de pe pista de aterizare scînteiară pe lîngă aripi, și pentru prima dată Leda își închise ochii la aterizarea unui avion. Oftă de ușurare cînd pneurile atinseră solul și cînd avionul, după formidabila lui săritură peste Alpi, se lăsă în genunchi.

Leda Simonetti avu prilejul să se numere printre primii călători care ieșiră din cabina răcoroasă în aerul călduț al serii. Se grăbi să coboare scara și traversă platforma spre sala de sosire.

Banda transportoare începuse să se rotească, dar fără a transporta deocamdată nimic. Leda aștepta. Călătorii se adunară încă o dată. Tocmai cînd Leda îl descoperise pe înotător printre ceilalți, lunecară primele valize și genți din întuneric prin clapele de cauciuc. Se lăsară transportate, fiecare în felul ei. Unele fură recunoscute și fură luate de pe banda transportoare, altele dispărură, neatinse, în întunericul din care veniseră, și reveniră, pentru a-și încerca din nou norocul. Leda le pri-

vi : valize care stăteau ferm în picioare, altele care zăceau liniștite, culcate pe o parte, geamantane impozante pe rotile, geamantane pline de riduri și care văzuseră întreaga lume, geamantane cochete, genți de voiaj sportive perfect sănătoase, și o singură amărîtă de traistă. Banda se învîrtea, și Leda citi, cînd putu, etichetele. Dar cum ar fi putut să rețină toate aceste nume și adrese, chiar dacă s-ar fi mărginit la cele olandeze ? Și cum putea să știe ce nume era scris pe geanta sau valiza pe care o luă de pe bandă înotătorul ?

Se pomeni lîngă el, cu respirația pe jumătate oprită, și-și spuse în gînd fraza pe care o învățase de la Andrea : „Am un cap, un trunchi, două brațe și două picioare, întregul se încheagă perfect și nimeni nu mă poate lua de aici.“ Privi valizele și genților, și avu noroc : înotătorului îi plăcea să scrie citeț. În timp ce străinul își întindea mîna spre o valiză legată strîns cu curele, Leda îi putu citi numele cu neputință de pronunțat și un nume de stradă din Amsterdam, tot cu neputință de pronunțat. Străinul își luă valiza, se întoarse și-și îndreptă ochii albaștri-cenușii spre ea. Leda încremeni.

— *Sorry,* — zise el apoi, și nici nu era nevoie să spună mai mult.

Leda făcu un pas lateral și văzu cum străinul dispare în mulțime.

ÎN ACEA DIMINEAȚĂ DE DUMINICĂ, LEDA FU trezită de huruitul unui oblon. O bună bucată de vreme, trupul ei mai rămase întins pe un pat, mare cît tot mezaninul. Leda oftă adînc, beată de somn, dar încetul cu încetul se dezmetici și fu cuprinsă de o senzație de speranță. La un moment dat, avu impresia că e ziua ei, că Hanna are să intre acuș în cameră, cîntînd în surdină, că are să-i pună pe umeri halatul lui Andrea, și că are s-o ducă spre patul cel mare, ca să-i dea în primire cadourile. Speranța ei crescu și deveni mare cît un helești, căci în acea clipă văzu cu ochii minții un helești într-o pădure, iar pe apa helești pluteau atîția nuferi, încît potirele florilor stăteau înghesuite. I se păru că simte mirosul nuferilor și avu o ușoară melancolie. Apoi ațipi iar, și i se păru că două vîrfuri de deget îi lunecă pe frunte, peste sprîncene, peste obraji, și i se apasă în cele din urmă pe buze, ca și cum i-ar fi dat de înțeles că trebuie să tacă. Ca de la sine, Leda își ascuți buzele, ca să confirme înțelegerea.

Radio-ul deșteptător începu să cînte, și atunci Leda îl închise : nu avea nevoie de el. Preț de cîteva minute fu nevoită să privească printre gene umflăturile perdelelor de la ușile pe jumătate deschise ale balconului, ca să se trezească de-a binelea. Acum, problema era să se dea jos din pat în mod cuviincios. Să-și pună cu băgare de seamă pe pardoseală un picior, apoi celălalt, și să lase să-i lunece pe trup în jos cămașa de volei a lui Andrea, care i se trăsese în sus. Leda își înălță brațele într-un arc deasupra capului și în această poziție se duse, punîndu-și picioarele pieziș pe pardoseală în fața ei ca o balerină, spre perdelele

umflate. Străinul se numea Jan Zocher, își aduse ea aminte, dar asta nu prea conta.

După ce ieși din camera de baie, Leda avea mirosul săpunului Hannei. Deschise șifonierul. Toate rochiile cu adevărat frumoase, pe care le cumpărase împreună cu Hanna, stăteau acolo, în cea mai mare parte, nefolosite : să frapeze, era ultimul lucru pe care îl dorea. Dar în dimineața aceea scotoci printre rochiile frumoase, ca să se îmbrace acum și ea, odată, extravagant, sau flamboaiant (sau nu cumva se zice : larmoaiant ?). Dar nu : își aduse aminte de vîrfurile de deget pe buzele ei, deci totul trebuia să rămînă ascuns. Ușurată, se îmbrăcă în veșminte de toate zilele. Între timp, își închipui ceea ce și Hanna își închipuia uneori : că un bărbat necunoscut așteaptă în piață, cu chipul ascuns după un ziar.

Leda își dădu seama acum cît este de frumoasă, grație unui bărbat de după un ziar, și care nici nu era acolo. Se sui pe scară și deschise lucarna înspre grădina de pe terasă, apoi îi aștept pe motani, pe care Hanna îi escortase la șapte fără un sfert pînă la ușă și care apoi se lungiseră pe canapea, ca să se uite la peștele-spadă. Leda auzi zupăitul unor lăbuțe moi și tîrșîitul unor gheruțe pe pardoselile de lemn. Cel dintîi apăru Janneman, întotdeauna temător să nu-i scape ceva, și, lingușitor, i se lipi nervos de picioare. Kees inspectă perdelele umflate, dîndu-și perfect de bine seama de forța și demnitatea sa, bine dispus ca întotdeauna, și Leda avu o scurtă convorbire cu el, pe o frecvență deosebit de înaltă. Apoi se cățărară toți trei înspre grădina de pe acoperiș și înspre aerul matinal.

Înconjurată de balustradă și de o împrejmuire de trestie, în aerul călduț și la lumina soarelui, Leda făcu ceea ce i se păru adecvat stării ei de spirit. Le dădu oleandrilor apă și le spuse cuvinte de încurajare. Dar și celorlalte plante le împărtăși simțămintele ei, și chiar și plăcilor de pardoseală albe și negre, pe care le simțea sub tălpile ei goale, sub picioarele ei excepțional de lungi, care lui Andrea îi aminteau de Marina, și în cele din urmă își împărți emoțiile chiar și cu Marina, umblînd în apă în vîrful picioarelor la Bologna. Între timp, cei doi motani se ghemuiseră unul în altul într-un șezlong.

Leda se instală la balustradă, ușoară și perfect verticală, ca și cum ar fi fost atîrnată de o sfoară fixată de creștetul ei. Priveliștea pieței Farnese îi era familiară, dar în dimineața asta simți cît de spațioasă și de solemnă este această piață lunguiață. În fund sclipea apa în căzile aflate odinioară în termele lui Caracalla, niște căzi mari și netede, cioplite din marmură de către sclavi, și în care, potrivit spuselor lui Andrea, niște romani obezi vorbiseră despre sesterții lor și despre Tibrul înghețat bocnă. Întreaga latură din stînga a pieței era ocupată de fațada colosală a palatului Farnese; în fața porții ambasadei Franței se foiau cîțiva carabinieri, niște tineri cu diagonale și revolvere, care stăteau bucuroși de vorbă cu fetele timide instalate pe băncile de piatră și care lăsau întotdeauna deschise portierele mașinilor poliției, ca să poată auzi mobilofonul. Pe latura opusă a pieței, Leda văzu fațada bisericii Santa Brigida, după un grilaj de fier, care nu era deschis niciodată. Văzu spatele unei călugărițe îmbrăcată în negru, și prinse o sclipire a cozorocului bonetei ei albe. Călugărița se lăsă pe vine lîngă o găleată cu apă, ca să spele partea de jos a ușilor bisericii. În timpul executării acestei munci josnice, nu avea voie să arunce nici o singură privire înspre lume. Apoi se auzi zăngănitul unor lanțuri în piață. Era Ezzo, băiatul care o trezea pe Leda în fiecare dimineață, ridicînd oblonul din fața barului; Ezzo, cu ochii lui drăgălași, bulbucați, care se apleca pentru a scoate lanțurile din jurul meselor și scaunelor de pe terasă.

Apoi, Ledei i se păru că din trup îi țîșnesc niște serpentine. Duse de vîntul dimineții, serpentinele plutiră peste piață, împodobiră cornișa palatului Farnese, coborî în zigzag și se încolăciră în jurul carabinierilor, se strecurară prin poarta palatului ca să îmbrățișeze coloanele din curtea de onoare, și o singură serpentină se desfășură în cabinetul ambasadorului Franței. Cîteva serpentine o luară deodată spre stînga, trecură prin ulicioara de lîngă palat și se încurcară în coroanele platanilor de pe malul Tibrului, unde aveau să mai rămînă multe zile. Altele porniră drept înainte, trecură și ele prin niște străduțe laterale și se răspîndiră acum pe *campo dei Fiori*, unde se deschideau tarabele, și îl îmbrățișară pe posacul Gior-

dano Bruno. Negustorii de pește și precupețele își ridicară privirile, ca să vadă minunea. Călugărița de după grilajul bisericii Santa Brigida se încurcase în cele mai seducătoare serpentine, și se uita acum, rușinată, la imaginea lor, oglindită în găleata cu apă, care stătea strîmb, și în care văzuse atîtea lucruri înspăimîntătoare. Alte serpentine continuară să țîșnească din trupul Ledei. Niște curcubee se întinseră deasupra pieții Farnese. Ezzo ieși din bar, și ochii aproape că-i ieșiră din cap cînd văzu curcubeele. Leda se săltă în vîrfurile pcioarelor și strigă cît o ținu gura :

— Ezzo ! Ezzo ! Ce ochi frumoși ai !

Vocea ei vibră deasupra pieței. Carabinierii își rotiră privirile, călugărița făcu o mișcare abia stăpînită înspre lumea pe care o părăsise, iar Ezzo, zîmbind satisfăcut, își căscă ochii spre balustrada după care se ascunsese Leda.

Cînd veni în bucătărie, Leda purta o brățară de argint. Pe Simonetti îl frapă numaidecît, deoarece aceasta era prima bijuterie pe care i-o dăruise fiicei sale. Avea și el însuși o asemenea brățară. Atunci cînd, cu mulți ani în urmă, își dăruiseră reciproc aceste brățări, încheiaseră o înțelegere : cel care poartă brățara dorește să tacă și are onoarea să fie absent. O astfel de măsură fusese foarte necesară în acea epocă. Pe Simonetti îl îngrijora nu atît propriul său talent verbal, cît cel al fiicei sale. La școală, Leda era vestită pentru limba ei ascuțită și pentru observațiile ei sarcastice.

— Uneori, domnule Simonetti, fiica dumneavoastră face impresia că n-are inimă.

— N-aveți grijă, domnule învățător, știu sigur că fiica mea are inimă.

Dar acasă, ținta era el. Leda îi împuia urechile, cascada ei verbală era cu neputință de zăgăzuit, fata răgușea, debitul ei avea ceva bolnăvicios.

La început, Ledei îi venea nespus de greu să fie prezentă tăcînd, dar cu timpul începu să simtă că tăcerea e odihnitoare, așa că-și purta brățara tot mai des. Purtarea acestor brățări generase fel de fel de ritualuri noi, — în unele cazuri se admitea de pildă ca fiecare din ei să scrie în palma celuilalt, cu vîrful unui deget, bineînțeles.

În timp ce tăceau, fiecare din ei se bucura adesea de apropierea celuilalt.

Văzînd brățara Ledei, Simonetti își aduse aminte de un șir de ani de deznădejde, de tăinuirea spasmodică a deznădejdii sale. Stătea ore în șir la telefon cu o adresă în mînă și pînă la urmă nu telefona nimănui. Ieșea pe stradă, în beznă, ca să vomite. Nici o femeie. Nu-i plăceau surogatele, — mîndria Luciei Locantro, femeia cu jumătăți de sprîncene, nu-i era străină. Simonetti o prinse pe Leda de puls, ca să-i privească brățara, și se întrebă dacă ea își mai amintește de înțelegerea lor, căci de la sosirea rivalei ei, *alias* a prietenei cu sentimente materne, *alias* a mamei ei vitrege pe care o ura, brățările nu mai fuseseră purtate.

— Nu aduci chifle azi ? — întrebă el ; Leda își retrase pulsul din mîna lui și turnă cafea în două castronașe albe. — Dar sînt foarte bine dispus, Leda. — Leda zîmbi, ca să-i arate că nu e supărată, că nu-i reproșează nimic și că se află chiar într-o stare de spirit foarte flamboaiantă, sau extravagantă, sau larmoaiantă. — Ieri am luat micul-dejun la Amsterdam. Cafeaua era infectă.

Leda își înclină capul, lăsîndu-și părul să-i cadă peste chip. Apoi Simonetti își bău cafeaua în tăcere, și în gînd se întoarse la noaptea precedentă. Cu puțin înainte de a adormi, simțise pe piept mîna Hannei. Mîna ei lunecase apoi spre subsuoara lui, și după o clipă, Simonetti simțise un sărut timid în colțul gurii. „Ai ceva de ispășit ?“ Începînd din ziua în care cumpăraseră biletele de avion, Hanna nu mai suportase să fie dezmierdată de el. Nu avea nimic de ispășit. Cînd Simonetti voise să se întoarcă pe o parte, Hanna îi ceruse să nu se miște. Treptat începuse totuși să se miște sub mîinile ei, și după două ore avusese impresia că o otravă îi dispăruse din trup, — otrava care se formase în timpul abstinenței, o otravă care după două săptămîni pricinuise o încremenire mentală și fizică, otrava imobilității.

După o jumătate de oră, Simonetti se pomeni stînd la o fereastră a salonului, într-o poziție caracteristică, rezemat de toc, cu mîinile în buzunare. Se instalase acolo ca s-o vadă pe Leda (care plecase fără să dea bună-ziua) cum umblă prin piața Farnese, și apoi rămăsese la fereastră ca

să vadă cum umblă alte persoane prin piață, și apoi se întrebase ce anume simte cînd vede cum umblă prin piață diferite persoane, cu diferite viteze și în diferite direcții, și încă în același timp. În bucătărie găsi, peste minciuneaua lui mîncată pe jumătate, mica scoică pe care i-o lăsase Leda : era o scoică plată fragilă, găsită pe plaja de la Castricum.

Încă din prima recreație, tăcerea Ledei Simonetti își găsi un sfîrșit. Leda se rezema de un zid din curtea interioară a școlii, decorat cu lozinci politice, și se uita la motivul decorativ foliaceu de pe brățara ei de argint, cînd Joey Kurhajec îi spuse că Aldo Moro fusese răpit de niște membri ai Brigăzilor Roșii, cu o oră în urmă, la mai puțin de un kilometru depărtare de școală, pe *via* Fani. Cinci membri ai gărzii personale a lui Aldo Moro fuseseră împușcați mortal. Leda dădu din cap.

— A fost răpit, — exclamă Joey încă o dată.

— Aldo Moro ?

— Da, Aldo Moro. Acum s-a dus naibii totul. Ai să vezi.

— Nu cumva ne este dat să avem și o revoluție ?

Dar Leda n-avea să uite niciodată capul plecat al băiatului care, în mijlocul elevilor îmbulziți în jurul lui, ținea ridicat, cu un gest solemn, un radio cu tranzistori. Leda auzi crîmpeie ale unui buletin de știri. Aldo Moro, șaizeci și unu de ani, de patru ori prim-ministru, președinte al partidului creștin-democrat, a fost răpit azi dimineață pe *via* Fani, în cartierul Monte Mario. Patru membri ai gărzii sale personale și un șofer au fost uciși de gloanțele trase cu arme semi-automate. Moro era în drum spre clădirea Parlamentului, după ce se rugase, ca de obicei, într-o capelă. Pe *via Fani* căzuse într-o capcană. Răpitorii folosiseră trei automobile și o motocicletă ; cîțiva dintre ei purtau uniforme ale companiei de navigație aeriană Alitalia. În același timp, rețeaua telefonică, în cartierul Monte Mario, încetase să funcționeze, din motive încă neelucidate. Scene dramatice în clădirea Parlamentului. Se vorbea despre un atentat împotriva democrației și despre starea de asediu. La Roma și în multe alte localități din țară, toate activitățile fuseseră suspendate

În cele din urmă, automobiliștii fură avertizați că cele mai multe stații de benzină fuseseră închise.

Astfel, valul de greve ajunse pînă în curtea de recreații a școlii. Leda Simonetti se simți înălțată deasupra propriului eu, și începu să fiarbă de un entuziasm nedefinit. Deodată nu mai știu cum să se poarte : care lucruri, după această știre, mai puteau fi spuse și care nu ; care gînduri mai erau la locul lor și care hotărît nu ; și dacă mai este cazul să se sinchisească de ghiozdanul ei plin cu cărți. Mai tîrziu, cînd își aducea aminte de primul moment istoric din viața ei, vedea capul înclinat al băiatului și radio-ul cu tranzistori deasupra capetelor. Oricăror alte dezbinări mărunte li se pusese brusc capăt.

Leda fu prima care nu mai putu să suporte seriozitatea. Își consolidă reputația cînd îndrăzni să se întrebe cu glas tare dacă poporul are să-i după lipsa, lui Aldo Moro, bărbatul care la televiziune făcea întotdeauna impresia că e mort de oboseală, care nici nu confirma, nici nu infirma, și-și plictisea toți auditorii cu argumentările sale prolixe. Pe locul din spate al unei motorete, ținîndu-se strîns de coapsele unui băiat, Leda se simțea iarăși înălțată mult deasupra propriului eu. Era splendid să treacă pe străzi vîjîind, să se aplece la curbe, să fie eliberată de grijile cotidiene.

Pe *via* Fani, Leda își închipui că este figurantă într-un film, împreună cu carabinierii, care formaseră un cordon. Se strecură în spatele lor, îndreptîndu-și privirea iscoditoare printre cei din jur, dar porțiunea de stradă pe care o vedea nu mai amintea cu nimic de moartea a cinci oameni. Fotografii se repeziseră spre camerele lor obscure, cadavrele fuseseră evacuate. Dar toți așteptau, și așteptau, și manifestau un enigmatic interes pentru cei ce se aflau în interiorul cordonului. Buchetele de flori de lîngă bordura trotuarului, Leda nu avea să le vadă decît în dimineața următoare, într-o fotografie dintr-un ziar. Așadar, teroriștii izbutiră să-și parcheze într-un cartier închis ermetic automobilul, pe a cărui pardoseală îl ghemuiseră pe Moro între banchete.

Era așteptată în apartamentul familiei Kurhajec. Ledei, de îndată ce simți pe umăr brațul Rosei Kurhajek, îi veni să se cramponeze cu putere de trupul ei cartilagi-

nos, iar cînd micuțul Pepe, acum în vîrstă de cinci ani, îi făcu semn și îi ceru să vină lîngă el sub masă, Ledei îi veni greu să-și păstreze, într-o zi istorică, demnitatea de fată de cincisprezece ani. Joey cuteză să iasă încă o dată pe stradă și se întoarse cu ediția specială a unui ziar. Titlurile exprimau amploarea dramei. La o oră după ce fusese pe *via* Fani, Leda îi văzu pe membrii uciși ai gărzii personale, întinși pe caldarîm. Unul din ei mai ținea în mînă un ziar, și Leda izbuti, cu ajutorul unei lupe, să afle că numai cu cîteva clipe înainte de moarte, omul acela citea *La Repubblica*.

Stătură la masă. În toate bucătăriile din jurul curții interioare a blocului, locatarii ascultau la radio și se uitau la televizor. Leda era tăcută. Părea că Joey Kurhajec ghicise ce se petrece în sufletul Ledei, căci abia se retrăseseră în camera ei, și scoase la iveală un teanc de scrisori, scrisori secrete, scrisorile pe care Joe i le trimisese din Vietnam și din Cambodgia. Și i le citi pe șoptite. Joe îi scria că o visase că se află într-un templu, în mijlocul junghei, și că o văzuse cum vine înspre el în cea mai frumoasă rochie a ei. „Comoara mea", așa o numea, „fetița mea", „cangurul meu" și „scumpa mea". Despre războiul care făcea ravagii în jurul lui, nu se pomenea nimic în acele scrisori.

— Ce vîrstă aveai pe atunci, Joey ?

— Eram o copiliță.

Cuvintele de alint ale lui Joe Kurhajec o făcură pe Leda să se rușineze, și atunci își întoarse capul. În cele din urmă își găsi refugiul pe balcon, ca să tragă adînc în piept solitudinea străzii. Și acolo îl văzu din nou pe bărbatul care o aștepta, cu chipul ascuns după un ziar.

Roma făcea în acea zi o impresie dezolantă. Cei mai mulți locuitori, după ce aflaseră de răpire, se retrăseseră în casele lor. Toți se temeau de o lovitură de stat a dreptei, ca reacție la această acțiune teroristă a extremei stîngi. Băncile erau închise. La vitrinele multor magazine și baruri fuseseră coborîte obloanele. Pe străzile și în piețele unde de obicei se înghesuiau mii de turisme și de autobuze, nu mai circulau acum decît taxiuri. Părea că

locuitorii Romei fugiseră, ca niște animale care au adulmecat semnele prevestitoare ale unui cataclism.

— E un prilej minunat să facem o plimbare, — fu de părere Zuccarelli, și genele grele i se ridicară sclipind : muzeul fusese închis la ora douăsprezece. — Hai să facem o plimbare, Andrea. În oraș e liniște, ca în ziua Adormirii Maicii Domnului.

Știau și ei că mașina în care se deplasa Aldo Moro atunci cînd un glonte fărîmase parbrizul și-l ucisese pe șofer, era albastră ; și că în mașină se aflau cinci genți, dintre care una era plină ochi cu medicamente. Amănunte noi nu se comunicaseră. Cuprinsul comentariilor era cunoscut. Ceea ce aștepta publicul acum era prima veste din partea răpitorilor.

Se plimbară vreo trei ore prin unele părți ale orașului vechi, în care nu călcaseră de mult. Cînd se plimba singur, Simonetti umbla cu mîinile la spate, dar în tovărășia lui Zuccarelli întinerea întotdeauna, devenea mai puțin încrezut, și atunci mîinile îi dispăreau în buzunarele pantalonilor. Razele soarelui erau fierbinți, iar unele piețe goale îi amintiră de anumite tablouri ale lui De Chirico din colecția Muzeului.

Simonetti se alese cu numeroase impresii, căci era cu ochii în patru, dar abia către sfîrșitul plimbării se petrecu ceva ce-i atrase cu adevărat atenția. La urcarea scării abrupte înspre Campidoglio, Zuccarelli se poticni și căzu, căci era veșnic grăbit. Nu suferi nici o vătămare, dar rămase pe jos, mulțumit, și brusc atît de calm, încît păru că de ani de zile aștepta momentul ca să se împiedice. Cu un gest, respinse mîinile întinse ale lui Simonetti, ca să mai poată sta pe jos, la mijlocul scării. Apoi îi îngădui lui Simonetti să-l apuce de subsuori. Era pentru prima dată în zece ani de prietenie, cînd Simonetti îl atingea astfel și-i simțea greutatea trupului.

Cînd ajunseră sus pe colină, se rezemară de balustradă și priviră piața. Statuia ecvestră a lui Marcu Aureliu, în mijlocul ovalului, era înconjurată de schele. La umbra arcadelor de pe o parte și de pe cealaltă a pieței, niște muncitori își mîncau prînzul cald din castroane de aluminiu. În fața Primăriei de peste drum apăruseră parapete făcute din saci cu nisip, peste care se aflau acum și cape-

tele somnoroase ale unor militari. Vîntul răcoros și tăcerea neobișnuită îl făcură pe Zuccarelli să se gîndească la casa sa de la Ravello și la priveliștea spre mare.

— Du-te să stai cîteva zile la *Villa Cimbrone,* — propuse el. — Eu acolo îmi încălzesc ciolanele reci.

Simonetti îi mulțumi pentru ofertă. Amînase cît putuse de mult să se ducă în vizită în casa de la țară a lui Zuccarelli, unde acesta putea fi simțit pretutindeni, ceea ce îl cam stingherea. Avea să se ducă totuși acolo, numai și numai ca să nu-i dezamăgească pe *signora* Pozzo și pe Salvatore, care locuiau în casa de la Ravello și o întrețineau.

— Presupun că *signora* Pozzo se roagă acum pentru Aldo Moro.

— Bineînțeles, — răspunse Zuccarelli, zîmbind. — A informat-o pe *Madonna* cu privire la această catastrofă națională, și acum se roagă pentru Aldo Moro, pentru soția lui și pentru copiii lui. Asta are să-i facă bine. Dar unde e Aldo Moro ? Unde îl țin ascuns ? Ce zici ? Am impresia că nu departe de aici. Poate că am trecut și noi pe lîngă ascunzișul și închisoarea lui.

Simonetti luă loc pe balustradă și se gîndi cîteva clipe.

— La Roma, da, îl țin ascuns la Roma, — zise el. — Un oraș mare oferă cele mai bune ascunzișuri. La țară, oamenii se observă mult mai mult unii pe alții ; orice necunoscut bate la ochi. Un apartament în cartierele mărginașe, acolo anonimitatea este asigurată mai bine ca oriunde. În plus, teroriștii sînt adevărate animale urbane.

Zuccarelli își puse brațele pe piatra caldă și își studia palmele.

— Un apartament în cartierele mărginașe, — zise el, lent, în surdină. — Găsesc că ideea nu e rea. Un apartament, ocupat cu cîteva luni în urmă de o pereche nebătătoare la ochi. S-a pregătit tot ce era necesar. Pereții au fost izolați, insonorizați. Moro a fost dus acolo și și-a revenit din anestezie, pentru că teroriștii îi făcuseră imediat după răpire o injecție. A mîncat ceva. Omul de stat ! Ai auzit vorba asta ? Numaidecît după răpire a fost numit „omul de stat". Primul pas spre canonizare, pentru că vor face din el un mucenic. Bine, teroriștii l-au întrebat pe omul de stat ce număr de cămașă poartă, și i-au cumpărat

cîteva cravate scumpe, deoarece sînt informați că-i plac. O periuță de dinți pentru Aldo Moro. Lenjerie pentru Sofia Loren. — Zuccarelli își întoarse mîinile și văzu acum pielea cu vinișoare albastre de care Leda (fermecătoarea Leda, cum o numea el întotdeauna) se temea pe vremuri atît de tare. — Pot să-mi închipui, — zise în continuare Zuccarelli, — că brigadierii au fost nevoiți să-și învingă prin țipete intimidarea, care este inevitabilă în apropierea unor celebrități. Moro a rămas calm ; e cu treizeci de ani mai vîrstnic decît aceste capete înfierbîntate. Ar putea să le fie tată, ceea ce mi se pare important pentru psihologia situației. Moro poartă iarăși acea mască de oboseală, de inerție și de insesizabilă ironie. Este o mască splendidă pentru un om politic ; nu găsești ? Bătrînul rechin ! De îndată ce au impresia că a ațipit, îi surprinde cu o lovitură de coadă. — Zuccarelli își înălță genele, care sclipiră. — Bătrînul rechin ! Să presupunem că afacerea asta, drama asta națională, la care va fi martor întregul popor, va ține cîteva săptămîni. Interpretul rolului principal este invizibil. Splendid. Bine, în următoarele săptămîni, răpitorii vor discuta cu el despre corupție și așa mai departe, și vor încerca să-i smulgă niște secrete politice. Dar cum poți să-i smulgi unui om politic niște secrete, dacă nu știi care sînt acele secrete ? Așadar n-are să-i fie greu să le dea pe la nas niscai secrete de stat, care nu mai sînt de mult secrete. Tratative. Trebuie să se ducă tratative pentru eliberarea lui Aldo Moro, pentru că dacă ar fi vrut să-l ucidă, l-ar fi ucis chiar pe *via* Fani. Dacă eu aș fi Aldo Moro, aș ști cum să-i conving că ar fi în avantajul lor să mă cheme să iau parte la acele tratative. Între timp, Moro încearcă să-i cunoască mai temeinic pe diferiții membri ai grupului, ai celulei, ca să-i poată manevra. Bătrînul rechin. În cele din urmă trebuie să ne așteptăm ca Moro să fie nevoit să trateze nu numai cu răpitorii săi, ci și cu tovarășii săi de partid și cu guvernul, pentru că fiecare viață are prețul ei ; nu-i așa ? Iar prieteni adevărați n-are, acolo, în centrul puterii. Este așadar singur, miza este propria sa viață, și acum va fi nevoit să-și joace capodopera. — Buza inferioară, plină de aroganță, a lui Zuccarelli, fusese împinsă mult în afară în timp ce vorbise ; Simo-

netti găsi că tonul lui este neplăcut ; Zuccarelli își ținea ochii închiși, dar cu asemenea pleoape nu puteai fi niciodată sigur. — E dimineață. Moro s-a trezit și se face că doarme, ca să poată cugeta și ca să poată prinde cît mai bine unele sunete în măsură să-i dea indicații cu privire la locul lui de detenție. Cît timp a stat sub efectul anesteziculuí ? În ce oraș se află ? Nevastă-sa ; da, desigur, se gîndește la nevastă-sa. Ea n-a dormit în noaptea aceea. Moro se scoală și se bărbierește atent, ferm hotărît să nu cedeze nici celei mai mici slăbiciuni. Poate că-i lunecă prin cap fraze ale lui Marcu Aureliu, fraze ale stoicului care a fost făcut împărat împotriva voinței sale. Moro se roagă, în timp ce-și tine mîinile sub apa care curge. „Unde sînt ? Nu văd nimic, nu aud nimic. Unde sînt ? Au să-mi dea oare ziare, ca să pot citi cum au reacționat cei de afară ? Trebuie să cer un șah.“ Aldo Moro va putea citi ziarele, pentru că ei sînt mîndri de isprava lor și vor să-i impună. Dar ce poate el să afle din ziare ? Nu adevăratele intenții ale tovarășilor săi de partid și ale guvernului, ci numai cum este manipulată opinia publică. Ce date îi sînt ascunse lui și publicului ? Care este prețul lui și dacă vor fi gata să-l sacrifice. Și cît de vrednice de crezare sînt cuvintele răpitorilor săi ? Aceștia îl manipulează. „Unde pot să mă duc, unde mă cufund în mlaștină ? Sau mă și găsesc în mlaștină, fără să știu, și următorul meu pas va fi ultimul ? Care sînt adevărații mei prieteni ? În cine pot avea încredere ? Mai am oare încredere în mine însumi ? M-am rătăcit de ani de zile în codru fără să bag de seamă ?“ Joacă șah, timpul trece, situația devine tot mai complicată. Poate că s-a lăsat el însuși dus cu zăhărelul, și a trecut cu vederea anumite posibilități. Încearcă să regăsească drumul înapoi în labirint, dar cum poate să știe sigur dacă nu e înșelat, dacă nu-și face iluzii degeaba ? Un joc final, Andrea, după șaizeci de ani, acesta este cu adevărat jocul lui final...

Săptămînile trec. În ziare, Aldo Moro citește reportaje, în care e socotit mucenic. Să aștepte. Slăbește. Aldo Moro se bărbierește, în fiecare dimineață, și se roagă îndelung, tot mai îndelung, în timp ce-și ține mîinile sub apa care curge. Tot nu știe însă unde se află. Dar poate că s-a regăsit pe sine însuși și și-a regăsit și liniștea. Călăul și

victima. Se surprinde rostind cuvinte preluate din argoul brigadierilor, și invers. Sînt priviri și gesturi. Nimeni nu poate să țină totul ascuns. Moro se bărbierește, și sînt destul de ciudați dușmanii lui, cei care îl pot ucide, cei care acum știu precis cum își contractă el fața, cum își schimonosește masca atunci cînd se bărbierește.

Liniște.

— Te mai încumeți să cobori treptele astea ? — întrebă în cele din urmă Simonetti, zîmbind.

— Firește.

— Să-ți dau un braț ?

Nu era nevoie.

Pe la apusul soarelui, Andrea Simonetti se cățără în grădina de pe acoperiș. Leda urma să rămînă la masă la alde Kurhajec. La sfîrșitul convorbirii telefonice, Leda îl întrebase dacă îi trimisese vreodată scrisori. Îi trimisese. Atunci unde au rămas ? Marina le luase cu ea.

Simonetti se aștepta ca seara să iasă lumea din case, ca să discute cu vecinii cele petrecute în acea zi. Dar *piazza* Farnese rămase tăcută. Barul unde lucra Ezzo era închis. Carabinierii stăteau de pază încruntați în fața ambasadei. În timp ce se uita în jos, ținîndu-se bine, Hanna apăru de pe una din străduțele laterale ale pieței *campo dei Fiori*. Îl văzu, sus, deasupra ei, și se simți încurcată, ca întotdeauna, și îi făcu semn cu patru degete la nivelul șoldului.

Hanna Piccard sui, surescitată, treptele și scările pînă la grădina de pe acoperiș. Aldo Moro fusese răpit dimineața, devreme, destul de devreme, pentru ca cele mai importante știri din perioada ei romană să fie cunoscute de public încă în aceeași zi, din ziarele de dimineață. Dar ăsta era lucru secundar. Pe Hanna o dezgustau asasinatele Brigăzilor Roșii, și cînd în acea după-amiază văzuse la televizor într-o fracțiune de secundă chipul Eleonorei Moro, care fugea de camerele de luat vederi, o podidise plînsul, spre marea mirare a cîtorva colegi.

— E o rușine, — exclamase ea.

— Era de așteptat să se întîmple pînă la urmă ceva de felul ăsta.

— E o rușine !

Hanna Piccard ținea foarte mult la existența unor coduri imuabile, cu toate că se putea lipsi de cele mai multe din ele, ca să lase viața să-și urmeze cursul. Cu omorurile lor, cu atacurile lor cu bombe, și cu răpirile lor, teroriștii profanau cele mai fundamentale coduri ale societății, fapt pentru care Hanna nu avea nici cea mai mică înțelegere.

Simonetti zări cum apare în chepeng chipul ei încălzit și îmbujorat, și îi păru bine că o vede iar acasă. Era prea agitată ca să ia loc undeva, sporovăi zece minute despre evenimentele zilei, și povesti în încheiere manifestația de masă din piața bisericii *San Giovanni in Laterano,* unde, în timpul vorbăriei oratorilor, steagurile albe ale creștin-democraților și cele roșii ale comuniștilor fluturaseră unele lîngă altele. Apoi se trînti într-un șezlong.

În timp ce îl privea cum stă sub oleandru, Hanna își aminti de cuvintele Ditei van der Waals : „Și ori de cîte ori ai să-i vezi ochii închiși, ai să știi : acum murim."

Simonetti se simți liniștit și se simți frumos, cu cicatricea la ceafă, cu durerea în rect și cu scoica Ledei în buzunarul stîng al pantalonilor.

— Acum, — zise Hanna. — Acum, acum, acum.

VAKADUNG, VAKADUNG, VAKADUNG, DAVAkadidung. La asta se gîndea Leda Simonetti în timp ce făcea, pe supra-aglomerata *via del Corso,* exerciții de mers prin mulțime. Să mergi pe picioare mlădioase, să-ți reduci viteza, să-ți iuțești pașii, să te ferești de un om care merge agale, să prevezi și să treci exact la timp prin golul dintre doi pietoni. Vakadung, vakadung, davakadi, davakadidung. Ledei îi făcea plăcere propria ei dibăcie, propria ei ușurință, și uneori se vedea oglindită în geamul unei vitrine așa cum pictaseră în vechime egiptenii : cu torsul sucit aproape cu 90 de grade față de partea inferioară a trunchiului. Vikvik țiiik. Iar în fața ei, chiar deasupra capetelor, plutea bărbatul, stînd jos pe un ziar. Padakadidung, țțț țțț și stop. Mașinile se opriră la semafor, bară la bară. Leda își simți propria elasticitate, care era absolut suficientă ca s-o facă să ajungă, cu o singură săritură, pe acoperișul unei mașini, și apoi, sărind de pe o mașină pe alta, ca și cum acestea ar fi fost plăci de gheață pe apa unui rîu, să traverseze astfel *via del Corso*

— *Where is Jack ?* — se auzi o voce plină de interes într-un difuzor dintr-o mașină.

Automobilistul mormăi un răspuns la această întrebare a profesorului de la Institutul de limbi străine.

— *He's neither here nor there,* — zise cu vioiciune profesorul.

Neither nor. Prea bine, domnule. Lumina verde ! Și Leda pluti în continuare în autoglorificarea ei. I se păru că pe fiecare trecător trebuie să-l frapeze cît de grațios se mișcă ea astăzi pe asfalt, cu toate că nimeni nu auzea, firește, cum îi zăngănesc la fiecare pas clopoțeii de la glezne și ca și cum nimeni nu vedea că seamănă cu un

mic cangur, cu fulgarinul ei, care, strîns cu un cordonaș la talie, putea să dispară în unul din propriile lui buzunare.

Două străduțe laterale, și vacarmul surd al metropolei, care este atît de greu de înăbușit, se prefăcuse într-o liniște aproape rurală. Geluitul în atelierul unui tîmplar de mobile, farfurii puse una peste alta, o voce izolată, — toate sunetele puteau fi din nou auzite fiecare separat. În capul străzii apăru *Palazzo Delmonte*. Tencuiala zidului, în care nu se afla decît un singur șir de ferestre oarbe, era colorată într-un roșu venețian spălăcit. Pe balustradă gesticulau niște statui, fixate la spate cu niște cîrlige metalice, iar pe terasa de după balustradă cădea pînă jos glicina.

Cu zece ani mai tîrziu, Leda Simonetti descoperi cît de bine înregistrase ea pe atunci zidul acela roșu, adormit, fără să-i acorde o atenție deosebită. Ar fi putut să-l deseneze pînă în cele mai mici detalii, pînă la stîlpișorii de piatră puși de-o parte și de alta a porții și care prezentau crestături, scobite în ei de oiștile a mii de trăsuri și căruțe. În timp ce desena zidul impunătorului *Palazzo Delmonte*, omițînd brațele statuilor, înțelese în sfîrșit ce se petrecuse în acea după-amiază și ce o impresionase. Cu zece ani mai tîrziu începu deodată să vorbească despre toate acestea, adresîndu-se unui prieten, în patul ei.

— Am ajuns la poartă și am fluierat, mi-a fost întotdeauna frică să nu se prăbușească bolta tocmai cînd trec eu sub ea, și de aceea îi fluieram bolții, ca să mă recunoască și să știe că trebuie să mai aștepte un pic pînă să se prăbușească. În curtea interioară picura apă într-un sarcofag, și în fiecare an vedeam acolo flori de glicină. Holul, casa scării. Am urcat scara cîte două trepte deodată, iar deasupra capului meu plutea un cardinal Delmonte purtat de îngeri, urmărit cu privirea de niște membri de familie îngenunchiați, dintre care doi se uitau în jos, ca și cum s-ar fi simțit vinovați. I-am socotit ca fiind cei care puseseră să fie amestecată otrava în mîncarea cardinalului... În biroul tatălui meu m-am simțit întotdeauna o intrusă, o spioană, o hoață. Birourile părăsite! Pescuiam din cutiile cu lucruri vechi plicurile cu

mărci poștale străine, lăsam să-mi lunece mîna sub husele mașinilor de scris adormite și îl așteptam din clipă în clipă pe omul care să mă prindă asupra faptului. „Așa, duduiță, ce faci dumneata aici ?“ „Îl aștept pe tatăl meu, domnule, el lucrează aici.“ „Așa, și cine e tatăl dumitale ?“ „Domnul Simonetti, domnule.“ „Așa, și îți închipui că tatăl dumitale este de acord cu faptul că de ani de zile scoți pe furiș, în bluza dumitale, hîrtia de scrisori și plicurile acestui *Museo Nazionale* ? Și cutiuțele cu agrafe în buzunarele pantalonilor dumitale... știi ceva despre ele ?“ „Nu, domnule.“ Dar vai, n-a venit niciodată omul acela, care să mă prindă asupra faptului, omul care să mă străpungă cu privirea... Vino încoace, pune-ți brațul aici. Nu, nu, nu, ia-ți mîna de acolo. Acum povestesc. Cînd intram în camera lui Andrea, închideam binișor cele două canaturi ale ușii, binișor, pentru că mai eram încă tot o intrusă. Scoteam din funcțiune aparatul de condiționare a aerului și mă uitam la statuile de pe latura opusă a curții interioare, fixate la spate, pe balustradă, prin cîrlige metalice. Așteptam. Așteptarea mi se părea agreabilă, tăcerea mă umplea, ca un gaz, heliu, deveneam mai ușoară, și-mi închipuiam că mă înalț ca un balon și că lunec pe lîngă fructele și vrejurile de viță de vie de pe tavan, mînată de cele patru vînturi înfățișate în colțurile camerei : niște capete de bărbați cu fălcile umflate. Pe biroul lui Andrea se aflau deseori fotografii cu infraroșii ale tablourilor lui Caravaggio. Pe fotografii se vedeau picturile de sub pictură. Alături de capul unei Maria Magdalena mai vedeam încă un cap, într-o poziție întrucîtva diferită. Figuri întregi, care în ultima versiune a tabloului dispăruseră. Două sau trei straturi de vopsea, nevăzute de nimeni timp de secole, și în cele din urmă și iscălitura. Ideea acestor fotografii, reprezentări sub reprezentări, am regăsit-o ulterior în lucrarea lui. Ani de zile n-am vrut s-o citesc. E penibil să descoperi ce l-a preocupat de fapt în timp ce făcea cumpărături împreună cu mine pe *campo dei Fiori*. Ca și cum eu n-aș fi fost cu el. Era frapat de pocnetul greutății pe talerul balanței. Stătea vîrît în propriul său trup ca într-o colibă de bambus, în care razele de lumină pătrundeau ca o mie de cuțite. Între timp flecărea ceva cu mine. Dar oare era în realitate

cu gîndul la mine ? Dumnezeu știe. Ceea ce îl atrăgea mai mult ca orice în acei ani era senzația de vid, vidul din care iau naștere toate formele și în care dispar ele din nou. Eram probabil socotită și eu o formă, o iluzie. Voia să fie liber. De ce te holbezi așa ? Nu înțelegi ? Eu cred că înțeleg. Dar am avut și o educație bună. Am fost crescută la curte, cum spunea adeseori Andrea ; la curte ! Și așa, în după-amiaza aceea l-am așteptat iar. În acea cameră, în care se vîra uneori, cînd era în toane bune și știa sigur că nu putem fi deranjați, ca să încetinească totul și să facă totul în taină, ca și cum am fi trăit într-o lume submarină. De cele mai multe ori nu era în toane bune. Și atunci ? Poate că am să-ți povestesc asta cîndva. Acum te vreau pe tine.

În acea după-amiază Leda se sătură să tot aștepte. Se furișă prin culoare spre WC-ul secret. Cu două secole în urmă, niște pietrari pătrunseseră într-un zid exterior gros al arătosului *Palazzo Delmonte,* ca să facă acolo un pisoar pentru nobilii romani mult prea încălziți de decolteurile foarte răscroite ale femeilor. Leda închise ușa după ea, cu băgare de seamă, se furișă printr-un vestibul întunecos, găsi pe pipăite butonul unei a doua uși, și ajunse astfel în WC. Acolo mirosea a apă și a piatră, iar în partea superioară a peretelui era cioplită o crăpătură, prin care intra lumina zilei. Leda se cățără pe o scară de lemn și se lipi de zidul interior, în spatele frescei.

În salon era liniște. În jurul mesei stăteau pe scaune vreo zece bărbați. Leda îi iscodi printr-o găurică : ochiul unui domn vopsit în roșu. Omul acesta stătea în picioare pe terasa reședinței de vară a familiei Delmonte, cu spatele întors spre colinele albane. Se afla într-un grup de oameni veseli, care se bucurau de aerul răcoros, departe de arșița Romei și de mirosurile ei pestilențiale. O masă lungă era ticsită cu vînat, mîncări de pește, paste făinoase și fructe. Pisica își înfipsese labele anterioare în fața de masă de damasc și rămăsese atîrnată de ea. Pe balustrada terasei stătea picior peste picior un cobzar, sprijinindu-și instrumentul cu pulpele. Cu un zîmbet răutăcios, cobzarul îl asculta pe flautist, care se aplecase spre el, ca să-i șoptească ceva la ureche. Ceea ce îi șoptea

era poate în legătură cu femeia tînără și frumoasă, care tocmai ieșise din casă cu niște note muzicale în mînă. Pictorul frescei își dăduse multă osteneală ca să facă să strălucească lumina amiezii în giuvaiericalele ei și în faldurile rochiei ei de mătase.

De cîteva minute domnea tăcere în salonul folosit ca sală de ședințe. După o scurtă discuție încîlcită, membrii statului major al muzeului încremeniseră. Se uitau țintă la hîrtoage, la o țigaretă care stătea vertical pe masă. Cămășile se întindeau peste burțile bombate ; în sticlele ochelarilor se răsfrîngeau părți ale stucaturilor tavanului. Deasupra celor de față plutea o ceață albastră. Andrea Simonetti era singurul rămas în picioare.

Zuccarelli stătea pe scaun în capul mesei și părea că nu mai aude și nu mai vede nimic. Ochii holbați îi erau goi. Expresia de mirare și de teamă îi dispăruse de pe chip. Părea mulțumit și respira adînc și zgomotos, ca și cum ar fi adormit. Între buzele gurii lui deschise i se vedea limba, iar mîna stîngă îi tremura fără încetare.

Simonetti aștepta, ca și ceilalți, să se întoarcă cel care se dusese după un medic. Nu mai putea să suporte să-l vadă pe Zuccarelli și mîna lui stîngă cuprinsă de spasme, iar ochii i se opriseră acum pe femeia în rochie de mătase, care ieșise ca să cînte.

Exact în acea clipă Leda Simonetti se lipi de perete, în semiîntuneric, în spatele frescei, — al frescei pe care o văzuse pentru prima dată cu ani în urmă. Atunci se simțise atrasă pe loc de tînăra femeie în rochie de mătase, a cărei expresie i se părusè atît de firească, încît, involuntar, îi întinsese mîna. Spionînd prin ochiul personajului, Leda văzu numai o parte a salonului, și în el numai pe Andrea, care, după cum își dădu seama Leda numaidecît, se uita la femeia de lîngă ea. Amintirea iubirilor pe care le văzuse acasă cu coada ochiului o scoase pe loc din pepeni : să fie nevoită veșnic să vadă cu coada ochiului lucruri de care se rușina și care păreau s-o înjosească, să știe veșnic că mai e cineva lîngă ea. Și ochii lui, care mai întîi treceau cu timiditate pe lîngă ea, înainte de a se opri pe Hanna. Leda se lipi de peretele rece și vru să fie ea frumusețea pe care o privea Andrea, și vru să-i cînte,

așa cum îi cîntase pe vremuri în camera de baie, pînă îl făcea să plîngă.

Pielea din jurul orbitei, pe care o ținea lipită de perete în spatele domnului vopsit în roșu, începu s-o doară. Leda își deplasă privirea ; îi văzu deodată pe ceilalți, și atunci puse stăpînire pe ea tăcerea, încremenirea și rușinea. Deduse că prezența ei fusese observată, că acum domnii aceia știau că ea își spionează tatăl și tot ce se petrecea cu ea. Se lăsă să cadă pe vine și se ținu de scăriță, cu răsuflarea tăiată, așteptînd să audă hohotele de rîs ale bărbaților.

În curtea interioară, Zuccarelli, care părea complet restabilit din *black-out*-ul său, se sui într-un taxi. Simonetti, emoționat, nervos, îi dădu servieta, și abia se ținu să nu plîngă la gîndul că Zuccarelli va fi iarăși singur acasă.

— Atunci veniți cu mine, tu și Leda. Dacă vrei, îți dau un ordin de serviciu.

Zuccarelli îi mulțumi lui Simonetti pentru grija manifestată și făcu în continuare glume. De ani de zile răspîndea în capitalele occidentale zvonuri privitoare la suferințele sale, în timp ce era sănătos tun. Pe coasta răsăriteană a Statelor Unite se credea că Zuccarelli suferă de inimă, pe coasta apuseană se vorbea despre impotența lui, în capitalele vest-europene toată lumea era convinsă că Zuccarelli suferă de incontinență. Părea că Zuccarelli vrea să demonstreze că omul se poate îmbolnăvi cu adevărat dacă vorbește în permanență despre boală, și era pe cale să izbutească.

— Ce copil ești, — se pomeni Simonetti vorbind.

Zuccarelli zîmbi satisfăcut, ca și cum i s-ar fi părut nostim să fie socotit copil.

— Dar am să mă odihnesc, Andrea, și am să mă supun tratamentului *signorei* Pozzo. Chiar diseară am să-i telefonez și am să-i cer să mă pomenească în rugăciunile ei. Cred că asta e de ajuns.

Zuccarelli rîse și închise portiera taxiului.

Ceea ce se petrecuse în salon îi scăpase Lelei : fiica lui Andrea nu putuse privi decît prin acel unic ochi și nu

voise decît să-și vadă tatăl. Între timp izbutise să se convingă că nimeni nu observase prezența ei în spatele frescei : nimeni nu rîsese și nimeni nu dăduse vreun semn că o știe acolo. Pentru tăcerea din sala de ședințe, Leda găsi o explicație plauzibilă : ședința avusese ca obiect anumite dezbateri, care se încheiaseră. În cele din urmă îndrăzni să intre în sala de ședințe și se duse la fereastră, exact în locul în care stătuse cu cîteva clipe înainte Andrea Simonetti. I se păru cu neputință ca din spatele micului orificiu existent în chipul bărbatului vopsit în roșu să poți vedea cum sclipește un ochi umed.

Ușurată, Leda privi acum figurile din secolul al XVII-lea de pe terasa vilei de la țară. Cît de vii păreau ! Unele capete le regăsise pe străzile Romei ; gesturile acestor figuri mai erau în uz ; Leda recunoscu mîncările de pe masă, precum și balustrada terasei, pe care luase loc împreună cu Andrea. Se simți mișcată de ceea ce îi povestise atunci Andrea despre pictorul frescei : locuia în palatul cardinalului și nu primise ca plată pentru munca sa de pictor decît cazare și hrană, precum și o manta pentru iarnă. „O manta pentru iarnă", repetase Leda în gînd, „o manta pentru iarnă", și acestui gînd îi urmă ideea de a face și ea ceva la fel de măreț și de colorat pe peretele pleșuv al holului casei din *piazza* Farnese. În consecință, urma de trei ani așa-numitele lecții de artă ale lui Joe Kurhajec.

Între timp, pe Simonetti îl încînta modul în care privea fiica ca fresca : își împreunase mîinile în jurul unei mici sacoșe ținută pe burtă. Ledei i se opri răsuflarea cînd îl zări, și în gînd îl făcu să rămînă în golul ușii. Simți că rușinea i se urcă pe picioare de la tălpi în sus, și își aduse aminte că toate prietenele ei se temeau de el.

După ce auzi pocnetul broaștei din ușa cajei ascensorului și după ce fură închise ușile cabinei, Leda se întrebă de ce nu coborîse pe scară, așa cum își propusese. Înclinîndu-și capul, privi satirii desenați pe geamurile mate ale ușilor, stăruind în tăcerea ei, care ținea de zece minute.

Ascensorul îmbătrînise, dar își păstrase privilegiile, și printre aceste privilegii se număra și acela de a chibzui

dacă să preia sarcina unei urcări sau a unei coborîri în treizeci de secunde, și ca urmare s-o îndeplinească sau nu. Așteptînd hotărîrea ascensorului, Simonetti privi brățara de argint din jurul pulsului Ledei ; și tăcu. În acest ascensor o îmbrățișase pentru prima dată pe Hanna Piccard, după ce ajunseseră, chipurile, la chestiune. Hanna își umezise cu salivă vîrfurile degetelor ca să-i șteargă de pe obraji urmele de ruj ale buzelor ei.

Ascensorul gemu, fu de acord, dar abia își începuse coborîrea, și Leda apăsă pe butonul de alarmă. Cabina se opri. Ținîndu-și răsuflarea, Leda așteptă pînă ce cablurile încetară cu totul să scîrțîie.

— Am o întrebare, — zise ea ; Simonetti rîse cînd fiică-sa își desprinsese în grabă brățara. — Și este o întrebare foarte obișnuită, — zise ea în continuare, indignată cu anticipație. — Anume : aș vrea să aflu odată și odată de ce am rămas atunci la tine, și nu la Marina.

Întrebarea aceasta i-o mai pusese deseori, fie și într-o formă voalată. Simonetti luă loc pe una din strapontine : un om inteligent, în căutarea unui răspuns inteligent. Să ne gîndim. Pe vremuri, el era cel care oprea ascensorul. El era atunci muntele, pe care ea trebuia să se cațere : Andrea o apuca de mîini, Leda își punea picioarele pe genunchii lui, pe pulpele lui, și se suia pînă ce atingea tavanul cu capul. Să ne gîndim. Simonetti se întrebă cum ar fi reacționat Tonni Locantro la această întrebare. „Așa a fost să fie", ar fi spus el, calm, avînd în spate munții insulei lui, peticul de pămînt pe care îl călca întotdeauna în același loc, și tăcerea, veche de douăzeci de ani, a circiumarului, care punea un căzănel cu apă la foc de îndată ce intra el în local cu scrisorile venite din Australia.

— Așa a fost să fie, — răspunse Simonetti, apăsat, dar el nu avea în spate munții unei insule, unde oamenii se împăcau cu viața așa cum e. — Așa a fost să fie. Eram tineri, Leda.

— Asta nu e un răspuns.

Marina trăise cu Simonetti șapte ani, în Statele-Unite și la Roma, și Leda se convinsese treptat că nu fără motiv fusese încredințată unui bărbat, căci de cele mai multe ori, după un divorț, copiii rămîn cu soția, cu mama. Mari-

nei nu îndrăznise să-i pună această întrebare. Trebuie să fi fost un secret, cine știe ce întîmplare tragică, dureroasă, care ei îi era trecută sub tăcere. Leda se aștepta la un răspuns dramatic, pentru că așa îi sugerase televizorul. Andrea putea acum cel puțin să-și muște buzele.

— Asta nu e un răspuns, — repetă ea, mai tare.

— Și în cele din urmă îi vîrîră în gură un pumn de pămînt, dar oare ăsta era un răspuns ?

— Lasă poveștile.

— Îți mai aduci aminte cum ai intrat în cameră, amețită de somn, chipurile amețită de somn, ți-ai frecat ochii, mi te-ai urcat în poală și ți-ai pus mîinile mele pe burtă ?

— Lasă poveștile.

— Ești un mic tiran.

— Tiran ești tu !

Leda fierbea de mînie. Era splendid să fierbi de mînie și să semeni cu un vulcan, cu o masă incandescentă. Totul părea să-i justifice mînia : de la acele ridicole exerciții de tăcere, la care luase parte ani de zile, pînă la vestonul bej al lui Andrea. Andrea purta veșnic același sacou bej, orice ar fi spus ea despre această manie, și între timp îi cerea ei să poarte anumite veșminte, iar ea îl și asculta. Leda se lipi de peretele cabinei, cînd Simonetti vru s-o apuce cu mîinile, ca s-o imobilizeze, și deodată își dădu seama ce răspuns voia să primească : o palmă pe obraz, o palmă peste bot, încît să aibă în sfîrșit un motiv ca să sară la el.

— Răspunde ! — exclamă ea. — De ce nu sînt la Marina ? Am picioarele ei, mîinile ei.

— Iar mînia asta o ai de la mine. Ascultă, nu pot să-ți răspund aici, în cușca asta strîmtă. Să ieșim.

Simonetti apăsă pe buton. Ascensorul se sui, lunecînd imperturbabil, pînă la etajul V, unde urma să-și petreacă noaptea.

În aer liber, pe acoperișul-terasă al fațadei principale a palatului Delmonte, mînia Ledei se volatiliză. Păru că trupul îi fusese străbătut de două formidabile șocuri de curent, — primul în spatele frescei, al doilea în ascensor, — și acum Leda se simțea moleșită. Mai mult ca orice, ar fi vrut să se așeze pe bancă, sub glicină. Își aduse aminte cum stătuse după miezul nopții în poala lui Andrea, cum își apăsase pe burtă mîinile lui calde, cum

se legănase în cadența vocii lui și cum apoi adormise. Dar îi pusese o întrebare importantă și trebuia să joace acum cu convingere rolul de fată revoltată. Nădăjduia totuși ca răspunsul lui să nu fie prea de tot dramatic.

Simonetti avea douăzeci și șase de ani cînd o cuprinsese pe Leda cu mîna pe după ceafă și o împinsese pe pasarela vaporului care urma să-i ducă pe malul opus al oceanului Atlantic. În valiză avea scrisorile de recomandare ale lui Zuccarelli.

Avea nouăsprezece ani cînd se născuse ea. Mîinile tatălui ei în jurul căpșorului ei vînăt. Într-o poezie, Simonetti comparase nașterea ei cu o coborîre din spațiu, coborîrea unei cosmonaute, care și-a făcut tumbele lente într-un spațiu unde totul este vag și fluid, coborîrea din tăcere într-o lume plină de zgomot, o lume în care viața ia forme tot mai precise și în cele din urmă încremenește. Gelozia nu și-o putuse compara cu nimic altceva.

Voise să ia locul Marinei în dimineața aceea, după o noapte fără sfîrșit, și nu numai de mila acelei fetițe gingașe și istovite. Părea că instinctele nu-i funcționează așa cum ar fi trebuit să-i funcționeze. „Eu sînt aici bărbatul", își reproșa el, dar ar fi vrut să se umfle și ar fi vrut să-și deseneze pe burtă o păpușică, așa cum făcuse Marina, o păpușă care crescuse tot mai mare. „Eu sînt aici bărbatul", își reproșa el, dar ar fi vrut să ia locul ei, în acea dimineață, după o noapte nesfîrșit de lungă, cînd ea zăcea acolo, cu picioarele întinse, în durerea ei, dar cu mult prea strînse în inima vieții. *Așa* i se păruse : că Marina ajunsese în inima vieții, și că el are voie să privească inima vieții. Și mai era încă o dificultate : tatăl lui, medicul. Asta fusese cea mai mare gafă a lui, a lui Andrea : că-i ceruse tatălui său să preia nașterea copilului Marinei. Stăruise chiar, în teama lui, cuprins de simțăminte încîlcite inextricabile. În timpul pregătirilor nașterii, tatăl său, medicul, îl îmbrîncise, și iar îl îmbrîncise, și în cele din urmă îl împinsese deoparte. După o jumătate de minut se certau pe culoar.

— Șterge-o de aici. Ia-ți labele de pe copilul ăsta. Pleacă. Telefonez altcuiva.

— Băiatule, nu mai știi ce spui. Adu cafea.

— Știu foarte bine ce spun : ia-ți labele de pe copilul ei.

Tatăl lui îl liniștise cu o palmă pe obraz. După zece minute se născuse Leda. Cînd îi fu pusă în brațe, lui Andrea îi dădură lacrimile : era al nu știu cîtelea cel mai fericit bărbat din lume. Toate necazurile din cele nouă luni care urmaseră după ce aflase că Marina e însărcinată dispăruseră brusc din mintea și inima lui, și stătea, cu părul ud leoarcă, ca și cum ar fi supraviețuit unei catastrofe naturale : istovit, vid, năuc, într-o liniște și seninătate necunoscute pînă atunci, într-o lume nouă.

Leda fusese din capul locului a lui, — cel puțin așa avusese impresia. Marinei îi plăcea să-l vadă cum umblă prin casă cu copilul în brațe. Îl și fotografiase, în timp ce Leda stătea culcată pe pieptul lui gol ; și îl desenase în timp ce dormea cu Leda. Și era o amintire, o imagine, în care păreau că-și găsesc expresie relațiile lor reciproce : Andrea stătea într-un fotoliu și-și hrănea fiica, iar Marina, la cîțiva metri depărtare, își lingea pensulele.

Trecură șapte ani, și instinctele lui Simonetti tot nu funcționau încă așa cum susțineau unii că ar fi trebuit să funcționeze : era fără încetare îndrăgostit de alte femei. Și sosise o ofertă din Statele-Unite.

— Plec și o iau pe Leda cu mine.

După trei zile, Marina îl trezise în toiul nopții.

— Ia-o cu tine, Andrea.

Preț de zece minute își ascultară reciproc respirația.

— Ia-o cu tine, Andrea. Ți-o dau.

— Nu.

— Ți-o dau. E mai bine pentru tine. Tu n-ai să mai ai niciodată un copil cu altă femeie.

După cîteva săptămîni, Andrea își pusese mîna pe ceafa Ledei și-și împinse fiica pe pasarela vaporului. Abia după două ore sosiseră șlepurile. În tot acest timp, Marina putuse fi văzută pe chei : la început rămăsese în picioare, fără să fie în stare să-și ridice mîinile cînd el îi flutura batista, iar apoi se așezase pe vine, cu brațele pe genunchi, și nu se mai clintise.

Abia pe mare, pe acea nemăsurată mare cenușie, după care tînjise atîta, își dădu Simonetti seama ce făcuse ; vru să moară, vru să stea toată vara într-un cărucior, vru să le

zdrobească unor animale monstruoase creierii cu pietre, vru mai ales să fie singur, dar asemenea simțăminte cu greu își mai putea permite acum : avea un copil de îngrijit. Își ascunsese bine deznădejdea și devenise cel mai tînăr caravaggiolog din lume. Timp de aproape trei ani scrisese aproape zilnic versuri și nu făcuse nimic din ceea ce i-ar fi fost pe plac. Timp de trei ani se gîndise aproape zilnic la Dexter Gordon, saxofonistul care nu cîntase ani de zile, pentru că nu-i plăcuse propriul său timbru, dar care nu fusese în stare să renunțe și să aștepte.

Înapoiat la Roma, se retrăsese în *piazza* Farnese și se tunsese singur în fiecare lună. Nici o femeie. Un copil de crescut. Nici o iubită. Expediție. Nu te lăsa. Trecuse prin viață ca Lucia Locantro : foarte mîndru, și tînjind după o noapte cu stele căzătoare.

Simonetti îi dădu fiicei sale un braț. Leda i-l luă, cu toate că, în timpul plimbării pe acoperișul-terasă, propriul ei braț rămase țeapăn.

— Bine, — zise Simonetti în cele din urmă. — Încearcă să-ți închipui, da, te rog, încearcă să-ți închipui că cel mult peste patru ani ai să ai un copil.

— Ce ?

Leda fu vădit descumpănită, ca și cum cu această afirmație se hotăra că cel mult peste patru ani va trebui să dea naștere unui copil.

— Marina avea nouăsprezece ani cînd te-ai născut tu. În timpul sarcinii ei, ne făceam foarte cuminți plimbările de seară, așa cum se prescrie în cărți.

— Și atunci Marina se sprijinea de brațul tău.

Leda se sprijini de brațul lui și-și încetini pasul.

— Da, și asta făcea parte din program : sprijinitul. Făceam amîndoi totul așa cum trebuia făcut, ceea ce ne amuza.

— Dar eu nu mă mărit și nu fac copii. Nu pot nici măcar să reținem cum sînt făcută pe dinăuntru.

Se opriră lîngă una din statuile de pe balustradă.

— Hai să-i dăm un brînci statuii ăsteia, — zise Simonetti.

— Nu, Andrea, să nu faci asta.

Simonetti, care stătea drept în fața fiicei sale, începu să se uite la ea cu încordare. Mîinile și picioarele, dar și ochii, Leda le moștenise de la Marina. Ochii ei erau prea mari în raport cu celelalte elemente ale feței, și, întocmai ca cei ai Marinei, se umezeau repede.

— Ce romantic e aici, — zise Leda, lin, dar și cu ironie. — Romantic, cu glicina asta...

În timp ce încerca să sondeze expresia din ochii lui albaștri, aproape negri, Leda își aminti de un joc de odinioară și se făcu acum că joacă amîndoi acel joc : cine putea să se uite mai îndelung în ochii celuilalt fără să clipească. Între timp, fără să înceteze a o privi, Simonetti își descheiase trei nășturași ai cămășii. Găsi mîinile Ledei, pe care le simți moi și jilave, și, în timp ce o ridica pentru ca s-o facă să simtă de ce locuiește la el, văzu cum îi trece peste ochi un fel de abur. Leda se întorsese în lumea submarină, acolo unde totul se mișcă foarte încet. Cînd Andrea își pusese mîinile Ledei pe ondulațiile pieptului său, vîrfurile degetelor ei lunecară ca de la sine spre subsuori.

— Pulsul o sută, — șopti Simonetti, lent, în glumă.

Sîngele îi zvîcnea în buze. În timp ce Leda își înfipse unghiile în carnea pieptului lui, Simonetti avu impresia că i se suie ceva pe șira spinării, că-i pătrunde în cap ca o minge de foc și că explodează. Leda tremura, și, în cele din urmă, nu se mai putu ține în picioare decît într-un singur fel : se cățără pe el, ca pe un munte, cu o singură săritură, și, mușcîndu-l de ceafă, rămase atîrnată de el.

PE SCARĂ TREBUIE SĂ URCI CU SPATELE

CHIAR ŞI PE INSULA SALINA, TOATĂ LUMEA cunoştea chipul plin de riduri, părul alb şi sacoşa Eleonorei Moro, care avea de jucat, în drama creată de presă, rolul de văduvă de paie. Localnicii se familiarizaseră în aşa măsură cu apariţia ei, ca şi cum ar fi locuit în sat. Numeroşi ziarişti şi fotografi instituiseră un adevărat asediu în faţa casei ei, şi înregistrau toate mişcările ei şi pe cele ale membrilor familiei ei, de parcă ar fi fost mişcări suspecte. Astfel, localnicii din Salina ştiură toţi, încă de la ora prînzului, că fiica lui Moro se dusese în acea dimineaţă cu autobuzul la o cabină telefonică, pentru ca să efectueze o convorbire, şi că după aceea se înapoiase cu acelaşi autobuz. Era de presupus că telefonul Eleonorei Moro este ascultat în taină de organele de securitate. Fiica lui Moro voise aşadar să păstreze, faţă de autorităţi, secretul convorbirii. Vorbise oare cu unul din răpitori ?

La cîteva zile după răpirea lui Aldo Moro apăru un prim comunicat al Brigăzilor Roşii. Omul politic se afla, pare-se, într-o aşa-numită „închisoare a poporului", unde urma să fie judecat pentru nelegiuirile săvîrşite de el în slujba statului. Numai într-un singur fel putea să scape, în acest proces, de o candamnare previzibilă : prin schimbarea lui contra tuturor teroriştilor aflaţi în detenţie. Aşa s-ar pune capăt procesului de la Torino, unde teroriştii, în timpul şedinţelor, erau închişi, în sala de judecată, în cuşti.

Răspunsul guvernului nu se lăsă mult timp aşteptat : nu se negociază cu teroriştii, deci, implicit, nu se negociază cu privire la viaţa lui Aldo Moro. Dezbaterile în legătură cu acest punct de vedere al guvernului ţinură

săptămîni de zile. Guvernul era neînduplecat. Cu vreo șase luni de zile mai tîrziu, guvernul găsi că ar fi mai nimerit să folosească alte mijloace pentru combaterea terorismului : teroriștilor prinși li se oferi libertatea și o nouă identitate, în schimbul unor informații privitoare la organizația și la ascunzătorile Brigăzilor Roșii. Dar în acele prime săptămîni, guvernul se arătase neînduplecat în refuzul său de a trata cu niște răufăcători.

Eleonora Moro lupta pentru un soț : într-o scrisoare adresată ziarului *Il Giorno,* protestă împotriva punctului de vedere al guvernului. Acel punct de vedere fu îmblînzit : se va face acum „tot ce este juridicește posibil" pentru a salva viața lui Aldo Moro. Lumea se întreba ce conține această noțiune : „tot ce este juridicește posibil". Din închisoarea poporului, Aldo Moro adresă unor miniștri și unor tovarăși de partid o serie de scrisori, în care cerea tratative : constituția nu interzice asta, în alte țări asemenea tratative sînt uzuale, și, în plus, un asemenea mod de tratare a problemei corespunde idealurilor creștine și umanitare ale partidului. Papa se oferi să mijlocească.

Teroriștii se folosiră de ziare pentru a manipula opinia publică. De regulă, după fiecare anunț telefonic anonim, ziariștii se repezeau la cîte o ladă de gunoi, ca să pescuiască din ea noul comunicat și ultimele noutăți. Din cînd în cînd, ziarele primeau fotografii spălăcite ale lui Aldo Moro, care dovedeau că mai e în viață. Aldo Moro poza, slăbit și nebărbierit, ținînd în mînă un ziar din ajun, sub steaua în cinci colțuri înscrisă într-un cerc : simbolul luptei împotriva puterii de stat corupte și a așa-numitului complot al companiilor supra-naționale.

Între timp, autoritățile căutau cu înfrigurare ascunzătorile răpitorilor. Zeci de mii de militari în vestoane antigloanțe fură incluși în acțiunile de căutare. Pe autostrăzile Romei apărură posturi de jandarmi, iar autovehiculele erau percheziționate dacă nu ascund arme. La Roma, mii de apartamente fură întoarse cu josu-n sus. Fură operate zeci de arestări, și acum oricine putea fi reținut trei luni fără proces. La țară, mulțime de militari, în șiruri lungi, scotociră cîmpiile ca niște vînători. Computerul serviciului italian de securitate fu conectat cu cel

vest-german. Comisarul-șef al poliției din Paris îi făcu o vizită de lucru deznădăjduitului său coleg de la Roma.

Străinii stabiliți la Roma stîrniră brusc bănuieli. Hanna Piccard fu convocată de organul de poliție însărcinat cu controlul străinilor, ca să-și prezinte permisul de sejur și să dovedească astfel că ea este cea care susține ea că este. Problema fu repede rezolvată, dar Hanna Piccard fusese obligată acum pentru prima dată să-și prezinte autorizația de ședere în Italia, și nu izbuti să nu socotească incidentul drept un semn rău. De o săptămînă purta vestonul de piele, cel de aviator, pe care îl pusese pe ea pentru prima dată în ziua în care se dusese la *Palazzo Delmonte* ca să afle dacă Simonetti o iubește.

La vreo cîteva ore după aceea fu din nou deranjată de oamenii puterii. Lucra în grădina de pe acoperiș și-și vîrîse dopuri de vată în urechi, ca să se poată concentra mai bine. Elicopterul, care zbura deasupra orașului la mică altitudine, o zări abia cînd ajunse peste *piazza* Farnese. Lumina soarelui se oglindea într-o cupolă transparentă. Hanna își scoase imediat dopurile de vată din urechi, ca și cum s-ar fi văzut amenințată de o primejdie și ar fi vrut s-o înregistreze cît mai repede cu putință. Deodată, aerul se umplu cu zgomotul unei trepidații violente. Hanna sări în sus din fotoliu, o luă la fugă înspre chepeng și se retrase la mezanin. Reacția ei, evident, nu-i scăpase patrulei militare : elicopterul făcu o curbă și veni înapoi. Aparatul rămase suspendat vreo cinci minute deasupra grădinii de pe acoperiș ; militarii urmăriră cu binoclurile chepengul în care dispăruse în mare grabă o femeie. Hanna Piccard rămase ascunsă în camera de baie pînă ce sunetul elicopterului se stinse. Cînd se întoarse în grădina de pe terasa acoperișului, și văzu că aproape toate petalele oleandrilor fuseseră smulse de rafalele aparatului de zbor, începu să plîngă.

— Ce paranoia, — oftă Simonetti, după ce Hanna îi povesti, în timpul cinei, incidentul cu elicopterul ; Leda îl întrebă ce înseamnă cuvîntul „paranoia".

— Este o boală psihică, — îi explică Hanna. — O persoană paranoidă trăiește într-o lume a aparențelor. Bol-

navul este înclinat să creadă că e victima unui complot. Își construiește singur asemenea comploturi, dar de cele mai multe ori inconștient. Descoperă pretutindeni indicii despre existența unui complot îndreptat împotriva sa. Trăiește într-o lume a iluziilor, dar altminteri se comportă adeseori absolut normal.

— E un semn de teamă, de neputință, — adăugă Simonetti. — În clipa de față am impresia că stimații noștri conducători se gîndesc mult prea repede la comploturi. Un complot împotriva statului. De pildă răpirea de pe *via* Fani. Toată lumea a rămas țuț cînd a văzut cît de perfect a fost organizată această acțiune de luptă. E cu neputință ca o asemenea acțiune să fi fost opera unor italieni. Căci de astfel de treburi noi nu sîntem în stare. Atunci cine? Nemții, firește, nemții, asta a fost opera unor teroriști nemți. Așa au scris și ziarele. Desigur, nu este decît o bănuială. — Simonetti tăcu.

— Continuă, — zise Hanna.

— Aldo Moro a fost răpit și, pentru prima dată după ani de zile, taica-statul are o erecție.

— Las-o baltă. — zise Leda, roșind.

— De frică, taica-statul are o formidabilă erecție, întocmai ca un spînzurat în lupta sa cu moartea. Zeci de mii de militari pornesc la treabă ca să arate ce este în stare să facă taica-statul la bătrînețe. Cît ai bate din palme, prin Parlament zboară numeroase legi excepționale. Mii de apartamente, alese la întîmplare, sînt violate și cercetate. Ieri am fost lipit de mașina mea, ca un răufăcător, și percheziționat. N-a mai lipsit decît să mă pună să-mi dau jos pantalonii, pentru ca autoritățile să vadă dacă în cutare loc nu ascund ceva suspect. Cîte linii telefonice sînt ascultate în momentul de față? Să nu ne punem această întrebare.

— Andrea, tu reacționezi dînd dovadă de aceeași exaltare ca și cel pe care îl iei peste picior, — zise Hanna, enervată. — Pentru moment sînt de acord că acțiunile de căutare duc uneori la situați ridicole. Și în scurt timp va fi descoperită, fără îndoială, o ascunzătoare a Brigăzilor Roșii, confecționată de către unul din serviciile secrete, pentru a i se putea anunța poporului o izbîndă.

N-au încotro. Nu pot să reacționeze altfel. Justiția trebuie ocrotită.

— M-aș duce sus, — zise Leda. — Mai am lecții de făcut.

— Mai avem un desert.

— Pot să-mi mănînc desertul acum ?

— Scoate-ți-l din frigider.

— De ce spînzuratul are o erecție, Andrea ? — întrebă Leda, lăsîndu-se pe vine în fața frigiderului deschis și împingînd deoparte pisicile care se apropiaseră în grabă mare.

— Vorbeam despre justiție.

— Pare să fie un reflex, — răspunse Simonetti.

— Ce ciudat este omul ! — exclamă Leda, voioasă. — Cu puțin înainte de a muri mai are o erecție. Și își petrece o mare parte a vieții temîndu-se că nu va avea o erecție.

Puse tava cu desertul pe masa din bucătărie și se așeză pe scaunul ei. Și fu mîndră că putuse să rostească de trei ori cuvîntul „erecție", fără să roșească sau să se bîlbîie.

— Vrei să-l mai spui de cîteva ori ? — îi ceru Hanna.

— Despre ce vorbeați ?

— Vorbeam despre justiție.

— Justiția care trebuie ocrotită, — zise Simonetti. — În primul rînd, cei ce dețin puterea doresc bineînțeles să se ocrotească pe ei înșiși. Cîțiva oportuniști inerți, implicați în zeci de mii de interese, simple mașini care toacă hîrtie și scuipă hotărîri.

— Pot cel puțin să ia hotărîri.

— Și vor stabili într-o bună zi cine sînt barbarii în această societate. Barbarii. Pentru mai multă comoditate, el uită că societatea este un organism, un tot organic, și că lezarea căilor respiratorii este în cele din urmă o boală a întregului trup, căci trupul poate să se prăpădească din această cauză.

— Datorită acestor boli rămînem sănătoși, — dădu Hanna replica.

— Barbarii. Cine sînt aici barbarii ? Este un procedeu cît se poate de superficial și de ipocrit să spunem că teroriștii sînt barbari. Fiecare societate civilizată dă naștere propriilor ei barbari, așa cum femeile civilizate și nevrotice, în neînfrînata lor plictiseală și mizantropie, pot să

prefere o adevărată brută ca tovarăș de pat... În închipuirea lor, firește, numai în închipuirea lor.

Leda nu înțelese despre ce este vorba, dar stătu totuși absolut tăcută pe scaunul ei, fără să mai acorde nici cea mai mică atenție discuției.

— Societatea în totalitatea ei este cea care produce sentimentele ce duc la revoltă armată, la crimele politice, la falsul eroism. Bineînțeles că eu nu aprob toate acestea, așa cum crezi tu uneori, dar găsesc că este stupid să-i judeci pe teroriști numai ca teroriști. Nu poți niciodată să reacționezi asupra altuia numai judecîndu-l.

— Nu te enerva, — zise Hanna, agitată.

— Ba am poftă să mă enervez. Legile, iubitele tale legi, justiția, securitatea statului, detectoarele de minciuni de la ministere, sateliții de spionaj care mișună în jurul pămîntului, aparatura de ascultare,... la ce servesc toate astea ? Ca să ne garanteze libertatea individuală. Desigur. Dar ce fel de libertate e aia ? Este o libertate aparentă, o libertate exterioară, care se exprimă prin bani, prin avere, prin drepturi și prin comportare. Îdeile noastre cu privire la libertatea individuală sînt învechite, pentru că imaginea romantică a individului eliberat, a maimuței eliberate, este învechită. Dorul de libertate a devenit o nevroză, pe care o manipulează cu înaltă profesionalitate oamenii politici... Am dreptul să votez. Dar de ce să votez și să-mi dau întreaga încredere cuiva care își pune pe obraz o mască de îndată ce aparatul de filmat începe să înregistreze ? Pe scurt, la ce avantaje pot să mă aștept din partea cuiva care n-are nici un contact real cu realitatea ? — Hanna Piccard își încrucișase brațele și asculta tăcută. — Cînd este liber un om, Hanna ? Cine poate spune despre sine că este cu adevărat liber ? Sau cu începere de la o anumită vîrstă nu ne mai putem tîrî mai departe decît stăpîniți de o cumplită plictiseală ?

Hanna Piccard tăcu și își zise : „Nu m-a iubit niciodată ; nu, niciodată."

Leda își dădu seama că sosise timpul să-i lase singuri pe tatăl ei și pe iubita lui, dar nu putu să-și desprindă privirea de mîinile lui cuprinse de un tremur nervos.

După vizita lor la Amsterdam nu urmaseră decît doar cîteva zile fericite. Fără nici un motiv, Simonetti se în-

depărtase după aceea din nou de femeia spre care simțise o atracție atît de puternică. Îl indigna împotrivirea sa crescîndă, dar părea că nu poate să și-o învingă, că nu poate să-și stăpînească pornirea de a distruge fericirea. Asta îl descuraja. Se încorda ca să-și ascundă boala, dar trupul său o manifesta : cînd se trezea, nu se mai lipea de Hanna, atenția îi scăzuse, ochii nu-i mai sclipeau cînd o vedea, îmbrățișările lui durau prea mult sau prea puțin, mișcările de tandrețe învăluitoare nu se mai repetară.

Pînă la urmă Simonetti nu mai putu să suporte prezența ei în casa lui. Sunetul tocurilor ei era un atentat împotriva nervilor săi tociți de lupta sa lăuntrică. În timpul meselor o auzea cum mestecă și cum înghite, și ar fi vrut să-i ceară cu împrumut dopurile de vată din urechi. Seară de seară stătea pe canapeaua din camera sa de lucru și se făcea că se gîndește la capodopera sa. Simonetti făcea întotdeauna impresia că e extrem de concentrat, atunci cînd se chinuia cu gînduri despre trupul ei, se chinuia gîndindu-se la veșnica și veșnic înfricoșătoarea datorie a bărbatului față de femeia lui : o coborîre în peșteră. Și stătea așa pe canapea, pe bombamentele moi ale canapelei, ridicînd din cînd în cînd privirea spre geamurile luminate ale dormitorului. „Du-te la ea", își poruncea, „du-te la ea. La nevoie, suie scara cu spatele înainte. Prăvăliți-vă odată unul în altul, de frică." Într-un tempo rapid, fură derulate noi gînduri. Să scrie versuri i se păru cu totul de prisos : o viață artificială și condamnabilă. Și ea, femeia era aceea care făcea ca toate străduințele lui să fie inutile. Înțelepciunea supremă, definitivă și adevărată îi era atribuită unei femei : căci ea îi arăta, cu sensibilitatea ei, cum merge treaba în viață. „Vino să stai comod lîngă mine. De ce te spetești muncind ? Asta te face fericit ? Te socot totuși pe tine mai bun decît ceea ce scrii. Vino lîngă mine și te duc în inima vieții." Orice concentrare asupra scrierii de versuri i se păru inutilă, căci ceea ce căuta el se afla la îndemîna sa. Hanna mergea lîngă el pe stradă și-și strecura mîna în buzunarul lui de la pantaloni. Și Simonetti stătea pe canapea, pe bombamentele moi ale canapelei. În clipele senine se mira constatînd cît de multe forme poate lua teama lui de peșteră. Îl descuraja cu totul faptul că tot nu-și putea încă

stăpîni aceste reacții instinctive, care reveneau mereu. „Du-te la ea, la patachina aia. Știi prea bine că ea îți poate regrupa, cît ai bate din palme, atomii sufletului."

Simonetti se gîndi la iahtul lui Pittakos, grecul. Ajunsese cu iahtul pînă departe, dincolo de Coloanele lui Hercule, în insulele Canare, și în niște porturi nămoloase de pe coasta Africii. Pe mare nu-și mai dădea nici o osteneală să recunoască, față de el însuși și față de alții, că-i e frică atunci cînd se apropie o furtună. Dar teama lui de acel unic talaz neașteptat, care s-ar fi putut revărsa peste navă și care ar fi măturat în cîteva secunde de pe punte totul și pe toți, era însoțită întotdeauna de încredere : încrederea în Pittakos, în iaht, și în capacitatea sa de a supraviețui. În fundul sufletului avea chiar o încredere cu totul nelogică în mare, în bunătatea mării : avea impresia că marea nu-i poate face nici un rău. Simonetti încercă să-și evoce această misterioasă încredere, gîndindu-se la excursiile pe care le făcuse cu Pittakos și ca urmare își poruncea sieși să se suie pe scară, la nevoie cu spatele înainte, să se strecoare în dormitor, și să aibă încredere în Hanna, ca în mare.

— Cînd este liber un om, Hanna ? Cine poate spune despre sine că este cu adevărat liber ? Sau cu începere de la o anumită vîrstă nu ne mai putem tîrî mai departe decît stăpîniți de o cumplită plictiseală ?

Simonetti își aminti cuvintele cu care își încheiase monolgul debitat la masa din bucătărie, cînd, cu cîteva ore mai tîrziu, se sculă în sfîrșit de pe canapeaua din camera sa de lucru și se sui pe scară. Ușile glisante ale dormitorului erau întredeschise. Hanna Piccard stătea în pat, cu genunchii ridicați, cu spinarea rezemată în perne, iar pe chipul ei cădea lumina albăstrie a ecranului televizorului. După ce se convinse că Leda adormise, Simonetti închise fereastra mezaninului. Nu uitase cum îi privise ea mîinile tremurînde.

În dormitor, Simonetti își demonstră cumințenia și bunăvoința, privind o jumătate de oră aparatul cu care Hanna pîngărise încăperea. Cu puțin înainte de sfîrșitul filmului, Hanna închise brusc aparatul. Se făcu deodată o liniște mormîntală. În dormitorul înzestrat cu o perfectă fonoizolare nu pătrundea nici un sunet din lumea de afară.

— Ce vrei ? — întrebă ea, după ce-și cuprinsese genunchii cu brațele.

— Să stăm nițel de vorbă, — oftă Simonetti.

— Să stăm.

— Asta nu rezolvă nimic, dar nici nu mi se pare cu totul fără rost.

— Și despre ce vrei să vorbești ?

— Nu te-a frapat nimic săptămîna trecută ?

— Păi așa se petrec lucrurile întotdeauna, Andrea ! Așa piere orice om ! După cîteva zile, fericirea începe să-ți scape printre degete, și orice ai face ca s-o oprești, tot îți scapă. Răbdare.

— Vreau totuși să spun cîteva lucruri.

— Atunci spune cîteva lucruri, băiatule.

Simonetti tăcu. Căscatul, o somnolență apărută brusc, absența, oftatul profund, înțepenirea, slăbirea capacității de a gîndi, tulburarea conștiinței, pofta de a rîde, înclinarea de a fluiera în surdină arii triste, — toate reacțiile de protecție îi erau cunoscute și îl intrigau.

— N-am spus încă nimic, — făcu el constatarea după cinci minute.

— Poate că n-ai nimic să-mi spui. — ...zise ea plină de speranță.

Hanna își puse fruntea pe genunchi și începu să fredoneze. Simonetti destupă o sticlă de vin, și, înainte ca dopul să fi părăsit cu un pocnet gîtul sticlei, auzi în gînd toate cuvintele pe care Hanna le rosti puțin după aceea.

— Nu e frumos, Andrea, să faci un dop să pocnească.

— Și de ce nu e frumos ? — întrebă el, dîndu-i paharul.

— Mulțumesc. Noroc ! Pentru că nu e frumos. De fapt, n-ai voie să faci să pocnească decît dopul unei sticle de șampanie.

— Iar am învățat ceva de la tine. Destuparea unei sticle trebuie să se facă fără zgomot. Ce educație aleasă ai avut ! Păi da, industriași din secolul al XIX-lea. Au început de la zero. Cărămizi, domnule. Coduri imuabile. Faci ceea ce spui. Andrea ești un înger. Andrea, ai început să te îngrași. Și dacă într-o sală de spectacole te strecori într-un rînd de locuri, să nu faci asta niciodată

cu fața, ci întotdeauna cu spatele, adică nu, să faci așa întotdeauna cu fața, niciodată cu spatele spre oameni.

— Asta voiai să-mi spui ?

— Nu mai știu ce voiam să-ți spun.

— Atunci fă o baie.

— La masă spun o poveste întreagă și tu nu reacționezi. Doamna își încrucișează brațele, ca și cum aș fi jignit-o personal, și tace.

— Nu știu ce să spun cînd ești furios.

O bună bucată de timp își ascultară reciproc respirația. Hanna Piccard avea impresia că se plictisește îngrozitor, că omul acesta îi este indiferent și că tot ceea ce i se întîmplă îi este în fond indiferent. Uneori avea impresia că, în pofida violenței emoțiilor ei, de fapt simte foarte puțin. În timp ce asculta fîsîitul neîncetat al aerului în propriile ei nări, își aduse aminte că Andrea avea obiceiul să-și smulgă cu degetele firele de păr din nări, cînd acestea ajungeau să fie prea lungi. Își dădu seama că i se părea nostim să-l vadă făcînd această operație ; nostim și dătător de fiori. Apoi nu-și mai dădu seama cîtva timp de nimic. În cele din urmă își azvîrli de pe ea păturile.

— Ce dur ești, Andrea !

— Și ce inabordabil !

— Nici nu știi ce dur ești. Fără milă față de tine însuți și față de alții. Ești un om care trece peste cadavre.

— Ție ți-e frică numai că nu te mai iubesc.

— Ce vrei să spui ? Digresiunea asta nu pot s-o urmăresc.

— Chiar tu o faci.

— Îți spun că nu pot s-o urmăresc.

— Îmi spui cu toată seriozitatea că sînt un om care trece peste cadavre. Sînt gata să socot asta ca fiind o declarație de dragoste. Te-a frapat poate vreodată faptul că oamenii au obiceiul să-și deghizeze dorințele, că în anumite împrejurări sînt în stare să susțină nu ceea ce gîndesc, ci exact contrariul ? Te-a frapat poate vreodată faptul că limbajul tău în apropierea mea și în anumite împrejurări nu mai are decît o valoare emoțională ?

— Limbajul meu nu mă interesează.

— Nu te interesează să te cunoști pe tine însăți. Dar nu asta voiam să-ți spun.

— Atunci adu-ți odată aminte ce voiai să-mi spui.
— De ce nu vrei să mă ajuți ?
— Pentru că ești prea dur.
— Léautaud, scriitorul francez Léautaud, născocise o poreclă splendidă pentru una din metresele sale.
— Eu nu sînt metresa ta.
— Știu. Ești iubita unui om care trece peste cadavre. Iar Léautaud, scriitorul francez Léautaud, născocise o poreclă splendidă pentru una din metresele sale. I-a spus : Biciușca.
— Domnul Léautaud n-are ce căuta aici.
— Îl aduc eu.
— Iar eu îl dau afară.
— I-a spus : Biciușca.

Simonetti se duse în bucătărie și se calmă. Părea că nu poate să se sustragă pornirii de a prezenta vechile piese de teatru în care erau înfățișate pentru contemporani și pentru urmași toate antitezele lumii. Costumele se schimbau, rolurile rămîneau aceleași. Cu cîteva zile în urmă făcuse o plimbare în parcul vilei Borghese, ca să simtă vînticelul de primăvară. Cînd se înapoiase acasă, aruncase o privire în oglindă și constatase că vîntul îi stricase cărarea din păr, care îi fusese trasată pe creștet, încă din copilărie, cu vîrful unui pieptene.

— Trebuie să accepți situația, — mormăi Simonetti. — Să te supui legilor și să rîzi ironic.

După un sfert de oră o auzi pe Hanna că vine jos, desculță, și involuntar își arătă dinții. Tăcere. Frigiderul fu deschis ; frigiderul fu închis. Motanii alergau neliniștiți între bucătărie și camera de zi.

— Vino-ncoace, — strigă Simonetti în cele din urmă. — Eu sînt întotdeauna cel care cedează. Pentru că sînt dur. Înțelegi ? — În camera întunecoasă, Hanna Piccard bătu toba cu pumnii pe propria ei frunte. — Vino-ncoace, — zise încă o dată Simonetti.

Hanna veni. De îndată ce auzi plescăitul picioarelor ei goale, Simonetti se întoarse cu spatele spre ușa bucătăriei, și se rezemă cu mîinile de masă, ca să-i dea Hannei posibilitatea de a i se lipi de spate, așa cum îi plăcea ei. Ceea ce ea și făcu : îl cuprinse de piept cu brațele și îl izbi în spinare cu capul. După cîteva clipe, Hanna îi trase

capul în jos, ca să vadă dacă urmele dinților ei dispăruseră de pe ceafa lui Andrea.

— De ce nu-mi spui niciodată că mă iubești, Andrea ? Nu-mi spui asta niciodată.

— Îți spun alte lucruri, care înseamnă același lucru.

— Dar aș ține grozav să-mi spui că mă iubești.

Pe ceafa lui Simonetti se mai vedea o mică cicatrice vînătă. Cînd Hanna încercă să-l apuce de chică, Simonetti se întoarse.

— A fost o mișcare reflexă, Hanna. Nu sînt motan. O tăietură în ceafă, o mușcătură sub chică, e dezgustător.

— Erai mîndru de tăietura asta. Cine te-a mușcat ?

— Ți-am mai spus. Leda m-a mușcat, în grădina de pe acoperișul palatului Delmonte. A sărit la mine și n-am putut să mă feresc. A fost un joc.

— Tot nu-mi vine să cred că Leda a fost.

— Leda a fost. Am trăit împreună șapte ani. Înțelegi ? Între noi s-a creat o legătură oarecum neobișnuită. Înțelegi ? Gelozia asta a ta începe să mă supere.

— N-am ce face. Este oribil, este într-adevăr oribil că sînt așa de geloasă, dar n-am ce face.

Brusc, Hanna Piccard se duse într-un colț al bucătăriei și-și apăsă fruntea între pereți, ca și cum ar fi vrut să-i separe. O bună bucată de timp, Simonetti o privi cum stă acolo cu pumnii strînși și tremurînd de gelozie. Comportarea ei îl incomoda, pentru că o socotea o formă de tiranie, și totodată știa că nu se va putea mișca liber fără s-o știe geloasă. Tînji după o coborîre în peșteră, care pentru el era tot una cu scufundarea în lumea inconștientului, cu eliberare și vindecare, dar se împotrivi acestei soluții. Îi plăcea emoționalitatea ei șocantă, dar își manifesta dragostea de preferință în fel de fel de forme de împotrivire. Ea era talazul care năvălește pe neașteptate pe puntea iahtului și care tîrăște totul după el. Ar fi vrut să fie el însuși un asemenea talaz.

Simonetti propuse să mai facă o plimbare și să-și încheie ziua pe băncile de piatră din fața palatului Farnese.

— Atunci ai să fii nevoit să mă duci în brațe. Sînt istovită.

„Înainte!“, își zise Simonetti, „pleacă-ți capul și supune-te legii : tu ești aici bărbatul.“ În ușa casei scării, o luă pe Hanna în brațe și îi închise ochii cu buzele.

— Sînt grea ?

— Mai puțin decît mă așteptam. Adică nu, nu mai puțin decît mă așteptam : ești grea ca de plumb.

— Grea de supărare, — zise Hanna, foarte mulțumită. — M-ai cam necăjit.

— Te-ai necăjit singură.

— Sînt istovită. O, Doamne sfinte, îmi imiți bineînțeles felul de a vorbi.

ÎN TIMPUL PLIMBĂRII PE PLAJA DE LA CASTRICUM, Ledei Simonetti îi veni ideea să adune scoici, ca să-și omoare plictiseala. Încet-încet, căutarea de scoici începu să-i facă plăcere. Mergînd, auzea păcănitul slab al scoicilor din bluza ei, și păcănitul slab al altor o sută de mii de scoici, ori de cîte ori apa unui val, intrată în scoici, se scurgea înapoi în mare. Cînd se apleca, Ledei i se părea că urechile i se deplasează în alt registru sonor : sunetul ca de cleștar al talazurilor sparte slăbea pînă ce devenea un susur monoton.

În timp ce se apleca, se petrecuse ceva ciudat : avu deodată impresia că recunoaște locul acesta și împrejurările în care se află acolo, deși știa sigur că nu mai fusese niciodată pînă atunci în acel loc. După cîteva secunde recunoscu cizmele galbene de cauciuc, odgonul încurcat în alge și un flacon de plastic ; totodată fu sigură că Andrea, care se afla pe un dig, între stîlpii unui spărgător de valuri, îi va face semne cu ambele mîini de îndată ce va ridica ea privirea, că ea însăși, după aceea, se va uita la Hanna, care se dusese să se culce la picioarele dunelor, și că Hanna o va privi cu răceală ; în cele din urmă recunoscu emisferele bluzei ei pe jumătate descheiate, și în același timp gîndul ivit în minte : că nimeni nu înoată în mare. Toate aceste impresii țineau incontestabil una de alta. Părea că nu pot pătrunde în conștiința ei decît în combinație reciprocă și că nu pot fi recunoscute de ea decît în combinație reciprocă. Andrea trebuia să-i facă semne nu cu o mînă, ci cu amîndouă, pentru ca ea să simtă emisferele bluzei ei, iar ea era convinsă că fără sentimentul unei bluze bombate și al unui tors pus în

libertate n-ar fi avut niciodată gîndul acesta : că nimeni nu înoată în mare.

La cîteva zile după aceea, Leda desena cu creta, în magazia lui Joe Kurhajec, un indian mort. Cu cretă roșie și galbenă desenă chipul unui om arămiu, indianul aruncat în valuri pe plajă. Izbutise să sugereze trupul mortului din numai cîteva linii, pentru că mîinile ei păreau că vor să-i deseneze mai ales chipul. Cretele îi căzură din mîini. Cînd se aplecă să le ridice, își aduse aminte pentru prima dată de acea întîmplare ciudată de pe plaja de la Castricum. Pe contrapagina desenului scrise niște cuvinte care îi veniseră în minte fără nici un motiv : „Nimeni nu înoată în mare".

— Nu, aici nu trebuie să intervii, — îi zise ea lui Kurhajec, cînd acesta vru să facă unele corecturi în desen.

— De ce nu ?

— Nu știu încă. Mă întreb ceva. Ce mă întreb ? Da : mă întreb cum de este cu putință să desenez, nici una, nici două, un chip, chipul unui om pe care nu l-am văzut încă niciodată.

— Ți-ai imaginat un asemenea chip, adică : l-ai alcătuit din chipuri pe care le-ai văzut. Și faci această operație în timp ce desenezi.

— Nu cred. Am văzut limpede acest chip în fața ochilor încă dinainte de a fi început să desenez.

— Asta vine din șuvoiul subteran. În viața ta există un fel de șuvoi subteran de care, de cele mai multe ori, nu ești conștientă. Pe măsură ce devii mai sensibilă, contactul cu șuvoiul subteran se îmbunătățește.

— Da, da.

— Poate că „șuvoiul subteran" nu este termenul potrivit. Întreabă-l pe savantul tău tată. În capul tău, în trupul tău, Dumnezeu știe unde, se află un rezervor, o sălbăticiune, o grădină zoologică, un muzeu, o arhivă. Acolo se amestecă toate, fără să bagi de seamă nimic. În acel rezeorvor se găsește depozitată întreaga istorie a omului.

— Ce ?

— Nu te speria. În acel rezervor se află depozitată întreaga istorie a speciei umane. Restul poate să ți-l explice Andrea. Spune-i că trebuie să mai vină o dată în vizită la magazie.

La cîteva ore după această lecție de desen, Leda își aminti o poveste pe care i-o istorisise Andrea cu mulți ani în urmă. Era o poveste despre Columb. Insulele Canare ? Da, Columb se afla pe una din insulele Canare și începuse să se gîndească la o expediție spre țara de pe celălalt mal al oceanului. Un localnic veni la el ca să-i spună că valurile aruncaseră pe mal un om, și anume un om cu pielea arămie. Nimeni nu văzuse vreodată un asemenea om. Columb se duse în grabă pe plajă ca să vadă cadavrul. Nu știa, bineînțeles, că omul acela căzuse în mare, din mica sa canoe, undeva, în apropiere de coasta Americii Centrale, că se înecase și că Golfströmul îl adusese în foarte scurt timp peste ocean, pînă în insulele Canare. Columb nu știa încă nimic despre America, nici despre Golfström, dar cînd se aplecă pentru ca să examineze chipul indianului, bănui că găsise o nouă dovadă a unui continent necunoscut, aflător pe malul opus al oceanului.

Leda se întrebă de ce rămăsese ascunsă în subconștientul ei această poveste ani de zile și de ce o redescoperise tocmai în ziua aceea. Desenul i se păru a fi un mijloc de a veni în contact cu șuvoiul subteran. Cînd în dimineața următoare își puse mîinile pe balustrada grădinii de pe acoperiș, își aduse aminte cum îl văzuse pe înotătorul acela că iese din apa rece ca gheața a lacului IJsel, cum se tîrîse pe dig, ținîndu-se de iarba uscată. Deodată se auzi pe ea însăși că spune : „Jan Zocher înoată în mare".

Joey Kurhajec resimțea o deosebită plăcere cînd îi peria Ledei părul. În timp ce peria îi luneca prin păr, Leda ajunse la concluzia că senzația stăruitoare de recunoaștere de pe plaja de la Castricum, senzație care nu durase decît numai vreo cîteva secunde, provenea din rezervorul în care se află depozitată istoria speciei umane. De cîteva luni înțelegea sensul cuvîntului „structurare", și ca urmare, i se păru lucru de la sine înțeles că în trupul ei de cincisprezece ani se iscase, nu fără o anumită

structurare, istoria speciei umane. În rezervor ți se amestecă de toate, fără să bagi ceva în seamă, așa spusese Joe Kurhajec. Acolo ți se alcătuiesc chipuri, din amintirea unor chipuri pe care le-ai văzut cîndva. Leda vru să știe cum merge asta în munca lui. Și începu să facă diferite încercări ca să intre în contact cu șuvoiul subteran.

Aștepta de pildă să se plictisească, exact ca pe plajă, și atunci lăsă să-i cadă un creion pe jos, ca să se poată apleca, deoarece aplecatul i se păru deodată de mare însemnătate în această lume misterioasă. Poate că în timp ce omul se apleacă, i se deplasează ceva în cap. Plină de speranță, se aplecă să ridice creionul. Nu se petrecu nimic.

Omul cu nasul strîmb, omul care scuipase în iarbă coji de portocale, nu era la Roma, dar uneori Leda avea impresia că se află lîngă ea și că ea trebuie s-o ia brusc la stînga, dacă vrea să scape de el. O luă brusc la stînga. Nu-l văzu pe bărbatul care la aeroport își dezlegase cravata, pe bărbatul care la aeroport o ignorase, dar uneori avea impresia că se uită la ea. Omul acela nu se afla niciodată în cîmpul ei vizual. Plutea în aer și se uita pieziș la ea de sus. După cîteva zile Leda putu stabili unde și cînd are cea mai mare intensitate acest sentiment: că este privită.

De îndată ce ajunse într-o piață, Leda fu conștientă de prezența ochilor lui albaștri și îi simți îndreptați spre ea în timp ce traversa piața. În piețele mari simțea privirea lui mai limpede decît în cele mici. În *piazza* Farnese, înotătorul se uita tot timpul la ea, stînd parcă în grădina de pe acoperiș și la fereastra camerei.

Totodată, Leda se simți urmărită de omul acela cînd se dezbrăca. În dormitorul ei, asta n-o stingherea prea tare, dar în camera de baie, străinul se uita tot timpul la ea. Involuntar, Leda se grăbea să se dezbrace, după ce aștepta ca oglinzile să se aburească, și nu se liniștea decît atunci cînd se afla în cadă. În cadă se juca apoi cu pietricelele pe care Hanna Piccard le luase cîndva dintr-o gîrliță. Aranja în diferite formații pietrele trandafirii, verzi-închis, și albastre-cenușii, ba cu ochii deschiși, ba orbește, și făcea această operație cu anumite intenții sub-

sidiare. Pietrele nu aveau nimic ce să-i povestească ; dar ea își povestea sieși ceva, aranjîndu-le cu anumite intenții.

De îndată ce-și punea pe ea halatul de baie, gîndul la ochii albaștri dispărea. Își înfășura un prosop în jurul părului ud și se așeza în pat ca să privească natura statică pictată de Marina, și pe care o luase din camera de lucru a lui Andrea. Tabloul era atîrnat deasupra patului ei. Pe pînză erau pictate cinci cutiuțe rotunde : două deschise și trei închise. Zgomotul surd al plimbăreților de seară din *piazza* Farnese se potrivea cu culorile pastelate de pe tablou. Gîndul că Marina aranjase cîndva aceste cutiuțe, o emoționă. „Unde eram eu atunci ?“ Natura statică a Marinei fusese nevoită să aștepte ani de zile pentru ca Leda să fie destul de înaintată în vîrstă ca s-o poată vedea cu adevărat. Leda se simți înconjurată de tot ceea ce nu putea încă să vadă.

Într-o zi se aplecă și se întinse, ca să poată atinge culorile Marinei. Își apăsă vîrfurile degetelor pe pînză și pe cojile de vopsea, pînă ce prosopul îi lunecă brusc de pe cap și i se încolăci pe gît și pe umeri. Speriată, își roti privirea : culorile din cameră se schimbaseră.

De trei ani de zile, Leda Simonetti se număra printre cei ce urmau așa-numitele lecții de artă, cu care Joe Kurhajec încerca să-și asigure subzistența. În ziua în care își dădu demisia de la biroul american de presă, unde lucrase de la venirea lui la Roma, Joe Kurhajec își comandase la o tipografie niște cărți de vizită pe care se putea citi : Joe Kurjahec, sculptor“. Veni acasă fluierînd, și tot fluierînd își răspîndi cărțile de vizită prin apartament. Rosa rămase cu gura căscată.

— Ce-ai făcut ? Tîmpitule ! — Joe Kurhajec începu iar să fluiere. — Știi foarte bine că nu simt nici o atracție pentru romantism. Trebuie să mă duc acum să-mi vînd bijuteriile ? Sau să mă duc să muncesc ?

— N-am nevoie de o nevastă care muncește.

— Atunci ți-ai vîndut poate vreo statuie ?

— Am să dau lecții de artă.

— Lecții de artă ?

— Da ; de ce nu ? Sînt de meserie.

Kurhajec începu să dea lecții de artă unor copii, la început în silă, dar după cîteva luni începu să se laude cu elevii lui, spunînd la tot pasul că Michelangelo se băgase, încă de la vîrsta de opt ani, ucenic la un sculptor.

Ledei Simonetti începu să-i placă acea magazie din inima Romei. Pe bulevardul de pe malul Tibrului, numit *Lungomarzio di Tevere,* zgomotul circulației era asurzitor, dar după ce virai în străduța laterală, gălăgia scădea, iar în magazie era liniște deplină. Magazia era mărginită pe trei laturi de case înalte, iar pe terenul dintre magazie și împrejmuire erau stivuite mașini de spălat scoase din uz. Era un adevărat loc de lucru. Leda nu putea deschide ușa glisantă decît aruncîndu-se cu toată greutatea pe clanță. Purta un pulovăr vechi, și în timp ce capul îi mai era ascuns în el, se uita prin răscroitura de la gît la acoperișul de plăci ondulate transparente, prin care pătrundea lumina în magazie. În mijlocul magaziei se afla o masă de lucru uriașă. Deasupra tejghelei de lucru, pe peretele din fund, erau atîrnate în cîrlige uneltele, iar dedesubt zăceau fel de fel de aparate, piesa principală fiind o așa-numită freză cotită, cu care îi puteai tăia cuiva piciorul. Leda se ținea departe de aparate. Într-un colț, în spatele unui paravan fix de lemn, fusese amenajat un WC, care nu putuse fi folosit decît după ce Kurhajec îi reparase rezervorul. Leda n-avea niciodată nevoie să se ducă la WC. Ici și colo zăceau bucăți de piatră — bazalt, granit, marmură, — în diferite stadii de prelucrare. Calupuri de lut alb și galben, împachetate în plastic. Undeva se afla micul fotoliu militar pliant. Pînza verde mai avea pe ea urmele așa-numitei transpirații vietnameze. În timpul lecțiilor, Kurhajec se cuibărea în fotoliul pliant. Pe rezemătoarele brațelor se punea o scîndurică, și pe ea cartea despre tehnica sculptorilor greci și romani, împreună cu un caiet și un stilou. Kurhajec scria în acel caiet. Uneori plutea, cu micul fotoliu militar cu tot, în aer, atîrnat de grinda metalică și de lanțurile cu care puteau fi ridicate și deplasate blocuri de piatră de pînă la cinci tone. De această grindă își atîrnase Rosa Kurhajec penele ei de păun. Cînd Leda devenise conștientă de șuvoiul subteran, începu să bănuiască de ce atîrnase Rosa în atelier

sute de ochi de păun multicolori, care se hîțînau cînd era curent.

O lecție de artă începea deseori pentru Leda în felul următor. Leda se sprijinea zece minute de împrejmuire, ca să-și adune curajul. „Am un cap, un trunchi, două brațe și două picioare, și întregul este bine organizat." Așa își spunea. Dar numaidecît după ce își spunea în gînd această formulă exorcizantă, vedea în fața ochilor brațul infirm al lui Kurhajec, brațul lui de copil : un apendice care se bălăbănea, cu o mînuță răsucită spre interior. Leda descoperise că încercarea de a nu se gîndi la asta era tot una cu a se gîndi la asta, și de aceea se gîndea la brațul drept al lui Kurhajec, cu care maestrul desena atît de bine. În mînuța răsucită spre interior, Kurhajec ținea bucățele de cretă, mîna dreaptă alegea dintre ele o culoare și trecea cu ea peste hîrtia de pe masa de lucru. Kurhajec folosea întreaga coală de hîrtie, și, cu mișcări circulare ale mîinii, trasa liniile. În cîteva minute, hîrtia era plină de linii și de viață. Nu mai mult de douăzeci de linii, dar vedeai ce reprezintă și părea să fie mai mult chiar decît ceea ce reprezenta. Plină de respect, dar și de enervare, Leda se apleca asupra liniilor desenului lui Kurhajec. „Să nu șovăi. Să continui să te miști. Să faci de o sută de ori același lucru. De desenat, trebuie să desenezi cu tot corpul. Mîinile tale știu mai multe decît capul tău." Acestea erau sfaturile date de Kurhajec. Cel mai impresionant sfat era însă modul în care desena. Ceea ce ieșea atunci din mîna lui, — Ledei nu-i venise încă ideea să numească asta libertate, — dar simțea ceea ce ieșea din mîna lui, și tocmai asta voia ea să aibă.

Portița împrejmuirii, ochii mașinilor de spălat, și apoi Leda se trînti, cu toată greutatea ei, pe clanța ușii glisante. Așa începu și după-amiaza în care își simțise pentru prima dată libertatea și în care fusese preluată de șuvoi.

După ce Leda luptase o jumătate de oră cu cretă siberiană și hîrtii, Kurhajec sări în sus din fotoliul său militar, în care, după cum era convinsă Leda, se cufundase în gînduri despre artă, ceea ce avu o influență proastă asupra ei, pentru că cercurile concentrării ei se

lărgiră și o îndepărtară. Kurhajec sări așadar din fotoliu, iar Leda trase o spaimă.

— Sînt aproape gata, Joe.

— Trebuie să plec. Mi-am adus aminte brusc că i-am jurat Rosei să-i fac niște cumpărături.

— Atunci mă duc și eu acasă.

— Nu, nu. Tu primești ceva pentru banii tăi. Pînă într-o jumătate de oră sînt înapoi. Și am să-ți las un locțiitor.

Kurhajec puse atunci pe masa de lucru un bloc de piatră, ascuns sub o pînză. Acesta era locțiitorul său secret. Apoi îi dădu Ledei sarcina să deseneze blocul de piatră, și plecă.

După o oră, un Kurhajec grăbit deschise cu piciorul ușa glisantă. Două sacoșe pline ochi bufniră pe pardoseală. Leda stătea în micul lui fotoliu militar, ghemuită, cu mîinile încrucișate pe burtă, și picioarele întinse și foarte depărtate.

— Așa, domnișoară. Ce ai meșterit aici ?

— Am muncit din greu.

În sfîrșit, Leda îndrăznise să se lase pradă șuvoiului, după ce timp de trei ani se dedase de două ori pe săptămînă studiului tehnicilor desenului, cu rezultate care puteau fi numite atît uluitoare, cît și mortale. În dorința ei de a ajunge cît mai repede cu putință să stăpînească acele tehnici, Kurhajec îl recunoscuse pe prietenul său Simonetti, care în primele lui poezii dovedise aceeași febrilitate. Să redea și să omită perspectiva, proporțiile corpului omenesc, lumina și întunericul, toate aceste trucuri intraseră frumușel în degetele Ledei, sub conducerea severă a lui Kurhajec. Fata învățase să privească și putea acum să deseneze, înfiorător de amănunțit, ceea ce vedea. Asta începu s-o plictisească. Se simțea rigidă și țeapănă, cuminte și însingurată, și din ceea ce venea de la Kurhajec cînd desena, chiar și ceea ce venea de la băiețașul lui de cinci ani Pepe cînd mîzgălea, — ea nu poseda încă nici măcar un crîmpei.

Așa stătu acolo, pe masă, într-o după-amiază, locțiitorul profesorului ei : o bucată de piatră, ascunsă sub o pînză, și care, în timp ce ea o desena fără cusur, o făcea

să se gîndească tot mai vîrtos la un condamnat la moarte, dus la locul execuției cu capul într-un sac. Dar asta nu fu de nici un ajutor, iar timpul se scurta. „Pînă într-o jumătate de oră sînt înapoi", spusese Kurhajec. Pînă la urmă îi rămaseră numai zece minute ca să facă un desen. Deznădăjduită, dăduse la o parte de pe piatră pînza, pusese piatra pe banc, și se aruncase, pe jumătate plîngînd și cu toată greutatea, pe manetă, pînă ce blocul rămase neclintit. Asta fu de ajuns.

— *Miracolo, miracolo,* — se auzi exclamația lui Kurhajec. — Ce e colo pe jos ?

Pe pardoseala magaziei, în dimensiuni mult mai mari decît cele naturale : trei stele de mare în roșu, un pescăruș de mare în picaj, acesta în albastru, și o scoică într-un sidefiu nereușit, prevăzută cu niște proeminențe care aminteau de foarfecile unui crab, — dar era o scoică oceanică, de schimbat pe două femei. Leda se obișnuise la iuțeală cu tehnica de desen care i se păruse cea mai simplă : își aduse aminte de papagalul și de sirena văzute la muzeul din Amsterdam, își aduse aminte de mînuța tremurîndă a Marinei și începu să prelucreze cu cretă colorată niște bucăți de hîrtie. Transpirînd de excitație, decupase din hîrtie colorată trei stele de mare, un pescăruș de mare în picaj și un fel de scoică oceanică. Acesta era acel *miracolo.*

— Va să zică pînă la urmă te-ai supărat, — constată Kurhajec, mulțumit, în timp ce elibera din menghină piatra. — Ești obosită ?

Leda se simți acum sigură de izbînda ei, și-și înălță doar brațele în aer, ca să-i arate petele de transpirație de la subsuori. Kurhajec rupse o bucată lungă dintr-un sul de hîrtie de ziar și puse pe ea formele decupate. Că Joe Kurhajec vedea în sfîrșit cu adevărat ceva în ceea ce făcuse ea, reieșea și din faptul că nu împinse neglijent formele cu picioarele, ci se lăsă în genunchi și le deplasă încolo și încoace pînă ce se potriviră și avură ca rezultat o compoziție, pe care nici Leda însăși nu și-ar fi putut-o imagina.

După un sfert de oră Leda ieși din magazie cu mîinile în buzunarele pantalonilor, ca să se ducă să ia masa la familia Kurhajec. În mașină, în drum spre o zgomotoasă

viață de familie. Leda deveni din nou vorbăreață. Îl întrebă pe Kurhajec dacă n-ar vrea să-i spună lui Andrea că în acoperișul mezaninului trebuie acum construită neapărat un fel de tichie de sticlă.

Leda Simonetti apăru în săptămîna aceea în fiecare după-amiază pe la trei în magazia magaziilor, ca să-și continue experiențele cu culoarea care lua formă. Tehnica decupajului, pe care Matisse o dezvoltase la bătrînețe după o viață de muncă neîncetată, părea să fie mai puțin simplă decît își închipuise ea. Mînuirea frecventă a foarfecii îi produse calozități pe pielea degetului gros și pe cea a arătătorului mîinii drepte. Dar găsi sub tejghea o mănușă de piele moale, de piele atît de moale încît nu se putu împotrivi ispitei de a o lăsa să-i lunece în ghiozdan, cu toate că erau de față sute de ochi de păun care o puteau vedea.

Pe Kurhajec nu-l stingherea prezența ei. Nu izbutea să lucreze nimic atîta vreme cît era nevoit să aștepte statuile pe care le cioplise, pe o insulă grecească, în două vacanțe de vară, din marmura foarte ieftină de acolo. În sfîrșit, statuile fură îmbarcate. De sute de ori i se păru lui Kurhajec că vede cum lunecă lăzile de pe macara și se fac praf pe cheiul din Pireu. În așteptarea telegramei din Neapole, își drese acoperișul magaziei. Soarele îi ardea pe spinare. Kurhajec se odihni, nu se mai simți urmărit de imaginea omului care îi rupe cu dinții o bucată din blatul mesei, și, pentru prima dată de la sosirea lui la Roma, cu nouă ani în urmă, își găsi timp ca să mediteze la drumul pe care îl parcursese.

Prin golul din acoperiș o văzu pe Leda Simonetti, îngenunchiată pe o bucată de hîrtie de ziar, împingînd cu atenție formele colorate pe care le decupase. Uneori părea că Leda nu e conștientă de prezența lui, și atunci Kurhajec avea privilegiul s-o vadă așa cum numai Simonetti o cunoștea : foarte tăcută și mult mai tînără decît voia ea să arate. Influența prezenței ei îl surprinse, după cum și Leda era surprinsă de felul în care se influențează culorile între ele. Vederea atitudinii ei rezervate îi tempera lui Kurhajec înclinarea de a face zgomot, și așa

își aduse aminte de Andrea Simonetti, care de luni de zile părea că locuiește în alt oraș.

Leda îi aduse cafea pe acoperiș și se delectă cu priveliștea unei străduțe din Roma. Pînă la urmă ajunse să aibă atîta încredere în Kurhajec, încît îi aduse la cunoștință planul ei de a face ceva pentru holul apartamentului din *piazza* Farnese. După ce îl pusese să jure că va trece sub tăcere acest plan, fură vizitate cîteva magazine de specialitate. Într-o clipă în care nu era supravegheată, Leda duse în taină la mezanin niște suluri de hîrtie albă și colorată, tuburi cu culori, pensule, cutiuțe cu cretă și cu cărbune de desen, borcane cu clei, bidinele, o foarfecă de birou și faimosul cuțit Stanley, toate de prima calitate.

Kurhajec lăsă pe biroul lui Simonetti, sub un ciob de porfir, un bilet pe care era scris un singur cuvînt: „Mănîncă!"

Sîmbătă dimineața Leda Simonetti fu singura stăpînă a împărăției. Hanna Piccard se tîrîse la conferința de presă a unor oameni politici anoști. Simonetti o ștersese patru zile spre colinele de la nord de Roma, spre casa lui de la țară din apropiere de Sutri. Îi arătase Ledei, în palmă, scoica pe care i-o dăduse ea luni dimineața, dar Leda respinsese propunerea lui de a-l însoți la Sutri.

După ce măsură peretele gol al holului, Leda se încuiă la mezanin, și după o jumătate de oră era plină de dorința de a răspîndi ceva în casa goală. Ceea ce avea să fie prima ei capodoperă, era tocmai ceea ce ieșea din mîna lui Kurhajec, cînd acesta și-o rotea pe hîrtie. Căutînd un subiect, gîndul îi zbură spre cel mai frumos din cîte și-ar fi putut imagina, și acel subiect era pur și simplu: raiul. Orice început e greu, dar în acest caz era ușor: Leda își suflecă mînecile și confecționă terenul paradisului din fîșii de hîrtie albă, lipite una de alta. Apoi lăsă coala de hîrtie de trei pe cinci metri să se vălurească pe pardoseală: sunetul îi aminti de clipocitul velelor de pe iahtul lui Pittakos.

Leda călcă desculță pe terenul paradisului și rămase acolo o bună bucată de vreme pe vine, în poziția în care pe vremuri stătea în iarbă ca să se uite la insecte, scobind cu un bețigaș într-o băltoacă și uitînd de lumea încon-

jurătoare. Mișcîndu-și involuntar degetele, încercă să-și imagineze paradisul, respectînd în această privință o regulă empirică a lui Kurhajec : „Pune întrebări simple !“ Se întrebă unde se află paradisul. Nicăieri, pentru că nu există. Atunci cum poate să-și imagineze paradisul ? Tocmai, paradisul se afla în capul ei, plutea în șuvoiul subteran. Oare paradisul are un teren ? Nu, pentru că acolo totul plutește în spațiu. Nici uscat, nici mare ? Uscatul și marea pluteau în spațiu, pentru că în rai nu există nici deasupra, nici dedesubt. Insulele plutesc acolo ca stelele, munții se aruncă acolo în mare, dacă au chef, iar un delfin a sărit acolo peste lună. Nici deasupra, nici dedesubt, departe fu deodată tot una cu aproape, și ea însăși fu acolo pretutindeni, în tot locul în același timp.

Așa își aduse aminte de o poveste adormitoare a lui Andrea.

De mult, de mult de tot, o corabie cu pînze se apropia fără vînt de coasta insulei Ceylon. Arșița era atît de cumplită, încît smoala de la rosturile corăbiei se topise. Nu mai puteai umbla desculț pe punte. Apa de băut se împuțise, legumele proaspete putreziseră. Marinarii sufereau de scorbut și le căzură dinții din gură. Atunci muri dulgherul corăbiei. Fu cusut într-o bucată de pînză de velă, împreună cu niște ghiulele de tun. Dar apoi ? Fii atentă ! Abia fusese ridicat mortul peste copastie, cînd dinspre coasta Ceylonului, foarte aproape de suprafața mării, se apropiară niște nori galbeni. Toți marinarii își ațintiră privirile spre norii învîrtejiți, care se apropiau repede. Dar ce văzură ? Norii erau alcătuiți din fluturi. Toți fluturii din pădurile insulei Ceylon veneau, nori, spre corabie, o învăluiră, și erau atît de mulți, încît din pricina lor se întunecase soarele, iar oamenii din echipaj se putură bucura în sfîrșit de o umbră răcoroasă.

Povestea se sfîrși în aer, exact atunci cînd Leda adormi. Nu mai rămaseră decît niște fluturi, un nor ce flutura molcom în jurul capului ei. Fluturii o dezmierdară și așa ajunse unul din ei în rai. Leda luă hîrtie și vopsea galbenă și începu să facă cea mai mică ființă din paradis.

După șapte ore, o parte a paradisului, provenit din șuvoiul subteran, fusese adus sus și devenise vizibil. Leda se mișcase prin mezanin pe picioare mlădioase de negresă. La subsuori și la spate, bluza îi era leoarcă de transpirație. De la noadă, durerea începu să-i lunece în sus, prin șira spinării, ca mercurul într-un termometru. Se istovise muncind, și acum stătea întinsă în pat și, pentru prima dată după mult timp, se simțea odihnită.

Pe pardoseală zăceau bucățele de paradis. Numărul de fluturi se urcase la unsprezece, suficient ca să alcătuiască norul din jurul capului ei. Avea de gînd să stea complet goală în paradis, privindu-l pe înotător, adică privind un cap cu cască de baie, cocoțat în vîrful unui talaz. Raiul nu avea așadar la bază un teren, dar existau destule analogii cu lumea existentă și verticală, pentru ca privitorului să nu-i vină amețeală. Două stele de mare pluteau deasupra, dar cîteva scoici erau plasate sub pescărușii de mare, așa cum se întîmplă și în natură. Se putea vedea că unul din pescărușii descoperise un peștișor și se scufunda, și că celălalt plonja în picaj. Întru totul potrivit regulilor artei, la stînga plutea, în prim-plan, un copac cu rădăcini aeriene, sub care urma să se odihnească ea însăși, goală, dar încă nedesenată. Pe o bucată de hîrtie albastră-cenușie fuseseră indicate contururile unui delfin gata să sară, care fusese admis în rai de dragul lui Andrea. Hannei Piccard, Leda îi rezervase trei amarilise. Douăsprezece calicii florale sîngerii și larg deschise. Pînă la urmă aveau să fie de față, bineînțeles, și soarele și luna. În acest timp, Leda nu știa precis ce voia să răspîndească în toată casa cu lucrarea sa : ceva, ceva ce ar fi putut fi comparat cu căldura rămasă în stînci după o zi însorită. Cine privea opera ei de artă, punea mîna, cum s-ar zice, pe stînci.

Durerea îi tot luneca lent în sus, pe șira spinării, și între timp Leda se întrebă dacă în rai există un dormitor, cineva care are putere asupra a tot ce se află în jur. Nu, pentru că acolo nu există nici deasupra, nici dedesubt, foarte departe fu deodată foarte aproape, una era totodată și cealaltă, așa că un dormitor era acolo cu totul de prisos. Dar ce era paradisul fără divinitate, ceva ce nu este, așa cum spusese cîndva Andrea în una din poveștile lui

adormitoare. Ah, Zuccarelli îi puse pe umeri mîinile sale străbătute de vinișoare albăstrii și îi arătă piscurile munților de pe peninsulă, care atrăgeau norii. Acum Leda ajunse să se gîndească la Zeus, care adunase cîndva norii și ascunsese în ei piscurile Olimpului. Ceva ce nu există. Ce este un paradis fără ceva ce nu există ? Leda avu frisoane de oboseală. „Iau un nor", își zise ea. Dar un nor, — chiar dacă se poate topi în văzduh, chiar dacă poate lua toate formele și culorile imaginabile, — un nor este totuși ceva vizibil. Kurhajec apăru și zise : „O întrebare la care nu poți să dai răspuns, trebuie s-o uiți." Ceea ce Leda și făcu.

Somnul o cuprinse și i se înfășură în jurul capului, ca un tulpan, dar nu prea strîns. Leda nădăjdui că Andrea și Hanna vor înțelege că acel ceva care nu se poate decupa, că acel ceva care nu există, se arată în ceea ce făcuse ea. Asta nădăjdui ea cu înfocare, în timp ce somnul îi închise ochii, și îi desprinse una de alta mîinile împreunate, și în cele din urmă o acoperi cu întreaga greutate a uitării.

ANDREA SIMONETTI FUSESE NEVOIT ÎNTRE timp să se despartă de capodopera sa : lungul poem despre împărat și scafandru era gata.

Simonetti nădăjduia să nu se mai întoarcă niciodată în secolul al XIII-lea, pe coastele paradisiace ale Siciliei (unde normanzii se moleșiseră în scurt timp), pe meleagurile pe atunci încă împădurite ale sudului Italiei, în Roma muribundă, în împărățiile ruinate din Asia-mică, și în Ierusalimul cucerit de împărat. Patru ani de zile, Simonetti umblase pe urmele împăratului prin părțile Mediteranei, și o singură dată trecuse Alpii, în silă, ca să se ducă în Imperiul German, unde nici profesorul său, crescut în Sud, nu se ducea bucuros. Își luase rămas-bun : pentru Cola Pesce aprinsese cîteva lumînări în biserica San Clemente, iar împăratului îi scrisese o epistolă de adio în latina epocii lui.

Trăsăturile chipului împăratului și ale celui al scafandrului le putea descrie mai lesne și mai pătrunzător decît putea descrie propriile sale trăsături. În visele sale jucase chiar din cînd în cînd un rol în viața acelor personaje. El era condamnatul la moarte care, la ordinul împăratului, coborîse pe peretele unei văgăuni, ca să fure din cuibul lor doi pui de șoim. Împăratul îl vizitase în dormitor ; atingerea trupului lui era dezgustătoare, căci îi fusese acoperit de scursorile unei boli lumești. Cînd Cola Pesce făcu scufundarea între Scila și Caribda, Simonetti, în mijlocul unui grup de curteni, îl așteptase să se întoarcă. Văzuse cum îi curge lui Pesce sîngele din urechi cînd se cățărase pentru a doua oară peste parapet și-și făcuse cruce. Apoi, Cola Pesce se înecase. Într-un orgasm involuntar, Andrea Simonetti devenise mareea de care Cola

Pesce fusese înghițit pentru totdeauna. La fel ca și împăratul, Simonetti se trezea de fiecare dată din somn, speriat, înfricoșat de năluca lui Pesce, care îl urmărea cu tăcerea, cu umilința și cu credința lui.

Simonetti își terminase, între două randevuuri, poemul alcătuit din trei mii de versuri și treizeci de cînturi : se punea chestiunea unei modificări undeva pe la mijlocul lucrării. Ultimele versuri ale poemului făceau parte din primele pe care le scrisese Simonetti cu patru ani în urmă.

Nu-i fusese dat ca terminarea opus-ului să-i procure cine știe ce bucurie, dar nici nu se așteptase. Cînd abia o cunoscuse pe Hanna Piccard, își închipuia uneori cum îl va găsi ea în camera lui de lucru după ce va termina poemul : Andrea va pluti atunci, încă vreo cîteva ore, la zece centimetri deasupra pardoselii. Dar și acel drum lung fusese parcurs pas cu pas, iar bucuria produsă de faptul că lucrarea înainta și se apropia de încheiere fusese între timp trăită și gustată. Ultimul pas este pur și simplu ultimul pas. În plus, în lunile scurse, Andrea începuse să se gîndească la alt poem.

După două săptămîni, poemul fu cules de un prieten tipograf. Fu tras un tiraj de probă de zece exemplare, pentru corectură. Simonetti își propusese să-și prezinte lucrarea în această stare cîtorva cunoscători, amintindu-și de o recomandare a lui Horațiu, și să introducă în text observațiile lor critice (în măsura în care va putea fi de acord cu ele), înainte de a-l publica oficial. De faptul că se despărțise de poem își dădu seama abia atunci cînd, lîngă tipograf, se aplecă asupra colilor de hîrtie și-și văzu propriile cuvinte, tipărite cu un caracter de literă vechi de cîteva secole. Preț de o clipă, simți dorința violentă ca Hanna Piccard să fie lîngă el. Simonetti îi trecuse sub tăcere terminarea lucrării. De parcă ar fi vrut s-o pedepsească, de parcă ar fi vrut să se răzbune pe cineva că e singur. Ar fi vrut să-i spună asta, dar, spre stupoarea sa, nu izbutise.

Abia cînd văzu hîrtia tipărită, piatra pe care și-o luase pe ceafă îi lunecă și căzu în mare. Așa se văzuse pe sine adeseori : un om cu un pietroi pe ceafă, în drum spre mare. Omul ajunge la mare, își azvîrle de pe umeri piatra

aceea blestemată, o vede cum se rostogolește printre stînci, și dorește să dispară și el însuși în adînc. În ziua aceea, Simonetti își îngădui din inimă această imagine sentimentală. Se simțea abătut și era dezamăgit : poemul prezenta urmele unei minți încîlcite ; era opera unui bolnav, a unui om lipsit de înțelepciune.

În zilele următoare, Simonetti puse de mai multe ori un exemplar al corecturii pe biroul Hannei, pentru ca ceva mai tîrziu să-l ia înapoi. Voia s-o necăjească. Încercă să spună asta, dar parcă i se lipiseră buzele una de alta. Ar fi preferat să nu-i spună nimic zile în șir. „Ce se petrece cu tine ?“ „Trupul meu ar fi trebuit să dispară în acest poem, aș fi vrut să-mi dau trupul.“ Veni vremea să plece la Sutri, să facă pe epilepticul de îndată ce-i vine gustul, să-și izbească pieptul cu un pietroi și să se odihnească la soare.

Federico Zuccarelli, tînărul care îl descoperise pe pictorul Morandi și care, sub povara faimei altuia, mergea încovoiat, profesorul lui Simonetti, bătrînul plin de demnitate care o văzuse pe Hanna Piccard la fereastră, în acea dimineață de sîmbătă, după ce Hanna suise pentru prima dată cele șaizeci și patru de trepte, înțeleptul ale cărui pleoape coborau întotdeauna cu mult peste globii săi oculari, ca și cum lumea l-ar fi interesat din ce în ce mai puțin, directorul care îl îndemnase pe Simonetti să accepte o funcție la *Museo Nazionale d'Arte Moderna,* drumețul care, cu șapcă albă și pantaloni fluturînzi, i-o luase înainte pe cărările de munte ale peninsulei Sorrento, *charmeur*-ul, burlacul care nu dormea niciodată într-o casă străină, — acest personaj fu cel dintîi cititor al poemului lui Simonetti. Cotrobăind prin hîrțoagele altuia, Zuccarelli descoperise un exemplar al tirajului de probă tras pentru corectură, și făcu aluzie, într-o convorbire, la această descoperire. Simonetti se mai supărase de multe ori din pricina curiozității exagerate a lui Zuccarelli, dar pentru a nu știu cîta oară deveni victima respectului său mult prea mare față de o autoritate, și-i dădu un exemplar al poemului său omului care declarase în repetate rînduri că nu pune nici un preț pe poezie.

Vineri după-amiază, Zuccarelli îi dictă secretarei sale, — Corsetul, cum îi plăcea lui să-i spună, — un voluminos referat, ca răspuns la o notă de serviciu. Referatul nu era așteptat la minister decît abia peste șase luni, dar lui Zuccarelli i se păru amuzant să-i ambeteze pe funcționarii respectivi răspunzîndu-le, cu întoarcerea curierului, pe patruzeci de pagini. Un renghi de operetă. Plimbîndu-se încolo și încoace prin camera secretarei, Zuccarelli își dictă frazele fără să clipească, fără să-i lase nici o clipă de răgaz, pentru că voia s-o obosească pe mortăciunea aia, care își dovedise loialitatea timp de douăzeci de ani. Generalul fu mulțumit cînd se întoarse în propria sa cameră. Îl găsi pe Simonetti pe canapea. În așteptarea primei critici a operei sale, poetul adormise.

Lumina sfîrșitului după-amiezii cădea pe chipul celui adormit, care respira greu. Respira ca țăranii pe care Zuccarelli îi văzuse cîndva culcați la umbra unui măslin, cu brațele și picioarele întinse, cuprinși de somnul unor oameni beți. Îi plăcu calmul chipului lui Simonetti, din care dispăruse și ultima urmă de veghe. Globii oculari i se mișcau sub pleoapele închise. „Ce vezi, Andrea ? Unde ești ? De ce zîmbești cu atîta încîntare ?“ Lui Simonetti îi căzuse capul într-o parte, iar din colțul gurii i se prelingea saliva pe obraz. „Să ți-o ling de pe obraz, Andrea ?“ Cînd se aplecă deasupra celui adormit, cîrlionțul alb lunecă peste ochiul drept al lui Zuccarelli, care, în aceeași clipă, își aminti visul din noaptea aceea, un vis visat multe nopți.

În visul său, Zuccarelli vedea de foarte aproape chipul unui coleg al său de studii, a cărui gură, după un căscat profund, rămînea deschisă, ca de groază. Ceasuri întregi, gura stătea larg deschisă. Chipul prietenului său se făcea pămîntiu de frică. Zuccarelli vedea acea gură de foarte aproape și se temea să nu dispară în ea. Își vîra pumnul în acel gol, sfărîmînd dinții, și și-o îndesa pînă la omușor.

La scurt timp după aceea plecaseră din Roma și călătoriseră printre coline, spre Sutri. Simonetti era încordat și tăcea. Zuccarelli își încrucișase brațele și se uita la culorile pastelate ale ogoarelor și ale livezilor de măslini. Își aminti de blîndețea chipului adormit al lui Simonetti,

și simți deodată o melancolie grea ca de plumb, de parcă ar fi avut greutăți atîrnate de piept. Fel de fel de gînduri îi trecură puhoi prin cap, gînduri pe care și le evoca de ani de zile, pentru că îl ocroteau. Apăru cuvîntul „apropiere".

„A-ha, iat-o iar : apropierea, apropierea plăcerilor altuia, care le fac pe ale mele să se răcească. Le făcea să se răcească. Ești mort, dar ei cred că trăiești. Ia dovedește că trăiești ! Ia dovedește asta ! Fermecătorul Federico, mai poate fi văzut încă în fiecare dimineață la șase și jumătate în picioare. Sănătos tun, dar în fiecare capitală a lumii civilizate se vorbește despre bolile lui. Piatră la rinichi la Londra. Sau mă înșel și era incontinență ? N-a sosit oare timpul pentru o intervenție chirurgicală dureroasă, despre care să se poată vorbi în voie ? O operație la băsica urinară. Federico în apă-tare ; așa cutreieră el lumea. Organele sexuale ale lui Federico în apă-tare, organele sexuale ale lui Federico în turneu mondial. Să te simți bolnav fără să fii bolnav, nu este oare asta o definiție bună a vieții civilizate ?"

„Acum îi văd mîinile frumoase pe volan. Așa, în plină introspecție, e mai frumos ca oricînd. O clipă poți să-i vezi ochii privind din oala cu apă-tare. Albastrul închis al ochilor lui este albastrul închis al mării la Ravello, cînd soarele se pregătește să asfințească. Ah, treceam de-a lungul malului stîncos, și era o liniște că puteam auzi greierii de sub copacii suspendați pe stînci. Resemnare, resemnare. Pot să mă joc. Ai rămas un copil. Sînt un copil, Andrea. Stai lîngă mine, stai lîngă mine, în anii bătrîneții mele lipsite de înțelepciune. Pentru că scîrna îmi alunecă iar pe picioare, iar urina mi se prelinge în pantofi. N-o auzi ?"

— Aldo Moro a fost lăsat mască, — zise Zuccarelli în cele din urmă.

Simonetti dădu din cap afirmativ. Zaccagnini, secretar de partid al creștin-democraților, făcuse o manevră surprinzătoare : întocmise o declarație, în care autenticitatea scrisorilor lui Moro era pusă la îndoială. Scrisorile pe care Moro le adresase din închisoarea sa populară unor tovarăși de partid și unor miniștri nu puteau fi scrise de el, cu toate că stilul lor semăna în mod izbitor cu al lui. Dar

ceea ce scrisese,... — nimeni nu-l știa așa. Fuseseră găsiți cincizeci de prieteni ai lui Moro, dispuși să iscălească acea declarație. Nimeni nu-l știa așa. Într-adevăr : două săptămîni de zile de captivitate și de interogatorii, după ce fusese nevoit săptămîni de zile să afle din ziare că guvernul nu e dispus să-l schimbe pe cîțiva răufăcători, în acele scrisori începu să răzbată într-adevăr oarecare deznădejde și amărăciune. Moro se auto-acuza. Deveni înțepător. Poate că guvernul se temea că Moro va ajunge să dezvăluie în scrisorile sale unele secrete politice, primejduind astfel securitatea statului. Omul de stat fu declarat iresponsabil. Și cine putea să-l declare iresponsabil mai cu temei decît prietenii săi ?

— Și nu se bărbierește, — exclamă Zuccarelli, prefăcîndu-se indignat.

— Ce vrei să spui ?

— Îți amintești de plimbarea pe care am făcut-o noi doi în ziua răpirii ? Am urcat treptele spre Campidoglio.

— Tu ai căzut.

— Am vorbit atunci verzi și uscate despre Moro, despre locul în care e ascuns. Am presupus că se bărbierește. Mi s-a părut a fi un amănunt nostim. Se bărbierea și, sub ochii dușmanilor lui, i se boțea masca. De atunci m-am gîndit mult la el și i-am poruncit *signorei* Pozzo să se roage pentru el. Dar el nu se bărbierește, după cum reiese din fotografiile publicate în ziare.

— Poate că acolo nu mai simte nevoia, ca un colonel englez în tranșee, sub focul de baraj al inamicului. E un semn de slăbiciune. E gata să piardă, e sfîrșitul partidei. A slăbit cinci kilograme. Nervii i s-au tocit. Involuntar, preia cuvinte din jargonul călăilor săi. Poate că printre ei se află și o femeie, și ar mai vrea doar să-i atingă mîinile. Cine poate spune ? Poate că a izbutit să se desprindă în sfîrșit cu totul de viața interioară și are din cînd în cînd clipe de fericire plenară.

— În aceste condiții ?

— Tocmai în aceste condiții. *În extremis*. Dar ăștia îl vor ucide. Sînt nevoiți, pentru că prietenii lui l-au jertfit pe altarul statului. Mai întîi avem voie, bineînțeles, să mai așteptăm un ultimatum al teroriștilor. „Domnilor, aveți timp șaptezeci și două de ore ca să ne îndepliniți

cererile.“ Fiecare bătut în cuie în fața televizorului, ca să vadă ultimele episoade ale tragediei. Plebea, acum pentru un gologan, în banca întîi. „Cînd mai vine nevasta lui Moro pe ecran ? Vrem să-i vedem tristețea.“ Niște nătărăi telefonează la televiziune. „Arătați-ne tristețea Eleonorei Moro !“ Ultimatumul expiră. Atunci vor fi nevoiți să-l ucidă. Și le vor tremura mîinile, pentru că între timp au făcut cunoștință cu politicianul, și au aflat că e un om blînd, un om.

— Uite, — zise Simonetti, întrerupîndu-l. — Uite, acolo e. Casa aceea galbenă de pe coama colinei.

— O casă veche frumoasă. Dar mai ascultă un pic, domnule poet. Aseară mi-am imaginat cum au să-l ucidă, am fost nevoit să-mi imaginez asta, nu știu de ce. Lasă-mă să spun ce am de spus. Cum au să-i aducă la cunoștință condamnarea la moarte ? Au să-i spună că va fi eliberat. Asta au să-i spună. „Ceasul eliberării dumitale a sunat. Te vom da jos din mașină afară din oraș.“ Ca să-l poată transporta pe Moro nevăzuți prin Roma, îl învelesc într-o pătură, și așa, înfășurat în scutece ca pruncul Iisus, Moro va sta culcat în port-bagajul unei mașini. Apoi este înșurubată surdina pe pistol. Ora eliberării lui a sunat.

— Iar te-ai spetit lucrînd, Federico. Ești mort de oboseală.

Pe creasta unei coline, plantată cu măslini, se găsea casa țărănească spoită în galben, pe care Simonetti izbutise s-o cumpere cu cinci ani în urmă, plătind un preț foarte gras. Casa fusese nelocuită ani de zile și se dărăpănase. Intrarea principală și terasa erau la sud. Sub acoperișul aproape plat și în formă de piramidă iernaseră niște șopîrle, care primăvara se lăsaseră să cadă prin burlane pe terasă. Curtea interioară de pe latura de nord a casei era înconjurată de grajduri și magazii în ruină, iar pe latura fără construcții era delimitată de cîțiva stejari bătrîni.

Joe Kurhajec condusese o vară întreagă lucrările de restaurare a casei și devenise după aceea coproprietarul ei. Acoperișul casei fu reparat, bucătăria și două încăperi fură făcute locuibile. Grajdurile și magaziile rămaseră în starea în care fuseseră cumpărate. Între stejari, Kurhajec insta-

lase un popîndău zvelt, cioplit din lemn. Micul Pepe Kurhajec resimți o adîncă venerație față de acest paznic dintre copaci : ca urmare, îl pricopsi cu fructe, mănunchiuri de iarbă, fiare vechi și tot ce-i mai trebuia.

La etajul casei se afla o încăpere mare, cu ferestre spre miazăzi. Mai înainte, familia de țărani dispărută o folosise ca salon. Pardoseala de lemn mai era încă în bună stare, dar frescele de deasupra ușilor păliseră, iar stucatura tavanului se fărîmițase, și cînd era furtună și tuna, cobora în chip de nori albi.

În mijlocul încăperii aproape goale se afla o masă fără scaune. Deasupra patului de trei persoane dintr-un colț al camerei era atîrnată o bucată de pînză de velă : acolo dormeai ca sub un cort și dormeai întotdeauna bine. De-a curmezișul salonului erau întinse cîteva frînghii de rufe. Cînd Simonetti se plimba prin salon încolo și încoace și lucra, pe frînghii erau atîrnate rufe puse la uscat. Mirosul de rufe umede îi amintea de camera sa din casa familiei Locantro, de pe insula Salina, și de atmosfera jilavă a unui sat de pe malul mării.

În această încăpere își scrisese Simonetti cea mai mare parte a poemului său. Tăcerea din jurul casei era totală ; Andrea fusese nevoit să se deprindă cu sunetul pașilor săi, și abia după cîteva luni îndrăznise să repete cu glas tare versurile pe care i le sufla la ureche inspirația. Era nevoit să le repete cu glas tare, pentru că voia să scrie un poem care să poată fi recitat.

Zuccarelli apărea rar în apartamentul lui Simonetti din *piazza* Farnese. O singură dată năvăli neanunțat, de cele mai multe ori venea sîmbăta dimineața, și atunci făcea impresia de om obosit, hăituit și răzvrătit. În casa țărănească din apropiere de Sutri nu voise niciodată să se ducă. Din povestirile membrilor conducerii muzeului dedusese că acea casă este destul de primitiv amenajată, și că dimineața trebuie să măturăm de pe masa de bucătărie baliga lăsată de șoareci, înainte de a putea lua micul-dejun în condiții civilizate. Zuccarelli socotea că această situație este o penibilă lipsă de confort și de stil. În pofida nașterii sale în secolul al XX-lea, se simțea un copil al secolului al XIX-lea, un copil al lumii care dispăruse

odată cu izbucnirea primului război mondial. Cînd Simonetti îi aducea la cunoștință că are să plece pentru cîteva zile la Sutri, Zuccarelli exclama întotdeauna :

— Așa, iar te duci să mănînci baligă de șoareci ?

— Da ; mănînci cu mine ?

Zuccarelli îi deschisese lui Simonetti multe uși, dar respectul protejatului său începuse să pălească, ceea ce el simțea foarte bine. În cele din urmă se lăsase convins ca cel puțin să viziteze casa de la Sutri.

— Bine, am să mă duc cu tine, ca să văd și eu în sfîrșit acele rufe legendare.

Pentru acea după-amiază de vineri, Zuccarelli îi făcuse lui Simonetti următorul program. Vizitarea casei, aperitiv pe terasă, odihna de seară. Dineu la Sutri. Toast în cinstea calității lui de poet, comentarea poemului, menționarea în treacăt a celorlalte talente ale lui. La zece și jumătate : plecarea spre camera de hotel. Noaptea la Sutri ; încercarea de a dormi. Dimineața : înapoierea la Roma, cu un autobuz sătesc preistoric.

Cărarea care ducea spre creasta colinei, Zucarelli o sui grăbit, ca și cum și-ar fi putut scurta astfel durata programului. Ghivecele de flori de pe balustrada terasei îi atraseră atenția, și atunci Zuccarelli se opri o clipă ca să cuprindă cu privirea colinele din jur. Frunzele măslinilor foșneau, iar în depărtare mormăia un tractor. De îndată ce se opri, Zuccarelli simți că trupul îi este grăbit. Pe măsură ce această grabă creștea, perceperea lumii exterioare devenea tot mai superficială. Zuccarelli stătu pe loc ceva mai mult decît ar fi vrut trupul lui să stea.

În curtea interioară, Zuccarelli inspectă grajdurile și magaziile, unde zăceau, supuse ruginirii, fel de fel de unelte agricole ; între timp auzi cîntecul zgomotos și naiv al păsărelelor. Tot mai avea încă impresia că are greutăți atîrnate de piept.

— Și acoperișurile, n-ar trebui reparate și ele ? — întrebă el, cu oarecare timiditate.

— N-am bani pentru asta, — răspunse Simonetti. — Înlocuirea acoperișurilor costă enorm. Grinzile vechi le folosim atunci ca lemne de foc.

Simonetti se duse spre casă și, cu un calm simulat (dar prost simulat), încercă broasca ușii. Era de necrezut, dar adevărat : acum, cînd trebuia să-i deschidă lui Zuccarelli ușa, nu găsea cheia potrivită. Zuccarelli se oprise în mijlocul curții interioare și se uita țintă la paznicul dintre copaci.

— Pe vremuri, Andrea, pe vremuri puteai auzi, vara, pretutindeni, cum cîntă țăranii și țărăncile. Am mai apucat să le văd pe femeile care, pe înserat, coborau din satul de colo, ca să ia apă, și apoi, în șiruri lungi, cu donițele pe cap, veneau înapoi sus.

— Intră.

Zuccarelli pătrunse în casă. În bucătărie fu atras de vatră : o vatră înaltă cît un stat de om, de doi metri și jumătate lățime și atît de adîncă, încît pe laturile opuse ale focului aveau loc două scaune.

— Aici stăteau bunicul și bunica, — zise el. — Stăteau foarte aproape de foc, știrbi, dînd din cap, amețiți de lipsa de oxigen. Uneori mai cădea unul din ei în foc.

— Masa din bucătărie am comandat-o la Sutri. Indestructibilă. De cîte ori îl întîlnesc pe tîmplar, mă întreabă de masă și, la sfîrșitul convorbirii despre masa asta, zice întotdeauna : „Puteți să înfigeți fără grijă în ea un cuțit, domnule, puteți să înfigeți fără grijă în ea un cuțit.“ Ah, ce îngîmfare !

La etaj, Simonetti deschise obloanele ferestrelor. Vîntul de seară îi dezmierdă capul înfierbîntat. Zuccarelli se oprise în prag.

— N-ai încredere în planșeu, Federico ?

Zuccarelli se oprise ca să asculte o pasăre și uitase cu totul că voise să intre. Cînd își puse picioarele mici pe planșeu, îl cuprinse deodată dorul de anii copilăriei : ar fi vrut să aibă cinci ani și să poată alerga spre cineva care îl aștepta la fereastră.

— Așa. Va să zică, aici lucrezi, Andrea. Unde lucrezi de fapt ? A, acolo ! Și în picioare.

— Mă plimb încolo și încoace și mă rezem de fereastră.

— Atunci ai parcurs aici o groază de kilometri. O sută de metri pentru fiecare vers. Atît : un pat, o masă, un

dulap. De mai mult nici n-are nevoie omul, cu toate că un scaun nu mi se pare a fi cine știe ce lux.

— Noi trăim jos, la parter, Federico.

— A-ha, și astea sînt, bineînțeles, frînghiile pentru faimoasele rufe. În lipsă de rufe umede, cari cearșafuri într-o găleată cu apă.

— Basme.

Zuccarelli se opri în fața uneia din frescele spălăcite.

— Trebuie să fi fost un salon superb. Aici era reședința țăranului cap de familie, un *pater familias* colosal, urît de feciorii săi. De două ori pe an, arendașii intrau aici în ciorapi, ca să plătească chiria. Ca și cum le-ar fi făcut o favoare că le dădea voie să-i plătească chiria, așa stătea acolo.

Zuccarelli tăcu. Simonetti se rezemă, cu brațele încrucișate, de glaful unei ferestre, exact așa cum ar fi făcut și Joe Kurhajec, și se rușină de conștiința de sine, vecină cu aroganța care se exprima în atitudinea sa.

— Pe măsură ce ai să îmbătrînești, ai să ai tot mai multă nevoie de confort. Acum ești încă destul de tînăr ca să te încălzești singur, — zise Zuccarelli, după ce privise o bună bucată de timp reflexele de pe blatul de lemn al mesei.

— În oraș am nevoie de confort, de obiecte care îmi sînt familiare, — răspunse Simonetti. — Aici, lucru foarte curios, nu simt această nevoie. Nu-mi lipsește nimic. Poate că aici mă simt legat mult mai tare și mai profund de anturajul meu, decît în oraș. Ceea ce vezi aici nu este un primitivism voit.

Zuccarelli se dusese între timp spre pat și se jucă o clipă cu sfoara cu care ar fi putut să facă să cadă cortul de pînză de velă atîrnat deasupra patului.

Orășelul Sutri este clădit pe o stîncă, și, atîta vreme cît va exista, nu va fi niciodată mai mare decît anticul Sutri, deoarece dincolo de zidurile etrusce, povîrnișurile sînt atît de abrupte, încît și caprele abia dacă se pot cățăra acolo. La poalele stîncii se află o gară. Un drum îngust șerpuiește în sus spre portul orașului, singurul acces spre Sutri. Există acolo și o *piazza* Garibaldi. Strada principală se termină cu un bazin, unde apa picură din boturile și

nările unor capete de leu antice. În zilele de piață, mirosul de carne de porc la grătar plutește prin tot tîrgul. Seara, numai în *piazza* Cavour mai este oarecare animație; oameni în vîrstă stau pe băncile de sub platani, iar tinerii se apleacă fără teamă peste parapetul zidului orașului.

— Acum cincizeci de ani, nici mai mult, nici mai puțin, — zise Zuccarelli, — mergeam pe strada principală, dus de mînă de taică-meu, sau de un unchi, nu mai știu. Poate că mergeam dus de mînă de una din nefericitele mele mătuși. În familia noastră era un grup de mătuși, cărora li se spunea așa : mătușile nefericite. Stai nițel. Da, mergeam dus de mînă de o mătușă nefericită. Aveam nasul plin de muci, și, fără nici un gînd rău, ca și cum ar fi fost dreptul meu, mi-am dus la un moment dat mîneca pardesiului mătuși-mi la nas, ca să-mi șterg mucii. Eram un pici leneș și alintat. Și toate mătușile nefericite mă iubeau cel mai mult pe mine... La stînga !

Urma să se ia masa pe terasa unui restaurant din *piazza* Cavour. Simonetti alese o masă. Zuccarelli se duse în restaurant, ca să facă acolo cunoștință cu proprietarul și să arunce o privire în bucătărie. Cînd se întoarse, era urmat la mică distanță de un băiat de cel mult zece ani, care ducea o tavă cu două pahare și o sticlă de vin, la nivelul umărului său drept.

— În cinstea poemului tău, — zise Zuccarelli după cîteva clipe, ridicînd paharul.

— Să trăiești.

— Și apoi bem un pahar în memoria mătușii care mi-a împrumutat o mînecă.

După *hors-d'oeuvre*, Zuccarelli își începu numărul următor al programului : comentariu asupra poemului. Înceroă mai întîi să-și facă o idee cu privire la felul în care va fi primit poemul.

— Un lucru putem să precizăm cu siguranță : lumea se va întreba dacă poetul este inteligent. Ai încercat să scrii într-o formă cît mai firească, încît lumea se va întreba dacă ești inteligent.

— Sper că poemul poate fi recitat și că poate fi înțeles fără să supere urechea.

— Cui trebuie să-i fie recitat ? Te-ai gîndit ? De altfel, pe mine nu mă dezamăgește. Dar să lăsăm asta. Lucrarea

ta mi se pare a fi în primul rînd un studiu despre tiranie. Sicilia, mama tiranilor !

— Lucrarea... ? — mormăi Simonetti.

— Epopeea ; nu mi-o lua în nume de rău.

— Nu e nici epopee.

— Este un vis. În cursul lecturii am avut o senzație care ținea de vis : noțiunea timpului mi s-a modificat și mi s-a estompat. În poemul tău se simte în permanență o mișcare de urcare și de coborîre. Te miști prin secolul al XIII-lea și ești apoi dus deodată înapoi în vremea coloniilor grecești din sudul Italiei.

— Nu mă întorc, nu există acolo nici o întoarcere, ci rămîne tot timpul aceeași epocă.

— Totuși am avut în permanență acea senzație de urcare și de coborîre.

— E marea ; e ritmul poemului.

— De la tiranii greci sări la un doge al Veneției și cu cîteva triple salturi ajungi într-o gară din secolul al XX-lea. E un vis.

— Da, e un vis. În cele din urmă, poetul se suie în mașina lui și se duce acasă.

Simonetti vorbise anevoie. Ar fi preferat să tacă zile în șir.

Zuccarelli lăudă poemul, în care se adîncise îndeajuns ca să poată observa neîncetata urcare și coborîre, și foarte îndeajuns ca să-l poată lăuda. După două pahare de vin se încălzi și ținu un panegiric la adresa împăratului Frederic al II-lea, sprijinindu-se, în discurs, mai ales pe propriile sale cunoștințe, ceea ce nu-i scăpă din vedere lui Simonetti. Zuccarelli vorbi despre comandantul de oști, politicianul filosof, eruditul care se întreținea într-o arabă curgătoare cu astrologii săi, agnosticul care îi sîcîia pe teologii parizieni cu întrebări despre amplasamentul exact al iadului, cosmopolitul familiarizat cu culturile vest-europeană, bizantină și arabă, amatorul de vînătoare cu șoimi, despotul căruia îi plăcea să se înconjoare cu o gardă personală alcătuită din sarazini. Simonetti îl ascultă cu răbdare.

— Ai făcut deosebirea între diferite forme de tiranie, — zise Zucarelli în încheiere, întorcîndu-se la tema care îl interesa cel mai mult. — Tirania omului de stat,

tirania generalilor, cea a cărturarilor, cea a teologilor, tirania femeilor din haremul lui. Ei gem cu toții sub regimul îndatoririlor lor, regimul propriei lor puteri, regimul ideilor lor. Bine, dar de ce să ducă tirania prin definiție la o neîncredere nemăsurată, la o răcire și încremenire a afectivității, la lipsa de dragoste ? Ca să începem, mai există oare și o tiranie nevinovată ? Aceasta o poți constata la copii și nu numai la copii.

— Firește, — răspunse Simonetti, enervat. — În cîntul al doilea, tema tiraniei este legată și de imaginea unui copil tiranic. Cu asta am început : cu tirania și cruzimea ingenuă a copilului, cu indiferența copilului. Împăratul nu era un om chiar cu totul candid. Strămoșii lui fuseseră suverani, el însuși era fiu de suveran, sarcina lui era să conducă în mod despotic o mare împărăție, era uzual pe atunci ca adversarii din propriul cerc să fie înlăturați, comportarea lui, adeseori nemaipomenit de dură și de crudă în ochii noștri, era pe atunci ceva de la sine înțeles, și totuși trebuie să fi simțit că tirania lui îl îndepărtează tot mai mult de viață, și pe măsură ce îmbătrînea, asta trebuie să-l fi durut. O brută ca Ezzelino, păros de sus pînă jos, poate că n-a suferit conștient de pe urma cruzimilor lui absurde, dar împăratul era un om simțitor și civilizat.

— La urmă, pune să fie căzniți și măcelăriți sub ochii lui niște nevinovați. Poruncește să fie opăriți cu apă clocotindă și jupuiți, ca porcii, adică nici măcar ca porcii, pentru că aceste animale sînt jupuite abia după ce au fost ucise. De ce face asta ?

— Am arătat în poem.

— Da, dar vreau să aud răspunsul din gura ta.

— Împăratul este bătrîn și deznădăjduit. Se simte uzat și epuizat, lipsit de dragoste și de vitalitate. E un om care vrea să știe, dovadă experiențele lui ciudate. Pune să fie măcelăriți fără nici un motiv oameni cu totul nevinovați, ca să vadă dacă mai poate să simtă milă. Își impune sieși o grea încercare. Face o faptă neomenească, ca să se poată simți om.

— Măsura în care o ființă este om depinde pentru tine de măsura în care poate simți milă ?

— Mila nu e decît un cuvînt. Pe mine mă interesează capacitatea de a participa la simțămintele altora, capacitatea de adaptare a propriului ritm de viață la cel al altora, capacitatea de a fi o părticică a lumii. Conștient, nu inconștient, pentru că o participare inconștientă duce lesne la calamități.

— Și crezi că acest despot luminat din secolul al XIII-lea a bănuit, întocmai ca tine, existența vreunei legături între tirania neînfrînată și lipsa de sentimente, de dragoste, de viață ?

— Am făcut uz, cît am putut de mult, de fapte, dar n-am încercat să reconstitui viața interioară a unui personaj istoric sau sentimentul de viață în cercul din jurul lui Frederic. În poem se contopesc între ele diferite epoci, și n-am încercat decît să expun diferite ritmuri sau mișcări ale vieții.

— Să vrei să simți că ești în viață și să vrei să fii fără viață.

— Asta este una din acele mișcări impenetrabile. Orice tiranie se bazează pe teamă și se mișcă în mod inevitabil în direcția lipsei de viață : sisteme, legi, teorii, birocrație. Tiranul se străduiește să creeze certitudini, ceea ce este necesar ca să poată supraviețui, dar pe măsură ce numărul de certitudini crește, slăbește sentimentul că e în viață, slăbește vitalitatea, slăbește contrastul cu realitatea și slăbește și sentimentul de libertate. Există, în această privință, un hotar critic. Și există o mișcare contrarie. Fiecare vrea din cînd în cînd să simtă cît mai intens cu putință că e în viață. Această senzație, cînd este mai puternică decît oricînd ? Contactul cu realitatea, cînd este mai puternic ca oricînd ? De îndată ce ești atins în certitudinile tale și ești silit să le lepezi. Să te îndrăgostești este un mod de a cunoaște această situație. Prin patimă, această armură de certitudini este sfărîmată și atunci poți deodată să-ți trăiești viața cu toată intensitatea. Este excitant să plonjezi în mare de pe o stîncă înaltă, după ce ai șovăit îndelung, pentru că te joci într-un mod relativ sigur cu ultima ta certitudine : cea de a ști că ești în viață. Violența este un mod de a te face pe tine însuți să simți că ești în viață. Excesele care însoțesc faza decadentă a unei culturi le poți socoti ca fiind niște excitante

extreme, de care unele persoane au evident nevoie pentru ca să se mai poată convinge de propria lor vitalitate. Decadența este un fel de desensibilizare.

— Atunci hai să bem pentru dragostea de viață a lui Cola Pesce, care le stropea pe lăptărese cu sămînța lui, se îmbăta cînd avea vin, muncea cînd n-avea încotro și ucidea ca să nu moară el.

Se întunecase. Simonetti îl plictisise pe vechiul său prieten cu observații despre libertatea lăuntrică, dar Zuccarelli îl iertase, pentru că ochii lui Andrea erau frumoși cînd se înflăcăra și, în plus, Andrea avea nevoie de asemenea prostii pentru ca să poată scrie un poem bun. Evocară amintiri referitoare la sejururile lor comune în vila de la Ravello și admirară culorile cerului de seară. Îl felicitară pe bucătarul restaurantului, îl felicitară pe proprietarul restaurantului împreună cu bucătarul și cu stabilimentul, și glumiră cu Pasquale, tînărul ospătar. Atmosfera fu plină de atmosferă, atitudinea prietenoasă fu plină de prietenie, iar dacă lipsi ceva, atunci acel ceva fu pur și simplu ceea ce lipsea întotdeauna cînd erau împreună.

Zuccarelli devenise melancolic și se gîndea la bezna din jurul stîncii. Simonetti avu grijă, involuntar, de mișcarea contrarie, și încercă să-l amuze cu o relatare despre crescătorul de șoimi, pe care, după o lungă căutare, îl găsise în Abruzzi. *Piazza* Cavour era pustie, tînărul Pasquale stătea în golul luminat al ușii restaurantului, imitîndu-l întru totul pe ospătarul adult (picioarele puțintel depărtate, mîinile la spate), și putu chiar să caște plictisit, în dosul unei mîini ridicate cam prea tîrziu. Zuccarelli simți întunericul din jurul stîncii, și deodată, inspirat de un pasaj din poem, dori foc și făclii, dar făclii vii. Stătea călare și dădea ordin ca toți locuitorii din Sutri să fie unși cu smoală. „Aruncă-i în smoală și dă-le foc! Să ardă ca niște făclii și azvîrliți-i de pe ziduri! Azvîrliți-i de pe ziduri, am spus, pentru că vreau să văd foc, foc în această noapte fără sfîrșit!"

— Să mai bem în memoria mătușii-mi, — zise Zuccarelli, ridicîndu-și paharul. — În memoria mătușii-mi, care mi-a împrumutat mîneca ei. În memoria mătușii-mi, Dumnezeu s-o ierte. Mi-a împrumutat mîneca ei.

— S-a supărat ?

— Nu ; tocmai asta e : nu s-a supărat. Nu m-a mustrat, nu m-a tras de urechi, nimic din toate astea. S-a uitat la mucii de pe mînecă și i-a lăsat acolo.

— Poate că nu-ți mai aduci aminte că s-a supărat.

— Ei și ? Îmi aduc aminte de mătușă-mea, Dumnezeu s-o ierte. Mi-a împrumutat mîneca ei, ca să-mi șterg cu ea mucii, și nu s-a supărat.

Simonetti simți că tristețea lui Zuccarelli îl enervează și îi fu rușine de această enervare. Cine îi dădea dreptul să-l judece pe Zuccarelli ? Ce știa despre el ? Trebuia să-l accepte așa cum era.

— Ah, Andrea ! Mătușile mele, nefericitele mele mătuși isterice ! Trei asemenea exemplare în casă și nu mai faci nici doi bani toată viața. Dar le-am iubit. Nu știu dacă le-am iubit și nu știu nici măcar dacă am fost vreodată copil. Nu te jena. Îți depăn crîmpeie din romanul vieții mele. Copilul care eram nu mai există. Și poate că n-am fost niciodată copil. Eram precoce și socoteam obligația de a fi copil ca pe o funcție, asta îmi mai aduc foarte bine aminte. Chiar și în vremea aceea, adulții iubeau un copil, pentru că mai putea să fie naiv. Asta nu mi-a scăpat din vedere, și am socotit că e de datoria mea să mă comport cu naivitate. Uneori mă prefăceam naiv numai ca să-i fac pe adulții aceia triști și morocănoși să rîdă în corsetele lor. Da, în primii mei ani de viață am fost uneori mărinimos, acolo, în casa aceea mare și dărăpănată, cu o mamă de fier, care chiar trebuia să fie de fier, deoarece surorile ei erau molîi ca papara și deoarece soțul ei prefera să stea în biroul lui. Iar el, bietul om, prefera să stea acolo, deoarece ea era de fier. N-ai să crezi, dar taică-meu răbda de foame uneori timp de două mese, în biroul lui, pentru că atîta timp cît el stătea acolo, nu i se dădea nimic de mîncare, așa era regula. Da, în primii mei ani de viață am fost mărinimos. Ah, Andrea, ar trebui să tindem spre perfecțiune, dar sîntem prea proști pentru asta, prea slabi, prea superficiali și prea lași... Poezia... Ah, toată poezia de care avem nevoie, nu e oare gata scrisă ? Poezia... Lucrarea ta mi-a plăcut, pentru că, oricum, este ceva scris de tine, ceva scris de acel Andrea pe care îl urmăresc de zece ani cu o admira-

ție crescîndă. Dacă nu bagi de seamă, îți frîngi încă o dată gîtul. Regimul ideilor ? Mi-a plăcut, dar am fost nevoit din nou să constat că interesul pentru ficțiune mi-a dispărut. O singură pagină din Tacit, o singură pagină din Suetoniu, atîrnă în cîntar cît cincizeci de pagini de roman istoric. Știu că n-ai vrut să fii istoric și nu mai revenim asupra acestei chestiuni. Dar eu vreau stînca pleșuvă, faptele, faptele mărunte și simple, iar tu n-ai voie să iei asta în nume de rău, pentru că sînt bătrîn.

— Nu ești bătrîn. Ești încă sănătos tun și mai poți să muncești ca un cal.

— Ah, calul de căruță ! Cine îmbrățișa mereu un cal de căruță în mijlocul străzii ? N-are a face. Sînt bătrîn și vreau stînca pleșuvă, faptele, faptele mărunte și simple.

— Și cînd încep faptele mărunte și simple să însemne ceva pentru tine ?

— Ce trebuie să spun ca să-ți fie pe plac ?

— Faptele nu pot însemna ceva pentru tine, nu te pot mișca, decît dacă ești în stare să le vezi într-un anumit fel. Nu e vorba de nasul mucos și de mînecă.

— Ba da, acum e vorba tocmai de nasul meu mucos și de mîneca mătușii-mi.

— Ceea ce te mișcă pe tine nu e nici nasul tău mucos, nici mîneca ei. Ceea ce te mișcă pe tine este felul în care vezi întîmplarea asta și în care o trăiești. A fost o trăire poetică. Mergi, și mergi, și nu se petrece nimic deosebit, dar deodată se produce o combinație neobișnuită : să-ți ștergi de muci nasul de mîneca ei, și faci un mic salt. Se deschide o ferestruică și afli profunzime și corelație. Uite, un moment poetic pe strada principală din Sutri, o trăire poetică, aproape cea mai puternică.

— Mă uimești. Care e trăirea cea mai puternică ?

— Trăirea cea mai puternică este să nu știi care ți-e trăirea. De aceea, primele minute ale unei întîlniri cu un necunoscut fac uneori asupra ta cea mai puternică impresie. Nu știi precis ce se petrece cu tine, ești în încurcătură. Alt exemplu. Ești copil, vezi o fereastră și vrei să fie cineva la fereastră și să-ți facă semne, dar nu-ți dai seama de această dorință. Ești copil, privești timp de o oră o fereastră fără să știi ce vrei, și asta te întristează. Mai

tîrziu te întrebi cum de ai putut, pentru numele lui Dumnezeu, să privești timp de o oră o fereastră.

Zuccarelli fu într-adevăr uluit, deoarece își aduse aminte că numai cu vreo cîteva ore mai înainte, în salonul casei țărănești dărăpănate, dorise să vadă pe cineva la fereastră, pe cineva spre care să alerge.

— Îmi aduc aminte de mătușă-mea. Mi-a împrumutat mîneca ei. Ah, Andrea, plonjăm și plonjăm și tot mereu gîndirea ni se zdrobește de aceleași steiuri. În fundul pasiunii noastre găsim veșnic aceleași paradoxuri. La ce bun momentul poetic, saltul, emoția, adîncul, corelația ? Îmi aduc aminte aici de mătușă-mea, Dumnezeu s-o ierte. Cît timp o mai simt, mă mai gîndesc la ea, scriu ceva despre ea ? Iar limitele sufletului nu sînt atinse, pentru că ceea ce are el de explicat este inepuizabil. Și totuși, unii încearcă. Puneți pana jos, agnosticilor și credincioșilor, scepticilor și cinicilor, materialiștilor și idealiștilor, mizantropilor și reformatorilor, puneți pana jos ! În următorii o sută de ani nu mai trebuie scris nimic. Ce tablou jalnic : veșnic același alai de caractere și veșnic aceleași temperamente ! Și fiecare își pipăie pereții propriei închisori, ai propriei capacități imaginative. Și ce află ? Îmi aduc aminte aici de mătușă-mea. De mii de ani folosim aceleași comparații ca să ne descriem închisoarea și nu ne descriem decît pe noi înșine. Eu vreau stînca pleșuvă. Îmi pun mîna pe stînci și simt căldura rămasă în ele din timpul zilei. A, nu, n-am nevoie de stînci. N-am nevoie de lume. Tîlharule ! Vino repede ! Te amuz ? Pasquale cască ; s-a strîns de la toate mesele.

Simonetti își puse mîna pe o mînă cu vine albăstrui a lui Zuccarelli. „Ah, bătrîne !“ Iar Zuccarelli se hotărî să suporte acea mînă pe a sa, ca pe o muscă, și s-o ignore.

— Bătrînețea e o rușine, — zise el în continuare. — N-avem nevoie să ne învîrtim după coadă, e o rușine să fii un sac uscat, plin cu ciolane. Încetul cu încetul dispar chiar și cele mai scumpe sentimente, ca niște nume pe care le uiți. Trec zile întregi fără un sentiment notabil. Mi se întîmplă regulat ca, în anumite împrejurări, să-mi mai amintesc doar care sînt sentimentele adecvate sau aferente. De sentimentele pe care odihna de seară obiș-

nuia să mi le evoce, îmi mai pot aduce aminte, da, dar nu le mai am. Nu le mai am.

Simonetti își privi țintă mîna dreaptă, care se mai afla încă tot pe mîna lui Zuccarelli, și fu ferm hotărît s-o lase acolo. „Plînge-te, trăncănește, strigă, bătrîne!" Se gîndi la un restaurant din Roma, unde, la o fereastră, sub lista de bucate, era instalat un acvariu. Uneori se aflau în acel acvariu cinci-șase raci unul peste altul, mișcîndu-și alene foarfecile, și păreau că un sînt conștienți de prezența celorlalți.

— Dar asta are și avantaje, — îl auzi Simonetti pe Zuccarelli că spune, — această dispariție a sentimentelor, după cum are avantaje să te vezi scăpat de acel dictator nebun dintre picioare. Nu de mult mi-am imaginat ceva nostim, Andrea. Ceea ce tu numești : o idee jurnalistică. Una din mătușile mele isterice avea obiceiul să se plimbe prin pădure cîntînd. An după an, mătura potecile cu veșmintele ei lungi, ridica brațele, și cînta, ca să devină una cu pădurea. Pădurea nu făcea nimic. Mătușă-mea își întindea brațele spre soare, iar soarele cobora încetișor sub orizont. Dar ea cînta, mai știa încă să cînte cu foc, și rătăcea prin pădure, prin pădurea prăfoasă și nemișcată. Bomba atomică nu exista încă. Înțelegi ? Dorința ancestrală a părții sentimentale a omenirii, de a se topi într-o lumină orbitoare, poate fi dusă acum la îndeplinire. O singură convorbire telefonică este suficientă. Biata mătușă Emilia, dacă ar fi putut să spună asta ! Un fulger, unde de șoc, și o incandescență atotmistuitoare. Îndeplinirea acestei dorințe, noi, ca să spunem așa, am urcat-o în pod. Prea proști, prea slabi, prea superficiali și prea lași. De parcă am fi cedat definitiv neputinței noastre de a trăi și de a fi noi înșine plini de viață. Biata mătușă Emilia ! Să fi fost mîneca Emiliei ? Ce importanță are ? Tîlharule ! Vino repede. Devin plicticos. Ci dă-ți paharul pe gît ; vreau să mă duc la culcare. Pasquale ! Vino-ncoa, băiete !

Se sculară, concomitent și cu aceeași senzație : fiecare din ei avea impresia că lasă pe masă o mînă moartă.

La Sutri se făcuse liniște deplină. Apa picura din nările și boturile capetelor de lei și zgomotul făcut de căderea apei îi urmări pe Zuccarelli și pe Simonetti în

timp ce mergeau tăcuți pe strada principală. „Dă-i drumul", își zice Simonetti, „dă-i drumul". Dar în fața intrării hotelului, Simonetti mai făcu o încercare neîndemînatică de a-l determina pe Zuccarelli să înnopteze în casa țărănească. Era acolo un pat, erau pături destule, iar în vatră se putea face foc pentru noapte. Zuccarelli respinse enervat propunerea : el nu dormea niciodată în casa altuia.

După despărțire, Simonetti se grăbi spre fîntîna cu capete de leu și se spălă pe față și pe mîini. Stătu jos pe bordura havuzului pînă se mai calmă. În *piazza* Garibaldi se sui în mașină, eliberă frîna de mînă și începu să sufle în parbriz, așa cum făcuse altă dată Leda. „Suflă, Leda, mai tare, trebuie să sufli mai tare !" Simonetti suflă cu toată puterea în parbriz, și mașina începu să lunece încet, pe piața în pantă, spre poarta orașului.

ÎN SFÎRȘIT APĂRU SOARELE DEASUPRA PARAPETULUI grădinii de pe acoperiș. Hanna Piccard stătea într-un șezlong sub unul din oleandri, și numai capul îi ieșea din pătura în care se înfășurase. În noaptea aceea nu putuse să doarmă, în ciuda sedativului pe care îl luase, a celor trei pahare de porto, a celor patruzeci de pagini din „Mai aproape de tine", a celor o sută de pași energici într-un hîrdău cu apă rece ca gheața, și a plimbărilor prin casă. Stătuse ore în șir în întuneric, privind obiecte care erau la fel de vagi ca și presimțirile ei. Nimic nu putuse s-o facă să doarmă, nici măcar renunțarea la dorința de a dormi. În cele din urmă se tîrîse pînă în grădina de pe acoperiș. Cînd în sfîrșit soarele apăru deasupra parapetului, își aduse aminte că, în urmă cu un an și mai bine, plutind în velierul lui Pittakos, pe o mare furtunoasă, își ridicase brațele în aer ca să salute soarele.

— Sutri.

Și la Sutri salutase cîndva soarele, după ce se trezise pentru prima dată în patul din salonul cel mare, sub cortul făcut din pînză de velă. Seara tîrziu se suise cu Andrea și cu Leda pe cărarea de pe colină, pînă la casa țărănească, — stele de la orizont la orizont, — mergeau toți trei într-o cupolă de constelații luminoase.

— Mîine îți arătăm tot, — spusese Simonetti. — Am să te prezint pazniculuí de lemn dintre copaci.

— Bun băiat. Sper să pot dormi. Prima mea noapte într-o casă necunoscută. Nu dorm niciodată.

— Aici nu există insomnie, — susținuse Simonetti.

— Vom vedea.

Mirosul casei îi plăcu. Era după miezul nopții, dar Simonetti stăruise să mai aprindă focul în vatră. Leda se

lipise de Hanna, cu chipul luminat de flăcări, și îi cuprinsese un genunchi cu brațul, foarte somnoroasă și foarte tandră. Se culcaseră toți trei în patul cel mare, și acolo îi mărturisise Simonetti Hannei dragostea sa, în fața unei sfori și a unui scripete : cu ajutorul sforii și al scripetelui puteai să faci să coboare acoperișul de cort din pînză de velă, tivită cu sîrmă de fier. Hanna se culcase la mijloc și era prea fericită ca să poată dormi. În cele din urmă apucase sfoara, coborîse încă puțin acoperișul de cort și după cîteva clipe adormise.

La primele raze de lumină o trezise ciripitul păsărelelor. Leda se dezvelise și stătea culcată pe burtă. Andrea zîmbea în somn. Ferestrele camerei erau deschise și pentru prima dată văzu Hanna la lumina zilei pardoseala de lemn, masa, lemnul lucios al șifonierului, frescele spălăcite de deasupra ușilor, și frînghiile de rufe, pe care se aflau două rîndunele ce-și luară zborul și făcură rotocoale prin cameră cînd Hanna ieși tîrîș din cort. Cu halatul lui Andrea pe ea, Hanna se aplecă peste parapetul unei ferestre : o terasă, ghivece cu flori pe balustradă, măslini pe povîrnișuri. În depărtare, mult deasupra colinelor pierdute în ceață : Sutri pe stînca lui.

Lîngă ușa bucătăriei se aflau două cizme de cauciuc, ca și cum ar fi fost pregătite pentru ea, și atunci Hanna își vîrî picioarele goale în ele. Străbătu curtea interioară mergînd prin iarba umedă spre paznicul dintre stejari și îi dădu din cap, cu timiditate. În copaci cîntau păsărelele, foarte tare și fără să le pese. Hanna dădu agale ocol casei. Gîndurile ei erau alcătuite dintr-o singură și mereu aceeași silabă : „Da, da, da.“ Se ascunse după un boschet, ca să urineze în iarbă, și după cîteva minute își desfăcu larg halatul, cu un gest maiestuos, ca să i se arate soarelui.

Înapoiată în pat, sub pînza de velă transparentă, se aplecase cu băgare de seamă spre adormitul Andrea. Așa îi plăcea cel mai mult să-l vadă : adormit, candid. Cel mai mult îi plăcea să-l vadă cînd se credea nespionat, exact ca prima dată, în acea dimineață de duminică între coloanele din fața Panteonului.

La Sutri îl putuse observa, mult mai des decît la Roma, în starea lui naturală. Se apleca peste parapetul

unei ferestre și îl vedea jos, pe terasă, cu mîinile în buzunare, mulțumit. Ea stătea pe pămîntul uscat și zgrunțuros de sub un măslin și îl vedea la poalele colinei, unde, cu torsul gol, punea la locul lor cărămizile unui mic zid prăbușit. La Roma, cînd ieșea din baie sub ochii ei și se ștergea cu prosopul, își ținea burta întotdeauna cam suptă, dar la Sutri nu. Dintre fotografiile pe care se aflau amîndoi, cele mai multe fuseseră luate la Sutri, și multe din ele înfățișau o femeie care era atît de fericită, încît îndrăznea să se uite la iubitul ei.

— Sutri, Su-tri.

Dar era timpul să înceteze cu visurile și să treacă la fapte. Insomnia Hannei era pricinuită de bărbatul care în ajun se întorsese seara tîrziu de la casa lui de țară de la Sutri, masochistul, condamnatul la muncă silnică. Îl așteptase. În frigider mirosea a salată, pe biroul lui se afla tava de porțelan chinezesc plină cu păhărele, lenjeria de pat fusese schimbată, pernele scuturate. Hanna își propusese să nu fie rezervată. „Vino-ncoace. Nu trebuie să-mi spui nimic, te cunosc, nu trebuie să-mi spui nimic și n-am să mă reped la tine. Vino numai frumușel acasă. Poți să-mi și povestești totul. Vreau numai să fiu lîngă tine. Nu, nu vreau să fiu lîngă tine. Ai luat masa cu Zuccarelli. Mai stai o zi la Sutri. Cel mai mult te iubesc cînd lipsești. De ce nu mi-ai trimis o ilustrată?" Își propusese să nu fie rezervată.

Cînd auzi în sfîrșit sunetul pașilor lui în casa scării, Leda, pe care o ținuse mult de vorbă, se dusese la culcare. Sunetul pașilor lui nu-i prezise nimic bun, și de aceea Hanna nu îndrăzni să se ducă în hol. Ca să nu-i dea bună-seara. În ciuda împotrivirii ei lăuntrice, rămase în cameră, cu spatele spre ușă. Ținea în mîini bucata de mărgean pe care i-o dăduse cîndva Simonetti. Încă înainte de a-l fi văzut, avu impresia că-i simte ostilitatea.

— Iată-mă.

Vocea lui părea cea a unui om abătut, conștient de propria vină, a unui om care imploră. Hanna Piccard era încremenită de teamă, ca un copil, care, în patul lui, își închipuie că în cameră, în beznă, se află un intrus, și care în cele din urmă e convins că e într-adevăr cineva acolo.

Simonetti trecu pe la spatele ei și, în trecere, îi suflă în ceafă.

— Lasă asta.

Cîteva minute, Simonetti stătu tăcut pe canapea.

— Așa, — zise el deodată, nonșalant și vioi. — Iată-l iar pe condamnatul tău de muncă silnică.

Hanna văzu cum îi alunecă din mîini bucata de mărgean, ca într-un vis, dar mîinile ei nu făcură nimic ca s-o oprească. Se rupseră doar cîteva crenguțe din mărgean. Cînd se aplecă pentru a lua de pe jos crenguțele, fu sigură că trebuie să le azvîrle numaidecît și totodată își dădu seama că nu poate face asta. Avea să pună deoparte bucățelele de mărgean, ceva mai departe, ca să le sustragă privirilor, dar pînă la urmă ele vor ajunge în una din punguțele de hîrtie în care își păstra ilustratele, planurile, biletele de autobuz și notele de plată de la hotel, adunate din călătoriile ei.

Veni vremea de a trece la fapte. Hanna Piccard plecă din grădina de pe acoperiș. În timp ce se îmbrăca în dormitor, trase cu coada ochiului spre Simonetti; acesta se trezise și se zgîia la o bucățică de hîrtie pe care, în noaptea aceea, pe jumătate adormit, scrisese cîteva cuvinte, devenite acum ilizibile. „Îmi tăinuiește ceva", își zise Hanna.

— Diseară e spectacolul acela al clovnilor, — zise Simonetti, cînd Hanna era pe punctul de a închide după ea ușile glisante, pe care se afla pictat peisajul colinar din jurul orășelului Sutri. — Mergem să-l vedem?

— De ce să nu mergem?

— *Teatro di Santo Spirito*. Biletele sînt pe numele tău.

— Vii sigur prea tîrziu. Sînt convinsă că ai să întîrzii.

— Cum vrei.

Pe la unu, Hanna Piccard stătea pe terasa sa preferată din *piazza del Popolo*. După ce comandase cafea și coniac, își puse tampoane de vată în urechi, pentru că nu mai putea suporta vacarmul circulației.

— Osîndit la muncă silnică, — mormăi ea. — Osîndit la muncă silnică. Ar fi trebuit să te trimită un an la ocnă.

Poate că avea dreptate : uneori păreau într-adevăr doi osîndiți la muncă silnică, legați cu lanțuri unul de altul.

— Să vezi faptele cu ohii. Dar care sînt faptele ?

Înainte de a vedea faptele cu ochii, mai avu timp să guste cu linguriţa caimacul cafelei, să dea pe gît un păhărel de coniac și să comande un al doilea, pentru că, după o asemenea noapte albă, ăsta nu era un lux. Bău, și privi obeliscul avariat de gazele de eșapament din mijlocul pieței ovale. Simonetti îi povestise cîndva că într-un vis răsturnase un obelisc instalat în clădirea unei școli, și-și atrăsese astfel mînia întregii lumi a arheologilor. O luase la fugă, dar se întorsese la școala aceea, ca să-și ia o jachetă uitată acolo, și fusese arestat. „Ce-mi pasă ? N-ai decît să răstorni obeliscuri în visele tale.“ Privirea îi fugi spre povîrnișul împădurit de pe latura opusă a pieței Pincio. Ura zeii fluviali colosali, cu mușchi monstruoși, aflați lîngă fîntîna de la poalele colinei Pincio, și-și reînnoi ura. *„Santa Maria di Montesanto. Santa Maria dei Miracoli.“* Acestea erau numele bisericilor gemene cu cupole, situate pe latura sudică a pieței. „Peste un an poate că voi fi uitat aceste nume. Ei și ? Nici fotografii, nici nume... Ce lasă în urmă ?“ *„Via di Ripetto, via del Corso, via del Babuino. Ripetto, Corso, Babuino.“* Numele a trei străzi care șerpuiau pe coline și care debușau în *piazza del Popolo* între cele două biserici cu cupole și pe latura opusă. Pe vremuri fuseseră necesare demolări uriașe pentru a se croi aceste străzi. Demolări uriașe, da ! Coniac ! Azi ne dilatăm serios arterele. *Santa Maria del Popolo.“*

Acest nume nu avea să-l uite... Biata mătușă Otilia, care își petrecea nopțile fără somn într-o cameră de pe Spaarne, privind tapetul ! Acest nume nu avea să-l uite, pentru că intrase de multe ori cu Andrea la *Santa Maria del Popolo,* și se îndreptase spre o capelă situată în una din navele colaterale, ca să contemple acolo două tablouri ale lui Caravaggio. Pe unul din tablouri era înfățișat sfîntul Pavel, tocmai căzut de pe cal, pe drumul Damascului, orbit de o lumină cerească. Hannei îi era milă de cal, care era foarte speriat, și îi plăcea simpaticul slujitor care îl apucase de frîu. Pe celălalt tablou se putea vedea răstignirea sfîntului Petru : acesta abia fusese legat de cruce,

cu picioarele îndreptate spre cer, așa cum ceruse el, ca să nu moară la fel ca Domnul său. Interesul Hannei se îndrepta mai cu seamă spre slujitorii care se înclinaseră, cu frînghiile pe umeri, ca să salte crucea în poziție verticală.

Dintre pictorii romani, Caravaggio se bucura de preferința Hannei. Oricît de neplăcută i se părea situația, Hanna se simțea atrasă de bărbatul care ba înfățișa cu voluptate niște băieți din popor în chip de Bachus sau de Cupidon triumfător, ba se întorcea pocăit spre sihaștri. În maniera în care își picta Caravaggio modelele, Hanna ghicea adesea nebunie și neputință : atitudinile corporale erau nefirești, părțile trupului erau strîmbe. În soliditatea compozițiilor lui Caravaggio, Hanna simțea o angoasă. Avea impresia că pictorul fusese un om care trăise pe tăișul unui cuțit, un om chinuit, morbid, un diavol religios. Poate că în tablourile lui, Hanna prefera să-i privească pe muritorii de rînd, pe argați și pe slujnice, ca să se sustragă forței lui de sucțiune, poate că privirea i se îndrepta ca de la sine spre spectatorii dramei, pentru că nu voia să se deplaseze către sfinți, mucenici și anahoreți, — asta era mai degrabă ceva pentru Andrea, — poate că prefera pur și simplu să ia parte ca spectatoare la chinurile altuia.

În ziua aceea îl ura și pe Caravaggio. Se gîndi la tabloul lui : „David și Goliat". În mîna dreaptă, David își ținea palașul, iar cu stînga ridica, ținîndu-l de păr, capul retezat al uriașului. Din gîtul lui Goliat picura sînge, gura îi atîrna larg deschisă, chipul îi era răvășit. Deasupra rădăcinii nasului, chiar sub gaura pe care i-o făcuse în frunte piatra lansată din praștia lui David, pielea se chircise în riduri adînci. Durerea, care i se putea citi pe față, era mult mai mult decît o durere pur fizică. Chipul lui Goliat, chipul uriașului ucis, era socotit a fi un autoportret al lui Caravaggio.

— Autocompătimire, numai autocompătimire, — sîsîi Hanna Piccard, iar Michelangelo di Caravaggio ar fi putut să i se alăture.

Picioarele ei netede, întotdeauna depilate cu îngrijire, se dezveliră pînă cu mult deasupra genunchilor, cînd se

răsuci în jos în fotoliu. Hanna trase spre ea, cu vîrful pantofului, un scaun, și-și puse picioarele pe el. Apoi bău. Osîndit la muncă silnică, osîndit la muncă silnică! „Cum poți să mă jignești! Ah, Andrea, Andrea, de ce ne paralizăm în halul ăsta unul pe altul, de ce sîntem atît de pretențioși, de ce nu putem fi mulțumiți decît cu o Cîntare a Cîntărilor?"

— La chestiune.

Dar înainte de a ajunge la chestiune, Hanna Piccard își mai îngădui o minune: mașinile din *piazza del Popolo*, cele zece mii de mașini care treceau în douăzeci și patru de ore prin piață, se prefăcură într-un convoi de pelerini, veniți din nord. Intrară în oraș prin *porta Flaminia*, cîntînd, după un marș de multe săptămîni sau luni, și, ajunși în piață, fură copleșiți de prima vedere a Romei: *Santa Maria del Popolo*, scările și pinii de un verde închis de pe povîrnișul colinei Pincio, cupolele bisericilor *Santa Maria dei Miracoli* și *Santa Maria di Montesanto*, acul de piatră din mijlocul pieței, acoperit cu semne tainice. Pelerinii îngenunchiară ca să-i mulțumească Domnului că au ajuns cu bine și se rugară cu ochii deschiși, pentru că fuseseră preveniți să se ferească de hoții de buzunare.

— Și iată-l pe Joe Kurhajec.

În fața terasei se oprise un Fiat alb: mașina care, cu o jumătate de an în urmă, pornise singură, fără șofer, pe o stradă în pantă, urmărită cu privirea de trei bărbați care cărau un bloc greu de piatră. Cînd capul roșu, ars de soare, al lui Joe Kurhajec, apăru deasupra acoperișului mașinii, Hanna își aduse aminte că atunci mașina lunecase foarte aproape de picioarele ei și că se oprise cînd se izbise de zidul unei case. Hanna Piccard se lăsă sărutată de sculptor pe amîndoi obrajii, și, într-o mișcare necontrolată, șterse cu degetul sudoarea de pe buza lui superioară, așa cum voise să facă și la prima lor întîlnire, emoționată de pornirea tinerească de care Joe Kurhajec părea îndemnat și acum.

— Mi-au sosit statuile!

— Stai cuminte, bătrîne. Nu aud nimic.

Începu să-și scoată din urechi tampoanele, — o substanță trandafirie, cam păroasă și cu aspect de ceară, — și

roși, deoarece îi fu rușine că e nevoită să facă această operație în prezența lui.

— Mi-au sosit statuile.

— Ce ți-au sosit ?

— Statuile.

— Care statui, Joe ?

— Hanna ! Statuile mele grecești, torsurile !

— Stai jos, bătrîne. Vin de departe.

— Și eu vin de la Neapole. N-am dormit azi-noapte. A fost cea mai lungă noapte din viața mea. Dar statuile sînt acum în magazie și vreau să ți le arăt.

— Mai întîi o sticluță de vin.

Scîrțîitul fotoliului de răchită sub greutatea trupului lui Kurhajec, generozitatea cu care umplea el fotoliul, îi făcură bine Hannei. Îi ceru ospătarului o sticlă de vin. Kurhajec începu să-și povestească expediția. Își petrecuse noaptea pe un chei din portul Neapole, în lada unei camionete luate cu chirie. În toiul nopții nu mai putuse să rabde și se dusese la bordul vasului grecesc de transport ca să-și arunce privirea în încăperile abia deschise. Băuse ceva cu radio-telegrafistul, care fusese în oraș, și așteptase împreună cu el ivirea soarelui.

— Aproape toată noaptea m-am gîndit la drumul pe care l-am parcurs. Am văzut cele două lăzi în cala vasului și mi s-au părut sicrie. Anii zboară.

— Ei și ?

— Acum șase ani m-am dus cu Andrea și cu Leda la Florența, cu mașina, ca să văd în capela Medici statuile lui Michelangelo. Pe drumul spre Florența, Leda a stat tot timpul între picioarele lui Andrea, cu nasul lipit de parbriz.

— Iar în capelă, eruditul tău prieten ți-a spus, firește, cele necesare despre simbolismul statuilor, — zise Hanna, ca să-l tachineze.

— Nu, n-a avut nevoie. Mie nu-mi trebuiau toate acele amănunte. Eu n-am paie în ochi.

— Nu ți-a explicat într-adevăr nimic ?

— Ba da, mi-a povestit, dinainte de a ajunge acolo, cîte ceva despre amenajarea capelei, despre simbolismul mormintelor și al statuilor. Îmi amintesc numai că au o doză serioasă de filosofie neo-platoniciană. În capelă n-am

vorbit mult. Andrea era nervos și se ținea la oarecare distanță, pentru că voia nebunește, bineînțeles, să prețuiesc statuile la fel ca el. Mă istovise.

— Trei săptămîni de spintecat lemne la Sutri.

— Nici gînd. În plus, pe atunci încă nu aveam casa aceea de la Sutri. Vizita la capela Medici m-a inspirat. Am simțit în statui o patimă emoționantă, o enormă forță și un uriaș devotament, și mi s-a părut că deasupra mea lunecă umbra unei făpturi mărețe, a unui condor. În dimineața următoare eram la ora opt în magazia mea. Ai văzut și tu acele statui ; nu ? Nu ți s-au părut și ție emoționante ?

— Eu nu mă las prea repede cuprinsă de emoție, Joe.

— Și sînt aproape doi ani de cînd am ales în peșteră blocul de marmură din care au ieșit la iveală torsurile. Andrea era de față și ar fi trebuit să fie azi dimineață acolo cînd au fost scoase lăzile din cală. Nu mă mai duc niciodată înapoi în insula aceea. S-a terminat.

— Nu cred.

— Trebuie să știi să rupi cu trecutul.

— Începi să îmbătrînești, Joe.

— Cum ți-a dat asta în gînd ? Eu întineresc mereu, și către sfîrșitul vieții trag nădejde să fiu iarăși copil, un copil cărunt.

— Am să vin să te văd, oriunde ai fi atunci, Joe, am să vin să te văd. — Hanna luă mîna lui Kurhajec și și-o apăsă de obraz. Apoi săltă în sus un braț devenit între timp mai greu, și arătă soarele. — Soarele. Oricît îmbătrînești, oricît te ramolești, atîta timp cît mai poți să simți pe obraz căldura soarelui, nu vrei să mori. Asta e părerea mea. — Umplu paharele pentru a doua oară pînă la buză cu vin de Frascati. — Mai spune-mi ceva despre drumul pe care l-ai parcurs.

— Acum aproape doi ani băteam cu mîini tremurînde icurile în blocul de marmură, ca să-l despic. Un tors de bărbat și unul de femeie. Voiam să le scot pe amîndouă dintr-un singur bloc. Știi cum se despică un bloc de piatră ? Faci găuri în bloc pe trei fețe, de zece-cincisprezece centimetri adîncime. Pui un fel de pene în găuri și apoi bați în ele icurile. Lovești icurile, cu băgare de seamă;

exact atîta cît să apară o fisură în piatră. Încă vreo cîteva lovituri. Ai auzit vreodată cum geme o piatră ?

— Nu, dar am auzit odată un bărbat cum rîde în somn, iar azi de dimineață am văzut cum răsare soarele și am auzit freamătul unui corp ceresc. Atîta vreme cît un om poate să simtă pe obraji căldura soarelui, nu vrea să moară. Asta e părerea mea.

— Îmi place să te aud vorbind astfel.

— Ai fotografii în buzunarul de la piept. Fotografii de familie ? Arată-mi-le, îmi plac mult fotografiile de familie.

Hanna scoase un teanc de fotografii color din buzunarul de la piept al lui Kurhajec. Fotografiile erau luate pe insula grecească. Pe una era Kurhajec, pe un bloc de marmură, cu o apărătoare de praf pe nas și pe gură, rezemîndu-se de un sfredel.

— Asta e în tranșee, — îi dădu Kurhajec explicația, gata să alunece din fotoliu.

— Rosa, cartilaginoasa Rosa. Ce-i cu ea ? Nu trebuie să-i arăți și ei torsurile ?

— E în vizită la familia ei, afară din oraș.

— Tocmai, — zise Hanna, rîzînd, — și acum ai nevoie de mine ca să-ți admir statuile.

— Da, — recunoscu Kurhajec, — am nevoie de o femeie ca să le admire.

— Ești mișcător. Dar eu nu prea știu să admir, Joe.

— Am să te învăț. În plus, n-are să-ți vină prea greu să-mi admiri statuile, pentru că sînt capodopere.

Hanna Piccard tot se mai uita încă la fotografia Rosei și fu geloasă pe această femeie, care se dedicase cu toată convingerea soțului, copiilor și gospodăriei ei. Duminica și-l îmbrăca pe micuțul Pepe ca pe un băiețaș de pension : pantaloni scurți pînă la genunchi, ghetre albe, un guler și un papion care îl strangulau. Rosa stătea acolo, în lumina intensă a unei după-amieze grecești, la brațul lui Joe, cu două capete mai scundă ca el. Stătea acolo, mîndră de bărbatul ei și de operele lui, independentă, exact în locul în care voia ea să stea.

— Ah, Doamne !

Duioșia era pentru Pepe, un pruncușor în pielea goală, stînd la umbra unui copac, cu o pălărioară de soare pe

cap, cu un rid adînc între sprîncene. „Ah, dacă aș fi gravidă !“, își zise Hanna. „Să mănînc scrumbii, scrumbii și prăjituri cu frișcă, să urc scări anevoie, o deprimare plăcută, te simți neglijată, plimbări de seară, fericire tăcută, și pace, da, pace pe pămînt, și în mine o mare euforie.“

— Uite, fotografiile tale, ia-le, — zise ea deodată.

— Vîră-le în buzunarul meu de la piept. Tu singură le-ai luat de acolo.

— Am spus : ia-ți fotografiile.

Încet, provocător de încet, Kurhajec își întinse mîna spre fotografii, le luă și le vîrî în buzunarul de la piept. Hanna Piccard zîmbi cînd Kurhajec își suflecă mînecile vestonului și chicoti cînd el, după aceea, căzu și mai jos în fotoliu : încă un pic și se va prăbuși pe caldarîm.

— Mai povestește-mi ceva, Joe. Pentru numele lui Dumnezeu, cum ai scos pozele astea din camion ? Mașina aceea n-a plecat singură.

— Am demolat aseară o parte din împrejmuire. Plecăm ?

Din nou, Hanna îi luă mîna și-și apăsă de falcă falangele degetelor.

— Stai cuminte, bătrîne. Statuile nu pleacă și-ți promit că am să le îmbrățișez. Dar acum ascultă. Ai un țel : vrei să devii sculptor bun. Andrea are un țel : vrea să devină un poet bun. Amîndoi aveți cîte un țel.

— N-am chef de filosofie, Hanna.

— Nu cred că te-am văzut vreodată să ai chef de filosofie. Dar n-are importanță. Aveți amîndoi cîte un țel.

— N-avem nici un țel, doar că facem cîte ceva.

— Nici asta n-are importanță. Andrea mi-a arătat cîndva mormîntul fiului lui Goethe. Fiul lui Goethe a murit aici, la Roma, și este înmormîntat aici. Monumentul funerar este făcut de cel mai faimos sculptor al epocii,... cum îi zice ?... i-am uitat numele.

— Thorwaldsen ?

— Se numea Thorwaldsen. Pe monument e scris așa : „Aici odihnește fiul lui Goethe, care s-a dus în moarte înaintea tatălui său.“ Așa e scris : *Goethe filius,* fiul lui Goethe. Andrea spune, bineînțeles : „Nu mi se pare nostim să fii feciorul lui Goethe, ești osîndit să te ofilești la umbra unui personaj mare și n-ai să poți niciodată să

faci ceva bun.“ Zic : Ei și ? Presupune că fiul lui Goethe a fost un om simțitor și că a cunoscut toate sentimentele unui poet. Atunci ce-i pasă că n-a scris nimic ? A cunoscut acele sentimente, le-a gustat, doar că n-a pus nimic pe hîrtie.

— Ar fi trebuit să pună pe hîrtie măcar o mică parte. Așa nu merge, duduie.

— Ba merge, — răspunse Hanna, negăsind un răspuns mai bun.

— Așa nu merge. Omul trebuie să lupte.

— Pentru ce-ți trebuie o femeie, Joe ?

— Ți-am mai spus că n-am chef de filosofie.

— Ca să-ți admire statuile ?

— Simțul tău de autoprețuire a fost slab astăzi.

— De ce-ți trebuie o femeie ? Hai, spune-mi.

— O femeie mă stabilizează. Și mulțumită Rosei, m-am putut împăca în sfîrșit cu viața. Ceea ce, de altfel, nu mi se pare a fi ceva pentru tine, un asemenea rol...

— Într-adevăr, te-ai înșelat amarnic, cîndva. — Mînioasă, își puse paharul gol pe masă.

— Ce vrei să spui ?

— N-are importanță.

— Ba are, duduie. Aș ține mult să știu precis ce vrei să spui.

— Îți spun că n-are importanță. Împăcare, da. Acceptare, împăcare și îndurare. Asta este poate singurul lucru pe care trebuie să învățăm să-l înțelegem : ce este îndurarea. Asta e părerea mea.

După acest schimb de înțepături, tăcură o bună bucată de timp. Kurhajec se întrebă dacă atunci jucase în mod conștient rolul de codoș. Hanna Piccard pipăi inelul purtat de Kurhajec la mîna stîngă (un inel pe care el îl cumpărase în Cambogia), și în cele din urmă încercă să și-l vîre pe deget, deși îi fu rușine că e atît de nepoliticoasă. În timp ce trăgea ușurel de inel, își aduse aminte deodată de o cameră în semilumină, de o rochiță subțire și de o căldură adormitoare. Se văzu pe ea însăși cum stă între genunchii unui unchi și cum trage de un inel, încercînd să și-l vîre pe propriul degețel. Gîndul că pe unchi îl durea, o necăjise.

— Lasă-mi inelul în pace, Hanna, — zise Kurhajec, blînd și oarecum rușinat; și se întrebă dacă Hanna își dă seama că acest inel îl lega de Andrea Simonetti.

— Nu ții la mine, — mormăi Hanna Piccard.

— Mă-nnebunesc după capul ăsta îmbujorat al tău. Așa e bine? De altfel, ascultă: am avut onoarea să mă întîlnesc cu domnul Federico Zuccarelli. Pentru prima dată în viața mea am asistat la vernisajul unei expoziții, pentru că trebuie să fac în sfîrșit cunoștință cu oamenii de care am nevoie ca să devin celebru, și peste cine crezi că am dat?

— Păi ți-am spus. Peste copilul acela alintat, pervers, frustrat.

— Mie mi-a făcut impresia de om fermecător și distant. Un om cu propria sa judecată, nu un om din grămadă. Cunosc destul de bine oamenii, ca să pot constata asta. I-am spus că-l cunosc pe Andrea de ani de zile și l-am întrebat ce mai face Andrea. „Andrea? Prea bine nu face niciodată, bineînțeles", zice Zuccarelli, „are el însuși grijă de asta." Dar și-a terminat în sfîrșit poemul despre împărat și scafandru. Zuccarelli mi-a spus că l-a citit. Apoi am plecat.

Hanna Piccard își închise ochii pe trei sferturi: obeliscul din *piazza del Popolo,* pe care o bună bucată de vreme îl văzuse cum se mișcă asemenea catargului unei corăbii legănate de valuri, stătea pe loc. Corect. Acum înțelese ea cel puțin ce-i ținuse el ascuns față de ea și de ce fugise brusc la casa lui de la Sutri.

— Cît e de atunci? — se informă Kurhajec.

— Vreo două săptămîni, — răspunse ea la noroc.

— Și l-ai citit?

— O dată, Joe.

— Pentru numele lui Dumnezeu, cum de a fost posibil să țină ascuns de mine asta? Nu mă mai duc niciodată la Sutri.

— Păi e dreptul lui.

— Am vorbit prea puțin despre asta, despre lucrarea lui, dar l-am sprijinit. Andrea nu se poate simți legat de alții.

— Se gîndește în fiecare zi la tine, știu sigur, dar acum a devenit un om foarte dur, Joe.

— În ochii tăi, poate. În capela Medici parcă plîngea. Și foarte des am fost nevoit în ultimii ani să-i spun : „Nu trebuie să fii așa de sincer ; fii mai precaut."

— N-am chef să spun prea multe despre Andrea. Dar știu că viața lui este alcătuită din mai multe compartimente, ca o corabie, și că pereții despărțitori dintre compartimente sînt impermeabili. Îl cunoaște pe Zuccarelli de zece ani și tu nu l-ai întîlnit încă niciodată.

— O dată da, dar îl cunoșteam de zece ani din povestiri. Aș putea să-ți descriu pe larg casa aceea de la Ravello. Duritatea lui Andrea. Astea sînt mofturi ! De îndată ce-i manifești un pic de simpatie, se arată gata să-ți spună totul despre enigma lumii de azi ; ăsta e el !

— Da, ca și cum propriile emoții sufletești nu l-ar interesa îndeaproape, ca și cum nu s-ar simți legat îndeaproape de el însuși. Un om trebuie să poată ține pentru el lucrurile cele mai importante din viața sa. Un om trebuie să poată să tacă. Și totuși, domnul Simonetti poate foarte bine să tacă. A putut să-și țină ascuns chiar și față de mine faptul că și-a terminat lucrarea. Îl cred în stare de asta.

— A mai încercat și altă dată să-ți ascundă ceva ?

— Ar vrea. Dar a fost cu neputință. Într-o după-amiază am intrat în biroul lui. Adormise pe canapea, și, în somn, se înălțase. Nu mă crezi ? Plutea la vreo douăzeci de centimetri deasupra canapelei. La început n-am avut curajul să mă mișc, dar părea că pot să mă mișc fără să-l fac să cadă. I-am pus o carte pe piept, și a rezistat : a rămas în aer. Încă alte cîteva cărți. Același rezultat. În cele din urmă m-am cățărat pe spătarul canapelei și, cu multă, multă băgare de seamă, m-am culcat peste el. A rezistat : am plutit amîndoi. După cîteva minute am adormit. Cînd m-am trezit, eram amîndoi pe canapea.

Kurhajec tăcu. Era mînios pe Simonetti : omul care urmărise ani de zile pas cu pas evenimentele vieții sale și care se numise adesea, în bătaie de joc, tălmăcitorul lui oficial de vise. Rosa îl stabiliza, dar era aproape cu neputință să vorbească așa cu ea despre căsnicie, despre viața senzorială, sau despre munca lui, încît să ia naștere o anumită obiectivitate : forța instinctelor, — instinctul ei de posesie, și al lui, — era prea mare. Simonetti urmă-

rea pas cu pas evenimentele din apartament, dar stătea în afara lor, și poseda în plus o intuiție precisă și deci putea să facă din cînd în cînd observații lămuritoare. În lunile scurse recent, Kurhajec trăise cu gîndul că, fără să cunoască motivele, fusese repudiat de tălmăcitorul său oficial de vise.

Cu ochii înlăcrimați, Kurhajec privi țintă inelul de argint care sclipea între degetele Hannei. Se gîndi la zilele pe care le petrecuse cu Andrea și cu Leda în casa de la Sutri. Încă din prima vară se statornicise următorul obicei : de îndată ce Kurhajec sosea în casă, se spăla pe mîini, își scotea inelul de argint de pe deget și îl punea pe chiuvetă, spre perete, unde ceva mai tîrziu îl găsea Simonetti. Atîta timp cît se aflau în casă, Simonetti purta inelul, care părea că-l schimbă : devenea mai blînd, mai liniștit și mai voios, și gusta cu plăcere atitudinea ocrotitoare a prietenului său, care la Roma adesea îl irita. Cu puțin înainte de plecare, Kurhajec își regăsea inelul pe marginea chiuvetei.

Kurhajec își închise ochii, înduioșat de amintiri, înduioșat de această înduioșare. Timp de luni de zile studiase construcția acoperișurilor unor vechi case țărănești, ca să poată repara acoperișul casei recent cumpărate la Sutri. În prima vară restauraseră acoperișul. Kurhajec se revăzu limpede, în gînd, cum stă, împreună cu Simonetti, călare pe coamă. Soarele ardea pe spinările lor goale. În jurul casei se vălureau colinele, și, în liniștea după-amiezii, răsunau loviturile în surdină ale ciocanelor. Făcuseră un acoperiș nou și-și spuseseră unul altuia că are să țină cel puțin o sută de ani.

— Hai să mergem, — zise Hanna. — Am să-ți îmbrățișez statuile.

Kurhajec îi făcu semn ospătarului să vină la plată și își zise : „Frățioare, nu mă las dus cu preșul !“ Hanna Piccard plăti nota.

Statuile lui Kurhajec se aflau pe lăzile de lemn în care făcuseră călătoria din insula grecească pînă la Roma. Capul, brațele și picioarele lipseau, dar torsurile trăiau, în pofida acestor amputări. Marmura albă și încă neșle-

fuită avea un luciu mat în lumina căzută prin acoperiș, iar sugestiile generate de *chiaroscuro* erau numeroase.

Hanna Piccard se trîntise pe scăunașul de campanie și aștepta. Deasupra capului i se balansau sute de ochi de păun, legănați de curent, iar sub picioare i se hîțîna pardoseala magaziei, ca puntea unei corăbii. Kurhajec dispăruse instantaneu într-un colț al magaziei, după un paravan de lemn, și aștepta și el.

— Mai urmează ceva, Joe ?

— Stai cuminte.

Hanna privi torsurile printre gene. Părea că Joe Kurhajec își luase ca modele doi locuitori de la munte : ambele statui o făcură pe Hanna să se gîndească la niște trupuri greoaie și îndesate, care urcă o cărăraie de munte, cu pași lenți, dar siguri.

— Joe, încep să-mi pierd răbdarea.

— Stai cuminte.

— Să deschid robinetul ?

Abia îi făcuse această propunere, și începu clipocitul, — un clipocit neobișnuit de lipsit de rușine. Cînd, după cîteva minute, își scoase degetele din urechi, se făcuse liniște.

— Gata ?

— Stai cuminte.

Kurhajec se așezase pe WC, rezemîndu-se cu antebrațele de genunchi, și-și privea mîinile cu care scosese din piatră torsurile. Cu aceleași mîini îl apucase cîndva pe un vietnamez, grav bolnav, pe care niște camarazi voiau să-l azvîrle dintr-un elicopter decolat și arhiplin, și fusese nevoit să-i dea drumul, ca să nu se prăbușească și el însuși în gol.

— Ce faci acolo, Joe ?

— Uită o clipă că sînt aici.

Pentru prima dată în viața lui, Kurhajec își privi cu atenție mîinile cărnoase. „Astea sînt mîinile tale", își zise. „Le-ai recunoaște dacă le-ai vedea zăcînd pe stradă ?" Zeci de trupuri de femei dezmierdase cu ele, și sute de blocuri de piatră. Atinsese cu ele trupul rece al unui pește-spadă, și clapele mașinii de scris foarte grele Underwood (pe care o căra peste tot după el), pe nou-născutul Pepe, parapetele scării la Casa Albă, statuile de la capela

Medici, sarcofage etrusce, foarfeci, cuțite și pistoale, chipurile unor morți scumpi, cucuiul de pe fruntea maică-si, mîinile unor prieteni pierduți din vedere, fata din templul cambogian, apa Pacificului, sînii mici și tari ai Rosei. coaja unui arbore de plută. „Astea-s mîinile tale. Le-ai recunoaște dacă le-ai găsi pe stradă ?“

Nu era pe măsura lui Kurhajec să ia atîta distanță față de el însuși, să-și rememoreze atîta trecutul, cu toate că în noaptea precedentă, la Neapole, meditase cel puțin o jumătate de oră la drumul pe care îl parcusese. După cîteva minute își dădu seama cît de absurdă este această contemplare a propriilor mîini, și fu convins că Andrea Simonetti, în aceeași clipă, undeva la Roma, se gîndește la mîinile sale. Prostii ! „Vino-ncoace și-ți fac mîinile să trozneasca. S-a terminat cu tine, băiatule. Așa nu mă las dus de nas.“

— Nu ți-e bine, Joe ? Să vin să te iau ?

Kurhajec își simți gura lacomă și goală și se hotărî să se lase tîrît de o veche dorință : să se culce o dată cu femeia celui mai bun prieten al său.

Merseră încet în jurul torsurilor. Hanna Piccard îl luase pe Kurhajec cu un braț de mijloc, și, în timpul mersului, îi trase, încet-încet, cămașa din pantaloni, oricît îi era de rușine că săvîrșește o asemenea impolitețe. Brațul de adolescent al lui Kurhajec se afla pe umărul ei. Deasupra capetelor lor, o rîndunică zbura neliniștită pe lîngă penele de păun.

— Trebuie să mă mai obișnuiesc cu ele, — zise Hanna, arătînd torsurile.

Bărbatul și femeia alcătuiau o pereche armonioasă, asta era clar, dar Hanna nu avu nici timpul, nici răgazul necesar, ca să poată descoperi în ce raporturi reciproce se aflau. Pentru a putea cerceta acele raporturi, ar fi avut nevoie de diferite anotimpuri, de diferite stări de spirit. Hanna pipăi cu ochii bombamentele sînilor, curba șirii spinării, și adîncitura umbroasă dintre fese. Se frămînta ceva în acele trupuri.

— Le găsesc frumoase, — zise ea în cele din urmă.

— Mulțumesc. Cumpără-mi-le.

— Cred că rîndunica asta vrea să iasă.

— Cunoaște drumul. Uite, aici am intrat prea adînc.

Kurhajec își puse degetele pe o fesă a figurii masculine. „Acuș o turtește", își zise Hanna, și începu să rîdă.

— Uită-te.

— Nu văd, zău că nu văd, Joe. — Rîzînd în hohote, lăsă să-i lunece două vîrfuri de degete pe locul indicat.

— Nu simt. Dar e cea mai frumoasă fesă bărbătească din lume.

— Mă așteptam să-mi îmbrățișezi statuile.

— Am spus eu asta ? Zău ? Bine, fac ce am spus.

Hanna Piccard își lepădă pantofii și se sui desculță pe lăzi. Kurhajec fu mirat văzînd că Hanna nu îmbrățișează torsurile pe din față, ci pe la spate. Și își aduse aminte de ceea ce îi povestise cîndva Andrea, că Hanna preferă să se lipească de trupul lui pe la spate.

— Rîndunică, rîndunea, ieși din magazia mea. Uite gaura, acolo, acolo. Joe, deschide-i ușa ; vrea să iasă.

După cîteva minute, rîndunica dispăruse din magazie. Hanna sări jos de pe lăzi, îl prinse pe Kurhajec cu o mînă de cureaua de la brîu, și cu cealaltă începu să-i descheie năsturașii cămășii. Toate gesturile pe care le făcea i se păreau imitații ale unor gesturi firești. „Puțin îmi pasă." Fredonă. Kurhajec o lăsă cîtva timp să-și facă de cap. Îl ciupi de sfîrcuri ; degetele i se furișară spre subsuorile umede și deodată își înfipse în acele adînciturî pumnii strînși

— Am să te... Mai am ceva de primit de la tine.

— Ce ai de primit de la mine ?

— Dumnezeu știe. Nici asta n-are importanță. Mă urăști ?

— Mă-nnebunesc după capul tău îmbujorat. Așa e bine ?

Kurhajec o prinse de păr și o sărută pe sprîncene, pe ochi, pe buzele nemișcate și neîncrezătoare. „Îi cam place să muște", îi povestise cîndva Simonetti, dar Kurhajec nu-și aduse aminte de asta decît abia după ce fusese prea tîrziu. Trase o înjurătură. Hanna fredonă.

— N-ai putea să întinzi pe jos cioltarele alea, Joe ? Nu mă mai pot ține pe picioare.

— Cioltare ?

— Andrea mi-a spus că ai niște cioltare în magazie.

— Cioltare ? Nu știu să am. Pardoseala e destul de bună pentru tine.

— Și alea ce sînt ?

Hanna îi arătă păturile răvășite într-un colț al magaziei. Kurhajec își puse mîna la spatele ei și îi trase brusc bluza peste sîni.

— Totuși nu ții la mine, — mormăi ea, respirînd adînc și apăsîndu-și sînii de ștofa întinsă a bluzei. — Totuși nu ții la mine, domnule Kurhajec.

— Da sau nu.

— Totuși nu ții la mine, — sîsîi Hanna, dar nu cu răutate ; își închisese ochii și aștepta, și aștepta bruta, bestia, adică nu o brută, nu o bestie, puțin îi păsa, numai să poată sta întinsă pe cioltarele alea, numai să fie scăpată de ea însăși. — Mă urăști, simt că mă urăști.

— Încetează cu trăncăneala asta ! Întotdeauna bați capul așa ?

Kurhajec simți că i se urcă sîngele la cap și, pînă să-și dea seama ce face, o și trîntise pe jos. Hanna nu spusese nici cîrc. Cu un minut mai tîrziu, Hanna se afla pe jos, afară din magazie, între stivele înalte de mașini de spălat rufe. Auzi mașina lui Kurhajec că pornește. După ce-și stăpîni șocul, nu se simți nemulțumită. Kurhajec îi dăduse o lecție.

— Așa-ți trebuie, — mormăi ea. — Așa-ți trebuie, așa faci tu. Adună-te, Piccard. Unde-ți sînt pantofii ?

După cină, Leda Simonetti se retrase în grabă în camera ei de la mezanin. Scoase la iveală broșura scrisă de un reporter sportiv despre concursurile de maraton înot, sărută coperta bleu-pal, se trînti, cît era de lungă, pe pat, și-și reluă visul cu ochii deschiși despre concursul Neapole-Capri-Neapole.

În acea după-amiază găsise în bibliotecă o cărticică despre maratonul înot și descoperise în ea o fotografie a lui Jan Zocher. Iată-l, pe o trambulină, cu trupul uns cu grăsime, cu ochelarii de înot împinși în sus pe frunte, iar alături se întindea spre el o regină a frumuseții, în costum de baie. Se întindea spre el ca să-l sărute pe obraz pe cîștigătorul concursului Santa Fe-Coronda după ce el parcursese înot cincizeci și cinci de kilometri prin junglă,

în fluviul Paraná, cel cu bulboane înșelătoare. Fotografia fusese luată în Argentina, unde maratonul înot se bucura, pare-se, de mare popularitate.

Leda răsfoise la iuțeală cărticica. Mai întîi un capitol despre echipamentul de concurs. Niște ochelari de înot etanși sînt necesari. Fără ochelari, se inflamează ochii. Scuipi în ochelari, le umezești rama și îi apeși cu putere pe față, încît între sticle și ochi să se producă o rarefiere a aerului, iar cauciucul să adere etanș de pielea din jurul ochilor. Purtarea unor ochelari de înot provoacă de cele mai multe ori, după cîteva ore, dureri de cap. După concurs, pielea din jurul ochilor e umflată. Comprese cu sare pe pielea înotătorului.

Antrenament : zilnic. După fiecare antrenament în lac, sau în rîu, sau în piscină : gargară cu un antiseptic ; neglijarea gargarei duce la bronșită cronică. Grăsime. Kilograme de grăsime unsă pe trup duc la căderea în desuetudine. Ca să se ferească de răceală, înotătorul obține rezultate mai bune dacă are un strat de grăsime sub piele. Antrenament cît mai mult în apă rece, pentru a da naștere unui strat de grăsime subcutanat. Apă rece. Leda își aduse aminte de acea după-amiază de duminică, în martie, cînd îl văzuse pe înotător că plonjează în lacul IJssel, urmărit de o barcă. De aceea înota el în apa rece : ca să-și facă un strat de grăsime.

Mîncare. În ziua dinaintea concursului, alimente bogate în amidon : pîine, cartofi, paste făinoase. În timpul concursului numai hrană lichidă în pahare care apoi se aruncă. Ceai călduț cu mult zahăr, sau supă concentrată. Oprirea nu ține mult mai mult de zece secunde. Nu mult mai mult. Zece secunde și jumătate, domnule ? După alimentare, înotătorii vor adeseori, subit, să iasă din apă. Țipă că nu mai pot. Antrenorul din barca însoțitoare se face niznai.

Concursul. Uneori douăsprezece ore în apă. Barca pornește pieziș în fața înotătorului, antrenorul urmărește atent dacă nu sînt în apă epave sau alte obstacole, și de obicei ține sus, bine vizibilă de către înotător, o tăbliță, pe care îi indică de cîte ori pe minut trebuie să bată apa cu brațele. Îi insuflă curaj. Cînd înoată în fluvii sau în mare, întîlnește curenți. Înotătorul rutinat recunoaște

traseul. O jumătate de oră de înot cu toate puterile și să nu înainteze nici măcar cu un metru : contracurent. Unii înotători mi-au mărturisit că în timpul înotului avuseseră viziuni cu tot felul de delicatese, mai ales fructele și băuturile la gheață ocupau primele locuri în acele viziuni.

Punctul mort. Omul cu ciocanul. Ciocanul ? Vine întotdeauna. Pare că tot trupul țipă de durere. Trupul se răzvrătește cu violență împotriva acestei absurde încordări a puterilor. „Pare că de brațe și de picioare îmi atîrnă săculețe cu plumb", așa mi-a spus Ahmed Fahid, uriașul acela egiptean. Dar atletul de înaltă clasă se ridică mai presus și își extrage tocmai din depășirea unui eșec noi puteri și un nou curaj. Ca să-ți întreci adversarul, sau, mai bine zis, ca să-l intimidezi, trebuie să înoți chiar lîngă el, în partea în care respiră. Atletul care își vede adversarul că-l întrece atît de aproape și într-un tempo foarte rapid, se simte bătut.

Fostul învățător Jan Zocher ajunsese formidabil. Fost învățător ? Învățător sportiv tipic. În apă fluvială de viitură se poate întîmpla ca înotătorul și barca însoțitoare să se ciocnească. Olandezul Jan Zocher a fost cîndva victima unui asemenea incident : și-a fracturat osul nazal. Nas fracturat, nas strîmb, — acum Leda fu sigură că înotătorul se numește Jan Zocher : era omul pe care îl văzuse cum înoată în lacul IJssel, omul care la Schiphol stătuse la fereastră, omul care o ignorase în avionul spre Roma și la banda transportoare. Asta o frapase pe ea cel mai mult din tot chipul lui : un nas strîmb.

— Un învățător, dar un fost învățător, asta contează.

Chicotind, Leda deschise cărticica, pentru ca să mai citească încă o dată pasajul final, extraordinar de mișcător.

„De ce", așa se întreba ziaristul în încheiere, „de ce înoată acești bărbați și aceste femei atîția kilometri ? Ce-i mînă spre această aparent atît de absurdă încordare a puterilor ? Dolarii grei și publicitatea sînt fără o îndoială o răsplată importantă, dar nu totală. După atîția ani de zile, caut din nou răspunsul. Bat la mașină aceste rînduri în balconul locuinței mele, după miezul nopții. Acum e liniște. Din fericire, vecinii mei s-au obișnuit cu țăcănitul

mașinii mele de scris. Din nou caut răspunsul. Ce-i mînă pe acești atleți să sacrifice adeseori totul pe altarul sportului lor ? Ce-i mînă să sfideze talazurile si curenții, căldura și frigul ? Învinețiți de plesniturile valurilor, cu ochii închiși, cu sare pe sprîncene, bîiguind în neștire, așa sînt scoși din apă. Ce-i mînă ? Ridic privirea în sus, spre stele, așa cum am avut prilejul să fac în multe locuri de pe acest pămînt, în tovărășia înotătorilor. Bolta sclipitoare nu-mi dă răspunsul, dar stînd în barca însoțitoare am simțit adesea un răspuns, un răspuns inexprimabil : privind trupurile care se înalță și coboară în apa albastră, brațele care vîslesc ritmic, și gurile care ies mereu din apă ca să respire... Concursul Neapole-Capri-Neapole este o competiție de renume mondial, și pe drept cuvînt. Totuși, maratonul înot nu se bucură încă în țara noastră decît de prea puțină popularitate. Fie ca volumașul de față să aducă o oarecare modificare a acestei situații."

— Sfîrșit, — șopti Leda.

În camera de baie, Leda se juca de-a regina frumuseții. Purta un costum de baie, pantofi cu tocuri înalte, și-și petrecuse un mic prosop pe după gît. O estradă, o orchestră în fosa ei, o sală arhiplină, cu patru balcoane, proiectoare pe tavan, și o regină a frumuseții, dar regina frumuseții nu îndrăznea : stătea în culise, tremurînd, și de umeri îi atîrna mantaua de ploaie a credinciosului ei însoțitor. Orchestra cînta, dirijorul își scoase limba înspre ea, fasciculе de lumină pipăiră estrada, în căutarea reginei frumuseții, care nu îndrăznea... pentru că venea de la mahala. Directorul teatrului o împinse pînă pe scenă, și de îndată ce fata ieși din culise, un fascicul de lumină o și prinse : acum regina frumuseții fu nevoită să înainteze. Înaintă, și abia cînd ajunse în mijlocul imensei estrade, băgă de seamă că decolorata manta de ploaie îi mai atîrna încă pe umeri. Dar mantaua de ploaie fu hotărîtoare. Binoclurile fură puse la ochi, și din o mie de gîtlejuri ieși un suspin adînc : ce frumusețe, cîtă grație firească, deși se simte că fata vine de la mahala. Și fata mai putea să și cînte ! Asta nu știa pînă acum să facă decît credinciosul ei însoțitor. Ce cînta ? Ce cînta ? Da, un cîntec de la mahala, cînta un cîntec trist de la mahala, cînta ca și

cum toată viața ei n-ar fi făcut altceva. Mantaua de ploaie îi mai atîrna oare pe umeri ? Da. Iar fata își cîntă tot repertoriul ei de familie, un cîntec după altul. Gîfîind, și moartă de oboseală ; nu, chiar atît de departe nu ajunse. În culise, directorul flutura un contract ; nu, chiar atît de departe nu ajunse. Fata dădu un supliment și emise acum strident și pătimaș, nota finală. Apoi fu stingherită.

— Nu te supăra. Am nițică treabă aici.

Hanna Piccard se duse la chiuvetă ca să se fardeze, pentru a ascunde privirilor urmele unei nopți nedormite și ale beției, înainte de a se duce la *Teatro di Santo Spirito*. Era de treizeci și șase de ore în picioare și începuse să se simt cam obosită.

— Arăți ca o regină a frumuseții, Leda.

— Ce ți-a venit ?

Fata de la mahala, moartă de oboseală, se trînti peste rufele din coșul de răchită, ca să se îngroape acolo între flori.

Își scoase pantofii, cu mult talent, își trase picioarele în coș, mai auzi un pic, în depărtare, orchestra, dar apoi sentimentul de fericire dispăru. Tăcută, o măsură pe Hanna, care era îmbrăcată șic, și fu trezită la realitate de unele zgomote cotidiene banale : curgerea apei dintr-un robinet, fîșîitul discret al unei periuțe de dinți, saliva scuipată dintr-o gură care nu se prea pricepea să scuipe. „Cînd va învăța în sfîrșit femeia asta să scuipe ca lumea ?“

— Cine e acum ? — întrebă Hanna, continuînd o conversație începută la masă. — E Ezzo ?

— Care Ezzo ?

— Ezzo de la bar.

— Sînt atîția Ezzo, și sînt atîtea baruri !

— Ezzo de la barul din *piazza* Farnese.

— Ezzo, cel cu ochii bulbucați ? Ăla nici nu contează. Îl găsesc simpatic, dar e încă atît de copilăros, cu toate că a împlinit șaptesprezece ani. De fapt, nici un singur băiat de vîrsta mea nu mă interesează, toți sînt la fel de copilărești. Nu sînt îndrăgostită. Crede-mă. Sînt cel mult vag îndrăgostită de cineva care nu există, și chiar atunci numai vreo douăzeci de minute pe zi.

— Atunci de ce ai deschis vorba despre asta ?

— Tu ai început să vorbești despre zîmbetul care nu se putea citi pe chipul meu. Voiam numai să mă lămuresc. Ai ajuns să știi tot ce se petrece, încă înainte de a se petrece.

— Cine ți-a băgat asta în cap ?

Hanna, zîmbind, o privi prin oglindă pe regina frumuseții, cea din coșul de rufe. Leda stătea în semiîntuneric, pentru că nu ardea decît lampa fluorescentă de deasupra oglinzii.

— Am simțit asta întotdeauna în genunchi, — zise Hanna în continuare, cu voce potolită. — De îndată ce-l vedeam în depărtare pe Janneman că vine, mi se părea că cineva îmi izbește rotulele cu mușchea mîinii. Mi se încovoiau genunchii. Treceam pe lîngă el pe jumătate împleticindu-mă.

— Iar el își ținea răsuflarea ca să nu simtă mirosul de băutură.

Hanna Piccard își duse chipul mai aproape de oglindă, ca să-și cerceteze cearcănele de sub ochi, și începu apoi să-și ungă obrajii cu crema pe care o folosea de doisprezece ani pe care n-o putuse încă găsi la Roma.

— Situația de îndrăgostită mi s-a părut întotdeauna o oroare. Te simți atît de neputincioasă... Și-mi părea bine cînd scăpam.

— Atunci de ce începeai ?

— Asta îți vine fără să vrei. Ani de zile am avut aceeași imagine al acelui Janneman cu care urma să mă mărit. Îl vedeam stînd pe scaun într-o bibliotecă de modă veche ; stătea singur în bibliotecă, și citea. Și atunci apăream eu între mesele de lectură, ca să dansez în fața lui. Dansasem în fața lui și aprindeam toate lămpile de masă.

— Andrea nu e misogin.

— Dar n-am vorbit despre Andrea, scumpa mea.

— Eu nu sînt scumpa ta. — Leda își aruncă părul lung peste marginea coșului de rufe. Părul îi ajunse pînă pe pardoseală. — Cînd am traversat oceanul, Andrea mi-a periat de două ori pe zi părul. Mă strîngea între genunchi și-mi peria părul.

— Asta mi-ai spus-o și ieri. Și alaltăieri mi-ai spus că Andrea avea obiceiul să-ți maseze picioarele.

Fuseseră singure patru zile și timp de patru zile Hanna o sîcîise pe Leda cu asemenea fleacuri.

— De ce nu-ți lași părul să-ți crească lung ?

— Asta mă întrebi ori de cîte ori ești supărată pe mine.

— Și atunci îmi răspunzi : „Nu pot să-l las să-mi crească lung, pentru că e prea moale ; prea fragil."

Leda își întoarse fața spre ferastră, ca să nu mai simtă moleșeala Hannei, o moleșeală tristă. Privind incandescența portocalie a orașului aproape întunecat, își aduse aminte că stătuse în spatele frescei din *Palazzo* Delmonte și că voise ca ea să fie femeia în rochie de mătase. Pe terasa de pe acoperiș, Andrea îșI deschisese pentru ea cămașa și-și pusese pe piept mîinile ei. Ea îl mușcase de ceafă. Din fericire, după aceea nu se mai rostise nici un cuvînt în legătură cu acest episod, și Leda nădăjdui numai ca amintire să-și dispară definitiv în rezervorul în care se află depozitată întreaga istorie a speciei umane.

— Nu te culci prea tîrziu ?

Leda sări din coș și-și puse pe ea halatul de baie, căci se rușinase brusc că e cu brațele și picioarele goale. În timp ce se învîrtea între coșul de rufe și cadă, înfierbîntată de mirosul parfumului Hannei, simți că se trezește iarăși în ea fata de la mahala, fata care știa să cînte strident și pătimaș. O babă o inițiase în magia neagră, o babă dintr-o mahala a orașului Neapole, unde lumea mai credea în deochi. Leda putea să deoache, și-și săltă brațele pînă la nivelul umerilor, își întinse degetele îndoite înspre spatele Hannei, le strînse, și apoi le întinse iar.

— Să te duc la culcare ?

Hanna Piccard se simțea liniștită și moleșită, ca absentă, ca și cum Andrea i-ar fi dezmierdat îndelung chipul cu vîrfurile degetelor, abia atingîndu-l. În oglindă văzu mîinile ridicate ale Ledei și o auzi cum rostește un descîntec, sîsîind ca un șarpe.

— Să te duc la culcare ?

Leda se aplecă și luă din cadă una din pietrele aflate acolo. Hanna își puse pe buze vîrful rujului.

— Arunc-o, Leda, — zise ea, fără să se întoarcă. — Aruncă-mi piatra în cap.

TOATE INDICIILE DUCEAU LA CONCLUZIA CĂ Andrea Simonetti va veni prea tîrziu pentru a asista la spectacolul dat de clovni la *Teatro di Santo Spirito*. Se autoînșela, dar de data aceasta nu-și dădu seama, bineînțeles, decît treptat.

Plecase totuși destul de devreme de la biroul său din *Palazzo Delmonte* și se simțea vioi și cu mintea foarte limpede. Toate indiciile duceau la concluzia că șederea lui în casa de la Sutri îi făcuse bine. În timpul absenței sale, pe birou i se adunase un întreg maldăr de lucrări, dar Andrea Simonetti ținea să-și recupereze rămînerea în urmă, așa încît fu nevoit să nu șovăie și să ia hotărîri rapide. Simonetti rezolvase în ziua aceea o serie întreagă de probleme de servici, luase hotărîri dificile, și tot ce făcuse îi ajunsese la picioare : acestea mergeau acum ca picioarele unui om care se simte vioi și cu mintea lucidă. Nu-l stingheri aproape deloc faptul că, în momentul cînd ajunse la poarta marelui *palazzo,* gîndindu-se la femeia care îl aștepta, simți în burtă o oarecare încordare, definită de obicei cu termenul „aversiune". Nu-l stingheri aproape de loc, iar pentru picioarele lui nu fu nici o povară faptul că avea o senzație viscerală de aversiune.

Pe la șase, iarăși destul de devreme, se duse la *Stazione Termini* și intră în hol, ca să întîlnească un cunoscut al unui prieten, să-i dea niște informații și o adresă și să-l instaleze într-un taxi. Abia cînd își ridică privirea spre tabelul cu orele de sosire și de plecare a trenurilor, ca să vadă la ce oră trebuie să sosească trenul din Bologna, își dădu seama că-l așteptase pe peron, exact cu o săptămînă în urmă, pe acel cunoscut al unui

prieten, îi dăduse informațiile respective și o adresă și în cele din urmă luase loc alături de el într-un taxi.

— Da, da, — mormăi Simonetti, ironic. — Ce facem ?

Ochii îi dădură răspunsul. Trenul spre Reggio di Calabria pleca peste o jumătate de oră, mîine dimineață vagoanele vor fi urcate cu noaptea-n cap pe feribot, ca să traverseze strîmtoarea Messina. Pe la douăsprezece putea să fie la Milazzo, pe la trei putea să debarce pe insula Salina, ca să-i ducă Luciei Locantro două rochii de oraș și o poșetă. „Nu, Lucia, trebuie să mă înapoiez cu vaporul următor. Am venit numai ca să-ți aduc rochiile astea și o poșetă."

— Da, da.

În piața din fața gării fu acostat de o țigancă ; asta nu i se mai întîmplase niciodată. Pe braț, femeia ducea un sugar, care, deși nu avea mult mai mult de un an, începuse să-și joace cu dăruire rolul, lăsînd să-i atîrne în jos mădularele ca lipsite de vlagă, iar de mînă femeia ținea o fetiță, care sprijinea, cu o privire rugătoare, cerșetoria maică-si. Văicărindu-se în surdină într-o limbă de neînțeles, femeia îl apucă de braț pe Andrea Simonetti. Andrea se desprinse de ea cu un gest violent și-și văzu de drum, cu hotărîre, pînă ce gîndurile îl siliră să se oprească. „Ticălosule, de ce nu i-ai dat nimic ? Cu două străzi mai încolo, bărbatul ei doarme într-un Mercedes barosan. Las-o să-și vîndă mai întîi coroanele de aur din gură. Poate că acele coroane de aur sînt singura ei avere și nu le vinde decît abia atunci cînd o părăsește bărbatul. Țigani și divorț ? Ah, ce pungășie ! Dacă mai stăteam pe loc un minut, fetița îmi șterpelea portmoneul. Cîtă neîncredere ! Fă stînga-mprejur și dă-i ceva." Simonetti găsi soluția : făcu stînga-mprejur. Pierdu zece minute ca s-o regăsească pe femeie și-și răscumpără veșnica șovăială, dîndu-i țigăncii o sumă frumușică. Procedînd astfel, își dovedise sieși, încă o dată, ce om hotărît e.

Pe *via Nazionale* se gîndi pentru a doua oară la femeia pe care urma s-o întîlnească în foaierul teatrului. Femeia aceea se afla acum într-o anumită stare de spirit : era nerăbdătoare. De ce nerăbdătoare ? După cîteva clipe, pe Andrea Simonetti începu să-l enerveze zgomotul infernal al circulației, duhoarea gazelor de eșapament, dar trecu

într-adins pe *via Nazionale,* ca să uite cît mai repede cu putință liniștea și aerul curat de la țară. Picioarele lui mai mergeau și acum ca cele ale unui om care știe ce vrea, și între timp ochii lui pipăiau fiecare făptură feminină care îi ieșea înainte sau care mergea în fața lui. Zeci de imagini fugare, ale unor chipuri, atrăgătoare sau nu. Ochi nostimi, un gît grațios, o gură frumoasă, un zîmbet al unei femei sigură de sine, bombamentele sînilor, — o, Doamne sfinte, îndură-te ! — bluzele și pulovărele întinse pe acele bombamente, mișcarea șoldurilor, modul de a umbla, fesele în pantaloni colanți, picioarele zvelte și cărnoase, încălțate pervers, — constatări fugare, însoțite de mici aventuri imaginare, la fel de fugare. Și apoi mai erau și bărbați buni de privit : ochi, cefe, umeri, mîini. Și copii. În fiecare făptură vie care îi atrăgea atenția, fie și numai preț de o secundă, Simonetti căuta frumusețea și ispita. Și se simțea un osîndit la muncă silnică, încătușat de o maimuță, de o maimuță cu dorinți nemăsurate, de maimuța vicleană, rafinată, impetuoasă, care îl făcea să-și imagineze fără încetare fel de fel de lucruri și de scene, și care îi multiplica dorințele la nesfîrșit. „Un sclav al propriilor mei ochi, un sclav al propriilor mele gînduri." Dar în ziua aceea, Simonetti era hotărît, așa încît își lăsă ochii în jos, pudic.

Ajunse teafăr și nevătămat la Tibru. De pe *ponte Fabricio* privi insula lunguiață în formă de corabie, apoi biserica San Bartolomeo, spitalul, și plimbăreții care hoinăreau pe cheiuri în lumina de seară. Privi mai îndelung decît ar fi vrut. Își dădu seama că privea mai îndelung decît ar fi vrut, dar avu impresia că face bine dacă se silește să se uite țintă la curgerea apei, ca să-și temperize astfel îndîrjirea. Multe amintiri, dintre care unele de treizeci de ani vechime, își făcură apariția, de îndată ce zări *Isola Tiberina.* Simonetti nu văzu decît imagini din toamna precedentă. Timp de două luni, Hanna și el se duseseră regulat, cît mai regulat cu putință, pe insulă, ca să hoinărească o seară întreagă și ca să aducă astfel ceva mai multă liniște în viața dusă de ei în comun.

Simonetti azvîrli o privire spre ceasul unui trecător. „E bine așa ; tocmai la timp." Tocmai la timp stătu Simonetti pe cel mai vechi pod din Roma, care lega încă din

Antichitate orașul cu insula închinată zeului medicinei, dar de aceste fapte, cunoscute de el, nu-și dădea seama în clipa aceea. Femeia nerăbdătoare din foaierul teatrului purta o rochie anumită : rochia piperat de scumpă pe care și-o cumpărase pe *via Condotti* după excursia cu iahtul lui Pittakos. Simonetti fu sigur că Hanna nu-și pusese rochia aceea. De dimineață, — nehotărît, debusolat de insomnia Hannei, — Simonetti se gîndise să-și pună un costum galben, ca să-i aducă aminte, la teatru, de după-amiaza în care, încurcat la culme, dăduse deoparte perdelele unei cabine de probă, și în clipa în care ea, mergînd lîngă el, pe trotuar, îi vîrîse în buzunarul pantalonilor eticheta cu prețul rochiei, strecurîndu-și în același buzunar și mîna. Ceva îl oprise să-și pună acel costum. O senzație în burtă ? Un gînd lesne de înțeles, care urmase după aceea ? Un gînd lesne de înțeles, urmat după aceea de o senzație în burtă ?

„Aproape uitasem." Simonetti se grăbi înspre văduva cu țigaretele, care stătea în fiecare seară în piața bisericii San Bartolomeo în spatele unei măsuțe pliante; pe măsuță, sub o bucată de plastic, se aflau întotdeauna douăzeci de pachețele de țigarete. Văduva stătea veșnic în același loc, iar clientului care îndrăznea să-și ia singur pachețelul de țigarete de pe masă îi dădea peste degete cu un evantai. După prima sa ședere pe insula Salina, cu douăzeci și doi de ani în urmă, o descoperise : pe atunci, văduva mai vindea țigarete cu bucata. Vocea ei îi amintea de cea a Teresei Locantro : vocea aceea aspră și veșnic supărată, a unei femei care se simte desconsiderată.

— N-ai mai fost de mult pe aici, — zise ea.

— De cîteva săptămîni, — recunoscu Simonetti, și se întrebă dacă nu cumva o evitase.

Stătu cîtva de vorbă cu ea despre primăvara asta urîtă și despre ultimatumul dat de Brigăzile Roșii. Cînd negustoreasa îi întinse pachețelul de țigări, Simonetti dădu din cap.

— Azi nu. Sînt în drum spre o femeie căreia nu-i plac bărbații fumători, — zise el, pe un ton destul de naiv.

— Plicticoasă femeie !

— Într-adevăr : plicticoasă femeie !

— Mai umbli, bineînțeles, și după alte femei. — Simonetti nu răspunse. — Atunci n-aș lăsa-o să aștepte, cu toate că uneori nu e nici o nenorocire dacă o lași să aștepte. Cînd abia făcusem cunoștință cu răposatul bărbatu-meu, îl lăsam din cînd în cînd să aștepte cîte un ceas. Trebuie să-i faci să se încălzească. Era furios cînd în sfîrșit apăream, dar focul ardea, dacă înțelegi matale ce vreau să spun. — Simonetti dădu aprobator din cap, absent, și-și propuse să plece de îndată, fără țigări. — M-am plimbat adeseori cu el pe insulă. — „Șterge-o, băiatule. Și cine și-ar fi putut închipui..." — Și cine și-ar fi putut închipui că are să se prăpădească acolo? — Femeia arătă cu evantaiul spre spitalul de pe latura opusă a pieței. — Acolo a zăcut în 1946, la *Ospedale dei Fatebenefratelli*. — Așteptă o clipă un semn de interes. „Șterge-o", își zise Simonetti din nou „nu trebuie să asculți întotdeauna și pretutindeni tot ce povestesc alții." Dar văduva aruncase o privire înspre spital. — De fapt, nimeni nu știa ce are. Pe vremea aceea, doctorii nu știau încă aproape nimic despre cancer. — „Frații nu făceau nimic pentru el." — Frații nu făceau nimic pentru el, absolut nimic. Am fost nevoită să-l îngrijesc eu. Cînd veneam la el în orele de vizită, zăcea în propria lui scîrnă.

— Ar fi trebuit să le-o spui. — „Tîmpito!"

— Le-am spus-o! Și încă cum! Dar aș fi putut la fel de bine să vorbesc la pereți. A slăbit ca un țîr, încît puteam să-l ridic fără nici o osteneală, ca să-l curăț. Slab ca un țîr, numai burta i se umflase, i se umflase rău, și duhnea. Vai, cum mai duhnea omul ăla! Insuportabil! Mirosul acela l-am mai simțit în nas ani de zile după ce s-a prăpădit. — Ăsta era un amănunt nou: duhoarea pe care ea a mai dus-o cu ea ani de zile; suspinului lui Simonetti i se puteau da două explicații, iar văduva îl socoti un semn de compătimire. — Dar am știut să mă salvez, — zise ea, cu mîndrie. — Am două mîini și nu m-am lăsat pradă deznădejdii.

— Noi știm asta, — răspunse Simonetti, enervat.

— Noi, noi? Cine sînt acești „noi"? Explică-mi! Cine sînt acești „noi"?

Simonetti se prinsese în propria sa plasă : trebuia să dea explicații mai precise, și dădu explicații mai precise, cu precauțiile necesare. Ca să se răzbune, îi puse femeii o întrebare pe care nu îndrăznise încă niciodată să i-o pună.

— Evantaiul ăsta l-ai primit de la soțul dumitale ?

— De la el ? De la el n-am primit niciodată nimic.

Cu vîrful evantaiului strîns izbi două pachețele din rînd. „Fă muiere", își zise Simonetti, „i-ai oferit vreodată prilejul să-ți dea ceva ?

— Într-adevăr, nu ți-a dat niciodată nimic ?

— Niciodată, dar să nu vorbesc de rău un mort.

— Ăsta e un evantai de demult, — zise în continuare Simonetti, după ce își făcuse socoteala că mai poate ajunge la timp la teatru dacă străbate două străzi în marș forțat.

— De demult ? Nu, e un evantai american.

— Este un evantai de demult și l-ai primit de la un american, — zise Simonetti, ca s-o înfunde și el o dată, în sfîrșit, după douăzeci și doi de ani. — Unul din eliberatorii noștri l-a furat, și după aceea ți l-a dat dumitale în dar.

— Eu n-aș lăsa-o să mai aștepte.

— Ce e pictat pe hîrtie ? Eu nu te-am văzut niciodată cu un evantai deschis.

— Nimeni nu m-a văzut vreodată că stau cu un evantai deschis în piața din fața bisericii San Bartolomeo și nimeni n-are să mă vadă vreodată.

— Secret profesional.

— Cum adică : secret profesional ?

— Spui asta ca și cum ai vrea să păstrezi un secret profesional.

— Cum adică : secret profesional ?

— Nu e nimic rău în aceste cuvinte.

— Sună ca și cum ar fi ceva rău.

— Lasă-mă să văd ce e pictat pe hîrtia evantaiului.

— Nu cumva n-ai curaj să te duci la ea ? A aflat ceva despre concurentele ei ?

— Secret profesional.

— Ar fi păcat.

— De ce nu vrei să mă lași să văd ce e pictat pe hîrtie ? Ce e timiditatea asta ? Ești timidă ?

— Du-te să te cerți cu alții. — Simonetti încercă să-i smulgă evantaiul din mînă, dar ea se feri prompt.

— Vino-ncoace, — zise ea, mînioasă, arătînd evantaiul, pe care și-l pusese în poală. — Încearcă să vii pînă aici !

Își încrucișă brațele ostentativ și-și întoarse capul. Simonetti încercă să profite de prilej și șterpeli un pachețel de țigarete de sub plastic. După o secundă, pumnul văduvei ateriză pe locul gol din șirul de douăzeci. Asta nu i se întîmplase încă niciodată. Simonetti plecă rîzînd.

— Să nu mai vii pe aici, — strigă ea după el.

— Slavă Domnului.

Ajuns pe *ponte di Cestio,* Simonetti azvîrli pachețelul de țigarete, sub ochii văduvei, în Tibru.

În taxi, lui Simonetti îi fu rușine că se comportase copilărește, dar bucuria produsă de acțiunea sa reușită îi învinse rușinea. Își propuse să-i spună Hannei ceea ce avea de spus, să nu retragă nimic din cele spuse și să nu se lase ispitit să se împace.

Taxiul nimeri într-un ambuteiaj. Simonetti avea să întîrzie. Bine ; dar Hanna îi prezisese asta încă de dimineață. „Mi-am dat toată osteneala posibilă ca să-ți infirm prezicerea.“ „Așa am să-i spun.“ Cînd teatrul apăru în cîmpul lui vizual, Simonetti își simți burta, apoi și gîtlejul, ca și cum l-ar fi strangulat cineva, iar memoria îl servi fără greș. Era copil și nu voia să se ducă la școală. Se făcuse prea tîrziu, în privința asta nu mai exista nici o tocmeală, hotarele probabilității fură mutate în domeniul improbabilității, și atunci școlarul își căută refugiul în credința în minuni. „Am ajuns la școală“, își povesti sieși, „stau în bancă, și ceilalți mă văd. Învățătorul m-a pus să socotesc pe dinafară. Nimeni nu se îndoiește de prezența mea, și totuși eu nu sînt de față. Sub platanul din piață am să devin invizibil. Invizibil am să intru în școală și în clasă și invizibil am să mă contopesc cu cel ce se și află în bancă. Am să reușesc să fac asta, am să reușesc, de data aceasta am să reușesc.“

Simonetti privi micul ceasornic de la bordul taxiului : era numai nouă, păi da, cu zece minute prea tîrziu. Faptul

că numărul de minute urma să crească pînă la douăsprezece sau treisprezece, era o grijă ulterioară ; atenția i se îndreptă acum îndeosebi asupra cuvîntului „numai", căruia îi mai puse în gînd și un accent. Numai cu zece minute prea tîrziu. Cuvintele „prea tîrziu" nu mai conțineau acum aproape deloc o învinuire. Numai cu zece minute prea tîrziu, ca și cum ar fi fost stabilit dinainte că are să ajungă prea tîrziu, ca și cum ar fi avut dreptul să se bucure că nu ajunsese decît cu zece minute prea tîrziu.

Simonetti intră neobservat în *Teatro di Santo Spirito*. Casa de bilete era închisă, holul și foaierul erau pustii, iar din sală pătrundea pînă la el rîsul publicului, în surdină, ca spargerea unor talazuri foarte departe. Unsprezece minute. Cînd își reluă răsuflarea normală, Simonetti se simți deodată fericit. Cabina luminată, dar goală, a casieriței, andrelele și lîna ei alături de planul sălii, foșnetul unor frunze de palmier mișcate de curent, rîsul mai întîi înăbușit, apoi tot mai tare, apoi în hohote, și în cele din urmă stingîndu-se. Atmosfera îi plăcu, și cea mai mare dorință a lui fu să ia loc în cabina luminată, dar goală, a casieriței. „Amuzați-vă", își zise el, „veseliți-vă, eu am să aștept pe o bancă din foaier, iar peste trei sferturi de oră am să văd mutrele voastre voioase și încălzite. Scoală-te, nătîngule ! Tu ești bărbatul femeii care a așteptat, cu o nerăbdare crescîndă, acum trebuie s-o împaci. E cu totul altă viață. Și totuși trebuie să figurezi în episodul următor. N-am putea sări peste acel episod ? De ce trebuie să fiu eu brăbatul femeii din rîndul șapte, locul șaisprezece ? Tu ești acela. Nu sînt eu acela. Ba tu ești acela."

Un paznic de sală avu amabilitatea să mototolească în mînă cîteva bancnote și ca urmare întredeschise ușa. Simonetti se strecură în sală, așteptă să i se obișnuiască ochii cu întunericul și le dădu în gînd bună-seara lui Carlo și lui Alberti, clovnii care asudaseră prezentîndu-și numărul. Acestui cuplu, Simonetti îi datora cîteva din cele mai furmoase ceasuri ale vieții sale, cînd se ținuse de burtă de atîta rîs. Așteptă. Carlo îi dădu o mînă de ajutor : se amestecă printre spectatori, și în spotul de lumină care îl urmă, Simonetti descoperi ceafa nemișcată

a iubitei sale. Aşteptă. „Înainte ! Ai lăsat să plece trenul spre Reggio, nu ţi-ai pus costumul galben, n-ai rămas în America, n-ai să mai ţii niciodată în mîinile tale picioarele Marinei, ai sosit la *Teatro di Santo Spirito,* spectacolul a început şi acum eşti în drum spre rîndul şapte, locul şaptesprezece. După cîteva clipe, Simonetti trecu pe lîngă treizeci de genunchi. Pe locul şaisprezece stătea o femeie, dar nu femeia care îl aştepta pe el.

Rămase pînă la pauză. Femeia de pe locul şaisprezece îi explicase în cîteva cuvinte cum aterizase ea acolo, şi, în timpul convorbirii duse pe şoptite, Simonetti ghicise în chipul ei şi în comportarea ei tot ceea ce îi plăcea şi după care tînjea : ochi mari şi un nas drept, fire energică, voinţă proprie, simţul umorului, sinceritate şi spontaneitate. O mirosise, dar nu putea identifica mireasma. Era limpede că şi ea fusese surprinsă în mod agreabil. În timp ce se uitau la clovni, braţele lor stăteau proptite pe rezemătoarea fotoliilor, alăturate în mod aproape familiar.

După nici zece minute de cînd făcuseră astfel cunoştinţă, Andrea Simonetti începu să-i istorisească unei necunoscute, în gînd, povestea primei sale întîlniri cu femeia care îl făcuse fericit : „Da", zise el, „am trăit pe atunci cu o olandeză, o ziaristă. Ne-am iubit, dar, lucru destul de ciudat, nici unul din noi nu putea suporta prea mult timp apropierea celuilalt. Veşnic cu nervii în stare de alarmă. Am iubit-o, am fost robit de trupul ei, de emoţionalitatea ei violentă şi de caracterul ei bizar. Mă auto-înşelam, răul mi s-a acumulat în trup, am simţit crampe între omoplaţi, crampe în piept, *enfin,* situaţia a devenit înfiorătoare, şi uneori aveam sentimentul că n-am să mă mai pot stăpîni, că fiecare din noi, fără să-şi dea seama, îl împinge pe celălalt spre ceva absurd. Era o legătură fără nici o perspectivă, pentru că ea nu voia să rămînă la Roma, iar eu nu voiam să plec din Roma. Conştienţa lipsei de perspectivă şi efemeritatea ne întărîta. Ne-am complăcut în depravare... *Enfin,* într-o seară urma să ne întîlnim la *Teatro di Santo Spirito,* eu am întîrziat, nu întîmplător, firește, m-am simţit în culmea nefericirii cînd m-am strecurat în sala întunecoasă, în rîndul şapte, iar pe scaunul pe care ar fi trebuit să se afle iubita mea se afla ea. M-am prăbuşit în fotoliu, asu-

dat și agitat, ceea ce i s-a părut ei că e foarte nostim. De la cine își cumpărase biletul ? Ce-ți închipui ? Bineînțeles, de la femeia care mă aștepta în hol. Fusese o chestie de minute. Dacă taxiul meu n-ar fi nimerit într-un ambuteiaj, *enfin*, este povestea cunoscută, dar întotdeauna la fel de ciudată. Am ajuns prea tîrziu și am ajuns exact la timp. Cînd am ajuns la locul șaptesprezece, ea stătea de trei minute, nici mai mult, nici mai puțin, pe locul șaisprezece. Mi-a dat o explicație, dar explicația ei a durat ceva prea mult. Înțelegi ? Și de ce ne-am înclinat involuntar atît de mult capetele în timp ce șopteam ? Părea că vrem să stăm într-o groapă. În cele din urmă ne-am îndreptat de spate și pînă la pauză ne-am ferit să ne uităm unul la altul. Orice durere îmi dispăruse instantaneu din trup. Cînd Carlo a apărut ca să anunțe pauza și s-a făcut lumină în sală, i-am oferit ceva de băut ; adică nu : ea mi-a oferit ceva de băut."

— Așa, condamnatule la muncă silnică !

Simonetti pătrunse în cameră, avînd încă pe retină imaginea peștelui-spadă care plutea în hol, și avea de gînd să-i spună Hannei ceea ce avea de spus, să nu retragă nimic din cele spuse și să nu se mai lase ispitit să se împace.

— Așa, colega, — răspunse el.

Abia o văzu pe Hanna Piccard stînd pe canapea în tovărășia motanilor, și simți crampe în spinare, și se opri.

— Hai, vino lîngă mine, Andrea. Aproape, un pic și mai aproape, așa. Cum ți s-a părut persoana ?

— Care persoană ?

— Știi foarte bine la cine mă refer : roșești. Zeița, zeița, căreia i-am cedat biletul. Mă cam pilisem, nu te supăra. Hai, stai jos lîngă mine.

După cîteva minute, Simonetti era întins pe canapea, iar olandeza, deasupra lui, îi trăsese cămașa din pantaloni și-i descheiase toți nasturii.

— Cum ți s-a părut persoana ?

— Se făcuse întuneric în sală cînd am intrat.

— Dar ai rămas pînă la pauză.

— Ca o zeiță. E bine ?

— Ai rămas pînă la pauză.

— De ce n-ai putut să mai aștepți cîteva minute ?
— Îmi pierdusem răbdarea.
— Și de ce i-ai dat tocmai ei biletul ?

— Nu știu. Am avut un moment de rătăcire. Eram disperată, te uram, și deodată s-a ivit ea în fața mea, înaltă și impunătoare. Înainte de a-mi da seama ce fac, i-am vîrît biletul în mînă. Doamne sfinte, ce femeie ! Unii oameni sînt atît de frumoși, încît aproape că nu îndrăznesc să-i privesc. Cît p'aci să mă doboare cu ochii ei mari, negri.

— Cît p'aci să te doboare.

— Nu te uita cum vorbesc. M-am cam cherchelit.

— Și de ce n-ai intrat cu ea ? Ți s-a părut atît de frumoasă, aveai două bilete, iar eu întîrziasem. — Hanna Piccard tăcu. — A-ha, i-ai dat biletul, bineînțeles, cu condiția să-l doboare pe bărbatul de pe locul șaptesprezece.

Simonetti se duse spre camera de baie. „Cînd am ajuns acasă, Hanna, Hanna a sărit asupra mea", îi povesti el, în gînd, necunoscutei, care la teatru îi ascultase aiurelile. „A sărit asupra mea. Așa era ea. Băuse. Eu, ca un netot, m-am întins pe canapea. Poate că am fost atras de foșnetul căptușelii de mătase a rochiei ei. Am stat iar, amîndoi, întinși pe aceeași canapea. Pînă la urmă am izbutit să mă desprind din îmbrățișarea ei, adică nu, am îndepărtat-o de mine, împingînd-o cu un gest blînd al mîinii. Am făcut o baie, ca să scap de crampa din spinare, o crampă pe care o simțeam că vine de îndată ce o vedeam. Mi-a fost rușine de ceea ce-i făceam trupului meu. Crampa mea, care revenea mereu, nu mai era oare viață ? Da, îmi amintesc de culoarea bleu-pal, a apei din cadă, presărasem în ea o sare de baie, o sare care se face numai într-un singur loc în lume. Hanna cumpără asemenea specialități. Mi-a plăcut, mi-a încălzit inima. Cosmetica... În seara aceea își fardase abundent fața, ceea ce dovedea că era stăpînită de o mare nesiguranță. Și iat-o că vine."

— Pot să stau nițel lîngă tine ? Ce situație ! M-am cherchelit un pic, nu te supăra. Ochii dumitale sînt superbi în seara asta, domnule Simonetti. Ochii dumitale

sînt mai frumoși ca oricînd atunci cînd sînt obsiți. Dar asta, bineînțeles, n-am voie să spun.

— Ce vrei ?

— Nu vreau nimic. *Tu* nu știi ce vrei.

„Iar și iar. Tăcem de o bună bucată de vreme. Ea a luat loc pe un taburet de lîngă cadă. Netezimea picioarelor ei, care de obicei mă atrage, acum mă dezgustă. Stă pe un taburet, iar eu îmi aduc aminte că și eu însumi am stat pe un taburet lîngă cada ei, într-un apartament din apropiere de San Ivo, după ce ne culcasem pentru prima dată împreună. Ah, dacă aș fi știut atunci că am s-o detest pînă într-atîta ! Ce scroafă ! Ce lipitoare !“

— În hol la *Teatro di Santo Spirito* m-am gîndit la teatrul de la Sutri, — zise Hanna.

— Știu ce vrei să spui.

— Ar fi trebuit să strigăm, Andrea, ar fi trebuit să strigăm ! Dar ce importanță are ? Atîta timp cît mai poți să simți pe obraji căldura soarelui, n-am voie să te ating...

— Ia piciorul ăsta, — zise Simonetti, punîndu-și piciorul drept pe marginea căzii.

— Cu scîrbă, — constată Hanna.

— N-are importanță.

„Tăceam. Îți vorbesc dintr-o cameră de baie. Cea mai mare parte a zilei mi-o petrec în baie, pentru că trupul îmi e acoperit cu bube, duhoarea lor este uneori insuportabilă. Sînt în viață. O, marea aventură de odinioară a vieții mele ! Fac oare lungi călătorii de descoperire, așa cum ar fi cazul la vîrsta mea ? Nu, pentru că lumea e gata cartografiată. Adineauri, iubita mea mi-a tăiat cinci dintre unghiile de la picioare, și a împins în sus pielițele, ca să mă doară. Cicatrici rămase de pe iaht ? A-ha ! E o pieliță sîngerîndă.“

— Ar fi trebuit să ne strigăm unul pe altul pe nume, — zise Hanna din nou.

„Ea se gîndește acum la ziua în care am vizitat împreună cu Joe și cu Rosa Kurhajec teatrul etrusc de la Sutri. După o plimbare prin ogoarele de la poalele stîncii pe care este construit orașul, am ajuns în arenă, care este încă, în cea mai mare parte, intactă. Ca să verifice acustica teatrului, Joe Kurhajec și-a pus mîinile la gură și a

strigat cît a putut de tare numele neveste-si. Rosa și-a pus și ea mîinile la gură și a strigat cît a putut de tare numele soțului ei. Și noi ? Eu am vrut să strig numele ei, iar ea numele meu, dar nici unul din noi n-a putut, și am tăcut amîndoi. Ah, tăcerea aceea... A lăsat o cicatrice."

— Ți se răcește piciorul, Andrea.

— N-are importanță.

— Atunci lasă-l acolo. Ai ochi superbi în seara asta, aproape că nu îndrăznesc să-i privesc. Povestește-mi ceva despre Carlo și Alberti.

— Am să-ți povestesc ceva despre prima mea dragoste.

— Dumnezeule, nu !

— Nu e decît o poveste.

— O fi iar vreo poveste simbolică. Povestește-mi-o altă dată.

— E lămuritoare.

— Ei și ? Bine, spune.

— Mi s-a întîmplat la opt ani, și nu mai știu cît a durat, dar să zicem că a durat un an. Era o fată din clasa mea, cu patru degete mai înaltă decît mine, cu patru degete orizontale.

— Pe scurt : cu o palmă.

— Mai țin bine minte asta, pentru că ne-am pus odată spate-n spate ca să ne măsurăm înălțimea, și așa a început. În timp ce stăteam spate în spate și ne întindeam, ea m-a apucat de mînă. După ce am făcu măsurătoarea, am început să ne ferim unul de altul. Nu mai puteam vorbi unul cu altul, fiecare din noi, în apropierea celuilalt, ne pierdeam în așa hal cu firea, că nu mai știam ce să ne spunem. Iar mie îmi era aproape cu neputință să mă uit la ea.

— De parcă te-ar fi doborît cu ochii.

— Cu privirea, da. Mă gîndeam tot timpul la ea și mă mîniam uneori pe ea, așa, din senin.

— Pentru că erai nevoit să te gîndești mereu la ea.

— Eram în permanență conștient de existența ei. Eram ca o femeie gravidă, care în tot ce face e vag conștientă de copilul care crește în ea. Fata mă învăluia : mergeam, stăteam și zăceam în ea. Eu o evitam pe ea și ea mă evita pe mine, dar orice am fi făcut ca să ne

ferim unul de altul, tot ne întîlneam întîmplător în oraș, cel puțin o dată pe săptămînă. Atunci o luam de mînă, asta mai țin minte bine, îmi închideam degetul gros și arătătorul în jurul pulsului ei și îi căutam artera. Mergeam așa prin oraș, de cele mai multe ori tăcuți, și plimbarea noastră se încheia întotdeauna în același loc : lîngă helești cu bărci cu vîsle din parcul vechii *Villa Borghese*. Ne sprijineam de un zid și priveam bărcile, viața voioasă de pe apă. Asta era tot. Mă speriam cînd se uita la mine, cu toate că mă credeam mare, iar ea se speria cînd eu mă aplecam ca să-mi ridic ciorapii. Doream nebunește să vorbim unul cu altul, dar nu îndrăzneam. Ne holbam numai la bărcile cu vîsle și luam pe rînd cîte două înghețate, ca să ne mai tragem sufletul. Încet, dar sigur, a dispărut senzația noastră de fericire și am început să ne urîm. La ieșirea din parc ne despărțeam : morocănoși, dezamăgiți, istoviți... Nu mai știu cît timp a ținut această plimbare săptămînală prin parc, această viață de așteptare, dar să zicem că a ținut un an de zile. Ne-am paralizat unul pe altul. Poate că semănam prea bine între noi : eram amîndoi destul de sălbatici. Poate că voiam amîndoi prea multe. Am început s-o sîcîi : o trăgeam de urechi, de păr, și-mi plimbam degetele îndoite pe spinarea ei, ca să-i provoc fiori reci. La școală numeam asta : fiorii morții. În cele din urmă am sărit la ea : am bătut-o și am dat în ea cu picioarele, și ea a rămas nemișcată în iarbă cînd am luat-o la fugă. O noapte întreagă am fost convins că o ucisesem.

Hanna Piccard se duse spre ușa camerei de baie și se întoarse cu fața.

— Și după ce ai bătut-o măr, te-a iubit și mai mult, — fu comentariul ei glacial. — Dar asta nu puteai încă înțelege atunci. Am să te ung acuș cu ceva pe ochi.

Bucătăria era singurul loc din casă unde puteau fi siguri că Leda nu-i aude, oricît de tare ar țipa sau s-ar înjura. Nu țipaseră încă niciodată unul la altul, și nici nu se înjuraseră.

Hanna Piccard își reluase poziția pe un taburet. Stătea pe taburet cu picioarele ridicate, ca pe un stei, scăldată în apa mării. Își încrucișase brațele, își înclinase

capul, iar torsul începuse să i se legene. Două brațe îi stăteau ocrotitor pe umeri : brațele unui pulovăr. Se legăna și se uita la sacoșa pe care o furase cîndva din această bucătărie și pe care o luase cu ea în pat cînd mai locuia singură în apartamentul ei din piața bisericii San Ivo.

Simonetti spălă vasele, ca să-și dea sieși impresia că viața continuă, și între timp îi vorbi bărbatului din inima sa. „Tăceam. Ne retrăsesem în bucătărie. Veșnica bucătărie ! Sînt acoperit din creștet pînă la tălpi cu bube, băşici purulente, ciumă. Hanna s-a așezat iarăși pe un taburet, năucă, impenetrabilă, și se leagănă, ca și cum ar voi să se cațere din nou în poala maică-si. Cel mai mic sunet pe care îl produce îmi pătrunde în sistemul nervos ca un cuțit. Ceea ce a spus îmi sfredelește creierii. «M-am cam cherchelit, nu te supăra. Ți se răcește piciorul, Andrea. Atîta timp cît un om poate să simtă pe obraz căldura soarelui. Ți se răcește piciorul. Am să-ți ung ochii cu ceva». Un om trebuie să se întrețină pe sine. Două lipitori pe tîmplele mele. Spăl vasele și trăiesc marea aventură de odinioară a vieții mele. Controlul respirației. Între timp, rațiunea îmi bate cu ambii pumni în ușă. Cu ce vă pot servi, doamnă Rațiune ? Zice că trebuie să-i fac Hannei o propunere rezonabilă. Dacă vrea să fie atît de amabilă să-i rezilieze lui Ernesto contractul de închiriere, dacă vrea să fie atît de amabilă să se ducă înapoi, cît mai repede cu putință, în apartamentul ei din piața bisericii San Ivo. Asta-i tot. Că doar sîntem ființe rezonabile ; nu-i așa ? Pînă cînd rațiunea se auto-desființează. Asta e singurul lucru pe care rațiunea vrea la urma urmei să-l facă : să se auto-desființeze. Doi nebuni într-o bucătărie : unul stătea pe un taburet, celălalt spăla vasele. Unul din nebuni îi făcu celuilalt o propunere. A-ha ! Dacă vrea să aibă amabilitatea. Crampă. Contramandare din cauza crampei unuia din participanți. Dacă vrea să fie atît de amabilă să înceteze asediul. N-am nevoie să rostesc decît o singură frază și nu pot s-o rostesc. Unul din nebuni a bătut la mașină o frază pe o fîșie de hîrtie, și-a lipit fîșia de hîrtie pe fața interioară a frunții, iar fruntea i-a devenit străvezie. Nu știu ce vreau. Să șterpelești un gînd. Ea

știe întotdeauna precis ce vrea, e destul de simplu : mă vrea pe mine. «Ce ochi superbi ai în seara asta ! Mi se par mai frumoși ca oricînd dacă sînt obosiți. Ar prefera să-mi sugă ochii din cap. Obosit, istovit și apatic, așa mă găsește că sînt mai frumos ca oricînd."

— Mănînci cu mine ?

— Aș lua o îmbucătură. Dar acum, bineînțeles, nu se poate.

— Apărarea ta devine tot mai efectivă.

— Care apărare ? Eu n-am nimic de apărat.

Cuțitul cu care Simonetti tăia tomatele mai fusese înfipt și în altceva, în ceva... indefinit. Lui Simonetti nu-i era foame. Poate că gîndul de a-și prepara o omletă îi venise numai și numai pentru că voia să spargă ceva, ouă, și să înfigă cuțitul în ceva, în tomate. Flacăra de gaz mugi. Simonetti stătea cu spatele la Hanna și aștepta din clipă în clipă ceva ascuțit între omoplați.

— Să stăm jos.

Simonetti își mîncă omleta. Hanna Piccard privea cu îndărătnicie sacoșa și se gîndea la o poveste a unei ziariste columbiene. În tinerețea ei, acea femeie dăduse, în afara satului peste un șarpe boa. Animalul își ridicase vertical, în mod amenințător, partea anterioară a trupului. Singurul lucru pe care îl mai putea face femeia era să stea liniștită, și într-adevăr, a stat un ceas întreg nemișcată, fără măcar să clipească din ochi, leoarcă de sudoare, — și a stat atîta timp nemișcată, pînă ce șarpele și-a coborît partea din față a trupului, și a dispărut în junglă.

— Mănîncă ceva, Hanna, — zise Simonetti, după ce-și dresese glasul.

Hanna nu mîncă nimic. Între timp, Simonetti uitase de rezonabila sa propunere : se scufundase în vîrtejul sentimentelor sale. În timp ce mînca, azvîrli din cînd în cînd cîte o privire cu coada ochiului spre torsul Hannei, legănat de ea în continuare, și simți dorința de a-i urma exemplul. Într-un fel sau altul, Hanna ajunse să-și dea seama că acest balans lent și neîntrerupt, pe care îl începuse inconștient, are o anumită influență asupra lui, și de aceea și-l continuă acum în mod conștient, în speranța de a putea preîntîmpina astfel o explozie a lui

Simonetti. Se temea de mînia lui și nu vedea decît o singură ieșire : să țină situația sub control.

Simonetti își îndreptă privirea spre vinele din blatul mesei de bucătărie. Deznădejdea îi creștea încetul cu încetul, iar gîndurile care îi scormoneau creierul dobîndiră un ton sacral. Avea convingerea sacră că vrea să trăiască numai cu această femeie, că trebuie să trăiască numai cu ea, pentru că nu întîmplător o întîlnise. Da, prin ea va renaște. Acum, după o împotrivire de șaptesprezece ani, trebuia să admită în sfîrșit o femeie în viața sa, să se dea bătut Providenței, oricare ar fi ea. Hanna îi va unge cu ceva ochii obosiți, — cu mîl, — și îl va vindeca de orbire.

După un minut, Simonetti avu convingerea la fel de sacră că pur și simplu nu e apt să trăiască împreună cu cineva care nu e carne din carnea lui și sînge din sîngele lui, așa, ca' Leda. Se simți și prea îmbibat de feminitate, — ce-o mai fi și asta ? — ca să se poată lega de-a binelea de o femeie. Își aminti de cuvintele pe care i le spusese Marina în toiul nopții, cu puțin înainte de plecarea lui spre Statele Unite : „Ți-o dau, pentru că n-ai să mai ai niciodată un copil de la o altă femeie." Da, acum, după șaptesprezece ani de împotrivire, era cazul să se supună în sfîrșit soartei sale și să-și accepte rolul de burlac. N-ar izbuti niciodată să se împace cu imperfecțiunea iubitei sale și deci cu propria sa imperfecțiune. Ca să se sustragă acestei imperfecțiuni, se îndreptase treptat, tot mai intens, spre singurul lucru desăvîrșit în sine : mintea omului, și îi era scris să meargă mai departe pe acest drum, chiar dacă ducea, poate, spre un fel de sălbăticie absolută. Avea să se obișnuiască să fie singur, și în cele din urmă să nu-și mai poată închipui că traversase cîndva strada pe întuneric ca să-și vomite singurătatea.

Cînd Simonetti își îndreptă din nou privirea spre torsul oscilant al Hannei, în sufletul lui se aprinse flacăra urii, ca și cum Hanna ar fi fost cauza amărăciunii sale, a crampei sale. Și totuși zise, blînd și prietenos :

— Ar trebui să te duci la culcare, Hanna. Pici de somn.

— Nu pot să dorm.

— Să-ți citesc ceva ?

— N-ai să reușești.

— Ba da.

Hanna Piccard stătu liniștită. Deodată își puse picioarele pe pardoseală.

— Bine, atunci citește-mi din poemul tău cu împăratul și scafandrul. Căci l-ai terminat ; nu ?

— Da.

Simonetti nu-și clinti nici un mușchi, și-și înghiți ultimele îmbucături de omletă.

— Joe mi-a spus că ai comandat o ediție de probă a poemului. A auzit asta de la Zuccarelli. De ce mie nu mi-ai spus nimic ? Cum poți să treci sub tăcere un asemenea eveniment ?

— Nu știu. Am pus de trei ori poemul pe biroul tău și de fiecare dată l-am luat înapoi. Zuccarelli l-a descoperit din întîmplare, scotocindu-mi printre hîrțoage. Nu înțeleg de ce l-am trecut sub tăcere. N-am simțit nevoia să vorbesc despre asta cu cineva, indiferent cu cine. Eram mînios, dezamăgit în sinea mea, și apoi a urmat tăcere. Asta-i tot. Nu pot să invoc nimic ca să mă scuz.

— N-ai de ce să te scuzi, — răspunse Hanna, rece, încordîndu-se peste măsură, ca să nu se simtă jignită.

— N-ai de ce să te scuzi. E dreptul tău să treci sub tăcere orice vrei.

— Tu veșnic cu drepturile ! Existența drepturilor este un semn al slăbiciunii noastre. Dreptul ne ocrotește împotriva noastră însine. Ne retranșăm după drept.

— Și totuși e dreptul tău, — reluă Hanna, oricum gata să apere tocmai în aceste împrejurări importanța unui cod imuabil. — Nimeni nu poate să-i ceară unui om să vorbească despre un lucru despre care nu poate sau nu vrea să vorbească. Și cu asta basta.

— Nu te dezamăgește că am tăcut ?

— Ba bineînțeles că mă dezamăgește, dar încă o dată...

— Repet !

— E dreptul tău să treci sub tăcere orice vrei.

— Apărarea ta devine tot mai concretă.

— Care apărare ? Eu n-am nimic de apărat.

— Ba ai ceva de apărat.

— N-am nimic de apărat !

Hanna Piccard își încrucișă brațele și tăcu. Nu voia să se simtă jignită. Privi sacoșa goală și se gîndi iar la șarpele boa din pădurea virgină columbiană. Stătu liniștită. În fundul sufletului simți că încolțește indiferența, pe care cu ani în urmă o simțise o secundă în timp ce se răsturna cu mașina. Mulțumită acestei indiferențe se putea crede invulnerabilă. Stătu liniștită și nu-i mai păsă ce are să facă șarpele : să dispară în junglă sau să se încolăcească în jurul propriului său trup.

Simonetti văzu că pe fruntea Hannei sclipesc picături de sudoare și dori s-o atingă și să fie și el atins de ea, dar se sili să rămînă unde se afla, știind că cea mai mică atingere a trupului ei era acum de ajuns ca să-l convertească din nou. Să rupă : asta ar fi fost soluția. Între timp, crampa din spinare i se extinsese spre piept ; părea că mușchii torsului i se contractă, și cea mai mică mișcare îl durea.

Tăcură. Motorul frigiderului începu să funcționeze, apoi se opri. Simonetti, clănțănind din dinți, avu impresia că lumina din bucătărie slăbise și deodată i se păru că în spatele lui se înalță o persoană, un bărbat mult mai înalt decît un bărbat obișnuit. Simți că personajul se apleacă încet deasupra lui și nu avu curajul să se întoarcă. Cine era, cine se apleca deasupra lui ? „Hai, ucide-mă !“, se pomeni el că exclamă în gînd. „Hai, ucide-mă, salvatorule, hai, ucide-mă !“

Hanna Piccard, înainte de a-și da seama ce se petrece, fu azvîrlită pe pardoseală, iar Simonetti, deasupra ei, gîfîind ca un cal de poștă, o lovea în obraz. Ea nu se apără. Fu tîrîtă prin bucătărie, prin hol. Ușa de la intrare fu deschisă.

— Asta voiai ? — îl auzi ea pe Simonetti că urlă. — Asta voiai ?

Hanna pluti o clipă, apoi făcu vreo cîteva tumbe pe treptele de piatră ale scării, cu brațele și picioarele

strînse, și în sfîrșit se izbi de portal. Nu zise nici pîs, și-și ținu ochii închiși. După cîteva clipe, vîrfurile tocurilor ei înalte i se înfipseră în spinare, iar poșeta plină ochi îi explodă lîngă cap. Simonetti izbi cu pumnul butonul întrerupătorului, pentru ca Hanna să se poată vedea pe sine în ce hal este, apoi se încuie în casă.

SPRE SEARĂ, LEDA SIMONETTI SE ÎNTREBĂ LA ce se uitase în minutele în care fusese găsit cadavrul lui Aldo Moro pe *via* Caetani.

Privi o magnolie înflorită și îl privi pe profesorul ei de limbi clasice, care se plimba agale prin clasă și arunca din cînd în cînd o privire într-o ediție școlară a *Metamorfozelor* lui Ovidiu. Cînd citea cuvîntul „stoic", Leda se gîndea întotdeauna la acest bărbat de treizeci și șase de ani, foarte scund, mușchiulos, capricios, cu ochi negri adînciți în orbite, cu o sclipire neagră deasupra unor fălci plate, și cu buze subțiri. Purta costume gri, care îi stăteau bine, vorbea de cele mai multe ori pe un ton prezumțios și indiferent, pe care ea îl admira grozav, și lăsa în urma lui, în orice încăpere, mirosul unor țigarete franțuzești tari. Cînd trăgea fumul în piept, își sugea fălcile, și apoi putea să învăluie în nori de fum, timp de trei minute, iambii și hexametrii, spondeii și troheii, din operele poetice grecești și latinești. Era căsătorit cu o franțuzoaică frumoasă, și dansau împreună, după cum văzuse Leda nu de mult la o serbare școlară.

Toate acestea erau motive ca să-l găsească simpatic și să facă din asta un secret. În ziua aceea îi dezvălui pentru prima dată și cu totul inconștient ceea ce simte, și se alese cu un perdaf.

— Dumneata de colo, — zise el deodată. — Dumneata de colo, cum îți zice, Leda, du-te să faci o plimbare.

— O plimbare ? Mi se pare foarte drăguț din partea dumneavoastră, domnule profesor.

— Și pregătește pentru mîine o sută de versuri din Ovidiu. Transcrise citeț.

— Domnule profesor, dacă trebuie să pregătesc pentru mîine o sută de versuri, nu pot să mă duc acum să fac o plimbare.

— Șterge-o, fără vorbe, m-am săturat. Dacă nobila limbă latină nu te interesează, poți să lipsești. Of, fetele astea, cu ochii lor holbați, cum mă mai plictisesc : Ce-și închipuie ? Eu nu sînt profesorul de gimnastică !

— Domnule profesor, am privit magnolia, — susținu Leda, indignată, convinsă că se uitase la arbust îndeosebi, dar nu exclusiv.

— A-ha, ai privit magnolia, ca să vezi cum se umflă mugurii, cum se răsucesc crengile. Ah, fetele astea exaltate ! N-are absolut nici un rost să le lăsăm să învețe mai departe. Mai bine ar face cît mai repede copii și s-ar apuca să spele vasele. Ce e zgomotul ăsta ? Nici simțul umorului nu-l au. Hai, Leda, strînge-ți catrafusele. Doamne sfinte, acum te mai apuci să și plîngi ? Ia cu împrumut o batistă și du-te să-ți verși provizia de lacrimi la portar. Întinde-o !

Cît ai clipi, obrajii Ledei fură uzi de lacrimi. Biata fată se simți rușinată, și totodată se simți tratată extrem de nedrept : dacă cineva nu putea suferi exaltarea și privirile languroase, atunci ea era aceea.

— Grăbește-te. Ceilalți abia așteaptă să-și continue lecția.

Leda se duse spre ușă, plîngînd. Profesorul mormăi ceva despre sexul slab, să se ducă să spele vasele, și despre o slăbire generală a vitalității în rîndurile tineretului. Cînd Leda ajunse în sfîrșit la ușă, profesorul zise deodată, cu tonul plin de dispreț pe care ea îl admira :

— Doamne sfinte, ești bineînțeles indispusă. Cum de nu m-am gîndit la asta ? U-hu-hu, pune-ți ceva pe cap, și fii cuminte.

Leda își azvîrli ghiozdanul pe jos și se întoarse brusc.

— Indispusă ? Domnule profesor, cînd vă văd mă simt pe loc indispusă.

— Așa, care va să zică ? Asta te costă cincizeci de versuri, Acum du-te la soare.

Mergînd prin oraș, Leda îl mai ocărî de multe ori pe stoic, un tip interesant, dar cînd ajunse la Tibru și

auzi o pală de vînt care trecea prin platani, dădu uitării tot necazul. Și se simți mîndră că-i veniseră lacrimile sub ochii colegilor de clasă.

Pe *ponte Sisto* oamenii citeau ziarele, în bătaia vîntului. Leda nu le dădu aproape nici o atenție, pentru că-și îndreptase privirea spre triumfătoarea arhitectură a minunatei *Fontana al Ponte Sisto,* și înscenă în gînd o întîlnire cu Jan Zocher, bărbatul care o aștepta, cu chipul ascuns după un ziar. Abia după ce trecu pe lîngă vreo zece persoane, instalate în dosul unor ziare despăturite, închipuindu-și că se află în mijlocul unor figuranți, la filmarea unei secvențe, își dădu seama de știrea adusă de ziare. Citi în trecere titlurile tipărite cu litere roșii pe întreaga lățime a primei pagini : *Moro Ucciso.* Alergă la un chioșc, cumpără edițiile speciale scoase de două ziare, mai făcu vreo cîțiva pași, și se opri.

Atac barbar. Cadavrul lui Moro găsit într-o mașină, după cincizeci și cinci de zile de captivitate. Gloanțe în inimă. O înfiorătoare înscenare a Brigăzilor Roșii. La ora unu sună telefonul la 113 : Moro a fost eliberat. Oarecare optimism la cartierul-general al creștin-democraților. La unu și jumătate alt telefon anonim : pe *via Caetani* se află o mașină cu o bombă. Lîngă sediul de partid al creștin-democraților, în apropiere de cel al comuniștilor, se află parcat un Renault-4 roșu. Trecătorii au văzut în port-bagaj un om învelit în pături. Un agent de poliție recunoaște în chipul bărbos al individului, pe cel al lui Aldo Moro. Acesta e mort. Scene haotice la cartierul-general al creștin-democraților. Porțiunea de oraș dintre *piazza Argentina* și *piazza Venezia* este baricadată. O mulțime imensă se adună în jurul cordonului de polițiști. Înalți dregători se grăbesc spre locul sinistrului. Ministrul Cossiga și ministrul adjunct Darida au identificat oficial cadavrul. Un preot este cufundat în rugăciuni lîngă mașină. Apel la o grevă generală.

Sub titlurile roșii și negre ale ziarelor era reprodusă o fotografie. Fotograful stătuse, pare-se, la o fereastră, într-o clădire de pe *via delle Botteghe,* chiar peste drum de îngusta *via Caetani :* fotografia fusese luată de sus, cu un tele-obiectiv. În prim-plan, Leda văzu cefele celor

din jur, care se uitau la port-bagajul deschis al mașinii Renault-4. Mașina ocupa cea mai mare parte a fotografiei. În port-bagaj zăcea un om. Niște pături fuseseră date deoparte. O pată albă în golul întunecat : mîna dreaptă pe burtă. Capul bărbatului căzuse înspre umărul lui stîng. Asta era tot. Nu era o fotografie impresionantă. Impresionantă fusese cîndva fotografia cu membrii gărzii personale împușcați, căzuți pe pavelele de pe *via Fani*. Dar Leda știa că Aldo Moro era acela care zăcea acum ca un vagabond pătruns clandestin în mașină și adormit acolo și că fusese ucis probabil numai cu cîteva ore înainte.

Fotografia o impresionă și pentru alte motive. Andrea circulase ani de zile cu un Renault-4, și Leda cunoștea cu de-amănuntul port-bagajul acelui tip de auto-turism. În drum spre casa de la Sutri, stătuse adeseori în port-bagaj, culcată pe o pătură și pe perne, citind, visînd sau dormind. I se părea minunat să stea culcată într-un automobil în mers, nevăzută, să iasă în oraș, să privească prin fereastră cerul și să se gîndească la lunga călătorie pe care o întreprindea împreună cu Andrea. Adormea, se trezea, își scotea capul de după bancheta din spate. Andrea o descoperea în oglinda retrovizoare și îi făcea semne cu mîna. Ea îi întindea un pahar cu cafea rece, ciocolată și fructe, prindea un licăr al chipului lui prietenos și se cufunda iarăși în visurile ei.

Stînd jos pe treptele monumentalei *Fontana di Ponte Sisto*, Leda încercă să-și închipuie asasinarea lui Aldo Moro. În timp ce privea magnolia, rușinîndu-se de răsucirea crengilor înflorate, asasinii îl duseseră pe Maroc într-un garaj, îl rugaseră să se culce în port-bagajul unui Renault-4 și îl acoperiseră cu pături. Poate că în acea clipă trăia cu presupunerea că-l vor elibera, că va fi dat jos din mașină într-un loc părăsit. Dar între timp erau înșurubate pe pistoale surdinele. Păturile se mișcară cînd pistoalele se apropiară. Gloanțele pătrunseră fără zgomot în trupul din care viața pieri după un minut. Involuntar, Leda înlocui trupul lui Aldo Moro cu propriul ei trup și la fel de involuntară fu apoi mișcarea brațelor ei : își apăsă sînii mici unul spre celălalt, tremurînd, și își privi bluza, ca să vadă dacă nu s-a

ivt în ea o gaură. Rușinată, Leda își închise ochii. În timp ce se gîndea din nou și cu respect la moarte, încercă să-și închipuie ceea ce nu-și putea închipui, și străbătută de un val de revoltă, de împotrivire mînioasă. Senzația că se află la adăpost, pe care o avusese în port-bagajul autovehiculului Renault-4, părea să aparțină acum unei perioade încheiate.

Cerul era înorat și, cu pauze mari, cădeau picături de ploaie pe porțiunea de oraș despre care se vorbea acum în toată țara. În timp ce imaginile televizate luate pe *via Caetani*, o străduță amărîtă din Roma, erau trimise prin satelit spre toate colțurile lumii civilizate, Leda Simonetti stătu în fața clădirii monumentale a bisericii *Il Gesù*. Întocmai ca sutele de curioși strînși în jur, manifestă un intens interes pentru ferestrele sediului de partid al creștin-democraților, pentru poarta aceluia *palazzo*, pentru sosirea automobilelor albastre, pentru ieșirea funcționarilor, care, escortați de gărzile lor personale, dispăreau în clădirea porții.

În mijlocul miilor de alți curioși, Leda făcu recunoașterea părții de oraș prin care trecea zilnic, ca și cum cu puțin înainte fusese dată acolo o bătălie, și se simți implicată într-un eveniment istoric. Ici și colo, grupuri discutau despre oribila înscenare a Brigăzilor Roșii. Primele afișe în chenar negru fuseseră lipite pe ziduri. Pe *via delle Botteghe Oscure*, Leda începu să studieze ferestrele sediului de partid al comuniștilor. În depărtare văzu din cînd în cînd drapelele și banderolele comuniștilor, care veneau din diferite cartiere ale orașului, îndreptîndu-se spre Coloseu. Lozincile belicoase, amplificate de megafoane, o înfricoșară. Picăturile de ploaie se succedară tot mai repede. În mîna stîngă, Leda strîngea tulpinile unui buchet de trandafiri, și o bună bucată de vreme nu vru să se apropie de *via Caetani*. Pentru prima dată în viața ei, un buchet de flori o punea în cea mai mare încurcătură.

Dar în cele din urmă, fu totuși absorbită înspre *via Caetani*, pentru că mulțimea acolo avea cea mai mare densitate. Leda se vîrî în mulțime. Simți acum presiunea ușoară a unor umeri și a unor șolduri, și fu frapată de

faptul că acum nu mai era nevoită să ceară scuze cînd atingea alte persoane. Trecerea mulțimii pe *via Caetani* îi făcu impresia unui pelerinaj : oamenii se îndreptau tăcuți, cu gîturile întinse, respectuoși, spre locul în care Aldo Moro apăruse după cincizeci și cinci de zile de captivitate. Leda prinse o imagine fugară a locului în care staționase mașina : în fața unei case se aflau coroane și buchete, ardeau lumînări, niște babe își încovoiau, mormăind, picioarele țepene, și-și făceau cruce.

Leda șovăi, roși, și nu lipsi mult ca să lase să-i lunece pe furiș florile din mînă. Dar fu împinsă înainte și, după cîteva clipe, stătea pe vine între babele în rugăciune, gîndindu-se la Eleonora Moro, gîndindu-se la port-bagajul unui Renault-4, pe care și-l închipui deodată cu botul larg deschis al unui monstru. Capul gigantic al monstrului porni ca un buldozer prin *via Caetani* și înghiți mulțimea ; limba monstrului i se și încolăcise Ledei în jurul picioarelor. Leda făcu semnul crucii și-și depuse orbește florile lîngă cadavru.

Abia se ridicase și văzu pieziș deasupra ei un băiat, care se cățărase pe schela unei case în reparație. Avea vreo douăzeci de ani și purta o haină de piele și niște pantaloni de culorile camuflajului, — galben, brun, verde, — niște pantaloni care i-ar fi fost taman buni în acțiunile lui războinice din junglă. În timp ce cu o mînă se ținea de o țeavă, își întindea trupul înspre mulțime. Leda fu atît de tulburată de poziția acestui băiat și de expresia feței lui, încît abia după cîteva minute își dădu seama că ținea un discurs.

— Sclavi ai Romei, — răcni el. — Sclavi ai Romei ! Ce fel de libertate e asta, libertatea care ne înstrăinează pe unii de alții ? Libertatea magazinului universal ! Da, da, da, vizitați magazinul universal al libertății ! Poftiți : scotociți și luați ! Libertatea complet reînnoită, scurt timp cu preț redus. Și iată morala, ieri după amiază complet reînnoită, acum în magazinele noastre !

— Închideți-i individului gura !

— Sclavi ai Romei, să încheiem un acord ! Sclavi ai cochetăriei, sclavi ai aparatelor și ai vacanțelor complet organizate, sclavi ai materialului de ambalaj și ai presei libere, puneți-vă ochelarii pe nas, scoateți-vă agendele,

deoarece o să încheiem un acord pentru o călătorie spațială gratuită.

— E un maimuțoi scăpat de la grădina zoologică.

— La ce bun libertatea care ne înstrăinează pe unii de alții ? Scotociți și luați ! Toate ideile trebuie lepădate ! Ding dong ! Vizitați restaurantul nostru de la etajul al cincisprezecelea, restaurantul libertății ! Cu teresă !

— Fascistule !

— Păi fasciști sîntem cu toții !

— De ce nu te duci să muncești ? Toți studenții ăștia să se ducă la muncă !

— Sclavi ai Romei !

— E un predicator sectant !

— Vrea un harem !

— Dig dong ! Atențiune, atențiune, domnul Moro la telefon !

— Închideți-i gura ! Nu mai există respect. Înapoi la vremea cu respect !

— Înapoi la sărăcie, vrei să spui.

— Mai întîi azvîrliți-i pe străini peste graniță : ăia refuză să muncească.

— Am luptat pentru libertatea noastră, dar tinerii nu mai știu asta. Ei n-au nimic de făcut. Asta-i tot.

— Ai dreptate, domnule, ești un sclav, — răcni băiatul. — Ați luptat pentru libertate ! Dar de ce ? Ca să deveniți sclavii ceasornicului de pontaj și ai mobilierului de birou ! Capetele ne sînt înțesate cu mobilier de birou și cu polițe de asigurare ! Nouă nu ni se mai poate întîmpla nimic și avem să umplem toți munții și toate deșerturile cu mobilierul nostru de birou. Sclavi ai lăcomiei, veșnicilor înfometați, vizitați restaurantul Libertății de la etajul al cincisprezecelea ! Dig dong ! Domnul Moro la aparatul 113, vă rog !

— Dați-l jos !

Cîțiva bărbați se cățăraseră între timp pe schelă și încercară să-l desprindă pe scandalagiu de țeava de care se cramponase.

— Sclavi ai Romei ! Luați cu asalt scările rulante și vizitați restaurantul nostru de la etajul al cincisprezecelea !

Băiatul fu apucat de păr și lovit cu o piatră pe mînă, încît se văzu nevoit să dea drumul țevii. Se lăsă să cadă sau fu azvîrlit jos? Băiatul se prăbuși de pe schelă cu spatele. Leda Simonetti își închise ochii și se lăsă tîrîtă de mulțimea care se retrăgea. Înainte de a o lua la fugă, Leda mai văzu că băiatul zace pe pavele, cu capul însîngerat, dînd lent din picioare, care păreau labele unui animal cuprins de mișcări convulsive.

Leda veni acasă și puse un disc pe picup, încă înainte de a-și lepăda jacheta udă. Nici un om cu care să stea de vorbă, nici un om pe care să-l asculte, nici un om care să facă ceva pentru ea, nici un om pentru care să facă ea ceva, dar cu asta era obișnuită. Motanii erau absenți. Ledă îi căută în locurile cunoscute, pînă ce-și aduse aminte că Hanna Piccard îi luase cu ea în după-amiaza din ajun. Hanna intrase în casă hoțește, după ce stătuse ascunsă trei zile. Nimeni nu știa pe unde umblă. Florile sîngerii de amarilis, care de dragul Hannei fuseseră plasate în paradis, Leda la îndepărtase de acolo. După numai cîteva ore, lipise la loc pe hîrtie florile smulse de dragul Hannei, ca și cum ar fi vrut să îmbuneze o fantomă cu ajutorul unei jertfe.

— Hanna! Hei, graso! Hai, ieși la iveală! Știu că ești pe aici!

Leda așteptă. Nimeni nu ieși la iveală. Atunci luă locul lui Andrea la fereastră: cu mîinile în buzunare, cu umărul stîng rezemat de tocul ferestrei. Ploaia cădea vertical. Pavelele pieței sclipeau, carabinierii se adăpostiseră în clădirea porții palatului Farnese. Leda privi umbrelele negre care se mișcau prin piață cu diferite viteze și în diferite direcții. „Acum sînt prizoniera pieții", își zise ea, „și pot să mă duc sus de îndată ce nu se mai vede nici o umbrelă."

„E la Ernesto, desigur, s-a adăpostit la Ernesto după ce Andrea a azvîrlit-o pe scară pînă jos." Bineînțeles că Ernesto tăcea. Să-i telefoneze lui Andrea. „Sîmbătă a ascultat muzică toată ziua bună ziua. S-a supărat pentru că am ascuns în dulap toate lucrurile Hannei. S-a supărat, degeaba, chiar degeaba. N-am vrut să-l sărut, aseară, am vrut numai să-mi maseze picioarele."

— Hanna ? Apa crește. Barul a și fost inundat. Călugărițele umblă pe apă. Vin în bărci cu vîsle de pe *campo dei Fiori*, vin să ne ia. O să fim evacuați.

Încă o singură umbrelă, o umbrelă transparentă elegantă. „Vino, muiere ! Da, da, te văd, soldații. Să-ți pun o piedică ? Ai să cazi în plisc. Hai, acum repede, după colț, stap, stap, stap, da, gol.“ Acum nu mai era prizoniera pieții. Ușurată, Leda sui o scară fixă și una mobilă și deschise lucarna mezaninului.

— Cum de nu m-am gîndit la asta ? Nu m-am gîndit la asta.

Vaza fusese pusă pe un taburet de lîngă pat, în vază erau niște crengi de magnolia, iar în jurul vazei se aflau pe jos niște bractei păroase, căzute de pe caliciile deschise. Abia văzu Leda aceste crengi noduroase, cu forme capricioase, și abia recunoscu pentru a doua oară răsucirea crengilor, și-și azvîrli geanta jos și se întoarse, rușinată de nerușinarea naturii.

— Cincizeci de versuri din Ovidiu. Transcrise citeț. Vrei să dansezi cu mine, domnule stoic ? Fără fum, te rog. Sau preferi să ai copii și să speli vasele ? Sînt... cum sînt ?... da, feroce. Acum sînt feroce. Și acum sînt... cum sînt acum ?

Leda se tîrî spre crengi, le luă în mînă și le strînse tare, ca să le doară. „Dacă aș sta într-o vază“, își zise ea, ridicîndu-și brațele deasupra capului, ca o balerină, „dacă aș sta într-o vază, dacă aș sta într-o vază, aș suge apa și m-aș răsuci pînă aș face flori.“ Printre crengi găsi un bilet din partea tatălui ei.

„Neastîmpărato. Crengile astea sînt pentru tine. E ora zece dimineața. Am un cap, un trunchi, două brațe și două picioare, toate părțile astea stau bine la un loc și mă duc s-o caut pe Hanna, ca să pun lucrurile la punct. O să ne meargă bine. Tu știi că n-am să te las niciodată în pană. Îmi dau seama că gîndul ăsta te-a obsedat în ultimele zile. Dar eu n-am să te las niciodată în pană și o să ne meargă bine. Ai uitat că am dus-o admirabil cîțiva ani, așa, în doi. Ai uitat că oriunde ne aflam am avut în jurul nostru oameni care ne-au iubit și care au știut să gătească bine. Nu trebuie să compari prea mult viața noastră cu

cea a altora : viața noastră nu este comparabilă... Tu, cu gura ta mare, ai acum destui anișori ca să știi cînd mă necăjești. Sînt tatăl tău, dar sînt tot om. Ce trebuie să fac cînd sari pe mine ? Să mă las bătut la fund ? Nu, să știi, atunci mă apăr cu cotul. Familia Kurhajec te așteaptă la cină. Aud acum pe cineva care cîntă la pian. Dar nu se poate. Ni s-a adus un pian în casă ? Știi ceva despre asta ? Cînd mi se năzare, nici mai devreme, nici mai tîrziu, de îndată ce mi se năzare, tu îți întinzi picioarele și eu mîinile, ca să ți le masez. La nouă acasă. Andrea."

După ce citise și recitise scrisoarea de cîteva ori, Leda se instală pe patul tatălui ei. Își turnă un pahar de vin, luă telefonul și făcu numărul familiei Kurhajec. Răspunse Pepe.

— Da ?

— Tu ești Pepe ?

— Da, dar sînt invizibil.

— N-are importanță. Rosa e pe acolo ?

— Nu știu. Azi sînt invizibili toți.

— Pepe, ești un pici plicticos.

— Da.

— Ești un pici supra-plicticos, cu buză de iepure și cu cocoașă.

— Da.

— Pepe, nu mai spune într-una „da". Ai la îndemînă și „da" și „nu". Vrei s-o chemi pe Rosa ?

— Păi eu sînt acuma sub canapea.

— Spune-i Rosei că nu pot să vin diseară la masă la voi, pentru că mi-a venit cineva în vizită. Ai să-i spui — Pepe tăcu. — Mai ești încă acolo, Pepe ?

— Da.

— Parcă te văd, foarte clar : știu exact cum ești îmbrăcat și stai întins sub canapea.

— Atunci cum arăt ?

— Exact ca Pepe Kurhajec. Dar tu nu știi, pentru că dacă ești invizibil nu poți să te vezi nici pe tine.

— Da, — oftă Pepe, încîntat și tăcu o bună bucată de timp.

— Sînt invizibilă și eu, Pepe ?

— Azi sînt invizibili toți. Păi ți-am spus.

— Ascultă, mîine după amiază, la ora patru precis, sărim de pe balcon. Da ?

— Da.

— Și ai să-i spui Rosei că nu pot să vin ?

— Da, scumpo ; bineînțeles, scumpo, — răspunse Pepe, obosit și plictisit, exact așa cum obișnuia și Joe Kurhajec să-i spună soției sale, exact așa.

În dormitor, lumina zilei începu să slăbească, și peisajul colinar pictat pe ușile glisante se estompă. Leda se ascunse sub patul cu polog, și acolo îl luă în brațe pe băiatul Pepe, în vîrstă de cinci ani. „Așa, pici plicticos ce ești, acum nu-ți mai dau drumul. Asta e peștera noastră, și am devenit invizibili. Mai întîi să ne zvîrcolim nițeluș, apoi să stăm liniștiți. Așa, acum ajunge. Acuma stai liniștit. Nu, nu, nu, nu-ți mai vîrî nasul în subsuoriile mele. Știi că motanilor le plăcea sudoarea de la subsuoriile mele ? Uneori mi se suiau dimineața în pat și mă lingeau de subsuori cu limbuțele lor aspre. Scîrbos, nu ? Stai cuminte. Nu, acum nu mai ai voie să pleci. Să-ți dau o guriță pe buzița ta de iepure ? Nu, acum nu mai ai buză de iepure, ai buzele micuțului Pepe. Mai ții minte că ai vrut să dormi cu mine în casa noastră de la Sutri și mi-ai vorbit despre paznicul de lemn dintre copaci ? Acum am să-ți dau o guriță enormă cu buzele mele enorme de negresă, și apoi încă vreo cîteva pe ochișori, cu propriile mele buze. O, Pepe ! Să-ți povestesc despre cea mai frumoasă clipă din viața mea ? Atunci stai liniștit. Sărut un băiat, și Joey sărută un băiat, e o întrecere, cine sărută mai îndelung, și sărutăm, și sărutăm, vreo zece minute, și între timp Joey și eu ne uităm cu ochi rîzători una la alta peste umerii băieților. Asta a fost cea mai frumoasă clipă din viața mea. Îmi dai acum și tu un pupic ? Nu unul ud, te rog. O, Pepe, prin cîte am trecut azi ! Mi-a dat stoicul lecție de pedeapsă : cincizeci de versuri din Ovidiu. Ovidiu, Odiviviu, *divino Ovidio*. Și m-a podidit plînsul în mijlocul clasei, splendid, ce mîndră am fost ! După aceea am umblat prin oraș ca să-l întîlnesc pe înotător, și pe *ponte Sisto* am văzut titlurile uriașe, negre și roșii, ale ziarelor. A murit. Pe *via Caetani* au azvîrlit un băiat de pe schelă, pentru că a ținut o cuvîntare despre magazinul universal al libertății. Îi curgea sînge din

cap și poate că a murit și el. Să te azvîrl jos de pe schelă Pepe ? Daaa ! O, Pepe, *o popoi !* Vai de mine, ce înseamnă *o popoi* pe grecește ? Pe vremuri, femeile își dezgoleau sînii și și-i zgîriau cînd murea cineva, și strigau *O popoi, o popoi !* Cîte limbi cunosc acum ? N-are importanță. Vrei să-mi vezi sînii, Pepe ? A început să-mi apară o adîncitură între ei. Vrei să-i vezi ? Daaa ! O, Pepe, ce frumos spui tu asta ! Frumos de tot. Pici supra-plicticos, șchiop, olog, cocoșat, cu buză de iepure, nu, nu, nu, îi dezgolesc chiar eu. Unde ți-e mîna ? Bagă de seamă, sînt cam tari azi. O, Pepe, *o popoi,* sînt un copac și pe înserat coboară în zbor peste mine o mie de păsărele. Da, linge-i, ești un cățel Scîrbos, nu ? Și stăm acum culcați în așa-numitele locuri secrete din așternut. Nu, tu nu poți încă să înțelegi asta. O, Pepe, *o popoi !* Vrei o bătăiță ? Daaa ! Acum plecăm ? Daaa, scumpo. Ce frumos spui tu asta. Daaa, scumpo. Vino-ncoace, nu, mă înăbuș, un pic de aer curat...“ Leda azvîrli de pe ea pătura și văzu culoarea cenușie a luminii din dormitor.

Puse pe noptieră paharul de vin și se duse în grabă spre camera ei, ca să-și facă lecțiile și să traducă cele cincizeci de versuri. Dar înainte de a se așeza la biroul ei, vru să mai vadă o dată paradisul. Leda derulă coala de hîrtie, îi fixă marginile cu ajutorul cîtorva pantofi, și sări la capătul dinspre picioare al patului, ca să-și contemple opera de artă. „Înfățișează în orice caz ceva“, își zise ea. „Trebuie să ai orbul găinilor ca să nu poți vedea că formele astea înfățișează ceva.“ Culorile nu lipseau : frunze verzi-deschis, o fată arămie, culcată și goală pușcă, niște fluturi îi zburdau în jurul capului într-un galben strident și strălucitor, ca o cunună de raze, un soare sîngeriu, un delfin albastru-cenușiu sărea peste lună, și în altă parte un cap cu bonetă de baie să cățăra pe un val, albastru deschis, ca scoarța broșurii despre maratonul înot. Culorile și formele nu lipseau, și totuși Leda simțea că în opera ei lipsește ceva.

„Puțin îmi pasă. E prima lucrare, și renumită tot am să devin. Eu sînt ceea ce sînt, da, sînt în plină inspirație. Ce aiureală ! Marina ! Hai, arată-te ! Ești sub pat. Nu, ești în tablou.“

Leda se întoarse, și o bună bucată de vreme privi natura statică pictată de maică-sa. Cinci cutiuțe, atîta tot, dar tabloul îi spunea ceva, îi făcea ceva, îi dădea ceva, și tot mai mult, pe măsură ce îl aprecia mai mult. Acel ceva care nu există, acel ceva pe care nu-l putea extrage din tablou, acel ceva care se arăta în mijlocul tuturor celorlalte lucruri. Leda iscodi acel ceva în tabloul maică-si și simți că lipsește în propriul ei tablou.

„Ce-mi pasă ? Marina ! Am născocit un titlu : «Nu înoată nimeni în mare». Asta e titlul. «Nu înoată nimeni în mare». Cum ți se pare ? «Nu înoată nimeni în mare». Bun titlu !"

După ce se întoarse la loc, spre propria sa operă, îi căzură perdelele de pe ochi. De fiecare dată derulase coala de hîrtie și o contemplase, înfierbîntată de mîndrie, și acum văzu precis ce era : o lucrare de copil. În bărbatul din port-bagajul auto-turismului Renault-4 nu-l putea recunoaște nimeni pe Aldo Moro, fără ajutorul titlurilor ziarelor sau al legendei de sub fotografie. Leda avu impresia că despre acest gen de operă plastică, realizată prin decupaj și colaj, se poate spune exact același lucru ca despre oricare alta : că nu-l va impresiona pe privitor, dacă acesta nu știe despre ce este vorba. De fapt, acel privitor trebuia să fie Leda Simonetti, pentru că numai în capul ei trăia acea creație, în care nu exista nici o deosebire între deasupra și dedesubt, în care totul era în ea și ea în totul, în care munții se aruncau în mare dacă aveau chef, o creație fără tirani și fără tiranie. Lucrarea nu-i arăta ceea ce voise ea să răspîndească în casă, și Leda fu convinsă că nu va putea cuceri inima nimănui.

— Ce copil ești, ce copil prostuț !

Leda sări peste fata arămie de sub copac, fata cu sînii plasați greșit, sînii care păreau că lunecă de pe trupul ei, și o călcă în picioare. Apoi merse prin paradis, călcîndu-l în picioare. Hîrtia începu să se rupă.

— Rupe-te. Puțin îmi pasă !

Totuși, mai făcu o ultimă și deznădăjduită încercare de a salva lucrarea și de a o readuce la viață. Edițiile speciale ale ziarelor, în care era anunțată asasinarea lui Aldo Moro, fură aduse din bucătărie. Leda decupă primele pagini, ca și celelalte pagini pe care știrea era expusă pe

larg, și extrase : atacul barbar, găsirea cadavrului într-un auto-turism, Moro a murit, o înfiorătoare înscenare a Brigăzilor Roșii. Opera de artă fu întoarsă pe dos. Leda lipi fîșiile de hîrtie de ziar în spatele rupturilor paradisului.

„Ora nouă. Nimeni acasă. Vezi ? Veșnic același cîntec."

După cîteva minute zbîrnîi soneria telefonului din dormitor, dar aparatul se afla sub pătură, și în plus, Leda se dusese în grădina de pe acoperiș.

Ploaia încetase. Seara de primăvară era caldă și umedă, fără vînt, iar în întuneric sclipeau picături de apă pe frunzele leandrilor. Leda se întinse și linse picăturile de pe frunze. „Scîrbos ! Totul e soios. Apa e scîrboasă, aerul e scîrbos, plaja e scîrboasă, totul e scîrbos și pretutindeni pute. Nu s-ar putea să pută ceva mai puțin ?"

În bucătăriile din jurul curții interioare gemeau televizoarele. Locatarii urmăreau un film despre viața lui Aldo Moro. Leda își puse cizmele galbene de cauciuc și mătură cu ele apa de ploaie de pe plăcile alb-negre ale mozaicului roman, spre sifonul de scurgere. Apoi nu mai avu nici o idee, ce să facă, și nu putu decît să aștepte. Învelită într-o pătură, cu picioarele ridicate, se tolăni într-un șezlong, și aștepta. Înghițise cîteva tablete de calciu, ca să-și potolească neliniștea din stomac, precum și jumătatea de băiat albastru pe care Hanna Piccard o lăsase în poala micului Buda.

Leda adormi și, după o jumătate de ceas, globii oculari începură să i se miște. În jurul piscinei erau copaci, iar în apă îl văzu pe înotător : dîndu-se peste cap, făcu un viraj. Ea se afla chiar lîngă cascheta lui de baie, lîngă ochelarii de înot care îi ascundeau înotătorului ochii, lîngă brațele lui vîslinde, și lîngă apa clocotitoare din jurul picioarelor lui. Individul înota într-o cadență superbă. Cînd se ținu de o bară ca să se odihnească după atîtea tururi și-și împinse ochelarii de înot spre frunte, Leda plonjă în apă cu picioarele întinse grațios, sperînd ca el în sfîrșit s-o vadă. Razele soarelui jucau în jurul ei, și pete de lumină tremurau pe fundul cu dale albastre al bazinului. Înotătorul își reîncepu tururile, strîngînd între picioare o scîndurică, asemenea unei cozi de pește. Leda

înotă lîngă el, se scufundă ca să-l privească sub apă, sări peste el ca un delfin, dar orice făcea, el părea că n-o vede.

În cele din urmă Leda se sui pe turnul trambulinei, și aşteptă acolo pînă ce înotătorul se ţinu din nou de bară. Ea nu plonjase încă niciodată de la înălţime, și simţi dureri în burtă, dar nu se sinchisi, pentru că tînjea după duritate și distrugere, după o jertfă : să plonjeze graţios și, sub ochii lui, să se zdrobească de oglinda apei. Se ţinu de balustrada turnului trambulinei și se împinse mai în faţă. La fiecare pas făcut pe trambulină, picioarele i se înfundau în mîl. Se lansă, pluti cu braţele întinse, și deodată fură două Lede. Una din ele izbi cu spatele oglinda tare a apei și se scufundă, iar cealaltă trecu peste vîrfurile copacilor.

În adînc văzu maşinile din parcajul piscinei. Ajunsă deasupra unei autostrăzi, făcu un viraj spre dreapta și lunecă, împreună cu fluxul de circulaţie, spre un pod suspendat de deasupra unui rîu. Cuprinsă de fericire, se apropie de pod și urmă arcul, cu burta suptă, cu picioarele întinse graţios. Prova unui vapor fluvial se strecură sub pod, tăind apa, aruncînd-o pe Leda tot mai sus, pînă în vîrful arcului. Atunci sînii ei atinseră oţelul, aprinzîndu-se cu o lumină orbitoare, și Leda dispăru în aer ca un fulger sferic.

Mult deasupra ei plutea o insulă. În tumbe lente, ca un cosmonaut, Leda se apropie de insula plutitoare. Spaţiul era albastru închis, iar liniștea era desăvîrșită. Leda se simţi nemăsurat de mare și în același timp nemăsurat de mică. Încetineala cu care se deplasa îi dădea un sentiment de imensă putere.

Faţa inferioară a insulei părea făcută din rădăcini aeriene, care o sugeau din spaţiu și o absorbeau. Leda făcu un drum lung printre rădăcinile aeriene, își croi o cărare printr-un strat de lemn putred și de frunze, gros de un metru, și ajunse astfel în pădurea virgină. Cald, cald, cald, iar lumina era verde. Toate culorile luciră într-un crepuscul verde ; culori saturate verzi. Pretutindeni în jur zburătăceau păsări, stropite cu culorile anturajului lor. La zeci de metri deasupra ei, frunzele copacilor se lipeau între ele, alcătuind bolţi, și Leda simţi tensiunea bolţilor, aşa cum simţea întinderea și încovoie-

rea și răsucirea rădăcinilor în pămînt. Se încolăci ca lianele și luă parte la îmbrățișare și la gîtuire. Auzi cum se umflă și cum crapă fructele, cum bîzîie miliarde de insecte, cum le țîrîie aripioarele. Și totuși era liniște. În depărtare țipau niște maimuțe, și totuși era liniște. După ce văzuse totul, pînă și cele mai mici larve, se văzu pe sine : purta niște pantaloni largi, legați cu o curea de mijloc, pe torsul ei gol sclipea sudoarea, iar în picăturile de sudoare se răsfrîngea de mii de ori pădurea virgină. O insectă sugea sînge dintr-un sîn al ei, al Ledei. Era micuțul Pepe, și Leda îl lăsă să se adape în voie din sîngele ei. Tot se mai simțea încă atît nemăsurat de mare, cît și nemăsurat de mică.

Apoi se pomeni pe malul unui rîu. În depărtare se afla un platou stîncos, de sute de metri înălțime, de mulți kilometri lățime ; pe peretele stîncos creșteau copaci, iar prin frunzișul verde, apa se revărsa în valuri albe pînă jos. Aerul era plin de un vuiet monoton. În aburul apei, deasupra insulelor stîncoase, se arcuiau curcubee.

Chiar lîngă ea stătea în picioare, pe un bloc de stîncă, în rîu, un amerindian, înarmat cu arc și săgeată. Aștepta, nemișcat, cu trupul înclinat spre dreapta, cu arcul întins. Pești lunecau prin apă, săreau deasupra apei, dar indianul nu trăgea. Leda știa că indianul va trage abia de îndată ce ea va fi băut din apa tulbure. Ea nu voia să bea, pentru că nu-i era sete, iar apa era tulbure, dar totuși se lăsă în genunchi, luă apă în pumni și bău. Săgeata porni, o funie se desfășură și se încolăci în jurul picioarelor ei. Acum fu nevoită să treacă rîul. „Nu vreau", își zise ea, „nu vreau". Dar fu tîrîtă, și sări de pe o piatră pe alta, orbește ; picioarele ei erau cele care gîndeau în locul ei. În transă, pluti de pe o piatră pe alta, pînă ce ajunse în mijlocul rîului, și fu nevoită să se oprească.

„Ce mai e acum ? Vreau să mă duc înapoi."

Mugetul cascadei o înfricoșă. Umbrele unor păsări de pradă lunecară pe nisip și, în jurul picioarelor ei, nisipul începu să se miște.

„Vreau să mă duc înapoi, lasă-mă să plec. De fapt, n-am băut aproape deloc din apa rîului. Am luat numai o mică înghițitură, ca s-o încerc, dar aia nu contează, lasă-mă să mă duc înapoi."

În apă sclipeau carapacele unor broaște țestoase adulte, care se adunaseră acolo ca să-și aștepte puii. Nisipul începu să se miște, și ici și colo apărură căpșoarele broaștelor țestoase abia ieșite din găoace. Cu miile, speriate de lumină și de umbrele păsărilor de pradă, se tîrîră spre apă. Leda se făcu mai mică, și deodată văzu în jurul ei niște capete galbene-verzui, guri cornoase, își simți lăbuțele neexperimentate cum scormonesc în nisip, purta o carapace pe spate și alerga ca să-și salveze viața. Ciocurile curbe i se înfipseră în carapace. Înnebunită de frică, Leda se tîrî în nisip, și în cele din urmă se cufundă în apa salvatoare. Într-o semilumină ruginie, se duse în grabă spre prima broască țestoasă întîlnită și o urmă ca pe mama ei.

Pe malul opus al rîului, Leda ieși din apă, îmbrăcată într-o rochiță care îi era mult prea mică. Indignată, se îndreptă din spate.

„Nu mi-o lua în nume de rău, dar ce înseamnă asta? Lasă-mă să plec, pentru că Andrea mă caută. Nu cumva ăsta e Orinoco? Să plutești o zi întreagă și pe înserat să constați că ai străbătut o distanță de cinci sute de metri mari și lați! N-am chef să-mi tîrăsc picioarele o viață întreagă pe malul unui rîu. De fapt n-am băut nimic. Am scuipat apa, pentru că nu mi-a plăcut. Să mă pui să-mi tîrăsc picioarele o viață întreagă pe malul unui rîu! Lasă-mă să trec! Unde e gura rîului? Arată-mi drumul, și de preferință cel mai scurt.

Marina și Andrea stăteau în iarbă, pe malul unei gîrle. În timp ce Leda alerga spre ei, rochița îi flutura în jurul trupului, — rochița cu fermoarul la spate, inaccesibil pentru ea, — iar în picioare avea pantofi de plastic. Fu îmbrățișată.

— Bună, copilul meu, — zise Marina.

— Nu mai sînt copil. Ce înseamnă asta?

— Ești o cățeluș ă.

Marina luă o sfoară, îi legă un capăt în jurul mijlocului Ledei, iar celălalt de trunchiul unui copac. Trecînd în vad prin gîrlă, Leda văzu pietre pe fund, și îl întrebă pe Andrea dacă are voie să le culeagă. I se dădu voie. Oricare piatră? Oricare piatră. Cînd se lăsă pe vine, simți prin pantaloni trecerea rapidă a apei, și, țipînd de plăcere,

culese pietre, ca să le arunce după aceea, una după alta, înapoi în apă. După ce aruncase astfel toate pietrele aflate la îndemîna ei, își urmări atentă cu privirea rochița, care pornise, umflată, pe apă în jos.

Se înseră. Marina trase de sfoară ca s-o facă pe Leda să vină mai aproape de ea, îi dădu ajutor să-și scoată hainele ude și o uscă frecînd-o cu un prosop, pe care ea îl recunoscu. Pielea îi sclipea. Leda era fericită. Avînd acum pe ea niște pantaloni calzi și un pulovăr cald, se cuibări între picioarele lui Andrea, ca să se uite la peștii care erau fripți pe un foc improvizat. După masă, Andrea o făcu să zboare : o apucă de glezne și începu să se învîrtească în jurul propriei sale axe. „Nu-mi dai drumul ?“ Nu, n-are să-i dea drumul. Cu părul în vînt, Leda pluti în jurul lui, în sus și în jos, ridicîndu-și privirea spre tumbele coroanelor copacilor. Apoi, Andrea îi dădu drumul.

Soarele coborî. Leda alergă pe malul rîului, deznădăjduită, căutînd o ascunzătoare, căci știa că, după apusul soarelui, în pădurea virgină începe vînătoarea, și că va fi nevoită să ia și ea parte la vînătoare, și va trebui să ucidă, ca să nu fie ea însăși ucisă. Dar ea nu voia să ucidă, nu voia să ucidă pe nimeni, și alergă mai departe, căutînd o ascunzătoare într-un copac, căutînd un sat.

Apoi văzu un bărbat care împingea cu picioarele nisip peste tăciunii aproape stinși ai unui foc. Bărbatul purta o panglică în jurul părului cu sclipiri unsuroase, avea nasul turtit și lat, iar pe piept îi atîrna o amuletă : lăbuța unui pui de caiman. De cingătoarea legată în jurul șorțului era fixat un toc făcut din scoarță de copac ; bărbatul era un curier care își ștergea urmele. Venea din munți, Leda așa știa, și parcursese o mie de kilometri lăsîndu-se purtat de apele rîului. Înapoierea la locul de origine îi era imposibilă, și știa că va muri după ce-și va îndeplini misiunea, deoarece transmiterea unui singur raport costa viața unui om. Cu toate că bărbatul nu semăna de fel cu el, Leda știu pe loc cine este.

— Andrea ! — Alergă spre curier și se cramponă de el. — Andrea ! Tu ești Andrea, știu sigur. Ce înseamnă toate astea ? Ia-mă cu tine, tu ești Andrea.

Curierul o împinse deoparte și se duse în grabă spre rîu. Trecînd în vad prin apă, împinse în fața sa un trunchi de copac, pînă ce acesta fu prins de curent, și atunci se agăță de el și porni. Leda îl urmă, alergînd pe mal, se poticni, căzu, se ridică iar. Între picioare îi fluturau cearșafuri cu marginile ascuțite ca niște lame de cuțit Plîngînd îl chemă pe curier.

— Andrea ! Cîine bleg ! Vino-ncoace, e vineri după-amiază, mergem la Sutri !

În cele din urmă ajunse la gura fluviului, care era atît de lată, încît Leda nu putu deslușì decît cu foarte mare greutate palmierii de pe celălalt mal. În fața ei se afla oceanul, care, fără valuri, fără să facă să zăngăne scoici, se revărsa pe plaja neagră. În depărtare se vedea fîșia albă care despărțea, pe recife, apa dulce de cea sărată. Soarele aproape asfințise deasupra orizontului, într-o ceață indolentă verde închis. Copacii nu se mișcau, animalele tăceau, Leda nu auzea decît soarele. Din ceața verde închis se înălțară flăcări pe cer. Capul lui Andrea dispăruse în mare.

Leda stătea sub un copac, cu fața lipită de nisipul negru. Deodată, urechile și obrajii îi fură dezmierdate cu blîndețe de aripile unor fluturi, ale unor fluturi galbeni, și cînd își săltă privirea, Leda văzu un nor uriaș de fluturi care dansau în jurul ei. Fluturii o ridicară și o duseră peste mare. Acolo unde apa ruginie a fluviului și apa albastră închis a mării se amestecau, Leda îl revăzu pe curier : înota pe spate, istovit, și se ținea de trunchiul de copac. Cînd o văzu pe Leda că vrea să coboare spre el, într-un nor de fluturi galbeni, păru că se sperie : își pipăi amuleta de pe piept.

— Să nu-ți fie frică, — șopti ea. — Tu ești Andrea.

În timp ce îi scăpară de pe buze fel de fel de cuvinte drăgălașe, Leda îi linse cojile de sare de pe sprîncene și de pe buze. El își lipi de piept mîinile ei, ea îl privi în ochii albaștri închis, știind că va rămîne la el pînă la vîrsta de douăzeci și șapte de ani. Apoi se cufundară în ocean. Ea îl cuprinsese pe după ceafă cu brațele, își încolăcise picioarele în jurul mijlocului lui, și îl sărută pe gît. Respirația lui deveni mai adîncă, și Leda simți foarte limpede umflarea și sugerea burții lui, lipită de a ei.

Șoptiră în beznă.

— Ce plăcută este coborîrea asta spre fund, Andrea!

— Vai, ce pătimașă ești, Leda.

— Pătimașă? Sînt pasionată.

— Asta o ai de la Ezzo.

— Cum de la Ezzo?

— Azi de dimineață, cînd ai adus chifle, i-ai spus lui Ezzo: „Bagă de seamă, băiatule, că sînt o tipesă pătimașă.“ La care Ezzo a răspuns: „Pătimașă? Mă faci să rîd. Pătimașă? Tu știi cum sînt eu? Eu sînt pasionat!“

— N-are importanță. Rămîi întotdeauna la mine?

— Da, scumpo.

— Chiar dacă sar la tine?

— Da, scumpo.

— Unde ți-e mîna? Nu fii așa de moale. Unde ți-e mîna?

Leda se trezi zîmbind. Auzi șoapte în întuneric și, cînd întredeschise ochii, îi văzu pe Andrea și pe Joe Kurhajec. Cei doi bărbați se rezemau de balustrada grădinii de pe acoperiș, și felul în care stăteau acolo o făcu pe Leda geeloasă, cît și fericită. Mișcîndu-se, făcu șezlongul să scîrțîie, apoi scînci și oftă, pînă ce Andrea se întoarse și veni spre ea. Atunci deveni insesizabilă.

— Da, scumpo, — mormăi ea.

— Mai visezi? — întrebă Andrea.

— Limba mea.

— Ce-i cu limba ta?

— Ce sărată mi-e limba!

— Unde ești, Leda? Ce vezi?

— Marea, — mormăi ea, cufundîndu-se într-un suspin profund. — Du-mă în brațe.

— Să te duc în pat?

Leda mormăi ceva neinteligibil, sperînd cu înfocare ca Andrea să nu-i transmită lui Joe această corvoadă. Andrea o luă în brațe și, pas cu pas, coborî scara, de parcă ar fi executat un exercițiu sportiv, și rînji cînd Leda, înfricoșată, se prinse zdravăn de el.

Fu pusă pe marginea patului ei și se lăsă să fie dezbrăcată. De două ori se prăbuși literalmente de somn, ca să se lase din nou pusă pe picioare. Între timp nu-i scăpă din vedere faptul că Joe Kurhajec cerceta paradisul, la

lumina lămpii sale de buzunar. Leda se lăsă dezbrăcată, pînă ce nu mai avu pe ea decît slipul, și fu uimită că mîinile lui Andrea puteau fi atît de blînde. Cînd Andrea vru să-i pună pe ea vechea lui cămașă de volei, Leda bodogăni morocănos și, cu un oftat, se lăsă să cadă pe spate.

Bărbații nu rostiră nici un cuvînt. Joe Kurhajec își roti lumina lămpii sale de buzunar, peste trupul ei, în cercuri tot mai mici. Leda simți mîncărime între sîni și îi veni greu să stea nemișcată. Bărbații o învelirăcu pătura, rînjind, iar ea oftă adînc cînd pătura coborî în sfîrșit deasupra ei.

„DOMNULE SIMONETTI, DUMNEATA ÎI PUI ÎNTR-adevăr omului cuțitul la gît. Ce noapte ! Am impresia că am făcut pentru a doua oară praf o mașină : mă dor toți mușchii, sînt țeapănă ca o scîndură și abia dacă mă mai pot mișca. Am la spate două pete tumefiate, acolo unde m-au nimerit tocurile pantofilor, și am două coaste contuzionate, așa mi s-a spus la spital.

„Acum ești mulțumit ? Te simți acum în sfîrșit un adevărat bărbat ? Un adevărat bărbat energic, așa, ca Joe Kurhajec sau ca Pittakos ? Eu mă simt neputincioasă. Te dă cineva de pămînt, te apucă de gît și după un minut zaci la piciorul unei scări. Uite-așa. Dacă aș fi bărbat m-aș repezi la dumneata și te-aș răpune.

„E sîmbătă seara și între timp m-am familiarizat perfect cu pardoseala apartamentului în care mi-am găsit adăpost. Am stat într-un fotoliu și m-am întrebat de ce, pentru numele lui Dumnezeu, m-am dăruit trup și suflet unui bărbat care nu știe sigur niciodată dacă mă vrea. M-am mutat în alt fotoliu și mi-am pus aceeași întrebare. Nu m-am dăruit încă niciodată așa unui bărbat, și n-am fost încă niciodată atît de înjosită. Un sac cu gunoi este *cărat* pe scară pînă jos, eu am fost *aruncată* pînă jos. De ce am ajuns să mă urăști atîta ? Vorbesc limba ta și pentru tine mi-am părăsit casa. Într-o oră am cumpărat patul pe care tu îl visaseși doi ani de zile. Ai visat să ai o grădină pe acoperiș și am pus să-ți fie amenajată. I-am dat Ledei tot ce-i trebuia, fără să te incomodez pe tine. După cîteva luni am descoperit că am început să-mi adaptez culorile garderobei mele după culorile casei tale. Asta nu mi s-a mai întîmplat niciodată. Te-am lăsat în pace, așa cum ai dorit, și nu mi-a venit greu, pentru că și mie

însămi îmi place să fiu lăsată în pace. Eram fericită chiar numai cînd te vedeam că stai la fereastră, cînd îți coseam nășturași la cămăși, cînd te vedeam că spinteci lemne în curtea de servici. Numai gîndul că seara voi veni să te văd era de ajuns ca să mă simt fericită. Am vrut să fiu numai cu tine, dar se pare că și asta ți s-a părut prea mult.

„Totuși m-ai întrebat cîndva dacă vreau să mă mut la tine. M-am mutat, și acum pot să-mi dau cu pumnii în cap pentru asta. Abia venisem la tine, și ai și început să te retragi încetul cu încetul. E atîta dragoste în tine, Andrea, și eu am primit atît de puțin din ea! De ce? Ca și cum ți-aș fi vrut răul. Că și cum n-aș fi vrut să-ți țin capul în poală ca să te consolez, ca și cum n-ai fi fost pentru mine o mică domniță. Tu ești mica mea domniță! N-am luat în arendă înțelepciunea, izvorul vieții nu sînt, iar din eternul feminin nu vreau să am nimic: sînt un om.

„Bine, fie. Acum poți să te dedici din nou iubirii fără constrîngere. Bine, fie. Eu te iubesc tocmai pentru că ești așa cum ești, mereu tinzînd spre lumină, dar se pare că tu nu-ți dai seama. Totodată sînt convinsă că lipsa de constrîngere este aceea care face ca viața să merite cît de cît să fie trăită, oricîtă amărăciune ar pricinui acea lipsă de constrîngere. Dragostea se naște în uzură.

„Puterea pe care mi-a dat-o dragostea mea a fost mare. Am făcut lucruri de care nici eu nu mă credeam în stare. Acum un ceas am stat pe podul nostru de pe Tibru și am privit *Isola Tiberina*, unde ne-am plimbat atît de des toamna trecută. Am stat pe pod și deodată mi s-a părut că am o gaură în piept; vai, cum mai sufla vîntul prin ea!

„Aștept acum scrisoarea ta năpraznică, dar orice ai scrie, a fost bine, foarte bine, și nimeni, nimeni, nu poate să-mi ia ceea ce a fost. Îți trimit un autocamion al unei întreprinderi de mutări. Am să le spun camionagiilor să te lege fedeleș, să te îndese într-o ladă și să te aducă la mine.

Furia ta."

În aceeași seară, Hanna Piccard îi făcu o vizită lui Ernesto. Acesta își puse o pălărie pe cap, își ridică gulerul pardesiului și preluă scrisoarea Hannei, ca s-o ducă la destinație. Duminică după amiază, micul Benedetto porni din *piazza* Farnese spre un apartament de lîngă San Ivo, unde cu mai bine de un an în urmă așteptase în bucătărie, cu un motan mare roșu în poală. Ernesto aduse răspunsul lui Simonetti într-un bloc din cartierul Monte Mario.

„Doamnă, iată scrisoarea năpraznică a unui amant cu totul lipsit de constrîngeri. De ce nu mi-ai spus pe șleau că ai plonjat la Ernesto ? Atunci știam cel puțin ce pardoseală priveai țintă azi. Și de ce nu-mi spune Ernesto pe șleau că te dezmiardă cu mîinile lui moi, acele mîini moi și dolofane și inodore de băieș turc ? Nu cumva te temi că am să vin să te iau ? Că am atît de multă dragoste în mine, asta e fără îndoială adevărat, și că ai primit atît de puțină din ea, asta e fără îndoială neadevărat. (Te contrazic.) Tu, în prostie, nu ești niciodată mulțumită, ești nesățioasă, nebună de gelozie și te simți atît de repede jignită, încît trebuie să caut o comparație. Iat-o: Ai văzut vreodată cît de repede se pîrlește un fir de păr la flacăra unei lumînări ? La fel de repede te simți tu jignită. Susții că m-am retras încetul cu încetul și că de aceea ai tu acum o gaură în piept. Ai băgat de seamă vreodată, măcar o singură dată, că uneori ești plină de toane ? Și altfel : ai auzit vreodată ceva despre asta ? Dar vai, n-are nici un rost să stăruim asupra necazurilor tale.

„Nici în acest al doilea aliniat al meu n-ai să găsești cuvintele mele de scuză. Ar însemna să fiu superficial și convențional dacă aș spune că-mi pare rău că m-am comportat violent și că ți-am pricinuit vătămări corporale. Sînt numai absolut sincer cînd îți spun că mi-a făcut plăcere să te dau afară din casă și de îndată ce-mi amintesc de acele clipe îmi face din nou plăcere. Așa stau lucrurile și nu altfel. Ca să-ți procur totuși oarecare satisfacție și un pic de plăcere sadică, îți aduc la cunoștință că răul s-a întors și de data asta împotriva celui care l-a săvîrșit. Rănindu-te pe tine, m-am rănit firește pe mine însumi. Spun «rău», dar ce înseamnă «rău» și «bine» în împărăția instinctelor ? Natura a fost cea care m-a luat prin surprin-

dere, și într-adevăr, nu mai am chef decît să tun și să fulger, să urlu și să rag ca o fiară. Mă simt și acum cum îmi fierbe violența în trup și cu cît ține mai îndelungată vreme, cu atît mai îndelungată vreme voi fi nevoit să mă căiesc de această prostie. Dragostea, — mai are oare vreun amestec aici acest conflict meschin ?

„Iar în acest al treilea aliniat am să-mi exprim o convingere : sînt convins că incidentul în cauză va avea un efect lămuritor. Cînd ne-am văzut pentru prima dată între coloanele Panteonului, ni s-a revelat, ca să spun așa, un oracol, și de atunci am căutat amîndoi să aprofundăm acel oracol obscur ; eu, cel puțin, am căutat de atunci să-l aprofundez. Oracolul spune ceva despre viețile noastre, despre istoria noastră, că am devenit, fiecare din noi, o parte din ființa celuilalt. Tu ești o parte a eului meu, iar eu sînt o parte a eului tău, așa cum părinții noștri sînt o parte a eului nostru. Sau poate că tu nu gîndești în termeni de lămurire ? Nu știu. În orice caz, pe tine nu te interesează în fond conștientizarea. (Îți reproșez asta în altă parte.) Să fierbi înăbușit, asta îți place. Te auto-amețești, cu băutură, cu somnifere, și mai ales cu munca ta : să știi din toate cîte un pic, și să nu fii nicăieri informată de-a binelea, să nu vrei nicăieri să aprofundezi problemele. Nu ești ziaristă, ești o refugiată. Să fierbi înăbușit, asta îți place, în ciuda aparenței de viață extrem de activă. Toată viața aceasta interesantă, extrem de activă și așa-zis excitantă, nu este poate nimic altceva decît fierbere înăbușită. Dar acestei fierberi înăbușite îi datorezi poate un sentiment de viață, care nu este doar mai amplu, ci și mai blajin, decît al meu. (Îmi exprim admirația.)

„Acum : dacă mă simt un bărbat adevărat ? Da, să știi. De altfel, îți datorez în parte ție că nu mă mai las intimidat de imaginea aflată totdeauna și pentru vecie în centrul lumii bărbaților și care determină acolo raporturile de forțe : imaginea unui barbar în permanență în erecție, a unui bărbat care poate exista singur și care supraviețuiește oricăror adversități. În fiece bărbat dormitează această imagine. În această privință, o femeie poate exercita o influență civilizatoare. Ai cîte ceva de spus despre asta, nu-i așa ?

„Stăm amîndoi la masa din bucătărie, iar eu abordez un subiect care s-ar putea afla în legătură cu acea înfiorătoare noțiune de «detașare», adică de eliberarea de constrîngeri. În nouă din zece cazuri îți vîri apoi, după cîteva timp, un picior gol între pulpele mele. Eu îți dezmierd piciorul și continui să vorbesc cu exaltare despre subiectul care ar putea eventual să se afle în legătură cu acea noțiune înfiorătoare. După ce cuvîntul a fost în sfîrșit rostit, tu spui de fiecare dată : «Așa, desprinsă de viață, nu e ceva pentru mine.» Dacă atunci eu mai continui, pot să mă aștept la o observație, care în traducere liberă sună astfel : «Doamne sfinte, băiatule, ce tot vorbești despre detașare, nu mă mai iubești ?» Atunci abia mă excit cu adevărat, Hanna !

„Vorbești cu atîta dispreț despre dragostea fără constrîngeri ! Trebuie acum să mă dedic ei din nou, fără nici o grijă. Înțeleg : ești supărată, nu trebuie să-ți iau cuvintele în serios, dar trebuie totuși să-mi spui ce înțelegi tu acum prin dragoste fără constrîngeri. Mă interesează. Folosești aceste cuvinte și presupun că nu le folosești fără să le dai un anumit înțeles. Care anume ? Poate oare un om să aibă vreo părere despre o chestiune la care nu s-a gîndit încă niciodată ? Nu e decît o întrebare. (Te cicălesc.)

„Și ce înțeleg eu prin dragoste fără constrîngeri ? Nu prea mult încă. Puținul pe care l-am înțeles eu din asta nu mi se pare lipsit de valoare, în aceste împrejurări. Atunci ? Să poți simți distanța fără să fii distant, să poți simți distanța pînă la toate formele de viață în care mă mișc, — tocmai asta mă duce mai aproape de ceea ce socotesc eu că este dragoste. Urmăresc o anumită nonșalanță, o anumită indiferență, comparabilă cu plăcerea cu care copiii pot luneca dintr-un joc în altul, cu care pot schimba o realitate în alta, fără să-și piardă veridicitatea și credința.

„Cît despre mine, iată. (Am să fiu milos.) Cît despre mine, iată. Treaba s-a încurcat. Am izbutit s-o descurc : dau de o femeie, o femeie cu un sentiment de viață care mi se pare mai amplu și mai blajin decît al meu, o femeie cu o judecată care mă uimește și mă intrigă, o femeie care își scuipă parfumul pe încheieturile mîinilor mele, o

femeie căreia îi place să-mi ciupească mușchii încordați ai pulpelor și care constată cu mirare că n-am aproape de loc fese, o femeie care mă iubește de la început din toată inima și care la fiecare apus de soare se gîndește la mine. Am reușit s-o regăsesc. Părul nu mi l-a mai tuns Leda, ci ea ; ea îmi modifică viața, iar eu nu mai pot de fericire, învăț cîteva rețete noi și apoi nu-mi mai rămîne decît un singur lucru de făcut : să admit că și ea e un om, că eu nu sînt pierdut și că totul merge prosteşte înainte. Izbutesc să fac asta, izbutesc asta șapte zile pe săptămînă, dar în a opta nu mai izbutesc.

„(Nucleul suferinței mentale este trăirea limitării. În privința asta, toți învățații sînt de acord. Trăirea efemerității este trăirea limitării, și ca să nu suferim prea mult din pricina ei, îi atribuim efemerului o anumită frumusețe. Conștiința, conștiința individualității, este trăirea neîncetată și în o sută de mii de feluri, a limitării. Teama și instinctul de conservare sînt tot una, și ele determină limitele. Conștiința noastră există datorită acestor limite, care sînt pur iluzorii. Efectul salutar rezultat din dezmierdarea altui trup este datorat în parte estompării acestei penibile conștiințe a individualității, limitarea.) Despre asta am vorbit noi cîndva, și n-am putut să-mi închei discursul, pentru că mi-ai vîrît un picior gol între pulpe,

„Nu-mi mai rămîne așadar de făcut decît un singur lucru : să admit că și ea e un om și că eu nu sînt pierdut. Și izbutesc să fac asta, cum am spus, izbutesc șapte zile pe săptămînă, dar în a opta zi nu izbutesc. Astfel ajung încetul cu încetul să cunosc strategia demonului meu și îl combat cît pot. Mă duc la Sutri, spintec lemne și mă întorc vioi. Dar pînă la urmă, demonul meu (sau e un înger) iese învingător. Ajung să fiu convins că iubita mea e cauza nefericirii mele și a deprimării mele. Ea este cea care mă face să simt cel mai intens limitarea și efemeritatea. «Să fii materie», exclamă sfîntul Augustin. «Să fii materie, să anulezi încremenirea conștiinței și să fii la fel de inconștient, mobil, spontan, imprevizibil, ca și materia. (Am ajuns acum la nivelul sub-atomic.) Vorbesc acum despre dorințe care, puse în cuvinte, pe hîrtie și la lumina zilei, par complet absurde, dar tot ceea ce țîșnește în noi de la mare adîncime ni se pare complet absurd, pur și

simplu pentru că în viața convențională nu mai știm cum să ne comportăm. Viața în a opta zi ! Du-te după cumpărături ! Ca să scurtez o povestire lungă : în cele din urmă vine ziua în care nu mai pot suporta apropierea iubitei mele, cel mai neînsemnat sunet pe care îl produce ea îmi pătrunde în sistemul nervos ca un cuțit, mă crispez. Și care este, într-o stare de crispare, mijlocul de salvare ? (Am ajuns acum din nou, amîndoi, la nivelul social civilizat general.) Violența. Atunci cade toporul. Pac ! Iar l-am crăpat în două. Pac !

„Și cît despre mine, iată. Joe mă privește și zice : «Ah, nu poți să te legi, nu poți să te simți legat de altul. Asta e o judecată socială civilizată generală.» Zice asta aproape indignat, ca și cum aș fi călcat în picioare o lege sacră. Dar zice asta, totodată, nu fără satisfacție, pentru că el trăiește în presupunerea că el poate. Eu tac, pentru că nu știu ce să spun despre iubitele care sălășluiesc în mine și nu știu ce să spun despre ceea ce mă însuflețește. Tac și ca să nu-l tulbur în iluziile lui. Legătura despre care vorbește Joe, legătura pe care el o socoate drumul, adevărul și viața, eu o socot o formă extrem de complicată și de interesantă a trocului. Joe e un bărbat adevărat. Atîta timp cît e sigur că Rosa îl admiră, atîta timp cît poate să fie eroul ei și copilul ei cel mai mare, are să izbutească să se simtă legat de ea. Un bărbat adevărat. Și de îndată ce Rosa pleacă din oraș pentru cîteva zile ca să-și vadă familia, Joe nu mai face doi bani. Un bărbat adevărat.

„Și cît despre mine, iată. Mă pierd în considerații, ca să nu uit amărăciunea. De îndată ce mă gîndesc la tine, mi se urcă sîngele la cap. M-am otrăvit singur. Rămîi la Ernesto ! Rămîi departe de mine ! Și-ți mulțumesc încă o dată pentru pat ! Că e în mine atît de multă dragoste și că ai primit atît de puțin din ea ! Să-ți mai împrospătez un pic memoria ? Tu ai putea să te plimbi o săptămînă prin paradis fără să vezi nimic, numai și numai pentru că îngerul acela de la intrare s-a speriat de capul tău morocănos ! Da, acum știi cum de pot accepta fără nici o sforțare imaginea de groază a burlacului timid dar amabil. N-am nevoie decît să mă gîndesc la tine. Acum știu cum voi putea să mă împac cel mai lesne cu motanii, cu vinu-

rile excelente, cu erudiția, cu povestirile, cu monoloagele tot mai lungi și cu răutatea. Rămîi la Ernesto și privește-i atent pardoseala !

„Dar încep să te influențez, și asta nu-mi stă bine. Mi-e rușine de propria mea slăbiciune. Dar de ce mă văicăresc ? De ce uit cum pot să fiu și cum am să fiu ? Nu aștept decît o zi de bunăstare corporală, o dimineață la prima oră, foșnetul măslinilor și sclipitul toporului. Pac ! Tîrăsc grinzile din mărăciniș în șură și le fac bucăți, le fac bucăți pentru foc. Mușchii mei simt că sînt în viață și, din pură bucurie de viață, îmi produc vioiciune și credință : într-o bună zi voi fi om, într-o bună zi voi fi într-adevăr simțitor. Voi izbuti să mă eliberez de un prisos de teamă și de vanitate. Are să vină o zi în care voi fi atît calul, cît și călărețul. Lemnul crapă, sudoarea îmi țîșnește pe spinare și fără să știu mi-am continuat exercițiile, exercițiile în a da și a lua, în a atinge și a putea fi atins, exercițiile care vor face din mine un om.

„Iremediabil. În copilărie veneam uneori prea tîrziu la școală. Nu puteam veni la timp, pentru că aveam un dop în gît. Nu puteam veni la timp, pentru că nu mă puteam obișnui cu constrîngerea. După opt și jumătate, rătăcind departe de ruta obișnuită, începeam să cred în minuni. «Andrea s-a și așezat în banca lui, iar ceilalți îl văd», așa îmi ziceam. «Trebuie să devin invizibil, am să devin invizibil. Da, invizibil voi intra în clasă și mă voi contopi cu el. Izbutesc să fac asta sub platanul din curtea școlii, acolo am să devin invizibil. Și așa am să mă pot contopi neobservat cu Andrea, cel pe care îl văd ceilalți. Izbutesc, izbutesc, de data asta am să izbutesc.»

„Zeilor infernului.

Cunoașteți cîmpiile presărate cu flori ale capadocienilor ?
Acolo m-am născut din părinți buni.
Și de acolo, părăsindu-i,
Am plecat spre soare-apune, precum și spre soare-răsare.
Numele meu a fost Glafylos, cel prietenos,
Și s-a potrivit cu mintea mea. Șaizeci de ani
Am trăit, om întreg și liber.
Am cunoscut frumusețea soartei,
Și amărăciunea vieții. [2]

„Acesta este epitaful unui grec. L-am găsit pe insula Lipari. Hanna, hai să ne întîlnim undeva spre sfîrșitul acestei săptămîni. Poate că atunci vom putea să ajungem la chestiune, cum îi spui tu.

Al tău Andrea."

Luni după amiază, Hanna Piccard își luă inima în dinți și se duse în casa din *piazza* Farnese. Avea nevoie de haine și rufe. Motanii îi întoarseră spatele, pedepsind-o astfel pentru absența ei prin ignorarea existenței ei. Hanna îi închise cu greu în valiza de răchită. Își întinse costumul de baie pe pat. Pe biroul lui Simonetti lăsă un bilet.

„Andrea, îți mulțumesc pentru lunga ta explicație. Mi-a plăcut. Ai reușit să explici totul (la nivel sub-atomic) și nu am impresia că mai pot contribui cu ceva la vindecarea *(casu quo* umanizarea) ta. Poezia am apreciat-o mai mult decît tot restul. Glafylos ! Din păcate nu mă simt încă în stare să gîndesc în termeni lămuritori. Sînt țeapănă ca o scîndură, iar spatele mai bine să nu mi-l vezi : albastru sticlos și vînăt și roz, ca un cartof putred. Stau acum în fotoliul tău. Toate lucrurile familiare din jurul meu mă înfurie.

„Văd în agenda mea că *week-end*-ul viitor îl vom petrece în doi în vila stimatului tău Zuccarelli. Belvedere mi se pare un loc nimerit pentru a ne pune la punct treburile. Preia tu regia întîlnirii. Eu am să sosesc în cursul după-amiezii de vineri, dar cu rezerve, deoarece am sentimentul că Moro nu va supraviețui după această săptămînă.

„Dar vreau să mai înot măcar o singură dată cu tine, Ia-mi deci cu tine costumul meu de baie, precum și cîteva prosoape de baie extra-mari, pentru că Zuccarelli cu siguranță că n-are în casă asemenea prosoape. Pe mica plajă de la Concia dei Marini m-ai așteptat o dată cu un prosop alb și mi l-ai pus pe umeri cînd am ieșit din apă tremurînd.

Hanna."

FEDERICO ZUCCARELLI FU CONSTERNAT CÎND prezicerea i se adeveri. Citind în ziare despre uciderea lui Aldo Moro, își aduse aminte ceea ce-i spusese despre această afacere lui Simonetti în timpul drumului cu mașina spre Sutri. Zuccarelli pusese semnul egalității între ora morții și ora eliberării, și acum părea că teroriștii se jucaseră cu același gînd : în primul apel telefonic anonim, adresat marți după amiază unuia din serviciile secrete, fusese anunțată eliberarea lui Moro. În acea clipă, Moro nu mai trăia.

Totodată, fotografia politicianului mort, găsit în port-bagajul unui Renault-4, prezenta o asemănare izbitoare cu cea pe care o văzuse în fața sa Zuccarelli în timpul călătoriei cu mașina printre coline : un bărbat, înfășurat în pături, culcat în port-bagajul unui auto-turism. Și văzuse mai mult decît îndrăznea acum să-i recunoască lui Simonetti : capul mortului, căzut spre umărul stîng, și mîna pe burtă. Imaginea de pe fotografie ar fi putut s-o însceneze și el.

Un cadavru într-un port-bagaj, — oricine ar fi putut vedea asta în fața ochilor. Dar în acea după-amiază de vineri, prevederea unui asemenea deznodămînt la mintea cocoșului fusese mai puțin simplă decît părea acum. Pe atunci, întreaga afacere mai era încă netransparentă. Existau diferite păreri despre locul de detenție al lui Moro. Moro se găsea la Roma, sau sé găsea la țară. Unii se gîndiseră chiar la un vapor, aflat în afara apelor teritoriale, iar aspectele juridice ale acestei posibilități erau cercetate de cîțiva specialiști în lumina prevederilor dreptului maritim. În plus, mai era foarte posibil ca să se fi dus tratative secrete cu teroriștii, de pildă de către familia Moro,

care se împotrivise din capul locului strategiei politicienilor. În cele din urmă, nu se ştia sigur nici dacă Moro mai e în viaţă. Teroriştii dăduseră de veste că sentinţa anunţată fusese executată. În *Lago Ducchessa,* un lac de munte, fu căutat cadavrul. În acele împrejurări, presupunerea simplă a lui Zuccarelli ar fi fost respinsă de cei mai mulţi ca fiind prea simplă.

Directorul marelui *Museo Nazionale d'Arte Moderna* încercă să se autolinişteasca atribuind inspiraţia sa întîmplării. Totuşi, nu se simţi bine că făcuse această prezicere, că se încumetase să-şi închipuie descoperirea lui Moro. De altfel, unele evenimente recente îl impresionaseră mai profund decît moartea unui tovarăş de vîrstă, a cărui respiraţie avusese prilejul s-o simtă uneori în faţa sa, la reuniuni oficiale.

Zuccarelli se chinui cu amintiri despre casa de la ţară a lui Andrea Simonetti şi a sculptorului infirm Kurhajec, casa în care nu voise să înnopteze, apoi cu amintiri despre seara de la Sutri, şi despre calmul cu care Simonetti se convinsese că, în anumite privinţe, el însuşi servise ca model pentru zugrăvirea împăratului în anii lui tîrzii. Pe măsură ce se adîncea în poem, numărul de indicii sporea Naşterea unui mînz, urmărită de către împărat, fusese urmărită de el însuşi cîndva, şi din acelaşi punct de vedere. Cîteva maxime ale împăratului, despre moartea în viaţă, Zuccarelli le recunoscuse ca fiind ale sale. Lumea din secolul al XIII-lea în sudul Italiei, pe care la urmă împăratul o cutreiera cu oastea sa, amărît, cu viziera pe chip, pornit pe cruzimi tot mai absurde ca să se menţină în putere, — această lume, felul în care această lume este trăită, îi aminti lui Zuccarelli anumite zone ale lumii sale lăuntrice. Pasajul în care împăratul îşi trimite slujitorul, scafandrul din Messina, la moarte, punîndu-l să se cufunde într-un vîrtej, îl frapase ca o sentinţă.

În cele din urmă Zuccarelli socoti ultimele cînturi ale poemului ca fiind o scriere secretă, o comunicare voalată, făcută de un învăţăcel maestrului său. Se simţi ba măgulit, ba jignit, şi cînd ajunse să fie stăpînit de bănuială, avu impresia că în toţi acei ani fusese urmărit cu răbdare de un tînăr, care se lăsase tîrît de ambiţie, ca să-şi poată face observaţiile.

Marți seara, Zuccarelli îi dădu secretarei sale dispoziția să-i amîne toate întîlnirile de serviciu sau să transmită problemele respective spre rezolvare altora. Zuccarelli privi cu plăcere încruntarea sprîncenelor ei nemaipomenit de stufoase și de negre, ridurile cărnoase de pe pielea părosă de deasupra rădăcinii nasului ei, și mișcările violente ale umerilor ei. O ușoară teamă de mînia unei femei îi completă plăcerea.

Această manevră nu era neobișnuită. De ani de zile, Zuccarelli tăia o dată pe lună, pentru trei, uneori pentru patru zile, toate legăturile cu lumea exterioară și se retrăgea acasă. Metoda era verificată. Zuccarelli închidea obloanele apartamentului său, se îmbrăca în veșminte ușoare și comode, și postea. Nu bea decît ceai rece sau suc de fructe și mînca o dată pe zi un castronaș de orez. Nu citea nimic și se mișca alene prin casă, o casă plină, în cea mai mare parte, cu mobile rămase de la părinții și bunicii săi, care fuseseră mari moșieri. Nu contempla tablourile. Multe ceasuri treceau nebăgate în seamă. Repeziciunea sa fizică scădea, iar insomnia sa cronică înceta.

Zuccarelli folosea orele dimineții, — de obicei cele mai grele ale zilei, dar acum cele mai ușoare, — ca să-și completeze jurnalul. Acest jurnal avea să-i asigure poate un loc modest în istorie, pentru că autorul lui avusese prilejul să urmărească îndeaproape mulți artiști, oameni de afaceri, actori de cinema oameni politici. Tot ceea ce vedea și auzea, însemna în jurnal cu o scriere extraordinar de regulată, și nu cruța pe nimeni.

„Postul Paștelui. Azi-noapte am visat un vis pe care l-am mai visat de multe ori în ultimii treizeci de ani. Mă aflu în casa lui Giorgio Morandi din Bologna. Surorile lui moțăie în bucătărie. Am intrat nevăzut și neauzit de nimeni, și mă uit printr-o ușă întredeschisă în camera în care Morandi pictează. Pictează o natură statică, pe care o am, și pictează exact așa cum obișnuia să picteze în realitate : repede, și fără ezitări notabile. Îl văd de la spate, vreau să-i atrag atenția asupra prezenței mele, dar nu îndrăznesc, pentru că e extraordinar de concentrat. Să plec este cu neputință. Impresia pe care mi-o face concentrarea lui n-o pot descrie. Își ține drept spatele,

iar capul îi stă mîndru pe trunchi. Uneori face cîte un pas înapoi, ca să-şi contemple pînza de la oarecare distanţă, îşi ţine mîinile în faţa ochilor ca să acopere anumite părţi ale tabloului, execută cu mîna stîngă gesturi unduitoare în faţa pieptului, ca şi cum ar vrea să facă să ţîşnească ceva de acolo. Scîncește, mormăie şi fredonează, iar în coapsele lui ghicesc uneori o mişcare rotativă stăpînită. Tăcerea este atît de profundă, încît aud cum i se freacă de pînză firele de păr ale pensulei. Ca şi cum, cu ajutorul forţei sale de concentrare, ar împinge şi ar îndepărta pereţii camerei.

„Respir cu gura deschisă, şi mi se umple cu salivă, pe care nu îndrăznesc s-o înghit. Ştiu că-l văd pe Morandi aşa cum nimeni altul, nici iubita lui, nu va izbuti să-l vadă vreodată. Îl văd aşa cum altora pur şi simplu nu li se poate arăta, şi simt că este un sacrilegiu să-l urmăresc cu privirea. Starea mea de imobilitate mă istoveşte complet. Aceasta este mîhnirea pe care o simt : vreau să-l fac atent asupra prezenţei mele, dar nu îndrăznesc. În cele din urmă mă trezesc plîngînd."

„E ca şi cum viaţa mea ar exista încă dinainte de a fi fost trăită. E ca şi cum n-aş fi implicat decît în aparenţă în propria mea viaţă plină de glorie. Există o forţă, o atitudine mentală, o formulă, care duce la hotărîri şi erori mereu de acelaşi fel, la acelaşi fel de sentimente, la acelaşi fel de stupidităţi şi la acelaşi fel de poziţii silite. Mă surprind pe mine însumi cu cunoscutele surprize. Poate că m-am simţit întotdeauna, — în toate funcţiile mele, chiar şi în funcţia, trăită de mine conştient, de a fi copil, — un diletant."

„Chipul lui Giorgio Morandi rămîne cel mai frumos şi mai cu seamă cel mai nobil chip pe care l-am contemplat vreodată. De ce folosesc aici cuvîntul *a contempla,* şi nu cuvîntul *a vedea* ? Capul lui, faţa lui, şi pe ea mai cu seamă nasul şi bărbia făceau o impresie puternică şi exprimau o voinţă fermă, o voinţă atît de fermă şi de profundă, încît părea că adesea nu mai era nici el conştient de ea. Îmi plăceau urechile lui mari şi buza lui de jos puţintel ieşită în mod arogant în afară. M-am împo-

trivit acestui tic, dar cu trecerea anilor, buza mea de jos a devenit, încet, dar sigur, mai proeminentă decît cea de sus.

„În timp ce scriam cărțile despre Morandi și încercam să trezesc în alte țări interes pentru opera lui, am rupt cîteva din cele mai bune desene ale lui, pe care mi le dăduse el. Mai tîrziu s-a întîmplat să mă întrebe de acele desene, și atunci am recurs la minciuni. Eram mult mai șiret decît el. Cel puțin așa cred. Nu mai știu cum m-am comportat. Dar n-are nici un sens să vreau să știu asta.

„După ce a murit, Morandi a venit tot mai aproape de mine. Sînt zile în care simt atît de intens apropierea lui, încît nu m-aș mira dacă m-aș pomeni că-mi intră pe neașteptate în cameră. Cu prilejul fiecărei vizite pe care i-am făcut-o în ultimii lui ani, i-am simțit bunătatea. De constatarea bunătății lui îmi amintesc ca de o percepție spațială. Da, era o senzație de spațiu, care putea eventual să ia naștere deoarece nu mai întîlneam la el nici o rezistență sau încordare, nimic din tulburările lăuntrice care înăbușe atît de puternic conștiința. Cred că fidelitatea sa față de Bologna și de colinele din jurul orașului, fidelitatea față de surorile sale și față de casă, față de subiectul operei sale în lucru și față de un mod de viață nebătător la ochi, a fost aceea care l-a făcut în stare să-și dezvolte această bunătate. Rădăcinile lui au pătruns adînc. După fiecare vizită îi mai simțeam în mine bunătatea încă o zi întreagă, și în acea zi se împărtășeau și alții din bunătatea lui Morandi, prin intermediul trupului meu. Da, acel micuț, bubos, galeș, copil de cor, n-a dispărut încă nici acum din mine.

„Aștern pe hîrtie cuvîntul *bunătate,* gîndindu-mă la Morandi și la culorile unor anumite case din Bologna, culori pămîntii, și simt în mine bunătate, așa cum i-o cunosc, și în același timp se iscă ceva în mine : răzvrătirea împotriva acestei bunătăți. Un rîs batjocoritor. Știu că așa mi-e scris, să mă răzvrătesc pînă la sfîrșit împotriva bunătății, împotriva irezistibilului zîmbet al bunătății.

„De ce mai trăiesc ? Nu în așteptarea unei împăcări. Ca să descopăr cît de crud poate fi un om față de el însuși ?

— Ce-i acela „foc rotund“ ?

— O velă.

— Asta mi-am închipuit și eu.

— Este vela cea mai mare și mai ușoară a unei nave. Ți-am arătat chiar azi după amiază o asemenea velă. I se spune și vela-balon. Cînd o suflă vîntul, stă cu umflătura în sus, ca o boltă. De îndată ce ai ridicat focul rotund, vasul nu mai este propulsat de vele. Pare tîrît de apă.

— Dar fiindcă a venit vorba : ce mai știi de Pittakos ? A dat faliment ? Cu ce făcea negoț ? Cu automobile ? Sau era un rege al conservelor de carne ?

— Pittakos face comerț cu bani. Cînd au venit să-l declare în stare de faliment, s-a constatat că n-are nici un ban.

— Pacciale.

— Pacciale avea vreo șaizeci de ani cînd au sosit noile vele. În tinerețe, fusese pescuitor de perle pe coastele Tunisiei și ale Tripolitaniei. A făcut meseria asta douăzeci de ani, ca să adune cele trei sute de lire de care avea nevoie ca să se poată însura. Pacciale a fost pescar, a lucrat din cînd în cînd pentru Munthe și făcea parte mai mult sau mai puțin din personalul casei San Michele. I s-a încredințat gestiunea velelor. Munthe i-a dat cheia camerei în care se aflau depozitate velele, în așteptarea celei de-a doua întreceri cu ambasadorul.

— Trebuie să mai verific dacă Grimthorpe l-a cunoscut pe ambasador.

— A venit luna aprilie și socialismul era în plină ascensiune. Cu puțin înainte de 1 Mai au circulat în toată țara zvonuri, cele mai deșucheate zvonuri : de ziua muncii, săracii se vor răzvrăti și vor jefui casele bogaților. Ziarele au ațițat tăciunii încinși. Zvonul a ajuns chiar și la Capri, teritoriu nelegat de continent, și a luat acolo o formă care se potrivea cu istoria insulei : pirați. La 1 Mai vor acosta la Capri pirați, ca să jefuiască. Bogații de pe insulă au fost cuprinși de panică. Preotul a ascuns odoarele liturgice. Notabilii și-au dus bunurile de preț în pivnițele de vinuri, așa cum făcuseră și strămoșii lor. Zvonurile au ajuns și la urechile lui Pacciale. S-a gîndit că o velă de sus și un foc rotund de mătase, aduse din Anglia, ar fi o pradă prea atrăgătoare pentru pirați, deși de cinci

zeci de ani nu mai fuseseră semnalați pirați acolo. Într-o noapte cu furtună, Pacciale și-a trezit fratele. Au luat amîndoi velele pe umeri, s-au tîrît în beznă, primejduindu-și viața, au coborît stîncile pînă jos și au ascuns velele într-o peșteră... La 1 Mai, insula e ca și pustie. Locuitorii stau pitiți în case, și îi așteaptă, și îi așteaptă, toată ziua bună ziua, pe pirați, îi așteaptă să acosteze. Talazuri și păsări și primele pale fierbinți ale vîntului venit din nordul Africii ajung pe insulă, dar altminteri nu se întîmplă nimic. Pe înserat, unii se încumetă să iasă iar din case. Și vorbesc despre piraţii care n-au venit. Nimeni n-a văzut pirați, dar toți pălăvrăgesc plini de încîntare despre temerile acelei zile. Notabilii vorbesc între ei, în termenii cei mai vagi, despre nemăsurata lor bogăție, iar săracii nu se au decît pe ei înșiși, frizerul mai tunde cîteva capete, preotul e beat, cîinii scîncesc în somn, totul este iarăși așa cum se cuvine să fie, și toată lumea e cum nu se poate mai mulțumită, Federico. Bezna e caldă, hărmălaia se întinde pe toată insula, care se înalță tot mai sus din mare, se înalță în tăcere pînă la stele, în timp ce locuitorii pun la cale o petrecere de pomină, pentru că nălucirile au rămas năluciri, pentru că piraţii n-au venit.

Simonetti făcu o pauză.

— Bine, — se auzi Zuccarelli pe sine însuși. — Hai să bem ceva la Ravello.

— Povestea nu s-a terminat.

— Nu te supăra. Întrecerea.

— Și moartea lui Pacciale. După cîteva săptămîni, în ajunul întrecerii, se duc iarăși Pacciale și frate-său pe stînci pînă jos ca să ia velele din peșteră. Și găsesc acolo niște vele ferfenițite. Caprele sfîșiaseră cu copitele și cu coarnele vela de sus și focul rotund de mătase. Și rușinea lui Pacciale, paznicul velelor, este atît de mare, încît bietul om vrea să se înece. Frate-său abia izbutește să-l împiedice. Se cațără amîndoi pînă sus și tac... În ziua întrecerii, Pacciale nu e de găsit. Munthe sparge broasca ușii camerei în care ar fi trebuit să se afle velele, intră în cameră, și o găsește goală. După multe ceasuri de căutare, Pacciale este găsit, dar nu mai poate vorbi. În cele din urmă, Munthe ridică mîna, ca să-și croiască prietenul, iar Pacci-

ale își pleacă resemnat capul. Apoi vorbește, în locul lui, frate-său : își sfîșie cămașa și povestește toate cele întîmplate. Munthe se împacă atunci cu Pacciale, îl numește căpitan al iahtului său și îi dăruiește un pulovăr englezesc, pe care, într-un semicerc, este brodat numele navei... Pacciale poartă pulovărul în fiece zi, tot restul vieții sale, chiar și în ziua în care, cînd se trezește de dimineață, se simte bolnav pentru prima dată în viață. Pacciale se retrage într-o peșteră, și este găsit în ziua următoare de frate-său, care îl duce la vila San Michele. Munthe pune să se golească o cameră pentru bolnavul Pacciale, și îl culcă el însuși în pat, și anume în așa fel, încît să poată vedea pe fereastră marea.

— Descrie-mi camera.

— Sănătatea lui Pacciale s-a deteriorat repede.

— Camera, Andrea !

— Nu știu cum arăta camera.

— Ei și ? Descrie-mi camera, Andrea, camera !

Zuccarelli se auzi pe sine însuși chicotind de excitație.

— În camera aceea, Pacciale aude ceas de ceas apa cișmelei din curtea de serviciu a casei, ceas de ceas, pentru că nu mai doarme. După trei zile, pe înserat, se adună în cameră cîteva persoane : membrii ai familiei și prieteni. Nimeni nu stă în imediata apropiere a muribundului, nimeni nu-l atinge, așa cum e obiceiul.

— Așa cum *era* obiceiul, într-adevăr.

— Preotul îl grijește pe Pacciale, care n-are prea multe păcate de mărturisit. I se dă absoluția, și atunci Pacciale, cu conștiința împăcată, sărută crucea. După ce preotul iese, ca să bea pentru ca muribundul să ajungă cu bine la destinație, Pacciale nu mai mișcă. Cei de față așteaptă și se răcoresc făcîndu-și vînt cu evantaiele. În cele din urmă, Munthe se apleacă asupra lui Pacciale, crezîndu-l fără cunoștință. Deodată, Pacciale își ridică o mînă și dezmiardă cu ea obrazul lui Munthe. Îi dezmiardă obrazul și își mormăie ultimele cuvinte : „Ești bun ca marea, ești bun ca marea."

Tăcură amîndoi cîtva timp.

— Bun ca marea, — se auzi Zuccarelli pe sine însuși că spune răspicat. — Bun ca marea. Povestea e mult prea melodramatică pentru ca să fie adevărată, Andrea. Ce

părere ai ? Chiar așa a descris Munthe întîmplarea ? Munthe nu s-a sfiit să pună în gura altuia asemenea cuvinte măgulitoare.

— Asemenea cuvinte nu se pun în gura altuia.

— De ce nu ? Ce ai de obiectat ?

— Asemenea cuvinte nu se pun în gura altuia.

— De ce nu ? Nimic pe lume nu e autentic.

— Ai avea curajul să descrii moartea unui prieten și să-i pui în gură asemenea cuvinte ?

— Poți să-ți imaginezi, Andrea, că un prieten muribund își ridică mîna ca să-mi dezmierde obrazul ?

Zuccarelli puse în magnetofon o bandă, ca să asculte cînturi gregoriene, pe care obișnuia să le numească „balsam pentru suflet.“ Către sfîrșitul acelei zile se instală pe vine pe un covor persan antic, pe care generații întregi de musulmani își cîntaseră rugăciunile, privind geometria repetată la nesfîrșit a unor motive colorate, și apoi simți nevoia să-și depună pe el excrementele, ceea ce și făcu, deoarece era un om liber. Amuzat, chicotind, rușinat și abătut, își transportă cu o lingură excrementele de pe covor într-o pungă de gunoi și duse între timp o scurtă conversație, în gînd, cu menajera sa. Dacă n-ar vrea să aibă bunătatea să curețe de pe covor acea coajă, acum albă. Un cîine folosise covorul pentru nerușinatele sale nevoi. Menajera răspunse, ca de obicei, că numitul cîine folosea izbitor de des numitul covor pentru nerușinatele sale nevoi. La care Zuccarelli îi spuse că și unui cîine trebuie să i se lase dreptul de a se comporta așa cum îi e obiceiul. Menajera îl întrebă dacă pe viitor n-ar putea să preîntîmpine asemenea întîmplări. Iar el : „Nu, doamnă, cîinele acela este mult mai șiret decît mine, și avînd în vedere că e cîinele unuia din cei mai buni prieteni ai mei, nu-i pot interzice accesul în casa mea. Fii mata atît de bună și curăță coaja de pe covor. Am să te răsplătesc pentru asta.“ Sfîrșitul tabloului ; menajera iese.

Vineri dimineața, Zuccarelli devenise cu trei kilograme mai ușor. Luă hotărîrea să se ducă la Ravello, ca să se plimbe cu Andrea pe peninsula presărată cu flori și să-și desăvîrșească astfel însănătoșirea. În timp ce parcurgea

corespondența și răspundea, cu binecunoscuta lui repeziciune, la vreo zece scrisori, privi cu coada ochiului, pe ecranul televizorului, imagini de la funeraliile naționale ale lui Aldo Moro, luate la biserica San Giovanni. Reporterii și regizorii își dovedeau rafinatul lor simț al tragicului : toate mișcările camerelor de luat vederi erau lente, aproape plictisitoare, chiar istovitor de lente. În mulțimea de ziariști care fusese plasată într-o navă colaterală, Zuccarelli recunoscu chipul Hannei Piccard, ridicat spre un televizor fixat de o coloană.

— Ah, olandeza aia înfiptă. „Ia un ou, domnule Zuccarelli, și ia un ac. Cu acul fă o găurică la capătul îngust al oului. Apoi poți să-l pui la fiert, fără să te mai temi că are să facă explozie. Ce ciudat, că nimeni nu te-a învățat încă să procedezi astfel !"

Lui Zuccarelli îi ajunsese la urechi că Simonetti o izgonise din casa sa pe această femeie, cu care îl cuplase probabil sculptorul acela american infirm.

Zuccarelli plecă. După ce luă un dejun ușor într-un restaurant, se duse cu mașina la aeroport, propunîndu-și să-și înscrie în program o partidă de înot cu Andrea.

ÎN SATELE DIN JURUL PORTULUI AMALFI, fosta republică maritimă de pe coasta sudică a peninsulei Sorrento, toată lumea îl cunoștea pe Federico Zuccarelli, plimbărețul. De cincisprezece ani era recunoscut după baston, după apărătoarea de soare și după mersul său în pas de marș. Adeseori era urmat îndeaproape de un tînăr timid, cu ochi albaștri, aproape negri, despre care unii susțineau zîmbind că ar fi fiul său adoptiv.

De cînd cumpărase *Villa Cimbrone* de la Ravello, Zuccarelli cutreiera peninsula muntoasă, care se întinde în mare pe cîteva zeci de kilometri între golful Neapole și golful Salerno. Cînd Vezuviul devenea vizibil, Zuccarelli îl înjura. Coasta nordică îl lăsa rece. Cel mai mult îi plăcea să-și plimbe privirea spre intrîndurile și falezele de pe coasta sudică, spre livezile de măslini și spre plantațiile de lămîi spînzurate pe povîrnișuri, spre satele de pescari și spre turnurile de pază de pe promontorii. Partea apuseană a peninsulei, despădurită și neospitalieră, n-o cunoștea decît de departe. Simțul datoriei îl îndemnase cîndva să viziteze *Punta Campanella,* punctul în care spinarea mastodontului dispare sub valuri, ca să se mai arate încă o dată pe malul opus al unei strîmtori, sub chipul insulei Capri.

Zuccarelli se plimba, și se plimba de parcă ar fi fost grăbit. Primăvara și la începutul verii se cățăra pe colinele înalte, ca să vadă poienile cu flori, pline de crocuși, ciclamene, narcise, anemone, violete și orhidee. Arunca o privire spre culorile legănate de vînt, mormăia cuvîntul „belșug" și apoi își vedea de drum ca și cum n-ar fi vrut decît să se convingă că poienile pline cu flori mai sînt acolo. Cracii pantalonilor îi fluturau în jurul picioarelor,

bastonul i se agita de la stînga la dreapta ca să semnaleze prezența poienilor, iar oaspeții lui, oaspeții primiți regește, scînceau și oftau. Îi ducea în locul din care puteau vedea dintr-o singură privire Ravello, Atrani și Scala, satele care făcuseră parte odinioară din republica Amalfi. Îi ducea la un dafin, la un stei de sub un anumit dafin, de unde privitorul avea cea mai bună perspectivă spre îndepărtatul Amalfi, spre golful Amalfi și spre bulevardul orașului, spre acoperișurile, pline cu flori, ale caselor cocoțate pe coline, de o parte și de alta a străzii, spre catedrală și spre *Chiostro Paradiso* de lîngă catedrală.

Zucarelli nu se plimba decît arareori singur, și totuși așa prefera să se plimbe. Nu se odihnea decît abia în timpul orelor celor mai fierbinți ale zilei, pe care și le petrecea la umbra unui copac, inaccesibil pentru zgomotul făcut de oameni și de automobilele acestora. În zare se contopeau albastrul spălăcit al cerului și cel al mării. În depărtare, iahturile cu motor își trasau siajele albe. În liniștea din jur țîrîiau greierii. Mîncarea și băutura îi erau aduse de un slujitor sculptural. Zuccarelli își închipuia că trăiește în vremea în care Tibrul mai înghețа boeră în fiecare iarnă : un roman, evadat din vacarmul și din duhoarea, din îmbulzeala și din insomnia Romei.

De îndată ce se pornea vîntul, Zuccarelli se trezea din moțăială. Se cățăra mai sus, ca să poată cuprinde cu privirea întreaga coastă sudică. În anumite zile, priveliștea devenea pe înserat atît de limpede, încît Zuccarelli putea vedea spre sud de Salerno templele de la Paestum. Și mai departe, spre sud, zărise într-o zi piscul înzăpezit al Etnei.

Toți oaspeții lui Zuccarelli cunoșteau povestea vilei Cimbrone.

În anul 1910, al doilea lord Grimthorpe trăsese la un hotel din Neapole, unde era servit la masă de un anume Nicola Mansi, un tînăr ospătar-șef, originar din Ravello. Mansi îi semnalase un teren situat la Ravello, pe un contrafort al muntelui, la trei sute de metri deasupra nivelului mării, și pe care starețul unei mînăstiri din apropiere îl scosese în vînzare. Pe teren se aflau de veacuri ruinele unei clădiri, cu un belvedere chiar pe marginea falezei. Lordul Grimthorpe cumpără terenul. Mansi își oferi ser-

viciile sale și păru să aibă și oarecari cunoștințe de arhitectură. Împreună cu noul său lacheu, lordul Grimthorpe întocmi proiectul vilei Cimbrone.

Sub pini era material de construcție mai mult decît necesar. Pe niște fundații romane antice se înălța o casă cu ferestre gotice mici și arcuite, care făceau impresia de lăcaș închis : părea că mai trebuie încă apărat de sarazini, sau de normanzi. Casei îi fu adăugată o criptă deschisă, cu bolți încrucișate, în care ar fi putut răsuna de minune imnurile unor călugări din secolul al XI-lea. Alături de criptă era curtea de serviciu, cu arcade, cu puț și cu trandafiri, amenajată în stil maur. Ceea ce nu se putuse încorpora în clădire, rămăsese în grădină : fragmentele unui mozaic roman, niște colonete maure, cîteva capitele din Paestum, niște capete schilodite și aproape cu neputință de datat, și pietre, multe pietre.

Mîndria lordului Grimthorpe era vechiul belvedere, clădit în secolul al XVIII-lea pe marginea falezei. Sub cupola unui foișor deschis spre cele patru puncte cardinale se aflau patru zeițe, mirate încă de faptul de a se fi întîlnit aici. Pe balustrada terasei fuseseră amplasate niște busturi, goale și brute în spate, căci din spate nu le vedea nimeni. Într-o epistolă, lordul Grimthorpe scrisese : „*The view up and down the coast is magnificent beyond description, but a little disturbing for those with a bad head for heights.*"

La doi ani după terminarea acestei case pline de ecourile unor epoci dispărute, lordul Grimthorpe fu rechemat brusc în Anglia pentru convorbiri de cea mai mare urgență. Plecă, dar nu se mai întoarse niciodată la vila Cimbrone. Timp de cîteva veri, țăranii le mai văzură uneori în grădină pe nepoțelele lordului. După aceea, casa fu locuită de Nicola Mansi cu soția și cu copiii lui, iar în cele din urmă de el singur, pînă ce a murit, la adînci bătrînețe, în faimoasa iarnă a anului 1963. Pe peninsulă, cea mai mare parte a plantației de lămîi fu distrusă de ger, iar în tunelele drumului de coastă atîrnau țurțuri lungi de cîțiva metri. Într-o bodegă de pe bulevardul din Amalfi se vorbi despre casa rămasă goală. Federico Zuccarelli găsi cu cale s-o cumpere.

După ce plecase din Roma în toiul nopții, Andrea Simonetti ajunse la Ravello pe la răsăritul soarelui. Pe cărarea care duce de la Ravello la vila Cimbrone, aștepta pînă ce apăru soarele pe celălalt versant al văii Balaurului, deasupra satului Scala. Trecuse multă vreme de cînd nu mai urmărise un răsărit de soare. Îi era dor de Hanna atît de intens, încît simți deodată mirosul trupului ei în răcoarea dimineții, și simți și nevoia de a-și întinde mîna spre o persoană invizibilă, care stătea pe zidul scund de lîngă el. Preț de cîteva minute îi fu dor atît de intens, încît părea că lîngă el avea să se materializeze într-adevăr cineva, și atunci înțelese că unii oameni, în epocile de credință religioasă mai puternică, își puteau vedea limpede iubita cerească.

Soarele se sui deasupra piscurilor munților. Simonetti mai trăia încă în ziua precedentă care nu se încheiase cu un somn, simțul timpului i se lungise în așa măsură, încît așteptarea nu mai semăna cu o așteptare, iar ora prezentă aparținea unei anumite zile. Cînd sări jos de pe micul zid, propria sa zi nouă tot nu începuse încă.

Trecînd prin grădina vilei, Simonetti simți răcoarea dimineții. Ghivecele de pămînt ars înșirate de-a lungul potecii erau închise la culoare, datorită umezelii pe care o absorbiseră. Pe porțiunile gazonate, stropitoarele automate împroșcau picături sclipitoare. Andrea Simonetti urmă furtunul șerpuitor, care se mișca din cînd în cînd, și îl găsi pe Salvatore după niște arbuști înfloriți. Salvatore, grădinarul și intendentul vilei Cimbrone, era un om de vreo cincizeci de ani, cu picioare scurte, cu degete groase și cu umeri lați. Culoarea pielii lui era atît de închisă, încît Zuccarelli îi atribuia cîțiva strămoși mauri.

— Salvatore.

— V-am văzut, — răspunse Salvatore, cu o voce răgușită. — Ați sosit devreme, — și îi oferi lui Andrea pulsul, ca să i-l strîngă, pentru că mîinile îi erau murdare și ude.

— N-am putut să dorm azi-noapte.

— Vi se vede pe față. Dar la Roma nici eu n-am putut să dorm.

— La mine acasă e liniște, Salvatore.

— Știu, știu, dar nu mă mai duc niciodată la Roma. N-ați adus-o și pe Leda ?

— Leda a preferat să rămînă la familia Kurhajec.

Simonetti își puse după ureche țigareta pe care i-o oferise Salvatore. „Intendentul meu fumează două pachete de țigări pe zi, de mai bine de treizeci de ani", așa obișnuia Zuccarelli să le spună oaspeților săi. „Iar dimineața nu poate înghiți nici o îmbucătură." Simonetti își aminti ceea ce obișnuia Zuccarelli să le spună oaspeților săi.

— Numaidecît după ieșirea din Scala, o bucată de șosea s-a prăbușit, Andrea.

— Păi asta s-a întîmplat anul trecut.

— Desigur. Dar e și azi o rușine. Au lăsat șoseaua în părăsire, pînă s-a prăbușit, numai și numai ca să-și poată umple buzunarele cu banii publici. Ștabii își împart banii între ei cică repară șoseaua. Scala ! Oamenii din Scala !

— E mai bine că podul dintre Ravello și Scala s-a prăbușit de mult.

— Care pod ?

— Podul de deasupra văii.

— Care pod ? Despre ce vorbiți ?

Simonetti se întoarse la valiza sa și și-o duse în casă. Abia ajuns în hol, și auzi o voce stridentă : era *signora* Pozzo, care ținuse pe vremuri o pensiune de familie.

— Salvatore ! Nu se poate să fi stropit toată grădina. Leapădă-ți cizmele !

— Grădina e sub apă.

— Ce ? Andrea ! Vin acuș, vin acuș !

„*Signora* Pozzo întreținuse pe vremuri, ea singură douăzeci de camere", așa le spunea Zuccarelli oaspeților săi, „și nu obosește decît abia cînd doarme mai mult de patru ore pe noapte. În fiecare noapte, *signora* Pozzo dedică multe ceasuri citirii vieților sfinților. O, sfinții aceia minunați din secolul al XVIII-lea al istoriei noastre ! Uneori mă mir că-i mai poate deosebi între ei. Toți sfinții aceia se puteau afla în locuri diferite în același timp, toți au murit cu stigmatele în palme și nici unul dintre ei n-a prezentat, după moarte, vreme de cel puțin o lună de zile, nici un semn de putrezire. Dar la cea mai mare minune, Andrea, sîntem martori chiar noi : este *signora* Pozzo ea

însăşi, care se poate adînci în studiul tuturor acestor vieţi paradisiace, fără să i se aplece."

— Andrea, nu te uita cum sînt îmbrăcată. Ce devreme ai venit! A, nu, asta nu pot s-o primesc. — Cutia cu ciocolată. — Nu, e foarte drăguţ din partea ta, dar n-o primesc. Hotărît nu.

— Fă-mi o plăcere. Măcar data asta.

— Nu, zău, nu merge. Doamne sfinte, dacă aş mînca ciocolată, dacă aş mînca ciocolată... !

Simonetti o urmă într-o bucătărie spaţioasă, în parte cioplită din stîncă, unde *signora* Pozzo se întoarse ca să-i ofere lui prilejul să pună cutia cu ciocolată într-un sertar, unul din sertarele pe care ea le deschidea uneori noaptea, după ce citea viaţa unui sfînt. După ce închise cu un zgomot ostentativ sertarul, Simonetti se întoarse cu chipul radios.

— E mult de atunci, Andrea. Noi credeam că n-ai să mai vii niciodată încoace, că ne-ai uitat. Ai îmbătrînit.

— N-am dormit azi-noapte.

— Ce fuduli sînt bărbaţii! Dar ai dreptate să fii fudul, pentru că eşti frumos, şi pe deasupra eşti ca un fel de poet.

Simonetti începu să necheze. *Signora* Pozzo pronunţa cuvîntul „poet" cu un anumit respect conştiincios, aşa cum ar fi pronunţat cuvîntul „preot", dar în acelaşi timp i se puteau citi în ochi următoarele: „Poţi să fii un fel de poet, tinere, dar eşti şi un necredincios, şi în plus şi un adulter, şi atîta timp cît eşti necredincios, n-ai să devii niciodată în ochii mei un poet adevărat."

— De ce rîzi, Andrea? — întrebă ea, netezindu-şi rochia.

— *Signora Pozzo,* eu nu sînt necredincios. N-am fost niciodată. Eu sînt credincios, pentru că sînt atît de naiv. Nici chiar dumitale nu îndrăznesc să-ţi mărturisesc cît de credincios sînt.

— Zău?

— Jur! — zise Simonetti, ridicînd un deget.

— Bine, mai vorbim despre asta diseară, în curtea de servici. Despre asemenea lucruri nu pot să vorbesc decît pe întuneric. Dar ascultă, am să-ţi spun ce mi-a spus Maria, nu de mult.

— Care Maria ?

— Maria, care vine uneori încoace ca să întrebe de dumneata. Să nu spui că n-o cunoşti.

Simonetti hotărî că o cunoaşte pe această Maria, îşi adînci privirea în trecut şi nu mai avu nevoie să spună nimic. Pălăvrăgeala *signorei* Pozzo, în cea mai mare parte, îi pătrunse pe o ureche şi îi ieşi pe cealaltă. Pe Andrea îl delecta liniştea din casă. Răcoarea grădinii îi urmase răcoarea bucătăriei. În mirosurile discrete ale lămîilor, oţetului, tomatelor tăiate, pătrunjelului, izmei, *signora* Pozzo începu să prepare cina.

— Ce linişte ! — oftă Simonetti, în timpul unei pauze de respiraţie a ei.

— Ce ?

— Am spus : ce linişte !

— A, da. Aici e întotdeauna linişte. Nu s-a schimbat nimic aici. Dar m-ai întrerupt. Unde rămăsesem ?

— La Luigi.

— Care Luigi ?

— Luigi Uncoi.

— Vai, Doamne, nu ! — exclamă ea, şi pufni într-un rîs înfundat. — Andrea Simonetti, pe mine cred că nu m-ai auzit niciodată că folosesc acest nume, această poreclă. Nu se poate să-ţi fi vorbit eu despre acest om cu un...

— Dar de unde aţi ştiut că are numai unul ?

— N-ar trebui să întrebi asta. Aşa i se spunea. N-am auzit niciodată să i se fi spus altfel. E un păcat. Bietul om ! Poate că avea totuşi două, ca toţi.

Signora Pozzo se mişca iarăşi cu pas de triplu-salt prin gigantícul roman de familie, al cărui bun cunoscător devenise, în zece ani, Simonetti. Multe din poveştile respective, Andrea le cunoştea în diferite versiuni. Cu Zuccarelli se certa cu privire la anumite amănunte, ale unor anumite evenimente, şi *signora* Pozzo radia cînd era chemată în ajutor, ca să dea explicaţia lămuritoare definitivă. Andrea îi explora memoria, aşa cum i-o explorase cîndva pe cea a lui Tonni Locantro, ca să facă mai temeinic cunoştinţă cu viaţa la ţară, rămasă timp de veacuri intactă, dar acum definitiv dispărută, o viaţă care i se părea mult mai colorată decît cea actuală, mai ales decît a sa, bine-

înțeles, deoarece numai bogăția de culori, exploziile de pasiune, făcuseră cu adevărat impresie, și erau amintite. *Signora* Pozzo acoperea cu povestirile ei un secol și jumătate, lista de nume era lungă, iar Andrea Simonetti era mîndru că știuse întotdeauna să găsească dosarul de care avea nevoie ca s-o poată urmări.

În dimineața aceea, Simonetti nu izbuti să se lase furat de poveștile ei : dorul lui de Hanna atîrna prea greu. Și îl enerva faptul că e atît de amabil.

— Ești obosit, — făcu *signora* Pozzo constatarea, nu fără oarecare duioșie, — Iar ai muncit din greu. Voi, cei din Roma, munciți cu toții mult prea din greu. La ce bun ? Aproape toate zilele săptămînii au fost șterse din calendar. Sărbători, procesiuni, tot ce e bun pentru suflet, ei le dau deoparte, ca să poată să muncească și să cîștige bani. La ce bun ? Se îndreaptă lumea prin asta ? Nimeni nu mai e mulțumit.

— Și dumneata ?

— Eu ? — *Signora* Pozzo, mirată, își roti privirea. — Eu ?

— Păi și dumneata munceşti din zori pînă noaptea tîrziu.

— Da, dar eu sînt obișnuită. În plus, nu pot să las baltă gospodăria. Da, dacă Salvatore, Doamne sfinte, dacă Salvatore, intendentul...

— Cît e ceasul ?

— Opt și jumătate. Are să vină și el.

— Opt și jumătate ? E abia opt și jumătate ?

Signora Pozzo se îndreptă din spate și își înfipse ceva mai adînc în păr cei doi piepteni de la ceafă, apoi se aplecă peste masă înspre Andrea.

— El tot mai vrea, — șopti ea, ca și cum i-ar fi vorbit uneia din prietenele ei necăsătorite.

— Acum chiar că am obosit.

— Dar nu mă mărit cu el. E pe jumătate negru, vocea lui răgușită, două pachete pe zi, și apoi familia lui,... aș mai avea multe de spus despre ea. Nu, n-am de gînd. Un bărbat mi-a fost de ajuns.

Andrea Simonetti sări în sus. Sudoarea îi solipea pe frunte.

— Mărită-te cu el ! — răcni el, iar cuvintele i se răsfrînseră sub bolțile din secolul al XI-lea — Mărită-te cu

Salvatore ! De ce nu ? Mărită-te, mărită-te, mărită-te cu Salvatore. N-ai nevoie să-i faci nici un serviciu pe care nu vrei să i-l faci. Mărită-te cu el, și pînă într-o săptămînă ai să-i iubești țigările, pînă într-o lună vocea răgușită, și pînă într-un an ai să faci parte cu trup și suflet din familia lui, în care unul din trei bărbați, pare-se, moare nebun !

În timp ce Simonetti vorbise, buzele *signorei* Pozzo se mișcaseră, dar fără să scoată nici un sunet. Acum, *signora* Pozzo își puse mîinile pe șoldurile slăbănoage, și începu să strige, cu vocea patroanei de pensiune, care putea fi auzită din douăzeci de camere :

— M-ai jignit !

— Ți-am dat un sfat bun, — răspunse Simonetti, blajin.

— Dă-ți mai întîi dumitale un sfat bun, adulterule ! M-ai jignit !

Signora Pozzo ieși din bucătărie, își înlocui în camera ei papucii cu pantofi, își înfășă un șal de mătase în jurul gîtului, își dădu cu un pic de parfum pe după urechi și apoi porni în grabă spre Ravello, ca să i se plîngă prietenei, care știa atît de bine s-o asculte. Simonetti fu sigur că *signora* Pozzo, la înapoiere, avea să se oprească în fața micii capele, ca să se roage, cu buze mișcate repede, pentru cel ce o jignise azi.

Simonetti își tîrî pașii spre camerele pe care nu le văzuse de mult. Se simțea vid și inutil, vid și de dorul după Hanna, care urma să sosească abia în după-amiaza următoare. De îndată ce-și închidea ochii, vedea în fața lui chipul ei morocănos sau spinarea ei aspră, dar nu-i păsa cum avea ea să i se arate lui. Era convins că acum e în sfîrșit în stare să-i facă față și s-o elibereze de ea însăși. În același timp întindea o mie de brațe spre Roma, ca s-o oprească pe Hanna, pentru că i se părea fără rost să-și mai prelungească legătura cu o femeie care ba e exagerat de obiectivă, ba are accese de isterie. Simonetti se simțea vid și inutil și i se păru că abia acum, după un an și jumătate, e de-a binelea îndrăgostit.

Rătăci prin casa plină cu aer de mare și cu obiecte vechi, care în cursul existenței lor, datorită acelei exis-

tențe atît de îndelungate, păreau să fi acumulat o putere extraordinară, o putere care îşi înlănţuie proprietarul de nişte vieţi şi de nişte epoci dispărute. Zuccarelli, în orice încăpere s-ar fi aflat, putea să se desprindă de prezent într-o clipă. Simonetti era convins că se desprinsese de Zuccarelli, socotea că se eliberase de el cu doi ani în urmă, după ce-i vorbise despre moartea lui Pacciale, despre mîna care dezmierdase obrazul lui Munthe. După observaţia dispreţuitoare a lui Zuccarelli cu privire la ultimele cuvinte ale lui Pacciale, nu-şi mai putuse stăpîni mînia.

Simonetti se înşela. Străvechea opresiune care îl îndemnase cîndva să arunce cu pietre în copaci, se încolăci în jurul lui cînd deschise, în salon, uşile spre terasă. În timp ce împingea cu piciorul icurile de lemn sub canaturile uşii, îşi aduse aminte că-l văzuse cu zece ani în urmă pe Zuccarelli că face acelaşi lucru. Simonetti se văzu din nou pe sine însuşi aşezat pe balustrada terasei, absent, privind ţintă drumul de coastă din depărtare. Pe terasă mai fuseseră de faţă şi alţi trei studenţi. Deodată, Zuccarelli îşi întrerupsese monologul şi spusese :

— Andrea, te rog, dă-te jos de pe balustrada aia !

După aceea, izbutise să se mai pitească încă două zile după ceilalţi trei, dar apoi Zuccarelli, gîfîind uşor din pricina urcuşului, apăruse brusc chiar lîngă el, sub un anumit dafin, de unde se putea cuprinde cu o singură privire atît Atrani, cît şi Ravello şi Scala.

— De ce porţi ochelari de soare, Andrea ? Aştia falsifică toate culorile. Azvîrle-i naibii. Ai putea purta mai bine un parasolar. Am să-ţi cumpăr un parasolar.

Simonetti continuase, fireşte, să poarte ochelarii de soare, iar Zuccarelli uitase să-i cumpere un parasolar.

Zuccarelli purta parasolarul celui de-al doilea lord Grimthorpe, rămas pe vremuri în vilă după plecarea lordului. Parasolarul atîrna deasupra patului său şi era pus de *signora* Pozzo pe pernă cînd Zuccarelli era aşteptat în vilă.

— Cum poţi să uiţi ceva, Andrea ? De ce uiţi ceva ? Cum şi-a uitat lordul Grimthorpe parasolarul ? Uneori încerc să-mi închipui sentimentele lui în zilele dinaintea

plecării lui pripite și definitive în Anglia. Poate că atunci, ori de cîte ori trecea pe lîngă parasolar, își zicea : „Să nu-l uit, să nu-mi uit parasolarul.“ Și totuși l-a uitat. Sau l-a lăsat într-adins. Pentru cine ?

— Pentru cel rămas aici : pentru Nicola Mansi.

— Crezi ? Aș ! Poate că obiectul nu-l mai interesa.

Uitat. Să-i dea lui Zuccarelli o carte îndrăgită. Nu era în stare să-i scrie în carte cîteva cuvinte lui Zuccarelli. N-a fost citită, a fost uitată. N-a putut să uite că Zuccarelli uitase pur și simplu de carte.

Un mic capitel, în care fuseseră cioplite flori și frunze, încastrat pur și simplu în zid.

— Aici lordul Grimthorpe a scrîntit-o. Un asemenea capitel nu-și are locul aici. Mă enervează de ani de zile.

— Încetul cu încetul ajunge să-și aibă locul aici. Frumos sau urît, își are locul aici.

— Găsești ?

— Nu poți să te împaci cu gîndul ăsta ?

— Găsești ? Am să pun să-l scoată de aici cu tîrnăcopul.

— N-ai decît.

Micul capitel se mai afla încă tot în același loc.

Friza pe care Zuccarelli o aplicase pe cei patru pereți ai salonului, sub bordura de stuc, era alcătuită din gravuri. Vederi ale golfului Neapole, ale coastei amalfiene, și romantica ruină peste care avea să se înalțe mai tîrziu vila Cimbrone.

— O toană, Andrea.

Gravurile, Zuccarelli le decupase dintr-o carte prețioasă, fără să-i pese, pentru că-i plăceau. În gravuri apăruseră pete de umezeală.

— Asta le dă stîncilor ceva culoare.

Simonetti mai avea și acum dorința de a salva aceste gravuri. Dorința.

Își lipi vîrfurile degetelor de un mic peisaj, aflat deasupra unui scrin vechi, un peisaj pictat de mama lui Zuccarelli.

— Uite-o.

Pe o fotografie, un cerc alb în jurul capului.

— Foarte tînără încă, dar se poate vedea de pe acum ce are să devină.

Trupe germane intraseră în sat, iar ofițerii încercaseră să-și instaleze cartierul general în casa lui Zuccarelli.

— Eu eram pe scară cînd ofițerii au intrat în casă cîntînd. Tatăl meu era plecat în călătorie, adică : se afla de trei zile în camera mea. Eu stăteam pe scară și-mi ziceam : „Să vedem cum se termină treaba."

Domnii ofițeri fură tratați cu multe menajamente. Domnii doresc să mănînce ? Da, de ce nu ? Tacîmuri de argint, serviciu de porțelan și față de masă de mătase. Doamna purta o rochie neagră, își încinsese anume pîntecul într-un corset scîrțîitor, și servea personal. Farfuriile și paharele goale erau luate pe loc într-un oficiu și curățate acolo. Domnii doresc o baie ? Da, de ce nu ? Camera de baie, cada, totul fu curățat cu lizol după folosirea lor de către domnii ofițeri.

— A rămas politicoasă, dar în casă a început să se răspîndească bineînțeles un miros neplăcut. A durat trei zile. Într-o după-amiază, am venit acasă și nu i-am mai văzut pe ofițeri. „Mamă, unde ne sînt musafirii ?" „Au plecat, Federico." „Și de ce, mamă ?" „Cred, Federico, cred că domnii aceia nu prea s-au simțit la largul lor aici."

Pe tavanul dormitorului lordului Grimthorpe, Nicola Mansi, ospătarul, pictase o frescă în stil naiv. Hotărît lucru : Mansi fusese un vrăjitor. Era încă evocat ca un bun cîntăreț, întocmise planurile de construcție ale vilei Cimbrone, modelase cu mîinile lui stucaturile casei scării, zidise bolți, ceea ce e o adevărată artă, și în cele din urmă își dovedise deplinătatea și forța bucuriei sale de viață într-o frescă de pe acest tavan puțintel boltit : vrejuri de viță de vie și ciorchini de struguri pe margini, mici peisaje în colțuri, buchete de flori de cîmp, cornuri ale abundenței, cintezoi în colivii, cățeluși care se zbenguiesc și fete care dansează după muzica executată la fluier de prietenii lor.

Simonetti se întinsese pe pat, sub frescă, și se uita în sus, și îi fu dor să audă plescăitul picioarelor desculțe

ale Hannei pe pardoseala de piatră. Hanna imaginase adeseori fel de fel de povești despre Nicola Mansi. Cel mai mult îi plăcea să-l evoce în rolul unui cîntăreț, cu ochii și mîinile lui Simonetti, ca tenor al unor vechi plăci de patefon, în care muzica părea că vine de foarte departe.

— Ah, dacă am putea să cîntăm împreună, Andrea! Eu aș fi vrut să mă fac cîntăreață, să joc rolul țărăncuței naive într-o operă a lui Verdi. Dar cînt fals. Nici pianul nu s-a prins de mine. În copilărie începeam să exersez în fiecare dimineață la șapte, cu degețelele tremurînde, așteptînd clipa în care taică-meu își va coborî un picior din pat, ca să bată cu el tactul pe pardoseală. Bum bum bum. Tavanul vibra. „Fetițo, si bemol! Si bemol! Mai bate o dată acel si bemol!"

Obloanele dormitorului erau întredeschise, lumina era difuză, iar lui Simonetti îi era dor să audă plescăitul unor picioare desculțe pe pardoseala de piatră. Hanna îl făcuse adeseori nefericit în această cameră. Senzualitatea ei înflorea și-și împrăștia cele mai iuți miresme cînd era aproape exclus să se ajungă la fapte: pe o terasă din Ravello, dezmierdarea palmei ei cu vîrful unui deget era de ajuns ca să facă să-i treacă prin trup valuri de șoc. În timpul meselor cu Zuccarelli, își răsucea sub masă un picior desculț între pulpele lui. O dată, în dormitor, pe patul de sub frescă, Hanna se trîntise pe pat, îi întorsese lui Andrea spatele și se făcuse mică de tot, îndoindu-și brațele și picioarele.

— E prea de tot.

Era greu de aflat ce voia. Sau voia ceea ce spunea că nu vrea. Sau nu voia ceea ce spunea că vrea. Simonetti o lăsa în pace, în speranța că așa are să se liniștească. Sau o dezmierda, sperînd s-o facă să-și întindă mădularele strînse, și încerca între timp să-și considere propria teamă ca o condiție necesară pentru trăirea plăcerii.

— Ce inteligent ești, Andrea!

— Trebuie.

— Ești un înger.

Îngerul era inteligent, aproape nepăsător, bun la suflet, viol, pînă ce nu mai putea suporta încordarea ei, și se lăsa tîrît, dintr-o secundă în alta, de o patimă clocotitoare, și o fulgera pe Hanna cu privirile sale, repede și tare. În gînd, Simonetti își trimise din nou fulgerul spre acel

copil alintat și plîngăcios, spre acel monstru de vreo treizeci de ani, și între timp tînjea s-o vadă goală la fereastră, mulțumită, delectîndu-se că vede arbuștii înfloriți de pe coline. Simți izul exuberanței primăverii, ceea ce îl întristă. Părea că nu se vor putea obișnui niciodată unul cu celălalt. Tocmai de aceea se tot căutau mereu în întuneric, șovăind, ca și cum s-ar fi putut frige la atingerea celuilalt, rezervați, ușurați, dorind dăruirea, plictisiți de cea mai măruntă repetare.

— Ai să mă ții strîns, Andrea ?

„Strîns.“ Uneori, Hanna se pricepea să-l excite în așa hal cu micile ei degete urîte, încît îl amețea, sîngele îi dădea înțepături și îi zvîcnea, iar ea continua să-i refuze accesul, ca și cum ar fi vrut să mai stîrnească în el ucigașul, — și atunci nălucile ancestrale se trezeau în el. Simonetti se întreba dacă făcuseră călătoria împreună, în același ritm, dacă au fost vreodată atît de contopiți, încît să nu mai fi rămas în ei nimic ce se depărta de celălalt. Dăruit și totuși păstrat. „Nu mai era nimic în mine care să se depărteze de tine.“ Liniștit și totodată în mișcare, în brațele ei, avusese de cîteva ori senzația că se înalță și plutește. În chiar acea clipă, nu fusese iluzia de plutire, ci constatarea unui fapt, cea care îl îndemnase să se cramponeze de ea, rîzînd de frică. După aceea, îi povestea ei totul și constata, după ochii ei, că ea nu fusese de față, ci aiurea. Ei și ? Așa stăteau lucrurile. Ei îi plăcea extazul lui. Totuși, el își dădea seama că ea fusese aiurea.

Era veselă ca fetele care dansau în fresca lui Mansi, mergea în vîrfurile picioarelor, goală, ca o bacantă, prin cameră, se arunca iarăși peste el, strivindu-i între picioare trupul nădușit, și îi sugea limba cu atîta putere, de parcă ar fi vrut să i-o smulgă.

— Ce liniștit ești, Andrea !

— Trebuie, fetițo.

— Ești un înger.

Îngerul ofta și înjura încetișor. Aer de mare, aer greu de mare, mii de litri de aer greu de mare îi străbăteau plămînii. Bălăngănindu-se alene se suia pe frescă și acolo devenea ulmul în jurul căruia țăranul își legase vrejurile de viță de vie. Ce deliciu, să fii un ulm ! Vîntul îi mișca ramurile. Atîrna deasupra mării, fără să se țină,

și simțea, pe pielea trupului gol, rotunjimile strugurilor copți.

Faptul că atîrna deasupra mării, fără să se țină, începu să-l îngrijoreze. Se gîndi la rădăcinile sale în stratul subțire de pămînt de pe stînci, și căzu, cu crengile încurcate. Ajunse la Roma. În pielea goală, în ciorapi albi, străbătu o străduță din Trastevere, în pielea goală, și mînios, pentru că Hanna și Leda nu doriseră să-l însoțească la restaurant. Apa curgea gîrlă prin străduța în pantă, pentru că plesnise o conductă de alimentare cu apă. Deodată auzi pași în spatele său, fericirea îi bombă pieptul, căci iată-le : Hanna și Leda. Cînd se întoarse, cei doi bărbați ajunseseră chiar lîngă el. Șepcile pe care și le trăseseră peste cap nu le lăsau liberi decît ochii.

— Lașilor ! — exclamă el. — Dați-mi cel puțin o armă. Sau luptați cu mîinile goale.

Se auziră împușcături, iar Andrea simți că-i pătrund gloanțe în jurul rotulelor. La capătul ulicioarei fu pus în funcțiune motorul unui autovehicul. În fuga lui, unul dintre teroriști se aplecă înspre el și îi fixă un un cuțit un comunicat în femur. Fură închise niște portiere. Picioarele lui Andrea se mișcau lent, ca labele unei reptile. Ciorapii albi îi fură pătați de sînge, și deodată Andrea își dădu seama că purtase săptămîni de zile ciorapi albi, ca să evite cine știe ce nenorocire. Se simți ușurat. Văzu ca printr-o lupă literele bătute la mașină ale comunicatului : era o poezie, un catren de o extraordinară frumusețe, în care era figurat esențialul pe care nu și-l putea imagina. Înțelese poemul pe dată, iar în poem fu înțeles el însuși. „A înțelege înseamnă a ierta", se spunea acolo. Atunci avu impresia că în jurul trupului său se rup o mie de legături strînse, și îl podidi plînsul. În timp ce lacrimile i se revărsau pe trup, amestecîndu-se cu sîngele și cu apa de la robinet, învățâ catrenul pe dinafară, ca să-l ia cu el și să-l ducă la lumina zilei.

Simonetti voia să încerce să curețe izvorul. Între timp, stătea la fereastră, fără țel. Se făcuse amiază : în sate, oamenii se odihneau, iar lumina soarelui izbea marea nemișcată și se răsfrîngea în scîntei. Simonetti uitase catrenul izbăvitor. Cînd se trezise din vis, nu-și mai amintea

decît că se prăbușise împușcat și că fusese cuprins de o teamă asemenea unei săgeți de foc. Dar era o teamă din cele mai minunate, o teamă de care putea fi recunoscător, pentru că era pură și albă ca soarele, neatașată de persoane, sau de amintiri, sau de așteptări, era dură și strălucitoare și purificatoare.

În timp ce Simonetti stătea la fereastră, desculț pe piatra rece, temîndu-se să nu atingă ceva, de parcă și-ar fi fript mîinile dacă ar fi atins cu ele pereții sau propriul său trup, în timp ce stătea acolo, năduşind, cu respirația anevoie stăpînită, de frică să nu fie supt de fereastră, simți că în jurul fricii sale crește un brîu, blînd, binevoitor. Ceea ce îi produse mirare nu fu numai puritatea și caracterul abstract al fricii sale, ci și felul în care se comporta el însuși față de propria sa frică : îl făcea să se socotească în legitimă apărare, fără să se ascundă. Așa cum era sigur uneori că sînt versuri pe drum, versuri neprevăzute, așa era sigur acum că în ziua aceea, în lumina trăirilor sale, se va produce o răsturnare. Apoi fu chemat de vocea care putea pătrunde concomitent în douăzeci de camere :

— Andrea ! Andrea !

Signora Pozzo se înapoiase de la Ravello, după ce i se plînsese unei prietene și după ce își mișcase buzele în fața micii capele, în cea mai mare viteză, deoarece un cîine făcea în jurul ei rotocoale tot mai mici. Tocmai cînd își făcu intrarea în bucătărie, pătrunse pe fereastră o șopîrlă mare. *Signora* Pozzo fugi în hol.

— O șopîrlă, o șopîrlă, — se văicări ea, în timp ce-i împingea spre bucătărie pe Simonetti, care venise în mare grabă.

— Nu văd nici o șopîrlă.

— Am văzut-o cum a intrat pe fereastră.

— Ai visat.

— Eu nu visez șopîrle.

— Din principiu.

Simonetti descoperi șopîrla, luă un măturoi și o dădu afară. Apoi o chemă pe *signora* Pozzo. Căpșorul ei bronzat apăru în colțul ușii, privindu-l pe Simonetti cu curiozitate. De ce îl privea cu curiozitate ? În conversația cu sfinții din sufletul ei, *signora* Pozzo izbutise să facă din lume un tot

inteligibil și bine organizat. Era convinsă că această șopîrlă îi fusese trimisă în bucătărie. Animalul intrase aici ca să-i ofere lui Simonetti prilejul de a-l goni și ca urmare de a se împăca apoi cu ea. De aceea îl privea cu curiozitate.

— *Signora* Pozzo, dă-mi voie să te îmbrățișez, — zise Simonetti, solemn și timid.

— Doamne sfinte ! — făcu ea, întorcîndu-i brusc spatele. — Acum începi și dumneata ? Ce te-a apucat ?

— Vreau să mă împac cu dumneata. În plus, ziua de azi e un fel de sărbătoare.

— Cu neputință, — răspunse ea cu hotărîre. — Te înșeli.

— E ziua canonizării mele.

— Ce ? O asemenea declarație nu poți s-o faci de capul dumitale. N-are nici o valoare.

— În zilele noastre trebuie să facem asemenea declarații de capul nostru.

— Știi cîte secole trebuie să treacă și cîte cercetări se fac și cîți bani se cheltuiesc pînă să poată fi canonizat cineva ? Despre lucrurile astea n-ai habar.

— Eu nu vreau să devin un sfînt. N-avea grijă. Dar azi e ziua mersului pe mare, ziua umbletului în picioarele goale, ziua ședерii în cortul alb.

— Măscăriciule.

— Dă-mi voie să te îmbrățișez. Nu trebuie să-mi dai voie pe loc. Am putea să ne dăm întîlnire pe diseară în criptă, sau în grădină ; unde vrei.

— Ce ți-a venit ? Diseară ? Nu, atunci mai bine pe loc.

Simonetti se duse spre ea.

— Ce înalt ești, Andrea. Hai, pentru că ești așa de frumos. Dar să nu-i spui lui Salvatore.

Signora Pozzo își înălță docilă brațele, își puse mîinile pe umerii lui, își lipi capul de pieptul lui și îi mulțumi Providenței care avusese grijă să-i trimită o șopîrlă.

Simonetti găsi cu cale să-și continue exercițiile. Făcu exerciții de percepere a propriilor sale sentimente, de urmare a propriilor sale porniri. Își dădu seama că sentimentele care erau înfrînate și care prin urmare rămîneau fără formă se întorceau pînă la urmă împotriva sa, se pre-

făceau în forțe negative și pricinuiau explozii, cu care făceau mult rău. Rău și rușine. Își dăduse seama că trebuie să respecte ritmul, ritmul care domină în orice om.

Îi veni o idee. Rînjind la gîndul că e cinstit față de sine, dar nu fără dezgust, ieși din casă spre a vedea dacă nu i-ar putea da cumva ajutor lui Salvatore. Îl găsi pe acesta la marginea grădinii, la poalele unei coline, unde punea la locul lor pietrele unei mici porțiuni de zid de împrejmuire surpate.

Salvatore îi dădu un samar zidăresc, pe care Simonetti și-l legă de mîini. În timp ce tăcea, simți că-i dispare teama de a atinge lucruri și de a le apuca strîns în mînă. Lui Simonetti îi fu silă de sine însuși. „Pacientul trebuie să desfășoare o activitate multilaterală la aer curat", îl auzi pe Kurhajec că spune. Pacientul îi dori mult noroc fiecărei pietre pe care o așeza în zid, o rugă să se declare mulțumită cu locul ei și să se asambleze cu celelalte pietre. Între timp, trase cu urechea la Salvatore, care îi vorbi, cu toată seriozitatea, și cu vocea în surdină, despre o despicătură de sute de metri lungime, produsă în promontoriul stîncii pe care era clădită vila Cimbrone. Cu cîteva zile în urmă fusese înregistrat în împrejurimile orașului Neapole un ușor șoc seismic, și, ca urmare, despicătura din promontoriu se lărgise. Nu era cazul să-i ceară lui Salvatore să-i arate despicătura. Dar zidul creștea. Deasupra capetelor lor fosneau crengile lungi ale pinilor, legănate de vînt. Căldura amortiza toate sunetele.

— Salvatore, ce brațe frumoase ai ! — se pomeni Simonetti că spune.

Salvatore aruncă o privire aproape nepăsătoare spre brațele sale mușchiuloase, își opri o clipă aerul în piept și zise :

— Brațele unui bărbat.

— Superbe brațe !

— E încăpățînată ca un măgar, — zise în continuare Salvatore, morocănos, după cîteva clipe.

„Teresa ?", vru să întrebe Simonetti, gîndindu-se la Teresa Locantro, femeia cu glas ca piatra, dar izbuti să-și evite eroarea.

— Despre cine vorbești ? Despre *signora* Pozzo ?

— *Signora* Pozzo ? Cine-i aia ?

Simonetti rămase cu gura căscată. Aflase că Salvatore, după moartea lui Tonni Locantro, preluase, în anumite privinţe, rolul acestuia în viaţa Teresei. Era la mintea cocoşului că se nasc anumite simetrii. Dar încă nu se întîmplase niciodată ca o convorbire cu Tonni Locantro să se repete. Cu ani în urmă, lucrînd pe povîrnişul unui munte, la Salina, Simonetti preţuise braţele lui Tonni Locantro în aceiaşi termeni ca acum. Răspunsul sunase : „Braţele unui bărbat." La care Simonetti spusese : „Superbe braţe !" Iar Tonni Locantro, cu gîndul la Teresa, mormăise : „E încăpăţînată ca un măgar."

Simonetti se întrebă dacă cei cu care se împrietenise şi la care începuse să ţină nu erau cumva decît urmaşii altora, sau, şi mai ciudat, numai răsfrîngerile unor personaje imaginare, pe care voia bineînţeles să le simtă în jurul său, întrupări ale unor forţe cărora dorea să li se dăruiască. Lucia Locantro era o precursoare a Hannei Piccard. După mîndra Lucia, se ivise de două ori în viaţa lui cîte o femeie care semăna cu ea. Joe Kurhajec era în multe privinţe urmaşul unor prieteni dinainte. Făgăduieli ale unor prietenii anterioare erau împlinite în această prietenie. Zuccarelli fusese nevoit cîtva timp să suporte prezenţa unui concurent. În dragostea sa pentru Leda, care fizicește semăna cu mama ei, trăia dragostea sa pentru Marina. Cînd îi masa Ledei picioarele, Simonetti îşi amintea de picioarele zvelte ale Marinei şi de anii pe care îi împărţise cu ea. Între coloanele Panteonului apăruse în cele din urmă Hanna Piccard. Posibilitatea unui contact intim cu ochii ei şi taina trupului ei, o atingere care nu durase mai mult de zece secunde, părea să fi fost pregătită de relaţiile sale cu Lucia Locantro şi cu alte două femei.

Poate că viaţa sa trebuia considerată ca fiind dezvoltarea unui dat, ca formarea şi dezvăluirea treptată şi inexorabilă a unui dat într-un caracter. Asta ar fi putut să fie circumscrierea soartei. Unul din cei mai mari înţelepţi greci a exprimat această idee astfel : „Soarta unui om este caracterul lui."

Simonetti se împotrivi acestui gînd. Constrîngerea pe care o simţea adesea în evoluţia vieţii sale nu exista decît atunci cînd o simţea. Variaţiunile pe o serie de teme date existau numai atunci cînd dorea el să le execute. Lupta

cu propriul său caracter, care făcea parte din caracterul său, exista atîta timp cît era convins că trebuie să ducă acea luptă. Va remarca inevitabilul atîta timp cît va admite că există, și totodată cu ajutorul lui se va feri de neprevăzut, probabil fără să-și dea seama. Dar unul se încurca aici cu celălalt, nodul devenea inextricabil, pentru că ceea ce se prezenta aici ca neprevăzut putea fi încorporat pe loc în cunoscut. Cuvîntul grecesc antic pentru „destin" mai avea și un al doilea înțeles ; cu exact aceleași sunete se exprima și altceva : hazardul. Astfel erau îmbinate între ele soarta și întîmplarea, și părea o dovadă de înțelepciune că aceste două forțe nu fuseseră separate una de alta atunci cînd luase naștere o limbă. Simonetti își îndreptă din nou atenția spre pietre, și tăcu.

După cină, Salvatore se duse la Ravello, ca să-și facă plimbarea de seară în piața satului și să scape de prietenele *signorei* Pozzo, pe care aceasta le aciuiase în bucătărie.

Soarele apunea, dar în capul lui Simonetti răsăriră amintirile, ca niște năluci. Începu, în gînd, o luptă cu Zuccarelli, cu teama sa de o treptată și inevitabilă răcire și distrugere a vieții sale interioare, cu inima sa, sau cu ceea ce distrusese Zuccarelli în decursul anilor, intenționat, împotriva voinței sale.

— Mi-am vîndut diavolului sufletul, Andrea, — spusese Zuccarelli. — Asta a fost experiența mea.

— Cărui diavol ?

— Multor diavoli. Să nu audă *signora* Pozzo. Diavolului ambiției, diavolului cunoașterii, diavolului artificialului, diavolului farmecului, diavolului pe care natura vrea să-l întreacă negîndu-l. Ce e ? Te-ai speriat ? De ce să trec asta sub tăcere ? De ce să fac din asta un secret ? Sînt convins că un om tot nu le poate ascunde nimic altora, pentru că nu vrea. În cele din urmă dorește să-și părăsească singurătatea și să se arate celorlalți, cu toate că asta înseamnă nimicirea lui. Sau ceilalți îl îmbrățișează, nu îl nimicesc : vrea să fie cunoscut de ei. În fiecare viață vine o clipă, este inevitabil, în care se dezvăluie adevărul acelei vieți. Vine pe neașteptate, dar vine. Ceea ce ai ținut ascuns în permanență, față de ceilalți și față de tine în-

suți, se arată într-o singură acțiune. Dar ce tot vorbesc ? Îți aduci aminte cum îl descrie Dante pe Lucifer, pe arhanghelul căzut ? Lucifer a fost azvîrlit din cer, a căzut și s-a înfipt în pămînt ca un proiectil, ca un meteorit. Craterul este iadul. Lucifer se află în fundul iadului, în adîncul adîncurilor, prins într-un sloi de gheață.

— Ești lipsit de modestie, Federico. Mi se pare prea mare cinste. Și mi-o spui prea ușor : „Mi-am vîndut diavolului sufletul." Nu te cred. De altfel, din pietrele pe care le-a împrăștiat Lucifer în căderea sa, s-a format în partea cealaltă Muntele Purificării. Asta ai uitat, firește.

— Ești emotiv, Andrea.

— Nu sînt emotiv.

— Și ești tînăr.

— Atunci vreau să rămîn veșnic la fel de tînăr.

Prin capul lui Simonetti se revărsară fără încetare fragmente din convorbirile sale cu Zuccarelli. Totul deveni o repetare maniacă de cuvinte rememorate și născocite. Ca să scape de acest chin, Simonetti dădu telefoane la Roma. Vorbi cu Leda, care fu distantă, apoi vorbi cu Joe Kurhajec, care își făcea griji și nu putu decît să-i spună că e neliniștit din pricină că Hanna nu era de găsit. După ce-și încheiă convorbirile telefonice, fură continuate convorbirile în gînd.

„Fă un duș", își propuse Simonetti sieși. „Fă o plimbare cu mîinile la spate, du-te la Ravello, la Salvatore."

Simonetti se duse la bibliotecă. Acolo își închipui că e un turist, în casa mortuară a unui om celebru, care colecționase multe antichități, care îngrămădise în jurul său relicve din toate epocile, de la obiecte de artizanat din paleoliticul inferior pînă la desene ale lui Morandi, de la papirusuri egiptene pînă la scrisori ale lordului Grimthorpe. Parchetul scîrțiia discret. Ilustrul dispărut trebuie să fi văzut adeseori asta : că razele soarelui aflat aproape de orizont se tîrăsc pe pardoseala reliefului roman, și lunecă apoi în sus, ca să lumineze capul de maia, și rînjetul lui absurd. În liniștea bibliotecii, Simonetti auzi din cînd în cînd claxonul unui automobilist pe drumul de coastă. Ceasul cu pendulă ticăia, așa cum făcea de sute de ani. Ghidul, *signora* Pozzo, îi spusese că *il dottore* căutase ani de zile un ceas cu pendulă, o piatră sub sticlă, care să se

mişte în ritmul inimii sale. Povestea licitaţiei de la Londra. *Il dottore* găsea că e liniştitor atunci cînd citeşti în bibliotecă, să ţi se audă bătaia inimii.

— Nu atingeţi cărţile, vă rog.

Pentru destindere, *il dottore* răsfoia bucuros *De Rerum Italicarum,* o culegere de cronici medievale, în care îl descoperise pe Cola Pesce, înotătorul din Messina. Un metru şi jumătate de *Country Life,* numerele legate ale unei reviste lăsate de lordul Grimthorpe : articole despre gloria de odinioară a vieţii nobiliare la ţară, în Anglia. Cîini, cai, curse, partide de vînătoare, parcuri, sere, majordomi, grădini de iarnă, castele ticsite cu platoşe, portrete, şi lemnărie care trosneşte. Epoca în care un stăpîn mai putea fi bun cu iobagul său, pentru că acesta nu-l contrazicea.

— Vă rog, nu vă aşezaţi pe scaunul acela. Mulţumesc. *Il dottore* prefera să stea acolo, la triforă.

Parcă ar mai fi stat acolo ieri, cu picioarele obosite puse pe o sobiţă, în mînă cu o ţigară de foi aprinsă, degustînd priveliştea vizibilă prin fereastra trigemenă. Pe panoul din stînga erau pictaţi munţii peninsulei, pe panoul din mijloc coasta şi cîteva sate, iar pe panoul din dreapta nu se vedeau, dedesubtul şi deasupra ecranului verde-închis, constituit de un pin, decît cerul şi marea. Soarele şi luna treceau, odată cu succesiunea anotimpurilor, prin faţa celor trei panouri.

— În acest jeţ au să mă găsească, Andrea. Sper, cel puţin. Acolo au să mă găsească, cu ceva cenuşă pe costum.

În golul uşii dormitorului lui Zuccarelli, vecin cu biblioteca, vizitatorul trebuia să se aplece deasupra unei frînghii roşii. Totul fusese lăsat intact. Patul era înfăţat cu îngrijire de către *signora* Pozzo ; apărătoarea de soare era atîrnată deasupra pernei. Lîngă pat se afla fotoliul în care Zuccarelli aştepta să-i vină somnul, citind unul din caietele în care Nicola Mansi îşi continuase din cînd în cînd jurnalul. Simonetti îşi aduse aminte că-l întîlnise odată pe Zuccarelli, în toiul nopţii, în pijama, cu ochii scăldaţi de lacrimi, o umbră a omului care în acea dimineaţă i-o luase vioi înainte pe potecile de pe munte. Mulţumesc pentru griji. *Il dottore* ţinea să cerceteze cît de departe puteau ceilalţi să meargă cu grija lor, punîndu-le în permanenţă la încercare dragostea ce-i poartă. Simo-

netti avu impresia că simte mirosul cenușii țigărilor lui de foi ; al cenușii, al cenușii care pătrunde în trup prin gură și prin nări, invizibilă, și se așterne pe creier. Simonetti găsi în buzunarele pantalonilor curelele samarului. Și le legă de mîini și ieși din casă.

În criptă, o rîndunică săgetă aerul sub bolți, atunci cînd Simonetti își puse mîna pe capul unei femei. Vîrfurile degetelor lui recunoscură urechile femeii. Părul ei, ușor ondulat, avea o cărare la mijloc și era legat coc la spate. Femeia zîmbea vag și, cu toate că nu avea nas, expresia chipului ei era senină.

Simonetti sări respectuos icul zăvorului, luă capul în brațe și pătrunse în grădină. Capul de femeie era vechi, fusese cioplit în piatră în epoca în care grecii colonizau zonele de coastă ale Mediteranei și ale mării Negre. Albastrul din jurul coafurii se înnegrise, dar expresia chipului ei și zîmbetul ei puteau fi încă deslușite cu claritate. Ce vag era zîmbetul ei ! Nu era decît umbra unui zîmbet, și totuși îi lumina întregul chip. Unii arheologi, cei englezi, consideră acest zîmbet ca o expresie a plăcerii ei de a trăi într-o epocă în care în fiecare an se întemeiau orașe noi și se descopereau rute comerciale noi ; alții, cei germani, nu erau mulțumiți decît atunci cînd găseau o explicație profundă și filosofică a acestui zîmbet, întîlnit la multe statui. Pe Simonetti nu-l mulțumi nici una din explicațiile arheologilor ; imaginația lui mergea mult mai în adîncime și în cele din urmă nici imaginația nu i se mai supuse, deoarece femeia zîmbea de mai bine de douăzeci și cinci de secole. Poate că-și datora hazardului supraviețuirea. Poate că-i mulțumea lui Simonetti cu zîmbetul ei, căci avusese întotdeauna admiratori, știa să inspire dragoste sau dorință. Expresia chipului ei îi aminti lui Simonetti epitaful lui Glafylos, cel iubit, care murise pe insula Lipari, ca om liber, după ce călătorise în Apus, dar și în Răsărit.

Simonetti se simți agitat și excitat, dar merse agale pe poteca grădinii, cu capul femeii în brațe. Părea că vechimea capului îi amintea de propria sa vîrstă. Merse agale și plin de respect, așa cum mersese agale și plin de respect prin casă cînd o dusese în brațe pe Leda nou-născută. Mai

exista oare un azi ? Acel azi era mai subțire decît cea mai subțire seceră a lunii, și acum părea și ea că urmează să se întunece.

— Vezi copacii întunecați, frumoaso ? Nu-i vezi ? Ridică-ți capul ; așa. Ce-i cu Andrea ? E tot zăpăcit ? Da, prostănacul, cîinele prost, cîinele prost de tot. Dar viteza zăpăcelii lui începe să scadă. Din fericire. Ce copaci întunecați în jurul nostru ! Zuccarelli nu te iubește : nu-ți suportă zîmbetul. Într-o zi are să te azvîrle de pe stînci. Cel puțin așa susține. Nu te teme, pentru că te iau cu mine. Ești dintre cele iubite. Asta e legea. Văd acum cîteva stele. Asta e batjocura lui Zuccarelli, batjocura lui scînteietoare în bezna respectului meu. E în mine, ca hăul, ca moartea. Îmi auzi suspinul, frumoaso ? Dar ești și atît de grea, în mine, atît de cumplit de grea !

Simonetti se opri sub cupola foișorului și simți forța de sucțiune a spațiului din jurul acelui belvedere. Busturile de marmură de pe balustrada terasei luminau în întuneric, bărbați și femei fără fețe posterioare, fixați cu scoabe de fier. Marea era pustie : pescarii din Atrani nu ieșiseră încă în larg. Chicotind, Simonetti se tîrî pe terasă spre banca de piatră. Se așeză acolo și-și puse capul femeii în poală.

— Să ne mai gîndim un pic, frumoaso. Vin acuș, vin acuș la tine. Lasă-mă să mai cuget un pic. N-are nici un rost, știu, dar mai lasă-mă să stau jos și să cuget.

Își închise ochii și dezmierdă cu vîrfurile degetelor părul de piatră; cu băgare de seamă, ca și cum femeii nu i s-ar fi închis încă fontanela ; lent și cu băgare de seamă și cu blîndețe, ca să-și spulbere neliniștea. În același timp, lui Simonetti îi fu dor de o neliniște încă și mai mare, de o furtună care să-l smulgă din ancore, deși știa că o furtună în suflet nu e altceva decît o amețeală vremelnică. Curelele samarului îi strîngeau mîinile ; Simonetti simțea cum îi zvîcnește sîngele, și asta îi plăcu. Degetele lui mari lunecară neobservate pe fruntea femeii, spre locul unde i se aflase cîndva nasul, și frecară piatra aspră. Între timp, Simonetti încercă să-și ordoneze gîndurile, deși știa cît de artificială, de superficială, de iluzorie și de efemeră este o asemenea ordonare. Și totuși încercă să-și construiască un sistem conceptual izbăvitor, întrebîndu-se de ce se lăsase

ispitit încă din fragedă tinereţe să facă lucruri pe care nu voia să le facă, întrebîndu-se de ce acţionase atît de des, cu bună ştiinţă şi în mod deliberat, împotriva propriei sale persoane, întrebîndu-se ce adevăr se ascunde după tendinţa sa de autochinuire.

Uneori îl mira capacitatea sa de a suporta. Ani de zile se lăsase urmărit de amintiri în legătură cu Lucia Locantro, — cum îşi încrucişa ea braţele într-un gest de mîndru refuz. Se lăsase împins de Zuccarelli pe un făgaş pe care nu-l voia, şi ca urmare ajunsese în cercuri în care nu se simţea la largul lui. Zece ani de zile fusese prieten cu un om a cărui apropiere, după un ceas şi jumătate, devenea insuportabilă. Cu doi ani în urmă, ce-i drept, după povestea despre Pacciale, evadase, dar omul acela îl mai domina încă. După despărţirea de Marina atrăsese în mod sistematic femei cu care nu putea sau nu îndrăznea să conviețuiască, pe are le lăsa să lîncezească la distanţă, ca să-şi poată proiecta în ele dorul nebun după o dragoste mare. Se ascunsese după Leda. Vreme de trei ani de zile scrisese fără încetare poezii şi le distrusese sistematic pe toate, deşi ştiuse sigur în acei ani că ar fi fost mai bine să nu mai facă nimic şi să cureţe mai întîi izvorul, schimbîndu-şi modul de viaţă. Îşi scrisese lungul poem, deşi ştia că va lăsa în el urmele unei minţi încîlcite. În cele din urmă îşi luase în casă o străină, deşi ştia că cele două caractere ale lor erau incompatibile, oricît se atrăgeau reciproc.

Imaginea Hannei Piccard apăru în faţa lui. Simonetti îi văzu capul pieziş de la spate, exact în clipa în care pufnea în rîs în maniera ei caracteristică : capul i se mişca înainte, nasul cîrn i se ridica, gura i se deschidea, părînd că muşcă ceva. Lui Simonetti îi părea extraordinar de urîtă cînd pufnea astfel în rîs, şi îl indispunea cînd vedea acest spectacol. Dar o tot văzu mereu, pieziş de la spate : capul i se mişca înainte, nasul cîrn i se ridica, gura i se căsca şi părea că-şi înfige dinţii în ceva ; îngrozitor de urît. Simonetti se simţi amuzat de această imagine supărătoare, dar îşi clătină capul, ca să izgonească amintirea Hannei. Apoi îşi aduse aminte cum îşi clătina în copilărie pînă noaptea tîrziu dinţii de lapte gata să cadă, degustînd durerea, plîngînd de durere. Micul Andrea era supărat pe lume, pe întreaga lume, pentru că lumea nu era orîndu-

ită așa cum ar fi vrut el. Își hîțîna cîte un dinte care se clătina, pentru că lumea era dușmana lui. „Scăldat în sînge au să mă găsească, și atunci, da, atunci, au să mă primească. N-au să aibă încotro, pentru că zac aici într-un lac de sînge." Dar lumea nu-l primi. Se dădea în fiecare zi cu capul de pereți, micul tiran. În fiecare zi se rănea lovindu-se de pereții ridicați de el însuși, pentru că era propriul său dușman. Ca să poată îndura durerea, trebuia să ajungă ca ea să-i placă. Ca să poată rămîne propriul său dușman, trebuia să facă ceea ce nu voia să facă. Devenise un obicei. Să hîțîne, și să tot hîțîne, pînă noaptea tîrziu. În același mod se chinuia și Zuccarelli pe el însuși cu insomnia lui.

Simonetti se aplecă spre capul de femeie pe care îl ținea în poală. Zîmbetul ei era vag, și totuși îi lumina întregul chip : radia, ca și cum femeia și-ar fi văzut iubitul că se apropie. Zîmbetul ei era la fel cu cel al micului Buda care îi stătuse cuminte la căpătîi, prin toate furtunile, timp de șaptesprezece ani. În timp ce dezmierda buzele de piatră, Simonetti înțelese de ce în tot ceea ce iubea descoperea pînă la urmă aspectul respingător și imperfect, ca să se poată distanța de ceea ce iubise. Se distanțase sistematic de dragostea lui. Crearea unei distanțe însemna instituirea unui hotar. Hotarele erau instituite de o teamă deghizată în rațiune, iar aceasta nu era nimic altceva decît refuzul lui de a fi în viață. Din acest refuz luase naștere dorința de a lua distanță de ceea ce este viu, de a se plasa mai presus de ceea ce este viu și de a se elibera, ceea ce însemna orgoliu.

„Dobitocule ! Mare dobitoc mai ești ! Spun asta cu bună știință și mă bucur să simt că în sfîrșit spun asta cu bună știință. Lașule !"

Da, nu era decît orgoliu să nu vrei să faci parte din ceea ce este viu, să nu vrei să faci parte din rîsul urît al iubitei tale. În plus, urîțenia rîsului Hannei nu era urîțenia ei. Hanna rîdea. Urîțenia rîsului ei era el însuși. Tot ceea ce îi declanșa pasiunea, partea plăcută și cea neplăcută, — era el însuși, era propriul său suflet. Șlepul ticsit de cunoștințe, care îi îngreuna înaintarea și care îl înstrăina de ceea ce este viu, — era el însuși, era propriul său suflet. Arheologii își croiau drum spre straturile cele mai

de jos ; peisaje preistorice nevăzute de nici un om, erau reconstruite ; arheologii găseau, datau, delimitau și conservau ; muzeele și bibliotecile se umpleau ochi ; pardoselile se încovoiau sub greutatea trecutului, beciurile memoriei se revărsau ; arheologul, apatridul, dezrădăcinatul, străinul, era el însuși, era propriul său suflet. Împărăția fricii, unde trăiau domnitorii și se luptau pentru putere și se însingurau, — era el însuși, era propriul său suflet. Împărăția fricii, unde fiecare serviciu de informații lucra împotriva celuilalt, unde peste fiecare rețea de măsuri de securitate se arunca o altă rețea de măsuri de securitate, împărăția în care pînă la urmă deveneai propriul tău dușman și doreai pieirea, — era el însuși, era propriul său suflet. Fiecare pas al doamnei Satisfacție era urmat inevitabil de pasul doamnei Insatisfacție, deoarece erau două picioare ale aceluiași trup, iar neliniștea generată de această alternanță, cu atît mai mare, cu cît se mergea mai repede, — era el însuși, era propriul său suflet. Cel ce dorea să se păstreze pe sine și care se ciocnea cu ceilalți și cu sine însuși, care cucerea în fiecare clipă teritorii și era în același timp chinuit de teama de a le pierde, — era el însuși, era propriul său suflet. Cel care dorea să se piardă pe sine însuși și care se eschiva, care sacrifica teritorii și dorea să fie un nimeni, — era el însuși, era propriul său suflet. Cămașa de forță a vieții sale, cămașa de forță a apercepției și a trăirii, a tuturor limitărilor, — era el însuși, era propriul său suflet.

Lumea nu avea hotar. El îi stabili hotarul. Lumea exista fără deosebire. El făcu deosebirea. Lumea exista fără nume. El era numele. Lumea era nenăscută. El o născu, în fiecare secundă, numind, deosebind, limitînd, și-și arătă sieși o lume. Ce era lumea, ce era sufletul ei, făcute amîndouă din aceeași materie ? El era existentul, fără nume, fără deosebire, fără hotar, fără moartea care suscită totul, fără viața care fărîmițează totul, el era existentul, nenăscut. Ce era lumea, ce era sufletul ei, făcute amîndouă din aceeași materie ? O stea în dimineața palidă, o bulă de aer într-un rîu, un fulger pe cerul de vară, o lampă pîlpîitoare, o idee, un vis. Părea că cel mai bun lucru era să facă ceea ce trebuia făcut, fără grabă, fără șovăire, fără așteptare. Să-și schimbe configurația,

fără să vrea să aibă o configurație, să lunece dintr-un joc în celălalt, fără să bage de seamă, cîtuși de puțin stingherit. Așa cum Pepe Kurhajec era invizibil, și se delecta vizibil de asta, da, chiar așa.

„Dar atunci de unde știi că mă vezi, Andrea ?“ „De unde știu, Pepe ?“ „Da, Andrea.“ „Nu știu, Pepe.“ „Atunci nu știi prea multe, Andrea !“ „Așa e, Pepe. Nu știu de unde știu. Și acum mă dau bătut. Iar tu, frumoaso, pe care te țin în poală, mi-ai devenit mult prea grea. Mă dau bătut.“

După ce-și eliberă mîinile din strînsoarea chinuitoare a curelelor samarului, Simonetti se plimbă o bucată de vreme pe terasă. Îi făcu plăcere să simtă sub tălpi plăcile, calde încă, și simți și fiecare neplaneitate. Umerii, pe care în timp ce cugetase și-i ridicase involuntar, ca și cum ar fi trebuit să susțină cine știe ce povară, i se lăsară în jos. Se simți deodată ușor și degajat, acum, cînd renunțase în sfîrșit să vrea să știe cum de știa ceva. Părea că, după ce navigase cu vele zile în șir pe o mare agitată, intră spre seară, cu pînzele întinse, într-un mic port, lunecînd pe o apă netedă ca oglinda.

Merse pe terasă, așa cum mersese o singură dată, într-o dimineață de sîmbătă, în piața de pe *campo dei Fiori :* obosit după o săptămînă de muncă grea, cu umerii la locul lor, nepăsător, fără prejudecăți. Nu-l supăra nimic. Făcea ceea ce avea de făcut, fără grabă, fără șovăire, fără așteptări prea mari, mișcîndu-se fără încetare. Precupețele se purtau față de el exact așa cum voia să se poarte cu el. Străbătea o lume fără nume. Sardelele în gheață pisată erau sardele în gheață pisată, și nu erau sardele în gheață pisată : nu trebuia decît să vezi, să vezi limpede și curat, limpede și precis, ca pocnetul greutăților pe platoul unei balanțe. Așa se plimbă Simonetti pe terasă, foarte prezent în ușoara sa absență, și în cele din urmă se cățără pe balustradă.

În trecut, Simonetti se silise adeseori să ia loc pe balustradă, la trei sute de metri deasupra unei mări încremenite, ca să-și afle măsura răului de altitudine, și să plutească între dorință și teamă, cu burta suptă, cu degetele de la picioare curbate. O, veșnică șovăială ! Transpirînd de frică, simțise cum îi lunecă pe tors

tentaculele spațiului, iar în spate se așteptase să simtă sulițele unor dușmani. Își închipuise propria cădere, țipătul său de ciudă și secunda morții sale. Mîini în mănuși de cauciuc culegeau de pe stînci resturi ale țestei sale și ale creierilor săi. Stătuse acolo ca un poet în vîrstă de două sute de ani, între busturile unor celebrități de mult uitate. Stătuse acolo ca omul apatrid și dezrădăcinat din multe poezii, prefăcut într-un masochist neputincios, dornic să fie preluat în spațiu și să-și anuleze divorțul.

În seara aceea Simonetti stătu pentru prima dată comod între busturi, fără să simtă forța de sucțiune a dorinței sale, vindecat, lucid și oarecum moleșit. Cu totul pe neașteptate ajunsese în epoca nouă, dar acum nu mai era un căutător în spațiu. Văzu lumina unei stele care poate că nu mai exista, și pălăria de soare a Ledei, smulsă de vînt de pe capul ei și depusă pe stînci la zece metri sub terasă. La curbele drumului de coastă se încrucișau în întuneric fasciculele de lumină ale autovehiculelor. Pe mare pîlpîiau lămpi : pescarii din Atrani ieșiseră în larg. Nu mai rămîneau acum decît să vezi, fără patimă, să vezi netulburat, limpede și precis, ca pocnetul unor greutăți pe platoul unei balanțe. Simonetti se simți ușor și degajat, eliberat de orgoliu, și pentru prima dată inteligent.

UN VIOLENT CURENT DE AER ÎN CATACOMBE

ÎN ZILELE CARE URMARĂ MORȚII LUI ALDO Moro, Hanna Piccard făcu o constatare : că viața politică haotică din Roma începuse s-o plictisească. Ceea ce suportase timp de doi ani de zile începu acum s-o enerveze : patima ostentativă a bărbaților italieni, toanele lor, firea lor lipsită de credibilitate, superficialitatea și egoismul lor. Chiar la toaletele publice ale unui oraș tot mai plin de praf, Hanna Piccard dădea de afișe în chenar negru, pe care, într-un limbaj eroic, se protesta împotriva barbariei terorismului.

Zaccagnini, secretarul de partid al creștin-democraților, răspunzător de hotărîrea de a nu duce tratative și de declarația în care se nega autenticitatea scrisorilor lui Moro, își debitase primul comentariu plîngînd : „Nu cred că pot rosti în această clipă cuvinte potrivite. Îmi lipsesc, nu le găsesc, nu le pot găsi. Mă gîndesc la familia lui, la cei dragi lui, la durerea lor de nespus. Mă gîndesc la ceea ce a fost Aldo Moro pentru noi toți, pentru democrația italiană." De după zăbrelele sale din tribunalul de la Torino, Renato Curcio, unul din întemeietorii Brigăzilor Roșii, rostise următoarele cuvinte : „Este fapta umanitară cea mai înălțătoare cu putință în această societate împărțită în clase." Cossiga, ministrul afacerilor interne și răspunzător de acțiunile de căutare eșuate, își asumase rolul de țap ispășitor și își dăduse demisia. Nu încăpea nici o îndoială că la următoarea schimbare de cabinet, avea să i se încredințeze din nou aceeași înaltă funcție. Mulți rămăseseră la părerea că răpirea fusese prea eficient organizată ca să poată fi opera unor italieni. „Bine" își zise Hanna, „la urma urmei, și sifilisul vine tot din Franța." Și pufni într-un rîs molcom, cînd parcurse tele-

gramele trimise de șefii de guverne din străinătate. În telegrame se lua cunoștință, cu dezgust, cu silă, cu oroare, cu indignare, cu groază, cu uimire, dar și cu regret, de moartea eminentului om de stat.

Pînă la urmă, mai primi și comentariul lui Simonetti privitor la răpire. În dimineața zilei de marți găsi scrisoarea lui în camera ei din *piazza* Colonna. Două stele de mare lunecară dintre filele de hîrtie și o liniștiră. După ce-și vîrîse nasul în plic și după ce căutase acolo, în zadar, mireasma trupului lui Simonetti, începu să citească.

„Memo. De la. Către. Parafa. Bună dimineața, Hanna. Bănuiesc că ești pe punctul de a scrie un articol grozav pentru numărul de sîmbătă. Italia jelește moartea lui Aldo Moro. Scene emoționante. Care ți-e punctul de vedere ? Cel al profanului amuzat ?

„Afacerea Moro a fost un spectacol al massmediilor, și, privită astfel, importantă și pentru profani. Oamenii politici s-au sinchisit îndeosebi de așa-numita formare a imaginii în rîndurile publicului. Ei își sapă propria groapă : de dragul formării imaginii, se vor lăsa tîrîți spre o tot mai mare tîmpenie, încît pînă la urmă nici unul din ei nu va mai putea constata nici o deosebire între el însuși și un ministru. Poporul vrea să fie guvernat. Teroriștii s-au folosit și ei de massmedii, și foarte comod. Moro n-ar fi fost răpit dacă răpitorii n-ar fi putut conta pe o anumită curiozitate a presei, o curiozitate ajunsă pînă la ultima limită imaginabilă : Moro a fost pur și simplu împușcat pe *via* Fani.

„Tratativele. Guvernul ar fi trebuit să ducă tratative, duduie. «Acum e război», a fost exclamația generală. Foarte bine : în vreme de război nu e lucru neobișnuit să duci tratative cu inamicul, pe care îl acuzi în același timp de cele mai josnice mîrșăvii. Nu se duc tratative cu corupții din propriile rînduri, cu foști fasciști, cu oameni de afaceri din lumea interlopă, cu teroriști arestați? În primul rînd interesul deținătorilor puterii. De ce n-au vrut să ducă tratative ? E extrem de ușor să imaginezi teorii ingenioase despre comploturi, e extrem de inteligent să gîndești cît mai simplu cu putință. Politicienii nu sînt oare și ei oameni ?

„Această răpire spectaculoasă a fost punctul culminant al unei terori care dura de ani de zile și pe care guvernul n-a reușit s-o țină sub control. Frica a fost mare și s-a transformat în panică atunci cînd aparatul puterii a fost nimerit în miezul lui. Toată lumea s-a temut de o lovitură de stat. Roma a fost în acele zile un oraș părăsit. Ce face un om cînd e cuprins de frică ? Își încuie toate porțile și se închide în mijlocul nălucirilor sale. Nălucirile au fost în acest caz așa-numitul stat democratic, constituția declarată pe loc ca sacră, și instituțiile republicane divinizate numaidecît după aceea. Teroriștii au fost numiți barbari. Rîndurile s-au strîns, toată lumea a luat poziție, umăr la umăr, împotriva barbariei. Ce curaj ! Totuși, multe evenimente indică în această afacere o lipsă de încredere în sine în sînul guvernului.

„Se știe că Andreotti și Zaccagnini au luat hotărîrea lor fatală la patruzeci și opt de ore după ce s-a difuzat știrea răpirii. Redactorului-șef al ziarului partidului i s-a interzis să publice un comentariu neconform cu această hotărîre. Hotărîrea de a nu duce tratative, cu greu poate fi numită o hotărîre bine cumpănită. Nu se cunoșteau nici măcar pretențiile răpitorilor. De ce s-au cramponat cu atîta încăpățînare de această linie, în ciuda numeroaselor păreri contrare ? De frică să nu-și piardă obrazul ? Publicul înghite orice, dacă i se servește așa cum trebuie. Trei zile de pregătire a atmosferei și o alocuțiune televizată, bine regizată, ar fi fost de ajuns ca să convingă publicul de absoluta necesitate de a se duce tratative. Acest guvern pune omenia mai presus de orice. Și așa mai departe. Nu s-a petrecut nimic. N-am simțit decît siguranță și slăbiciune, mascate de o atitudine sfidătoare.

„Teroriștii au avut din capul locului de gînd să-l ucidă pe Moro. Spui tu. Publicitatea și o cît mai mare derută cu putință la adversar au fost singurele lor scopuri. Spui tu. Dar Moro a fost audiat de un tribunal al poporului, iar procesele verbale ale audierii vor fi aduse la cunoștința poporului. Moro însuși a stăruit în scrisorile sale să se ducă tratative. Ar fi făcut el oare acest lucru, dacă ar fi știut că brigadierii nu erau dornici de tratative ? Moro a fost condamnat la moarte. Sentința a fost executată. Sentința n-a fost executată. Răpitorii propun să-l schimbe pe

Moro pe treisprezece deținuți. Un ultimatum. Încă un ultimatum. Chiar și în comportarea teroriștilor s-au putut observa semne de ezitare și de nehotărîre. Se aștepta o ofertă. Dar guvernul n-a fost dispus să facă o ofertă cu privire la viața unuia din cei mai mari fii a săi de după război.

„Adevăratul mers al lucrurilor n-are să fie cunoscut niciodată. Sînt prea multe oglinzi în jurul faptelor. Pentru moment, adevăratul mers al lucrurilor nici nu contează prea mult. Nu contează dacă guvernul a luat, poate, totuși, legătura în secret cu Brigăzile Roșii și a ajuns pur și simplu prea tîrziu. Contează ceea ce am văzut noi timp de cincizeci și cinci de zile. Am văzut chipul nemilos al puterii. Am văzut că Moro a fost sacrificat de prieteni politici cu care a colaborat mai bine de treizeci de ani. A fost sacrificat. În această privință nu poate exista nici o divergență de păreri.

„Unii s-au plîns de o lipsă de încredere în politică. Ei bine, oamenii la putere au făcut desigur tot posibilul ca să restabilească încrederea politică. Retorica a fost ridicolă și rușinoasă. Familiei Moro i s-a dat de înțeles că guvernul va face tot ce va fi juridicește posibil pentru a-l elibera pe Moro. Tot ce va fi juridicește posibil. Cînd scrisorile lui Moro au devenit prea sincere și dure, guvernul nu s-a sfiit să le pună la îndoială autenticitatea. Cu toate că stilul acelor scrisori era incontestabil stilul prolix și învăluitor al lui Moro.

„Alde Andreotti, Cossiga și Zaccagnini erau pur și simplu morți de frică. Zeci de mii de militari fură mobilizați, însoțiți de echipe de televiziune și de reporteri de război, dar conducătorul dispărut n-a fost de găsit. În cele din urmă, marele om de stat ar fi putut fi schimbat pe treisprezece deținuți. Acest schimb ar fi urmat să fie considerat o izbîndă a Brigăzilor Roșii, și pe drept cuvînt. Guvernul s-a simțit, evident, prea slab ca să înghită o asemenea pierdere, și s-a ascuns în spatele legii și al interesului de stat. Moro a căzut victimă slăbiciunii propriului său partid.

„A trecut încă prea puțin timp ca să putem spune ceva despre importanța terorismului italian și a celui german. Mi se pare clar un lucru : că terorismul este o boală a

unui anumit tip de societate. Această mișcare își are rădăcinile în revolta împotriva societății de consum, care și-a atins un prim punct culminant în anii șaizeci. Un aspect al terorismului este așadar cel al criticii romantice a culturii. Este răzvrătirea romantică, decadentă, armată, nelegiuită, și lipsită de perspectivă, împotriva societății industrializate, în care așa-numita libertate a individului, mulțumită bunăstării, ne-a înstrăinat unul de altul. Este răzvrătirea împotriva vieții pe hîrtia cu pătrățele a birocrației.

„Dar orice răzvrătire romantică își găsește sfîrșitul firesc în echipele de șoc, negre sau roșii, de stînga sau de dreapta, în apariția unor ramuri mici, bine organizate, înarmate pînă în dinți, ca și cum ar trăi din nou în junglă, prevăzute cu o ideologie care duce la dictatură. Este răzvrătirea deznădăjduită împotriva propriei deznădejdi, răzvrătirea neputincioasă împotriva propriei neputințe. Există cu siguranță o legătură între tendințele spre sinucidere ale civilizației perfecționate și aceste plutoane de sinucigași.

„Critica romantică a culturii a însoțit apariția societății industrializate și este o necesară parte componentă a acestei dezvoltări : este în fapt critica intelectului în sine, care divizează, numește și limitează. Nu e nimic altceva decît asta și nu e nimic mai mult decît asta. A devenit o critică fără perspectivă.

„Din cînd în cînd resimțim un dor nostalgic după epoca de magie și de cult animist, după epoca religiei și a marilor sisteme metafizice, dar acum sîntem prea copți pentru aceste forme de conștiință. Din cînd în cînd ni se face dor de viața într-o comunitate închegată, dar nu mai sîntem în stare să trăim fără o noțiune puternică a individualității. Studiem ritualurile vechi, pentru că nu mai putem să luăm parte la ele. Interesul nostru pentru culturile vechi, pentru arta veche, pentru literaturile vechi, pentru filosofia veche, este în primul rînd un interes estetic. Lipsa de vitalitate esențială ne-o arată în modul cel mai clar artiștii care s-au lăsat inspirați de fel de fel de forme ale artei primitive.

„Fii atentă la loc. De mulți ani de zile sîntem, în viața culturală a Europei Occidentale, martorii fenomenelor de

paralizare și al exceselor care însoțesc întotdeauna decadența. Ne aflăm într-o fază de tranziție : nu izbutim să ne dezbărăm de concepțiile străvechi și preconizăm formarea unui alt tip de lume a ideilor, a unui alt tip de conștiință. Suspinăm sub povara trecutului, sub povara cunoașterii noastre enciclopedice. Relația dintre viața în actualitate (adică în eternitate) și viața în trecut (adică în timp) este zdruncinată din temelii. Aceasta este insomnia lui Zuccarelli.

„Intelectul care divizează, numește și limitează ne dă impresia, și nu e mai mult decît o impresie, că sîntem separați de lume și de noi înșine. Din această conștiință de a fi separați, din această iluzie, ia naștere o dorință de unitate, care poate lua multe înfățișări ; cele care argumentează cu atîta zel fărîmițarea imaginii noastre despre lume o pot face și ele să se exprime, fie și într-o formă negativă. Numita critică a culturii, care își are rădăcinile în acea năzuință după un punct fix, sau după o idee cuprinzătoare, nu oferă nici o perspectivă esențială a acestei poziții. Vitalul dispreț față de moarte al teroristului și cinismul obosit de viață al deținătorului puterii au un izvor comun : neputința de a sparge armura intelectului și de a înfrînge sentimentul de a fi separat.

„Mă apropii de sfîrșitul monologului meu din seara asta și de sfîrșitul insomniei mele. Întorc trecutului spatele și mă aventurez într-un unic gînd utopic. Ca să-ți expun excepționalul meu simț al realității, am să leg acest gînd de un dat faptic : densitatea populației lumii.

„Prezicerile sînt divergente, dar putem admite că populația globului se va dubla pînă către sfîrșitul acestui secol. Acesta este cel mai important dat pentru orice gînd utopic. Pronosticul unei dublări, sau chiar al unei triplări, a populației globului, este neliniștitor. Va exista oare destulă energie pentru a supraviețui cu atîția în același timp ? Ne-am putea comporta ca niște animale, măcelărindu-ne și mîncîndu-ne reciproc, pentru a menține echilibrul natural. Să pornim de la ideea că guvernul mondial va ști să țină în frîu bestia, și că, de dragul imaginii despre lume, va pune omenia mai presus de toate. Populația globului se dublează, îngrămădită în orașe mari. Ia naștere lipsa de spațiu, pentru că o mare parte a acestei planete este nelo-

cuibilă, iar alte planete locuibile n-au fost încă descoperite. Numai densitatea populației, viața sub presiunea acestei densități, ne va sili să ne dezvoltăm în mod mai eficient conștiința unui spațiu interior.

„Asta înseamnă că trebuie să ne confecționăm și altă idee despre individ și despre existența lui, o idee care să ofere mai mult spațiu. Privind lucrurile superficial, trupul tău este într-adevăr un trup, un trup olandez solid, cu cîteva adînciturі superbe. Vai ! Oarecare reflecție ne învață că acest trup nu e nimic altceva decît o condensare vremelnică a materiei dintr-un spațiu imens. Vai ! Cunoaștem acel spațiu, în mod firesc, deoarece provenim din el și mai facem încă parte din el, dar uităm acest lucru, induși în eroare de impresia covîrșitoare a unei forme de prezentare, trupul, care produce la rîndul ei zece mii de alte forme de prezentare. Uneori sîntem în stare o clipă să uităm această formă de prezentare, să ne desprindem de noi înșine și de țelurile noastre, și devenim conștienți de spațiul nostru originar, de vid. În trecut s-au dezvoltat diferite metode de a antrena conștiința în perceperea vidului. De ce să nu le folosim ? Trebuie să încercăm. Pe scurt, avînd în vedere densitatea crescîndă a populației, poate că sîntem predispuși la o estompare a ideii individualității.

„Căci apropiindu-se de dorința sa
Mintea ni se adîncește într-atîta
Încît amintirea nu se poate întoarce înapoi.“

„Pacea nu ne va fi adusă de oamenii de la putere, nici de luptătorii pe baricade, indiferent de care parte se află. Asta e sigur. Se numea Glafylos, cel îndrăgit, și se potrivea cu propria sa minte. Șaizeci de ani a trăit, om cu totul liber. A călătorit în Apus, dar și în Răsărit.

„Acum plec la Ravello și am să iau și niște prosoape de baie pentru tine.“

În dimineața următoare, Hanna Piccard apăru, într-un taioraș negru, în biserica *San Giovanni in Laterano*, ca să asiste la slujba funerară a lui Aldo Moro. În ajun sosiseră la aeroport delegațiile multor țări și toate fuseseră salutate la nivelul cuvenit. Limuzine blindate vîjîiră prin

Roma, și unor agenți motorizați le făcu plăcere să mâture traseele: ca niște heralzi trecură pe *via dei Fori Imperiali.* În hoteluri, multe etaje fură cercetate cu privire la prezența unor explozivi și a unor aparate de ascultare. În timpul nopții fu pieptănat și San Giovanni. Elicoptere patrulau deasupra orașului. Peste rețeaua de măsuri de securitate care zăcea întinsă de luni de zile deasupra Romei fu aruncată o nouă rețea de măsuri de securitate. Democrația trecuse cu bine o încercare grea și, arborînd multă tehnologie modernă, Italia se situa în rîndul celor mai civilizate țări ale lumii.

Hanna Piccard se simți prost că se vîrîse într-un taior negru și că se ducea la San Giovanni. În timp ce-și ridica privirea spre una din camerele de luat vederi atîrnate în navele colaterale ale primei biserici a creștinătății, o enervă dorința ei de a compătimi și de a se îndurera. Ar fi putut la fel de bine să intre într-un bar ca să vadă spectacolul la televizor. Goală și duhnind a sudoarea nopții, ar fi putut vedea din patul ei cum lunecă lent și respectuos camerele de luat vederi de-a lungul chipurilor unor șefi de stat, ale unor miniștri, ale unor miniștri adjuncți, și aproape a întregului corp diplomatic. Recunoscu mulți interpreți de roluri principale ai teatrului mondial, toți cufundați în reflecții escatologice, așa cum sugera camera de luat vederi care rătăcea printre monumente funerare, ca și cum ar fi căutat chipul senin al unui mort. Din păcate, statul nu primise învoirea de a putea dispune de cadavrul lui Aldo Moro : îl ceruse familia.

Familia Moro își încheiase lupta cu următorul comunicat de presă : „Familia dorește ca voința expresă a lui Aldo Moro să fie respectată întru totul de autoritățile de stat și de partid. Cu alte cuvinte : nici o singură manifestare publică sau solemnitate sau cuvîntare ; nici doliu național, nici funeralii de stat sau medalie comemorativă. Familia se învăluie în tăcere și dorește tăcere."

Aldo Moro, omul care timp de treizeci de ani trăise în centrul puterii, ca deputat, ministru, prim-ministru și președinte de partid, precizase în una din scrisorile sale, în legătură cu înmormîntarea : „Nu doresc, repet, oamenii puterii în jurul meu. Îi vreau lîngă mine pe cei care m-au

iubit cu adevărat și care mă vor iubi în continuare și se vor ruga pentru mine. Dacă toate acestea sînt îndeplinite, facă-se voia Domnului. Dar nu lăsați pe nici un responsabil să se ascundă în spatele îndeplinirii unei așa-zise îndatoriri."

Aldo Moro a fost înmormîntat la Torita Tiburina, un sat la nord de Roma. Sătenii i-au purtat pe umeri sicriul pe străzile satului.

Regizorul emisiunii de televiziune fu de părere că trebuie să îmbărbăteze poporul îndoliat cu imagini de viață tînără. Minute în șir fu surprinsă și urmărită pe galerie fata care îi întorcea organistului filele notelor.

Hanna Piccard își închise ochii și parcurse în gînd bisericile din Roma pe care le vizitase cu Andrea Simonetti : *Santa Maria in Trastevere, San Luigi dei Francesi, Santa Maria del Popolo, San Clemente, San Carlo alle Quattro Fontane, San Andrea al Quirinale, San Ivo, Santa Maria Maggiore, Santa Maria sopra Minerva, San Paolo fuori le Mura, San Pietro in Vincoli, Santa Susanna.* Imaginile acestor biserici se contopiră într-o arhitectură unică. Hanna văzu o piață, o fațadă clădită în ritmuri unduitoare, înnegrită de gazele de eșapament, invadată de porumbei cu aripi fîlfîinde. La brațul lui Andrea se cățără pe scări, trecu prin portalul cu uși batante, unde femeile își acopereau umerii goi, pe lîngă scoica de marmură în care se evapora apa sfințită. Apoi se desprinseră unul de altul, ca de obicei. Hanna o luă singură prin nava centrală, ridicînd privirea spre pictura de pe tavan : o arhitectură aparentă care se clătina și se dădea peste cap, o biserică cerească deasupra celei pămîntești. Capele, monumente funerare, lumînări aprinse, fresce, o babă îngenuncheată, însoțită de nepotica ei, vocea unui ghid, monede în automatul de lumină, fascicule de lumină de seară în capelă. Iar în depărtare, Hanna auzi din cînd în cînd fluieratul discret și cu care o chema Andrea, răsfrînt de bolți.

Pe o scară în spirală coborî în biserica de jos. Acolo privi sarcofagele. Relieful unei perechi decedate, pus într-un medalion și flancat de păuni, care simbolizau veșnicia, o înduioșă : bărbatul își petrecuse drăgăstos brațul după spinarea soției sale. Hanna auzi fluieratul care o

chema, în timp ce cobora în sanctuarul lui Mitra, unde cîndva sîngele taurului îi purificase pe credincioşi. Căldură umedă. Mai adînc şi tot mai adînc pătrunse Hanna printre stînci, la douăzeci de metri sub oraş. Coridoare curbe, unde erau stivuite cranii. Catacombe. Deodată stucatura elegantă a unei bolţi romane, inscripţii latineşti în peretele de stîncă, lămpi pîlpîitoare, răcoare ; un inexplicabil curent de aer îi trecu pe lîngă picioare ; piatra năduşea.

În cele din urmă Hanna se aşeză pe vine, într-o firidă întunecată, invizibilă, şi ascultă plină de dorinţă fluieratul care se apropia. Andrea trecu prin faţa firidei, fără s-o descopere. Dispăru, se mai întoarse de cîteva ori înapoi şi n-o găsi. Ea vru de fiecare dată să-şi întindă mîna spre picioarele lui, dar nu mai putu.

Cînd ieşi din biserica San Giovanni, Hanna Piccard luase o hotărîre. Insuportabila strîngere de inimă la care o dusese dorinţa, dispăru pe loc, şi, uşurată, Hanna se legănă pe cablurile camerelor de luat vederi. Se simţi liberă să meargă şi să stea unde vrea, şi păru că în sfîrşit poate cugeta iarăşi limpede.

Între coloanele porticului fu oprită de un militar. Ţeava carabinei era îndreptată spre pîntecul ei.

— Încotro vreţi să mergeţi, doamnă, încotro vreţi să mergeţi ?

— În partea aceea, — răspunse Hanna, şi arătă peste umărul lui, spre piaţa din faţa bisericii San Giovanni.

— Pentru moment nimeni n-are voie să iasă din biserica San Giovanni. Măsuri de securitate.

— Dar vreau să plec de aici.

— Doamnă, nu ne faceţi dificultăţi.

— Dumneata îmi faci mie dificultăţi.

— Am ordin să opresc pe toată lumea.

— Ce e aiureala asta ?

— Măsuri de securitate.

O scoase din pepeni faptul că tocmai acum e împiedicată să iasă dintr-o biserică, să părăsească Roma şi bisericile ei. Locul cu pricina nu i se păru lipsit de semnificaţie : între coloanele unui portic îl văzuse pentru prima dată pe Andrea Simonetti, şi între coloanele unui portic

era acum oprită, după ce simțise că nu-l mai vrea. Soldatul făcu un pas mic înainte și roși cînd îi atinse o clipă Hannei șoldul cu țeava carabinei.

Pînă la urmă, un căpitan păru dispus să facă pentru ea o excepție de la regulă, după ce ea îl lăsase să înțeleagă pe ocolite că graba ei era pricinuită de complicațiile unei afaceri amoroase. Tăcută, se puse sub protecția lui personală și tot tăcută se lăsă însoțită în afara cordonului. După ce îi mulțumi căpitanului pentru amabilitate, se grăbi spre mașina ei. Înainte ! Din acea clipă se afla în drum spre Amsterdam.

CA O GHIULEA VÎJÎI MAȘINA PE AUTOSTRADA spre sud. Hanna Piccard stătea tăcută la volan și trăgea din cînd în cînd cu coada ochiului spre Leda, pe care o întîlnise cu o oră înainte în fața blocului din Monte Mario. Fata se îmbrăcase în negru și portocaliu, o combinație de culori care amintea de o insectă tropicală, și voise să meargă și ea la Ravello.

— Poți să vii cu mine dacă-mi explici mai întîi precis de ce ți-a venit netam-nesam ideea să pleci la Ravello.

Leda tăcu. Hanna se dusese sus ca să-și împacheteze catrafusele. Vorbise cu Ernesto la telefon și îi spusese că speră să se întoarcă în cursul serii de duminică în apartamentul ei. Ernesto era la curent cu cele întîmplate.

— Nu trebuie să strîngi nimic. Nu, nici pe prietena ta. Dar te rog să ai grijă să pot folosi numaidecît camera de baie. Ce ? Cu cea mai mare plăcere. Ești o comoară.

Cînd se întorsese jos, Leda mai stătea tot în vestibul, lîngă geanta ei de *week-end*.

— Ei, acum știi ? Plec peste cinci minute.

— Vreau să plec la Ravello ca să-l văd pe Andrea.

— Atunci plec singură.

— Așteaptă.

Leda despăturise pe capota mașinii pagina sportivă a unui ziar, și îi arătase un articol despre concursul de înot Neapole-Capri-Neapole. Voia să vadă concursul. „Tu și sport ?“ Leda roșise cînd luase în gură numele greu de pronunțat al unui înotător olandez, și cu această îmbujorare își cucerise locul în mașină.

— Jan Zocher ?

— Da. Întocmai. Nu cumva îl cunoști ? E renumit în Olanda. Locuiește la Amsterdam. Uiterwaardenstraat 135.

— Uitenwaardenstraat ?
— Da. Ce înseamnă asta ?
— Ce te-a apucat ? Plecăm.

Mașina vîjîia pe autostrada spre sud. Leda avusese grijă de merinde pentru două persoane. Mai întîi făcu să foșnească pungile de hîrtie. Ogoare de porumb. Orășele vaporoase pe creste de coline. După o jumătate de oră, întrebată, aduse la cunoștință ceva despre conținutul pungilor de hîrtie. Ogoare de porumb. Viaducte. După o oră, Hanna recunoscu în sfîrșit că-i e foame.

— Și de fapt de ce pleci la Ravello ? — întrebă Leda, în timp ce-i întindea Hannei un sandviș. Hanna închise ferestruica de lîngă ea. — De fapt, de ce pleci la Ravello ? — Leda închise ferestruica de lîngă ea.

— Ca să-mi pun la punct treburile cu Andrea.
— Nu vorbești prea clar.
— Ba vorbesc foarte clar.

Hanna își puse sandvișul pe bord și iarăși trecură pe lîngă mașină multe, multe ogoare de porumb.

— Andrea n-are *glamour*, — oftă Leda în cele din urmă.

— Atunci nu te-ai uitat niciodată bine la el.

— Poartă întotdeauna aceleași haine. Veșnic și întotdeauna vestonul acela de culoarea nisipului.

— Atîta *glamour* are. *Glamour*. Ce cuvînt oribil !

— Vîrfurile degetelor le are cafenii, de pe urma fumatului. Fumatul nu mai e la modă. Nu mai am de gînd să-i spun că ar trebui să se lase de fumat. Și nici nu știi niciodată precis ce gîndește. Îl mai iubești ?

— Interesantă întrebare. Următoarea întrebare.

— Te-a dat afară din casă. În toiul nopții. Nu pot să-mi închipui că-l mai iubești.

— Nici eu nu pot să-mi închipui asta.
— N-are *glamour*.
— Leda, folosești un cuvînt îngrozitor de stupid.

— Știu. De aceea îl folosesc. *Glamour* este suprafață, și am de gînd să duc de aici înainte, o bună bucată de vreme, o viață superficială. Nu mai vreau lecții de artă. Nu mai sînt prizoniera lui Andrea Simonetti. Ani de zile m-a ținut prizonieră la mezanin. Nu exagerez. M-a ținut prostește prizonieră la mezanin. Acum cîteva luni, nici

nu-mi vine să cred, dar acum vreo cîteva luni, mai credeam încă în poveștile lui. Că a visat un fluture și așa mai departe.

— Nu mai ești copil.

— Găsești ?

— Bineînțeles că nu mai ești copil, ești o regină a frumuseții, cu mult *glamour*. — Leda se lăsă pe spate în scaunul ei. — Cred că ar fi timpul să tragi un pui de somn pentru frumusețe.

Ogoare de porumb, vii, un băiețel care făcea semne cu mîna, soare și praf. Țara nimănui a unei stații de benzină. Impresiile erau foarte bine conturate. Vîntul cald care îi agita Hannei îmbrăcămintea. Mirosul de sudoare al casierei și bîzîitul mușteloi, care te scula din somn. Macii pierduți lîngă robinetul la care se spălase pe mîini. Și vîntul cald care îi agita îmbrăcămintea. Liberă să meargă și să stea unde vrea. Haide, deci, mai departe, înainte, moartă de frică de ceea ce o aștepta, și în mare viteză. Trecu de Neapole și prinse o licărire a mării și a plajei negre. În depărtare se zăreau munții, de un albastru spălăcit, ai peninsulei. Leda dormea acum de-a binelea.

Salerno. De aici mai avea patruzeci de kilometri. Pe drumul de coastă deschise ferestruica, pentru ca să simtă mirosul mării, al mării de un albastru profund. Simți miros de fum și de benzină, uneori și mirosul unei flori și al unor buruieni care creșteau între stînci. Un crîmpei de muzică la întîlnirea cu o mașină ce gonea în sens opus. După fiecare tunel, după fiecare curbă, apăreau noi perspective înspre *Costa Amalfitana*. Deasupra munților lunecau nori mici și albi. Sate de pescari se înghesuiau în văgăuni. Golfuri mici, peșteri în care marea se suia și cobora, plaje inaccesibile, pline de gunoaie. Pe contraforții muntelui se aflau vile, pe jumătate pitite sub grădinile lor pline de flori de pe acoperișuri ; scări duceau spre ambarcații și spre iahturile legănate de valuri. Hanna se simți mică în acest peisaj monumental, iar frumusețea luxuriantă a coastei o duru.

Între timp visă o excursie la mare, visă o auto-rulotă ticsită cu lucruri de plajă și cu cei cinci copii pe care îi născuse. Lîngă ea stătea în mașină un bărbat. Erau în drum spre casă. Copiii își pîrleau pulpele de scaunele de-

venite incandescente. Copiii se duelau cu linguriţele, iar în rulotă duhnea a animale marine, — stele de mare şi crabi, — intrate în putrefacţie. Boarfe şi glande. Cel mai mic adormise în poala bărbatului. Ochii îi obosiseră de atîta privit capetele din marea sclipitoare. Dar Hanna rîse de tot tumultul din rulotă şi îi făcu plăcere să tune şi să fulgere împotriva bărbatului, care era cu mult prea îngăduitor şi nu făcea nimic ca să păstreze ordinea. „Poţi să spui ceva? Nu mai am chef să tun şi să fulger. Las' că pun eu lucrurile la punct!"

Cîtă exaltare! Hanna claxona tot mai violent la intrarea în curbe, şi după fiecare curbă simţea că-i sporeşte ura împotriva lui Andrea. „Să-mi scrii memorandumuri! Să-mi scrii memorandumuri importante! Să mă dezechilibrezi în ultimul moment, deşi ştii cît de greu îmi vine să scriu un text atît de lung! Un memorandum! Să-mi faci un pic de masaj! Să mă lipeşti un pic de tapet! Politician sordid! Statul a făcut bine că n-a dus tratative cu nişte răufăcători. Punct şi gata. Asta a fost şi părerea exprimată de *New York Times*. Şi dacă ar fi fost numai părerea ziarului *Arnhemse Courant*. Dar nu-mi pasă. Şi scrisorile alea kilometrice ale tale. Ca să nu-ţi poţi aduna gîndurile şi aşa mai departe. Bine, uit optzeci şi trei de scrisorele scurte, scînteietoare, tandre. Dar aceste explicaţii kilometrice, autoritare, fade, ale tale... Estomparea individualităţii! Tu şi estompare! Estomparea propriei tale individualităţi colosale, vrei să spui. Tu şi eforturi spirituale. Te pomeneşti că pînă la urmă au să te canonizeze. Scrii un memorandum şi mai anexezi două stele de mare şi zece prosoape de baie. Veşnic să spui nu şi să însemne da, fir'ar să fie de treabă. Veşnic să spui nu şi să însemne da. Dar acum eu am să spun nu. Preia tu regia. Mai lasă o dată să se vadă în ce măsură eşti mai presus. Viraj. Şi fiica aia a ta, regina aia a frumuseţii, am să-i mai crăp capul într-o zi. Viraj".

La Atrani, Hanna făcu un viraj spre valea Balaurului. O prăpastie, apoi colinele verzi ale văii. Scala, intangibilă pe stînca ei, podul rupt. Prin parbrizul de sus, Hanna văzu zidurile oraşului Ravello.

După o jumătate de oră mergeau amîndouă pe cărarea care ducea spre vila Cimbrone. Hanna înainte, transpirînd în taiorul ei negru, tîrîndu-se cu o valiză pe care o punea din cînd în cînd jos, pentru că valiza era grea : în călătorie, Hanna lua întotdeauna prea multe ţoale. Leda urma la oarecare distanţă, căscînd, plictisită, cu rucsacul pe umăr.

Mergînd pe poteca grădinii, Hanna se simţi urmărită de sute de şopîrle : şopîrle nemişcate pe ziduri, în spatele ghivecelor cu flori şi pe umerii statuilor. Alternanţa de lumină şi umbră de sub pinii legănaţi de vînt îi dădură ameţeală. Scîrţîitul prundişului sub pantofi suna mult prea tare.

— Iată-l, — zise Leda printre dinţi.

— Cu genunchii lui lăsaţi.

— N-are *glamour*. Dar ce văd ? Hanna ! Şi-a cumpărat haine noi.

— Stăpîneşte-te.

Simonetti nu se simţea la largul lui în straiele cele noi, dar o uită pe Leda, cînd se apropie de Hanna, care se tîra în continuare cu capul plecat şi fu copleşită cu dovezi de respect. Scîrţîitul prundişului sub pantofi i se păru lui Simonetti că sună mult prea tare. De îndată ce se aflară faţă în faţă, Hanna o apucă de braţe pe Leda, care chicotea, şi o aduse în prim-plan.

— Fiică-ta.

— Bună, duduiţă.

— Bună, tată.

Cînd Simonetti întinse mîna ca s-o tragă pe Hanna spre el şi s-o îmbrăţişeze, Leda o şterse şi, făcînd semne cu mîna, alergă spre vilă, unde între timp apăruse *signora* Pozzo.

— Bună, domnule. Mulţumesc pentru memorandum. Ai putea mai bine să scrii poezii.

Simonetti nu răspunse nimic şi-şi vîrî mîna sub vestonul ei, spre spinarea obosită. Leda încremeni.

— Lasă-mă. Spinarea mi-e leoarcă. Put. Ţi-ai cumpărat haine noi.

Simonetti dădu din cap aprobator şi dezlipi de spate bluza udă.

— Hai să intrăm, Andrea. *Signora* Pozzo ne iscodeşte.

— Stai liniștită.

— Nu mai sînt obișnuită să te simt atît de aproape, — zise Hanna, apucînd pulsul brațului lui întins. — N-am să mă mai obișnuiesc niciodată din nou. Haidem.

Simonetti își puse mîna pe șoldul ei și rînji cînd ea îl ciupi.

— Te-ai îngrășat.

— Nu mi-am dat seama.

Ochii radioși ai lui Simonetti o descumpăniseră, atingerea trupului lui făcea să-i sporească descumpănirea, căci simțea că pînă la urmă acel trup devenise un trup destins și docil. Cînd Simonetti îi sărută ochii, atingîndu-i cu vîrful limbii genele tremurînde, Hanna îl respinse. Pentru prima dată într-un an și jumătate, Hanna simți că nu trebuie să-l mai gonească și fu convinsă că el o vrea. „Trebuie să plec de aici", își zise ea. „Cum să plec de aici ?" Dar Simonetti îi luase valiza de jos, fără nici un efort, ca și cum ar fi fost vorba de un obiect lipsit de greutate.

Valiza lui Federico Zuccarelli fu cărată de Maurizio, un băiat plăpînd, surdomut, din Ravello. Zuccarelli mergea înaintea lui pe cărare, cu pas grăbit. Purta în ziua aceea un costum gri deschis, cusut la comandă, o cămașă albă care părea abia ieșită de la scrobit, un papion de un roșu spălăcit, și pantofi eleganți. În timpul mersului Zuccarelli își privi cu plăcere pantofii, simțindu-le pielea mlădioasă, și se bucură de vîntul cald care îi ciufulea părul. Se simțea ușor după zilele sale de post ; ușor, foarte lucid și concentrat.

La Neapole, Zuccarelli coborîse dintr-un avion comercial, un taxi îl adusese în port, și de acolo se îmbarcase pentru Amalfi într-o barcă deschisă, dar cu motor. În timpul drumului rapid pe mare, privise țintă prova bărcii cu motor, întrebîndu-se de ce luase naștere acest sentiment de luciditate și de concentrație, și la ce ar putea servi. „La nimic", își răspunsese în cele din urmă sieși. „La nimic, ca de obicei." În piața satului Ravello, Maurizio venise spre el, timid, dar bucuros, ceea ce lui Zuccarelli îi produsese un șoc. „Un om a venit spre mine ! Timid, dar bucu-

ros, un om a venit spre mine, un om care citește cuvintele pe buze. Ca să-mi ducă valiza și să cîștige bani."

Pe *signora* Pozzo o apucară năbădăile cînd auzi vocea lui Zuccarelli.

— Vin acuș ! Vin acuș !

Se grăbi spre vestibul, ca să-i salute.

— Domnul Zuccarelli ! Doamne sfinte !

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, nimic. Sînt doar bucuroasă că vă văd. Ați avut o călătorie plăcută ?

— Ce s-a întîmplat ?

Signora Pozzo își lăsă capul în jos.

— Nu figurați pe diagrama vizitatorilor, domnule Zuccarelli. Dar nu-i nimic.

— Imposibil.

Capul *signorei* Pozzo făcu o mișcare.

— Știu ce spun. Îl așteptam pe Andrea. Logodnica lui și fiica lui au venit și ele. Dar numele dumneavoastră nu figurează pe diagramă.

— Și n-am nici pașaportul la mine. Și nu pot să-ți spun cîte nopți doresc să rămîn aici. Sînt sigur că mi-ai pus numele pe diagramă, *signora* Pozzo. Sînt sigur că n-ai uitat asta. Dar Dumnezeu în persoană mi-a șters numele de pe diagramă.

— Ar fi pentru prima dată ! Vreau să spun : ar fi pentru prima dată că uit să vă pun numele pe diagramă. Nu mi s-a mai întîmplat niciodată. Adulterul acela ! Încurcă totul aici cu nefericitele lui aventuri amoroase. Doamne sfinte !

— Lasă pălăvrăgeala. Dă-i lui Maurizio ceva de mîncare și de băut. Lasă pălăvrăgeala și roagă-te pentru mine.

Zuccarelli se întoarse cu spatele. „La ce duce asta ? La nimic la niște încurcături deplorabile, la jenă, la constrîngere, la plictiseală." Se simți jignit de impertinența lui Simonetti. „S-o invite pe fiică-sa, și pe inabordabila sa logodnică, și să mă uite pe mine ! Nu eram oare și eu de față cînd și-a notat randevuul în agendă ? Ce a scris el acolo ? Ravello, Zuc, pantofi de plimbare, răbdare. Cam

așa ceva, bineînțeles. Să mergem mai departe. Să se pieptene. Mai are tot părul. Să-și pieptene nobilele plete albe și să-și adopte o expresie demnă a feței."

În salon tăcură. Zuccarelli se arătă surprins în mod plăcut. Leda și voinica olandeză fură salutate din toată inima. Simonetti, care se sculase în picioare, era ținut la o oarecare distanță, cu ajutorul unei priviri pătrunzătoare.

— Așa. Mai este un scaun pentru mine ? — Simonetti i-l arătă pe al său. — A, un scaun cald.

Lui Zuccarelli nu-i plăcea să fie nevoit să ia loc într-un fotoliu deformat de fesele altuia, dar luă loc, și conduse după aceea conversația, adică luă cuvîntul.

— *Signora* Pozzo ! Vrei să ai bunătatea să deschizi ușile terasei și să-i dai lui Andrea un pachețel de țigări egiptene ? Îi place mirosul acestor țigări, și-mi place și mie. Și unde e Salvatore ? Spune-i lui Salvatore că vreau să-l salut.

— Adineauri l-am trimis la Ravello după de-ale gurii.

— După de-ale gurii ? Ia te uită ! Atunci lasă-l să facă mai întîi aprovizionarea. Hanna, ce bine arăți, mai bine ca niciodată, și ce minunat îți stă taiorul ăsta negru !

— Negrul dă zvelțețe.

— Crezi ? Dă zvelțețe ? Negrul dă zvelțețe ? Negrul. Negrul. Și pînă una-alta, timpul zboară. Nu cumva pictorul Kandinski a fost cel care a spus... Ah, Doamne, ce a spus ăla ?

— „Din 1914 încoace, timpul pare să treacă tot mai repede. Încordările interioare fac să sporească ritmul în toate domeniile vieții. În prezent, un singur an echivalează cu cel puțin zece ani într-o perioadă liniștită, normală, a istoriei."

— Așa a spus. Ai memorie bună, Andrea. Bucură-te de ea. Și pînă una-alta, timpul zboară, adică zburăm noi. Nu mai mult decît acum trei ore zburam deasupra Italiei, patria mea îndoliată. Marea era neagră, pentru că la ordinul guvernului, toate sepiile își deversaseră în apă materia colorantă. Și nu sînt nici opt ore de cînd, grație tehnicii moderne, care progresează mereu, te-am putut vedea pe dumneata, Hanna și te-am putut urmări de aproape, fără ca dumneata să mă vezi. Pe ecranul televizorului.

— Hanna ? La televiziune ? — sări Leda.

— Începi în sfîrșit să-mi porți interes ?

— Am văzut-o pe ecran ; era la San Giovanni. Stătea în una din navele colaterale, printre ziariști. Cum ți s-a părut solemnitatea, Hanna ? Știu că adormiseși.

— Visam.

— Îmi pare rău că sînt nevoit să constat că guvernul n-a avut grijă să-i asigure lui Aldo Moro o dublură. Toți oamenii politici importanți dispun în prezent de dubluri. Dubluri ca să pună presa pe urme false. Dubluri ca să asiste la spectacole și la înmormîntări, adică la toate evenimentele la care nu e necesară decît o prezență mută. O dublură ca să zacă două ore în sicriu. Îmi pare rău că sînt nevoit să constat că n-au avut grijă nici măcar să aducă un sicriu gol. Un sicriu gol, dar deschis, într-o mare de orhidee. Ar fi fost cel mai neînsemnat lucru de care ar fi trebuit să aibă grijă. Ah, Aldo Moro ! Acum cîteva luni am mai avut prilejul să-i strîng mîna. Dar înainte de a-i fi strîns mîna, l-am mirosit, și asta mi-a făcut de fapt o impresie cu mult mai puternică. L-am văzut cu coada ochiului că intră și l-am mirosit cînd a trecut pe lîngă scaunul meu. L-am mirosit pe Aldo Moro și mi-am zis : „Omul ăsta miroase a bătrînețe.“ Ah, Aldo Moro ! Ce senin zăcea în port-bagajul mașinii Renault-4 ! Exact așa cum prezisesem eu într-un moment de clarviziune. Îți amintești, Andrea ? Eram pe drum spre Sutri, și am prezis cum au să-l găsească. Ah, zăcea în port-bagaj. În port-bagaj !

Zuccarelli își strînse deodată buzele, și privi cîteva clipe peisajul prin ușile deschise ale terasei. Apoi se sculă din fotoliu, se întoarse către Simonetti, care în tot acest timp stătuse în picioare pieziș în spatele lui, și îl rugă să iasă cu el pe terasă.

Cînd ajunse afară, Zuccarelli simți că pe terasă se schimbase ceva. Își îndreptă privirea spre stînga și descoperi la zece metri mai departe capul antic de femeie, care fusese scos tîrîș din criptă cu soclu cu tot. În timp ce se ducea într-acolo, văzu că acel cap, acum gălbui, zăcea într-o văgăună adîncă a muntelui. Simonetti îl urmă.

— Aici a fost o surpare de teren aseară.

— O, dar găsesc că e splendid așa. Văgăuna și apoi capul în văgăună. Ce efect!

— Ani de zile am văzut-o pe femeia asta în criptă, între coloane, în semi-întuneric, și deodată am simțit nevoia s-o scot afară.

— I-ai dăruit un pic de soare. Mai rezistă oare la lumina soarelui? Ce zici? I-ai uns fața cu ulei contra insolației?

Tăcură. Simonetti nu îndrăzni să se așeze pe balustradă, nu îndrăzni nici măcar să se rezeme de ea, pînă într-atîta îl impresionase înfățișarea lui Zuccarelli: strășnicia ochilor lui, părul alb și chipul bronzat, costumul de comandă, care îi dădea un aer aproape tineresc.

— Federico, e o neînțelegere, — zise el în cele din urmă.

— Bineînțeles că e o neînțelegere.

— Mi-ai oferit casa, pentru acest *week-end,* fără să precizezi că ai să apari și tu.

— Mă sacrific cu plăcere.

— Nu te-ai sacrificat, pentru că nu mi-ai spus că ai să vii.

— Andrea, nu-ți pun la îndoială memoria. Știu că-ți aduci aminte de tot ce-am spus. Știu că-ți aduci aminte chiar și de ceea ce n-am spus. E o neînțelegere. Hai să lăsăm asta. Nu-ți face griji. Iau o cameră la un hotel din Amalfi, vreau să fiu singur.

— Atunci ar fi mai bine să plecăm. Nu vreau să te gonesc din casă.

— Nici gînd. Casa îți stă la dispoziție. Vreau să fiu singur.

— Nu mă simt bine nicăieri în timp ce tu îți rozi pumnii într-o cameră de hotel. Plecăm.

— În timp ce-mi mușc degetele într-o cameră de hotel. Bine, atunci rămîn. Am să le fac curte Hannei și Ledei. Hai să mergem mîine la *I Galli.* Se zice că pe una din stînci înflorește un crocus, care nu se mai întîlnește nicăieri altundeva.

— I-am făgăduit Ledei să închiriez mîine o barcă, să urmărim un concurs de înot. Neapole-Capri-Neapole.

— Să combinăm o vizită la *I Galli* cu urmărirea concursului de înot. Am să închiriez un vaporaș. Unul mare.

Simonetti tăcu și simți că încordarea dintre trupul său și cel al lui Zuccarelli sporește. După zece ani nu se simțea încă în apele lui în apropierea fizică a acestui om. Nu era singurul căruia îi venea greu să stea măcar lîngă Zuccarelli : în multe camere privise baletele lente și neliniștite ale picioarelor din jurul lui Zuccarelli. Era cu neputință să fii în același ritm cu trupul lui Zuccarelli, să faci astfel de mișcări comode și firești.

Zuccarelli tăcu și se simți prins într-un triunghi : Andrea, capul de femeie cu zîmbetul irezistibil, și el însuși. Se duse spre balustradă, dar astfel luă naștere un nou triunghi.

— Gradul cinci, — îl auzi pe Andrea că spune. — Vîntul. Îl simt la urechi. Vîntul începe acum să se cam întețească.

Fără să ridice privirea, Zuccarelli se jucă acum cu micul elastic pe care îl găsise în jurul corecturii poemului lui Simonetti. Lăsă elasticul să i se întortocheze sub vîrfurile degetelor, pe balustradă.

— Săptămîna trecută am recitit de cîteva ori poemul tău despre împărat și scafandrul său, Andrea. Am corectat greșelile făcute la cules și am notat pe margine cîteva observații. M-a frapat faptul că marea și copacii ți-au furnizat cele mai multe metafore. Mi-a făcut impresia că ai privit mult mai bine marea decît copacii. — Simonetti fu mișcat și văzu deodată în fața sa scrisul rapid și caligrafic al lui Zuccarelli. — De altfel, — zise Zuccarelli în continuare, și vocea îi deveni din nou aspră, — de altfel, găsesc că e foarte neplăcut că am servit drept model pentru împăratul tău, despotul luminat. Poate că ar trebui să mă simt onorat, dar nu mă simt onorat, ci doar victima unui abuz.

— Am folosit ochii tăi, cîteva idei, copacii din grădina ta.

— Ai abuzat de persoana mea.

— Fiecare se folosește de ceilalți.

— Atîta lucru înțeleg și eu, dar nu așa cum ai făcut tu asta în mod atît de vizibil.

— Păi tu nu mi-ai folosit ochii ? Nu mi-ai folosit ochii ca să vezi frumusețe ? Nu mi-ai folosit mîinile ? Nu te-ai delectat, grație mîinilor mele, cu paharul care ți-a fost

întins ? Nu mi-ai folosit urechile, în toate orele în care te-am ascultat cînd mi-ai vorbit ? N-ai abuzat niciodată de ingenuitatea mea ? Cît de des n-ai sărit peste ideile mele ? Iar în amintirile tale, da, în amintirile tale, ce-ai făcut cu mine ?

— Săptămîna asta mi-am dat în sfîrșit seama că ai venit ani de zile aici fără să vrei.

— Asta e treaba mea. Am venit, iar tu m-ai tot invitat mereu.

— Ai fost nevoit să faci eforturi ca să mă poți suporta. Dar n-am să tăgăduiesc că simt o anumită admirație pentru răbdătoarea ta muncă de observare de ani de zile.

— Ani de zile m-au interesat foarte mult tiranii, Federico, și punctul ăsta nu l-ai atins încă. Te-am studiat cu dragoste.

— Cu dragoste este sfîrtecată insecta, cu dragoste i se smulg aripioarele și picioruşele.

— Bagă de seamă să nu devii fariseu.

— Cu dragoste. N-ai să izbutești niciodată să iubești pe cineva, Andrea. Ești prea critic pentru asta.

— Am izbutit.

— Ah, Andrea...

— Am izbutit să încep să iubesc pe cineva, Federico : capul acela grosolan din salonul tău.

— Hanna se află pentru moment în dormitor. Adineauri a deschis obloanele.

— Am izbutit. Sînt liber.

— Încătușat, un condamnat la muncă silnică, un sclav al unui taior bine umplut.

— Tu vezi întotdeauna lucrurile privindu-le de afară și știu ce spectacol este ăsta. Eu mă aflu înăuntru, ceea ce e cu totul altceva. Tu stai ca spectator într-o sală de dans și vezi un bărbat și o femeie care dansează împreună. Fiecare din ei pare prizonierul celuilalt. Mișcările fiecărui trup le influențează și le determină pe cele ale celuilalt, și invers. Dar pentru cei ce dansează, conceptul de libertate este lipsit de însemnătate. El nu mai există.

— Asta e libertatea. Știu ; știu foarte bine. Nu fac decît să-mi joc rolul.

Zuccarelli se juca iarăși cu elasticul său, care i se înfășura pe vîrful degetului, sărea de pe deget, se răsucea.

Zuccarelli studia figurile provenite toate dintr-un cerc, ca și cum acesta ar fi avut ceva să-i spună despre prezent.

— Dar cucoana aceea se întoarce la locul ei, — exclamă Zuccarelli. — În criptă.

În aceeași clipă, Simonetti luă capul de piatră de pe cîrlig și îl puse pe balustradă. Fața inferioară a gîtului îi era cioplită piezișă, capul stătea aplecat : astfel, părea că femeia își înclină capul spre umărul ei stîng, ceea ce o făcea și mai atrăgătoare.

Zuccarelli încremenise de frică și, cînd își privi mîinile, văzu că degetele i se curbaseră. Întinderea degetelor devenise deodată dureroasă. I se păru cu neputință ca întinderea degetelor să-l doară, dar simți durere.

— Ce vrei, Andrea ?

Simonetti tăcu, încurcat, rușinat de comportarea sa provocatoare.

— N-am dreptul să fac asta, pentru că am primit-o doar cu împrumut din partea istoriei, ca să spun ceva frumos, ca să spun ceva urît, ca să mai spun ceva. Sînt proprietarul ei vremelnic și trebuie s-o transmit nevătămată. Asta e. Tuturor obiectelor pe care le-am adunat în vilă, le sînt doar proprietar vremelnic. Ce gîndire nobilă !

Zîmbind, Zuccarelli trase de papion, și, făcînd un pas înspre capul de piatră, își aminti de un tablou al lui Caravaggio : David și Goliat. În mîna dreaptă, David ținea paloșul, cu stînga ridica țeasta lui Goliat, ținînd-o de păr. Din gîtul uriașului picura sînge. Zuccarelli își aminti chipul lui Goliat : barba, gura deschisă și atîrnată în jos, și dantura stricată, ochii, și mai ales ridurile de deasupra rădăcinii nasului, gropile de sub locul în care piatra, lansată din praștie, îi pătrunsese în cap prin frunte. În gropile de deasupra rădăcinii nasului părea să i se fi concentrat toată durerea : durerea unei răni, durerea de a gîndi, durerea de a trăi.

— Ce vrei, Andrea ? Îți bați joc de mine. Sau tot mai vrei să mă vindeci ? Sînt prea bătrîn pentru piesele tale de teatru. În culmea mîniei, omul bolnav dar sănătos tun, bătrîn și totuși tînăr, ridică țeasta de piatră deasupra propriului său cap și o azvîrli pe stînci. Așa se iz-

băvi pe sine însuși. De ce anume ? De ce anume se izbăvi pe sine ? Doamne sfinte, mi-am pierdut textul. De ce anume se izbăvi oare pe sine însuși ? De frică ? De vină ? De respectul datorat sexului frumos, cu care își distrusese viața ? De insomnie ? Da ? Ce crezi ? Dar uite, bubele i-au dispărut, ca și cum ar fi fost atins de o baghetă magică, de acadeaua unei fetițe din vecini. Chiuind, omul își lepădă cîrjile, pentru că acum picioarele îl duceau din nou. Își lepădă cîrjile cunoașterii. Chiar și intonă un cîntec, pentru că toată viața se rugase : „Vindecă-mă, vindecă-mă", și uite, era vindecat. Datorită acadelei fetiței din vecini.

Simonetti zîmbi convulsiv, tăcu, și privi cu coada ochiului degetele curbate ale lui Zuccarelli. Apoi se duse înspre Zuccarelli și îl luă de mîini, dar abia i le apucase, și simți că devin lipsite de viață, moi, goale.

— Tot mai vrei să mă vindeci ? — întrebă Zuccarelli, sarcastic. — De ce boală anume ? De ce boală vrei să mă vindeci ? Și cine ți-a dat dreptul să vrei să vindeci pe cineva ? Ce e trufia asta ?

Simonetti simți că nu face bine ținînd în mîinile sale mîinile moi și goale ale lui Zuccarelli, și le dădu drumul. Știa foarte bine de ce anume voise Zuccarelli să se vindece în ultimii doi ani : de lașitatea sa, de defetismul său rece și neputincios într-un moment hotărîtor. Dar cine îi dădea dreptul să vrea să vindece pe altul ? Voise să se vindece pe sine de lașitate și de neputință ? Fusese doar interes ? Dar exista și ceva de felul unei milostenii de la sine înțelese. În zece ani, trecuse pe lîngă Zuccarelli în golul unei uși de cinci ori, bine numărate, și de fiecare dată văzuse aprinzîndu-se în ochii lui panica. De asta ar fi vrut să-l vindece. Dreptul, dreptul. Cine îi dă unui copac dreptul să crească ? Asta ar fi vrut să realizeze : să poată trece fiecare din ei alături de celălalt prin golul unei uși, fără să se sperie. Asta ar fi vrut să realizeze : o relație normală cu cineva care nu se pretează la asta. Dar cine îi dădea dreptul să parcurgă ultima jumătate de metru, pentru că vrea să depășească limita pe care și-o fixase celălalt ? Dreptul, dreptul. Cine îi dădea fiecăruia din ei dreptul să se simtă atras de celălalt ? Și cît de des nu căutase Zuccarelli apropierea lui ? Cît de

des nu intrase el sîmbătă dimineața ca vîntul, agitat, neliniștit și agresiv ? Cît de des nu-l silise Zuccarelli să-i asculte trăncăneala stupidă ?

Simonetti își acoperi cu mîinile fața și începu să plîngă. Zuccarelli reacționă cu un rîs nervos.

— Andrea ! Ce-i cu noi ? Încetează ! Știi că n-am cum să intervin. Ce-i cu tine ? Nu te mai lua în serios. De ce te lași dominat în așa hal de sentimente ? Ucide-le.

Piciorul lui Simonetti se săltă în sus și lovi capul de piatră, care căzu de pe balustradă. Crengile arbuștilor de pe povîrnișuri trosniră, niște fluturași își luară zborul, capul de piatră dispăru. Zuccarelli nu-și clinti nici un mușchi al feței și așteptă ca Simonetti să-și înceteze plînsul.

— Așa. Vîntul e cel ce ne scoate din minți, — trase Zuccarelli concluzia, enervat. — Vîntul. Parcă am fi copii de școală. Hai să uităm cît mai repede cu putință comedia asta. Plec la Amalfi și te aștept acolo mîine seară pe la zece, pe terasa cunoscută. Pentru o despărțire demnă.

Apoi îi întoarse lui Simonetti spatele și privi marea imobilă. Mai trecură încă vreo cîteva minute pînă să poată pleca Simonetti de pe terasă. În tot acest timp, Zuccarelli aștepta, ciupindu-și papionul, gîfîind de teamă și de enervare, de parcă ar fi avut un cuțit înfipt în spate.

După ce se primeni într-o cameră de hotel din Amalfi, Zuccarelli luă autobuzul spre *Conca dei Marini,* un cătun de cincisprezece case puse aproape una de alta, un fost cuib de tîlhari, ascuns după o limbă de pămînt, într-o gigantică scobitură a stîncilor, aproape invizibilă de pe drumul de coastă situat deasupra. Pe pereții din lungul scărilor care duceau spre Conca, unduiau cascade de flori viorii și galbene. Lui Zuccarelli îi plăcea aerul dulceag al serii. Pe ulițele boltite ale satului auzi voci în bucătării. Plaja cu prundiș zăcea de cîteva ceasuri la umbră și era pustie. Zuccarelli își ascunse hainele într-o peșteră. După cîteva minute stătea pe malul mării, cu picioarele vîrîte în labe de cauciuc, cu un brîu de plumb cu cuțit în jurul mijlocului, cu ochelari de scafandru cu

tub de aer pe cap. Pătrunse în apa limpede cum e cleștarul, ajunse să se clatine pe niște pietre mobile, căzu și se sculă.

Se făcu liniște. Zuccarelli nu mai auzi decît propria sa respirație, răsunînd în tubul de aer. Făcu labele de cauciuc să se ridice și să coboare lent în apă. Cîtva timp înotă chiar lîngă mal, privind sutele de peștișori care se zbenguiau sub el printre stînci și care ronțăiau algele bej. Făcu o scufundare, lunecînd pe lîngă stînci, ținîndu-se de alge, cît p'aci să-și izbească de stînci sticlele ochelarilor. Peștișori în jurul lui. Algele se mișcară, ca de vînt, erau păduri întregi, și Zuccarelli făcu un picaj ca de avion lîngă niște versanți împăduriți, pînă ce fu nevoit să se întoarcă la suprafață. Făcu o nouă scufundare, lunecînd spre fața inferioară a blocurilor de piatră, se delectă vîrîndu-se prin crăpături, se întoarse pe spate și-și îndreptă privirea în sus, spre anemonele de mare și spre stelele de mare sîngerii. La cîțiva metri sub el înota un banc de sardele, mii de trupușoare argintii într-o elipsă, toate mișcîndu-se în aceeași direcție, toate virînd concomitent și luînd-o la fugă tot în formație cînd el încercă să le ajungă din urmă.

Zuccarelli dădu uitării totul : înotă și nu mai simți greutatea propriului său trup. Înotă, își putu lăsa să-i atîrne brațele și picioarele, și nu mai avu nevoie decît să respire. Își duse o mînă în fața ochelarilor de scafandru și i se păru că e mîna altcuiva, care îi bătea în sticle cu falangele. Privi acea mînă și o atinse cu a sa.

Fredonînd, Zuccarelli înotă spre un vîrf al stîncii, ieșit cu vreo două sute de metri din linia coastei. Cunoștea diferitele zone ale fundului mării. Numărul de blocuri de stîncă scăzu, culorile algelor se schimbară, și apărură alte specii de pești. Un fund de nisip grosolan, pe care creșteau alge argintii. În cele din urmă dispărură și algele, și sub Zuccarelli se întindea acum un fund de mare plesuv, un deșert, și deasupra lui șerpuiau la distanțe mai mult sau mai puțin egale între ele fîșii nisipoase în diferite nuanțe.

Agățîndu-se de stînci, legănîndu-se pe valuri, Zuccarelli își îndreptă privirea în sus, spre piscurile munților peninsulei, care mai erau încă luminate de soare. După ce se odihni, înotă mai departe în mare, pînă ce nu mai putu

vedea nici un fund în spațiul albastru. Pluti ca un parașutist în cer și aștepta. După zece minute fu martorul unui fapt care îl frapa de fiecare dată ca o minune. Din neantul albastru se înălță un banc de pești mari : pești de argint cu panglici negre și galbene în jurul capului și al cozii. Apărură deodată. Zuccarelli gemu de încîntare. Bancul de pești înota acum vertical sub el, fără țintă, neobservat de nimeni. Lumea de sub el părea a fi una extraterestră, și Zuccarelli avu grijă să nu-și vadă brațele și picioarele. În cele din urmă făcu o scufundare rapidă, ajutat de centura de plumb. Ochelarii de scafandru îi fură apăsați cu tot mai multă putere pe obraz, urechile îl dureră, dar tocmai acea apăsare pe obraz, acea durere în urechi, îl determinară să continue și să cobare la și mai mare adîncime. Nu-i ajunse pe pești, nu fu nici măcar băgat în seamă de ei, și se simți deodată singur în mediul albastru.

Înapoiat la vîrful de stîncă, Zuccarelli fu luat prin surprindere de un val : fu ridicat, aruncat spre pietre, și-și răni genunchii. Părea că nu mai poate urmări mișcarea mării, acum, cînd se simțea singur. Cînd își vîrî capul sub apă, ca să-și caute un punct de sprijin pentru picioare, descoperi în adînc un braț.

Zuccarelli strînse între dinți mușticul tubului său de aer și înotă în cercuri în jurul brațului, un braț acoperit cu plante și care ieșea din nisip de la cot. Ceea ce văzu nu i se păru a fi o iluzie optică. Își aminti de un reportaj de ziar despre ușorul cutremur de pămînt, înregistrat nu de mult în împrejurimile orașului Neapole. Poate că brațul ieșise din nisip în timpul acelui cutremur. Restul trupului mai zăcea oare ascuns în nisip ? Sau nu mai era nici un trup ? Zuccarelli se gîndi la o statuie de bronz, copie a unui original grecesc ; la o corabie încărcată cu asemenea statui, destinate grădinilor vilelor din jurul golfului Neapole, o corabie eșuată aici pe stînci și apoi scufundată. Dintr-o corabie încărcată ochi, nu rămăsese poate decît un braț.

Zuccarelli știa cum trebuie apreciate distanțele sub apă. Brațul se afla la aproximativ zece metri adîncime. La prea mare adîncime pentru el. Dar în timp ce înota în cercuri în jurul brațului, i se schimbară ideile privi-

toare la puterea picioarelor sale și la conținutul plămînilor săi ; fără să bage de seamă i se schimbară ideile, sub influența unui impuls puternic, care răzbea prin toate cojile : să atingă, el cel dintîi, brațul.

Zuccarelli făcu mai întîi o scufundare, ca să se pună el însuși la încercare, și se întoarse, plin de încredere în sine. Se odihni, atîrnat de stîncă, și privi cu plăcere marginile de aur ale munților. Apoi făcu o nouă scufundare, cît de repede putu, ca să atingă brațul. Presiunea pe timpane spori, deveni aproape insuportabilă, și tocmai de aceea Zuccarelli găsi cu cale să continue. Văzu foarte clar brațul, acoperit de scoici, și recunoscu într-o fracțiune de secundă un gest omenesc. După o clipă, sticlele ochelarilor de scafandru, împinse spre interior, ieșiră din ramă, și crăpară. Zuccarelli își închise energic ochii și-și deschise gura. Mușțiucul tubului de aer dispăru. În timp ce apa pătrundea în el, simți că-i lunecă ceva lîngă mînă, ceva aspru, și apucă acel ceva. Labele de cauciuc de la picioare, deasupra lui, păreau că se află la foarte mare depărtare. Părea că sute de cai tropăie pe un șes. Trepidația veni mai aproape. Zuccarelli se cramponă de ceva și-și deschise ochii răniți.

DUMINICĂ DIMINEAȚA, SIMONETTI LUĂ CU CHIrie la Amalfi vaporașul pe care îl folosea de obicei Zuccarelli atunci cînd voia să le arate oaspeților săi coasta peninsulei. Era o barcă pescărească vopsită pestriț, de către proprietar, un fost pescar, adaptată pentru transportul turiștilor. Băncile vîslașilor fuseseră îndepărtate, iar pe vas se construise o cabină. Catargul rămăsese la locul lui, și de el mai atîrna o velă latină, care putea fi înălțată în caz de pană de motor sau pentru agrementul pasagerilor.

Simonetti îl găsi pe proprietarul vasului la jumătatea drumului spre dig. Fostul pescar se prefăcu la început că nu-l recunoaște, dar după ce urechile lui bronzate prinseseră cîteva cuvinte tari, păru că-și dă seama brusc cu cine vorbește.

— Domnul Zuccarelli de la vila Cimbrone ? Ah, păi atunci sînteți bineînțeles domnul Simonetti. Sau vă confund cumva cu altul ?

Sunase aproape ca o mărturisire, și, într-un anumit sens, chiar era o mărturisire. Pentru prima dată Simonetti se simți cu adevărat în stare să facă ceea ce cei mai mulți sînt înclinați de la natură să facă și ceea ce întotdeauna, reținut de timiditate și de mîndrie, fusese nevoit să facă numai după un anumit efort : să se tocmească și să lupte, în vederea obținerii unui preț convenabil. Proprietarul vasului stătea, cu picioarele depărtate, pe un scaun pliant, iar Simonetti rămase în picioare și nu catadicsi să arunce nici măcar o privire spre mult doritul vaporaș. Cei doi bărbați își făcură unul altuia plăcerea de a se combate, de a-și da emoții, și simțiră că sînt în viață, aici, în vîntul care începuse să sufle, în mijlocul unor zbîrnîitoare ambarcații cu motoarele peste punte și al

unor vele clămpănitoare. Prețul convenit îi mulțumi pe amîndoi, pentru că-l stabiliseră împreună.

Rînjind, Simonetti se întoarse la cele două femei, înveselit ca un copil de așa-numitul preț prietenesc și de felul în care știuse să-l mulțumească pe fostul pescar. Era convins că prețul fusese determinat în cea mai mare parte de felul în care se dusese spre fostul pescar, care îl urmărea cu indiferență, precum și de siguranța și de încrederea în sine reieșite din mișcările sale. Le oferi femeilor prilejul să-i ia în rîs izbînda și-și completă astfel fericirea.

— Vreau să mai înot odată cu tine.

Așa vorbi Hanna Piccard, blînd, dar cu încăpățînare, nu însă lipsită de amabilitate, și, ca să nu mai fie chinuită de chipul radios al lui Simonetti, își îndreptă privirea spre munții, vaporoși încă, din spatele orașului Amalfi.

— Îți dau un nou abonament, micuțo.

Simonetti o trase înspre el, încît ea-și pierdu echilibrul, și o împinse apoi de pe vaporaș în apă. Ea bău de cîteva ori apa albastră transparentă și ieși la suprafață.

— Rece ?

— E superb. Intră.

În timp ce înota pe spate, îi arătă lui Simonetti, prin gesturi făcute cu mîna, ce anume vedea : amfiteatrul munților din jurul orașului Amalfi, golfulețul, și, în el (mîna ei desenă o linie grațioasă) o ambarcație, iar pe ambarcație (cu un deget îi trasă conturul), bărbatul care în noaptea precedentă se aflase atît de aproape de ea, încît spusese de cîteva ori : „Nu te mai recunosc, nu te mai recunosc."

— Intră, Andrea.

Simonetti rămase pe marginea bărcii, prea leneș ca să înoate. Își privi iubita și zîmbi. În apă, sentimentul ei de lipsă de țel și înclinarea ei spre ordine deveneau întotdeauna mai vizibile în modul cel mai limpede cu putință. Și acum căută pe moment două puncte fixe, își alese două iahturi și, ca urmare, își urmă vitejește traseele. Simonetti zîmbi. O femeie care își urmează în mod destul de spasmodic traseele între două prove : ceva mai frumos nu-și

putea închipui în acea clipă, nimic nu l-ar fi putut înduioșa mai mult.

Leda apăru pe punte. Dispoziția senină în care se deghizase dispăru. Sub ochii celorlalți deveni conștientă că acum costumul ei de baie, și nu numai costumul ei de baie, putea suporta lesne o comparație cu cel al Hannei Piccard. Privirile aproape fățișe ale pilotului o umplură de dezgust, și încă și mai dezgustător i se păru fluieratul ironic al tatălui ei. Dădu uitării calmul pe care ea însăși și-l propusese și zbură spre Simonetti, ca să-i sucească urechile. După o clipă, din nări îi țîșniră jeturi de apă.

— Rece ?

— Nătărăule ! Parcă ai fi un băiat de școală...!

Mînioasă, se depărtă de vaporaș, înspre mare. Cînd ajunse la marginea golfulețului, se lăsă pe spate, ca să se poată gîndi la bărbatul care se pregătea de concurs la Neapole, și care își unsese poate trupul cu grăsime. Deveni nervoasă și se întrebă dacă această nervozitate e la locul ei. Leda voia să fie calmă. Să execute toate acțiunile cît mai corect cu putință, să tacă, să nu lase să-i vină gînduri rele, să nu aibă sentimente urîte, — i se păru că astfel își sporește șansa de a-l revedea pe înotător.

Cînd Simonetti o chemă și îi făcu semn, Leda simți din nou că o cuprinde mînia. Părea că o sepie își scuipase în apă materia colorantă. Mînia i se părea o pată, o pată pe ceva. Ce să facă ? Își cufundă capul sub apă și făcu pe moarta, așa cum făcuse mai înainte pe plaja de la Conca dei Marini : capul, brațele și picioarele lăsate în voia lor, iar ea să se legene fără voință pe valuri, care o duceau înspre coastă, să respire, iar să facă pe moarta, pînă ce pieptul i se freca de prundiș. După ce făcuse astfel pe moarta în golfulețul Amalfi, pata mîniei păru șterșă, și Leda avu impresia că se dedicase cu totul înotătorului și strădaniei lui.

— Nu, așteptă.

Mai avea un singur lucru de făcut. Înotă cu bătăi puternice. Nu se putu observa nimic. Înapoiată la vaporaș, îl întrebă pe Simonetti dacă mai are scoica. El dădu imediat din cap că da, ca și cum ar fi așteptat această întrebare, și după cîteva minute îi arătă Ledei în palmă gingașa scoică plată pe care i-o dăduse ea, cu vreo cîteva

luni în urmă, într-o dimineață de luni, după ce se revărsaseră din trupul ei serpentine în *piazza* Farnese.

— Vrei s-o iei înapoi ?

Simonetti se lăsă să lunece în apă. Se depărtară de vaporaș înot. După cîteva minute, scoica plată căzu în apă și se duse la fund.

În timpul plimbării de-a lungul coastei, Simonetti, care luase loc la prova vaporașului, nu manifestase la început nici cel mai mic interes pentru prezent. Abia, acum, după o privire îmbufnată a iubitei sale, evenimentele unei seri, ale unei nopți și ale unei dimineți păreau să aparțină trecutului. Plecîndu-și capul, își ținu ochii închiși ca să nu mai recepționeze nimic, și se întoarse spre sute de senzații, ca să le deguste din nou.

Fusese și un început : o funie în mîinile sale. Pe la opt o legase de balustrada terasei și coborîse pe panta colinei, ca să caute capul de femeie. La vreo cincisprezece metri sub terasă îl regăsise, într-o poziție care îi oprise respirația : capul se legăna pe crengile înflorite ale unui arbust și o singură pală de vînt păru de ajuns ca să-l facă să cadă din nou și mult mai adînc. Îi făcuse plăcere să-l azvîrle de pe balustradă cu o lovitură de picior, îi făcuse plăcere să-l regăsească, și abia acum își dădu seama de semnificația simbolică a expediției sale. Salvatore lăsase să cadă de pe terasă un coș. Un băț. De unde venea bățul ? Bățul se aflase în coș. Simonetti își petrecuse funia pe după subsuori și îi făcuse și un nod. În sfîrșit, atîrna pe un povîrniș abrupt, deasupra adîncului, întocmai ca măslinii în văgăunile coastei stîncoase. Izbutise să împingă sub capul de piatră coșul, cu ajutorul bățului, fără să atingă nici capul, nici crengile care îl susțineau. Capul de femeie fu ridicat pînă sus și salutat cu un strigăt de triumf, care amuți uimitor de repede : părea că femeia, cu zîmbetul ei senin, adusese la cunoștință că nu există nici un motiv să se facă atîta tapaj. Căci doar foarte des fusese împinsă de pe piedestalul ei, căzuse și dispăruse, și de fiecare dată fusese regăsită și repusă la loc de cinste.

După ce Simonetti se întoarse pe terasă, nu mai simți nici o șovăire. Nu se mai crezu urmărit de patima tiranică a unei femei. Părea că lumea fusese făcută pentru el.

Dreptate. Pentru cel întru totul drept, eșecul și reușita nu au nici un sens. Un trup de aur, un trup făcut din dreptate. Ce pantofi purta ea ? Cei negri. O mînă pe glezna ei netedă, pantoful scos de pe picior, o privire în sus, de-a lungul trupului ei, înspre fresca lui Nicola Mansi. Un cer senin înstelat, în tocul ferestrei o constelație unică, foșnetul arbuștilor în vîntul de noapte, o mașină care claxonează pe drumul de coastă. Vertebrele lovite. Să respire adînc, să rîdă sau să ofteze nu putea fără să simtă durere în torace. Privirea rătăcită, vaporoasă, din ochii ei. „O femeie iubitoare, așa numește ea asta. Goală, și-a pus iar desuurile pe ea ; și un capot de baie. Ca să mai continuie cît de cît să fie ispititoare, firește, dar zice că mai trebuie să se deprindă cu mine, că încă nu mă poate ierta. Cu o jumătate de oră înainte mă iertase și spusese : «Ah, ce lovitură !» Mă așteptam. Încă o dată să aștept iertarea, să aștept iertarea. Te-ai bazat pe puterea de convingere a ochilor tăi. Las-o baltă. Iertare. Cînd ? O fracțiune de secundă. Ai să mă strîngi bine cu ușa ? Nu mai era nimic în mine care să-ți întoarcă spatele. «Nu te mai recunosc», a spus ea. De durerea din torace uitase, în pofida suspinelor, în pofida poverii unui bărbat pe pieptul ei. Ciudat, pînă la urmă numai această neîncetată rostire de către fiecare a numelor celuilalt, ca niște copii. Numele au dispărut. Apropiindu-se de cea mai profundă dorință, de cea mai profundă dorință, nici o amintire. Moliciunea divină a trupului ei. Sudoarea dăruirii ei de sine. Cînd a isprăvit, nu mai știa unde se află, cu cine e. Mi-a șters cu degetul sudoarea de pe buza de sus. De cé o atrage asta într-atîta : sudoarea de pe buza mea de sus ? «Nu te mai recunosc. Azi după amiază, în mașină, te-am urît, te-am mai urît cînd ai coborît pe funia aceea, și voisem s-o tai. După două ore stau întinsă pe altar și tu ești în mine, așa cum nu te-am simțit încă niciodată în mine. Și acum stau întinsă lîngă tine și-ți văd ochii și pielea subțire de sub ochi. Găsesc că asta e partea ta cea mai frumoasă : pielea aceea subțire de sub ochi.»... Fereastra. Să stai la fereastră ca să te răcorești. Gîndește-te la toți cei care, în beția lor, s-au prăvălit pe fereastră. Hanna sub cearceaf, cu picioarele trase în sus, ca totdeauna. Am văzut-o vreodată întinsă pe un pat ? La

Sutri. Stătea întinsă pe spate, cu mîinile sub cap, cu un picior ridicat în sus, cu talpa lipită de genunchi. Într-o poziție nu impudică, ci întru totul firească. Acum mai știi încă, acum mai știi precis cum e pielea ei la pipăit, acum mai trăiești încă sub impresia acelor senzații, ca și cum ți-ai aminti un vis cu cîteva clipe înainte de a te trezi. Amintește-ți de bărbatul de la fereastră, lumina soarelui scînteia pe oglinda mării, în trupul lui bîntuia teama. Acum mai știi cum erau dalele din belvedere cînd călcai pe ele, cum umblai în belvedere pe întuneric încoace și încolo, după ce renunțaseși în sfîrșit să vrei să afli cum de știi ceva. După o zi te apropii de ea fără frică, pe potecă, și-ți încetinești pasul, ca să faci să dureze mai mult apropierea. Fericirea unui bărbat nu e nimic altceva decît ambiția satisfăcută. Nu eram fericit : stăteam la o fereastră și simțeam în toate același lucru. Nu s-au mai făcut comparații. Una n-o putea întrece pe cealaltă. Nu exista o față umbrită. Eu nu eram bun sau rău, stăteam la o fereastră și simțeam în toate același lucru. Ea s-a aplecat peste lavoar. Acum mai știi cum a sunat : hîrșîitul discret al unei periuțe de dinți în cavitatea ei bucală. Să scuipe, să scuipe ca lumea, n-are să învețe niciodată. Aseară, asta nu te-a deranjat. Pentru prima dată ai avut sentimentul că ești al ei."

„Sub ochii mei, sub ochii mei", exclamă Simonetti, cu spatele lipit de catarg, cuprins de o încîntare de nedescris, și de o groază la fel de indescriptibilă, și nu-i păsă că-l podidise plînsul. Cu aceiași ochi o văzuse pe Hanna Piccard în acea dimineață mergînd în fața sa pe strada principală a orașului Amalfi : căuta o prăvălie unde să-și poată cumpăra o apărătoare de soare. Nerăbdarea cu care mergea ea înaintea lui îi plăcu. Pînă atunci fusese întotdeauna cuprins de un ușor sentiment de nemulțumire, de o anumită neliniște, cînd o vedea că merge astfel în fața lui, ca și cum s-ar fi temut că are să-l părăsească. În dimineața aceea, Simonetti se simți destul de tare ca să suporte lucrul de care se temea cel mai mult la ea : isteria, ziua judecății în trupul ei. În sfîrșit, se socoti în stare s-o ajungă din urmă la momentul potrivit și cu duritatea necesară ca s-o facă

să simtă că el e acolo. Sigur de sine, Simonetti își tîrî pașii prin însorita stradă principală a vieții, un bărbat în elementul său. Fără nici o osteneală, se plecă în fața legii eterne, uitînd că orice plecăciune trebuie să ducă la răzvrătire.

Apărătoarea de soare îi fu pusă pe cap și Simonetti fu acum gata din toată inima să devină nepoțelul de unspreceze ani al Hannei. Îi făcu plăcere că-și poate schimba înfățișarea, că poate luneca dintr-un joc într-altul, așa cum face un copil, fără să-și piardă veridicitatea sau credința. Simonetti știa că Hanna Piccard venise ca să mai înoate o dată cu el, dar el rîse de asta, din aroganță. Dragostea i se păru completă, avea încredere în forța de convingere a ochilor săi. „Am s-o privesc doar", își zise el, „mă uit la ea numai pînă o fac să rămînă, pînă renunță la totul și rămîne."

La plecarea din port, Hanna Piccard îl privise brusc pe omul cu apărătoarea de soare, cu niște ochi plini de frică : privirea care pe Simonetti îl făcuse să-și dea seama că evenimentele unei seri, ale unei nopți și ale unei dimineți erau de domeniul trecutului. Într-o clipă, Hanna îl izgonise din eternitatea ei. Fericirea lui, pe ea o strivea, schimbarea uriașă a comportării lui îi trezea suspiciuni. Hanna Piccard se vîrî în ghereta de la prova și adormi.

În vis văzu iahtul lui Pittakos, și ghereta de la pupa iahtului, unde își petrecuse două nopți cu Simonetti fără să poată să-l atingă. Cu peste un an în urmă trăsese acolo pe nas mirosul unor saci de iută umezi, și acum îl simțea din nou. Stătea culcată într-o velă, micuță ca o insectă, își petrecuse iarna într-o velă. Bocănitul unor pași o trezi din somn. Fu deschis un hublou, lumina se revărsă în ghereță, niște zăvoare metalice zăngăniră, în jurul ei începu să se audă un foșnet. Vela fu înălțată, cu Hanna cu tot. În timp ce vela se despăturea, Hanna creștea, deveni mai mare și tot mai mare, mai fericită și mai împlinită, exact la fel de fericită și de împlinită cum fusese în noaptea precedentă în vila Cimbrone. Văzu jos, în adînc, iahtul care tăia valurile, și se cramponă de ultimele cute rămase ale velei. Cînd vîntul umplu pînza,

umflînd-o, Hanna nu se mai putu ține agățată și căzu în mare. Scoase un țipăt. Simonetti se plecă peste copastie, întinzînd mîinile înspre ea, dar nu o nimeri. Hanna se duse la fund.

De îndată ce se trezi, Hanna Piccard bătu cu pumnul în puntea de deasupra capului ei. Simonetti îi răspunse la semnale. Hanna fu cît p'aci să se ducă spre el, ca să se alinte la lumina ochilor lui, ca să-și înfigă dinții în pumnul lui, ca un cățel jucăuș. Dar își propusese să se stăpînească și rămase pe loc. După cîteva minute, Simonetti se plecă înspre ea, un zeu în ochii ei, zeul căscînd al fericirii, așa cum îl numise ea în acea dimineață. Simonetti pipăi cu buzele chipul Hannei.

— Nu pot să suport asta, — mormăi ea, cînd vîrful limbii lui lunecă pe buzele ei uscate ; Simonetti o privi.

— Băiatule, mă distrugi.

— Ai dormit ?

— Da, — zise ea, domol, cu o voce foarte copilăroasă. — Unde sîntem acum ?

— Foarte aproape de Positano. Mă mir de Leda. E, cum s-ar zise în transă. Mă tot întreabă dacă l-am văzut cu adevărat pe înotătorul acela olandez.

— Nu te uita așa la mine.

Și, cu un gest foarte copilăresc, își lipi mîinile pe ochii lui. „Doamne", își zise ea, „cum se mai schimbă omul ! Ochii i s-au mărit. Acum știu ce înseamnă să privești un zeu drept în față. Știu, știu". Avu o senzație de dogoare în piept, foame și vid, groaza de a fi despărțită măcar de o jumătate de metru de bărbatul pe care îl simțise atît de adînc în trupul ei. Nu-și putu astîmpăra acea dogoare, decît lipindu-se cu putere de el.

În noaptea aceea se gîndise de cîteva ori la o fotografie din camera de lucru a lui Simonetti, fotografia Ledei nou-născute : fetița stătea culcată în pielea goală pe pieptul gol al tatălui ei. Hanna Piccard simți că-și pierde busola. Simonetti o privi fără întrerupere, tandru, amuzat de încurcătura ei.

— Băiatule, mă distrugi.

— Am să-ți aduc ceva de băut ; ți s-au uscat buzele. Ce vrei ? Ca să-i fac o plăcere barcagiului, am să plătesc pe loc și am să pun bacnotele în congelator. Ce-o fi

cu omul ăsta ? Se simte exclus ? Ar trebui să-l vezi o dată cînd e și Zuccarelli la bord, domnul Zuccarelli cu oaspeții săi simandicoși. Să-i fac o aluzie că te tragi dintr-o familie nobilă ?

— Ramura scăpătată.

— Fă-te că ai ceafa înțepenită. Atunci ești din nobilime.

Concursul începuse, așa știa Leda. Fata se instalase pe o bancă de lîngă timonă, și anume în așa fel, încît barcagiul să rămînă în afara cîmpului ei vizual : vederea acelui om indiferent și plictisit părea să-i reducă ei șansa unei revederi cu Jan Zocher. În geanta din poala ei ascunsese broșura despre maratonul înot, pagina de sport cu pronosticul referitor la concurs, un binoclu, și un radio cu tranzistori. Vremea începuse să se încălzească, iar vîntul să se potolească. Leda stătea tăcută pe bancă.

În gînd, Leda se deplasă în barca însoțitoare a lui Jan Zocher, ca să ridice din cînd în cînd tăblița pe care era notat numărul de vîsliri pe minut. Pieziș în spatele ei plescăia înotătorul prin apă : luneca în sus, își împingea pieptul prin creasta unui val și luneca iar în jos. Uneori, picioarele lui băteau deasupra apei, ca elicea unei ambarcații. În sus și în jos, în sus și în jos. Leda fu aceea căreia i se făcu lehamite de toate acestea, dar trebuia să se gîndească la el, trebuia să se afle minut cu minut lîngă el, și i se păru că orice slăbire a atenției ei ar fi avut ca urmare o slăbire a forței lui fizice.

— *I Galli,* insulele sirenelor, — zise cu glas tare barcagiul, și arătă un grup de stane de piatră în mare, care păreau a fi rămășițele unui fost perete de crater.

Observația lui se risipi în vînt. Leda nu reacționă. Simonetti căzu pe gînduri, pentru că își aminti pe loc de propunerea lui Zuccarelli de a face escală pe una din aceste insule nelocuite, ca să caute acolo un soi rar de crocus. Era o propunere repetată în fiecare an, dar care nu fusese niciodată dusă la îndeplinire. Zuccarelli cunoștea fără îndoială povestea sirenelor.

— Pe vremuri, potrivit legendei, trăiau acolo într-adevăr sirenele, — îi zise el Ledei cînd lunecară pe lîngă ei stanele de piatră.

— Cine ?

— Sirenele, cele mai cunoscute cîntărețe ale Antichității. În după-amiezile fierbinți și fără vînt, îi ispiteau cu cîntul lor pe marinari să vină la ele. Cine se încumeta să debarce era înghițit. Ostroavele erau acoperite cu oase albite. Odiseu a mai trecut pe aici cu corabia lui. Astupase cu ceară urechile tovarășilor săi de drum, și îi pusese să-l lege pe el de catarg. Le poruncise să nu-l dezlege sub nici un cuvînt, chiar dacă-l vor vedea că înnebunește de dorință. Mare pișicher, Odiseu ăsta ! Nu putea să-și astupe și el urechile cu ceară ? Nu putea să aleagă altă rută ? Dar nu, voia să deguste cîntul sirenelor, și poate că degustase și mai mult această încîntătoare audiție pentru că era legat.

Leda dădu absentă din cap : n-o interesau nici Odiseu și nici preferințele culinare ale acestor femei legendare. Sirenele. Numele acesta îi aminti de opera de artă a mosneagului care tremura, descoperită de ea la Amsterdam : *Papagalul și sirena.* Lucrarea aceasta o inspirase cînd își executase propria ei operă de artă, în care îl înfățișase pe înotătorul amsterdamez și pe ea însăși. Amsterdam, sirenă, înotător, *I. Galli,* fostul domiciliu al sirenelor. „Tocmai", își zise ea, „sînt pe drumul cel bun, am să-l revăd." Cum așa ? Nu-i scăpă din vedere că acum speculațiile ei se spulberau.

Leda se declară pe ea însăși smintită și abia făcuse asta și sentimentul de sfințenie îi slăbi. Acest sentiment i se păru deodată neobișnuit de copilăresc. Cum era oare cu putință ca la cincisprezece ani să fie cuprinsă deodată de un sentiment, care cu șapte-opt ani în urmă făcuse din ea cea mai cuminte fată din lume ? Oare sentimentele rămîn în fond întotdeauna aceleași, oricît ai înainta în vîrstă ? Sfințenia. În unul din răvașele ei secrete, Hanna vorbise cîndva de un iubit ceresc. Se referea evident la Andrea. Era o metaforă ? Sau Hanna dorea într-adevăr un iubit ceresc ? Un bărbat pe un cal întraripat ? Era oare Hanna de fapt un copil ? Dar scria la un ziar ! Sirenele. Ăștia doi se mîncau reciproc cu ochii. Cum ? Își închipuise oare în ultimele luni că-l mănîncă de viu pe înotător ? Pînă și ideea aceasta era dezgustătoare. Cîntase pentru el în camera de baie, îl văzuse zburînd pe

via del Corso deasupra unei mulțimi, dar nu-i dăduse niciodată în gînd să vrea să-l înghită. „Știu sigur. Nu sînt o canibală. Ce e canibalismul ? Să mănînci pe altul. De ce faci asta ? De foame. Ei fac asta chiar și atunci cînd au destulă mîncare. Canibalism. Sfințenie, dragoste și canibalism. Andrea ? Ai putea să-mi spui o poveste despre sfințenie, dragoste și canibalism ? O poveste nostimă. Și de unde vine o asemenea poveste ? Din torentul ascuns, din rezervorul în care se află depozitată întreaga istorie a omenirii. Spune Joe. Voi mă mai și zăpăciți cu trăncăneala asta. Am să încep să trăiesc superficial. Dar în prezent știi totul înainte să fi trăit evenimentele respective. De la cine ai această înțelepciune ? Ce vreau eu, la urma urmei ? Un sentiment calm și blajin. Vreau eu asta ? Atunci pot la fel de bine să mă duc să mă plimb cu Pepe și-mi închipui că e băiețașul meu. Ce ? Pepe ? Strengarul ăsta cu buză de iepure, cu un picior mai scurt și cu cocoașă ? Strengarul ăsta care la orice întrebare răspunde cu da ? Pepe, vrei o bătaie bună ? Daaa. Pepe, e adevărat că nu mă mai iubești ? Da, iubito. O, Pepe ! O, popoi ! Ah, nu e decît o fază. Are să mai vină o fază nouă. Și nu sînt niciodată gata. Dar faza în care muream după un înotător, instructor tipic de sport, acum a trecut, acum !“

Leda își tăgădui dorința. Această tăgadă era ca un evantai, cu care se atîță focul.

Venise amiaza. Vaporașul era ancorat chiar lîngă pereții de stîncă verticali ai insulei Capri. Erau așteptați înotătorii. Leda se uita la algele care se legănau, la peștișorii și la meduzele roșii-albastre din apă. Simonetti stătea sub pînza de cort întinsă deasupra căzii și asculta ce povestea barcagiul despre viața lui de pescar. Individul începu să spună verzi și uscate : mîncarea îi priise, vinul din beciul domnului Zuccarelli era excelent, ca întotdeauna, iar o atenție măgulitoare făcu restul.

Hanna Piccard se vîrîse din nou în cabina strîmtă de la prova : ca să cugete, ca să pună capăt patimii ei, care se întindea la nesfîrșit. Împrejurările lucrau în dezavantajul ei : vasul se clătina încetișor, valuri mici lingeau coca, iar de alături se auzea vocea în surdină a lui Simonetti. „Vino încoace“, îl chemă ea în gînd, „vino în-

coace cu trupul tău cald, fie și numai pentru o jumătate de minut.“ Să arzi în iad. Asta înseamnă să arzi în iad ? Hanna se blestemă pe ea însăși. Disciplină, ordine, cugetare. Bine. „Nu mai pot, Andrea, nu mai vreau, trebuie să mă duc acasă.“ Sfîrșitul cugetării. Zeul fericiriii o vrăjise. Acum, Simonetti, prințul ei lucid, dacă putea să ducă tratative cu marinari capricioși, devenise un om desăvîrșit, — desăvîrșit în ochii ei, — și tocmai această desăvîrșire o înăbușea.

— Dormi ?

— Ochii Hannei se deschiseră.

— Ce cauți ?

— Toc și hîrtie. Se pare că barcagiul cunoaște textul unui cîntec popular, pe care Zuccarelli îl caută de ani de zile. — Simonetti șopti : — Unde mi-e geanta ? Îl măgulesc, Hanna, e o rușine. Dar are memorie bună. În sfîrșit pot să fac un serviciu lumii. Ce părere ai ? Pot acum să fac un serviciu lumii ?

— Băiatule, te binecuvîntez.

— Hîrtie, hîrtie. New Orleans, New Orleans. Îți mai aduci aminte de micuța tîrfă din porturi, de subsuorii ei rași ? Cincisprezece ani s-a plimbat neobosită pe cheiurile porturilor. Marinarii se uitau după ea și-și dădeau drumul de pe vergă, dar ea nu-i vedea. New Orleans, New Orleans, ea îl căuta pe omul din New Orleans, corabia lui, omul din New Orleans, care fusese primul. Și așa mai departe. Plec.

— Louis Armstrong, un negru gras, acela a fost primul. Acum trebuie să-mi mai faci un serviciu. Poți să-l oprești pe barcagiu să se îmbete ?

— Și Leda ?

— Vino un pic încoace, numai un pic.

— Încheie-ți bluza.

— Sîni obișnuiți. Vino încoace, cu mîna ta.

— Diseară, Hanna, diseară am să fiu al tău.

— Diseară plec, băiatule. — Simonetti o privi tăcut. Preț de cîteva secunde, trepidă din tot corpul. — Ah, dacă n-aș fi citit niciodată poezia pe care i-ai făcut-o lui Joe, dacă n-aș fi privit niciodată fotografia ta unde ești împreună cu Pepe, dacă nu ți-aș fi văzut niciodată ochii, dacă n-aș fi ascultat niciodată povestea aceea despre o

bucată muzicală pe care ai avut impresia că o auzi în camera mortuară !

În timp ce cuvintele îi țîșneau de pe buze, Hanna își lovi fruntea cu pumnii, strîngîndu-și fața într-o grimasă monstruoasă. Simonetti fu cuprins de tremur ; și așteptă ca ea să se mai calmeze, și atunci o lăsă singură.

În apropierea vaporașului ancoraseră între timp cîteva iahturi cu motor. Vocile răsunau deasupra apei liniștite și se răsfrîngeau de pereții stîncoși. Bărci de cauciuc se îndreptară spre plaja unde Leda văzuse, în razele unei lumini tremurătoare, nălucile celor aruncați aici de pe stînci sub domnia lui Tiberiu. În mod reflex, urmă exemplul celorlalți și puse în funcțiune aparatul de radio cu tranzistori. Deodată, acele ore de visare totală și plină de imaginație deveniră cele ale unei plicticoase după-amiezi duminicale, ale unei după-amiezi dedicate sportului.

După cîtva timp interveni în eter reporterul concursului Neapole-Capri-Neapole. Un egiptean era în frunte, un analfabet, așa adăugase reporterul. Egipteanul era urmat de un italian și de un argentinian. Pe locul al patrulea era un olandez. Diferiți participanți îl și întîlniseră pe omul cu ciocanul și fuseseră nevoiți să abandoneze ca urmare a unei crampe mușchiulare, a unor deranjamente intestinale, a unor dureri de cap sau a unei epuizări generale. După aceste informații, reporterul dădu relatarea unui martor ocular, mai flecări despre cele spuse de martorul ocular și în cinci minute ajunse la un punct culminant în istoria natației. Simțurile exaltate ale Ledei fură zdrobite de niște clișee reportericești. Biata fată se prăbuși sub povara lor și, plictisită, rămase atîrnată de copastie.

— Acum nu mai trebuie decît vreo cîțiva rechini, — mormăi ea în cele din urmă și-l făcu pe reporter să tacă.

Privi din nou prin binoclu marea de foc din golful Neapole. Uneori avu impresia că vede vapoare care trec unele prin altele ; o singură dată apăru în picăturile de lumină zburătoare brațul unui înotător. De îndată ce-și închise ochii obosiți, văzu în fața ei holul de sosire al aeroportului Fiumicino, banda transportoare, gaura întu-

necoasă cu supapele ei de cauciuc din care ieșeau la iveală valizele.

Cînd vîntul reîncepu să sufle, priveliștea deveni mai clară. Leda stătea întinsă în cabina de la prova, exact așa cum stătuse întinsă cu trei luni în urmă pe digul lacului IJssel : pe burtă, ca un spion. Prima barcă însoțitoare apăru, cu texte publicitare pe coca, cu o umbrelă de soare, cu doi oameni stînd pe scaune, cu un al treilea aplecat peste bord ca să-i strige ceva înotătorului. Acestuia i se vedeau brațele și o caschetă. Leda fu mirată că nu se apropia decît egipteanul, un om care crescuse în delta Nilului, un trup în care trăiau probabil amintirile unor case de lut, ale unor canale, ale unei roți hidraulice, ale unor palmieri, a cupolei unei moschei. Sub caschetă răsunau poate niște cuvinte arabe. „Vino sus !“, își striga sieși. „Vino sus !“, în arabă. Sub caschetă plutea poate și imaginea unei femei, a unei femei frumoase. Egipteanul înota spre ea, spre Leda. Două brațe, niște ochelari de înot, o gură. Leda îl văzu acum pe egiptean foarte desluși, și se întrebă deodată dacă e îngăduit să urmărești pe cineva fără ca acea persoană să știe. I se păru că-i ia ceva, fără să-i dea nimic în schimb.

— Egipteanul se apropie de potou, — dădu de veste Leda, în surdină.

După o jumătate de oră, motorul diesel fu pornit și vaporașul pluti liniștit înspre înotători. Binoclul deveni aparat de filmat. Leda filmă insula, marea albastră închis cu creste spumoase, fața atentă a lui Andrea, roiul de iahturi cu motor, și pe egiptean, — pînă ce văzu că la prova unei bărci însoțitoare fîlfîia un steguleț olandez. Își închise ochii, dar recunoscuse cascheta bleu cu dungă albă.

— Olandezul se află tot pe locul al patrulea, — dădu ea de veste cînd își reveni din sperietură. — E obosit.

— De unde știi ? — întrebă Simonetti.

— Are mîinile țepene. Dacă cineva înoată destins, i se vede asta după mîini, care i se agită degajat. Are mîinile țepene.

După ce îl recunoscu pe antrenorul olandezului, omul cu chipiu militar, Leda aproape că nu mai îndrăzni să se miște. Își lipi de ochi binoclul și îl văzu acum pe înotă-

tor atît de aproape, de parcă s-ar fi aflat ea însăși în barca lui însoțitoare. Brațele care apăreau la suprafață și apoi se scufundau iarăși în apă, devenite grele după zeci de kilometri parcurși, umerii arși de soare, picăturile de apă de pe ochelarii lui de înot, gura lui imediat deasupra suprafeței apei. Începu să-i numere vîslirile. Deodată căzu peste ea umbra Hannei Piccard și în aceeași clipă Leda știu sigur că înotătorul va fi scos din apă și că ea, Leda îl va atinge.

Leda se calmă. Părea că recunoaște împrejurările în care este implicată. Nu era o recunoaștere. Părea că-și amintește un vis uitat. Nu era o amintire. Într-o clipită întrevăzuse, cu o intuiție acutizată de dorință și de privațiune, jocul de forțe al mării și al ambarcațiilor, al înotătorilor și al spectatorilor. Simți că există o legătură între trupul înotătorului, cel al lui Andrea și cel al ei.

Acum putu să și prevadă unele evenimente. Andrea, și nimeni altul decît Andrea, va striga și va arăta un înotător, în timp ce-și va sufleca mînecile cămășii, ca și cum s-ar fi pregătit, fără să știe, să-și ude brațele. Nu mult după aceea arătă ceva cu mîna stîngă, în timp ce cu dreapta își sufleca mîneca stîngă. Scoase o exclamație, și îl arătă pe înotătorul italian, care apăruse brusc secerînd cu brațele aerul deasupra apei, și făcuse speriat cîteva vîsliri lateral.

— Leda ! Ce se întîmplă acolo ?

După aceea Leda fu sigură că cineva, un bărbat respingător, va rîde cu poftă.

— Meduze ! — exclamă barcagiul rîzînd. — Meduzele. N-am spus eu ?

Leda înțelese acum de ce, în ultimele ore, ochii ei rătăciseră mereu spre meduzele albastre-roșii : erau cu miile.

— Uite, uite, acum îl prind pe olandez, — strigă barcagiul, rîzînd cu poftă de suferința înotătorului. — Hai, hai, și încă o dată. E prins între ele !

Înotătorul olandez făcea aceleași mișcări sălbatice ca și italianul, un val îi clăti capul, omul mai făcu un efort, ca să-și continue cursa, apoi se opri. Barca urmăritoare se depărtă, omul cu chipiu militar țipa și făcea gesturi. O clipă, Leda avu impresia că simte un cîrcel la subsu-

oara stîngă. Își închise ochii și văzu în închipuire că apare un braț și aruncă ceva. Apoi îl privi din nou pe înotător drept în față.

— Își aruncă ochelarii de înot, — dădu ea de veste.

Oricine putu acum să observe cu ușurință că distanța dintre înotător și barca pescărească scăzuse la cincisprezece metri. Acum, cînd înotătorul se lăsase pradă epuizării, părea că nu va mai putea aproape deloc să se mai țină la suprafață.

— Individul e terminat !

Hanna Piccard fusese cea care exclamase asta. Vocea ei acoperi toate celelalte zgomote. Barca însoțitoare se întoarse înapoi. Se auziră înjurături în gura mare. Înotătorul făcu semne către barca pescărească. Leda îi făcu semne cu mîna.

— Ce spun ei, Hanna ?

— Nu vor să-l scoată din apă. Trebuie să continue. Ne cer să plecăm. Restul sînt numai înjurături.

— Îl scoatem noi din apă, — hotărî Simonetti. — Hai spre el !

Comanda fusese dată cu multă autoritate ; barcagiul se supuse orbește. Fără să se țină de nimic, cu siguranța unui somnambul, Leda traversă culoarul punții vaporașului în plină legănare, înspre pupa. Încă vreo cîțiva metri. Își închise ochii, așteptă pînă să se ridice din nou un braț și privi : mîna înotătorului se agăță de copastia vopsită în vernil. Simonetti și barcagiul se și lăsaseră în genunchi. Leda își croi drum printre bărbați și atinse mîna înotătorului, fără să simtă că aceasta era rece ca gheața, — ea nu simțise decît propria fierbințeală. Nu mult după aceea, Leda se afla în cabină, întrebîndu-se ce căutase ea acolo, pînă ce privirea îi căzu pe sticla cu amoniac, pe care o luase în mîini mai înainte, ca să se ducă să înoate în golful Amalfi.

— Leda ! Amoniac, pomadă !

Trupul înclinat al lui Simonetti umplea golul ușii cabinei. Leda fu suptă înspre el, se și afla pe treapta cea mai de sus, își săltă cu o mînă apărătoarea de soare, își puse cealaltă mînă după ceafă, cu un plescăit, așa cum face un atlet, și se atîrnă de Simonetti, trăgîndu-l în jos. Într-o fracțiune de secundă văzu torsul umed strălucitor

al înotătorului, care se înălța și cobora în imensul spațiu aerian albastru închis, îi văzu părul blond pai, ochii care o priveau țintă pe ea, o mînă care își pipăia lent dungile roșii de pe piept și de pe pulpe.

— Îl cheamă Jan, — zise ea încetișor. — Îl cheamă Jan.

Pentru ea, asta era cea mai frumoasă, cea mai sublimă frază pe care o rostise vreodată. „Îl cheamă Jan." Trupul îi era înfierbîntat. Se atîrnă de Simonetti, îi apucă acestuia cu mîna liberă cămașa, așa cum o văzuse adesori pe Hanna că face : autoritar, răsucind pînza. Apoi își înălță privirea spre el, spovedindu-i-se. Albastrul închis al ochilor ei era culoarea mării din jurul vaporașului. Leda se prăbuși. Nici un sunet nu mai pătrunse pînă la ea, nici măcar cuvintele care îi scăpau, cuvintele Hannei, acele cuvinte nesuferite.

— Cu băgare de seamă, — mormăi ei, — cu băgare de seamă, vă rog.

Parcă și-ar fi ridicat privirea înspre soare. Simonetti simți că i se suie sîngele la cap, buzele îi erau umflate, întregul trup îi tremura, cînd își sărută fiica, pe pleoape, pe gură, cu băgare de seamă. Leda se prăbuși, ca și cum trupul i-ar fi dispărut, fără putere.

Cînd își redeschise ochii, era întinsă pe o bancă, în cabină.

Radioreporterul își făcuse treaba. Cît ai clipi din ochi, toată lumea știa că un înotător olandez fusese scos din apă, mai mult mort decît viu, pare-se. Un banc de midii avu parte de recunoaștere națională, un expert își expuse comentariul cu privire la impresionanta veste ; concursul fu citat ca fiind concursul midiilor.

Mai mult mort decît viu, pare-se. În jurul bărcii pescărești se îmbulziră zeci de iahturi ; barca însoțitoare și o barcă rapidă, pe care flutura pavilionul conducerii concursului, se alăturaseră și ele. Fiecare își întindea gîtul ca să prindă pentru o clipă imaginea victimei, acum ascunsă între prosoape. Motoare bîzîiră, nori de gaze de eșapament se ridicară deasupra apei, dintr-o barcă de cauciuc niște tineri aruncară publicului pachete de țigări, niște vele clămpăniră, o cocă de poliester lucios arătă

deodată o crăpătură de un metru, se auziră înjurături, o cange zbură gata-gata să atingă două capete și sparse un geam, un copil începu să țipe de frică. Unii se simțiră deodată îndemnați să arunce peste bord fel de fel de gunoaie. Sosirea unui elicopter păru să facă dovada că se petrece într-adevăr ceva important.

Hanna se retrăsese la prova, scîrbită de spectacolul al cărui centru părea că devenise barca pescărească. Se simți murdară și obosită, extenuată de lipsa ei de hotărîre. Atunci veni aproape de ea, încet, un iaht mare cu motor, dînd deoparte ambarcațiile mai mici. Pe o bancă de piele albă stăteau două femei bine îmbrăcate, cu cîte un pahar în mîini, puțintel ametite de plictiseală. În spatele hublourilor, Hanna ghici existența unor cabine răcoroase, prevăzute cu tot confortul. Pe punte, înconjurat de crom strălucitor, stătea în picioare un bărbat în costum alb. Chipul îi era ascuns de un megafon, cînd se aplecă înspre ea și întrebă dacă poate să dea asistență.

— Amalfi ! — răspunse ea, strigînd. — Amalfi, la Amalfi ! Mergeți la Amalfi ?

Căpitanul își duse mîna la ureche. Femeile înțeleseseră, dădură din cap că da și se dezmeticiră, la vederea unei veritabile deznădejdi. Hanna își azvîrli geanta spre ele, așteptă pînă ce un val săltă în sus barca pescărească, apoi se prinse de copastia iahtului cu motor și se cățără la bord. Se poticni de o funie și căzu în genunchi. De îndată ce cele două femei calme o atinseră, o podidi plînsul.

În marșarier, lent și solemn, iahtul se retrase din îmbulzeală.

CAMERA DE BAIE A LUI ZUCCARELLI ERA, ÎN vila Cimbrone, singura încăpere în care nu călcau niciodată musafirii.

Cînd văzuse pentru prima dată casa, Zuccarelli găsise camera de baie așa cum o lăsase al doilea lord Grimthorpe în ziua înapoierii sale în Anglia. Pe pardoseală se afla un mozaic roman antic, făcut din pietricele albe și negre, înfățișînd pești, scoici și animale fabuloase. Pereții erau acoperiți cu stucaturi și divizați în panouri cu ajutorul unor pilaștri zvelți, dar frescele care să înfățișeze bărbați și femei la scaldă nu fuseseră pictate niciodată. La plecarea patronului său, Nicola Mansi terminase pe jumătate o singură frescă ; în deceniile care au urmat nu mai simțise pesemne niciodată îndemnul să-și continue opera. Cada, un colos de marmură albă, nu fusese niciodată finisată. Totul era acoperit cu un strat gros de praf.

În acea după-amiază duminicală, cînd se înapoiase la vila Cimbrone și o salutase și o liniștise pe *signora* Pozzo, care venise în grabă la ea, Hanna Piccard se dusese de-a dreptul spre camera de baie a lui Zuccarelli. Ușa nu era încuiată. După ce închisese ușa după ea, Hanna rămase locului, nemișcată, preț de cîteva minute, copleșită de atmosfera camerei de baie.

Încăperea nu era mare, dar făcea totuși impresia că e o mică sală. Lumina soarelui, aflat aproape de orizont, intra în încăpere prin două ferestre, care ajungeau pînă la pardoseală și care erau plasate în colțurile peretelui exterior. Acolo unde lumina atingea pilaștrii cenușii și cornișa lor, aceste elemente păreau de argint. În prelungirea celei din stînga, chiar în fața ei, se afla cada, supra-

înălțată. Capetele căzii erau boltite grațios ; marginea i se răsucea ca foile unui caliciu de floare. Între cele două ferestre, Hanna văzu fresca pe jumătate terminată a lui Nicola Mansi : doi bărbați în pielea goală și o femeie goală văzută din spate. Unul din bărbați stătea pe plajă, aproape de privitor ; din al doilea, aflat mai departe, nu se vedea decît capul, în valuri ; între ei era femeia, căreia îi erau indicate doar contururile, iar apa îi ajungea pînă la brîu.

În mijlocul camerei de baie, apa unei fîntîni cădea într-un bazin adîncit în pardoseală. Lîngă ușă se afla un scrin, pe care *signora* Pozzo pregătise în după-amiaza precedentă, în mare grabă, dar nu fără un profund sentiment de devotament, prosoapele lui Zuccarelli. Lumina soarelui ajungea pînă la capul de băiat instalat într-un colț, pe un piedestal. În chipul băiatului, Hanna îl recunoscu lesne pe cel al lui Federico la zece ani, copilul, pare-se, vioi și deștept, consolarea unor adulți mărginiți, copilul mărinimos, băiatul plăpînd, aflat în punctul culminant al vieții sale.

Tocurile unor pantofi de damă ticăiră pe mozaic. Hanna Piccard profana privilegiul lui Zuccarelli, care poseda dreptul exclusiv de a folosi această cameră de baie ; două alte camere de baie stăteau la dispoziția musafirilor. Robinetele fură deschise. Cu două vîrfuri de degete, Hanna Piccard împinse canaturile ferestrelor pe șinele lor și le făcu să dispară în cea mai mare parte în perete. Jetul micii fîntîni fu încovoiat de vînt. Hanna se descălță. Cu pași ritmici se duse la capul de băiat, trecînd pe lîngă divan, spre fereastră, și iar înapoi : cugetînd, cu totul scoasă din minți, așteptă o rîndunică, o rîndunea, care să zboare razant și să vină în picaj, și roși de îndată ce-și aminti de excursia pe iahtul cu motor, de cabină, de cea mai frumoasă dintre cele două femei, — ca un copil se aruncase în brațele lor. Apa care cădea, care tot cădea, zgomotul apei care cădea, o mai calmă întrucîtva. „Unde îți pui aici veșmintele ?“ Un maldăr de țoale lîngă cele trei trepte care duceau spre cadă. „Fir'ar să fie de treabă, și încă o dată fir'ar să fie... !“

O bună bucată de vreme, Hanna rămase în baie, nemișcată, cu brațele încrucișate, tremurînd de dezgust, cu toate că nu se putea recunoaște nici un fir de păr al lui Zuccarelli. „Cine sînt eu ?“ Vedere printr-o fereastră. Arbuști vineții, care se leagănă pe povîrnișul de sub o terasă. Un munte. Locuri de scaldă la poalele unui munte. O femeie în baie. Hanna își învinse dezgustul și folosi un burete de baie al lui Zuccarelli, un săpun de baie, o perie, își frecă pielea cu o mănușă aspră, amintindu-și că Salvatore, în firida lui, împletea în fiecare lună cîte o mănușă pentru domnul Zuccarelli. Acum, Hanna aștepta să audă din clipă în clipă vocea care în după-amiaza din ajun răsunase pe neașteptate în vestibul.

Prosoapele lui Zuccarelli erau mici, înduioșător de mici. Un prosop pentru capul ei, unul pentru brațe și picioare, unul pentru tors, unul pentru păr. Hanna Piccard tînjea după un blestem : bolta cerească să crape, crengi frînte. Dar putea oare un blestem s-o mai nimerească într-adevăr ? Putea oare un blestem în această epocă să-și mai facă efectul distrugător ? În timp ce se usca, Hanna își aminti de un poem al lui Simonetti. Simonetti scrisese despre o slujitoare a poetei Safo, o fată tînără ; pentru prima dată în viața ei, fata folosea parfumuri diferite pentru diferitele părți ale trupului, așa cum era obiceiul printre femeile înstărite. Părul, capul și gîtul, torsul, fluierele picioarelor, labele picioarelor. Cinci parfumuri, originare din ținuturi depărtate. Cinci parfumuri folosea ea, agitată, fără să înțeleagă la ce servesc aceste miresme, și ce simțăminte stîrnesc ele în ea. Hannei îi plăcuse acel poem.

Deodată se simți săracă. Îi veni în minte Dita van der Waals. „Doamnă Van der Waals, ce sărăcie ! Unde mai găsim noi iarba călcată în picioarele unor dansatoare ? Unde mai găsim noi asta, pentru numele lui Dumnezeu ?“ „Copilă, să nu hulim“ ! „De ce mă simt silită să-mi părăsesc iubitul ? Nimeni n-a știut să mă zguduie așa cu ochii. De ce plec ? M-am săturat ? Sînt lașă ? N-am decît să mă sui într-o mașină și să plec. Nici oraș, nici familie, nici lege, care să mă împiedice. Nimic nu mă silește să mă jertfesc. Mă urc într-un avion și mă

întorc la o viață în siguranță. La o viață plată, tot mai plată.“ „Copilă, exagerezi.“ „O viață plată, tot mai plata, nu vreau să duc.“ „Copilă, exagerezi.“ „Găsești că exagerez, tu, altă persoană ? Nimeni nu poate să mă judece, nimeni. Doamnă Van der Waals, șovăi.“ „De ce șovăi ?“ „Nu știu precis, dar văd o suliță în mîna mea, și o înfig în pămînt. Ce mă îndeamnă ? Doamnă Van der Waals, ce trebuie să fac ?“ „Copilă, eu în locul tău, mai întîi m-aș îmbrăca.“ Hanna se îmbrăcă. „Gata. Așa e bine. Ia loc acum pe divan, ia-ți carnetul de notițe și întocmește o scrisoare, ca să-ți ordonezi gîndurile.“

„Bună, Andrea. Stau pe divanul din camera de baie a lui Zuccarelli. Probabil că ai fost cîndva aici. Nu mi-ai spus niciodată nimic despre asta. Camera de baie o găsesc superbă. Plină de umbră, și totuși lumnioasă și tristă. Da, atmosfera unei luminozități triste. Lumina lumii mediteraniene se revarsă înăuntru, blîndă și caldă, pe înserat ; este lumina în care te-am văzut pe tine întotdeauna. Mai limpede ca niciodată îmi dau seama că prin tine m-am simțit legată pentru vecie de altceva, de o măreție de nespus. Tu ești o imagine a ei.

„Diseară plec, așa cum am spus. E îngrozitor. Te doresc și știu că peste puțin am să te îmbrățișez pentru ultima oară, că mîine am să-mi iau catrafusele din casa din *piazza* Farnese, casa în care am luptat atîta, casa în care aș putea fi pe deplin fericită. Peste o lună și jumătate au să-mi vîre un nou contract sub nas, cu sporire de salariu, pentru că vor să mă țină și în continuare la Roma. N-am să-l iscălesc. Să ascult două ore un ministru care arată cum are să salveze de la pieire o oțelărie complet necunoscută mie și între timp să tînjesc după viața adevărată ? M-am săturat.

„Roma devine o amintire și într-o bună zi am să uit chiar și cum m-am simțit în brațele tale. Nu se poate ști dacă e bine ceea ce fac. Vreau să dau vieții mele o temelie solidă ; un om trebuie să prindă rădăcini undeva. Cum am de gînd să-mi folosesc restul vieții ? Să-l folosesc ? Ce cuvînt oribil ! Ca să fac copii ? Da, nu, da, nu, răgaz, treizeci și nouă, la botul calului, și un copil. Ce sărăcie ! Atunci mai bine fără urmași și să muncesc din

răsputeri ca să realizez ceva. Să fiu directoare de întreprindere ? Domnilor, atenţiune, timpul ne este măsurat, azi ne vom reuni în picioare. Anii mei romani m-au dus la concluzia că se poate. Numai în clipele mele cele mai slabe mă mai simt înclinată să-mi proiectez ambiţiile într-un bărbat, să fiu indolentă şi să gust plăcere dintr-o carieră care nu-mi dezvoltă din plin capacităţile. A dezvolta, iar un cuvînt oribil. Prefer să stau la o fereastră şi să mă uit la un fag ruginiu la început de toamnă.

„În sfîrşit ai venit cu adevărat la mine, Andrea. Dar putem oare să trăim într-adevăr împreună şi să împărţim pîinea cea de toate zilele ? Eu aş putea susţine că e absolut imposibil, fie şi numai deoarece prea năzuim amîndoi la fericire. Electrocutări şi schilodiri — asta e urmarea unei pasiuni prea intense. Noi ne împingem reciproc la extreme. Totul sau nimic.

„Aş putea să susţin şi contrariul. Într-un an şi jumătate am realizat multe. Pe calea cea bună. Prin portic, am ajuns în templul dragostei. Uneori mi-am notat în agendă : mi-am văzut sprijinitorul, consolatorul, bărbatul. Altceva nu ştiu ce să mai spun. Învăţ să suport : ambiţia unui om înzestrat. Cel mai mult îmi placi cînd eşti la Sutri şi te zbaţi să faci un bine. Cu metodă şi răbdare aş izbuti să înfrîng gelozia fiicei tale. Dacă ţi-aş face un copil, şi încă unul, şi încă unul, ar fi nevoită să mă accepte. Din cînd în cînd trupul meu respectabil te dezgustă.

„Dar... Iarăşi un «dar». Dar asta e meschinărie, dar asta e sărăcie. Nu eşti dispus să părăseşti Roma, pentru că vrei să auzi în jurul tău limba în care scrii, vrei să vezi şi să simţi zilnic în jurul tău oraşul şi istoria în care îşi are munca ta rădăcinile. Eu nu pot să prind rădăcini aici. Peste trei ani, Leda poate să stea pe picioarele ei, dar nici atunci n-ai să fii dispus să mă urmezi în casele pe care ţi le-am arătat la Amsterdam. Roma nu-mi poate oferi o carieră în stare să mă satisfacă. Am cercetat posibilităţile. Rămîn o străină, chiar dacă-mi uit limba ţărănească. Şi chiar dacă tu ai învăţa limba mea ţărănească, nu mi-ai aparţine niciodată cu adevărat.

„Cîndva, ca să facem cunoştinţă, m-ai pus să citesc cîteva pasaje din lungul tău poem. Te-am cunoscut astfel

într-adevăr mult mai bine. M-a frapat cînd am văzut cum ai știut să înfățișezi personajele cele mai pătimașe și mai crude, cele cu totul lipsite de milă. Lipsit de milă față de tine însuți și lipsit de milă față de ceilalți, așa ești tu. Exagerez. Dar ai un dispreț fără margini față de trup, așa cum e, un dispreț fără margini față de viață, așa cum e. De aceea n-ai să aparții niciodată altei persoane. La Sutri, noi am vorbit despre două vieți : viața de dăruire, viața de negare. Cea dintîi este a mea, a doua e a ta. Poate că vrei să aparții altcuiva, dar nu poți. Îți șlefuiești lentilele, întocmai ca domnul Spinoza.

„Te încurci în contradicții, Piccard. Nu scrii ceea ce voiai să scrii. Umbrele care cad pe el. Lumina și peisajul își bat joc de mine. Cîtă meschinărie ! De ce n-am încredere, Andrea ? Cea mai profundă, mult mai profundă, este teama. Ce întrupează un bărbat ? Forța care poate să mă distrugă și să mă desființeze. Umbre. Te doresc, bărbatule cu apărătoare de soare, și de îndată ce te doresc, am impresia că mă înalț."

Sunet de pași, niște pași impetuoși. Hanna abia mai avu timpul să-și vîre sub fund carnetul de notițe, și Simonetti apăru în camera de baie, fără apărătoare de soare. Nu spuse nimic. Cîteva minute în șir se rezemă de ușa încuiată, stăpînindu-și iritarea, ceea ce îl împiedica să respire normal. Hanna își îndreptase privirea, pe lîngă picioarele ei, spre arbuștii care se legănau, și-și urî picioarele nemișcate.

— Cum mai gîfîi ! — zise ea în cele din urmă. — Ar trebui să-ți îmbunătățești condiția fizică.

— Gura !

— Încetează cu gîfîitul !

— Pari aiurită. Credeam că ai căzut peste bord, că te-ai înecat, pînă cînd cineva ne-a spus că blonda se suise la bordul unui iaht cu motor. Îmi vine să te ucid.

Hanna începu să plîngă. Simonetti își propusese să rămînă activ. În timp ce spăla cada și împăturea prosoapele ude, simți fiori în spate. El mai fusese cîndva aici. Într-o după-amiază caniculară de vară, cu ani în urmă, Zuccarelli îl scosese dintr-un grup de musafiri, îi arătase fără nici o introducere camera de baie și îi

spusese că aici poate să se retragă oricînd vrea. Ca să lucreze.

— Ce cauţi aici, Hanna ? Eu am stat cîndva în camera asta de baie, pe un scaun adus de mine. Ce cauţi aici ? Dezgust ? Ură ?

Hanna plîngea şi dezmierda în neştire stofa divanului. Simonetti fu atras de mîna ei dezmierdătoare, începu să se plimbe, apoi se opri la marginea fasciculului de lumină în care se întinsese Hanna. Aurul stiloului ei sclipi.

— Ce ai scris ?

— N-am scris nimic, — se văicări Hanna, plîngînd de zor, ca un copil.

— Te cunosc. Saltă-ţi fundul.

— Nu pot.

Simonetti îşi petrecu braţul stîng pe după mijlocul ei, o săltă şi găsi, cu mîna dreaptă, carnetul de notiţe. Vru să-i dea drumul Hannei, dar trupul ei era cald şi de o moliciune copleşitoare. Găsi nişte buze neclintite, pe care vru să le readucă la viaţă, doi ochi care urmau să fie neapărat îndreptaţi spre el, două braţe care urmau neapărat să-l cuprindă.

— Îmi vine să te omor. De ce faci asemenea lucruri ? Spectaculoasă încercare de evadare ! Încercări de evadare. N-ai să scapi niciodată de mine. Vrei să fii veşnic lîngă mine. Iată-l pe omul din New Orleans.

Întregul trup al lui Simonetti tremura. În timp ce braţele i se plimbau pe obrajii ei uzi, se gîndi la Lucia Locantro, singura femeie care se pricepuse să-i producă un şoc, aşa ca Hanna. Îşi aduse aminte cum îi petrecea aspra Lucia, în prăvălia ei, un braţ pe după umeri, pe după umerii micului ei tovarăş de joacă. Iar el începea să tremure de îndată ce ea, Lucia, îl trăgea înspre ea.

— Bună ziua, băiatule, — şopti Hanna. — Bună, bună, bună, bună.

— Îţi iei rămas-bun ?

Deodată îl cuprinse cu braţele după ceafă, atîrnîndu-se de el, în timp ce trupul i se îndreptă şi i se întinse, întocmai ca cel al fetiţei care, împreună cu două prietene, voise să cuprindă tulpina copacului de pe moşie. „Pot să-l ţin strîns exact atîta, cît pot să-mi opresc răsufla-

rea", își zise Hanna. Îi veni amețeală, strînsoarea ei slăbi. Simonetti se desprinse și se duse la fereastră.

După ce citi scrisoarea, Simonetti azvîrli afară carnetul de notițe, făcu un pas înainte, se aplecă mult peste parapetul ferestrei, ținîndu-se de canat, și îi strigă *signorei* Pozzo că peste o jumătate de oră va fi jos, ca să ia masa. În timp ce privirea i se plimba pe terasă, simți cum îi lunecă pe geam vîrfurile asudate ale degetelor. Speriat, se retrase spre interior.

— Bine !

Simonetti se gîndi la *Palazzo* Delmonte din Roma. Ar fi preferat să facă acum o plimbare de control prin clădire, ca să închidă ferestrele, să stingă luminile, să închidă ușile ; coborî scările, ca un stăpîn cam rigid, cînd traversă curtea de serviciu privi statuile de pe balustradă, pașii lui răsunau în bolțile clădirii porții, se opri, ca și cum ar fi uitat totuși ceva, și apoi o luă brusc la stînga.

— Bine, bine !

— Lasă teatrul, — zise Hanna, trezită la realitate, pentru că Simonetti juca teatru.

— Actul următor.

Simonetti rînji cînd își aduse aminte cum hoinărise în acea dimineață pe strada principală din Amalfi : viața era în mîna lui ca o minge, Simonetti făcea cu ea ce voia. Acum, marginea căzii era o invitație de a-și izbi țeasta de ea. Deșertăciune, nebunie, un spectacol. Trupul își arătă sieși propria experiență. „Unul din spectacole eu îl numesc fericire, pe celălalt mîhnire. Ce nebunie !" Între timp ajunsese la treptele căzii, se așeză pe ele, și după aceea apăru, ca de la sine înțeleasă, ideea de mormînt. Ca urmare, cada i se păru o excrescență a propriului său trup, o umflătură uriașă.

Signora Pozzo făcuse patul în dormitor. Ca fostă patroană de pensiune, cunoștea limba paturilor folosite. Înțelesese că Simonetti și olandeza lui fuseseră fericiți în noaptea aceea sub fresca lui Nicola Mansi. Pe ambele perne lăsase cîte un buchețel de flori albe, care erau ascunse vederii din pricina cearceafului.

Simonetti nu mai fu în stare să-și aducă aminte de sentimentele din noaptea precedentă. Vederea dormitorului nu-i stîrni decît dezgust, da, dezgust, mîhnire și indiferență. Mareea patimii nu lăsase nici ea urme: camera fusese dereticată de *signora* Pozzo.

Simonetti se spălă pe față, pe brațe, pe tors, și vorbi între timp despre concurs, despre înotător și despre barcagiu, care îi dăduse voie, la întoarcere, să înalțe vela. Hanna stătea în fața patului, își cotrobăia în valiză și părea să fi uitat ce caută. Făcea impresia că e abătută. Lui îi făcu plăcere mîhnirea ei. Simonetti simți că, prin plecarea din camera de baie, luase frînele în mînă. În gînd, îi trecu Hannei un pieptene de oțel prin părul ud. Ar fi preferat să nu simtă voluptatea puterii, ar fi preferat să fie liniștit, blînd, prietenos.

— De ce nu-mi spui nimic despre scrisoarea mea, Andrea?

— Aștept o forfecuță de unghii.

— A, da, tocmai asta căutam.

Hanna scotoci din nou prin bagaje, servilă, disprețuindu-se pe sine, degustîndu-și servilitatea. Și din nou fu cît p'aci să uite de forfecuța de unghii, cu gîndul la Carlo Borromini, arhitectul care, într-un acces de furie, se aruncase pe fereastră. Găsi forfecuța de unghii și o puse pe marginea lavoarului. Acum nu avu altă dorință mai fierbinte decît să cadă în genunchi. „Calcă-mă în picioare, Andrea. Am să fac tot ce ai să vrei tu. Am să mă jertfesc. Nimicește-mă, desființează-mă. Ah, cum tînjesc după liniște!" Ca o femeie smerită ar fi vrut să-i îmbrățișeze picioarele.

Se întoarse la valiza cu care sosise pentru prima dată la Roma cu șaisprezece ani în urmă. Și, cînd văzu că forfecuța de unghii dispare în nara lui Simonetti, fu cuprinsă de un tremur, de parcă pielea ei ar fi fost cea atinsă de metalul rece. O dorință plină de teamă începu să i se miște în vintre, de îndată ce privi mușchii brațelor și ai umerilor lui. Simonetti își reteză cîteva fire de păr din nări, iar la urmă mai și smulse cîteva, cu degetele, știind că asta o enervează pe Hanna.

— Hanna, sîntem așteptați. *Signora* Pozzo a început de ieri pregătirile pentru masa asta.

— Andrea, nu merit disprețul tău.

Simonetti își îngriji în tăcere pielițele de la rădăcinile unghiilor sale de la mîini și de la picioare. Vîrful forfecuței se înroși ; lui Simonetti îi trecură prin cap fel de fel de reprezentări pline de cruzime. Ar fi vrut să stea liniștit, fără să-și disprețuiască trupul, fără să-și disprețuiască viața, tăcut, blajin, flexibil, mărinimos.

— Hanna, ce mai e de spus ? Atîta timp cît perseverezi în hotărîrea ta, nu mai e nimic de spus. Fii consecventă. Vrei să trăiești ca un bărbat. Atunci n-ai decît să trăiești ca un bărbat. — Hanna tăcu, înfundîndu-se tot mai adînc în mlaștina nesiguranței ei. Simonetti aștepta. — Să uităm scrisoarea, — zise el deodată. — — Schimbă-ți rochia. Vara asta am să-ți arăt Salina. Peștera în care, împreună cu Tonni Locantro, căutam cuțitașe, pile și sule de obsidian. Casa. Lucia ne va primi bine. Are să vrea să folosească vatra construită de Tonni pe terasă. Femeile au grijă să gătească, bărbatul are grijă de foc. Eu am să îndes vreascuri în vatră. Cu o mătură făcută din frunze de copaci am să curăț de cenușă focarul. Vom fi fericiți. Fericiți. Noi, pe drumul cel bun. Iar în noaptea sfîntului Laurențiu, în noaptea cu stele căzătoare, vom merge la biserica din Malfa. — Hanna plîngea. — În sfîrșit plîngi ca un copil. Ce fericire ! Aseară ai făcut pipi sub ochii mei în lavoar, veselă, veselă, și acum plîngi ca un copil. Are să ne meargă bine.

Simonetti își scoase din geantă o cămașă frumoasă. „Hanna rămîne", își zise el ; „rămîne. Am s-o conving, am s-o frîng, am s-o dărîm pînă la temelie, am să fac din ea o femeie nouă." În timp ce-și punea cămașa, privi pe fereastră soarele care se pregătea să asfințească. Începu să se simtă liniștea serii, vîntul se potoli, norii maiestuoși și multicolori dădeau cerului adîncime. Deodată, Simonetti se rușină de puterea sa.

— De ce crezi că n-ai să-i aparții niciodată altuia ? — întrebă el, întorcîndu-se înspre Hanna. — De unde știi ? Azi-noapte ți-am aparținut eu ție. Nu mai era în mine nimic care să-ți întoarcă spatele. Peste o săptămînă îți întorc din nou spatele. Bine. Vin înapoi. Sînt ca soarele : în fiecare anotimp are altă traiectorie. Acum

sînt molatic și slab, apoi iarăși dîrz și puternic și cald. Soarele. Doamne sfinte, văd că recurg la toate clișeele ca să te conving. Ce rochie îți pui ? Am să te ajut. — Mînioasă, Hanna se duse la lavoar, ca să-și spele fața plînsă, dar nu și-o spălă. — Să nu aparții niciodată altuia... Ce nerozie ! Mii de persoane, mii de obiecte mi-au aparținut și eu le-am aparținut, pînă în clipa în care am zărit-o, pînă în clipa în care am zărit-o cu dragoste. Împerechere : pentru asta trăiesc. Împerechere, împerechere și încă o dată împerechere. Întreaga mea viață provine din această nevoie. Coroana măslinului foșnește și eu sînt iubitul ei. Ea mă dezmiardă cu frunzele, iar eu răspund, răspund.

— Vorbe de clacă.

În oglindă, Hanna văzu un bărbat care își punea ciorapii, așa cum numai Andrea Simonetti își punea ciorapii. Ar fi vrut să-i sărute picioarele.

— Să fii credincios, — zise ea apoi, pe gînduri. — Să fii credincios, asta nu poți. Nu te interesează nimic altceva decît să faci dragoste. Să te lipești de cineva, să dai și să iei, asta nu poți.

— Te înșeli. Îngerul a aterizat.

— Decolează din nou.

— Bineînțeles. Ei și ? Din cînd în cînd trebuie să fiu orb. Am nevoie să fiu. Ei și ? Să fiu credincios. Acum învăț.

— Nervos.

— Da. Ei și ? Ei și ? Are să ne meargă bine, Hanna. Sîntem abia la jumătatea drumului. Taina noastră va deveni mai profundă și mai mare, așa cum ai scris, și are să fie o plăcere s-o ascundem de alții.

— Pînă una-alta, dă-mi o batistă, fir'ar să fie...

Hanna primi una din cele zece batiste albe pe care i le cumpărase chiar ea și-și aduse aminte de după-amiezile în care se lăsase dusă cu mașina, cu o geantă plină de cadouri, la iubitul ei.

— Să fii credincios, — repetă ea cu încăpățînare. — Asta nu poți.

Simonetti își puse haina pe care și-o cumpărase nu de mult, absolut independent.

— Trebuie să te cer în căsătorie? — Simonetti respira greu. — Doamne sfinte, asta e? Un pește în plasă. Mă zvîrcolesc ca un pește în plasă. Asta e, doamnă directoare? Dovedește mai întîi că poți fi credincioasă și rămîi. De ce nu încerci? Intercalăm în circuit pe orice cunoscut, ca să găsim o carieră care să-ți placă. Zuccarelli are să ne ajute. Putem lua cu chirie un apartament la Amsterdam. Încolo și încoace. Am să învăț limba țărănească. Doamne sfinte, asta ar fi ceva. Ei și? Rămîi... !

— Nu vrei decît să mă ai la noapte în pat. Asta e tot.

— Da, asta e tot. Mîine... Dar de ce să mă gîndesc la ziua de mîine? La noapte am să te servesc, așa cum ai să vrei. Trebuie să ai încredere în mine. Mîine ne întoarcem la Roma, în *piazza* Farnese, și suim cele șaizeci și patru de trepte.

— Andrea, nu mai pot.

— Vom vedea.

Simonetti își aminti că-și propusese să rămînă în mișcare; porni, dar în golul ușii dormitorului se opri din nou: în spatele lui răsunau pași grăbiți. În zadar o aștepta pe femeia căreia îi plăcea atît de mult să se lipească de spinarea lui. Cînd se întoarse, Hanna întinsese din nou cearceaful peste pernă, iar în mînă ținea un buchețel de flori albe. Preț de o clipă, Simonetti fu absolut convins că o femeie ca Hanna poate să dorească atît de fierbinte un buchețel de flori, încît acesta să-i răsară pur și simplu în palmă. N-avea nevoie nici măcar să-i facă semn. Se duse spre ea, roșind, vrăjit de această manifestare a eternului feminin, adică: blînd ca un miel. Buchețelul de flori fu vîrît ca un corsaj în reverul hainei.

Simonetti înțelesese că nu se mai putea salva nimic. Se lăsă tras la marginea patului, dezamăgit, și privi peretele. „Ce spectacol!", își zise el. „Cum de mai izbutim să facem față? Ce spectacol! Dar ce am fi noi fără spectacol, ce am ști? Nimic."

— Domnule Simonetti, îți atîrnă capul.

— Îmi privesc pantofii. Cum ți se par pantofii mei noi?

— Ți-am mai spus.

— Mai spune-mi o dată.
— Mi se par frumoși.
— Încă o dată.
— Ți-ai cumpărat pantofi noi frumoși.

Apoi tăcură. Hanna nu putu găsi nici un motiv al calmului, al sîngelui rece, pe care îl simți brusc. Calmul ei părea să indice o hotărîre. Nu luase nici o hotărîre. Încetișor, ca să nu stîrnească împotrivire, îl cuprinse pe Simonetti cu brațul pe după mijloc, cu gîndul la un sarcofag de la San Clemente, la relieful perechii conjugale decedate, înfățișată în medalion: bărbatul își cuprinsese cu brațul soția.

Hanna își închise ochii și văzu o fată de vreo zece ani. Se plimba pe digul rîului, strîngînd o carte subsuoară. Căuta un loc în care să poată citi cartea. Nicăieri nu putu găsi un loc destul de frumos. Se simți obosită, fără țel, și merse mai departe prin iarbă. Deodată văzu umbra unui nor care se apropia de dincolo de rîu, de dincolo de dig. Inima îi zvîcnea cu putere. „Iată-l că vine, sosește, vine, vine!", își zise ea. Se opri. Norul veni repede lîngă ea. Cînd umbra de deasupra ei dispăru, fata își înălță privirea înspre nor, gîfîind, tremurînd de încîntare, Nu mult după aceea, fata fu iarăși singură, și se simți ca mai înainte.

— Adună-ți gîndurile, Piccard, — zise ea, dîndu-i drumul lui Simonetti.

Masa deveni o oroare. În absența lui Zuccarelli, nimeni nu se simțea la largul lui în acel salon plin cu antichități, la masa încărcată cu obiecte de cristal, de porțelan, de fildeș și de argint. Nimeni nu înțelegea de ce *signora* Pozzo, în ciuda rugăminții de a servi în bucătărie, pusese masa în salon. Nici ea însăși nu înțelegea de ce.

Signora Pozzo îi servi pe oaspeți, și de îndată ce nu mai fu nimic de făcut, rămase în picioare, tăcută, în spatele scaunului ei gol. Leda mîncă tot timpul cu capul plecat și-și umezi nările cu oțet de îndată ce-și aminti că în acea după-amiază, în barca pescărească, înălțîndu-se și coborînd în albastru, își silise tatăl s-o sărute ca pe o nevastă. Salvatore vorbi în surdină despre un accident de mașină petrecut pe un drum care era întreținut de

comuna Scala. Simonetti îi asculta, numai el, în aparență calm, dar pe buza lui de sus sclipea sudoarea, și închise ușile terasei cînd lumina soarelui nu mai pătrunse în salon. Hanna purta rochia ei bleu-gri, rochia pe care o cumpărase după excursia cu iahtul lui Pittakos, și fu servită de *signora* Pozzo tot timpul ultima. În gînd, *signora* Pozzo o numi cel puțin de o sută de ori o țiitoare, iar în drum spre bucătărie, buzele i se mișcară fără să scoată nici un sunet, pentru că voia să știe de ce țiitoarea pîngărise camera de baie tocmai în acea zi, și de ce ea însăși servise totuși în salon în absența domnului Zuccarelli. La urmă, Hanna răsturnă un pahar cu vin roșu. Vinul roșu se întinse repede pe damasc, pe damascul lacom, și păru că trec mai multe ore pînă să înceapă cineva să presare sare. Tot mai mult se simți Hanna o străină în această societate, mai ales atunci cînd Simonetti își vîrî piciorul între gleznele ei.

După masă, Hanna își împachetă pe loc valiza, și-o închise cu genunchii, se așeză pe ea ca pe un animal care trebuie îmblînzit, și strînse curelele de piele. În bucătărie își luă rămas-bun de la Leda și de la *signora* Pozzo — amîndouă îi strînseră mîna fără să spună nici un cuvînt. Apoi se duse în grădină ; vestonul de aviator îi flutura liber pe umeri.

Vîntul se potolise. Soarele lumina busturile de marmură de pe balustrada micului belvedere. Deasupra mării, deasupra munților, și între paravanele verzi închis ale pinilor, se aflau nori portocalii, ca încremeniți. Pe gazoane și pe straturile de flori, stropitoarele împrăștiau în rotocoale picături de apă. Simonetti se opri sub un copac.

Ferindu-se de el și în tempo de marș, Hanna merse prin grădina cu mirosuri dulcegi și umede, pe care ea nu le mai simțise. Copaci, arbuști, statui, amfore pitite sub flori, clădiri dărăpănate, stînci pleșuve, — totul părea că face parte dintr-un decor. Hanna merse pe potecile prunduite, ca să audă cum îi scîrțîie pietricelele sub cizme. În capul ei nu mai era decît un singur gînd : nu umbra, ci norul, nu umbra, ci norul. Deasupra piscurilor munților zburau păsări de pradă.

În cele din urmă, Hanna ajunse totuși, fără să vrea, la marginea grădinii, și se așeză acolo numaidecît pe zidul de împrejmuire. La cincizeci de pași se mișca mîna dreaptă a lui Simonnetti care, cu palma, dezmierda vîrfurile firelor de iarbă. Chiar lîngă ea, pe micul zid de împrejmuire, zări deodată o șopîrlă, care stătea la soare. „Bună ziua, șopîrliță", zise ea în gînd. „Mă vezi ? Eu sînt un om. Bună ziua, șopîrliță netedă. Să te omor ? Eu sînt un om." Privind șopîrla și căpșorul ei ridicat, trupul Hannei începu să execute o mișcare oscilantă. Nu se mai gîndi la nimic. Cînd șopîrla lunecă pînă jos, lîngă zid, Hanna se uită după ea, și cînd șopîrla dispăru printre pietre, Hanna se sculă în picioare. După cîteva secunde se auzi răsunînd prin grădină vocea răgușită a lui Salvatore.

— Andrea, văd o valiză în fața casei. Pleacă cineva ?

— Da, — răspunse Simonetti. — Da, Salvatore.

Lîngă copac se opri. Cu mîna dreaptă, Simonetti tot mai dezmierda vîrfurile firelor de iarbă, iar cu stînga motanul care i se culcase în poală. Hanna vru să-l suduie și să-l atingă cu pietroiul pe care îl avea în mînă, dar nu putu nici să-l suduie, nici să-l lovească, atîta timp cît mîngîia motanul. Simonetti își luă mîna din iarbă, prinse cu ea o labă din față a motanului și îi căscă animalului dințișorii. Motanul nu se împotrivi. Simonetti examină cu vîrfurile degetelor lăbuța, așa cum examinase cîndva pe terasa unei cafenele grecești mînuța lui Pepe ; își întoarse fața spre Hanna și zîmbi, întocmai așa cum zîmbise în acea dimineață de duminică sub portic, ca și cum ar fi vrut să împartă cu ea propria trăire. Hanna plecă.

La Ravello, în mașină, din ochi îi țîșniră lacrimi cînd văzu că se apropie un bărbat de vreo treizeci de ani. Mergea bine dispus pe străduță, înspre piața satului, cu un copil pe braț, mîndru și fericit. Hanna găsi în geantă batista albă a lui Andrea, precum și batista cu care îi oprise sîngele la ceafă.

În amurg, conduse mașina pe curbele la 180 de grade ale drumului, care ducea în vale. Un aer cald, cald de tot, năvălea peste ea. Prin geamul de sus deschis văzu zidul de-a lungul potecii, zidurile mînăstirii, terasele cu

plantații de lămîi. Coborî. Pereți de stîncă. Un teren în dezordine, o familie pe o bancă sub un copac, în care erau atîrnate două lampioane aprinse. Băieți veseli, alergînd pe drum, gesticulînd, strigînd. Hanna trecu printre ei cu mașina.

În vale era acum întuneric. În văgăună, Hanna își dădu seama că nu e singură pe drum. Alți automobiliști îi atraseră atenția asupra unui obicei sănătos : pe întuneric se aprind luminile.

Marea era goală și netedă. Felinarele de pe cheiul portului Amalfi ardeau cînd un iaht pătrunse în radă cu pînzele sus. Echipajul stătea pe punte și tăcea. La pupa, apa fremăta în jurul unui trup omenesc. Cu o oră mai înainte fusese văzut lîngă un colț de stei din fața plajei de la Conca dei Marini un om care plutea pe mare, fără voință. Cu niște cîngi, ale căror vîrfuri fuseseră învelite în pînză de velă, cadavrul fusese tras spre ambarcație. Nimeni nu avusese voie să-l atingă. Fu prins între niște odgoane, tras în sus și legat de cocă la pupa.

La zece fără un sfert apăru Simonetti în holul hotelului în care luase o cameră Zuccarelli. Rămase locului și aștepta, fără să se miște. Își aminti de cîntecul pescăresc pe care i-l dictase barcagiul și îl transcria pe curat pentru Zuccarelli, cînd proprietarul hotelului îi puse o mînă pe umăr. Simonetti îl cunoștea, dar mîna aceea rămase pe umărul lui mai mult decît de obicei sau decît ar fi fost necesar. Proprietarul hotelului îi ceru să meargă cu el, îl duse, tăcut, la etajul al treilea și deschise ușa camerei lui Zuccarelli. În cameră nu era nimeni. Aerul, acolo, era înăbușitor. Pe pat se afla valiza lui Zuccarelli, deschisă, iar alături costumul gri pe care îl purtase în ajun.

Simonetti tăcu, se duse la ușile balconului și, în timp ce le deschidea, ca să lase să intre în cameră aer curat, i se păru că la marginea extremă a cîmpului său vizual fuge ceva : pulpana unei mantale. Se sculă în picioare, tăcut, și aștepta. Proprietarul hotelului veni lîngă el, îl cuprinse de mijloc cu un braț, îi arătă digul părăsit, apoi un iaht cu vele, și vorbi.

HANNA PICCARD MAI RĂMASE ȘASE SĂPTĂMÎNI la Roma, ca să-și îndeplinească obligațiile contractuale. Nu avusese nevoie decît de o jumătate de oră ca să-și ia lucrurile din casa din *piazza* Farnese, fără să uite nimic, fără să lase nimic în urmă. După ce citise în ziare că Zuccarelli se înecase, îi trimise lui Simonetti un răvaș și îi aminti ce-i strigase Zuccarelli în acea vineri după-amiază *signorei* Pozzo, cînd sosise la vila Cimbrone : că însuși Dumnezeu îi șterse numele de pe diagrama vizitatorilor. Simonetti îi trimise Hannei corespondența. Pînă la plecarea ei, Hanna împărți apartamentul ei de la San Ivo cu Ernesto Canal. În unele seri calde, ascultase acolo foșnetul perdelei de muște, care rămăsese atîrnată un an de zile.

Timp de șase săptămîni se deplasă prin Roma fără să dea de Simonetti. Urma traseele obișnuite, vizita locurile cunoscute și nu evita decît *piazza* Farnese. Nici măcar nu-l zărise pe Simonetti, și încetul cu încetul se estompă sentimentul că se mișcă în acest oraș vechi împreună cu altcineva. De față cu prieteni și cunoscuți trecea sub tăcere ruptura, ca și cum nimic penibil nu s-ar fi petrecut. Amintirile referitoare la șederea la Roma fură ordonate ; saci plini cu hîrțoage fură predați gunoierului. Hanna se simțea ușurată, eliberată de o legătură chinuitoare ; se simțea senină. Doar o singură dată fu cuprinsă într-adevăr de tristețe.

Cu cîteva zile înainte de a pleca la Amsterdam, Hanna dădu o recepție măreață. Ernesto îi procurase doi ospătari tineri și arătoși. Vecina de deasupra pregătise mîncarea. Cînd se făcu întuneric, doi lăutari urcară scările cîntînd. Kurhajec aduse o statuie mică de piatră,

o îmbrățișă pe Hanna și după o jumătate de oră dispăru brusc. Hanna îl chemă la telefon și îi mulțumi încă o dată pentru statuie.

Ca gazdă, Hanna fu mișcată de faptul că toți cei invitați veniseră, că toți erau de față, și jumătate din timp se învîrti printre oaspeți cu genele pline de lacrimi. Rîse puțin, sărută și îmbrățișă cu atît mai mult, și-și turnă pahare pline. Musafirii cîntară în cinstea ei. Toate ferestrele erau deschise. În timpul recepției purtă rochia țărănească din Caucaz și îl așteptă, împotriva propriei sale voințe, pînă noaptea tîrziu, pe Andrea Simonetti. Cînd se crăpă de ziuă, Ernesto o duse într-o cameră de hotel luxos de modă veche. Acolo Hanna făcu o baie și se vîrî în așternutul curat. Ernesto rămase cu ea pînă o văzu adormită.

Biroul următor se afla la Rotterdam. Într-o după-amiază de început de toamnă fu chemată la telefon de Dita van der Waals.

— Cum îți merge, Hanna ?

— Bine. Zece cargouri în cursă.

— Ce faci ? Ai un pic de timp ?

— Stau cu picioarele în coșul de hîrtii și mă uit pe fereastră. Priveliștea e superbă.

— Pune-ți picioarele pe pardoseală.

— Ce-i cu tine ?

— Am aici o scrisoare de la italianul tău.

— Nu fi disprețuitoare, doamnă Van der Waals. Știi foarte bine cum îl cheamă.

— Mă adaptez felului tău de a vorbi, micuțo.

În trenul spre Amsterdam, Hanna citi pentru prima dată de săptămîni de zile un ziar italienesc, iar din tramvai văzu pe Rokin o haină care semăna leit cu unul din cele două vestoane ale lui Simonetti.

„Bună, Hanna. Aici, pe colinele de la Sutri, mai e încă foarte cald. Numai sub stejari, iarba nu s-a uscat. Azi dimineață am simțit pentru prima dată izul toamnei.

„Aseară au plecat ceilalți : Joe, Rosa, Joey, Leda, Laura, Pepe, doi băieți, proprietarul galeriei, broasca țestoasă. Acum am să pot în sfîrșit să încep să mă re-

laxez. Joe se credea centrul grupului și nu devenea atrăgător decît abia după ce uita asta. Rosa era (și este) însărcinată și și-a pus mîna pe burtă. Joey s-a îndrăgostit de un băiat. Leda s-a prefăcut că e îndrăgostită de prietenul acelui băiat, dar a flirtat de preferință cu Pepe. Laura a fost geloasă două săptămîni pe soră-sa, fără să-și dea seama. Pepe îl evita pe pîndarul de lemn dintre stejari, pe care înainte îl cinstea cu ofrandele lui. Cei doi băieți doreau să facă impresia că se plictisesc, și pînă la urmă s-au plictisit cu adevărat. Proprietarului galeriei nu i-a mers telefonul timp de cinci zile. Broasca țestoasă stătea la soare ; era singura care n-avea nici un motiv să se autochinuiască.

„Aceste două săptămîni mi-ar fi plăcut mai mult dacă aș fi putut să fiu ceva mai indiferent.

„Acum patru luni te-am văzut pentru ultima dată. Stăteam sub copacul meu, m-am uitat într-o parte și te-am văzut : cu vestonul de aviator pe umeri, cu o piatră în mînă, avînd ca fundal pinii. Acum aproape patru luni. Încă îmi mai simt cavitatea bucală de îndată ce mă gîndesc la tine.

„Ceea ce a pățit Zuccarelli sub apă și care ar putea fi întunecatele, tainicele, dedesubturi ale morții sale, ai citit probabil în ziare. Într-adevăr, Dumnezeu însuși i-a șters din diagrama vizitatorilor numele, ceea ce Zuccarelli așteptase ani de zile. A fost accident ? Sau sinucidere ? În locul în care a plonjat a fost găsită statuia de bronz a unui bărbat, o statuie antică, absolut intactă. Poate că Zuccarelli văzuse brațul care depășea nivelul nisipului. Orașul Neapole cere statuia, Amalfi o are și o ține ascunsă de autorități. Un proces. Praf. Este suflat și împrăștiat. Se așterne din nou. Cîțiva membri ai familiei lui Zuccarelli nici nu i-au acceptat testamentul, nici nu l-au respectat, și au depus o plîngere împotriva fabricantului ochelarilor săi de scafandru. Sticlele ochelarilor de scafandru n-ar fi trebuit să crape niciodată la paispreceze metri adîncime.

„Noaptea de duminică spre luni am petrecut-o lîngă cadavrul lui Zuccarelli, în tovărășia lui Salvatore. Zuccarelli era întins pe o masă ; avea gura deschisă. Toată noaptea au ticăit picăturile de apă cuzute pe pardoseală.

La perete fuseseră înșirate cincizeci și șapte de strapontine. Salvatore stătea pe al cincizeci și șaptelea scaun, fuma, și a adormit. Eu stăteam în picioare la fereastră și priveam munții negri din spatele orașului Amalfi. Cînd s-a crăpat de ziuă, haosul emoțional din trupul meu a devenit mai puțin copleșitor, mai suportabil. În cele din urmă am putut să observ relativ liniștit și simțămintele care mă răscoleau.

„Fratele lui Zuccarelli mi-a cerut să-l secondez la punerea în ordine a moștenirii și a celorlalte treburi. Am luat asupră-mi această sarcină ; voiam să fac ceva. Părea că nu cunosc încă decît prea puțin lăcomia omenească. Două luni de muncă grea în diferite case, descoperiri penibile, și în fiecare seară îmi era dor de apropierea ta. Vila Cimbrone și colecția de obiecte de artă au devenit proprietate de stat și vor putea fi vizitate în lunile de vară. *Signora* Pozzo și Salvatore se pot numi așadar de aci înainte funcționari. Am acceptat două tablouri și le-am vîndut, ca să pot continua restaurarea casei de la Sutri. Capul arhaic de femeie, pe care l-am găsit pe crengile înflorite, se află în camera mea de lucru. A fost dinainte al meu. După multă ciorovăială, Zuccarelli a fost exhumat și reînhumat în cavoul familiei : o copie, o mică și caraghioasă copie a unui templu roman. Capitelurile coloanelor porticului se află la înălțimea ochilor privitorilor. Transpirat, plin de reculegere, dar și de exuberanță, și cu capul plecat, am stat în cavou și m-am gîndit la Groucho Marx : scena în care el e în vizită la liliputani. Cunoști filmul ? Camera și mobilierul au fost proiectate anume pentru liliputani. Groucho Marx stă așadar tolănit pe canapeaua mică, ajungînd cu capul în tavan, lîngă un fotoliu care abia îi ajunge pînă la genunchi.

„Aseară am stat în întuneric pe terasă, ascultînd foșnetul măslinilor, și mi-am adus aminte de după-amiaza în care ne-am întîlnit pe neașteptate în casă și am stat împreună un ceas în pat. Leda a venit acasă, s-a uitat printr-o crăpătură a ușilor glisante și a văzut două spinări și un singur trup, nemișcat. Trapa mezaninului a fost închisă cu un pocnet. În timpul mesei am văzut-o apoi, încîntată, candidă. Încordarea dispăruse dintr-o dată. Leda a roșit, a rîs, s-a simțit părtașă a fericirii

noastre. Seara ne-am plimbat încet prin oraș. De îndată ce am ajuns acasă, m-am așezat la masa mea. Timp de o jumătate de oră mi-au curs din mînă versurile. Cu greu am ținut pasul cu ele. Am ajuns la pasajul în care poetul se identifică în poem cu marea Mediterană și vorbește despre morții pe care i-a înghițit : marele Pompei pe coasta Egiptului, un trup fără cap, pilotul englez a cărui parașută nu s-a deschis, doi pescari a căror corabie a fost sfărîmată de balena ajunsă în apele din apropierea Bizanțului, sclava tracă ce s-a aruncat de deznădejde peste bord, și bineînțeles Cola Pesce. Marele meu poem va fi publicat și va apărea la începutul lui septembrie. În a doua jumătate a vieții mele voi înflori.

„Rosa susține că privirea mi s-a modificat ; și alții susțin același lucru. Din felul în care mă interpelez pe mine însumi și din afecțiunea celorlalți deduc că am devenit mai blajin, mai prietenos, mai puțin neîndurător, mai drept. O anumită cruzime și duritate n-au să-mi lipsească niciodată. Simt asta cînd despic lemne. Apuc lemnul și îl supun voinței mele, iar lemnul mă spintecă și mă supune voinței lui. Din acest motiv, lemnul și cu mine ținem unul la altul. Bună ziua, Hanna. În unele zile știu că am să trăiesc la o adîncime mai mare. Lumea se mișcă, eu mă mișc, totul e o harababură, dar eu văd evenimentele mai puțin în timp, le trăiesc mai puțin temporal.

Totuși a venit amiaza, vremea de a întinde caietul pe pat. Pe peretele opus patului e atîrnată coala mare de hîrtie a Ledei, opera de artă cu care, pentru mine, și-a luat rămas-bun de la copilărie și de la lumea în care îi masam picioarele. Culorile sînt bune și de o strălucire copleșitoare. Sînt mîndru de ea. Ei îi e rușine din pricina fetei care stă întinsă în pielea goală sub un copac și se uită la un cap ieșit din mare. Foarte mulțumită e numai de rupturile din alb, în spetele cărora sînt lipite ziare, ziarele din ziua în care a fost găsit cadavrul lui Moro. În spațiul dintre ea și înotător a mai lipit pînă la urmă și niște litere, și niște cuvinte. E un strigăt, un salut. Sînt cuvintele cu care îmi iau rămas-bun de la tine. Te salut, Hanna. Hes ta ma la tai."

„Bună ziua, Andrea. Și în Olanda e cald încă. Îți mulțumesc pentru scrisoare. N-am putut să-ți scriu. Ori nu aveam nimic de spus, ori atît de mult, încît nu știam cum să încep. Am avut și prea multe pe cap. La două zile după înapoierea mea la Amsterdam m-am îmbolnăvit. Totuși, în decurs de o lună mi-am revăzut toți prietenii și cunoscuții. Toți au fost de părere că par acum mai coaptă.

„Lucrez pentru cîtva timp la Rotterdam, la biroul de navigație al unui unchi, omul care acum cinci ani m-a apucat de ceafă, m-a dus de-a dreptul la biroul lui, și acolo m-a încărcat cu treburi. Să organizez ; de asta n-am grijă. Port tocuri înalte și trec pe culoare cu viteza prescrisă unei secretare. Nu de mult mi-am însoțit unchiul la Basel, ca să perfectăm un contract gras. În ultimul moment, tratativele au devenit foarte captivante. Era vorba de milioane. Acum știu totul despre cargouri. Și mi-e dor de tine. Uneori trag un sertar al biroului meu ca să văd dacă nu cumva ești acolo.

„Între timp sosesc diferite solicitări pentru diferite funcții de conducere la diferite întreprinderi și la diferite instituții publice. Textele publicitare sînt îngrozitoare. Un prieten mă învață acum și limba și codurile de comportare ale funcționarului. Cît spațiu decizional am. Uneori sînt geloasă pe frățiorul meu din Australia.

„Între timp sînt în căutarea unei case cu multă lumină. Îmi împart pîinea cu domnul Brest. M-a așteptat trei ani și e fericit. Evidența cu care s-a realizat această realăturare mi se pare a fi un semn bun. Îl cunoșteam încă de pe cînd mai era în funcțiune fabrica de cărămizi. Eu am rămas aceeași. Nu înțeleg nici eu asta, dar așa e. Între timp (totul între timp) n-am fost încă în stare să citesc în corectură marele tău poem. Să-l citesc temeinic și să-l înțeleg, vreau să spun. Îl țin în sertarul pe care îl deschid uneori. Îmi prăpădesc stiloul. Fac o mică pauză.

„Iată-mă iarăși. Aici e o zi liniștită, calmă, de toamnă. Un cer de un albastru pur, căldură înăbușitoare, ceață între frunzele copacilor. M-am dus la muzeul Mauritshuis, de la Haga, ca să văd un tablou al lui Rembrandt ; Saul și David. L-am privit cel puțin de o sută de ori. David cîntă la harpă, Saul își șterge lacrimile de pe față,

pe șold și în îndoitura brațului său drept se află sulița. Frumos. Altceva nu știu ce să-ți spun. La înapoiere mi-am adus aminte de o maximă a lui Canetti : *Nur ein Bild kann einem ganz gefallen, aber nie ein Mensch. Der Ursprung der Engel.* Mi-am notat aceste rînduri, pentru că te-am numit atît de des «înger». În ochii mei ai fost uneori pur și simplu un înger, voievodul meu ceresc, cel pe care l-am căutat întotdeauna. Filosofi. Nimeni n-a văzut vreodată un filosof fericit.

„Sînt tot mai revoltată. Ah, dacă aș putea să stau un pic lîngă tine în bucătăria casei de țară, la indestructibila masă de bucătărie, pe taburetul meu, în liniștea acestei după-amieze, și să te privesc în timp ce tu te afli sub duș. Nu se mai poate. Mi-am chinuit creierii cu întrebări, Andrea. Dragoste pămîntească și cerească. Cum să recunoști și să însuflețești aceste două în dragostea pentru una și aceeași persoană. Mi se pare cu neputință. Luni de zile mi-am chinuit creierii cu întrebări. Nu există decît o singură soluție : am să fiu nevoită să accept moartea în viață.

„În noaptea care a urmat lecturii scrisorii tale, am avut un vis, pe care l-am visat de mai multe ori la Roma. Nu-mi place să povestesc altora vise. Un om trebuie să poată să tacă. Dar ce mai contează ?

„Sînt în casa de la Sutri. Așteptînd să vii tu, deschid ferestrele salonului mare, plină de bucurie. Apare o rîndunică, și strig : «Rîndunico, rîndunico, bună ziua, rîndunico !» Pe o bucată de hîrtie scriu : la paznicul de lemn. Pun răvașul pe pat și cobor cortul. Cînd trec prin curtea de serviciu, merg pe pantofi foarte înalți, întocmai ca actorii din tragediile grecești, cînd joacă roluri de zei. Salut soarele și uneltele agricole ruginite din magazie. Între stejari mă descalț. În picioarele goale dansez în jurul paznicului de lemn și-mi scrîntesc o gleznă în iarbă. Iarba îmi zgîrie picioarele. Așa trebuie. Dansez pînă-mi pierd răsuflarea, și apoi mă culc în fața statuii de lemn : pe o parte, cu picioarele îndoite, cu mîinile între pulpe, întocmai așa cum îmi plăcea să stau și în pat cînd eram fericită și te priveam.

„În sfîrșit aud motorul mașinii tale. Vii spre mine. Eu mă prefac că dorm, și simt cum îmi lunecă ochii tăi peste

trup. Printre gene văd că te descalți înainte de a călca în cerc. Te așezi fără să mă atingi. Stai liniștit, cu ochii în pămînt, și dezmierzi cu palma vîrfurile firelor de iarbă. În jurul nostru se află deodată icuri de lemn și funii. Apoi îmi deschid ochii. De îndată ce ne privim, sîntem în pielea goală. Pe trupurile noastre se mișcă desene de lumină și umbră. Eu aștept și mor de frică, transpir abundent, mi-e rușine, n-am stat niciodată culcată așa, nădușind, în apropierea unui bărbat. Bucuria mi s-a spulberat, te urăsc, e îngrozitor cît de mult te urăsc. Între timp simt căldura, incandescența trupului tău, ca și cum m-aș afla lîngă un foc. Aștept, scăldîndu-mă în sudoarea rece ; tu aștepți, fierbinte. Devine cu neputință să mai rămînem amîndoi în cerc, dar rămînem. Eu știu că tu ai să mă gîtui cu un prosop. Eu pot să ies din cerc, dar nu vreau. Știu că pot să mă trezesc, dar nici asta nu vreau. Restul nu ți-l mai spun.

„Ar fi trebuit să ne chemăm unul pe altul, Andrea, atunci, în arena teatrului etrusc de la Sutri. Așa cum au făcut alde Kurhajec. Am trecut pe poartă, am stat în mijlocul arenei și am tăcut. Te salut. Despică lemnele !“

Notă

1. Versurile puse ca motto la începutul cărţii sînt extrase din opera poetei elene antice SAFO. Traducerea engleză este extrasă din volumul : MARY BARNARD, *Sappho, a new translation*, Berkeley / Los Angeles, 1958.

2. Versurile de la pag. 291 îi aparţin lui JOHN DONNE.

3. Versurile de la pag. 340 sînt extrase din *Divina Comedie* de DANTE (*Paradisul*, cîntul I, vs. 7—9). Textul original italian :

perchè appressando sè al suo disire,
nostro inteletto si profunda tanto
che dietro la memoria non può ire.

SUMARUL

Partea întîi

PRINTRE COLOANE 6
UN CONTRACT . . 12
ÎN ZONA MARILOR FLUVII 22
GUARDI ȘI P. L. TAK . 35
O PARTIDĂ DE IAHTING 50
LA CHESTIUNE . . . 62
SCAFANDRUL DIN MESSINA 80
AM SĂ TE FRÎNG 90

Partea a doua

SCÎNTEI ÎN APĂ 102
NOAPTEA CU STELE CĂZĂTOARE 121
ÎN NORI 132
RĂPIREA . . . 143
ÎN SPATELE FRESCEI 157
PE SCARĂ TREBUIE SĂ URCI CU SPATELE 170
LECȚII DE ARTĂ 183
FĂRĂ MÎINI 197
TORSURI 218
NĂSCUT DINTR-O FEMEIE . 243
NU ÎNOATĂ NIMENI ÎN MARE 263
SCRISORI 284
SACRILEGIU . 293
A VEDEA LIMPEDE 305
UN VIOLENT CURENT DE AER ÎN CATACOMBE 334
BRAȚUL 345
NEAPOLE-CAPRI-NEAPOLE 363
NU UMBRA, CI NORUL 381
UN CERC ÎN IARBĂ 397

REDACTOR : MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU
Coli tipar : 25,5
Bun de tipar : 11 iunie 1990

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
BUCUREȘTI
ROMÂNIA